

SUNEN EBU DAVUDA

Ebu Davudova
zbirka hadisa sa komentarom

1

بسم الله الرحمن الرحيم

Ebu Davud Sulejman ibn Eš'as es-Sidžistani

SUNEN EBU DAVUDA

prijevod i komentar: Mahmut Karalić

Knjiga 1

Novi Pazar, 2012.

PREDGOVOR

Bismillahir-rahmanir-rahim!

El-hamdulillahi, Rabbil-alemin, nahmeduhu ve nesteinuhu ve nestehdihi ve nestagfiruhu ve netubu ilejhi ve netevekkelu alejhi, ve neuzu billahi min šururi enfusina, ve min sejjiati a'malina men jehdihillahu fela mudille lehu ve men judlil fela hadije lehu.

Ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu, sallallahu teala alejhi ve ala alihi ve sahbihi edžmein.

Čim sam, Allahovom voljom, završio prijevod i komentar Et-Tirmizijevog ***Džami'a*** na bosanski jezik, prihvatio sam se rada na prijevodu i komentaru Ebu Davudovog ***Sunena***. I evo, nakon godinu dana rada, čitaocima nudim prijevod i komentar Ebu Davudove zbirke.

Ebu Davudov ***Sunen*** je, prema mišljenju hadiskih učenjaka Ibn Hadžera el-Askalanija i Es-Sujutija, s aspekta pouzdanosti i autentičnosti hadisa, treća među šest poznatih hadiskih zbirki koje zajednički nazivamo ***El-Kutubus-Sitte***. Prva je El-Buharijev ***Sahih***, druga Muslimov ***Sahih***, treća Ebu Davudov ***Sunen***, četvrta Et-Tirmizijev ***Džami'***, peta En-Nesaijev ***Sunen*** i šesta Ibn Madžeov ***Sunen***.

Dželebi, pak, u djelu ***Kešful-zunun***, kaže: "***Džami'us-sahih*** imama i hafiza hadisa Ebu Isaa Muhammeda b. Isaa et-Tirmizija je treća po redu zbirka među ***El-Kutubus-Sitte***, odmah poslije El-Buharijevog i Muslimovog

Sahiha." Po njemu je ona pouzdanija od Ebu Davudovog i En-Nesaijevog ***Sunena.*** S njim se, u vezi s tim, slaže i Abdurrahman el-Mubarekfuri.[1]

Koje mjesto u hadiskoj nauci stvarno zauzima Ebu Davudov ***Sunen*** i šta o njemu misle najveći autoriteti hadiske nauke najbolje svjedočc izjave hadiskih i drugih učenjaka.

Ibnus-Subki, u djelu ***Et-Tabekat***, kaže: "Ebu Davudov ***Sunen*** je jedna od hadiskih zbirki koju šerijatski pravnici, bez sustezanja, nazivaju sahihom."[2]

Jahja b. Zekerijja b. Jahja es-Sadži je kazao: «Izvor islama je Allahova Knjiga, a njegov potporanj je Ebu Davudov ***Sunen.***"[3]

Hafiz hadisa Ebu Sulejman el-Hattabi (umro 388. godine po Hidžri) u djelu ***Mealimus-suneni*** kaže: "Znajte, Allah vam se smilovao, da je Ebu Davudov ***Sunen*** plemenita knjiga iz oblasti vjere i da joj ravna nije napisana. Svi su je prihvatili. Postala je sudija različitim grupacijama učenjaka i generacijama šerijatskih pravnika, bez obzira na mezheb. To je izvor za sve i svi se sa njega mogu napajati. Na njega se oslanjaju i Iračani i Egipćani, i stanovnici Zapadnih zemalja, i većina u svijetu."[4]

Prije Ebu Davuda, hadiski učenjaci su, uglavnom, pisali džami'e i musnede koji su, pored hadisa o propisima vjere, sadržavali i teme o odgoju, te prenosili kazivanja i savjete, dok Ebu Davudov ***Sunen*** sadrži isključivo hadise koji tretiraju šerijatske propise.[5]

Ibnul-Arebi kaže: "Ukoliko čovjek ne bi posjedovao drugo djelo iz domena nauke, Ebu Davudov ***Sunen*** bio bi mu dovoljan za stjecanje znanja."[6]

---

[1] Abdurrahman b. Abdurrahim el-Mubarekfuri, ***Mukaddimetu tuhfetul-ahvezi šerh Džami'it-Tirmizi***, 1/364.

[2] Isti izvor.

[3] Isti izvor, vidi i: Ez-Zehebi ***Tezkiretul-hufaz*** 2, 593.

[4] Muhammed Abdulaziz el-Huli, ***Miftahus-Sunneti***, 86; i Muhammed Muhammed Ebu Zehv, ***El-Hadisu vel-muhadisun***, 359.

[5] Abdurrahman b. Abdurrahim el-Mubarekfuri, ***Mukaddimetu tuhfetul-ahvezi šerh Džami'it-Tirmizi*** 1, 124-125.

[6] Isti izvor, i dr. Š. Kurdić, ***Velikani hadiskih znanosti***, 185.

Ebu Ismail el-Herevi kaže: "Ebu Davudov ***Sunen*** je, po mom mišljenju, korisniji od El-Buharijevog i Muslimovog ***Sahiha***, zato što se njima mogu koristiti samo stručnjaci, a koristi ***Sunena*** su dostupne svakom čovjeku."[7]

Ebu Davud je znao veliki broj hadisa. Ebu Bekr b. Dase kaže: "Čuo sam Ebu Davuda kada je kazao: 'Zapisao sam od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pet stotina hiljada hadisa. Od tog broja sam odabrao ono što sam uvrstio u ovu zbirku (***Sunen***). U njoj je 4.800 hadisa."[8] Prema tome, Ebu Davudov ***Sunen***, ako se izuzmu ponovljeni hadisi, sadrži ukupno 4.800 hadisa.[9] S ponovljenim, Ebu Davudov ***Sunen*** ima ukupno 5.274 hadisa.[10]

Ebu Davud je u svoju zbirku bilježio isključivo hadise koji govore o šerijatskim propisima. Strukturirao ih je prema fikhskim temama, i to prvo po knjigama – kitabima, a kitabe po poglavljima – babovima. Zbirka ima 40 kitaba. Svi kitabi su podijeljeni na poglavlja, tako da Ebu Davudov ***Sunen*** sadrži 1871. poglavlje.[11]

U ovom djelu Ebu Davud bilježi tri kategorije hadisa: sahih, hasen i daif,[12] ne ukazujući na stepen tih hadisa. Učinio je to naknadno, u pismu koje je uputio Mekkelijama.

Na temelju pojašnjenja iz tog pisma, hadise iz Ebu Davudovog ***Sunena*** možemo svrstati u pet kategorija:

1. Vjerodostojni hadisi koje su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*. Takvih hadisa je najviše u ovom djelu i oni imaju isti tretman kao i hadisi iz dvaju ***Sahiha***.

2. Vjerodostojni hadisi koji ispunjavaju kriterije El-Buharija i Muslima, ali ih njih dvojica nisu zabilježeni u *Sahihima*.

3. Hadisi koji su vjerodostojni prema kriterijima ostalih učenjaka, osim El-Buharija i Muslima.

4. Dobri (salih) hadisi. Već je istaknuto da je Ebu Davud u pismu Mekkelijama rekao: "Hadisi o kojima nisam ništa rekao su dobri (salih) za

---

[7] Dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 184.

[8] Ebu Bekr Muhammed b. Musa el-Hazimi (584), *Šurutul-eimmetil-hamse*, 72; i Muhammed Abdulaziz el-Huli, *Miftahus-Sunneti*, 86.

[9] Dr. Ekrem Dija› el-Umeri, *Buhusu fi tarihis-sunnetil-mušerrefe*, 242.

[10] Nuruddin Itr, *Menhedžun-nakdi fi ulumil-hadis*, 321.

[11] Dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 180.

[12] Dr. Ekrem Dija› el-Umeri, *Buhusu fi tarihis-sunnetil-mušerrefi*, 242.

upotrebu." Među učenjacima je sporno da li je Ebu Davud time mislio da su dobri samo radi izvlačenja pouke, za šta mogu poslužiti i slabi hadisi, ili je mislio da su dobri kao šerijatski argumenti, za šta mogu poslužiti samo vjerodostojni i hasen-hadisi.

Es-Sujuti, u *Tedribur-ravi,* ističe da je Ebu Davud mislio da su ti hadisi dobri radi izvlačenja pouke, a ne kao šerijatski argumenti, što bi značilo da obuhvaćaju i slabe hadise. Ibn Kesir kaže: "Preneseno je od Ebu Davuda da je kazao: 'Hadisi o kojima nisam ništa rekao su dobri, hasen-hadisi.'" "Ukoliko je to što tvrdi Ibn Kesir pouzdano, onda bi sve dileme" – veli Muhammed Muhammed Ebu Zehv – "bile otklonjene."[13]

5. Slabi (daif) hadisi. Ebu Davud je bilježio slabe hadise samo onda kada za određeno pitanje ili temu nije imao boljih hadisa. I slab hadis je smatrao boljim od bilo čijeg mišljenja. Na hadise koji su puno slabi, kao munker hadisi i sl., ukazao je i objasnio uzroke njihove slabosti. Uglavnom, kao što je i sam istakao, u ovu zbirku nije uvrstio hadise sa ravijama koje su hadiski učenjaci jednoglasno odbacili.

Ibnul-Dževzi je u svoju zbirku apokrifnih hadisa ***El-Mevduatul-kubra*** uvrstio i četiri hadisa iz Ebu Davudovog ***Sunena.*** Hadiski učenjaci su to njegovo mišljenje pobili i dokazali da u tom djelu nema nijednog apokrifnog hadisa. Es-Sujuti tvrdi da u Ebu Davudovom ***Sunenu*** nema nijednog apokrifnog, mevdu-hadisa. S njim se slaže i većina hadiskih učenjaka.

Nastojao sam da prijevod hadisa bude što jednostavniji i razumljiviji kako bi bio što shvatljiviji, te doslovniji i po broju riječi adekvatan orginalu. Tamo gdje sam bio primoran, radi razumljivosti teksta hadisa, dodati poneku riječ, te riječi sam stavljao u zagrade. U slučaju prijevoda seneda držao sam se kriterija hadiske nauke i od njih nisam odstupao.

Komentar hadisa, u ovome prijevodu na bosanski jezik, nastojao sam, kao i u slučaju Et-Tirmizijeve zbirke hadisa, da bude što je moguće kraći i jednostavniji, onoliko koliko je dovoljno da se hadisi pravilno shvate. U komentaru sam iznio i kratke biografije pojedinih ravija hadisa, ono što je, po meni, bitno znati, bilo zbog toga što se njihova imena rjeđe spominju i malo se o njima zna, ili zato što se za njih vezuju mahane i nedostaci pojedinih hadisa.

U slučaju pitanja koja su sporna među učenjacima, navodio sam različite stavove, podastirući sve argumente i protuargumente. O tome koje je od

[13] Muhammed Muhammed Ebu Zehv, *El-Hadisu vel-muhadisun*, 413.

spornih mišljenja bolje ili argumentiranije, ostavljao sam čitaocima da, na osnovu iznesenih argumenata, sami prosuđuju, ne upuštajući se u to da lično favoriziram neko mišljenje ili stav.

U komentiranju sam se, uglavnom, oslanjao na djelo Ebut-Tajjiba Muhammeda Šemsul-Hakkalazima Abadija, ***Avnul-ma'budi šerh Suneni Ebi Davudi***, koristeći se, naravno, i mnogim drugim dostupnim djelima.

Molim Uzvišenog Allaha da i ovo djelo bude od koristi meni i ljudima koji žele produbljivati svoja saznanja iz oblasti Poslanikovih, s.a.v.s., hadisa.

EBU DAVUD

Imam i hafiz hadisa Ebu Davud Sulejman b. Eš'as b. Ishak b. Bešir b. Šeddad b. Amr el-Ezdi es-Sidžistani rođen je 202. godine po Hidžri u Sidžistanu, u Afganistanu. Ebu Ubejd el-Adžuri kaže: "Čuo sam ga kada je kazao: 'Rođen sam 202. godine po Hidžri, a 220. godine po Hidžri sam u Bagdadu klanjao dženazu Affanu.'"[14]

Ebu Davud se zatekao u Bagdadu kada je umro poznati hadiski učenjak Affan b. Muslim b. Abdullah el-Bahili Ebu Osman es-Saffar el-Basri, za koga Ali b. el-Medini kaže: "Kada god bi posumnjao samo u jedno slovo nekog hadisa, taj hadis bi odbacio."[15]

Neki tvrde da je Ebu Davud rođen u Sidžistanu, selu nedaleko od Basre, u Iraku. Ebul-Fadl Muhammed b. Tahir el-Makdesi veli: "Čuo sam Muhammeda b. Ebu Nasra kada je kazao: 'Imam Ebu Davud es-Sidžistani je porijeklom iz Sidžistana, sela pored Basre, a nije porijeklom iz Sidžistana u Horasanu.'"

El-Makdisi je kazao i ovo: "Četiri stotine trideset i neke godine po Hidžri jedan stanovnik Herata u Horasanu mi reče: 'Čuo sam Muhammeda b. Jusufa kada je rekao: 'Ebu Hatim es-Sidžistani je, također, porijeklom iz pokrajine Sidžistan kod Basre, a ne iz Sidžistana u Horasanu.»"

Ranije spomenuti Muhammed b. Ebu Nasr kaže da se raspitivao među stanovnicima Basre za mjesto Sidžistan u okolini Basre i niko od njih nije čuo za to mjesto. Da je Ebu Davud, uistinu, porijeklom iz Sidžistana, pokrajine u Horasanu u Afganistanu, koja je osvojena u vrijeme Omer b.

[14] Ez-Zehebi, *Tezkiretul-Hufaz*, 2/591.

[15] Ibn Hadžer el-Askalani, *Takribut-tehzib*, 240.

Hattabovog hilafeta,[16] iz plemena Ezda, koje vodi porijeklo iz Jemena, a čiji je utemeljitelj Ezd b. Gavs b. Nebt b. Malik b. Zejd b. Kehlan b. Sebbe,[17] potvrđuje i činjenica da je Ebu Davudov sin Abdullah b. Sulejman b. Eš'as sa Ishak b. Rahivejhovim sinom boravio u Nejsaburu radi izučavanja hadisa. Niko mu od tamošnjih hafiza hadisa nije osporio porijeklo iz Sidžistana u Horasanu.[18]

Ebu Davud veoma rano pokazuje veliki interes prema nauci. Posebno se interesirao za hadis i fikh – šerijatsko pravo. To će se, kasnije, pokazati i u svim njegovim djelima, naročito ***Sunenu***, u kome su gotovo podjednako zastupljene obje ove grane znanosti.

Nakon što je odslušao predavanja iz hadisa i šerijatskog prava pred mjesnim učiteljima u Sidžistanu, odlazi od kuće i obilazi sve značajnije znanstvene centre tog vremena. Boravi u Hidžazu, Šamu, Horasanu, Iraku, Egiptu, Arabijskom poluotoku i Bagdadu. U Bagdadu je boravio više puta. Prvi put kada je imao osamnaest godina, a posljednji put 272. godine po Hidžri, tj. kada mu je bilo 70 godina.

Nakon ugušenja pobune crnih robova u Iraku, gradonačelnik Basre El-Muveffek, brat halife El-Mu›temeda Ahmeda b. Mutevekkila, pozvao ga je u Basru. Ebu Davudov sluga Ebu Bekr b. Džabir kaže: "Jedne večeri, dok smo bili u Bagdadu, poslije akšamskog namaza neko pokuca na džamijska vrata. Izidoh da vidim ko je. Jedan sluga reče: 'Ovo je emir Basre, Ebu Ahmed el-Muveffek. Traži dozvolu da uđe.› Vratih se i obavijestih Ebu Davuda ko traži dozvolu da uđe kod njega. Naravno, on mu dozvoli. Pošto je gradonačelnik Basre ušao i sjeo, Ebu Davud mu priđe i upita ga: 'Kakva je potreba gradonačelnika (Basre) natjerala da dođe (u Bagdad) u ovo doba?› On reče: 'Došao sam ti zbog troje: prvo, da te pozovem da pređeš u Basru da tamo živiš kako bi učenici iz svih krajeva svijeta, koji žele učiti hadis, mogli dolaziti kod tebe; drugo, da mojim sinovima predaješ ***Sunen***; i treće, želim da im ***Sunen*** predaješ posebno, jer ti je poznato da se vladareva djeca ne mogu miješati s djecom običnih ljudi.' Kad to ču, Ebu Davud reče: 'Prvo dvoje prihvaćam, a treće ne mogu – to ne dolazi u obzir. U traženju nauke

[16] Šihabuddin Ebu Abdullah Jakut b. Abdullah el-Hamevi er-Rumi el-Bagdadi, ***Mudžemul-buldan***, 3/138.

[17] Izuddin b. El-Esir el-Džezeri, ***El-Lubab fi tehzibil-ensab***, 1/46.

[18] Šihabuddin Ebu Abdullah Jakut b. Abdullah el-Hamevi er-Rumi el-Bagdadi, ***Mudžemul-buldan***, 3/192.

su svi jednaki: i ugledni i slabašni.› Ibn Džabir veli da su kasnije i vladareva djeca prisustvovala predavanjima s ostalom djecom, ali su između njih i ostale djece stavljali paravan."[19]

On se, dakle, odazvao njegovom pozivu: prešao je u Basru i tu ostao do kraja života.[20] Ebu Davud je umro u Basri 16. ševvala, 275. godine po Hidžri, u 73. godini života. Pred smrt je oporučio da ga okupa Hasan b. el-Musenna. Ukopan je pored kabura poznatog hadiskog učenjaka Sufjana es-Sevrija.[21]

U mjestima u kojima je boravio susretao je brojne hadiske učenjake, hafize hadisa i šerijatske pravnike od kojih je slušao i učio hadis i šerijatsko pravo.

Njegovi učitelji

Ibn Hadžer el-Askalani ističe da je Ebu Davud slušao hadis od oko tri stotine učitelja. Mnoge hadise koje je od njih naučio uvrstito je u ***Sunen*** i druga djela.[22] Njegovi najpoznatiji učitelji su:

U Bagdadu – imam Ahmed b. Hanbel (umro 240. godine po Hidžri) i Ebu Zekerijja Jahja b. Mein (umro 233. godine po Hidžri).

[19] Abdurrahman b. Abdurrahim el-Mubarekfuri, ***Mukaddimetu tuhfetul-ahvezi šerh Džami'it-Tirmizi***, 1/129.

[20] Dr. Muhammed Adžadž Hatib, ***Usulul-hadisi ulumuhu ve mustalehuhu***, 320; Ez-Zehebi, ***Tezkiretul-Huffaz***, 2/593. U knjizi ***Velikani hadiskih znanosti***, 177, dr. Š. Kurdić je spomenuo da je Ebu Davud u Basru došao po želji abbasijskog halife El-Vasika, što je, po mom mišljenju, veoma diskutabilno, imajući u vidu da i Ez-Zehebi i dr. Adžadž Hatib navode da je Ebu Davudu poziv da pređe u Basru upućen nakon ugušenja revolucije crnih robova u Iraku, a ugušio ju je upravo El-Muveffek. Osim toga, halifa El-Vasik Billahi Harun b. Mu'tesam b. Rešid, koji je izabran za halifu 227. godine po Hidžri, progonio je i ubijao učenjake koji nisu htjeli prihvatiti mišljenje da je Kur'an stvoren. Koliko nam je poznato, Ebu Davud nikada nije bio pristalica takvog mišljenja, pa je nelogično da ga halifa El-Vasik pozove u Basru. (Dr. Jusuf el-Iš, ***Tarihu asri-hilafetil-abbasijje***, 115-118)

[21] Ez-Zehebi, ***Tezkiretul-huffaz***, 2/593; i Ibn Hadžer el-Askalani, ***Tehzibut-tehzib***, 4/173.

[22] Ibn Hadžer el-Askalani, ***Tehzibut-Tehzib***, 4/172.

U Harranu – hafiz hadisa Ebu Džafer en-Nufejli (umro 234. godine po Hidžri).

U Himsu – Hajve b. Šurejh el-Himsi (umro 224. godine po Hidžri).

U Damasku – Safvan b. Salih b. Safvan b. Dinar es-Sekafi (umro 237. godine po Hidžri) i Hišam b. Ammar b. Nusajr (umro je u Damasku 245. godine po Hidžri).

U Horasanu – Ishak b. Rahevejh (umro 238. godine po Hidžri).

U Egiptu – Ahmed b. Salih el-Masri Ebu Džafer, poznatiji kao Ibnut-Taberi (umro 248. godine po Hidžri).

U Belhu – Kutejbe b. Seid (umro 240. godine po Hidžri).

U Basri – Amr b. Merzuk el-Bahili el-Basri (umro 224. godine po Hidžri), Musedded b. Muserhed el-Esedi el-Basri (umro 228. godine po Hidžri).

U Mekki – Seid b. Mensur b. Šu'be el-Hurasani el-Mervezi (umro 227. godine po Hidžri), Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb el-Ka'nebi Ebu Abdurrahman el-Medeni (umro 220. godine po Hidžri) i Sulejman b. Harb b. Budžejl el-Ezdi el-Vašihi (umro 224. godine po Hidžri).

U Kufi – Hasan b. Rebi' b. Sulejman el-Bedželi Ebu Ali el-Kufi el-Burani (umro 222. godine po Hidžri).

U Halepu – Ebu Tevbe Rebi' b. Nafi el-Halebi (umro 234. godine po Hidžri).

Pored spomenutih, Ebu Davud je slušao hadise i od mnogih drugih istaknutih hadiskih učenjaka, kao što su: Amr b. Avn (umro 225. godine po Hidžri), Ebu Abdurrahman Osman b. Muhammed b. Ebu Sefine (umro 239. godine po Hidžri), Jahja b. Mein (umro 233. godine po Hidžri), Ebu Abdullah Muhammed b. Ismail b. Ibrahim el-Džufi el-Buhari (umro 265. godine po Hidžri)[23] Ebu Hasan Ali b. Abdullah b. Džafer b. Nedžih b. el-Medini el-Basri (El-Buharijev učitelj, umro 234. godine po Hidžri), Ibrahim b. Beššar er-Remadi Ebu Ishak el-Basri (umro 230. godine po Hidžri) i dr.[24]

---

[23] Nuruddin Itr, *Menhedžun-nakdi fi ulumil-hadisi*, 257.

[24] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Abadi Avnul-Ma›bud, *Šerh suneni Ebu Davud 1, 9. i 10.*, Bejrut 2003. Darul-fikr, prvo izdanje. Uporedi: dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 178.

Njegovi učenici

El-Hatib el-Bagdadi kaže: "Ebu Davud je u posljednje vrijeme živio u Basri. Prije nego se nastanio u Basru, više puta je boravio i u Bagdadu, a i u Bagdadu i u Basri godinama je predavao svoj ***Sunen***. Njegovim halkama je svakodnevno prisustvovao veliki broj slušatelja. Iz tih halki ponikli su mnogi hadiski velikani i autoriteti, kao što su:

Ahmed b. Hanbel, poznati hadiski učenjak, autor poznatog ***Musneda*** i utemeljitelj hanbelijske pravne škole, odnosno mezheba. On je, ustvari, Ebu Davudov učitelj, ali je od Ebu Davuda namjerno prenio jedan hadis kako bi mu odao počast, priznavši ga time za svoga učitelja. Veliki hadiski autoriteti su to običavali činiti sa svojim učenicima kada su im željeli odati priznanje za učenost. Slično je postupio i El-Buhari sa svojim učenikom Ebu Isaom Muhammedom b. Isaom et-Tirmizijem. Tim priznanjem se Ebu Davud posebno ponosio.

Hafiz hadisa Ebu Isa Muhammed b. Isa et-Tirmizi (umro 270. godine po Hidžri), autor djela ***Džami'***, jedne od šest poznatih hadiskih zbirki (***El-Kutubus-Sitte***).

Hafiz hadisa Ebu Abdurrahman Ahmed b. Šuajb en-Nesai (umro 303. godine po Hidžri), autor ***Sunena***, još jedne od šest poznatih hadiskih zbirki.

Od ostalih njegovih učenika najpoznatiji su: hafiz hadisa Ebu Ali b. Ahmed b. Amr el-Lu'lui el-Basri (umro 275. godine po Hidžri), hafiz hadisa Ebu Bekr Muhammed b. Bekr b. Muhammed b. Abdurrezzak b. Dase el-Basri, hafiz hadisa Ebu Isa Ishak b. Musa b. Seid er-Rumeli Verrak Ebu Davud, hafiz hadisa Ebu Seid Ahmed b. Muhammed b. Zijad b. Bišr, poznat kao Ibnul-Arabi, hafiz hadisa Ebu Bišr ed-Dulabi, njegov sin Abdullah b. Sulejman b. Eš›as b. Ishak el-Ezdi es-Sidžistani, Ebu Bekr Ahmed b. Muhammed b. Harun el-Hallal, Muhammed b. Džafer el-Ferjabi, Muhahammed b. Muhalled b. Atar Hatib, Ebu Avane Jakub b. Ishak el-Isfraini, Ismail b. Muhammed es-Saffar, Harb b. Ismail, te Ahmed b. Selman en-Nedždžar, koji je, po Ibn Kesirovom mišljenju, posljednji ravija koji je od Ebu Davuda prenio hadis.[25]

[25] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Abadi, ***Avnul-Ma'bud šerh Suneni Ebu Davud***, 1/9. i 10. Uporedi: dr. Š. Kurdić, ***Velikani hadiskih znanosti***, 178; Ibn Hadžer el-Askalani, ***Tehzibut-Tehzib***, 4/170. i 171; i Ez-Zehebi, ***Tezkiretul-hufaz***, 2/591. i 592.

Učenjaci o Ebu Davudu

Ebu Davud spada među najveće poznavaoce hadisa i hadiskih znanosti i vrsne poznavaoce fikha – šerijatskog prava. Najznačajniji hadiski učenjaci i kritičari ga svrstavaju među najveće autoritete hadisa i hadiskih znanosti, odmah uz Alija b. Abdullaha b. el-Medinija, El-Buharija, Muslima i Ahmeda b. Hanbela. On slovi za imama, hafiza, hudždžeta i hakima u hadisu i hadiskim znanostima.

Hafiz hadisa Ebu Imran Musa b. Harun b. Ubejdullah b. Mervan el-Bagdadi el-Bezzar (214-294) kaže: "Uzvišeni Allah je Ebu Davuda na ovome svijetu stvorio za hadis, a na Budućem svijetu za Džennet. Boljega od njega nisam vidio."[26]

Poznati hadiski učcnjak, hafiz hadisa i autor poznate hadiske zbirke ***Mustedrek,*** Ebu Abdullah el-Hakim, kaže: "Ebu Davud je, nema sumnje, predvodnik hadiskih učenjaka svoga vremena."[27] Ebu Hatim b. Hibban kaže: "Ebu Davud je jedan od imama ovoga svijeta u razboritosti, znanju, pamćenju, temeljitosti i predanosti Allahu."[28]

Jahja b. Šeref en-Nevevi kaže: "Učenjaci su jednoglasni, u pohvali Ebu Davuda, da je on čovjek savršene memorije, ogromnog znanja, temeljit, pobožan, pronicljiv, kako u hadisu tako i u drugim disciplinama."[29]

Hafiz hadisa, Ahmed el-Herevi, kaže: "Ebu Davud je jedan od hafiza islama za hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s., njegovih znanosti, seneda i u poznavanju skrivenih nedostataka. Bio je na najvišem stupnju pobožnosti i čestitosti. On je, bez sumnje, jedan od hadiskih vitezova svoga vremena. Od njega su hadise slušali u Egiptu, Hidžazu, Iraku i Horasanu."[30]

[26] Ez-Zehebi, *Tezkiretul-hufaz*, 2/592.

[27] Ibn Hadžer el-Askalani, *Tehzibut-Tehzib*, 4/172; dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 185.

[28] Ahmed Sa›d Ali, *Ebu Davudov Sunen* (predgovor), Kairo, 1952. god., prvo izdanje.

[29] Isti izvor.

[30] Isti izvor.

Hafiz hadisa Ebu Abdullah b. Mende kaže: "Četverica su bilježili i razdvajali potvrđene od slabih i ispravne od pogrešnih hadisa, a to su: El-Buhari, Muslim, Ebu Davud i En-Nesai."[31]

Teško je apsolvirati sve pohvale koje su o ovom hadiskom velikanu izrečene. Međutim, mislim da je i ovo dovoljno da nam pokaže o kakvom je hadiskom stručnjaku riječ. Dovoljno je kazati da je učio hadis od El-Buharijevih i Muslimovih učitelja: Ahmeda b. Hanbela, Osmana b. Ebu Šejbea, Kutejbea b. Seida i dr.[32]

Ebu Davudova djela

Ebu Davud je napisao brojna djela iz islama uopćeno i iz šerijatskog prava, a posebno iz oblasti hadisa. Neki autori navode da je napisao dvanaest,[33] a neki kažu sedamnaest djela.[34]

Pored ***Sunena***, njegovog najznačajnijeg djela, koje ga je proslavilo među hadiskim i fikhskim učenjacima, značajna su i:

- ***Kitabul-merasil,***
- ***En-Nasihu vel-Mensuh,***
- ***Kitabul-kaderi,***
- ***Kitabuz-zuhdi,***[35]
- ***Kitabu Er-Reddu ala akhil-kaderijje,***
- ***Kitabul-mesaili.***

Osim nabrojanih, Ebu Davud je napisao još djela, među kojima najznačajnije mjesto zauzima ***Sunen***, o kom će ovdje biti posebno govora.

[31] Ibn Hadžer el-Askalani, *Tehzibut-Tehzib*, 4/172, i dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 184.

[32] Muhammed Muhammed Ebu Zehv, *El-Hadisu vel-muhadisun*, str. 359, Rijad, 1904. god.

[33] Dr. Muhammed Adžadž el-Hatib, *Usulul-hadisi, ulumuhu ve mustalehatuhu*, 321.

[34] Dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 179.

[35] M. Handžić, *Uvod u tefsirsku i hadisku nauku*, 89; i dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 179.

Ebu Davudov Sunen - سُنَن أَبِي دَاوُد

Ebu Davudov ***Sunen*** je, po mišljenju hadiskih učenjaka, poput Ibn Hadžera el-Askalanija i Es-Sujutija, s aspekta pouzdanosti i autentičnosti hadisa, treća zbirka među poznatih šest hadiskih zbirki (***El-Kutubus-Sitte***). Prva je El-Buharijev ***Sahih***, druga Muslimov ***Sahih***, treća Ebu Davudov ***Sunen***, četvrta Et-Tirmizijev ***Džami***, peta En-Nesaijev ***Sunen*** i šesta Ibn Madžeov ***Sunen***.

Dželebi, u ***Kešful-zununu***, kaže: "***Džami'us-sahih*** imama i hafiza hadisa Ebu Isaa Muhammeda b. Isaa et-Tirmizija je treća zbirka po redu među ***El-Kutubus-Sitte***, odmah poslije El-Buharijevog i Muslimovog ***Sahiha***. Prema njegovom mišljenju, pouzdanija je od Ebu Davudovog i En-Nesaijevog ***Sunena***." S njim se u tome slaže i Abdurrahman el-Mubarekfuri. [36]

Kakvo mjesto zauzima Ebu Davudov ***Sunen*** u hadiskoj nauci i šta o njemu misle najveći autoriteti hadiske nauke, svjedoče sljedeće izjave:

Hafiz hadisa Ebu Tahir es-Selefi je prenio sa senedom od Hasana b. Muhammeda b. Ibrahima sljedeće: "U snu sam vidio Poslanika, s.a.v.s., gdje kaže: 'Ko želi da se čvrsto drži tradicije, neka čita Ebu Davudov ***Sunen***.'"[37]

Ibnus-Subki, u djelu ***Et-Tabekat***, kaže: "Ebu Davudov ***Sunen*** je jedna od hadiskih zbirki koju šerijatski pravnici bez sustezanja nazivaju sahihom."[38]

Prenosi se od Jahjaa b. Zekerijjaa b. Jahjaa es-Sadžija da je kazao: "Izvor islama je Allahova Knjiga, a njegov potporanj je Ebu Davudov ***Sunen***."[39]

Hafiz hadisa Ebu Sulejman el-Hattabi (umro 388. godine po Hidžri), u djelu ***Mealimus-suneni***, kaže: "Znajte, Allah vam se smilovao, da je Ebu Davudov ***Sunen*** plemenita knjiga iz oblasti vjere i nije joj ravna napisana. Svi su je prihvatili. Postala je sudija različitim grupacijama učenjaka i generacijama šerijatskih pravnika, bez obzira na mezheb. On je za svakoga

[36] Abdurrahman b. Abdurrahim el-Mubarekfuri, ***Mukaddimetu tuhfetul-ahvezi šerh Džami'it-Tirmizi***, 1/364.

[37] Isti izvor, 1/124.

[38] Isti izvor.

[39] Isti izvor. Vidi: Ez-Zehebi, ***Tezkiretul-hufaz***, 2/593.

izvor i svako se sa njega može napajati. Na njega se oslanjaju i Iračani i Egipćani i stanovnici zemalja islamskog zapada i većina u svijetu."[40]

Prije Ebu Davuda hadiski učenjaci su, uglavnom, pisali džami'e i musnede, koji su, pored hadisa o propisima vjere, sadržavali i teme o odgoju, te kazivanja i savjete, dok Ebu Davudov ***Sunen*** sadrži isključivo hadise koji tretiraju šerijatske propise.[41]

Ibnul-Arebi kaže: "Kad čovjek iz domena nauke ne bi posjedovao drugo djelo, Ebu Davudov ***Sunen*** bi mu bio dovoljan za stjecanje znanja."[42]

Hafiz hadisa Ez-Zehebi kaže: "Imam Ebu Davud je, uz svoje vođstvo u hadisu i hadiskim znanostima, bio jedan od najvećih šerijatskih pravnika, što ova njegova zbirka jasno potvrđuje. Bio je jedan od darovitih učenika Ahmeda b. Hanbela, s kojim se dugo družio i pitao ga o najtanahnijim pitanjima šerijatskog prava. Inače, pripado je pravcu selefija u slijeđenju sunneta."[43]

Ebu Bekr Muhammed b. Ishak es-Sagani i Ibrahim el-Harbi su kazali: "Ebu Davud je ovladao hadisom kao što je Davud, a.s., ovladao gvožđem, koje mu je učinjeno mehkim."[44] Ebu Ismail el-Herevi kaže: "Ebu Davudov ***Sunen*** je, po mom mišljenju, korisniji od El-Buharijevog i Muslimovog ***Sahiha***, zato što se njima mogu koristiti samo stručnjaci, a koristi ***Sunena*** su dostupne svakom čovjeku."[45]

Muhammed b. Muhalled kaže: "Od momenta kada je Ebu Davud napisao svoju zbirku hadisa i pročitao je ljudima, ona je muhaddisima postala kao mushaf, koji su slijedili i nisu mu oponirali. Uz to su mu priznali izuzetnu memoriju i vođstvo u njegovom vremenu."[46]

---

[40] Muhammed Abdulaziz el-Huli, ***Miftahus-Sunneti***, 86; i Muhammed Muhammed Ebu Zehv, ***El-Hadisu vel-muhadisun***, 359.

[41] Abdurrahman b. Abdurrahim el-Mubarekfuri, ***Mukaddimetu tuhfetul-ahvezi šerh Džami'it-Tirmizi***, 1., 124. i 125.

[42] Isti izvor, i dr. Š. Kurdić, ***Velikani hadiskih znanosti***, 185.

[43] Isti izvor, 185.

[44] Nuruddin Itr, ***Menhedžun-nakdi fi ulumil-hadisi***, 257, i dr. Š. Kurdić, ***Velikani hadiskih znanosti***, 185.

[45] Dr. Š. Kurdić, ***Velikani hadiskih znanosti***, 184.

[46] Isti izvor.

Ovo su samo neke od mnogobrojnih pohvala o Ebu Davudovom ***Sunenu***, ali su nam one sasvim dovoljne da shvatimo o kakvoj se hadiskoj zbirci radi.

Uvjeti koje je postavio Ebu Davud

Nigdje nije posebno naglašeno šta je Ebu Davuda motiviralo da napiše upravo ovakvu zbirku hadisa. Međutim, proučavajući i analizirajući Ebu Davudov ***Sunen***, učenjaci zaključuju da su ga dva motiva ponukala da napiše ovakvo djelo:

1) prevelika ljubav prema Poslanikovom, s.a.v.s., hadisu i

2) želja da napiše djelo u kome će biti sabrani hadisi koji se odnose na šerijatskopravne propise.

Ebu Davud nije nigdje objelodanio da li je sebi postavio uvjete kojih će se pridržavati prilikom pisanja ovog svog djela. Međutim, iz ***Sunena*** se, a posebno iz njegovog pisma upućenog Mekkelijama, zaključuje da je postavio neke uvjete kojih se želio pridržavati tokom pisanja ***Sunena***. Oni se mogu sažeti u nekoliko tačaka:

1. Da će u svoju zbirku zabilježiti isključivo hadise koji se odnose na šerijatske propise i da neće bilježiti hadise iz drugih oblasti. Rekao je: "U ***Sunen*** sam uvrstio isključivo hadise koji tretiraju propise. Nisam pisao hadise o pobožnosti, o vrijednosti djela i sl."[47]

2. Da će u svoju zbirku, u svakom poglavlju, uvrstiti najvjerodostojnije hadise koje poznaje. Ukoliko ne bude imao takvih hadisa, onda hadise koji su im po vjerodostojnosti bliski. A ukoliko u nekom poglavlju ne bude imao ni jednih ni drugih, onda slabe hadise, jer je i slab hadis, po njegovom mišljenju, vredniji od bilo čijeg mišljenja.

3. Ukoliko bude primoran da navede slabe hadise, da će na njih ukazati i da će navesti uzroke slabosti svakog od njih.

4. Da ni u jednom poglavlju svoje zbirke neće spomenuti mnogo hadisa. Ograničit će se na onoliko hadisa koliko bude nužno da se iz njih pronađe argument za određeni šerijatski propis. Učinit će to kako bi djelo bilo što svrsishodnije i korisnije i kako ne bi bilo preglomazno ukoliko bi u svako poglavlje uvrstio sve vjerodostojne hadise koje poznaje.

5. Da u djelo neće bilježiti višc predanja jednog hadisa, nego će se ograničiti samo na jedno, kako djelo ne bi bilo preopširno. Ukoliko je naveo

[47] Dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, *El-Ved'u fil-hadisi*, 2/158.

više predanja nekog hadisa, učinio je to zbog toga što neka posjeduju tekst koja ne posjeduju druga.

6. Da će u zbirku uglavnom bilježiti hadise s potpunim senedima. Mursel-hadise je odvojio u poseban dio – na kraju ***Sunena***. Ovaj dio je među hadiskim učenjacima poznat pod nazivom ***Kitabul-merasil***. A neki ga smatraju zasebnim djelom. Drugi izdavači su ga i ispuštali iz ***Sunena***, smatrajući ga zasebnim djelom, a neki su ga izdali kao zasebnu knjigu pod nazivom ***Kitabul-merasil***.

7. Da će u ***Sunenu*** dugačke hadise sažimati i skraćivati, navodeći samo njihov najbitniji dio, kao argument za neko šerijatskopravno pitanje ili propis.

8. Da u ***Sunen*** neće uvrštavati mišljenja ashaba i tabiina kao argumente za neko šerijatskopravno pitanje, radije će u tu svrhu koristiti slabe hadise.

9. Da u ***Sunen*** neće bilježiti ništa od ravija koje su hadiski učenjaci i kritičari jednoglasno odbacili.

10. Da će u ***Sunen*** bilježiti hadise sa kraćim senedima. Ukoliko jedan hadis bude imao dva seneda: duži – čije su ravije preciznije, i kraći – čije su ravije manje precizne, prednost će dati predanju s kraćim senedom. [48]

Hadisi u Sunenu

Ebu Davud je znao veliki broj hadisa. Ebu Bekr b. Dase kaže: "Čuo sam Ebu Davuda kada je kazao: 'Zapisao sam od Poslanika, s.a.v.s., pet stotina hiljada hadisa. Od tog broja sam odabrao ono što sam uvrstio u ovu zbirku (***Sunen***). U nju sam sabrao 4.800 hadisa."[49] Prema tome, Ebu Davudov ***Sunen***, ako se iz njega izuzmu ponovljeni hadisi, sadrži ukupno 4.800 hadisa.[50] S ponovljenim, Ebu Davudov ***Sunen*** ima ukupno 5.274 hadisa.[51]

U zbirku je bilježio isključivo hadise koji govore o šerijatskim propisima. Struktuirao ih je prema fikhskim temama, i to prvo po knjigama – kitabima, a kitabe po poglavljima – babovima. Njegova zbirka ima 40 kitaba, a to su:

[48] Ebu Davud Sulejman b. Eš'as es-Sidžistani, ***Risaletu Ebu Davud ila ehli Mekke***, od 21-25; i dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, ***El-Ved'u fil-hadisi***, 2/158.

[49] Ebu Bekr Muhammed b. Musa el-Hazimi (584), ***Šurutul-eimmetil-hamse***, 72, i Muhammed Abdulaziz el-Huli, ***Miftahus-Sunneti***, 86.

[50] Dr. Ekrem Dija el-Umeri, ***Buhusu fi tarihis-sunnetil-mušerrefe***, 242.

[51] Nuruddin Itr, ***Menhedžun-nakdi fi ulumil-hadis***, 321.

Kitabut-tahare, Kitabus-sala, Kitabu salatil-istiska, Kitabu salatil-seferi, Kitabut-tetavvui, Kitabu šehri ramadan, Kitabus-sudžudi, Kitabul-vitri, Kitabuz-zekati, Kitabul-lukata, Kitabul-menasik, Kitabun-nikah, Kitabut-talak, Kitabus-savm, Kitabul-džihadi, Kitabu idžabil-edahi, Kitabul-vesaja, Kitabul-feraidi, Kitabul-haradži vel-imareti vel-fej'i, Kitabul-dženaiz, Kitabul-jeman ven-nuzur, Kitabul-bej, Kitabul-ejmen, Kitabul-ilm, Kitabul-ešribe, Kitabulet'ime, Kitabut-tibb, Kitabu-itk, Kitabu-hurufi vel-kiraati, Kitabul-hammami, Kitabul-libasi, Kitabut-teredžuli, Kitabul-hatemi, Kitabul-fiteni, Kitabul-mehdi, Kitabul-melahimi, Kitabul-hududi, Kitabud-dijjati, Kitabus-sunne i Kitabul-edebi.[52] Svi kitabi su podijeljeni na poglavlja, tako da Ebu Davudov ***Sunen*** ima ukupno 1871. poglavlje.[53]

Ebu Davud, u ***Sunenu***, bilježi tri kategorije hadisa: sahih, hasen i daif.[54] U njemu nije ukazao na stepen hadisa. To je učinio naknadno u pismu koje je uputio Mekkelijama. Naime, dok je jednom prilikom boravio u Mekki, njeni stanovnici ga upitaše: "Jesi li u svako poglavlje svoje zbirke uvrstio najvjerodostojnije hadise koje si poznavao?" Tada im nije odgovorio, nego im, pošto se vrati iz Mekke, napisa pismo koje je u hadiskoj literaturi poznato pod nazivom ***Risaletu Ebi Davud ila ehli Mekke,*** u kome im je, između ostalog, napisao: "Pitali ste me za hadise koji se nalaze u mom ***Sunenu***, jesu li u svako poglavlje uvršteni najpouzdaniji koje sam znao? Znajte da je upravo tako, osim u slučajevima kada je jedan hadis došao u dvije pouzdane verzije, pa je u jednoj čvršći sened u odnosu na drugu, ali su u drugoj ravije s jačom memorijom, te sam u svoju knjigu uvrstio drugu verziju. Takvih hadisa u cijeloj knjizi ima desetak.

U svakom poglavlju sam, uglavnom, zabilježio po jedan ili dva hadisa, iako sam o određenim temama znao mnogo vjerodostojnih. Učinio sam to da bi djelo bilo korisnije za upotrebu i kako ne bi bilo preglomazno.

Ako sam u nekom poglavlju jedan hadis naveo u dvije ili možda tri verzije, učinio sam to zato što neka od njih sadrži nešto što u prvoj ili drugoj nema. Ukoliko sam o nekoj temi imao duži hadis, sažeo bih ga, pošto bi duži hadis slušatelj mogao slabije shvatiti i u potpunosti ne razumjeti šerijatske poruke.

---

[52] Dr. Mahmud et-Tahan, *Usulut-tahridži ve dirasetil-esanidi*, 103.

[53] Dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 180.

[54] Dr. Ekrem Dija el-Umeri, *Buhusu fi tarihis-sunnetil-mušerrefi*, 242.

Ranija ulema, poput: Sufjana es-Sevrija, Malika i Evzaija, koristila je mursel-hadise kao šerijatske argumente. Kada je došao Eš-Šafija, počeo je polemirati o njima, a u tome su mu se pridružili i Ahmed b. Hanbel i drugi. Ali, ako o jednoj temi ne postoji musned, nego samo mursel-hadis, onda se i on može upotrijebiti kao šerijatski argument, ako ispuni određene uvjete po nekim učenjacima, iako nije jak kao muttasil-hadis.

U ***Sunen*** nisam zabilježio ništa od ravija koje su hadiski učenjaci odbacili. Ako sam u njega zabilježio pokoji munker-hadis, ukazao sam da je munker. Također, sam ukazao i na hadise koji su puno slabi. Hadisi o kojima nisam dao nikakve dodatne naznake dobri su za upotrebu, ali su jedni pouzdaniji od drugih. Svaki hadis iz mog ***Sunena*** koji se odnosi na šerijatske propise ima dobar sened."[55]

Na temelju onoga kako ih je Ebu Davud objasnio u svome pismu upućenom Mekkelijama, hadise Ebu Davudovog ***Sunena*** možemo svrstati u pet kategorija:

1. Vjerodostojni hadisi koje su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*. Ovakvih hadisa je najviše u njegovom ***Sunenu*** i oni imaju isti tretman kao i hadisi u dva ***Sahiha***.

2. Vjerodostojni hadisi koji ispunjavaju kriterije El-Buharija i Muslima, ali ih njih dvojica nisu zabilježili u svojim *Sahihima*.

3. Hadisi koji su vjerodostojni prema kriterijima ostalih učenjaka, osim El-Buharija i Muslima. Ebu Abdullah b. Mende kaže: "Ovakvih hadisa ima veoma mnogo. Sam El-Buhari je rekao: 'Pamtim dvije stotine hiljada vjerodostojnih i dvije stotine hiljada nevjerodostojnih hadisa.'"[56]

U većini hadiskih izvora stoji da je El-Buhari rekao da zna napamet stotinu hiljada vjerodostojnih i dvije stotine hiljada nevjerodostojnih hadisa.[57] Muslim je rekao: "***El-Musnedus-Sahih*** sam sastavio od tri stotine hiljada hadisa koje sam čuo."[58]

---

[55] Ebu Davud Sulejman b. Eš›as es-Sidžistani, *Risaletu Ebu Davud ila ehli Mekke*, 21-25. i Muhammed Muhammed Ebu Zehv, *El-Hadisu vel-muhadisun*, 413-414.

[56] Ebul-Fadl Muhammed b. Tahir el-Makdesi, *Šurutu eimmetis-sitte*, 13, Egipat, Mektebetu Atif.

[57] Dr. Muhammed Adžadž el-Hatib, *Usulul-hadisi, ulumuhu ve mustalehatuhu*, 310.

[58] Ebul-Fadl Muhammed b. Tahir el-Makdisi, *Šurutu eimmetis-sitte*, 14.

Kad se sve sabere, njih dvojica su u svojim ***Sahihima*** zabilježili tek oko deset hiljada vjerodostojnih hadisa.[59] Daleko veći broj vjerodostojnih hadisa su izostavili iz bojazni da im djela ne bi bila preglomazna.

4. Dobri (salih) hadisi. Ranije smo istakli da je sam Ebu Davud u pismu Mekkelijama rekao: "Oni hadisi o kojima nisam ništa rekao su dobri – salih, za upotrebu." Među učenjacima je sporno da li je Ebu Davud time mislio da su dobri za ojačavanje slabih predanja, za šta mogu poslužiti i slabi hadisi, ili je mislio da su dobri kao šerijatski argumenti, za šta mogu poslužiti samo vjerodostojni i hasen-hadisi.

Es-Sujuti, u djelu ***Tedribur-ravi***, ističe da je Ebu Davud mislio da su dobri za ojačavanje slabih predanja, a ne kao šerijatski argumenti, što bi značilo da obuhvaćaju i slabe hadise. Ibn Kesir kaže: "Ebu Davud je kazao: 'Hadisi o kojima nisam ništa rekao su dobri – hasen-hadisi.'" "Ukoliko je ovo što tvrdi Ibn Kesir pouzdano, onda bi sve dileme" – veli Muhammed Muhammed Ebu Zehv – "bile otklonjene."[60]

5. Slabi (daif) hadisi. Ebu Davud je bilježio slabe hadise samo onda kada za određeno pitanje ili temu nije imao boljih hadisa. On je i slab hadis smatrao boljim od bilo čijeg mišljenja. Na hadise koji su puno slabi, kao munker/negativni hadisi i sl., Ebu Davud je ukazao i objasnio uzroke njihove slabosti. Uglavnom, kao što je i sam istakao, u svoj ***Sunen*** nije bilježio hadise od ravija koje su hadiski učenjaci jednoglasno odbacili.

Da li u Ebu Davudovom Sunenu ima apokrifnih, mevdu-hadisa

Ibnul-Dževzi, koji slovi za jednog od strožijih hadiskih kritičara, u svojoj zbirci apokrifnih hadisa ***El-Mevduatul-kubra*** spomenuo je četiri hadisa koji se nalaze u Ebu Davudovom ***Sunenu*** kao apokrifne. Evo tih hadisa:

1. Ibnu-Dževzi je prenio sa senedom do El-Begavija, on od Hašima b. Harisa er-Remadija, on od Ubejdullaha b. Amra, ovaj od Abdulkerima, on od Ibn Džubejra, on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Pred Sudnji dan će živjeti narod koji će sijede (kose i brade), poput golubijih prsa bojiti u crno. Oni neće ni osjetiti džennetskog mirisa."**[61]

[59] Isti izvor.

[60] Muhammed Muhammed Ebu Zehv, *El-Hadisu vel-muhadisun*, 413.

[61] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi, *Avnul-ma'budi šerh Suneni Ebu Davudi*, 11/207.

Ibnul-Dževzi ovaj hadis smatra apokrifnim i odbacuje ga iz sljedećih razloga:

a) On smatra da ga iz cijele jedne generacije prenosi samo Abdulkerim b. Ebu Muharik, koji je kao ravija odbačen.

b) Ovaj hadis je došao i drugim putem, ali mu sened zastaje na Ibn Abbasu.

c) Potvrđeno je da je skupina Poslanikovih, s.a.v.s., ashaba bojila sijedu kosu i bradu u crno. Da je to zabranjeno, oni to, sigurno, ne bi činili.

Hafiz hadisa Dželaludin Abdurrahman b. Ebu Bekr es-Sujuti opovrgava ove Ibnul-Dževzijeve tvrdnje i dokazuje da je spomenuti hadis vjerodostojan i ispravan. On veli da je Ibn Hadžer el-Askalani kazao: "Ibnul-Dževzi je pogriješio. Abdulkerim, od koga je Ebu Davud prenio spomenuti hadis nije Abdulkerim b. Ebu Muharik. Ebu Davud je spomenuti hadis prenio od Abdulkerima el-Džezerija, a on je pouzdan ravija. Od njega su hadisi zabilježeni i u ***Sahihima***." Ovako glasi sened spomenutog hadisa u Ebu Davudovom ***Sunenu***: Ebu Davud kaže: "Ispričao nam je Ebu Tevbe, njega je obavijestio Ubejdullah, prenijevši od Abdulkerima el-Džezerija, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Pred Sudnji dan će živjeti narod koji će sijede (kose i brade) poput golubijih prsa bojiti u crno. Oni neće ni osjetiti džennetskog mirisa."**[62]

Osim toga, nijedan učenjak El-Džerha vet-ta'dila nigdje nije spomenuo da je Abdulkerim b. Ebu Muharik prenosio hadise od Seida b. Džubejra, a u Ebu Davudovom ***Sunenu*** Abdulkerim el-Džezeri prenosi od njega.

Ovaj hadis, sa istim senedom, zabilježili su i: Ahmed b. Hanbel u ***Musnedu***, En-Nesai i El-Bejheki u ***Sunenima***, Ibn Hiban u ***Sahihu***, Hakim u ***Mustedreku***, i Dija el-Makdesi u ***El-Muhtareu***.

Sva predanja u kojima stoji da su ashabi bojili sijede vlasi kose i brade u crno potrebno je preispitati. Kada bi sva ta predanja i bila valjana, značilo bi da spomenuti ashabi nisu znali za hadis u kome se zabranjuje bojenje sijede kose i brade u crno, ili su to radili prije nego je uslijedila Vjerovjesnikova zabrana. [63]

2. Ibnul-Dževzi je prenio od Ibn Daija on od Ahmeda b. Alija b. el-Musennaa, njemu je ispričao Ammar b. Zurbij, a njemu Nadr b. Hafs b.

[62] Isti izvor.

[63] Dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, *El-Ved'u fil-hadisi* 2, 178-180.

Nadr b. Enes, prenijevši od svoga oca, on od svoga djeda, a on od Enesa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Enese, ljudi će naseljavati prijestonice. Jedna od tih prijestonica će se zvati Basra (ili je kazao: Busejra). Ako do nje dođeš i u njoj se nastaniš, kloni se njene džamije, njene čaršije i njene stiske; drži se (mislim da je kazao) njenih predgrađa. U njoj će biti propadanja tla i pretvaranja (u životinje)." "Zbog toga sam se"** – veli Enes – **"nastanio u predgrađu."**[64]

Ibnul-Dževzi kaže: "Ovaj hadis nije pouzdan." Abdan veli: "Ammar (koji je u njegovom senedu) je lažov."

Es-Sujuti demantira Ibnul-Dževzija i dokazuje da je spomenuti hadis u Ebu Davudovom ***Sunenu*** vjerodostojan. On kaže: "Ebu Davud je spomenuti hadis u ***Sunen*** zabilježio sa sasvim drugim senedom i u njemu nema spomenutog Ammara. U Ebu Davudovom ***Sunenu*** sened i metn spomenutog hadisa glase:

Ispričao nam je Abdullah b. Sabbah, kog je obavijestio Abdulaziz b. Abdussamed, prenijevši od Musaa el-Hannata, ovaj od Musaa b. Enesa, a on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Enese, ljudi će naseljavati prijestonice. Jedna od tih prijestonica će se zvati Basra (ili je kazao: Busejra). Ako pored nje prođeš ili se u nju nastaniš, izbjegavaj njeno neobrađeno slano tlo, tlo obraslo travom, pijacu i kapije njenih vladara, a drži se predgrađa. U njoj će se dogoditi propadanje tla, kamena kiša i strašan potres. U njoj će ljudi zanoćiti kao ljudi, a osvanuti kao majmuni ili svinje."**[65]

Kao što vidimo, i sened i metn hadisa koji se nalazi u Ebu Davudovom ***Sunenu*** razlikuju se od seneda i metna hadisa koji je naveo Ibnul-Dževzi kao apokrifan. Što je najvažnije, u njegovom senedu nema ravije po imenu Ammar za koga je Abdan rekao da je lažov.

Nakon što je ovaj hadis zabilježio u svoj ***Sunen***, ništa o njemu nije rekao, a to znači, kako stoji u njegovom pismu upućenom Mekkelijama, da smatra da je salih – dobar-hadis. Osim spomenutih, postoji još jedan sened ovoga hadisa do Enesa b. Malika. Tim senedom je ovaj hadis zabilježio Et-

[64] Dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, *El-Ved'u fil-hadisi* 2, 178-180.

[65] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi, *Avnul-ma'budi šerh Suneni Ebu Davudi*, 11/327.

Taberani, u ***El-Mu'džemul-evsatu***. Hadisi sa sličnim značenjem preneseni su i od Ibn Mesuda i Huzejfea, i oni daju jačinu spomenutom hadisu.[66]

3. Ibnul-Dževzi kaže: "Ebu Ma'šer je prenio od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je kazao: **'Ne režite meso nožem, to je postupak nearapa, nego ga kidajte zubima, tako je i ukusnije i prijatnije.'"**[67]

Ibnul-Dževzi je ovaj hadis okarakterizirao apokrifnim i uvrstio ga u svoju zbirku apokrifnih hadisa iz dva razloga:

- u njegovom senedu je ravija Ebu Ma'šer Nedžih b. Abdurrahman, koji je, po ocjeni većine hadiskih kritičara, slab ravija. El-Buhari je za njega kazao da je svojim prenošenjem protivrječio pouzdanijim prenosiocima. Jahja b. Mein kaže da on kao ravija ne vrijedi. En-Nesai za njega kaže da je slab ravija. Ali b. el-Medini kaže da je veoma slab prenosilac i sl.

Es-Sujuti se nije složio s Ibnul-Dževzijem da je spomenuti hadis apokrifan. On kaže: "Tačno je to da je u senedu ovog hadisa Ebu Ma'šer Nedžih b. Abdurrahman i da ga većina učenjaka smatra slabim ravijom. Međutim, ocjenjuju ga slabim ravijom zbog njegove nepreciznosti, a ne zbog karakternih slabosti. Vele da je bio nepismen i da je od svojih učitelja dobro pamtio hadise. Međutim, griješio je prilikom prenošenja hadisa od onih koji mu nisu bili učitelji." Neki hadiski kritičari su se o njemu pohvalno izrazili. Hušejm za njega kaže: "Ja nisam vidio Medineliju sličnog njemu. Bio je veoma oštrouman." Ebu Nuajm kaže: "Ebu Mašer (Nedžih b. Abdurrahman es-Sindi el-Medeni) je bio hafiz i veoma oštrouman."[68]

- Spomenuti hadis protivrječi pouzdanom hadisu koju su zabilježili El-Buhari i Muslim u ***Sahihima***, od Amra b. Umejjea **da je vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako ovčiju plećku sijeće nožem. Pošto zauči ezan za namaz, on ostavi plećku i nož kojim ju je sjekao i ode na namaz. Klanjao je namaz, a nije ponovo abdestio.**[69]

Es-Sujuti i ovdje pobija Ibnul-Dževzija, te kaže: "Ebu Davud je spomenuti hadis zabilježio u ***Sunen*** i kazao da nije jak hadis. Nije iznio

[66] Dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, *El-Ved'u fil-hadisi* 2/181-183

[67] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi, *Avnul-ma'budi šerh Suneni Ebu Davudi* 11/200.

[68] Dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, *El-Ved'u fil-hadisi*, 2/186.

[69] El-Buhari, *Sahih*, sa Es-Sindijevim dodatkom, 3/297.

uzroke njegove slabosti, što bi značilo da se ne radi o puno slabom hadisu. Ebu Davud je naglasio da je kod puno slabih hadisa pojasnio uzroke njihove slabosti." Es-Sujuti kaže da se u spomenutom hadisu zabrana odnosi na korišćenje noža prilikom jedenja mladog i mehkog mesa dok se prilikom jedenja zrelog i tvrdog mesa može koristiti nož.[70]

Ebu Tajjib Muhammed Šemsu-Hakk el-Azim Abadi smatra da nema kolizije između hadisa koji bilježi Ebu Davud i hadisa koji bilježe El-Buhari i Muslim. Osobama koje su u mogućnosti kidati meso zubima, to je bolje i prijatnije, makar meso bilo zrelo i tvrdo. Osobe kojima to predstavlja poteškoću mogu se poslužiti nožem. U hadisu koji bilježi Ebu Davud zabrana se odnosi na korišćenje noža iz oholosti, kao što su to činili Perzijanci, a ne odnosi se na njegovo korišćenje onda kada je to neophodno.[71]

4. Ibnul-Dževzi je prenio od El-Ukajlija da je rekao: "Ispričao nam je Abdullah b. Ebu Mejsere, njemu je rekao Musa b. Ismail, njemu Bekkar b. Abdulaziz b. Ebu Bekr, a njemu tetka Kebša, da je Ebu Bekar zabranjivao da se hidžama obavlja utorkom, tvrdeći da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'To je dan u kome se čovjeku povećava krvni pritisak, a u toku jednog vremenskog perioda krv se ne može zaustaviti.'"**

Ibnul-Dževzi je ovaj hadis, također, okarakterizirao apokrifnim i uvrstio ga u svoju zbirku apokrifnih hadisa zbog Ebu Bekra Bekkara b. Abdulaziza, koji se nalazi u njegovom senedu, a koji kao ravija, po mišljenju Jahjaa b. Kattana, ne vrijedi.

Es-Sujuti pobija tu Ibnul-Dževzijevu tvrdnju i dokazuje da je ovaj hadis salih. On kaže: "Ebu Davud je spomenuti hadis, u ***Sunenu***, zabilježio ovako: 'Ispričao nam je Musa b. Ismail, koga je obavijesio Ebu Bekr Bekkar b. Abdulaziz, prenijevši od tetke po ocu Kejise (Kebša b. Ebu Bekar, neki kažu Kejsa) b. Ebu Bekr, da je njen otac zabranjivao svojoj porodici da hidžamu rade utorkom, tvrdeći da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Utorak je dan u kome se povećava krvni pritisak (kod čovjeka). U njemu postoji period u kome se krv ne može zaustaviti.'"**[72]

---

[70] Ebu Hasan Ali b. Muhammed b. Arak el-Kinani, *Tenzihuš-šeri'atil-merfua anil-ahbariš-šeniatil-mevdua*, 2/248.

[71] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi, *Avnul-ma'budi šerh Suneni Ebu Davudi*, 10/200.

[72] Isti izvor, 10/273.

O ovom hadisu Ebu Davud nije ništa rekao, tj. nije naveo njegovu ocjenu. To znači da je hadis salih. Ebu Davud, u pismu koje je uputio Mekkelijama, kaže: "Hadisi o kojima nisam ništa rekao su salih."[73] Ravija Ebu Bekr Bekkar b. Abdulaziz nije tako slab kako iznose Jahja b. Mein i Ibnul-Dževzi. Mnogi učenjaci su se o njemu pohvalno izrazili. Jahja b. Mein za njega kaže da je dobar ravija. Ibn Adij kaže: "Nadam se da nije loš ravija." El-Buhari je od njega u ***El-Džami'us-Sahih*** zabilježio neke hadise kao ševahide." Od njega je imam El-Buhari zabilježio hadise u svoj ***Et-Tarih***. Da je toliko slab, El-Buhari ne bi od njega bilježio hadise ni kao ševahide u ***El-Džami'us-Sahih***, niti u ***Et-Tarih***.[74]

Es-Sujuti, na osnovu spomenutog, tvrdi da u Ebu Davudovom ***Sunenu*** nema ni jednog apokrifnog – mevdu-hadisa. Sa njim se u tome slaže i većina hadiskih učenjaka.

Rivajeti Ebu Davudovog *Sunena*

Mnogi su od Ebu Davuda slušali njegov ***Sunen*** i prenijeli ga onako kako su ga čuli. Najpoznatija su sljedeća četiri rivajeta:

1. Rivajet imama i hafiza u hadisu Ebu Alija b. Ahmeda b. Amra el-Lu'luija el-Basrija. Ovo je najvjerodostojniji rivajet Ebu Davudovog ***Sunena***. Izdiktirao mu ga je izravno Ebu Davud.

2. Rivajet hafiza hadisa Ebu Bekra Muhammeda b. Bekra b. Muhammeda b. Abdurrezzaka b. Dasea el-Basrijja et-Temmara. Ovo je najpotpuniji i najbolji rivajet poslije prvospomenutog. Razlikuju se samo u redoslijedu riječi. Ovaj rivajet je raširen u zemljama Magriba.

3. Rivajet imama i hafiza hadisa Ebu Isaa Ishaka b. Musaa b. Seida er-Remlija, pisara Ebu Davuda. Približan je Ibn Daseovom rivajetu.

4. Rivajet imama i hafiza hadisa Ebu Seida Ahmeda b. Muhammeda b. Zijada b. Bišra, poznatog kao Ibnul-Arabi. Ovaj rivajet malo zaostaje u odnosu na prva tri.

Sva četverica prenosilaca Ebu Davudovog ***Sunena*** su njegovi učenici. Ima i drugih rivajeta ovog djela, ali su ova četiri najpoznatija i najraširenija.[75]

---

[73] Ebu Davud, ***Risaletu Ebu Davud ila ehli Mekke***, 27.

[74] Dr. Omer b. Hasan Osman Felateh, ***El-Ved'u fil-hadisi***, 2, 188. i 189.

[75] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi, ***Avnul-ma'budi šerh Suneni Ebu Davudi***, 1/11.

Komentari Ebu Davudovog Sunena

Ebu Davudov ***Sunen*** su, nakon što ga je Ebu Davud napisao i ispredavao mnogim generacijama, komentirali mnogi hadiski učenjaci. Najznačajniji komentari su:

1. El-Addul-mevdud – napisao ga je hafiz hadisa Abdulazim b. Abdulkavijj el-Munziri (umro 656. godine po Hidžri).

2. Mealimus-Suneni – napisao ga je imam u hadisu Ebu Sulejman el-Hattabi (umro 388. godine po Hidžri). Ovaj komentar je izdat u dva toma. Sažeo ga je Ebu Mahmud Ahmed b. Muhammed b. Ibrahim el-Makdesi (umro 769. godine po Hidžri) i nazvao ***Udžaletul-alimi min kitabil-mealimi***.

3. Intihaus-suneni vektifaus-suneni – napisao ga je Šuhabuddin Ebu Muhammed Ahmed b. Muhammed b. Ibrahim b. Hilal el-Makdesi, učenik hafiza el-Mizzija (umro 765. godine po Hidžri).

4. Merkatus-suud ila suneni Ebu Davud – napisao ga je hafiz hadisa Dželaludin Ebu Abdurrahman b. Ebu Bekr es-Sujuti (umro 911. godine po Hidžri).

5. Fethul-vedud ala suneni Ebu Davud – napisao ga je Ebu Hasan es-Sindi b. Abdulhadi el-Medeni (umro 1139. godine po Hidžri).

6. Avnul-ma'bud šerh suneni Ebu Davud – napisao ga je Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azimi Abadi. Ovaj komentar je prvi put izdat u Bejrutu 2003. godine.

7. El-Menhelul-azbul-mevrud šerh suneni Ebu Davud – napisao ga je šejh Mahmud Hattab es-Subki.

Pored spomenutih, Ebu Davudov ***Sunen*** su komentirali i: Jahja b. Šeref en-Nevevi, Siradžuddin Omer b. Ali b. Mulekkin, Kutubuddin Ebu Bekr b. Ahmed el-Jemeni (umro 652. godine po Hidžri – njegov komentar sadrži četiri toma), Velijuddin Ebu Zur›a Ahmed b. el-Hafiz Ebul-Fadl Zejnuddin el-Iraki (umro 826. godine po Hidžri), hafiz hadisa Alauddin Mugaltaj b. Kalidž (umro 762. godine po Hidžri), Šihabuddin Ahmed b. Husejn er-Remli el-Makdesi (umro 844. godine po Hidžri), hafiz hadisa Šihab b. Reslan (njegov komentar sadrži osam tomova) i El-Belkini.[76]

[76] Dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 183.

Muhtesari – sažeci Ebu Davudovog *Sunena*

Mnogi muhadisi su sažimali Ebu Davudov ***Sunen*** u manje zbirke. Najpoznatiji sažeci su:

1. ***El-Mudžteba*** – od hafiza hadisa Abdulazima b. Abdulkavijja el-Munzirija (umro 656. godine po Hidžri). Ovaj muhtesar (sažetak) je prokomentirao Es-Sujuti u knjizi ***Zehrur-riba alel-mudžteba.***

2. ***El-Muhtesaru*** – od Muhammeda b. Hasana el-Belhija (VII stoljeće).

3. ***Tehzibu Suneni Ebu Davud*** – od Ibn Kajjima el-Dževzija (umro 751. godine po Hidžri). To je revidiran El-Munzirijev sažetak s veoma lijepim komentarom i priređivačevom napomenom da je hafiz hadisa El-Munziri stručno i lijepo sažeo Ebu Davudov ***Sunen.***[77]

[77] Muhammed Abdulaziz el-Huli, *Miftahus-Sunneti*, 87, dr. Š. Kurdić, *Velikani hadiskih znanosti*, 183; i Muhammed Muhammed Ebu Zehv, *El-Hadisu vel-muhaddisun*, 414.

POGLAVLJA O ČISTOĆI

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

1. O osamljivanju prilikom obavljanja nužde

1. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb el-Ka'nebi, kome je prenio Abdulaziz, tj. Ibn Muhammed od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Selemea, a on od Mugirea b. Šu'bea: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi se puno udaljio kada bi htio obaviti nuždu."**

2. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed,[78] kome je prenio Isa b. Junus, njemu Ismail b. Abdulmelik, prenijevši od Ebu Zubejra,[79] a on od Džabira b. Abdullaha: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., obavljao veliku nuždu na otvorenom, otišao bi toliko daleko da ga niko ne bi vidio."**[80]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَاب الطَّهَارَة

١. بَاب التَّخَلِّي عِنْدَ قَضَاءِ الْحَاجَةِ

١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا ذَهَبَ الْمَذْهَبَ أَبْعَدَ.

٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ الْبَرَازَ انْطَلَقَ حَتَّى لَا يَرَاهُ أَحَدٌ.

---

[78] Musedded b. Muserhed b. Muserbel b. Mastur el-Esedi Ebu Hasan el-Basri je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Kažu da je on u Basri prvi napisao musned. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 228. godine po Hidžri.

[79] Ebu Zubejr Muhammed b. Muslim b. Tedrus el-Esedi el-Mekki je iskren prenosilac hadisa, s tim što je bio sklon tedlisu (obmani). Pripadao je četvrtoj generaciji.

[80] Iz spomenuta dva hadisa vidi se da bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., prakticirao, kad god bi obavljao veliku nuždu na otvorenom, izvan nužnika, udaljiti se od prisutnih i od naseljenih mjesta kako ga niko ne bi vidio. Činio je to iz pristojnosti, a ujedno da poduči svoje sljedbenike kako trebaju postupati. Slično je radio i prilikom obavljanja male nužde.

2. Kada čovjek hoće mokriti, treba pronaći odgovarajuće mjesto

٢. بَاب الرَّجُلِ يَتَبَوَّأُ لِبَوْلِهِ

3. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Hammad,[81] prenijevši od Ebu Tejjaha,[82] da je njegov šejh kazao: **"Kada je Abdullah b. Abbas stigao u Basru, čuo je neke ljude kako prenose Ebu Musaove hadise. Abdullah napisa (pismo) Ebu Musau, u kome ga upita za neke stvari,[83] a Ebu Musa mu odgovori: 'Jednog dana sam bio sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Htjede da mokri, pa otiđe do mehkanog pijeska pored zida, pomokri se, a onda reče: 'Kada neko od vas hoće da mokri, neka pronađe odgovarajuće mjesto za to.'"**[84]

٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو التَّيَّاحِ حَدَّثَنِي شَيْخٌ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ الْبَصْرَةَ فَكَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مُوسَى فَكَتَبَ عَبْدُ اللَّهِ إِلَى أَبِي مُوسَى يَسْأَلُهُ عَنْ أَشْيَاءَ. فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَبُو مُوسَى إِنِّي كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَرَادَ أَنْ يَبُولَ فَأَتَى دَمِثًا فِي أَصْلِ جِدَارٍ فَبَالَ ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَبُولَ فَلْيَرْتَدْ لِبَوْلِهِ مَوْضِعًا

3. Šta se izgovara prije ulaska u nužnik

٣. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ

4. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, kom je prenio Hammad b. Zejd i Abdulvaris, prenijevši od Abdulaziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, koji je, veli Musedded

٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ وَعَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ

---

[81] Hammad b. Seleme b. Dinar Ebu Seleme el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa i pobožan čovjek. Pred kraj života je brkao hadise. Pripadao je osmoj generaciji.

[82] Ebu Tejjah Jezid b. Humejd Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Više je poznat po nadimku Ebu Tejjah nego po imenu.

[83] Abdullah b. Abbas je, najvjerovatnije, u pismu pitao Ebu Musaa za hadise u vezi Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., načina mokrenja koji su od njega prenošeni u Basri, pa mu je Ebu Musa napisao ono što je vidio kod Vjerovjesnika, s.a.v.s.

[84] Pod odgovarajućim mjestom za mokraću mislio je na mehkano tlo koje može upijati mokraću kako se ne bi odbijala i uprskala tijelo i odjeću. Čovjek, prilikom mokrenja, također mora voditi računa da zauzme odgovarajući položaj kako se ne bi uprskao mokraćom.

– prema Hammadovom predanju – kazao: **"Allahumme inni e'uzu bike/Allahu, utječem Ti se."** Dok je – prema Abdulvarisovom predanju – kazao: **"E'uzu billahi minel-hubusi vel-habaisi/Utječem se Allahu od muškog i ženskog šejtanskog roda."**[85]

Ebu Davud kaže: "Šu'be je prenio od Abdulaziza: **'Allahumme inni e'uzu bike/Allahu, utječem Ti se.'** Jednom je kazao: **'E'uzu billahi/Utječem se Allahu.'** Vuhejb veli: **'Fel-jete'avvez billahi/Neka zatraži utočište kod Allaha.'"**

الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ عَنْ حَمَّادٍ قَالَ: اللهُ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ وَقَالَ عَنْ عَبْدِ الْوَارِثِ قَالَ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ.

قَالَ أَبو دَاود: رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ: اللهُ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ. وَقَالَ مَرَّةً: أَعُوذُ بِاللَّهِ. و قَالَ وُهَيْبٌ: فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ.

5. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Amr, tj. Es-Sedusi, njemu je ispričao Veki, prenijevši od Šu'bea, on od Abdulaziza Ibn Suhejba, da je Enes kazao: **"Allahumme inni e'uzu bike/Allahu, utječem se Tebi."** Šu'be veli da je jednom kazao: **"E'uzu billahi/Utječem se Allahu."**

٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو يَعْنِي السَّدُوسِيَّ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ هُوَ ابْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: اللهُ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ. وَقَالَ شُعْبَةُ وَقَالَ مَرَّةً: أَعُوذُ بِاللَّهِ

6. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Merzuk, koga je obavijestio Šu'be, prenijevši od Katadea, on od Nadra b. Enesa, on od Zejda b. Erkama, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Zaista su na mjestima na kojima obavljate nuždu prisutni džini i šejtani. Zato, kada neko od vas ode da obavi nuždu,**

٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ هَذِهِ الْحُشُوشَ مُحْتَضَرَةٌ فَإِذَا

---

[85] Prokleti šejtani i džini napasnici najčešće i najradije borave na nečistim mjestima. Na takvim mjestima nije dozvoljeno bilo šta učiti. U navedenim hadisima Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas uči da od Uzvišenog Allaha, dž.š., tražimo utočište prije nego stupimo na takva mjesta ili, pak, prije nego počnemo obavljati veliku ili malu nuždu. Razlog za to je bojazan da oni ne iskoriste situaciju kada nismo u stanju spomenuti Allaha, dž.š., ili nešto proučiti, pa da nam naude.
U slučaju da neko zaboravi ove dove proučiti prije ulaska u nužnik ili na mjesta na kojima želi obaviti neku nuždu, može to učiniti u mislima, s tim što mu nije dozvoljeno da to i izgovora.

neka kaže: 'E'uzu billahi minel-hubusi vel-habaisi/Utječem se Allahu od muškog i ženskog roda šejtanskog.'"[86]

أَنَّى أَحَدُكُمُ الْخَلَاءَ فَلْيَقُلْ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ

4. O pokuđenosti okretanja prema kibli prilikom obavljanja nužde[87]

٤. بَاب كَرَاهِيَةِ اسْتِقْبَالِ الْقِبْلَةِ عِنْدَ قَضَاءِ الْحَاجَةِ

7. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, kom je ispričao Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Ibrahima, on od Abdurrahmana b. Jezid, a on od Selmana, da je neko od mušrika rekao:[88] **"Vaš Vjerovjesnik vas je svemu podučio, čak i kako ćete obaviti nuždu?" "Da," – reče Selman – "zabranio nam je da se prilikom obavljanja velike ili male nužde okrećemo u pravcu kible, da se poslije toga čistimo desnom rukom i da bilo ko od nas, prilikom čišćenja, upotrijebi manje od tri kamena. Također (nam je zabranio) da se poslije obavljene nužde čistimo balegom ili kostima."**[89]

٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ: قِيلَ لَهُ: لَقَدْ عَلَّمَكُمْ نَبِيُّكُمْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى الْخِرَاءَةَ قَالَ أَجَلْ. لَقَدْ نَهَانَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ بِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ، وَأَنْ لَا نَسْتَنْجِيَ بِالْيَمِينِ، وَأَنْ لَا يَسْتَنْجِيَ أَحَدُنَا بِأَقَلَّ مِنْ ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ أَوْ نَسْتَنْجِيَ بِرَجِيعٍ أَوْ عَظْمٍ

---

[86] Ovaj hadis su zabilježili i Ibn Madže u *Sunenu* i En-Nesai u *Es-Sunenul-kubra.*

[87] Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da se riječ ***mekruh*** ili ***kerahet*** u riječima Uzvišenog Allaha, dž.š., i riječima Njegovog Poslanika, s.a.v.s., uglavnom upotrebljava u smislu zabrane. U tom smislu je ovu riječ shvatala i većina učenjaka iz prvih generacija (selefi salih). Kasnije je neka ulema počela da se ovim izrazima koristi u smislu označavanja nečeg ružnog i pokuđenog. "Mislim," – veli on – "da oni koji tako shvaćaju značenje ovih riječi griješe."

[88] Neko od mušrika je Selmanu ovo pitanje postavio više iz obijesti. Međutim, to ga nije isprovociralo. Naprotiv, on je mirno i dostojanstveno odgovorio, nudeći i više detalja o čistoći, koji tom zlobniku nisu bili poznati, a čime se muslimani odlikuju u odnosu na druge.

[89] Razlog zbog kog je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio upotrebu fuškije i kostiju za čišćenje poslije obavljene nužde, kada nema vode, je taj što je to hrana džina vjernika. U hadisu koji je Muslim zabilježio, u *Sahihu*, od Abdullaha b. Mesuda,

٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ بِمَنْزِلَةِ الْوَالِدِ أُعَلِّمُكُمْ فَإِذَا أَتَى أَحَدُكُمُ الْغَائِطَ فَلَا يَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلَا يَسْتَدْبِرْهَا وَلَا يَسْتَطِبْ بِيَمِينِهِ وَكَانَ يَأْمُرُ بِثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ وَيَنْهَى عَنِ الرَّوْثِ وَالرِّمَّةِ

8. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, njemu je ispričao Ibn Mubarek, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od Ka'kaa b. Hakima, on od Ebu Saliha, da je Ebu Hurejre kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Ja sam vam na mjestu roditelja, jer vas podučavam. Zato, kada neko od vas hoće da obavi veliku nuždu, neka se ni prsima ni leđima ne okreće prema kibli i neka se, nakon obavljene nužde, ne čisti desnom rukom.' Naređivao je čišćenje (nakon nužde) s tri kamena, a zabranio je (čišćenje) balegom i kostima."**

---

stoji: "Džini mu'mini su, u noći kada su imali susret sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., upitali šta im je dozvoljeno jesti, pa im je on odgovorio: 'Dozvoljene su vam kosti životinja pri čijem klanju je spomenuto Allahovo ime, a vašim jahalicama fuškija i balega.'"

Ed-Darekutni bilježi od Ebu Hurejrea **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio upotrebu kostiju i fuškije za čišćenje poslije nužde, rekavši: "Time se ne možete očistiti."**

Ovaj hadis ukazuje na to da se čišćenje poslije obavljene velike ili male nužde može obaviti kamenjem ili nekim drugim predmetom, pod uslovom da taj predmet nije oštar, kako se ne bismo ozlijedili, te da je čist i da nije kost ili balega. Kost i balegu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izuzeo zbog toga što to džini vjernici koriste kao hranu, pa da ih time ne bismo povrijedili.

U hadisu je istaknuto da, ukoliko se čistimo kamenjem ili nečim drugim, upotrijebimo najmanje tri predmeta. Po mišljenju imama Šafije, to je vadžib.

Ebu Hanife smatra da ovdje nije bitan broj, već da se nečist odstrani, a upotrijebit će se onoliko kamenova koliko bude potrebno. Istina, lijepo bi bilo voditi računa da to, po mogućnosti, bude neparan broj, zbog toga što se u islamu preferiraju neparni brojevi.

Ebu Davud i Ibn Madže bilježe sa senedom od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko se nakon obavljene nužde bude čistio kamenjem (ili nekim drugim predmetom) neka upotrijebi neparan broj. Ko tako uradi, lijepo je postupio, a ko uradi drukčije, nije pogriješio."**

٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رِوَايَةً قَالَ: إِذَا أَتَيْتُمُ الْغَائِطَ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ بِغَائِطٍ وَلَا بَوْلٍ وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا. فَقَدِمْنَا الشَّامَ فَوَجَدْنَا مَرَاحِيضَ قَدْ بُنِيَتْ قِبَلَ الْقِبْلَةِ فَكُنَّا نَنْحَرِفُ عَنْهَا وَنَسْتَغْفِرُ اللَّهَ

9. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, prenijevši od Sufjana,[90] on od Ez-Zuhrija, on od Ataa b. Jezida el-Lejsija, a on od Ebu Ejuba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada dođete na mjesto gdje želite obaviti neku fiziološku potrebu, ne okrećite svoje lice u pravcu kible, nego se okrenite prema istoku ili zapadu."**[91]

Ebu Ejub veli: "Kasnije, kada smo otišli u Šam, našli smo nužnike okrenute u pravcu kible, pa smo se okrenuli ustranu i zatražili oprost od Allaha, dž.š."[92]

١٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ

10. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kome je prenio Vuhejb, njemu Amr b. Jahja,

---

[90] Sufjan b. Ujejne b. Ebu Imran Mejmun el-Hilali Ebu Muhammed el-Kufi el-Mekki je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa, šerijatski pravnik, imam i hudždže u hadisu. Pred kraj života je posenilio te je, možda, zapao u tedlis/obmanu. Pripadao je osmoj generaciji.

[91] U navedenom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranjuje da se prilikom obavljanja velike i male nužde okrećemo licem (ili leđima) u pravcu kible, a preporučuje da se okrećemo prema istoku ili zapadu. Istina, ove riječi su upućene Medinelijama, kojima je kibla bila na južnoj strani. To znači da bi se oni kojima je kibla na istočnoj ili zapadnoj strani, pri obavljanju nužde, trebali okrenuti prema jugu ili sjeveru.

[92] Riječi Ebu Ejuba el-Ensarija: "Pa smo se okrenuli od nje ustranu i zatražili oprost od Allaha, dž.š.", prema Ibnul-Arebijevom mišljenju, mogu se shvatiti na sljedeće načine:

- zatražili su oprost, jer su ponovo, zaboravivši, obavljali nuždu okrenuti prema kibli;
- zatražili su oprost, općenito, za svoje grijehe, jer se čovjek, obično, sjeti svojih grijeha onda kada napravi kakav prijestup; i
- zatražili su oprost za one koji su nužnike napravili u pravcu kible.

Ovo posljednje značenje Abdurrahman el-Mubarekfuri apriori odbacuje. On smatra da su nužnike u Šamu gradili nemuslimani, jer su Ebu Ejjub el-Ensari i ostali ashabi tamo stigli neposredno nakon osvojenja Šama.

أَبِي زَيْدٍ عَنْ مَعْقِلِ بْنِ أَبِي مَعْقِلٍ الْأَسَدِيِّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَتَيْنِ بِبَوْلٍ أَوْ غَائِطٍ.

قَالَ أَبو دَاود: وَأَبُو زَيْدٍ هُوَ مَوْلَى بَنِي ثَعْلَبَةَ

prenijevši od Ebu Zejda,[93] da je Ma'kil b. Ebu Ma'kil el-Esedi kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se, prilikom obavljanja male i velike nužde, okrećemo prema dvjema kiblama."**[94]

Ebu Davud kaže da je Ebu Zejd bio štićenik plemena Benu Sa'lebe.

١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ قَالَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ مَرْوَانَ الْأَصْفَرِ قَالَ: رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ ثُمَّ جَلَسَ يَبُولُ إِلَيْهَا. فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَلَيْسَ قَدْ نُهِيَ عَنْ هَذَا؟ قَالَ بَلَى إِنَّمَا نُهِيَ عَنْ ذَلِكَ فِي الْفَضَاءِ فَإِذَا كَانَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ شَيْءٌ يَسْتُرُكَ فَلَا بَأْسَ

11. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kome je Safvan b. Isa prenio od Hasana b. Zekvana, a on da je Mervan el-Asfer kazao: **"Vidio sam Ibn Omera da je natjerao devu da klekne naspram kible, a onda čučnuo prema njoj i obavio malu nuždu. Vidjevši to, rekoh: 'Ebu Abdurrahmane, zar to nije zabranjeno?' On reče: 'Jeste, ali samo na otvorenom. Međutim, ako se između tebe i kible nalazi nešto što te od nje zaklanja, onda ne smeta.'"**

٥. بَاب الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

5. O dopuštenju u vezi s tim

١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَمِّهِ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: لَقَدِ ارْتَقَيْتُ عَلَى ظَهْرِ الْبَيْتِ فَرَأَيْتُ رَسُولَ

12. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, ovaj od svoga amidže Vasia b. Habbana, da je Abdullah b. Omer kazao: **"Jednog dana sam se popeo na krov kuće i vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako**

---

[93] Ebu Zejd Velid, štićenik plemena Benu Sa'lebe, je kao prenosilac hadisa nedovoljno poznat (medžhul). Pripadao je četvrtoj generaciji.

[94] Prema prvoj kibli (Makdis – Jerusalem), prema kojoj su se muslimani u početku okretali šesnaest ili sedamnaest mjeseci, i kibli u Mekki, prema kojoj se i danas u namazu okrećemo.

je stao na dva ćerpića i obavljao nuždu prsima okrenut prema Bejtul-Makdisu."[95]

13. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, prenijevši od Vehba b. Džerira, on od svoga oca, ovaj od Muhammeda b. Ishaka[96], a on od Ebana b. Saliha, on od Mudžahida, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zabranio da se prilikom obavljanja male nužde prsima okrećemo prema kibli. Međutim, godinu dana prije njegove smrti video sam ga kako se pri mokrenju okrenuo u njenom pravcu."**[97]

اللهِ صَـلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ عَلَى لَبِـنَتَيْنِ مُسْتَقْبِلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ لِحَاجَتِهِ

١٣ حَدَّثَنَـا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّـارٍ قَـالَ حَدَّثَنَا وَهْـبُ بْـنُ جَرِيـرٍ قَـالَ حَدَّثَنَـا أَبِي قَالَ سَـمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْـحَقَ يُحَـدِّثُ عَنْ أَبَـانَ بْنِ صَالِـحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَـنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ: نَهَى نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَسْـتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ بِبَوْلٍ فَرَأَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْبَضَ بِعَامٍ يَسْتَقْبِلُهَا

---

[95] U Et-Tirmizijevom *Džami'-Sunenu*, knjiga 1., str. 78, stoji da je Ibn Omer kazao: **"Jednog dana sam se popeo na krov Hafsine sobe i vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako obavlja nuždu prsima okrenut u pravcu Šama, a leđima prema kibli."** Ebu Isa veli: "Ovaj hadis je hasenun-sahihun."

[96] O Ibn Muhmmedu b. Ishaku hadiski učenjaci imaju različita mišljenja. Neki ga, kao što su Buhari i Ibn Hemmam, smatraju veoma pouzdanim ravijom. Buhari ga smatra čak i imamom u hadisu.

Neki ga, opet, kao što je Malik b. Enes, u potpunosti osporavaju. Malik b. Enes kaže: "Kada bi stajao između Hadžerul-esveda i vrata Kabe, za njega bih se zakleo da je lažljivac." Abdurrahman el-Mubarekfuri tvrdi da se svi napadi na Ibn Ishaka mogu odbiti. On je pouzdan i njegovi se hadisi prihvaćaju kao argumenti. Neki tvrde da njegovi hadisi ne nadmašuju stepen hasen-hadisa. Ibnul-Hemmam, u ***Fethul-Kadiru***, kaže: "U Ibn Ishakovu pouzdanost ne treba sumnjati." Ocjena o njemu, koja se prenosi od Malika b. Enesa, za hadiske učenjake, apsolutno je neprihvatljiva. Kako bi mogla biti prihvatljiva kada Šu'be za njega kaže da je pravovjernima imam u hadisu. Od njega su hadise preuzeli: Sufjan es-Sevri, Šafija, Ibn Mein, Ahmed b. Hanbel, Hammad b. Zejd, Ibn Mubarek i drugi učenjaci.

[97] Hadisi iz ovog poglavlja na prvi pogled izgledaju kontradiktorno hadisima iz prethodnog poglavlja. En-Nevevi kaže: "Ukoliko postoji mogućnost da se nađe kompromisno značenje među hadisima koji, na prvi pogled, izgledaju suprotstavljeni jedni drugima, u tom slučaju ne treba odbacivati jedne na račun dugih. Ovdje je moguće naći pomirljivo rješenje tako što treba shvatiti da se

6. O skidanju odjeće prilikom obavljanja nužde

14. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb od Vekia, prenijevši od A'meša, on od nekog čovjeka,[98] da je Ibn Omer kazao: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., htio obaviti nuždu, ne bi podigao odjeću dok se ne bi približio zemlji."**[99]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Abdusselam b. Harb od A'meša, on od Enesa – a on je slab."[100]

7. O pokuđenosti govora prilikom obavljanja nužde

15. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer b. Mejsere, kome je prenio Ibn Mehdi, njemu je ispričao Ikrime b. Ammar,[101]

٦. بَاب كَيْفَ التَّكَشُّفُ عِنْدَ الْحَاجَةِ

١٤ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ رَجُلٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ حَاجَةً لَا يَرْفَعُ ثَوْبَهُ حَتَّى يَدْنُوَ مِنَ الْأَرْضِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

٧. بَاب كَرَاهِيَةِ الْكَلَامِ عِنْدَ الْحَاجَةِ

١٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ هِلَالٍ

---

zabrana odnosi na obavljanje velike ili male nužde na otvorenom, dok se povlastice odnose na obavljanje nužde u nužniku, ili uopće u zatvorenom prostoru.

[98] To je, po mišljenju nekih učenjaka, bio Kasim b. Muhammed, pouzdani prenosilac i imam u hadisu. Neki smatraju da je to bio Gijas b. Ibrahim, koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab prenosilac hadisa.

[99] Ovaj hadis nas upućuje na to da je dužnost, pri obavljanju nužde, zakloniti se. Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom obavljanja nužde, ne bi dizao odjeću sve dok se ne bi približio zemlji, iako je uvijek vodio računa da se skloni od drugih. Činio je to iz opreza da neko ne bi vidio njegove stidne dijelove tijela.

[100] Es-Sujuti smatra da se Ebu Davudove riječi: "a on je slab" ne odnose na Abdusselama, jer je on pouzdan prenosilac i hafiz hadisa, od koga su hadisi zabilježeni u El-Buharijevom i Muslimovom *Sahihu*, nego se odnose na čovjeka koji se našao u senedu, pa je prekinut od A'meša i Enesa, jer je poznato da A'meš nije slušao hadise od Enesa b. Malika.

[101] Ikrime b. Ammar el-Idžli Ebu Ammar el-Jemami je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja hadisa od Jahjaa b. Ebu Kesira griješio. Porijeklom je

prenijevši od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Hilala b. Ijada, a on od Ebu Seida, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka dvije osobe ne izlaze (skupa) radi obavljanja velike nužde i neka ne otkrivaju svoja stidna mjesta, razgovarajući (međusobno), jer to Uzvišeni Allah ne voli."**[102]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je sa senedom prenio samo Ikrime b. Ammar."

بْنِ عِيَاضٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَخْرُجِ الرَّجُلَانِ يَضْرِبَانِ الْغَائِطَ كَاشِفَيْنِ عَنْ عَوْرَتِهِمَا يَتَحَدَّثَانِ, فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَمْقُتُ عَلَى ذَلِكَ.

قَالَ أَبو دَاود: هَذَا لَمْ يُسْنِدْهُ إِلَّا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ

8. O osobi koja, dok mokri, odgovori na selam

٨. بَاب أَيَرُدُّ السَّلَامَ وَهُوَ يَبُولُ

16. ISPRIČALI SU NAM Osman i Ebu Bekr, Ebu Šejbeovi sinovi, kojima je Omer b. Sa'd prenio od Sufjana, on od Dahhaka b. Osmana, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **"Neki čovjek je prošao pored Vjerovjesnika, s.a.v.s., dok je mokrio i nazvao mu selam, ali mu Poslanik nije uzvratio."**

Ebu Davud kaže: "Od Ibn Omera i drugih je prenijeto da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., (nakon što je završio s mokrenjem) uzeo tejemum i onda tom čovjeku odgovorio na selam."

١٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ وَأَبُو بَكْرِ ابْنَا أَبِي شَيْبَةَ قَالَا: حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَبُولُ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ.

قَالَ أَبو دَاود: وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَغَيْرِهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَيَمَّمَ ثُمَّ رَدَّ عَلَى الرَّجُلِ السَّلَامَ

17. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kome je prenio Abdul-E'ala, njemu Seid, prenijevši od Katadea, on od Hasana,

١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ

---

iz Basre. Pripadao je petoj generaciji.

[102] Ovim hadisom se zabranjuje dvoje: 1) Da dvije osobe skupa, jedna pored druge, obavljaju nuždu, kako ne bi jedna drugoj gledale stidne dijelove tijela. 2) Zabranjuje se bilo kakav razgovor prilikom obavljanja nužde. U hadisu koji bilježi Ibn Hibban u *Sahihu*, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Neka ne čuče dvije osobe (jedna pored druge) radi obavljanja nužde, gledajući jedna drugoj stidne dijelove tijela, i neka prilikom obavljanja nužde međusobno ne razgovaraju."**

عَنِ الْحَسَنِ عَنْ حُضَيْنِ بْنِ الْمُنْذِرِ أَبِي سَاسَانَ عَنِ الْمُهَاجِرِ بْنِ قُنْفُذٍ أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَبُولُ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ حَتَّى تَوَضَّأَ ثُمَّ اعْتَذَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ: إِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أَذْكُرَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا عَلَى طُهْرٍ أَوْ قَالَ عَلَى طَهَارَةٍ

on od Husajna b. Munzira Ebu Sasana, **da je Muhadžir b. Kunfuz došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., dok je ovaj mokrio i nazvao mu selam. Poslanik mu nije uzvratio na selam (dok nije završio s mokrenjem) i abdestio se. Potom mu se izvinio, rekavši: "Neću da spominjem Uzvišenog Allaha kada nisam čist (ili je kazao: kada nisam pod abdestom)."**

٩. بَاب فِي الرَّجُلِ يَذْكُرُ اللهَ تَعَالَى عَلَى غَيْرِ طُهْرٍ

9. O osobi koja spominje Uzvišenog Allaha kada je nečista

١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَلَمَةَ يَعْنِي الْفَأْفَاءَ عَنِ الْبَهِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ

18. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, koji je prenio od Ibn Ebu Zaidea, on od svoga oca, on od Halida b. Selemea, tj. El-Fe'faa,[103] ovaj od El-Behijja,[104] on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spominjao Uzvišenog Allaha u svakoj prilici."**[105]

---

[103] Halid b. Seleme b. As b. Hišam b. Mugire el-Mahzumi el-Kufi, poznat kao El-Fe'fa, je iskren prenosilac hadisa, s tim što se sumnjalo da je bio murdžija. Porijeklom je iz Medine. Pripadao je petoj generaciji. Ubijen je u Vasiti, 132. godine po Hidžri.

[104] Abdullah b. Beššar el-Behijj.

[105] U predanju koje bilježi Et-Tirmizi stoji da je Alija b. Ebu Talib kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spominjao Uzvišenog Allaha u svakoj prilici, osim kad bi bio nečist (džunub)."** Et-Tirmizi, također, bilježi od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Žena koja ima menstruaciju ili je džunub neka ne uči ništa iz Kur'ana!"**

Na temelju spomenutih hadisa, islamski učenjaci nisu uspostavili zajedničko mišljenje. Slažu se u tome da je ženi, u toku mjesečnog ciklusa ili dok je džunub, zabranjeno uzeti Kur'an, a razilaze se u tome je li im dozvoljeno učiti iz Kur'ana napamet? Većina učenjaka smatra da im je, dok su u takvom stanju, zabranjeno i prihvatati i učiti Kur'an, makar se radilo i o samo jednom ajetu. Međutim, učenje manje od cijelog ajeta ili izgovor samih harfova dozvoljavaju. Svoje mišljenje

10. O ulasku u nužnik s prstenom na kome je ugravirano neko od Allahovih imena

١٠. بَاب الْخَاتَمِ يَكُونُ فِيهِ ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى يُدْخَلُ بِهِ الْخَلَاءَ

19. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, prenijevši od Ebu Alija el-Hanefija, on od Hemmama, on od Ibn Džurejdža, on od Ez-Zuhrija, a on od Enesa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, pri ulasku u nužnik, skidao svoj prsten."**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je munker."[106] Prenosi ga Ibn Džurejdž od Zijada b. Sa'da, on od Ez-Zuhrija, da je Enes kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je nosio prsten od srebra, potom ga je bacio."** U njemu postoji Hemmamov previd, a samo ga on prenosi.[107]

١٩. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْحَنَفِيِّ عَنْ هَمَّامٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ وَضَعَ خَاتَمَهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ وَإِنَّمَا يُعْرَفُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ ثُمَّ أَلْقَاهُ. وَالْوَهْمُ فِيهِ مِنْ هَمَّامٍ وَلَمْ يَرْوِهِ إِلَّا هَمَّامٌ

---

temelje na hadisu zabilježenog u četiri *Sunena* u kome stoji: **"Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nije ništa sprječavalo da uči Kur'an, osim ako bi bio džunub."**

Buhari smatra da je osobi koja je džunub i ženi dok ima menstruaciju dozvoljeno učiti Kur'an napamet, a da im je zabranjeno uzimati ga u ruke. Svoj stav temelji na hadisima: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spominjao Allaha u svim situacijama."** i: **"Vjerovjesnik je Aiši, koja je u vrijeme hadža imala menstruaciju, dozvolio da obavlja sve što obavljaju druge hadžije, osim tavafa oko Kabe."** U obrede hadža spada i spominjanje i veličanje Uzvišenog Allaha. Osim toga, Buhari smatra da su slabi svi hadisi u kojima se zabranjuje učenje Kur'ana napamet u takvim situacijama.

Sljedbenici prvog mišljenja smatraju da spominjanje Allaha, dž.š., i učenje Kur'ana nije isto. Po njima, ni Buhari za svoj stav nema valjanog argumenta kojim bi oborio mnogobrojne hadise, makar oni bili i slabi.

[106] Munker-hadisom se naziva hadis koji prenosi dosta slab prenosilac i tom prilikom protivrječi pouzdanim prenosiocima.

[107] Taj previd se, po Ebu Davudovom mišljenju, ogleda u tome što je Hemmam ovom hadisu dodao rečenicu: **"A kada bi ulazio u nužnik, ostavljao bi svoj prsten."** Time je Hemmam protivrječio svima koji su ovaj hadis prenijeli od Ibn Džurejdža. Naime, Abdullah b. Haris el-Mahzumi, Ebu Asim, Hišam b. Sulejman i Musa b. Tarik – svi prenose od Ibn Džurejdža, on od Zijada b. Sa'da,

11. O čišćenju poslije male nužde

٢٠. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَهَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ قَالَا حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يُحَدِّثُ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرَيْنِ فَقَالَ: إِنَّهُمَا يُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا هَذَا فَكَانَ لَا يَسْتَنْزِهُ مِنَ الْبَوْلِ وَأَمَّا هَذَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ. ثُمَّ دَعَا بِعَسِيبٍ رَطْبٍ فَشَقَّهُ بِاثْنَيْنِ ثُمَّ غَرَسَ عَلَى هَذَا وَاحِدًا وَعَلَى هَذَا وَاحِدًا وَقَالَ: لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.

قَالَ هَنَّادٌ: يَسْتَبْرِئُ مَكَانَ يَسْتَنْزِهُ.

٢١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

20. ISPRIČALI SU NAM Zuhejr b. Harb i Hennad es-Serri, prenijevši od Vekia, on od A'meša, on od Mudžahida, ovaj od Tavusa, da je Ibn Abbas kazao: **"Jednom prilikom Vjerovjesnik, s.a.v.s., prođe pored dva kabura i reče: 'Ovu dvojicu kažnjavaju, ali ih ne kažnjavaju zbog velikih grijeha. Jedan se nije čistio od mokraće, a drugi je prenosio tuđe riječi.' Potom zatraži svježu palminu granu, prepolovi je, pa jednu zabode u jedan, a drugu u drugi kabur, i reče: 'Možda im (ovo) ublaži patnju dok se ne osuše.'"**[108]

Hennad je upotrijebio riječ *jestetiru/nije se čuvao mokraće* umjesto riječi *jestenzihu/nije čistio mokraću*.

21. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, koji prenosi od Džerira, on od Mensura,[109] on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., spomenuo značenje prethodnog hadisa rekavši: **"Jedan od njih**

on od Ez-Zuhrija, **da je Enes na Vjerovjesnikovoj, s.a.v.s., ruci vidio prsten od zlata, pa su ljudi počeli sebi praviti (zlatno) prstenje. Kad je to primijetio, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je skinuo svoj prsten i rekao: "Više ga nikada neću staviti na ruku."** Po El-Bejhekijevom mišljenju, preneseno je od Ibn Džurejdža, koji je čuo od Zijada b. Sa'da, on od Ez-Zuhrija, a on od Enesa, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dao da mu naprave prsten od srebra, pa ga je potom odbacio.** Imajući u vidu sve spomenuto, ovaj hadis je šaz/iznimno predanje, ili je munker/negativan, kao što tvrdi Ebu Davud, ili je, pak, garib/usamljen, kao što tvrdi Et-Tirmizi.

[108] Hattabi veli: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je najvjerovatnije molio Allaha da im ublaži kaznu bar za vrijeme dok se zabodene palmine grane ne osuše. To potvrđuje poduži hadis koji je zabilježio Muslim u *Sahihu* od Džabira, u kome stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Moje zagovaranje (za njih dvojicu) je prihvaćeno; od njih će biti otklonjena kazna sve dok su grane zelene."**

[109] Mensur b. Mu'temir.

dvojice se nije čuvao mokraće.", a Ebu Muavija je rekao: "**Jedan od njih dvojice se nije čistio od mokraće.**"

بِمَعْنَاهُ قَالَ: كَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ. وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ يَسْتَنْزِهُ

22. ISPRIČAO NAM JE Musedded, prenijevši od Abdulvahida b. Zijada, a on od A'meša, ovaj od Zejda b. Vehba, da je Abdurrahman b. Hasene kazao: "**Jednom prilikom smo Amr b. As i ja otišli kod Vjerovjesnika, s.a.v.s. On iziđe (iz kuće) i ponese kožni štit. Kada je htio mokriti, njime se zaklonio pa onda mokrio. Rekosmo: 'Pogledajte ga, mokri kao žensko.' Čuvši to, on reče: 'Jeste li čuli šta se dogodilo jednom Israilovom potomku? Oni su prakticirali da odsijecaju dio odjeće koju bi mokraćom uprskali,[110] pa im je on to zabranio, te je zbog toga mučen u grobu.'"**

٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَسَنَةَ قَالَ: انْطَلَقْتُ أَنَا وَعَمْرُو بْنُ الْعَاصِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ وَمَعَهُ دَرَقَةٌ ثُمَّ اسْتَتَرَ بِهَا ثُمَّ بَالَ. فَقُلْنَا: انْظُرُوا إِلَيْهِ يَبُولُ كَمَا تَبُولُ الْمَرْأَةُ. فَسَمِعَ ذَلِكَ فَقَالَ: **أَلَمْ تَعْلَمُوا مَا لَقِيَ صَاحِبُ بَنِي إِسْرَائِيلَ؟ كَانُوا إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَوْلُ قَطَعُوا مَا أَصَابَهُ الْبَوْلُ مِنْهُمْ فَنَهَاهُمْ فَعُذِّبَ فِي قَبْرِهِ.**

Ebu Davud kaže: "Mensur je prenio od Ebu Vaila,[111] a on od Ebu Musaa,[112] koji je kazao: '**(Prakticirali su da odsijecaju) kožu koja bi bila mokraćom uprskana.**'[113] Asim[114] je prenio od Ebu Vaila, on od Ebu Musaa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je kazao:

قَالَ أَبُو دَاوُد: قَالَ مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: جِلْدِ أَحَدِهِمْ. وَقَالَ عَاصِمٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي

---

[110] Ovo im je, najvjerovatnije, bilo naređeno da čine.

[111] Ebu Vail Šekik b. Seleme el-Esedi el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. On je muhadrem. To znači da je živio u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, ali se s njim nije susreo. Umro je 64. godine po Hidžri.

[112] Ebu Musa Abdullah b. Kajs b. Sulejm el-Eša'ari, poznati Vjerovjesnikov, s.a.v.s., ashab.

[113] El-Kurtubi smatra da se ovdje misli na kože koje su nosili na sebi kao odjeću.

[114] Asim b. Behdele b. Ebu Nedžud el-Esedi Ebu Bekr el-Kufi, poznati imam u kiraetu, iskren je prenosilac hadisa, ali je bio sklon previdima. Pripadao je šestoj generaciji.

'(Prakticirali su da odsijeku) dio tijela koji je bio uprskan mokraćom.'"

مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: جَسَدِ أَحَدِهِمْ

12. O mokrenju stojeći

١٢. بَاب الْبَوْلِ قَائِمًا

23. ISPRIČALI SU NAM Hafs b. Omer i Muslim b. Ibrahim, kojima je prenio Šu'be – a također nam je ispričao i Musedded, njemu Ebu Avane – a ovo je Hafsov tekst – koji je prenio od Sulejmana, on od Ebu Vaila, da je Huzejfe kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao na smetljište i mokrio stojeći. Potom je zatražio vodu (i uzeo abdest) potrvši po mestvama."**[115]

٢٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ وَهَذَا لَفْظُ حَفْصٍ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ.

---

[115] Na prvi pogled, između ovog i hadisa koji bilježi Et-Tirmizi, u *Džam'iu*, od Aiše postoji izvjesna kontradiktornost. U ovom hadisu Huzejfe tvrdi **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., mokrio stojeći**, a u Et-Tirmizijevom hadisu stoji da je Aiša rekla: **"Ko vam bude pričao da je Allahov Poslanik mokrio stojeći, nemojte mu vjerovati."**

Učenjaci smatraju da je Aiša, što se tiče ovoga hadisa, u pravu s njene tačke gledišta, zato što ona prenosi ono što je vidjela u kući, dok se iz Huzejfeovog hadisa vidi da je to bilo vani, gdje su bili samo on i Vjerovjesnik, s.a.v.s. Iz navedenih hadisa zaključujemo sljedeće: Različito postupanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ukazuje da je dozvoljeno mokrenje i na jedan i na drugi način, pod uslovom da smo sigurni da se nećemo uprskati mokraćom. Mokrenje čučeći ipak je pristojnije, ukoliko se u tome ne osjeća kakva poteškoća. Hakim i El-Bejheki prenose od Ebu Hurejrea da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., mokrio stojeći zato što nije mogao čučnuti jer ga je boljela noga. Ibn Hadžer veli, da je ovo predanje pouzdano, ne bi bilo potrebe tragati za drugim pomirljivim značenjima među suprotstavljenim predanjama. Međutim, prema ocjeni Ed-Darekutnija i El-Bejhekija, ovo predanje je slabo.

Neki učenjaci vele da je, ipak, bolje čučnuti prilikom mokrenja i to iz najmanje dva razloga:

– Manja je mogućnost da se pri mokrenju uprskamo.

– Pošto nevjernici, uglavnom, mokre stojeći, ne bi bilo loše da se i u tome razlikujemo od njih.

Ebu Davud veli da je Musedded u svome predanju kazao: **"Udaljio sam se od njega, pa me pozvao da mu stojim iza leđa kako bih ga zaklonio."**[116]

قَالَ أَبو دَاود: قَالَ مُسَدَّدٌ قَالَ: فَذَهَبْتُ أَتَبَاعَدُ فَدَعَانِي حَتَّى كُنْتُ عِنْدَ عَقِبِهِ

13. O osobi koja noću mokri u posudu pa je drži pored sebe

١٣. بَاب فِي الرَّجُلِ يَبُولُ بِاللَّيْلِ فِي الْإِنَاءِ ثُمَّ يَضَعُهُ عِنْدَهُ

24. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, on je prenio od Ibn Džurejdža, on od Hadžadža, on od Hukejme b. Umejme b. Rukajke, da je njezina majka kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je imao posudu od palminog drveta koju je držao ispod kreveta i u koju je noću mokrio."**[117]

٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ حُكَيْمَةَ بِنْتِ أُمَيْمَةَ بِنْتِ رُقَيْقَةَ عَنْ أُمِّهَا أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدَحٌ مِنْ عِيدَانٍ تَحْتَ سَرِيرِهِ يَبُولُ فِيهِ بِاللَّيْلِ

14. Mjesta na kojima je zabranjeno mokriti[118]

١٤. بَاب الْمَوَاضِعِ الَّتِي نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبَوْلِ فِيهَا

25. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu je prenio Ismail b. Džafer od Alaa b. Abdurrahmana, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Pazite se dva prokletstva dvije vrste ljudi." "Na koje ljude, Allahov Poslaniče?" – upitaše prisutni. On reče: "Na one koji obavljaju nuždu po putevima kojima ljudi idu, i one koji je obavljaju u hladu gdje ljudi sjede."**

٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اتَّقُوا اللَّاعِنَيْنِ. قَالُوا: وَمَا اللَّاعِنَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ ظِلِّهِمْ

---

[116] Predanje koje bilježi Et-Tirmizi od Huzejfea glasi: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je došao na smetljište i mokrio stojeći. Donio sam mu vodu i potom se udaljio od njega. On me pozvao da stanem iza njegovih leđa kako bih ga zaklonio. Kada je završio, uzeo je abdest potirući po mestvama."**

[117] Vjerovjesnik, s.a.v.s., je mokrio noću u posudu samo kada je bio bolestan.

[118] Iako je u naslovu spomenuta samo mala nužda, zabrana se odnosi i na veliku i na malu nuždu.

26. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Suvejd er-Remli – a hadis Omera b. Hattaba Ebu Hafsa je potpuniji od njegovog hadisa – da je ispričao Seid b. Hakem, koga je obavijestio Nafi b. Jezid, njega Hajve b. Šurejh, a njega Ebu Seid el-Himjeri, prenijevši od Muaza b. Džebela, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Pazite, ne obavljajte veliku nuždu na tri mjesta, zbog čega bi vas (ljudi) proklinjali: na prilazima vodi, na putevima kojima se ljudi kreću i u hladovima u kojima (oni sjede)."**

٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ سُوَيْدٍ الرَّمْلِيُّ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَبُو حَفْصٍ وَحَدِيثُهُ أَتَمُّ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْحَكَمِ حَدَّثَهُمْ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِي حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْحِمْيَرِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَةَ: الْبَرَازَ فِي الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةِ الطَّرِيقِ وَالظِّلِّ

15. O mokrenju u kupatilu (bazenu)

١٥. بَاب فِي الْبَوْلِ فِي الْمُسْتَحَمِّ

27. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Muhammed b. Hanbel i Hasan b. Ali, kojima je ispričao Abdurrezzak – Ahmedu je ispričao Ma'mer, a njemu Eš'as. Hasan prenosi od Eš'asa b. Abdullaha, on od Hasana, on Abdullaha b. Mugaffela, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka niko ne mokri u svom kupatilu a potom se okupa u njemu."** Ahmed kaže: **"... a potom se u njemu abdesti, jer sve vesvese, uglavnom, dolaze od toga."**[119]

٢٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ وَقَالَ الْحَسَنُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي مُسْتَحَمِّهِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ فِيهِ. قَالَ أَحْمَدُ: ثُمَّ يَتَوَضَّأُ فِيهِ, فَإِنَّ عَامَّةَ الْوَسْوَاسِ مِنْهُ

---

[119] Iz hadisa se jasno vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio mokrenje u kupatilu. Učinio je to, prije svega, iz higijenskih razloga, na šta upućuju njegove riječi: **"Uglavnom nemiri dolaze od toga."** To znači da osobu poslije takvog čina obuzme sumnja da se, možda, nije uprljala (mokraćom ili vodom koja je time postala nečista).

Na temelju ovog hadisa, učenjaci su zauzeli različite stavove. Neki mokrenje u kupatilu smatraju pokuđenim, bez obzira da li je primitivno ili savremeno, sa tekućom vodom ili bez. Neki, pak, o tome imaju liberalniji stav. Oni kažu da se ova zabrana odnosi samo na primitivna kupatila, u kojima voda ne otiče, a ne odnosi se na savremena kupatila. Prvo mišljenje je, ipak, prihvatljivije.

28. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njega je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Davuda b. Abdullaha, on od Humejda el-Himjerija – on je Ibn Abdurrahman – koji je kazao da je sreo čovjeka koji se, poput Ebu Hurejrea, dugo družio s Vjerovjesnikom,[120] pa je rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se neko od nas češlja svaki dan,[121] ili da mokri u kupatilu."**

٢٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حُمَيْدٍ الْحِمْيَرِيِّ وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: لَقِيتُ رَجُلًا صَحِبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا صَحِبَهُ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَمْتَشِطَ أَحَدُنَا كُلَّ يَوْمٍ أَوْ يَبُولَ فِي مُغْتَسَلِهِ

16. O zabrani mokrenja u rupu

١٦. بَاب النَّهْيِ عَنِ الْبَوْلِ فِي الْجُحْرِ

29. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer b. Mejsere, njega je obavijestio Muaz b. Hišam, njega njegov otac, prenijevši od Katadea, a on od Abdullaha b. Serdžisa:[122] **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zabranio mokrenje u rupe. Neko je upitao Katadea: 'Zbog čega je pokuđeno mokrenje u rupe?' On odgovori: 'Govorilo se da su rupe nastambe džina.'"**[123]

٢٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُبَالَ فِي الْجُحْرِ: قَالَ قَالُوا لِقَتَادَةَ مَا يُكْرَهُ مِنَ الْبَوْلِ فِي الْجُحْرِ؟ قَالَ كَانَ يُقَالُ إِنَّهَا مَسَاكِنُ الْجِنِّ

---

[120] Ebu Hurejre je uz Vjerovjesnika, s.a.v.s., proveo četiri godine. Također je i ashab, čije ime nije spomenuto, a koga je sreo Humejd b. Abdurrahman el-Himjeri, uz Vjerovjesnika, s.a.v.s., proveo četiri godine.

[121] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uvijek bio uredan, počešljan i namirisan. U jednom hadisu stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se od češlja nije odvajao ni kod kuće ni na putu."** Upotreba češlja, kada god za to postoji potreba, preporučljiva je. Zabrana se ovdje odnosi na pretjerano dotjerivanje ili na čovjeka kome češljanje šteti.

[122] Abdullah b. Serdžis el-Muzeni je Vjerovjesnikov, s.a.v.s., ashab. Živio je u Basri. Bio je saveznik plemena Benu Mahzum.

[123] Iz ovoga hadisa vidimo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio mokrenje u rupe u zemlji u kojima obično borave i razni gmizavci, jer u takvim rupama

17. Šta osoba izgovara nakon izlaska iz nužnika

30. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Muhammed en-Nakid, koga je obavijestio Hašim b. Kasim, njega Israil, prenijevši od Jusufa b. Ebu Burdea, a on od svoga oca, koji je kazao da mu je Aiša ispričala kako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nakon izlaska iz nužnika, govorio: **"Molim Tvoj oprost."**[124]

١٧. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْخَلَاءِ

٣٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ يُوسُفَ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْغَائِطِ قَالَ غُفْرَانَكَ

---

najčešće borave i džini, pa bi neko na taj način mogao povrijediti džina, a on mu se zbog toga osvetiti.

[124] Prema mišljenju uleme, iz dva razloga bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon što bi izišao iz nužnika, molio Uzvišenog Allaha, dž.š., za oprost:

- on je u svim životnim prilikama i svim situacijama veličao i slavio Uzvišenog Allaha, osim kada bi obavljao veliku i malu nuždu, te Ga je molio da mu oprosti što Ga i u toj situaciji nije mogao veličati,
- Svevišnji Allah, dž.š., je obdario čovjeka brojnim blagodatima. Čak i kada bi Mu se stalno zahvaljivao, ne može Mu se zahvaliti samo za blagodat što mu je omogućio da može odstraniti ono što je u njemu suvišno i što ga muči, a da ne govorimo o ostalom. Zbog toga Allahov Poslanik moli Allaha, dž.š., da mu oprosti, jer čovjek, objektivno, nije u mogućnosti da Mu se zahvali na svim blagodatima.

Priča se da je brat halife Haruna Rešida rekao svome bratu (halifi): **"Brate moj, kada bi došao u situaciju da ne možeš obaviti malu nuždu, šta bi dao da to ponovo možeš normalno činiti?" "Dao bih polovinu od svega što posjedujem." – odgovori halifa. "A kada bi došao u situaciju da ne možeš obaviti veliku nuždu, šta bi u tom slučaju dao?" "Dao bih sve što imam." – reče halifa. Na to će njegov brat: "Eto, brate moj, i sam vidiš da tvoja vlast i sva tvoja imovina ne vrijede ni koliko samo jedna Allahova blagodat, pa kako se onda nadaš da ćeš položiti račun?"**

18. O pokuđenosti doticanja spolnog organa desnom rukom prilikom mokrenja i čišćenja

31. ISPRIČALI SU NAM Muslim b. Ibrahim i Musa b. Ismail, njih je obavijestio Eban, kome je ispričao Jahja, prenijevši od Abdullaha b. Ebu Katadea, a on od svoga oca, da je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada mokrite, svoj spolni organ ne dotičite desnom rukom. Kada odete u nužnik, ne čistite se desnom rukom, i kada nešto pijete, ne pijte na iskap."**[125]

32. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Adem b. Sulejman el-Missisi,[126] kog je obavijestio Ibn Ebu Zaide, njega Ibn Ebu Ejub el-Ifriki, prenijevši od Asima, on od Musejjeba b. Rafia i Ma'beda, njih dvojica od Harisa b. Vehba el-Huzaija, da je Hafsa, Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga, kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je koristio desnu ruku za hranu, piće i oblačenje, a lijevu za sve ostalo."**[127]

١٨. بَاب كَرَاهِيَةِ مَسِّ الذَّكَرِ بِالْيَمِينِ فِي الِاسْتِبْرَاءِ

٣١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَمَسَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ. وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَتَمَسَّحْ بِيَمِينِهِ. وَإِذَا شَرِبَ فَلَا يَشْرَبْ نَفَسًا وَاحِدًا

٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ بْنِ سُلَيْمَانَ الْمِصِّيصِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو أَيُّوبَ يَعْنِي الْإِفْرِيقِيَّ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ وَمَعْبَدٍ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخُزَاعِيِّ قَالَ: حَدَّثَتْنِي حَفْصَةُ زَوْجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَجْعَلُ يَمِينَهُ لِطَعَامِهِ وَشَرَابِهِ وَثِيَابِهِ وَيَجْعَلُ شِمَالَهُ لِمَا سِوَى ذَلِكَ

---

[125] Ovaj hadis je zabilježen u *El-Kutubus-Sitte*. Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u*, od Ibn Abbasa da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Kada pijete, ne pijte na jedan dah poput kamile, nego pijte s dva ili tri predaha. Proučite Bismillu kada hoćete piti, a zahvalite Allahu kad god odmaknete posudu od usta."** Et-Tirmizi bilježi od Enesa b. Malika i sljedeće: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, pijući iz posude, tri puta predahnuo."**

[126] Muhammed b. Adem b. Sulejman el-Missisi el-Džu'fi je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 205. godine po Hidžri.

[127] Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi jeo i pio desnom rukom, davao bi i primao desnom rukom, i sve druge hajirli poslove, kao što su: čišćenje zuba, rezanje noktiju, podvlačenje surme, potkresivanje brkova, češljanje kose, brijanje dlaka

33. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe Rebi' b. Nafi, koga je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Ibn Ebu Arubea, on od Ebu Ma'šera, on od Ibrahima, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se koristio desnom rukom za uzimanje abdesta i hrane, a lijevom za čišćenje nakon nužde i odstranjivanje drugih nečistoća."**[128]

٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيُمْنَى لِطُهُورِهِ وَطَعَامِهِ وَكَانَتْ يَدُهُ الْيُسْرَى لِخَلَائِهِ وَمَا كَانَ مِنْ أَذًى.

34. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Bezi, koga je obavijestio Abdulvehhab b. Ata, prenijevši od Seida, on od Ebu Ma'šera, on od Ibrahima, on od Esveda, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بُزَيْعٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ

19. O zaklanjanju prilikom obavljanja nužde

١٩. بَاب الِاسْتِتَارِ فِي الْخَلَاءِ

35. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, koga je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Sevra, on od Husajna el-Hubranija,[129] on od Ebu Seida,[130] on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ko želi podvući surmu, neka to uradi**

٣٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ ثَوْرٍ عَنِ الْحُصَيْنِ الْحُبْرَانِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ اكْتَحَلَ فَلْيُوتِرْ مَنْ فَعَلَ فَقَدْ

na stidnim mjestima i ispod pazuha, rukovanje i oblačenje i sl., radio je desnom rukom. Ostalo je obavljao lijevom.

[128] El-Munziri smatra da je sened ovoga hadisa prekinut pošto Ibrahim nije slušao hadise od Aiše. Sljedeći hadis koji je, po smislu, sličan ovome, Ebu Davud je zabilježio sa senedom od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše.

[129] Husajn el-Himjeri el-Hubrani kao ravija je nedovoljno poznat (medžhul). Pripadao je šestoj generaciji. Neki vele da mu se otac zvao Abdurrahman.

[130] Ebu Seid el-Hubrani el-Himsi. Neki kažu da mu je bilo ime Zijad, neki Amir, a drugi, pak, Omer. On spada među prenosioce čije je stanje nedovoljno poznato (medžhul). Pripadao je trećoj generaciji.

neparan broj puta.[131] Ko tako uradi, lijepo je postupio, a ko ne uradi, nije pogriješio. Ko se, nakon obavljene nužde, bude čistio kamenjem, neka to uradi neparan broj puta. Ko tako uradi, lijepo je postupio, a ko ne uradi, nije pogriješio. Ko jede, neka ono što iščačka između zuba (čačkalicom) baci, a ono što između zuba iščačka jezikom, neka pojede. Ko tako uradi, lijepo je postupio, a ko ne uradi, nije pogriješio. Ko ode da obavi nuždu, neka se zakloni. Ako ne nađe ništa drugo iza čega bi se zaklonio osim humki pijeska, neka se zakloni iza njih i neka im okrene leđa, jer se šejtan poigrava s čovjekovim donjim dijelovima tijela ili s mjestima gdje obavlja nuždu. Ko tako uradi, lijepo je postupio, a ko ne uradi, nije pogriješio."

أَحْسَنَ وَمَنْ لَا فَلَا حَرَجَ. وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ، مَنْ فَعَلَ فَقَدْ أَحْسَنَ وَمَنْ لَا فَلَا حَرَجَ. وَمَنْ أَكَلَ فَمَا تَخَلَّلَ فَلْيَلْفِظْ وَمَا لَاكَ بِلِسَانِهِ فَلْيَبْتَلِعْ، مَنْ فَعَلَ فَقَدْ أَحْسَنَ وَمَنْ لَا فَلَا حَرَجَ وَمَنْ أَتَى الْغَائِطَ فَلْيَسْتَتِرْ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ إِلَّا أَنْ يَجْمَعَ كَثِيبًا مِنْ رَمْلٍ فَلْيَسْتَدْبِرْهُ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَلْعَبُ بِمَقَاعِدِ بَنِي آدَمَ. مَنْ فَعَلَ فَقَدْ أَحْسَنَ وَمَنْ لَا فَلَا حَرَجَ.

Ebu Davud kaže: "Ebu Asim ga je prenio od Sevra." Husajn el-Himjeri (el-Hubrani) veli: "Abdulmelik b. Sabbah ga je prenio od Sevra." Ebu Davud je rekao: "Ebu Seid el-Hajr je ashab."

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ثَوْرٍ. قَالَ حُصَيْنٌ الْحِمْيَرِيُّ: وَرَوَاهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الصَّبَّاحِ عَنْ ثَوْرٍ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخَيْرُ. قَالَ أَبُو دَاوُد: أَبُو سَعِيدٍ الْخَيْرُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

20. Čime je zabranjeno čistiti se nakon obavljene velike nužde

٢٠. بَاب مَا يُنْهَى عَنْهُ أَنْ يُسْتَنْجَى بِهِ

36. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Abdullah b. Mevhib el-Hemdani, koga je obavijestio Mufeddal, tj. Ibn Fedale el-Misri,

٣٦. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا الْمُفَضَّلُ يَعْنِي ابْنَ فَضَالَةَ الْمِصْرِيَّ عَنْ عَيَّاشٍ

[131] *Neparno*, po mišljenju nekih učenjaka, znači da tri puta podvuče surmu na jedno oko, a tri puta na drugo. Dok neki misle da to znači da surmu podvuče na jedno oko tri puta, a na drugo dva puta, tako da bude nepar na oba oka zajedno. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tri puta podvlačio surmu na jedno, a tri puta na drugo oko. Preporučuje se neparan broj u mnogo čemu zbog toga što je Uzvišeni Allah neparan i voli nepar.

بْنِ عَبَّاسٍ الْقِتْبَانِيِّ أَنَّ شِيَيْمَ بْنَ بَيْتَانَ أَخْبَرَهُ عَنْ شَيْبَانَ الْقِتْبَانِيِّ. أَنَّ مَسْلَمَةَ بْنَ مُخَلَّدٍ اسْتَعْمَلَ رُوَيْفِعَ بْنَ ثَابِتٍ عَلَى أَسْفَلِ الْأَرْضِ. قَالَ شَيْبَانُ: فَسِرْنَا مَعَهُ مِنْ كَوْمِ شَرِيكٍ إِلَى عَلْقَمَاءَ أَوْ مِنْ عَلْقَمَاءَ إِلَى كَوْمِ شَرِيكٍ يُرِيدُ عَلْقَامَ فَقَالَ رُوَيْفِعٌ: إِنْ كَانَ أَحَدُنَا فِي زَمَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَأْخُذُ بِضْوَ أَخِيهِ عَلَى أَنَّ لَهُ النِّصْفَ مِمَّا يَغْنَمُ وَلَنَا النِّصْفُ. وَإِنْ كَانَ أَحَدُنَا لَيَطِيرُ لَهُ النِّصْلُ وَالرِّيشُ وَلِلْآخَرِ الْقِدْحُ. ثُمَّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رُوَيْفِعُ لَعَلَّ الْحَيَاةَ سَتَطُولُ بِكَ بَعْدِي فَأَخْبِرِ النَّاسَ أَنَّهُ مَنْ عَقَدَ لِحْيَتَهُ أَوْ تَقَلَّدَ

prenijevši od Ajjaša b. Abbasa el-Kitbanija,[132] on od Šujejma b. Bejtana,[133] a on od Šejbana el-Kitbanija:[134] Postavio je Mesleme b. Muhalled[135] Ruvejefi'a b. Sabita[136] za guvernera donjeg dijela (Egipta).[137] Šejban kaže da su jednom prilikom putovali sa njim iz Kum Šerika[138] prema Alkameu[139] ili od Alkamea prema Kum Šeriku. Uglavnom, namjeravali su u Alkam.[140] Tom prilikom Ruvejfi reče: **"Ako bi neko od nas, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uzeo od svoga brata staru (iznemoglu) devu (pa s njom otišao u boj), polovina dobijenog plijena pripala bi vlasniku deve, a polovina nama. (Tako bismo dijelili plijen) ukoliko bi jednom od nas pripadao šiljak i pero, a drugom drvo strijele. Jednom prilikom mi Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ruvejfi, možda ćeš**

---

[132] Ajjaš b. Abbas el-Kitbani el-Masri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 133. godine po Hidžri.

[133] Šujejm b. Bejtan el-Misri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

[134] Šejban b. Umejje, ili Ibn Kajs el-Kitbani Ebu Huzejfe el-Masri je prenosilac hadisa čije je stanje nedovoljno poznato (medžhul). Pripadao je trećoj generaciji.

[135] Mesleme b. Muhalled el-Ensari ez-Zerki se ubraja u mlađe ashabe. Živio je u Egiptu i bio namjesnik. Umro je 62. godine po Hidžri.

[136] Ruvejfi b. Sabit b. Sekn b. Daij b. Harise el-Ensari el-Medeni je ashab. Živio je u Egiptu. Bio je guverner njegovog zapadnog dijela. Umro je 56. godine po Hidžri.

[137] Neki smatraju da je to dio Egipta uz Sredozemno more, dok drugi vele da je to zapadni dio Egipta.

[138] Kum Šerik je mjesto na putu iz donjeg dijela Egipta prema Aleksandriji.

[139] Alkame je, također, mjesto u donjem dijelu Egipta.

[140] Alkam je, također, mjesto u Egiptu.

poslije mene još dugo živjeti, zato obavijesti ljude da se Muhammed, uistinu, ograđuje od svakoga ko sveže bradu,[141] ili onoga koji nešto konju objesi o vrat,[142] ili onoga koji se, nakon obavljene velike nužde, čisti balegom, fuškijom ili kostima.'"

وَتَرًا أَوِ اسْتَنْجَى بِرَجِيعِ دَابَّةٍ أَوْ عَظْمٍ فَإِنَّ مُحَمَّدًا مِنْهُ بَرِيءٌ.

37. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid, prenijevši od Mufeddala, on od Ajjaša, da ga je Šujejm b. Bejtan, također, obavijestio o ovom hadisu, prenijevši od Ebu Salima el-Džijšanija, a on od Abdullaha b. Amra. To je spominjao dok je s njim opsjedao utvrdu grada Elijun.

Ebu Davud kaže: "Utvrda grada Elijun, tj. Fustat[143] je bila na brdu. Šejbanu b. Umejjeu je bio nadimak Ebu Huzejfe, po djetetu."

٣٧. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُفَضَّلٌ عَنْ عَيَّاشٍ أَنَّ شُيَيْمَ بْنَ بَيْتَانَ أَخْبَرَهُ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَيْضًا عَنْ أَبِي سَالِمٍ الْجَيْشَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو يَذْكُرُ ذَلِكَ وَهُوَ مَعَهُ مُرَابِطٌ بِحِصْنِ بَابِ أَلْيُونَ. قَالَ أَبو دَاود: حِصْنُ أَلْيُونَ بِالْفُسْطَاطِ عَلَى جَبَلٍ. قَالَ أَبو دَاود: وَهُوَ شَيْبَانُ بْنُ أُمَيَّةَ يُكْنَى أَبَا حُذَيْفَةَ

38. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, koga je obavijestio Revh b. Ubade, njemu je ispričao Zekerijja b. Ishak, a njemu Ebu Zubejr, da je Džabir b. Abdullah rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je zabranio da se nakon obavljene nužde čistimo kostima i balegom."**

٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَقَ أَخْبَرَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَمَسَّحَ بِعَظْمٍ أَوْ بَعْرٍ

---

[141] Predislamski Arapi su prakticirali da, kada bi krenuli u borbu, iz oholosti brade vežu u čvorove. Takav čin oholosti Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio kao i sve postupke koji se čine iz oholosti.

[142] Arapi su prakticirali konjima vezati o vrat predmete poput sitnih morskih školjki ili određene vrste drveta, vjerujući da će ih to sačuvati od uroka. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je to zabranio.

[143] Elijun je grad u Egiptu. Oko njega je Amr b. As vodio žestoku bitku dok ga je osvajao.

٣٩. حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ الْحِمْصِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي عَمْرٍو السَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَدِمَ وَفْدُ الْجِنِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: يَا مُحَمَّدُ انْهَ أُمَّتَكَ أَنْ يَسْتَنْجُوا بِعَظْمٍ أَوْ رَوْثَةٍ أَوْ حُمَمَةٍ. فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ لَنَا فِيهَا رِزْقًا. قَالَ: فَنَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهعَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ

39. ISPRIČAO NAM JE Hajve b. Šurejh el-Himsi, kog je obavijestio Ibn Ajjaš,[144] prenijevši od Jahjaa b. Ebu Amra eš-Šejbanija, a on od Abdullaha b. Mes'uda, koji je kazao: **"Delegacija džina je došla Vjerovjesniku, s.a.v.s.,[145] i rekla: 'Muhammede, zabrani svojim sljedbenicima da se, nakon obavljene nužde, čiste kostima, balegom ili ugljevljem. Uzvišeni Allah nam je u tome odredio opskrbu.' 'Pa im je' – veli Abdullah – 'Vjerovjesnik, s.a.v.s., to zabranio.'"**[146]

٢١. بَاب الِاسْتِنْجَاءِ بِالْحِجَارَةِ

21. O čišćenju kamenjem nakon obavljene nužde

٤٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَا حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ قُرْطٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا ذَهَبَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْغَائِطِ فَلْيَذْهَبْ مَعَهُ بِثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ يَسْتَطِيبُ بِهِنَّ فَإِنَّهَا تُجْزِئُ عَنْهُ

40. ISPRIČALI SU NAM Seid b. Mensur i Kutejbe b. Seid, njima Jakub b. Abdurrahman, prenijevši od Ebu Hazima, on od Muslima b. Kurta, on od Urvea, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko pođe da obavi nuždu, neka sa sobom ponese tri kamena kojima će se očistiti – to će mu biti dovoljno."**[147]

---

[144] Ismail b. Ajjaš b. Sulejm el-Anesi Ebu Utbe el-Himsi je iskren prenosilac hadisa, ali je prenoseći hadise od svojih sugrađana, pravio zbrku. Pripadao je osmoj generaciji.

[145] Ova delegacija džina je došla Vjerovjesniku, s.a.v.s., još dok je bio u Mekki.

[146] Muslim u *Sahihu*, bilježi sa senedom od Abdullaha b. Mesuda sljedeće: **"Džini vjernici su došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u noći i upitali ga: 'Šta nam je dozvoljeno jesti?' On im reče: 'Dozvoljene su vam kosti životinja pri čijem klanju je spomenuto Allahovo ime, a vašim jahalicama fuškija i balega.'"**

[147] Većina Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., ashaba i učenjaka poslije njih smatra da je čišćenje s tri kamena, nakon obavljene velike nužde, dovoljno i ako se ne opere vodom, pod uslovom da je nečist potpuno odstranjena. Takvo mišljenje zastupaju i Sufjan es-Sevri, Muhammed b. Mubarek, Šafija, Ahmed b. Hanbel i Ishak.

41. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, njega je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od Amra b. Huzejmea, on od Umarea b. Huzejmea, da je Huzejme b. Sabit kazao: **"Neko upita Vjerovjesnika, s.a.v.s: 'Koliko je kamenova dovoljno za čišćenje nakon velike nužde?' Poslanik odgovori: 'Tri, ali da među njima nema balege.'"**

Ebu Davud kaže: "Ovako su prenijeli i Ebu Seleme i Ibn Numejr od Hišama (tj. Ibn Urvea)."

٤١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ خُزَيْمَةَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ عَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الِاسْتِطَابَةِ فَقَالَ: بِثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ لَيْسَ فِيهَا رَجِيعٌ. قَالَ أَبُو دَاود: وَكَذَا رَوَاهُ أَبُو أُسَامَةَ وَابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ يَعْنِي ابْنَ عُرْوَةَ

22. O čišćenju nakon male nužde

٢٢. بَاب الِاسْتِبْرَاءِ

42. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Halef b. Hišam el-Mukrei,[148] njih je obavijestio Abdullah b. Jahja et-Tev'em. Također, Amr b. Avn prenosi od Ebu Jakuba et-Tev'ema, on od Abdullaha b. Ebu Mulejkea, ovaj od svoje majke, da je Aiše kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jedne prilike obavio malu nuždu, a Omer je stao iza njega i držao vrč s vodom. 'Šta je to, Omere?' – upita on. 'Voda, da uzmeš abdest (ili: da se opereš).' – a on reče: 'Nije mi naređeno da uzimam abdest (ili da se perem) kad god obavim malu nuždu. A da sam to činio, to bi bio sunnet.'"**

٤٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَخَلَفُ بْنُ هِشَامٍ الْمُقْرِئُ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى التَّوْأَمُ ح. و حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا أَبُو يَعْقُوبَ التَّوْأَمُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: بَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ عُمَرُ خَلْفَهُ بِكُوزٍ مِنْ مَاءٍ فَقَالَ: مَا هَذَا يَا عُمَرُ؟ فَقَالَ هَذَا مَاءٌ تَتَوَضَّأُ بِهِ. قَالَ: مَا أُمِرْتُ كُلَّمَا بُلْتُ أَنْ أَتَوَضَّأَ وَلَوْ فَعَلْتُ لَكَانَتْ سُنَّةً

23. O čišćenju vodom poslije velike nužde

٢٣. بَاب فِي الِاسْتِنْجَاءِ بِالْمَاءِ

43. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, tj. El-Vasitija, on od Halida, tj. El-Hazzaija, on od Ataa b. Ebu

٤٣. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدٍ يَعْنِي الْوَاسِطِيَّ عَنْ خَالِدٍ يَعْنِي الْحَذَّاءَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ

[148] Halef b. Hišam b. Sa'leb el-Bezar el-Mukri el-Bagdadi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 229. godine po Hidžri.

Mejmune, a on od Enesa b. Malika: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao u neki vrt. S njim je bio dječak, najmlađi među nama, koji je nosio posudu s vodom. Dječak ostavi vodu pored drveta, a on (Allahov Poslanik, s.a.v.s.) obavi nuždu, opra se vodom i iziđe pred nas."**[149]

مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ حَائِطًا وَمَعَهُ غُلَامٌ مَعَهُ مِيضَأَةٌ وَهُوَ أَصْغَرُنَا. فَوَضَعَهَا عِنْدَ السِّدْرَةِ فَقَضَى حَاجَتَهُ. فَخَرَجَ عَلَيْنَا وَقَدِ اسْتَنْجَى بِالْمَاءِ

44. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, koga je obavijestio Muavija b. Hišam, prenijevši od Junusa b. Harisa, on od Ibrahima b. Ebu Mejmune,[150] on od Ebu Saliha, a ovaj od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ovaj ajet je objavljen u vezi sa stanovnicima Kubaa:**[151] ***U njoj su ljudi koji vole da se često peru.***[152] **(Et-Tevba, 108) Poslije velike nužde su se čistili vodom, pa je u vezi njih objavljen ovaj ajet."**[153]

٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي أَهْلِ قُبَاءٍ (فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا) قَالَ كَانُوا يَسْتَنْجُونَ بِالْمَاءِ فَنَزَلَتْ فِيهِمْ هَذِهِ الْآيَة

24. Nakon pranja poslije velike nužde ruku treba istrljati zemljom

٢٤.بَاب الرَّجُلِ يَدْلُكُ يَدَهُ بِالْأَرْضِ إِذَا اسْتَنْجَى

45. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Halid, koga je obavijestio Esved b. Amir, a njega

٤٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ ح. و حَدَّثَنَا

[149] Ovaj hadis bilježe i El-Buhari i Muslim u *Sahihima.*

[150] Ibrahim b. Ebu Mejmune el-Hidžazi je prenosilac čije je stanje nedovoljno poznato (medžhul). Pripadao je osmoj generaciji.

[151] Kuba je mjesto koje je u to doba bilo od Medine udaljeno oko dvije ili tri milje. U njemu je napravljena prva džamija. Danas je Kuba dio Medine.

[152] Ajet u cjelosti glasi: ***U njoj nemoj nikad molitvu obaviti! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni na strahu od Allaha, zaista, više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu. U njoj su ljudi koji vole da se često peru, a Allah voli one koji se često čiste.***

[153] Ovaj hadis bilježe i Et-Tirmizi u *Džami'u i Ibn* Madže u *Sunenu. Et-T*irmizi kaže da je hadisun-garibun.

Šerik. Također nam je ispričao Muhammed b. Abdullah, tj. El-Muharremi, prenijevši od Vekia, on od Šerika, on od Ibrahima b. Džerira, on od Mugirea, on od Ebu Zur'e, da je Ebu Hurejre kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi otišao u nužnik, a ja bih mu u zdjeli ili u mješini odnio vode. Nakon velike nužde bi se očistio, a onda bi ruku istrljao o zemlju.[154] Potom bih mu odnio drugu posudu s vodom te bi uzeo abdest."[155]**

Ebu Davud kaže: "Hadis koji je prenio Esved b. Amir je potpuniji."[156]

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي الْمُخَرِّمِيَّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَرِيرٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى الْخَلَاءَ أَتَيْتُهُ بِمَاءٍ فِي تَوْرٍ أَوْ رَكْوَةٍ فَاسْتَنْجَى ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ أَتَيْتُهُ بِإِنَاءٍ آخَرَ فَتَوَضَّأَ. قَالَ أَبُو دَاوُد: وَحَدِيثُ الْأَسْوَدِ بْنِ عَامِرٍ أَتَمُّ

25. O misvaku

٢٥. بَاب السِّوَاكِ

46. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenijevši od Sufjana, on od Ebu Zinada, on od A'redža, a on od Ebu Hurejrea (da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao): **"Da se ne bojim da ću time opteretiti vjernike, naredio bih im odgađanje jacijskog namaza i upotrebu misvaka pri svakom namazu."[157]**

٤٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ قَالَ: لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ لَأَمَرْتُهُمْ بِتَأْخِيرِ الْعِشَاءِ وَبِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ

---

[154] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je nakon pranja poslije velike nužde potirao ruku zemljom da bi odstranio neugodan miris. Mi danas koristimo sapun i druga sredstva za čišćenje.

[155] Iz ovoga hadisa učenjaci zaključuju da je lijepo imati jednu posudu za pranje nakon nužde, a drugu za abdest.

[156] Hadis koji je prenio Esved b. Amir je potpuniji od hadisa koji je prenio Veki, dok je Vekiev hadis kraći od Esvedovog. U Vekievom hadisu, koji su zabilježili En-Nisai i Ibn Madže u *Sunenima*, Ebu Hurejre kaže: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi abdestio, a kada bi se očistio poslije obavljene nužde, istrljao bi ruku zemljom."**

[157] U hadisu koji bilježi Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa senedom od Zejda b. Halida el-Džuhenija stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Da se ne plašim da**

47. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, koga je obavijestio Isa b. Junus, njega Muhammed b. Ishak, prenijevši od Muhammeda b. Ibrahima et-Tejmija, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Zejda b. Halida el-Džuhenija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Da se ne bojim da ću time opteretiti svoje sljedbenike, naredio bih im upotrebu misvaka pri svakom namazu."**

Ebu Seleme kaže: "Vidio sam Zejda kako sjedi u džamiji, a misvak mu bijaše za uhom, kao što je olovka kod pisara. Kad god bi ustao da klanja, upotrijebio bi misvak."

٤٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ.

قَالَ أَبُو سَلَمَةَ: فَرَأَيْتُ زَيْدًا يَجْلِسُ فِي الْمَسْجِدِ وَإِنَّ السِّوَاكَ مِنْ أُذُنِهِ مَوْضِعَ الْقَلَمِ مِنْ أُذُنِ الْكَاتِبِ. فَكُلَّمَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ اسْتَاكَ

ću time opteretiti svoje sljedbenike, naredio bih im upotrebu misvaka prije svakog namaza, a jacijski namaz bih odgodio do posljednje trećine noći."

Iz ovog hadisa se vidi koliku je pažnju Vjerovjesnik, s.a.v.s., pridavao čistoći, posebno čišćenju i nezi zuba. Da se ne boji, kako ističe, da time neće opteretiti sljedbenike islama, učinio bi obaveznim pranje zuba prije svakog namaza.

U Buharijevom predanju od Ebu Hurejrea stoji: **"Da se ne plašim da ću time opteretiti svoje sljedbenike, naredio bih im upotrebu misvaka prilikom svakog uzimanja abdesta."** Slično predanje bilježe Ibn Huzejme u *Sahihu* i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*.

Ahmed u *Musnedu*, bilježi i sljedeći hadis: **"Namaz prije koga je upotrijebljen misvak vredniji je i bolji od sedamdeset namaza prije kojih nije upotrijebljen."** Abdurrahman el-Mubarekfuri ističe da nije mogao pronaći sened ovog hadisa.

I Ahmed bilježi od Aiše sljedeći hadis: **"Namaz prije koga je upotrijebljen misvak je sedamdeset puta vredniji od namaza prije koga to nije učinjeno."**

El-Munziri veli da ovaj hadis bilježe još i Bezzar i Ebu Ja'la u *Musnedima* i Ibn Huzejme u *Sahihu*.

Ebu Nuajm bilježi, s dobrim senedom, od Ibn Abbasa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Više volim klanjati dva rekata prije kojih sam upotrijebio misvak nego sedamdeset rekata bez upotrebe misvaka."** Slično predanje bilježi Ebu Nuajm, s pouzdanim senedom, i od Džabira b. Abdullaha.

U raznim zbirkama su zabilježene desetine hadisa koji govore o značaju pranja zuba. Na temelju tih hadisa, neki učenjaci su, kao što je Ishak, utvrdili da je pranje zuba prije svakog namaza obavezno. Šafija smatra da je to sunnet, a Malik da je mustehab, što je i najprihvatljivije. Ishak je u svom stavu bio prestrog.

48. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf et-Tai, kog je obavijestio Ahmed b. Halid, njega Muhammed b. Ishak, prenijevši od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Abdullaha b. Abdullaha b. Omera, da je Muhammed b. Jahja kazao: **"Upitao sam Abdullaha b. Abdullaha: 'Jesi li vidio da Ibn Omer abdest uzima za svaki namaz, svejedno da li ga imao ili ne? Zbog čega tako radi?' On reče: 'Ispričala mi je Esma b. Zejd b. Hattab da je čula od Abdullaha b. Hanzalea b. Ebu Amira da je Vjerovjesniku, s.a.v.s., (u početku) bilo naređeno uzimanje abdesta za svaki namaz, svejedno imao abdest ili ne. Pošto mu je to predstavljalo opterećenje (to je dokinuto), a naređena mu je upotreba misvaka pri svakom namazu.' Ibn Omera je to okuražilo te je i dalje nastavio za svaki namaz uzimati abdest."**

Ebu Davud kaže: "Ibrahim b. Sa'd ga je prenio od Muhammeda b. Ishaka, koji je kazao: 'Ubejdullah b. Abdullah.'"[158]

٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ الطَّائِيُّ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قُلْتُ: أَرَأَيْتَ تَوَضُّؤَ ابْنِ عُمَرَ لِكُلِّ صَلَاةٍ طَاهِرًا وَغَيْرَ طَاهِرٍ عَمَّ ذَاكَ؟ فَقَالَ: حَدَّثَتْنِيهِ أَسْمَاءُ بِنْتُ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي عَامِرٍ حَدَّثَهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمِرَ بِالْوُضُوءِ لِكُلِّ صَلَاةٍ طَاهِرًا وَغَيْرَ طَاهِرٍ. فَلَمَّا شَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ أُمِرَ بِالسِّوَاكِ لِكُلِّ صَلَاةٍ. فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَرَى أَنَّ بِهِ قُوَّةً فَكَانَ لَا يَدَعُ الْوُضُوءَ لِكُلِّ صَلَاةٍ.

قَالَ أَبو دَاود: إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ رَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ قَالَ: عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

26. Kako se upotrebljava misvak

٢٦. بَاب كَيْفَ يَسْتَاكُ

49. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Sulejman b. Davud el-Ateki, koga je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Gajlana b. Džerira, on od Ebu Burdea,[159] a on od svoga

٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ

---

[158] I Ed-Darimi je, u hadisu koji je zabilježio u ***Sunenu***, kazao: "Od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Omera."

[159] Ebu Burde b. Ebu Musa el-Eš'ari. Neki kažu da se zvao Amir, a neki Haris. Pouzdan je prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 104. godine po Hidžri.

oca,[160] koji je, kako stoji u Museddedovom predanju, kazao: **"Došli smo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga povedemo (na devi). Tada sam vidio da čisti zube misvakom – misvak mu je bio na jeziku."** U Sulejmanovoj verziji stoji da je kazao: **"Ušao sam kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., koji je čistio zube misvakom. Misvak mu je bio na kraju jezika, a čulo se: 'Ah, ah...' – kao da je htio povratiti."**

Ebu Davud kaže da je Musedded rekao: "Bio je ovo dug hadis, pa ga je sažeo."

قَالَ مُسَدَّدٌ قَالَ: أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْتَحْمِلُهُ فَرَأَيْتُهُ يَسْتَاكُ عَلَى لِسَانِهِ. وَقَالَ سُلَيْمَانُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَسْتَاكُ وَقَدْ وَضَعَ السِّوَاكَ عَلَى طَرَفِ لِسَانِهِ وَهُوَ يَقُولُ إِهْ إِهْ، يَعْنِي يَتَهَوَّعُ.

قَالَ أَبُو دَاود: قَالَ مُسَدَّدٌ: فَكَانَ حَدِيثًا طَوِيلًا وَلَكِنِّي اخْتَصَرْتُهُ

27. O korišćenju tuđeg misvaka[161]

٢٧. بَاب فِي الرَّجُلِ يَسْتَاكُ بِسِوَاكِ غَيْرِهِ

50. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, koga je obavijestio Anbese b. Abdulvahid, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., čistio zube misvakom, a kod njega su sjedila dva čovjeka, stariji i mlađi. Tada mu je objavljeno o vrijednosti misvaka, i da prednost daje starijem. On reče: 'Dodaj misvak starijem.'"**[162]

Ahmed, odnosno Ibn Hazm, veli da je Ebu Seid, a on je, ustvari, Ibnul-Arabi, kazao: "Ovaj hadis su prenijeli samo Medinelije."

٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَنُّ وَعِنْدَهُ رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ فِي فَضْلِ السِّوَاكِ أَنْ كَبِّرْ أَعْطِ السِّوَاكَ أَكْبَرَهُمَا.

قَالَ أَحْمَدُ: هُوَ ابْنُ حَزْمٍ قَالَ لَنَا أَبُو سَعِيدٍ: هُوَ ابْنُ الْأَعْرَابِيِّ، هَذَا مَا تَفَرَّدَ بِهِ أَهْلُ الْمَدِينَةِ

---

[160] Ebu Musaa Abdullah b. Kajs b. Sulejman b. Haddar el-Eš'ari je poznati ashab. Umro je 50. godine po Hidžri.

[161] Ovdje se misli na korišćenje tuđeg misvaka ili četkice u izuzetnim situacijama, kada ne postoji opasnost od bolesti i to s vlasnikovim dopuštenjem.

[162] Ljudi su željeli koristiti Vjerovjesnikov, s.a.v.s., misvak upravo radi njegovog bereketa.

28. O pranju misvaka

51. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, koga je obavijestio Muhammed b. Abdullah el-Ensari, njega Anbese b. Seid el-Kufi el-Hasibi, a ovog Kesir, da je Aiša kazala: **"Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi misvakom čistio zube, a onda bi mi ga dao da ga operem. Prvo bih njime očistila svoje zube,[163] a onda bih ga oprala i vratila mu ga."**

29. Misvak je od fitreta[164]

52. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, koga je obavijestio Veki, prenijevši Zekerijjaa b. Ebu Zaide, on od Mus'aba b. Šejbea, ovaj od Talka b. Habiba, on od Ibn Zubejra, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Desetero je praksa urođene vjere: potkresivanje brkova, puštanje brade, čišćenje zuba misvakom, ispiranje nosa vodom (prilikom abdesta), rezanje noktiju, pranje između prstiju, uklanjanje dlaka ispod pazuha, brijanje dlaka oko spolnog organa, pranje vodom poslije obavljene nužde."**

Zekerijja veli da je Mus'ab (Ibn Šejbe) kazao: "Deseto sam zaboravio, osim ako nije ispiranje usta."[165]

٢٨. بَاب غَسْلِ السِّوَاكِ

٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ الْكُوفِيُّ الْحَاسِبُ أَخْبَرَنَا كَثِيرٌ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَاكُ فَيُعْطِينِي السِّوَاكَ لِأَغْسِلَهُ فَأَبْدَأُ بِهِ فَأَسْتَاكُ ثُمَّ أَغْسِلُهُ وَأَدْفَعُهُ إِلَيْهِ

٢٩. بَاب السِّوَاكِ مِنَ الْفِطْرَةِ

٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ عَنِ ابْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ وَإِعْفَاءُ اللِّحْيَةِ وَالسِّوَاكُ وَالِاسْتِنْشَاقُ بِالْمَاءِ وَقَصُّ الْأَظْفَارِ وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ وَنَتْفُ الْإِبِطِ وَحَلْقُ الْعَانَةِ وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ يَعْنِي الِاسْتِنْجَاءَ بِالْمَاءِ. قَالَ زَكَرِيَّا قَالَ مُصْعَبٌ: وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ إِلَّا أَنْ تَكُونَ الْمَضْمَضَةَ.

---

[163] Aiša bi, prije nego bi oprala Vjerovjesnikov, s.a.v.s., misvak, njime očistila svoje zube. Činila je to zbog Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., bereketa.

[164] Većina učenjaka je fitret pojasnila kao običaj prijašnjih vjerovjesnika.

[165] Prvi vjerovjesnik kome je ovo desetero bilo naređeno bio je Ibrahim, a.s. Po Ibn Abbasovom mišljenju, na to se odnose riječi Uzvišenog Allaha: *A kada*

53. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Davud b. Šebib, njih je obavijestio Hammad, prenijevši od Alija b. Zejda, on od Selemea b. Muhammeda b. Ammara b. Jasira. Musa je rekao: on od njegovog oca, dok Davud veli: (samo) od Ammara b. Jasira – da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Od urođene vjere su i ispiranje usta i nosa."** Potom je spomenuo slično prethodnom hadisu, s tim što (jedan) nije spomenuo puštanje brade. Umjesto toga, spomenuo je sunećenje. (Drugi) reče: **"Prskanje spolnog organa."**[166], a nije spomenuo upotrebu vode – tj. pranje vodom poslije nužde.

Ebu Davud kaže: "Slično tome je preneseno i od Ibn Abbasa. On je kazao: **'Petero je praksa prijašnjih vjerovjesnika i sve je na glavi.'**, te je spomenuo razdjeljivanje kose na glavi (pola desno, pola lijevo), a nije spomenuo puštanje brade."

Ebu Davud kaže: "Slično Hammadovom hadisu preneseno je i od Talka b. Habiba, Mudžahida i od Bekra b. Abdullaha el-Muzenija, s tim što oni nisu spomenuli puštanje brade. U hadisu koji je prenio Muhammed b.

٥٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ وَدَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ. و قَالَ دَاوُدُ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ مِنَ الْفِطْرَةِ الْمَضْمَضَةَ وَالِاسْتِنْشَاقَ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ إِعْفَاءَ اللِّحْيَةِ. وَزَادَ: وَالْخِتَانَ. قَالَ: وَالِانْتِضَاحَ وَلَمْ يَذْكُرِ انْتِقَاصَ الْمَاءِ يَعْنِي الِاسْتِنْجَاءَ.

قَالَ أَبو دَاود: وَرُوِيَ نَحْوُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَقَالَ: خَمْسٌ كُلُّهَا فِي الرَّأْسِ وَذَكَرَ فِيهَا الْفَرْقَ وَلَمْ يَذْكُرْ إِعْفَاءَ اللِّحْيَةِ. قَالَ أَبو دَاود: وَرُوِيَ نَحْوُ حَدِيثِ حَمَّادٍ عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ وَمُجَاهِدٍ وَعَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ قَوْلُهُمْ وَلَمْ يَذْكُرُوا إِعْفَاءَ اللِّحْيَةِ. وَفِي حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

---

je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko zapovijedi u iskušenje stavio, pa ih on potpuno izvršio. (El-Bekare, 124) Od ovih desetero, petero se odnosi na glavu: potkresivanje brkova, ispiranje usta (prilikom uzimanja abdesta), ispiranje nosa, pranje zuba misvakom i potiranje glave od čela, a pet na ostali dio tijela: rezanje noktiju, brijanje dlaka oko spolnog organa, sunećenje, uklanjanje dlaka ispod pazuha i pranje nakon obavljene nužde, Ibrahimu, a.s., su bile obavezne, a Muhammedu, s.a.v.s., i njegovim sljedbenicima su sunnet.

[166] Muhammed, s.a.v.s., je ovo preporučio sljedbenicima islama zbog toga što šejtan čovjeku koji prije abdesta obavi malu nuždu obično došaptava da mu mokraća curi iz spolnog organa. Da bi suzbio takva došaptavanja, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je vjernicima preporučio da nakon obavljanja male nužde poprskaju spolni organ vodom tako da, kada im počnu tako nešto došaptavati, pomisle da je to od vode koju su poprskali.

Abdullah b. Ebu Merjem od Ebu Selemea, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., stoji puštanje brade. Slično je i u hadisu koji je prenio Ibrahim en-Nehai. On je spomenuo puštanje brade i sunećenje."

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ: وَإِعْفَاءُ اللِّحْيَةِ. وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ نَحْوُهُ وَذَكَرَ إِعْفَاءَ اللِّحْيَةِ وَالْخِتَانَ

30. O onome koji ustane noću i koristi misvak

٣٠. بَاب السِّوَاكِ لِمَنْ قَامَ مِنَ اللَّيْلِ

54. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, koga je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mensura i Husajna, njih dvojica od Ebu Vaila, da je Huzejfe kazao: **"Kad god bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao noću, očistio bi zube misvakom."**[167]

٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَحُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ

55. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Hammad, njega Behz b. Hakim, prenijevši od Zurarea b. Evfaa, on od Sa'da b. Hišama, da je Aiša rekla: **"Vjerovjesniku, s.a.v.s., bi bili pripremljeni voda i misvak. Kad god bi ustao noću i obavio nuždu, misvakom bi potom očistio zube."**[168]

٥٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوضَعُ لَهُ وَضُوءُهُ وَسِوَاكُهُ فَإِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ تَخَلَّى ثُمَّ اسْتَاكَ

56. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, koga je obavijestio Hemmam, prenijevši od Alija b. Zejda,[169] on od Ummu

٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أُمِّ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[167] U El-Buharijevom i Muslimovom predanju stoji: **"Kad god bi Allahov Poslanik noću ustao radi noćnog namaza, istrljao bi zube misvakom."**

[168] El-Munziri kaže da je u senedu ovog hadisa Behz b. Hakim b. Muavija, koga su hadiski učenjaci kritizirali.

[169] Ali b. Zejd b. Abdullah b. Zuhejr b. Abdullah b. Džed'an et-Tejmi el-Basri je slab prenosilac hadisa. Porijeklom je iz Hidžaza, a poznat je kao Ali b. Zejd b. Džed'an. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je 131. godine po Hidžri.

كَانَ لَا يَرْقُدُ مِنْ لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ فَيَسْتَيْقِظُ إِلَّا تَسَوَّكَ قَبْلَ أَنْ يَتَوَضَّأَ

٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُصَيْنٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بِتُّ لَيْلَةً عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ مِنْ مَنَامِهِ أَتَى طَهُورَهُ فَأَخَذَ سِوَاكَهُ فَاسْتَاكَ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَاتِ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) حَتَّى قَارَبَ أَنْ يَخْتِمَ السُّورَةَ أَوْ خَتَمَهَا. ثُمَّ تَوَضَّأَ فَأَتَى مُصَلَّاهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى فِرَاشِهِ فَنَامَ مَا شَاءَ اللَّهُ. ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَفَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى فِرَاشِهِ فَنَامَ. ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَفَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى فِرَاشِهِ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَفَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ كُلُّ ذَلِكَ يَسْتَاكُ وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ.

قَالَ أَبو دَاود: رَوَاهُ ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حُصَيْنٍ قَالَ: فَتَسَوَّكَ وَتَوَضَّأَ وَهُوَ يَقُولُ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) حَتَّى خَتَمَ السُّورَةَ

Muhammeda,[170] a ona od Aiše: **"Vjerovjesnik s.a.v.s., nije nikada zaspao noću ili danju, pa se probudio, a da nije, prije nego bi uzeo abdest, zube istrljao misvakom."**

57. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, koga je obavijestio Hušejm, njega Husajn b. Habib b. Ebu Sabit, prenijevši od Muhammeda b. Alija b. Abdullaha b. Abbasa, on od svoga oca, da je njegov djed Abdullah b. Abbas kazao: **"Jedne noći sam spavao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s. Pošto se probudio, dođe do vode i protrlja zube misvakom, a onda prouči ove ajete: *U stvaranju nebesa i Zemlje, u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene.* (Ali Imran, 190), do pred kraj sure, ili dok je nije završio.[171] Potom uze abdest, ode do musale, klanja dva rekata, a onda se vrati u postelju i nastavi da spava. Spavao je onoliko koliko je Allah htio, potom se probudio i ponovio isto, a onda se vratio u postelju i nastavio da spava. Potom se (ponovo) probudio i uradio isto. Svaki put je istrljao zube misvakom i klanjao dva rekata, a onda je klanjao vitr-namaz."**[172]

Ebu Davud kaže: "Ibn Fudajl ga je prenio od Husajna, koji je rekao: **'Istrljao bi zube misvakom i abdestio se, a onda učio: *U stvaranju nebesa i Zemlje...*, sve dok ne bi završio suru (Ali-Imran).'"**

---

[170] Ummu Muhammed je Zejd b. Džed'anova supruga. Zvala se Umejja. Neki kažu Umejna. Kao prenosilac hadisa je nedovoljno poznata.

[171] Ovdje je riječ o nedoumici nekog od prenosilaca hadisa.

[172] Ovaj hadis bilježe u ***El-Kutubus-Sitte*** svi autori.

58. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, njemu Isa, on je prenio od Mis'ara, on od Mikdama b. Šurejha, da je njegov otac kazao: **"Upitao sam Aišu šta bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., prvo uradio kada bi ušao u svoju kuću. Ona reče: 'Koristio bi misvak.'"**[173]

٥٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٍ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يَبْدَأُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ؟ قَالَتْ: بِالسِّوَاكِ

31. O obaveznosti abdesta

٣١. بَاب فَرْضِ الْوُضُوءِ

59. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, koga je obavijestio Šu'be, prenijevši od Katadea, on od Ebul-Meliha, a on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Allah neće primiti milostinju (koja se podijeli) iz nepošteno stečene imovine (harama) niti će primiti namaz bez propisane čistoće."**[174]

٥٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَقْبَلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ وَلَا صَلَاةً بِغَيْرِ طُهُورٍ

60. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, koga je obvijestio Abdurrezzak, njega Ma'mer, prenijevši od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uzvišeni Allah neće primiti namaz onome koji nema abdest sve dok ga on ne uzme."**

٦٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ

61. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, koga je obavijestio Veki, prenijevši od

٦١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ ابْنِ عَقِيلٍ

---

[173] Ovaj hadis u ***El-Kutubus-Sitte*** bilježe svi autori, osim El-Buharija.

[174] Islamski učenjaci su jednoglasni da je čišćenje (od velikog i malog hadesa, te tijela, odjeće i mjesta na kom će biti obavljeno klanjanje namaza) uvjet za valjanost namaza, kako u slučaju obaveznih tako i kada je riječ o nafila-namazima. Namaz ne vrijedi bez propisno obavljenog čišćenja.

عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ

Sufjana, on od Ibn Akila,[175] on od Muhammeda b. Hanefijjea,[176] a on od Alije, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ključ namaza je abdest, njegov (početak) je početni tekbir, a njegov završetak je selam."**[177]

٣٢. بَاب الرَّجُلِ يُجَدِّدُ الْوُضُوءَ مِنْ غَيْرِ حَدَثٍ

32. O osobi koja uzme abdest iako ga prethodno nije izgubila

٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ ح قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى

62. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, koga je obavijestio Abdullah b. Jezid el-Mukri (h). A ispričao nam je i

---

[175] Abdullah b. Muhammed b. Akil b. Ebu Talib el-Hašimi Ebu Muhammed el-Medeni je iskren prenosilac hadisa. Bio je blag u prenošenju hadisa. Pred kraj života je posenilio. Pripadao je četvrtoj generaciji prenosilaca. Majka mu je bila Zejneba, kći Alije b. Ebu Taliba.

[176] Muhammed b. Ali b. Ebu Talib el-Hašimi Ebu Kasim b. Hanefijje el-Medeni je pouzdan prenosilac hadisa i islamski učenjak. Pripadao je drugoj generaciji. Umro je 80. godine po Hidžri.

[177] Općepoznato je da je ***čišćenje*** uvjet da bi se moglo pristupiti klanjanju namaza. Pod ***čišćenjem*** se podrazumijeva: čistoća mjesta na kom želimo klanjati, čistoća odjeće i čistoća tijela, u što spada kupanje po potrebi, uzimanje abdesta, ili tejemuma u situacijama kada nemamo vode, ili je imamo, ali je iz određenih opravdanih razloga nismo u stanju upotrijebiti. S obzirom da se bez prethodno obavljenog čišćenja ne može pristupiti namazu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u navedenom hadisu ***čišćenje*** nazvao ključem namaza, kao što je u nekim hadisima namaz, kao najizrazitiju formu pokornosti Allahu, dž.š., nazvao ključem Dženneta.

Početni tekbir u namazu nazvao je njegovom zabranom, zato što nam, nakon što ga izgovorimo i stupimo u namaz, radnje koje nisu sastavni dio namaza postaju zabranjene sve dok smo u namazu. Tako su nam u namazu zabranjeni bilo kakav razgovor, jelo, piće i mnogo toga što je inače dozvoljeno izvan njega.

Selam je nazvao dopuštenjem ili dozvolom, zato što nam sve ono što je bilo zabranjeno činiti dok smo bili u namazu postaje dopušteno predajom selama, s obzirom da njime završavamo namaz.

Musedded, koga je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Abdurrahmana b. Zijada; –Ebu Davud kaže: "Ja se hadisom koji je prenio Ibn Jahja više služim nego Gutajfijevim hadisom.[178] Muhammed je rekao: od Ebu Gutajfa el-Huzelija, koji je kazao: **'Bio sam kod Ibn Omera. Kada je proučen ezan za podne-namaz, on je uzeo abdest i klanjao. Kada je proučen ezan za ikindijski namaz, opet se abdestio. Upitah ga: 'Zašto ponovo abdestiš, kad imaš abdest?' On mi odgovori: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: 'Ko uzme abdest na abdest, bit će mu upisano deset sevapa.'"**

Ebu Davud kaže: "Ovo je Museddedov hadis i on je potpuniji (od Muhammed b. Jahjaovog hadisa)."

بْنُ يُونُسَ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ. قَالَ أَبو دَاود: وَأَنَا لِحَدِيثِ ابْنِ يَحْيَى أَتْقَنُ عَنْ غُطَيْفٍ. وَقَالَ مُحَمَّدٌ عَنْ أَبِي غُطَيْفٍ الْهُذَلِيِّ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ بْنِ عُمَرَ فَلَمَّا نُودِيَ بِالظُّهْرِ تَوَضَّأَ فَصَلَّى. فَلَمَّا نُودِيَ بِالْعَصْرِ تَوَضَّأَ. فَقُلْتُ لَهُ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ تَوَضَّأَ عَلَى طُهْرٍ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ. قَالَ أَبو دَاود: وَهَذَا حَدِيثُ مُسَدَّدٍ وَهُوَ أَتَمُّ

33. Šta može onečistiti vodu

٣٣. بَاب مَا يُنَجِّسُ الْمَاءَ

63. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala, Osman b. Ebu Šejbe, Hasan b. Ali i drugi koje je obavijestio Ebu Usame prenijevši od Velida b. Kesira, on od Muhammeda b. Džafera b. Zubejra,[179] on od Abdullaha b. Abdullaha b. Omera, da je njegov otac rekao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je upitan o vodi na koju dolaze razne životinje i zvijeri.[180] Allahov Poslanik,**

٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَغَيْرُهُمْ قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَاءِ وَمَا يَنُوبُهُ مِنَ الدَّوَابِّ وَالسِّبَاعِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْخَبَثَ.

---

[178] Gutajf, neki kažu Ebu Gutajf el-Huzeli, je, kao prenosilac hadisa, nedovoljno poznat. Pripadao je trećoj generaciji.

[179] Muhammed b. Džafer b. Zubejr b. Avvam el-Esedi el-Medeni je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

[180] Koje je piju, po njoj gaze i u njoj obavljaju nuždu.

s.a.v.s., reče: 'Ako voda dostigne količinu dva kulleta,[181] **ne može je ništa onečistiti.'"**[182]

Ebu Davud je kazao: "Ovo je hadis koji je prenio Ibn Ala. Osman i Hasan b. Ali su ga prenijeli od Muhammeda b. Abbada b. Džafera.[183] I to je ispravno."[184]

قَالَ أَبُو دَاود: وَهَذَا لَفْظُ ابْنُ الْعَلَاءِ. وقَالَ عُثْمَانُ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ أَبُو دَاود: وَهُوَ الصَّوَابُ.

64. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Hammad – a ispričao nam je i Ebu Kamil, koga je obavijestio Jezid, tj. Ibn Zurej, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka,[185] on od Muhammeda b. Džafera, on od Ebu Kamila b. Zubejra, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Omera, a on od svoga oca, **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitan o vodi u pustinji** – smisao sličan prethodnom hadisu.

٦٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ح. و حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ أَبُو كَامِلٍ ابْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الْمَاءِ يَكُونُ فِي الْفَلَاةِ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ

---

[181] Kullet je vrč, posuda koja sadrži 250 litara.

[182] Šafija, Ahmed i Ishak smatraju da voda čija količina dostigne dva kulleta i više, neće se (sa stanovišta šerijata) smatrati nečistom za abdest i gusul sve dotle dok ne promijeni ukus i miris, bez obzira kakva vrsta i količina nečisti pala u nju. Takav stav temelje na ovom hadisu koji je, po ocjeni mnogih, pouzdan (sahih), dakle sasvim valjan kao argument na temelju kog se može donositi šerijatski propis. Neki vele da je ovaj hadis slab, međutim, većina ga ocjenjuju sahihom.

[183] Muhammed b. Abbad b. Džafer b. Rifaa b. Umejje b. Aiz b. Abdullah b. Omer b. Mahzum el-Mahzumi el-Mekki je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

[184] Po Ebu Davudovom mišljenju, ispravno je: Muhammed b. Abbad b. Džafer, a ne: Muhammed b. Džafer b. Zubejr, kako stoji u senedu spomenutog hadisa. Muhammed b. Džafer b. Zubejr je pripadao šestoj generaciji, i od njega Abdullah b. Abdullah b. Omer, koji je pripadao trećoj generaciji, nije mogao prenijeti hadis. On je hadis mogao prenijeti od Abdullaha b. Ababda b. Džafera, koji je, također, pripadao trećoj generaciji.

[185] Muhammed b. Ishak slovi kao imam, iskren i pouzdan ravija. Bedrudin el-Ajni veli da ga većina učenjaka ubraja među velikane, izuzetno cijenjene i pouzdane. Neki smatraju da je bio sklon obmanama. Umro je 150. godine po Hidžri.

65. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Hammad, njega Asim b. Munzir, prenijevši od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Omera, a on od oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ako voda dostigne količinu dva kulleta, ne može se onečistiti."**

Ebu Davud kaže: "Hammad b. Zejd je ovaj hadis prenio od Asima kao mevkuf-hadis."

٦٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ الْمُنْذِرِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ فَإِنَّهُ لَا يَنْجُسُ. قَالَ أَبو دَاود: حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ وَقَفَهُ عَنْ عَاصِمٍ

34. O bunaru Budaa[186]

٣٤. بَاب مَا جَاءَ فِي بِئْرِ بُضَاعَةَ

66. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Ala, Hasan b. Ali i Muhammed b. Sulejman el-Enbari, njih je obavijestio Ebu Usama, prenijevši od Velida b. Kesira, on od Muhammeda b. Ka'ba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Rafia b. Hadidža, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Neko je upitao Allahovog Poslanika: 'Možemo li se abdestiti iz bunara Budaa, to je bio bunar u kome je bilo krpa koje su žene koristile prilikom menzesa, leševa pasa i drugih smrdljivih stvari?'**[187]

٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَمُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّهُ قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَتَوَضَّأُ مِنْ بِئْرِ بُضَاعَةَ وَهِيَ بِئْرٌ يُطْرَحُ فِيهَا الْحِيَضُ وَلَحْمُ الْكِلَابِ وَالنَّتْنُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

---

[186] Bunar koji je u mnogim hadisima spomenut pod nazivom Biru-Budaa, prema Ibn Malikovim riječima, poznat je bunar u Medini. Et-Tibi veli da se nalazio pored kuće Benu Saide u Medini, u dolini koja je pripadala plemenu Hazredž. Korišćen je za navodnjavanje, a ne za kućnu upotrebu.

Et-Tibi kaže: "Pošto se nalazio u dolini, kada bi nadošle bujice usljed velikih kiša, sva prljavština i otpaci koje su beduini bacali po dolini bili bi nanijeti u i oko bunara." Bio je veoma jak. Vele da je imao oko dva kulleta (preko petsto litara vode). Neki tvrde da je iz njega voda oticala, tj. da nije bila stajaća.

[187] Da ovo ne bismo pogrešno shvatili, potrebno je pojašnjenje. Za muslimane je voda oduvijek predstavljala svetinju. Oni otpatke nikada nisu bacali u vodu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prokleo svakoga ko obavlja nuždu na prilazima vodi. Prljave stvari koje bi se našle u bunaru Budaa nanijela bi bujica iz pustinje. Muslimani su svoj otpad odlagali daleko od grada, u pustinju. Međutim, nakon

Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Voda je čista i ništa je ne može onečistiti.'"[188]

Ebu Davud kaže: "Neki su kazali: Abdurrahman b. Rafi."[189]

67. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Ebu Šuajb i Abdulaziz b. Jahja (obojica su) el-Harrani, koje je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Selita b. Ejuba, on od Ubejdullaha b. Abdurrahmana b. Rafia el-Ensarija, on od El-Adevija, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Čuo sam kada je neko upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Hoćeš li da ti se donese vode iz bunara Budaa. U njega su bacani psi, krpe (koje su žene koristile prilikom menzesa) i ljudski otpad?' On reče: 'Voda je čista i ništa je ne može onečistiti.'"**

Ebu Davud prenosi od Kutejbea b. Seida da je rekao: "Pitao sam onoga što se brinuo o bunaru Budaa za njegovu dubinu. On reče: 'Kada ima najviše vode u njemu, čovjeku bude do trbuha.' 'A kada se nivo smanji?' – upitah. On reče: 'Onda ispod spolnog organa.'"

Ebu Davud kaže: "Bunar Budaa sam mjerio svojim ogrtačem. Prostro sam ga po njemu, a

اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمَاءُ طَهُورٌ لَا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ. قَالَ أَبو دَاود: وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ رَافِعٍ

٦٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّانِيَّانِ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ سَلِيطِ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ الْأَنْصَارِيِّ ثُمَّ الْعَدَوِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُقَالُ لَهُ إِنَّهُ يُسْتَقَى لَكَ مِنْ بِئْرِ بُضَاعَةَ وَهِيَ بِئْرٌ يُلْقَى فِيهَا لُحُومُ الْكِلَابِ وَالْمَحَايِضُ وَعَذِرُ النَّاسِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْمَاءَ طَهُورٌ لَا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ.

قَالَ أَبو دَاود: سَمِعْت قُتَيْبَةَ بْنَ سَعِيدٍ قَالَ: سَأَلْتُ قَيِّمَ بِئْرِ بُضَاعَةَ عَنْ عُمْقِهَا

---

jakih kiša, bujice su nosile otpad, pa bi tako i otpad iz pustinje donijele u ovaj bunar.

[188] Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovdje kazao: **"Voda je čista i ništa je ne može onečistiti."**, mislio je konkretno na vodu tog bunara, a ne da se voda općenito ne može onečistiti.

Za vodu tog bunara je kazao da se ničim ne može onečistiti zbog toga što ju je bilo u velikoj količini i što je oticala.

Ebu Davud kaže da je lično svojim ogrtačem mjerio ovaj bunar i kaže da je bio širok oko šest aršina. Prema Ebu Šafijinom mišljenju, stajaća voda, ukoliko njena količina prelazi mjeru od dva kulleta, pa ako još uz to i otiče, ne može se smatrati nečistom za abdest, ukoliko nije promijenila boju, okus i miris.

[189] Tj. neki umjesto Abdullah b. Rafi, kažu: Abdurrahman b. Rafi.

onda sam ga izmjerio laktom. Njegova širina je iznosila šest lakata. A pitao sam čovjeka koji mi je otvorio kapiju vrta i uveo me u njega da li je (bunar) promijenjen u odnosu na njegov raniji izgled. Reče mi da nije. Vidio sam da je voda u njemu promijenila boju."

قَالَ: أَكْثَرُ مَا يَكُونُ فِيهَا الْمَاءُ إِلَى الْعَانَةِ. قُلْتُ: فَإِذَا نَقَصَ؟ قَالَ: دُونَ الْعَوْرَةِ. قَالَ أَبو دَاود: وَقَدَّرْتُ أَنَا بِئْرَ بُضَاعَةَ بِرِدَائِي مَدَدْتُهُ عَلَيْهَا ثُمَّ ذَرَعْتُهُ فَإِذَا عَرْضُهَا سِتَّةُ أَذْرُعٍ. وَسَأَلْتُ الَّذِي فَتَحَ لِي بَابَ الْبُسْتَانِ فَأَدْخَلَنِي إِلَيْهِ هَلْ غُيِّرَ بِنَاؤُهَا عَمَّا كَانَتْ عَلَيْهِ؟ قَالَ: لَا. وَرَأَيْتُ فِيهَا مَاءً مُتَغَيِّرَ اللَّوْنِ

35. Voda (zbog džunuba) ne postaje nečista

٣٥. بَاب الْمَاءِ لَا يُجْنِبُ

68. ISPRIČAO NAM JE Musedded, koga je obavijestio Ebu Ahves, a njega Simak, prenijevši od Ikrimea, da je Ibn Abbas kazao: **"Neka od Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., supruga[190] se okupala iz velikog čanka. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao da se ostatkom vode abdesti ili okupa,[191] a ona mu reče: 'Allahov Poslaniče, bila sam nečista.'[192]**

٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ قَالَ حَدَّثَنَا سِمَاكٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: اغْتَسَلَ بَعْضُ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَفْنَةٍ

---

[190] To je bila Mejmuna, što se vidi iz Ibn Abbasovog predanja: **"Jednog dana je Mejmuna bila nečista (džunub), pa se okupala iz velikog čanka. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao sa namjerom da se okupa vodom koja je preostala iza nje. Vidjevši to, ona mu reče: 'Allahov Poslaniče, bila sam nečista.' 'Voda se nije onečistila.' – reče Poslanik, s.a.v.s., i okupa se ostakom vode."** (Ed-Darekutni)

[191] Ovdje se ne radi o Ibn Abbasovoj dilemi, već nekog od ranijih prenosilaca hadisa.

[192] U to vrijeme ashabi su prakticirali da, prilikom kupanja, vodu iz posuda zahvataju rukom. Mejmuna je mislila da će voda, ukoliko je dotakne osoba koja je džunub, postati nečista. Do takvog zaključka je došla na osnovu hadisa u kom se kaže da je neki čovjek iz plemena Benu Gifar rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio upotrebu vode iza žene koja je uzela abdest ili gusul."** (Et-Tirmizi) Abdurrahman el-Humejri kaže: **"Sreo sam čovjeka koji se četiri godine družio s Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Rekao je: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dozvolio da se žena kupa vodom koja preostane iza muža i mužu da se okupa vodom koja je preostala iza kupanja žene, a dozvolio je da se kupaju uzimajući vodu zajedno.'"** Iz spomenutih hadisa se zaključuje da je zabranjena upotreba vode koja preostane iza žene ili muža nakon što se okupaju ili uzmu

فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَتَوَضَّأَ مِنْهَا أَوْ يَغْتَسِلَ فَقَالَتْ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ جُنُبًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْمَاءَ لَا يُجْنِبُ

Allahov Poslanik, s.a.v.s., (joj na to) reče: 'Voda se time nije onečistila.'"[193]

36. O mokrenju u stajaću vodu

٣٦. بَاب الْبَوْلِ فِي الْمَاءِ الرَّاكِدِ

٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ فِي حَدِيثِ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ مِنْهُ

69. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, prenijevši od Zaidea, on od Hišama, ovaj od Muhammeda, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Neka niko od vas ne mokri u stajaću vodu, a potom se njome okupa."**[194]

---

abdest. U ranije navedenom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., to dozvoljava. Budući da su svi hadisi pouzdani, a u suprotnosti jedan drugom, učenjaci su ih objasnili tako što su rekli da se zabrana odnosi na upotrijebljenu vodu, kojom su se okupali ili abdestili muž ili žena, a da se dozvoljava voda koja iza jednog ili drugog preostane u posudi.

Ovakvo tumačenje je ispravno i jedino moguće. S njim su saglasni Ebu Hanife, Malik, Šafija i Ahmed. Prema nekim rivajetima, Ahmed, pored ovoga, ima i drugačiji stav.

[193] Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u*, i En-Nisai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi za njega kaže da je hasenun-sahihun.

[194] Iz navedenog hadisa učenjaci zaključuju da je mekruh mokriti u stajaću vodu, bez obzira da li se radilo o većoj ili manjoj količini. Neki to čak smatraju i haramom, pozivajući se na spomenuti hadis u kom Allahov Poslanik, s.a.v.s., to izričito zabranjuje.

O uzimanju abdesta i kupanju stajaćom vodom u koju je neko mokrio učenjaci imaju različite stavove. Većina smatra da se stajaća voda u koju je neko mokrio ne smatra nečistom ako njena količina prelazi dva kulleta (petsto litara), sve dok ne promijeni boju, ukus i miris. Po njihovom mišljenju, dozvoljeno je uzeti abdest ili se okupati takvom vodom. Neki, pak, vele da se stajaća voda u koju neko mokri smatra nečistom, bez obzira na njenu količinu. Po njima, takvom vodom abdest se ne može uzeti niti se njome može okupati. Ovaj hadis su zabilježili i Buhari i Muslim u *Sahihima*.

70. ISPRIČAO NAM JE Musedded, koga je obavijestio Jahja, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od njegovog oca, ovaj od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka niko od vas ne mokri u stajaću vodu, a potom se njome okupa radi džunupluka."**

٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ وَلَا يَغْتَسِلُ فِيهِ مِنَ الْجَنَابَةِ

37. O abdestu vodom koja preostane iza psa[195]

٣٧. بَاب الْوُضُوءِ بِسُؤْرِ الْكَلْبِ

71. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, koga je obavijestio Zaide, njega je obavijestio Hišam, prenijevši od Muhammeda,[196] on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Posudu iz koje je lokao pas ćete očistiti tako što ćete je oprati sedam puta; prvi put (ćete je istrljati) zemljom."**

Ebu Davud kaže: "Isto tako su kazali i Ejub i Habib b. Šehid, prenijevši od Muhammeda."

٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ فِي حَدِيثِ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: طُهُورُ إِنَاءِ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَغَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَ سَبْعَ مِرَارٍ أُولَاهُنَّ بِتُرَابٍ.

قَالَ أَبُو دَاود: وَكَذَلِكَ قَالَ أَيُّوبُ وَحَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ عَنْ مُحَمَّدٍ.

72. ISPRIČAO NAM JE Musedded, koga je obavijestio Mu'temir b. Sulejman, a također nam je ispričao i Muhammed b. Ubejd, prenijevši od Hammada b. Zejda – svi su prenijeli od Ejuba, on od Muhammeda, a on od Ebu Hurejrea, sličan smisao, s tim

٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ ح. وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ جَمِيعًا عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

[195] Da li je dozvoljeno abdestiti se vodom koju je lokao pas, sporno je među islamskim učenjacima. Muhammed b. Šihab ez-Zuhri smatra da bi bilo dozvoljeno ukoliko osoba ne bi imala druge vode kojom bi se abdestila. Sufjan smatra da se takvom vodom može uzeti abdest, te da će se, uz to, uzeti i tejemum. Većina učenjaka smatra da je takva voda nečista i da se njome ne može uzeti abdest niti se njome može okupati. Ako nema druge vode, onda treba uzeti tejemum.

[196] Muhammed b. Sirin el-Ensari Ebu Bekr b. Ebu Amre el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa, veliki pobožnjak i istaknuti alim. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 110. godine po Hidžri.

što to nisu vezivali za Vjerovjesnika, s.a.v.s., a (Ejub je) dodao: **"A ako je iz nje lokala mačka, oprat će je jedanput."**

بِمَعْنَاهُ وَلَمْ يَرْفَعَاهُ وَزَادَ: وَإِذَا وَلَغَ الْهِرُّ غُسِلَ مَرَّةً

73. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Eban, njega Katade, kom je ispričao Muhammed b. Sirin, prenijevši od Ebu Hurejrea, da je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ukoliko je iz posude lokao pas, operite je sedam puta, sedmi put (je istrljajte) zemljom."**[197]

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Ebu Salih, Ebu Rezin, A'redž, Sabit el-Ahnef, Hemmam b. Munebbih i Ebus-Suddij Abdurrahman od Ebu Hurejrea, ali u njemu nisu spomenuli zemlju."

٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبَانُ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي الْإِنَاءِ فَاغْسِلُوهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ السَّابِعَةُ بِالتُّرَابِ.

قَالَ أَبُو دَاود: وَأَمَّا أَبُو صَالِحٍ وَأَبُو رَزِينٍ وَالْأَعْرَجُ وَثَابِتٌ الْأَحْنَفُ وَهَمَّامُ بْنُ مُنَبِّهٍ وَأَبُو السُّدِّيِّ عَبْدُ والرَّحْمَنِ رَوَوْهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَلَمْ يَذْكُرُوا التُّرَابَ

74. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, koga je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Šu'bea, on od

٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنِ

---

[197] Nevevi tvrdi da je bala psa nečista i da bi se ta nečistoća odstranila, posudu treba oprati sedam puta, i obavezno jedanput zemljom. Međutim, ja mislim da se u hadisu ukazuje na opasnost od pseće bale. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zasigurno nije bez razloga naredio da se posuda iz koje loče pas opere sedam puta, posebno nije bez razloga naredio da se, uz pranje, posuda istrlja i zemljom. Ovdje treba imati na umu da je Allahov Poslanik naredio pranje zemljom u vrijeme kada nije bilo nikakvih deterdženata. Danas će se takvo posuđe oprati deterdžentom. Doda li se tome da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom naredio da se pobiju svi psi, te da je muslimanima zabranio da psa drže u kući, rekavši: **"Zaista meleki neće u kuću u kojoj se nađe pas ili slika."**, možemo shvatiti koliko je ovo ozbiljno. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je svojim sljedbenicima zabranio držanje psa, osim u tri slučaja: 1) kao čuvara kuće i imovine; 2) kao čuvara stoke i 3) psa za lov. U sva tri slučaja pas mora biti vani i ni u kom slučaju ga nije dozvoljeno držati u stanu ili kući.

Ebut-Tejjaha,[198] koji prenosi od Mutarrifa,[199] a on od Ibn Mugaffela: **"Jednom prilikom Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi ubijanje pasa, a onda reče: 'Zašto da to rade s njima?', i dopusti im držanje lovačkog psa i psa čuvara stoke. Rekao je i: 'Ukoliko iz posude bude lokao pas, operite je sedam puta, a osmi put (je istrljajte) zemljom.'"**

Ebu Davud veli: "Ovako je rekao i Ibn Mugaffel."

ابْنِ مُغَفَّلٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلَابِ ثُمَّ قَالَ: مَا لَهُمْ وَلَهَا فَرَخَّصَ فِي كَلْبِ الصَّيْدِ وَفِي كَلْبِ الْغَنَمِ. وَقَالَ: إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي الْإِنَاءِ فَاغْسِلُوهُ سَبْعَ مِرَارٍ وَالثَّامِنَةُ عَفِّرُوهُ بِالتُّرَابِ.

قَالَ أبو داود وَهَكَذَا قَالَ ابْنُ مُغَفَّلٍ

38. O ostatku iza mačke

٣٨. بَاب سُؤْرِ الْهِرَّةِ

75. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu Talhe, on od Humejde, Ubejd b. Rifaeve kćerke,[200] ona od Kebše, kćerke Ka'ba b. Malika,[201] koja je bila udata za Ebu Katadeovog sina, **da je kod nje jednom prilikom ušao Ebu Katade. Polijevala mu je vodu da se abdesti. Tada dođe mačka i poče da pije. On joj primače posudu i mačka se napi. "Vidjevši me da ga posmatram," – veli Kebša – "on reče: 'Čudiš se, kćerko moga brata (po vjeri)?" "Da." – rekoh. A on kaza: "Allahov Posla-**

٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ حُمَيْدَةَ بِنْتِ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ كَبْشَةَ بِنْتِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَتْ تَحْتَ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ دَخَلَ فَسَكَبَتْ لَهُ وَضُوءًا فَجَاءَتْ هِرَّةٌ فَشَرِبَتْ مِنْهُ فَأَصْغَى لَهَا الْإِنَاءَ حَتَّى شَرِبَتْ. قَالَتْ كَبْشَةُ: فَرَآنِي أَنْظُرُ إِلَيْهِ فَقَالَ: أَتَعْجَبِينَ يَا ابْنَةَ أَخِي؟ فَقُلْتُ نَعَمْ. فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ

---

[198] Ebu Tejjah Jezid ed-Dubei b. Humejd je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 128. godine po Hidžri. Poznatiji je po nadimku Ebu Tejjah nego po imenu.

[199] Mutarrif b. Abdullah eš-Šehir el-Amiri el-Hareši Ebu Abdullah el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa i veoma pobožan i vrijedan čovjek. Pripadao je drugoj generaciji. Umro je 95. godine po Hidžri.

[200] Humejda, Ubejd b. Rifaeva kćerka, supruga Ishaka b. Ebu Talhe, pripadala je generaciji tabiina. Ibn Hibban je smatra veoma pouzdanim ravijom hadisa.

[201] Kebša je Ka'b b. Malikova kćerka, Abdullahova supruga, Ebu Katadeovog sina. Ona spada u ashabe.

nik, s.a.v.s., je kazao: 'Mačka nije nečista; ona je, zaista, od onih koje obilaze oko vas (ili je kazao: koje su često uz vas).'"[202]

وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ إِنَّهَا مِنَ الطَّوَّافِينَ عَلَيْكُمْ وَالطَّوَّافَاتِ

76. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Abdulaziza, on od Davuda b. Saliha b. Dinara et-Temmara, a on od svoje majke, **da ju je njena gospodarica poslala da odnese bungura Aiši. "Zatekla sam je" – veli ona – "u namazu. Pokazala mi je išaretom da spustim bungur. Kada sam ga spustila, dođe mačka i poče ga jesti. Kada je završila namaz, Aiša uze bungur i poče ga jesti s onoga mjesta odakle je mačka jela, a onda reče: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: 'Ona (mačka) nije nečista; ona spada u ljubimce koji su često uz vas.' 'Vidjela sam' – veli Aiša – 'Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je uzeo abdest ostatkom vode iza mačke.'"**

٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ صَالِحِ بْنِ دِينَارٍ التَّمَّارِ عَنْ أُمِّهِ أَنَّ مَوْلَاتَهَا أَرْسَلَتْهَا بِهَرِيسَةٍ إِلَى عَائِشَةَ فَوَجَدَتْهَا تُصَلِّي. فَأَشَارَتْ إِلَيَّ أَنْ ضَعِيهَا. فَجَاءَتْ هِرَّةٌ فَأَكَلَتْ مِنْهَا فَلَمَّا انْصَرَفَتْ أَكَلَتْ مِنْ حَيْثُ أَكَلَتِ الْهِرَّةُ فَقَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ إِنَّمَا هِيَ مِنَ الطَّوَّافِينَ عَلَيْكُمْ. وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ بِفَضْلِهَا

39. Uzimanje abdesta ostatkom vode iza žene

٣٩. بَاب الْوُضُوءِ بِفَضْلِ وَضُوءِ الْمَرْأَةِ

77. ISPRIČAO NAM JE Musedded, koga je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on

٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ

[202] Šafija, Ahmed i Ishak smatraju da je ostatak vode iza mačke čist, tako da se može upotrijebiti za abdest i gusul, i to bez ikakvog keraheta. Ebu Hanife, također, smatra da je voda iza mačke čista i da se može upotrijebiti za abdest i gusul, s tim što je to, po njemu, mekruh. Ebu Hanife svoj stav temelji na hadisu u kojem stoji: **"Posudu iz koje loče mačka operite jedanput."**

Sljedbenici prvog mišljenja vele da nijedan hadis u kom je spomenuto pranje posude iza mačke nije pouzdan. Hadis: **"Posudu iz koje loče mačka operite jedanput."** je pouzdan, s tim što riječi koje se odnose na pranje posude iza mačke nije izgovorio Allahov Poslanik, s.a.v.s., nego ih je neki od ravija hadisa dodao.

أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ وَنَحْنُ جُنُبَانِ

od Mensura, on od Ibrahima, on od Esveda, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ja smo se kupali iz jedne posude, a oboje smo bili nečisti (džunub)."**[203]

٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ خَرَّبُوذَ عَنْ أُمِّ صُبَيَّةَ الْجُهَنِيَّةِ قَالَتِ: اخْتَلَفَتْ يَدِي وَيَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْوُضُوءِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ

78. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, koga je obavijestio Veki, prenijevši od Usamea b. Zejda, on od Ibn Harrebuzea,[204] da je Ummu Subejja el-Džuheni[205] kazala: **"Smjenjivale su se moje i ruke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dok smo (zahvatali vodu) uzimajući abdest iz jedne posude."**[206]

٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ الرِّجَالُ يَتَوَضَّئُونَ فِي زَمَانِ

79. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, a on od Nafia. Također nam je ispričao i Musedded, koga je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Ibn Omera, koji je

---

[203] Mada se u navedenom hadisu spominje samo kupanje, sasvim je logično da to podrazumijeva da je supružnicima dozvoljeno i uzimanje abdesta iz jedne posude. Uzimanje abdesta prije kupanja je sunnet, te je logično da su Vjerovjesnik, s.a.v.s., i Aiša prvo uzeli abdest, pa se tek onda okupali.

Abdullah b. Omer kaže: **"U Poslanikovo vrijeme muškarci i njihove supruge su skupa uzimali abdest, iz jedne posude."** (Buhari)

Na temelju ovog i drugih hadisa učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je to dozvoljeno. Uzimanje abdesta iz jedne posude podrazumijeva da muž i žena kofom, istovremeno, rukom ili nečim drugim, dok uzimaju abdest, grabe vodu iz jedne posude.

[204] Salim b. Serdž Ebu Nu'man el-Medeni, koga su zvali Ibn Herrebuze, je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

[205] Ummu Subejja el-Džuhenija je Havla b. Kajs, pranana Haridžea b. Harisa. Bila je ashab. Jedna je od žena koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

[206] Ovo, po Ibn Tinovom mišljenju, znači da su svi na jednom mjestu uzimali abdest, ljudi iz jedne, a žene iz druge posude. Ebu Tajjib se ne slaže s njim. On smatra da su i muškarci i žene istovremeno uzimali abdest iz jedne posude, ali je to bilo prije objave hidžaba.

kazao: **"U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ljudi su uzimali abdest..."** Musedded kaže: **"...svi iz jedne posude."**

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ مُسَدَّدٌ, مِنَ الْإِنَاءِ الْوَاحِدِ جَمِيعًا

80. ISPRIČAO NAM JE Musedded, koga je obavijestio Jahja b. Ubejdullah, njega Nafi, prenijevši od Abdullaha b. Omera, koji je kazao: **"I žene i mi (ljudi) smo, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uzimali abdest iz jedne posude. U nju smo spuštali ruke."**[207]

٨٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنَّا نَتَوَضَّأُ نَحْنُ وَالنِّسَاءُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ نُدْلِي فِيهِ أَيْدِيَنَا

40. O zabrani toga

٤٠. بَاب النَّهْيِ عَنْ ذَلِكَ

81. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Davuda b. Abdullaha. A također nam je ispričao i Musedded, prenijevši od Ebu Avanea, on od Davuda b. Abdullaha, da je Humejd el-Himjeri[208] kazao: **"Sreo sam čovjeka koji se četiri godine družio sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., isto kao i Ebu Hurejre, pa je kazao: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio supruzi da se kupa vodom koja preostane iza muža i mužu da se kupa vodom koja preostane iza supruge."** Musedded je još dodao: **"A dozvolio im je da se kupaju skupa, zahvatajući vodu naizmjenično."**

٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حُمَيْدٍ الْحِمْيَرِيِّ قَالَ: لَقِيتُ رَجُلًا صَحِبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعَ سِنِينَ كَمَا صَحِبَهُ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَغْتَسِلَ الْمَرْأَةُ بِفَضْلِ الرَّجُلِ أَوْ يَغْتَسِلَ الرَّجُلُ بِفَضْلِ الْمَرْأَةِ. زَادَ مُسَدَّدٌ: وَلْيَغْتَرِفَا جَمِيعًا

---

[207] Ebu Tajjib kaže: "Muškarci i žene su, prije naredbe hidžaba, zajedno uzimali abdest iz jedne posude. Nakon što je hidžab (pokrivanje) naređen ženama, to zajedno mogu činiti samo muškarci i žene koji se, po šerijatu, ne mogu vjenčati."

[208] Humejd b. Abdurrahman el-Himjeri el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Pripadao je trećoj generaciji.

82. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Ebu Davud et-Tajalisi, njega Šu'be, prenijevši od Asima, on od Ebu Hadžiba, on od Hakema b. Amra[209], a on je El-Akre: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zabranio mužu da uzme abdest vodom koja preostane iza supruge."**[210]

٨٢. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ يَعْنِي الطَّيَالِسِيَّ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي حَاجِبٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَمْرٍو وَهُوَ الْأَقْرَعُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَتَوَضَّأَ الرَّجُلُ بِفَضْلِ طَهُورِ الْمَرْأَةِ

41. O uzimanju abdesta morskom vodom

٤١. بَاب الْوُضُوءِ بِمَاءِ الْبَحْرِ

83. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Safvana b. Sulejma, on od Seida b. Selemea iz porodice Ibn Ezreka, da ga je Mugire b. Ebu Burde, iz porodice Benu Abduddar, obavijestio da je Ebu Hurejre kazao: **"Neki čovjek**[211] **je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Allahov Poslaniče, mi plovimo morem i ponesemo sa sobom nešto vode. Ukoliko**

٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سَلَمَةَ مِنْ آلِ ابْنِ الْأَزْرَقِ قَالَ: أَنَّ الْمُغِيرَةَ بْنَ أَبِي بُرْدَةَ وَهُوَ مِنْ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَأَلَ رَجُلٌ ا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَرْكَبُ الْبَحْرَ وَنَحْمِلُ مَعَنَا الْقَلِيلَ مِنَ الْمَاءِ فَإِنْ تَوَضَّأْنَا بِهِ عَطِشْنَا

---

[209] Hakim b. Amr el-Gifari, neki vele Hakim b. Akre, je ashab. Živio je u Basri.

[210] Iz spomenutih hadisa se zaključuje da je zabranjena upotreba vode koja preostane iza žene ili muža nakon što se okupaju ili uzmu abdest. U prethodnom poglavlju su spomenuti hadisi u kojima se to dozvoljava. Budući da su i jedni i drugi hadisi pouzdani, a u suprotnosti jedni drugima, učenjaci su ih objasnili tako što su rekli da se zabrana odnosi na upotrijebljenu vodu, kojom su se okupali ili abdestili muž ili žena, a da se dozvoljava voda koja preostane u posudi. Ovakvo tumačenje je ispravno i jedino moguće. S njim su saglasni Ebu Hanife, Malik, Šafija i Ahmed. Prema nekim rivajetima, Ahmed, pored ovoga, ima i drukčiji stav.

[211] U nekim predanjima koja bilježi Ed-Darekutni stoji da se čovjek koji je ovo pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zvao Abdullah el-Medledži. Et-Taberani je zabilježio predanje u kome stoji da se zvao Abd Ebu Musa, a puno ime mu je Abd Ebu Zum'a el-Belvi. Neki vele da mu je bilo ime Ubejd, dok Es-Sem'ani tvrdi da je to bio El-Ireki. Ovako stoji i u Ed-Darimijevom predanju.

أَفَنَتَوَضَّأُ بِمَاءِ الْبَحْرِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الْحِلُّ مَيْتَتُهُ

bismo njome uzimali abdest, ne bismo je imali za piće, pa možemo li uzimati abdest morskom vodom?' Na to je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio: 'Morska voda je čista, i ono što je u njoj uginulo, dozvoljeno je.'"[212]

٤٢. بَاب الْوُضُوءِ بِالنَّبِيذِ

42. O uzimanju abdesta turšijom (sokom)

٨٤. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ أَبِي فَزَارَةَ عَنْ أَبِي زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ لَيْلَةَ

84. ISPRIČALI SU NAM Hennad i Sulejman b. Davud el-Atiki, koje je obavijestio Šerik, prenijevši od Ebu Fezarea, on od Ebu Zejda, a on od Abdullaha b. Mesuda, **da ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u noći u kojoj se susreo s džinima, upitao: "Šta ti je to u**

---

[212] Iz ovog hadisa saznajemo: 1) Da je morska voda čista, tj. ako bi nas zapljusnula po tijelu i odjeći, bili bismo čisti za izvršenje vjerskih obaveza kao što su namaz i drugo; i čisteća, tj. njome se možemo očistiti, uzeti abdest i okupati se. Ovako misli većina islamskih učenjaka. Neki, pak, smatraju da je mekruh upotrijebiti morsku vodu za abdest i kupanje ako ima slatke vode, u protivnom nije. 2) Da su morske ribe dozvoljene za jelo.

Da li su od morskih, a analogno tome, i ostalih vodenih životinja, dozvoljene samo ribe ili i druge životinje, sporno je među islamskim učenjacima:

Ebu Hanife smatra da su, od vodenih životinja, muslimanima dozvoljene samo ribe; ostale su im zabranjene. Svoj stav temelji na tematskom hadisu i hadisu koji su zabilježili Ahmed i Ibn Madže od Ibn Omera, u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nama su dozvoljene dvije vrste uginulih životinja i dvije vrste krvi. Od uginulih životinja dozvoljene su nam skakavac i riba, a od krvi su nam dozvoljene jetra i slezena."**

Ahmed b. Hanbel smatra da su sve vrste vodenih životinja dozvoljene za jelo, osim žaba i krokodila. Šafija smatra da su, pored riba, dozvoljene i one vrste vodenih životinja čije su vrste od kopnenih životinja dozvoljene, kao što je: morska krava i sl., a zabranjene su one čija je vrsta od kopnenih životinja zabranjena: morski pas i sl. Malik i Ebu Lejla smatraju da su, općenito, sve vrste vodenih životinja dozvoljene.

الْجِنِّ: مَا فِي إِدَاوَتِكَ؟ قَالَ: نَبِيذٌ قَالَ: تَمْرَةٌ طَيِّبَةٌ وَمَاءٌ طَهُورٌ.

قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَنْ أَبِي زَيْدٍ أَوْ زَيْدٍ: كَذَا قَالَ شَرِيكٌ وَلَمْ يَذْكُرْ هَنَّادٌ لَيْلَةَ الْجِنِّ

٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْجِنِّ؟ فَقَالَ: مَا كَانَ مَعَهُ مِنَّا أَحَدٌ

mješini?" "Turšija (sok)." – odgovorio je. Poslanik reče: "Dobre hurme i čista voda."[213]

Sulejman b. Davud je, prenijevši od Ebu Zejda, ili Zejda, kazao: "Isto ovako je rekao Šerik, ali u njemu Hennad nije spomenuo noć u kojoj se susreo sa džinima.

85. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Davuda, on od Amira, da je Alkame kazao: "Upitao sam Abdullaha b. Mes'uda: 'Ko je od vas bio s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u noći u kojoj se susreo sa džinima?' On reče: 'Nije bio niko.'"[214]

---

[213] U ovom predanju koje je zabilježio Et-Tirmizi, u ***Džami'u***, stoji i ovo: **"... pa je time uzeo abdest."** Ebu Zur'a za ovaj hadis kaže da je vjerodostojan. Ibnu Hibban kaže da je Ebu Zejd, koji prenosi ovaj hadis od Abdullaha b. Mesuda apsolutno nepoznat kao ravija. Njegovo pravo ime kao i ime njegovog oca je nepoznato hadiskim učenjacima. Ibnul-Hadžer veli da su hadiski učenjaci ovaj hadis ocijenili daifom. Neki učenjaci su ipak, na temelju ovog hadisa, zauzeli stav da je uzimanje abdesta turšijom u nuždi dozvoljeno. Ovakvo mišljenje zastupaju Ebu Hanife i Sufjan es-Sevri. Po njima, onaj ko bi uzeo abdest turšijom ne bi morao uz to uzeti i tejemum. Po Ebu Jusufovom mišljenju, u nuždi je bolje uzeti tejemum nego se abdestiti turšijom, dok Muhammed smatra da bi, u takvim situacijama, trebalo uzeti abdest turšijom, a uz to uzeti i tejemum. Neki vele da je kasnije i Ebu Hanife odustao od svog prvobitnog stava i da se priklonio Ebu Jusufovom mišljenju.

Šafija, Ahmed i Ishak smatraju da se abdest ni u kom slučaju ne može uzeti turšijom. Kada nema vode, uzet će se tejemum. Ovakav stav temelje na kur'anskom ajetu*: **A ako ne nađete vode, onda uzmite tejemum.*** – a sok, po njima, nije voda.

[214] U hadisu koji bilježi Et-Tirmizi, u ***Džami'u***, od Alkamea stoji da je kazao: **"Upitao sam Ibn Mesuda: 'Je li iko od vas bio s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., one noći kada se susreo sa džinima?' On odgovori: 'Ne. Jedne večeri dok je još bio u Mekki, nestao nam je. Pitali smo se šta bi s njim, da ga ko nije kidnapovao i ubio. Probdjeli smo tešku noć dok su ostali spavali. U ranu zoru ga ugledasmo kako ide od brda Hira. Ispričali smo mu šta smo sve nagađali, a on reče:**

٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ: أَنَّهُ كَرِهَ الْوُضُوءَ بِاللَّبَنِ وَالنَّبِيذِ وَقَالَ: إِنَّ التَّيَمُّمَ أَعْجَبُ إِلَيَّ مِنْهُ

86. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, koga je obavijestio Abdurrahman, njega Bišr b. Mensur, prenijevši od Ibn Džurejdža, **da se Ata protivio uzimanju abdesta mlijekom i turšijom (sokom). Kazao je: "Po mom mišljenju, bolje je uzeti tejemum."**

٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو خَلْدَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْعَالِيَةِ عَنْ رَجُلٍ أَصَابَتْهُ جَنَابَةٌ وَلَيْسَ عِنْدَهُ مَاءٌ وَعِنْدَهُ نَبِيذٌ أَيَغْتَسِلُ بِهِ؟ قَالَ: لَا

87. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, koga je obavijestio Abdurrahman, da je Ebu Halde rekao: **"Upitao sam Ebu Alijea da li se osoba koja je postala nečista (džunub), a kod sebe nema vode, može okupati turšijom (sokom). Rekao je da ne može."**

٤٣. بَاب أَيُصَلِّي الرَّجُلُ وَهُوَ حَاقِنٌ

43. O klanjanju i trpljenju mokraće

٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَرْقَمِ: أَنَّهُ خَرَجَ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا وَمَعَهُ النَّاسُ وَهُوَ يَؤُمُّهُمْ. فَلَمَّا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ أَقَامَ الصَّلَاةَ،

88. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, koga je obavijestio Zuhejr, njega Hišam b. Urve, prenijevši od svoga oca: **"Krenuo je Abdullah b. Erkam na hadž ili umru s ljudima kojima je imamio u namazu. Jednog dana on prouči ikamet za sabahski namaz,**

'Pozvali su me džini, te sam otišao da im učim Kur'an.' Potom nas odvede i pokaza njihove tragove i tragove njihovih vatri." Ša'bi kaže: "Pitali su ga o hrani (šta mogu jesti) – radilo se o džinima s ostrva, a on im je rekao: 'Hrana će vam biti svaka kost nad kojom nije spomenuto Allahovo ime, a koje se domognete. Na njoj ćete naći za sebe mesa. A svaki brabonjak i balega bit će hrana vašim životinjama.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zbog toga rekao: 'Ne čistite se (nakon obavljene nužde) time, jer je to hrana vaše braće džina.'"

Po En-Nevevijom mišljenju, ovaj hadis baca sumnju na prvi hadis iz ovog poglavlja, u kom je spomenuto uzimanje abdesta turšijom (sokom) i prisustvo Abdullaha b. Mesuda s Vjerovjesnikom one noći kada se susreo s džinima. Jer, ovaj hadis je vjerodostojan, dok je hadis u kom je spomenuto uzimanje abdesta sokom od grožđa slab, pošto je u njegovom senedu Zejd, Amr b. Hurejseov štićenik, koji je nepoznat (medžhul) prenosilac.

صَلَاةَ الصُّبْحِ، ثُمَّ قَالَ: لِيَتَقَدَّمْ أَحَدُكُمْ وَذَهَبَ إِلَى الْخَلَاءِ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَذْهَبَ الْخَلَاءَ وَقَامَتِ الصَّلَاةُ فَلْيَبْدَأْ بِالْخَلَاءِ.

a potom reče: 'Neka neko od vas pređe naprijed.', a on ode u nužnik, rekavši:' Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada veli: 'Ako neko osjeti potrebu da ide u nužnik, a namaz je već uspostavljen, neka prvo ide u nužnik.'"

قَالَ أبو داود: رَوَى وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ وَشُعَيْبُ بْنُ إِسْحَقَ وَأَبُو ضَمْرَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَرْقَمَ. وَالْأَكْثَرُ الَّذِينَ رَوَوْهُ عَنْ هِشَامٍ قَالُوا كَمَا قَالَ زُهَيْرٌ

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su prenijeli Vuhejb b. Halid, Šuajb b. Ishak i Ebu Damre od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od nekog čovjeka koji mu ga je ispričao od Abdullaha b. Erkama. Većina onih koji su ga prenijeli od Hišama rekli su onako kako je i Zuhejr ispričao.

٨٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ وَمُسَدَّدٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْمَعْنَى قَالُوا حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي حَزْرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ ابْنُ عِيسَى: فِي حَدِيثِهِ ابْنُ أَبِي بَكْرٍ ثُمَّ اتَّفَقُوا أَخُو الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَائِشَةَ فَجِيءَ بِطَعَامِهَا فَقَامَ الْقَاسِمُ يُصَلِّي فَقَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يُصَلَّى بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ وَلَا وَهُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ

89. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel. A također su nam ispričali Musedded i Muhammed b. Isa, koje je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ebu Hazrea, on od Abdullaha b. Muhammeda Ibn Isaa, da je Kasim b. Muhammed kazao: **"Bijasmo kod Aiše, koja nam donese jelo. Kasim ustade da klanja, a ona reče: 'Čula sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada veli: 'Ne klanja se kada je jelo gotovo niti će klanjati onaj koga muči neka fiziološka potreba, dok se ne olakša.'"**

٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ شُرَيْحٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِي حَيَّ الْمُؤَذِّنِ عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ثَلَاثٌ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَفْعَلَهُنَّ: لَا يَؤُمُّ رَجُلٌ قَوْمًا فَيَخُصُّ نَفْسَهُ بِالدُّعَاءِ دُونَهُمْ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ. وَلَا يَنْظُرُ فِي قَعْرِ بَيْتٍ

90. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, koga je obavijestio Ibn Ajjaš, prenijevši od Habiba b. Saliha, on od Jezida b. Šurejha el-Hadremija, on od Ebu Hajja el-Muezzina, a on od Sevbana, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Troje nije nikome dopušteno da čini: Da neko klanja kao imam, a onda u dovi da moli samo za sebe. Ako tako bude radio, obmanuo ih je. Nije dozvoljeno ni da (čovjek) gleda u unutrašnjost nečije**

kuće prije nego mu bude dopušteno. Ako tako bude radio (učinio je grijeh kao da je bez dozvole) ušao u kuću. Niti će osoba klanjati kada je muči neka fiziološka potreba, dok se ne olakša."

91. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid es-Sulemi, kome je kazao Ahmed b. Ali, njemu Sevr, prenijevši od Jezida b. Šurejha el-Hadremija, on od Ebu Hajja el-Muezzina, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Osobi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno da klanja kada je muči neka od fizioloških potreba, sve dok se ne olakša."** Potom je nastavio citirati slično prethodnom hadisu, rekavši: **"Niti je dozvoljeno čovjeku koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan da imami ljudima bez njihovog dopuštenja, niti da u dovi moli samo za sebe. Ako tako bude činio, obmanuo ih je."**

Ebu Davud kaže: "Ovo je hadis prenosilaca iz Šama. Niko drugi u tome nije učestvovao."

قَبْلَ أَنْ يَسْتَأْذِنَ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ دَخَلَ. وَلَا يُصَلِّي وَهُوَ حَقِنٌ حَتَّى يَتَخَفَّفَ.

٩١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ السُّلَمِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا ثَوْرٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ شُرَيْحٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِي حَيَّ الْمُؤَذِّنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُصَلِّيَ وَهُوَ حَقِنٌ حَتَّى يَتَخَفَّفَ. ثُمَّ سَاقَ نَحْوَهُ عَلَى هَذَا اللَّفْظِ قَالَ: وَلَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَؤُمَّ قَوْمًا إِلَّا بِإِذْنِهِمْ وَلَا يَخْتَصَّ نَفْسَهُ بِدَعْوَةٍ دُونَهُمْ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ. قَالَ أَبُو داود هَذَا مِنْ سُنَنِ أَهْلِ الشَّامِ لَمْ يُشْرِكْهُمْ فِيهَا أَحَدٌ

44. Koliko vode je dovoljno za abdest

92. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Safije b. Šejbe, da je Aiša rekla: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., se kupao jednim sa'om vode, a uzimao abdest jednim muddom."**[215]

٤٤. بَاب مَا يُجْزِئُ مِنَ الْمَاءِ فِي الْوُضُوءِ

٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ وَيَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ. قَالَ أَبُو داود رَوَاهُ أَبَانُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ صَفِيَّةَ

[215] Prema Ebu Hanifinom mišljenju, sa' je posuda koja sadrži osam, a mudd posuda koja sadrži dva litra vode.

Ebu Davud kaže: "Eban ga je prenio od Katadea, koji je kazao: 'Čuo sam Safiju.'"

93. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Hušejm, njega Jezid b. Ebu Zijada, prenijevši od Salima b. Ebu Dža'da, da je Džabir kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., se kupao jednim sa'om vode, a uzimao abdest jednim muddom."**[216]

94. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, njega Šu'be, prenijevši od Habiba el-Ensarija, on od Abbada b. Temima, koji je prenio od svoje nane Ummu Umare:[217] **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je htio uzeti abdest, pa mu je donesena posuda s vodom veličine dvije trećine mudda."**

٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ وَيَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ

٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عَبَّادَ بْنَ تَمِيمٍ عَنْ جَدَّتِهِ وَهِيَ أُمُّ عُمَارَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَأُتِيَ بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ قَدْرُ ثُلُثَيِ الْمُدِّ

Prema Šafijinom mišljenju, sa' sadrži pet litara i trećinu, po iračkom načinu mjerenja, a mudd litar i jednu trećinu litra.

Što se, pak, tiče Ebu Hanifinih učenika Muhammeda i Ebu Jusufa, Muhammed je ostao pri Ebu Hanifinom stavu, dok je Ebu Jusuf odustao. Razlog je, kako sam ističe, taj što mu je u Medini pokazan sa' Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa kada ga je izmjerio, sadržavao je pet litara i jednu trećinu.

Mjere spomenute u hadisu su samo pokazatelji koliko je vode dovoljno za abdest i za kupanje i da je to mustehab. To ni u kom slučaju ne znači da se ne može upotrijebiti manja ili veća količina od toga ako za tim postoji potreba.

[216] Muslim u *Sahihu*, bilježi od Aiše da je kazala da su se ona i Vjerovjesnik, s.a.v.s., kupali iz jedne posude koja se zvala *firek*. Eš-Šafi i Ibn Ujejne smatraju da firek sadrži tri sa'a. Ovaj hadis je jasan dokaz da Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije uvijek upotrebljavao istu količinu vode za kupanje. Nekada je koristio više, a nekada manje. Međutim, uvijek je nastojao da ne rasipa vodu.

[217] Ummu Umara, nana Habiba b. Zejda el-Ensarija, zvala se Nusejba b. Ka'b el-Ensarija en-Nedžarija.

95. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah el-Bezzar, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Abdullaha b. Isaa, on od Abdullaha b. Džebra, da je Enes kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je abdestio iz posude koja je sadržavala dva litra vode, a kupao se sa'om."**

Ebu Davud kaže: "Šu'be ga je prenio od Abdullaha b. Abdullaha b. Džebra, a on od Enesa, s razlikom što je Šu'be rekao: **'Abdestio je mekukom[218] vode.'**, a nije spominjao dva litra." Ebu Davud još veli: "Prenio ga je i Jahja b. Adem od Šerika, on od Ibn Džebra b. Atika i Sufjan od Abdullaha b. Isaa, a on od Džebra b. Abdullaha."[219] Također, kaže: "Čuo sam Ahmeda b. Hanbela kada kaže: 'Jedan sa' sadrži pet litara.', a to je sa' Ibn Ebu Zi'ba,[220] koji je poput Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., sa'a."

٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ قَالَ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبْرٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ بِإِنَاءٍ يَسَعُ رَطْلَيْنِ وَيَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبْرٍ سَمِعْتُ أَنَسًا إِلَّا أَنَّهُ قَالَ يَتَوَضَّأُ بِمَكُّوكٍ وَلَمْ يَذْكُرْ رَطْلَيْنِ.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ شَرِيكٍ قَالَ عَنِ ابْنِ جَبْرِ بْنِ عَتِيكٍ قَالَ وَرَوَاهُ سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنِي جَبْرُ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ.

قَالَ أبو داود: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ: الصَّاعُ خَمْسَةُ أَرْطَالٍ.

قَالَ أبو داود: وَهُوَ صَاعُ ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَهُوَ صَاعُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[218] Mekuk je mjera koja sadrži jedan i po mudd. U hadisu koji bilježi En-Nesai u *Sunenu*, stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je abdestio jednim mekukom vode, a kupao se sa pet mekuka."** Sličan hadis bilježi i Muslim u *Sahihu*, gdje stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se kupao s pet mekuka vode, a abdest uzimao jednim mekukom."**

[219] Iz ovoga vidimo da je među hadiskim učenjacima sporno ko je spomenuti hadis čuo od Enesa b. Malika. Šu'be smatra da ga je prenio Abdullah b. Abdullah b. Džebr. Šerik smatra da ga je prenio Abdullah b. Džebr. Jahja b. Daem misli da ga je prenio Ibn Džebr, dok Sufjan smatra da ga je prenio Džebr b. Abdullah. Prema mišljenju većine hafiza hadisa, prenio ga je Abdullah b. Abdullah b. Džebr b. Atik, i to je ispravno.

[220] On je Muhammed b. Abdurrahman b. Mugire b. Haris b. Ebu Zi'b Ebu Haris el-Medeni, jedan od imama koji je učio od Ez-Zuhrija i Šurahbila. Od njega su učili Sufjan es-Sevri, Jahja b. Seid el-Kattan i drugi.

45. O rasipanju vode prilikom uzimanja abdesta

96. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, njega Seid el-Džurejri, prenijevši od Ebu Ne'ame: **"Jednom prilikom Abdullah b. Mugaffel ču svoga sina kako moli: 'Allahu, molim Te da mi podariš bijeli dvorac na desnoj strani Dženneta, kada u njega uđem!' Abdullah mu reče: 'Sine moj, moli Allaha da ti podari Džennet i da te zaštiti od Vatre. Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada veli: 'U ovom ummetu će se pojaviti ljudi koji će pretjerivati prilikom uzimanja abdesta i učenja dove.'"**[221]

٤٥. بَاب الْإِسْرَافِ فِي الْمَاءِ

٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي نَعَامَةَ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُغَفَّلٍ سَمِعَ ابْنَهُ يَقُولُ: اللهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْقَصْرَ الْأَبْيَضَ عَنْ يَمِينِ الْجَنَّةِ إِذَا دَخَلْتُهَا: فَقَالَ: يَا بُنَيَّ سَلِ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَتَعَوَّذْ بِهِ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الطَّهُورِ وَالدُّعَاءِ

46. O temeljitom uzimanju abdesta

97. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Hilala b. Jesafa, on od Ebu Jahjaa, a on od Abdullaha b. Amra:

٤٦. بَاب فِي إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ

٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ عَنْ أَبِي يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

---

[221] Abdullah b. Mugaffelov sin je pretjerao u dovi jer je tražio ono što obični smrtnik svojim djelima ne može postići. To je ono što će dobiti samo vjerovjesnici. Zbog toga ga je otac opomenuo kazavši da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio da će ljudi pretjerivati u svemu, pa čak i u dovi. Ahmed b. Hanbel u ***Musnedu*** i Ibn Madže u ***Sunenu***, su zabilježili od Abdullaha b. Amra b. Asa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prošao pored Sa'da dok je abdestio i kazao: 'Čemu toliko rasipanje vode, Sa'de?' On upita: 'Zar prilikom uzimanja abdesta može biti rasipanja vode?' 'Može,' – odgovori on – 'pa makar abdest uzimao na rijeci, koja teče.'"** Et-Tirmizi, u ***Džami'u***, bilježi od Ubeja b. Ka'ba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uzimanju abdesta prisustvuje šejtan koji se zove Velhan, pa se čuvajte njegovog došaptavanja u pogledu vode."** Naime, šejtan po imenu Velhan, onome koji uzima abdest ubacuje sumnju da su mu prilikom pranja pojedini dijelovi ostali suhi, kako bi pranje što više puta ponovio i tako što više vode prolio.

بْنِ عَمْرٍو: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى قَوْمًا وَأَعْقَابُهُمْ تَلُوحُ فَقَالَ: وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ

"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je primijetio kako (onima koji su uzimali abdest) pete ostaju suhe, pa je rekao: 'Teško petama od Vatre![222] Uzimajte abdest temeljito!'"

47. O uzimanju abdesta iz bronzane posude

٤٧. بَاب الْوُضُوءِ فِي آنِيَةِ الصُّفْرِ

98. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, njega jedan od njegovih drugova,[223] prenijevši od Hišama b. Urvea, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ja smo se kupali iz bronzane zdjele."**[224]

٩٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ أَخْبَرَنِي صَاحِبٌ لِي عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَوْرٍ مِنْ شَبَهٍ.

---

[222] Pranje nogu prilikom uzimanja abdesta je farz. Nije dozvoljeno umjesto pranja nogu činiti mesh po njima, kako to neki prakticiraju.

Buhari i Muslim, u *Sahihima*, bilježe, sa senedom od Ibn Abbasa, koji je kazao: **"Tokom jednog putovanja Allahov Poslanik, s.a.v.s., je nešto izostao iza nas. Zatekao nas je ikindijski namaz i mi smo počeli uzimati abdest. Umjesto da peremo noge, mi smo potirali po nogama mokrom rukom. Vidjevši to, Vjerovjesnik, s.a.v.s., povika iz sveg glasa i to dva-tri puta: "Neka se pripaze Vatre oni što ne peru pete (noge)."**

Abdurrahman b. Ebu Lejla veli: "Ashabi su jednoglasni u stavu da se noge moraju prati. Et-Tahavi i Ibn Hazm smaraju da je, u početku, umjesto pranja bio dozvoljen mesh po nogama, pa je ta odredba dokinuta, ovim i brojnim drugim hadisima koji dostižu stepen mutevatira.

Mesh po stopalima o kojem je ovdje riječ, a koji nije dopušten, odnosi se na mesh po golim stopalima. Time se ne isključuje mesh po mestvama, koji je dozvoljen i utemeljen na praksi Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[223] Sljedeći hadis je prenio Hammad b. Seleme od nekog čovjeka. Najvjerovatnije je to bio Šu'be. Osim ove nepoznanice, sened ovoga hadisa je prekinut pošto Hišam b. Urve b. Zubejr nije zatekao Aišu.

[224] U hadisu u kome Enes b. Malik priča o onome što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., doživio na Miradžu stoji da mu je donesen poslužavnik sa zlatnom zdjelom.

99. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ishak b. Mensur, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od nekog čovjeka, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنَّ إِسْحَقَ بْنَ مَنْصُورٍ حَدَّثَهُمْ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَحْوِهِ

100. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog su obavijestili Ebu Velid i Sehl b. Hammad, njih dvojicu Abdulaziz b. Abdullah b. Ebu Seleme, prenijevši od Amra b. Jahjaa, on od svoga oca, da je Abdullah b. Zejd kazao: **"Jednom prilikom je kod nas došao Allahov Poslanik, s.a.v.s. Iznijeli smo mu vodu u bronzanoj zdjeli i on je abdestio."**[225]

١٠٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ وَسَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: جَاءَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْرَجْنَا لَهُ مَاءً فِي تَوْرٍ مِنْ صُفْرٍ فَتَوَضَّأَ

48. O izgovoru Bismille pri uzimanju abdesta[226]

٤٨. بَاب فِي التَّسْمِيَةِ عَلَى الْوُضُوءِ

101. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Muhammed b. Musa, prenijevši od Jakuba b. Selemea,[227] on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nema namaza onaj koji klanja bez abdesta, niti**

١٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ

---

[225] Spomenuti hadisi upućuju na to da je dozvoljeno kupanje i uzimanje abdesta iz bronzanog posuđa, za razliku od zlatnog, čija je upotreba muslimanima zabranjena.

[226] Abdurrahman b. Sulejman el-Ehdel, u komentaru djela ***Bulugul-meram***, ističe da ***Et-Tesmije*** podrazumijeva spomen bilo koje Allahovo ime, dok Bismilla podrazumijeva doslovan izgovor riječi: Bismillahir-Rahmanir-Rahim.

[227] Jakub b. Seleme el-Lejsi el-Medeni je ravija čije je stanje nedovoljno poznato (medžhul). Pripadao je sedmoj generaciji. El-Buhari veli: "Nije poznato da je on hadise slušao od svoga oca, niti je poznato da ih je njegov otac slušao od Ebu Hurejrea."

لَا وُضُوءَ لَهُ وَلَا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ

ima abdesta onaj koji prilikom njegovog uzimanja ne spomene Allahovo ime."[228]

١٠٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ الدَّرَاوَرْدِيِّ قَالَ: وَذَكَرَ رَبِيعَةُ أَنَّ تَفْسِيرَ حَدِيثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ أَنَّهُ الَّذِي يَتَوَضَّأُ وَيَغْتَسِلُ وَلَا يَنْوِي وُضُوءًا لِلصَّلَاةِ وَلَا غُسْلًا لِلْجَنَابَةِ

102. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ed-Dareverdija, da je Rebia objasnio **da se Vjerovjesnikov, s.a.v.s., hadis: "Nema abdesta onaj koji prilikom njegovog uzimanja ne spomene Allahovo ime." odnosi na osobu koja uzme abdest, ili se okupa, a ne zanijeti da je abdest uzela radi namaza ili da se okupala radi otklanjanja nečistoće (džunupluka)."**[229]

٤٩. بَاب فِي الرَّجُلِ يُدْخِلُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ قَبْلَ أَنْ يَغْسِلَهَا

49. O onome koji stavi ruku u posudu prije nego je opere

١٠٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي رَزِينٍ وَأَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ

103. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Rezina i Ebu Saliha, a njih dvojica od Ebu Hurejrea, da je Allahov

---

[228] Prema mišljenju većine učenjaka, spominjanje Allahovog imena prilikom uzimanja abdesta je sunnet, te bi, u skladu s tim mišljenjem, spomenuti hadis značio da abdest nije potpun ukoliko se prilikom njegovog uzimanja ne spomene Allahovo ime. Neki učenjaci, poput Ahmeda b. Hanbela, smatraju da je spominjanje Allahovog imena prilikom uzimanja abdesta šart, što znači da abdest uopće ne vrijedi ukoliko se, na početku ili tokom uzimanja abdesta, ne spomene Allahovo ime. Et-Taberani bilježi, u ***El-Mu'džemul-evsatu***, sa senedom do Ebu Hurejrea da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"O Ebu Hurejre, kada abdestiš, reci: 'Bismillahi vel-hamdu lillahi/S Allahovim imenom, i hvala Allahu.' Ako tako postupiš, meleki će ti upisivati dobra djela sve dok ne izgubiš abdest."**

[229] O učenju Bismille, prije ili u toku uzimanja abdesta, govore mnogi hadisi. O stepenu njihove pouzdanosti hadiski učenjaci imaju oprečna mišljenja. Neki tvrde da o ovoj temi nema nijednog pouzdanog hadisa. Drugi, pak, dokazuju da ima dosta dobrih, od kojih su neki i vjerodostojni. Ibnul-Hadžer el-Askalani veli da mnoštvo predanja koja su zabilježena o ovoj temi daju veću sigurnost u njihovu pouzdanost.

Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada ustanete noću, ne stavljajte ruku u posudu dok je prethodno tri puta ne operete, jer ne znate gdje se ona nalazila (dok ste spavali)."**

مِنَ اللَّيْلِ فَلَا يَغْمِسْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ.

104. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Saliha, on od Ebu Hurejrea, r.a., a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., isti hadis, s tim što je ovdje kazao: **"...dok je prethodno ne opere dva ili tri puta."** U senedu nije spomenuo Ebu Rezina.

١٠٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْنِي بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا وَلَمْ يَذْكُرْ أَبَا رَزِينٍ

105. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Amr b. es-Serh i Muhammed b. Seleme el-Muradi, njih je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Muavije b. Saliha, a on od Ebu Merjem, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada se probudite, ne stavljajte ruku u posudu dok je prethodno tri puta ne operete, jer ne znate gdje se ona nalazila (ili je kazao: kuda vam se ruka kretala) dok ste spavali."**[230]

١٠٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا يُدْخِلْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ أَوْ أَيْنَ كَانَتْ تَطُوفُ يَدُهُ

---

[230] U Poslanikovo, s.a.v.s., vrijeme tekuća voda nije uvijek bila dostupna, niti je bilo dovoljno posuđa. On je, kao i većina ashaba, prilikom kupanja ili uzimanja abdesta iz posude, vodu grabio rukom. Vodu za piće su držali u specijalnim zemljanim posudama radi hlađenja ili u mješinama. Otuda Poslanikova zabrana da se ruka ne stavlja u posudu prije nego se opere, budući da osoba, dok spava, nije svjesna gdje će sve ruku tokom spavanja staviti.

Većina islamskih učenjaka smatra da je pranje ruku poslije spavanja lijepo. Po njima, ako bi neko nakon spavanja zagnjurio ruku u posudu prije nego je opere, neće onečistiti vodu, osim ako bi mu ruka bila prljava.

Hasan el-Basri i Ahmed, prema jednom rivajetu, smatraju da bi voda time postala nečista za upotrebu, pa maker, u osnovi, i bila čista.

50. Opis Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., abdesta

106. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali el-Hulvani, kog je obavijestio Abdurrezzak, njega Ma'mer, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ataa b. Jezida el-Lejsija, da je Humran b. Eban, štićenik Osmana b. Affana, kazao: **"Vidio sam Osmana b. Affana kada je uzimao abdest. Nasuo je vodu u ruke i tri puta ih oprao.[231] Potom je po tri puta isprao usta i nos. Potom je tri puta umio lice. Onda je tri puta do iza lakta oprao, prvo desnu a onda i lijevu ruku. Onda je potrao glavu,[232] a potom oprao do iza članaka tri puta, prvo desnu pa onda i lijevu nogu. Osman je zatim kazao: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je abdestio ovako kako sam ja abdestio,[233] a zatim rekao: 'Ko uzme abdest kako sam ga ja uzeo, potom klanja dva rekata,[234] ne razmišljajući (o dunjalučkim stvarima)**

٥٠. بَاب صِفَةِ وُضُوءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

١٠٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ: رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ تَوَضَّأَ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ ثَلَاثًا فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَغَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى إِلَى الْمِرْفَقِ ثَلَاثًا ثُمَّ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ ثُمَّ غَسَلَ قَدَمَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا ثُمَّ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مِثْلَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ مِثْلَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ

---

[231] U El-Buharijevom predanju ovoga hadisa stoji: **"I tri puta je oprao šake."**

[232] Ovdje nije spomenuto koliko je puta Osman b. Affan potrao glavu. To, po Malikovom, Ebu Hanifinom i Ahmed b. Hanbelovom mišljenju, upućuje na to da je potrao glavu jedanput. Na osnovu toga, većina učenjaka smatra da je glavu dovoljno potrti jedanput. Eš-Šafi smatra da je mustehab glavu potrti tri puta.

[233] Islamski učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je, prilikom uzimanja abdesta, obavezno: pranje lica, ruku do iza lakata, potiranje (mesh) glave i nogu do iza članaka. Po Eš-Šafijinom mišljenju, u meshu je obavezno potrti bar nešto od glave, makar koliko jednu dlaku. Malik i Ahmed b. Hanbel smatraju da je obavezno potrti cijelu glavu, dok je, prema Ebu Hanifinom mišljenju, obavezno potrti najmanje četvrtinu glave.

[234] Ovaj hadis nas upućuje na to da je mustehab (lijepo) klanjati dva rekata nafile kad god se uzme abdest, pod uslovom da abdest nije uzet u vremenima kada je

Allah će mu oprostiti sve grijehe koje je počinio.""[235]

صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

107. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kog je obavijestio Ed-Dahhak b. Mahled, njega Abdurrahman b. Verdan, ovog Ebu Seleme b. Abdurrahman, kom je ispričao Humran, kazavši: **"Vidio sam Osmana b. Affana kada je abdestio..."**, potom je spomenuo hadis sličan prethodnom,[236] s tim što u ovom nije spomenuo ispiranje usta i nosa. U njemu je rekao da je Osman potrao glavu tri puta i da je oprao noge tri puta, a onda kazao: **"Ovako se abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s., a ko bi uzeo abdest drugačije, perući dijelove tijela (po jedanput ili dvaput), bilo bi ispravno."** On (Ebu Seleme) nije spomenuo (dva rekata) namaza.

١٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ وَرْدَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي حُمْرَانُ قَالَ: رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ تَوَضَّأَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرِ الْمَضْمَضَةَ وَالِاسْتِنْشَاقَ. وَقَالَ فِيهِ: وَمَسَحَ رَأْسَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ هَكَذَا وَقَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ دُونَ هَذَا كَفَاهُ وَلَمْ يَذْكُرْ أَمْرَ الصَّلَاةِ

108. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Davud el-Iskenderani,[237] kog je obavijestio Zijad b. Junus, njega Seid b. Zijad el-Muezzin, da je Osman b. Abdurrahman et-Tejmi kazao: **"Neko je upitao Ibn Ebu Mulejkea[238] za abdest, pa je kazao: 'Vidio sam kada je**

١٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ الْإِسْكَنْدَرَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ زِيَادٍ الْمُؤَذِّنُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التَّيْمِيِّ قَالَ: سُئِلَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْوُضُوءِ فَقَالَ: رَأَيْتُ عُثْمَانَ

---

mekruh klanjati bilo kakav namaz ili činiti sedždu: kada je sunce u zenitu, kada se rađa i kada zalazi.

[235] Ovo se odnosi na male grijehe, za velike grijehe je potrebno pokajanje.

[236] Ebu Seleme b. Abdurrahman je potom od Humrana spomenuo hadis sličan prethodnom.

[237] Muhammed b. Davud b. Rizk b. Davud b. Nadžije b. Omer el-Mihri Ebu Abdullah b. Ebu Nadžije el-Iskenderani je pouzdan prenosilac hadisa. Umro je 250. godine po Hidžri.

[238] Abdullah b. Ubejdullah b. Abdullah b. Ebu Mulejke b. Abdullah b. Džed'an et-Tejmi el-Medeni je pouzdan prenosilac i šerijatski pravnik. Pripadao je trećoj generaciji.

neko upitao Osmana b. Affana o abdestu. On zatraži vodu za abdest. Pošto mu donesoše vodu u posudi, prvo opra desnu ruku, a onda njome zahvati vode (iz posude) i ispra usta i nos po tri puta, umi lice tri puta, potom opra desnu ruku (do iza lakta) tri puta i lijevu ruku tri puta. Potom zahvati vode i potra glavu i uši iznutra i spolja po jedanput.[239] Zatim opra noge i reče: 'Gdje su oni što su pitali za abdest? Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je ovako abdestio.'"

بْنَ عَفَّانَ سُئِلَ عَنِ الْوُضُوءِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأُتِيَ بِمِيضَأَةٍ فَأَصْغَاهَا عَلَى يَدِهِ الْيُمْنَى ثُمَّ أَدْخَلَهَا فِي الْمَاءِ فَتَمَضْمَضَ ثَلَاثًا وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا وَغَسَلَ يَدَهُ الْيُسْرَى ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَأَخَذَ مَاءً فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ فَغَسَلَ بُطُونَهُمَا وَظُهُورَهُمَا مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: أَيْنَ السَّائِلُونَ عَنِ الْوُضُوءِ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ.

Ebu Davud kaže: "Svi vjerodostojni hadisi od Osmana upućuju na to da glavu treba potrti jedanput."

Neki prenosioci hadisa su od Osmana spomenuli da svaki dio tijela treba prati po tri puta. Kazali su da je on potrao glavu, ali nisu spomenuli broj potiranja, kao što su spomenuli za druge dijelove tijela.

قَالَ أَبُو دَاوُد: أَحَادِيثُ عُثْمَانَ الصِّحَاحُ كُلُّهَا تَدُلُّ عَلَى مَسْحِ الرَّأْسِ أَنَّهُ مَرَّةٌ فَإِنَّهُمْ ذَكَرُوا الْوُضُوءَ ثَلَاثًا وَقَالُوا فِيهَا: وَمَسَحَ رَأْسَهُ وَلَمْ يَذْكُرُوا عَدَدًا كَمَا ذَكَرُوا فِي غَيْرِهِ.

109. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Isa, njega Ubejdullah b. Ebu Zijad, prenijevši od Abdullaha b. Ubejda b. Umejra, a on od Ebu Alkamea: "Osman je zatražio vodu i uzeo abdest. Desnom rukom je sipao vodu po lijevoj i oprao ruke do iza šaka. Potom je isprao usta i nos po tri puta." (Ebu Alkama) je spomenuo da je (Osman) određene dijelove tijela prao po tri puta. "Potom je" – veli Ebu Alkame – "potrao glavu i oprao noge,

١٠٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي عَلْقَمَةَ: أَنَّ عُثْمَانَ دَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ فَأَفْرَغَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى ثُمَّ غَسَلَهُمَا إِلَى الْكُوعَيْنِ. قَالَ: ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثَلَاثًا وَذَكَرَ الْوُضُوءَ ثَلَاثًا. قَالَ: وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ وَقَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ

[239] U ovom hadisu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., potirao glavu jedanput. U nekim hadisima stoji da je to činio tri puta. Spomenuti hadisi upućuju na to da je glavu dozvoljeno potrti jedanput, a dozvoljeno je i tri puta. Isto to važi i za uši.

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مِثْلَ مَا رَأَيْتُمُونِي تَوَضَّأْتُ. ثُمَّ سَاقَ نَحْوَ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ وَأَتَمَّ

a onda kazao: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da se abdestio ovako kako ste vidjeli mene da se abdestim.'" Nakon toga je citirao hadis sličan Ez-Zuhrijevom, i još potpuniji.

١١٠. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَامِرِ بْنِ شَقِيقِ بْنِ جَمْرَةَ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ: رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا وَمَسَحَ رَأْسَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ هَذَا. قَالَ أبو داود: رَوَاهُ وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ قَالَ تَوَضَّأَ ثَلَاثًا فَقَطْ

110. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Jahja b. Adem, njega Israil, prenijevši od Amira b. Šekika b. Džemrea, a on od Šekika b. Selemea, koji je kazao: **"Vidio sam Osmana b. Affana kada je oprao ruke do iza lakata tri puta i potrao glavu tri puta, a onda kazao: 'Vidio sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovako učinio.'"**

Ebu Davud kaže: "Veki ga je prenio od Israila, koji je kazao: 'Dijelove koji se peru je prao samo po tri puta.'"

١١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ خَيْرٍ قَالَ: أَتَانَا عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم وَقَدْ صَلَّى فَدَعَا بِطَهُورٍ فَقُلْنَا: مَا يَصْنَعُ بِالطَّهُورِ وَقَدْ صَلَّى؟ مَا يُرِيدُ إِلَّا لِيُعَلِّمَنَا. فَأُتِيَ بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ وَطَسْتٍ فَأَفْرَغَ مِنَ الْإِنَاءِ عَلَى يَمِينِهِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا فَمَضْمَضَ وَنَثَرَ مِنَ الْكَفِّ الَّذِي يَأْخُذُ فِيهِ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا وَغَسَلَ يَدَهُ الشِّمَالَ ثَلَاثًا ثُمَّ جَعَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ غَسَلَ

111. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Halida b. Alkamea, on od Abduhajra, koji je kazao: **"Jednom prilikom nam dođe Alija, koji bijaše klanjao. Zatraži vodu za abdest.[240] Rekosmo: 'Šta će mu voda za abdest kada je već klanjao? Sigurno hoće da nas nečemu poduči.' Donesena mu je posuda s vodom i leđen. On desnom rukom iz posude zahvati vode i opra ruke (do članaka) tri puta. Potom ispra usta i nos po tri puta. Usta i nos je ispirao iz šake kojom je zahvatao vodu. Potom umi lice tri puta. Onda opra desnu ruku (do**

[240] U En-Nesaijevom predanju stoji da je Abdulhajr kazao: **"Jednom prilikom smo otišli Aliji u njegovu kuću, koji bijaše klanjao sabahski namaz, pa je zatražio vodu za abdest..."**

iza lakta) tri puta, pa opra lijevu ruku (do iza lakta) tri puta. Potom stavi ruku u posudu, pa potra po glavi jedanput. Onda opra desnu nogu tri puta, pa lijevu nogu tri puta, a onda reče: 'Koga raduje da zna kako je izgledao abdest Allahovog Poslanika – evo ovako je izgledao.'"

رِجْلَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا وَرِجْلَهُ الشِّمَالَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَعْلَمَ وُضُوءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهُوَ هَذَا.

112. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali el-Hulvan, kog je obavijestio Husejn b. Ali el-Džu'fi, prenijevši od Zaidea, on od Halida b. Alkama el-Hemdanija, a ovaj od Abduhajra, koji je kazao: **"Alija je jednom prilikom klanjao sabah-namaz, a potom ušao u dvorište i zatražio vodu. Dječak mu donese posudu s vodom i leđen. On uze posudu u desnu ruku, nasu vode u lijevu i opra šake tri puta. Potom stavi desnu ruku u posudu, zahvati iz nje vode i ispra usta i nos po tri puta."** – onda je ispričao slično Ibn Avaneovom hadisu – **"Potom potra prednji i zadnji dio glave."** – zatim je prenio slično prethodnom hadisu.

١١٢. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَلْقَمَةَ الْهَمْدَانِيُّ عَنْ عَبْدِ خَيْرٍ قَالَ: صَلَّى عَلِيٌّ الْغَدَاةَ ثُمَّ دَخَلَ الرَّحْبَةَ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتَاهُ الْغُلَامُ بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ وَطَسْتٍ قَالَ: فَأَخَذَ الْإِنَاءَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى فَأَفْرَغَ عَلَى يَدِهِ الْيُسْرَى وَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى فِي الْإِنَاءِ فَمَضْمَضَ ثَلَاثًا وَاسْتَنْشَقَ ثَلَاثًا ثُمَّ سَاقَ قَرِيبًا مِنْ حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ. ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ مُقَدَّمَهُ وَمُؤَخَّرَهُ مَرَّةً. ثُمَّ سَاقَ الْحَدِيثَ نَحْوَهُ.

113. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, njega Šu'be, kome je prenio Malik b. Urfut,[241] a njemu Abduhajr, koji je kazao: **"Vidio sam Aliju. Donesena mu je stolica i on je sjeo. Potom mu je donesen vrč s vodom, pa je oprao ruke (do iza šaka) tri puta, zatim je vodom isprao usta i nos**

١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ عُرْفُطَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ خَيْرٍ قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا أُتِيَ بِكُرْسِيٍّ فَقَعَدَ عَلَيْهِ ثُمَّ أُتِيَ بِكُوزٍ مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ تَمَضْمَضَ مَعَ الِاسْتِنْشَاقِ بِمَاءٍ وَاحِدٍ. وَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

[241] Malik b. Urfut je, ustvari, Halid b. Alkama Ebu Hajje el-Vedai. Šu'be je napravio previd kada ga je nazvao Malikom b. Urfutom. On je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

istom vodom." Šu'be je spomenuo hadis u cjelosti.

114. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Nuajm,[242] njega Rebia el-Kinani, prenijevši od El-Minhala b. Amra, on od Zirra b. Hubejša, koji je čuo da je Aliju neko pitao o abdestu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Zirr je spomenuo hadis i kazao: **"Alija je potro glavu tako da s nje ni kap vode nije kanula, oprao je noge tri puta, a onda rekao: 'Ovako je izgledao abdest Allahovog Poslanika, s.a.v.s.'"**

115. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejub et-Tusi, kog je obavijestio Ubejdullah b. Musa, njega Fitr, prenijevši od Ebu Fevrea, a on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, koji veli: **"Vidio sam Aliju kada je uzeo abdest. Umio je lice tri puta, oprao ruke do iza lakata tri puta, potrao glavu jedanput, a onda kazao: 'Ovako je abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s.'"**[243]

١١٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا رَبِيعَةُ الْكِنَانِيُّ عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَسُئِلَ عَنْ وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَقَالَ: وَمَسَحَ عَلَى رَأْسِهِ حَتَّى لَمَّا يَقْطُرْ وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا كَانَ وُضُوءُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

١١٥. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ الطُّوسِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا فِطْرٌ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا تَوَضَّأَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَاحِدَةً ثُمَّ قَالَ هَكَذَا تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[242] Ebu Nuajm Fadl b. Dekin Amr b. Hammad b. Zuhejr el-Kufi et-Tejmi pouzdan je i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 218. a neki vele 219. godine po Hidžri.

[243] U prethodnim hadisima ravije opisuju samo pojedine dijelove Alijinog abdesta, iz kojih se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ono što se pere prao po tri puta, a da je mesh po glavi činio jedanput.

116. ISPRIČALI SU NAM Musedded[244] i Ebu Tevbe,[245] koje je obavijestio Ebu Ahves. A također nam je i Amr b. Avn prenio od Ebul-Ahvesa, on od Ebu Ishaka, a on od Ebu Hajjea,[246] koji je kazao: **"Vidio sam Aliju kada je jednom prilikom uzeo abdest." (Ebu Hajje je) spomenuo da je on sve dijelove tijela (koji se prilikom uzimanja abdesta peru) prao po tri puta. Potom je potrao glavu i oprao noge do iza članaka,[247] a onda kazao: "Želio sam vam pokazati kako je abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s."**

١١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو تَوْبَةَ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ ح. وَحَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي حَيَّةَ قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا تَوَضَّأَ فَذَكَرَ وُضُوءَهُ كُلَّهُ ثَلَاثًا ثَلَاثًا. قَالَ: ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا أَحْبَبْتُ أَنْ أُرِيَكُمْ طُهُورَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

117. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja el-Harrani, koga je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Talhe b. Jezida b. Rukanea, on od Ubejdullaha el-Havlanija, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao: **"Kod mene je jednom prilikom ušao Alija b. Ebu Talib. Mokrio je, a onda zatražio vodu za abdest. Donijeli smo mu posudu s vodom i stavili je ispred njega.**

١١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رُكَانَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الْخَوْلَانِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: دَخَلَ عَلَيَّ عَلِيٌّ يَعْنِي ابْنَ أَبِي طَالِبٍ وَقَدْ أَهْرَاقَ الْمَاءَ فَدَعَا بِوَضُوءٍ فَأَتَيْنَاهُ بِتَوْرٍ فِيهِ مَاءٌ حَتَّى وَضَعْنَاهُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ: يَا ابْنَ عَبَّاسٍ أَلَا أُرِيكَ كَيْفَ كَانَ يَتَوَضَّأُ رَسُولُ اللَّهِ

---

[244] Musedded b. Muserhed b. Muserbel b. Mestur el-Esedi el-Basri Ebu Hasan je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Neki vele da je on prvi napisao musned u Basri. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 228. godine po Hidžri. Neki kažu da mu je ime Abdulmelik b. Abdulaziz, a da mu je Musedded nadimak.

[245] Ebu Tevbe er-Rebi b. Nafi el-Halebi je pouzdan prenosilac, hudže u hadisu i pobožan čovjek. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 241. godine po Hidžri. Nastanio se u Tarsusu.

[246] Ebu Hajje b. Kajs el-Vadi el-Kufi. Neki kažu da se zvao Amr b. Nasr, neki da mu je ime Abdullah, a neki da se zvao Amir b. Haris. Ebu Ahmed Hakim i drugi vele da njegovo pravo ime nije poznato. On je prenosilac hadisa koji zadovoljava (makbul). Pripadao je trećoj generaciji.

[247] U En-Nesaijevom i Et-Tirmizijevom predanju stoji dodatak: **"Potom je ustao i stojeći se napio vode koja je preostala nakon abdesta."**

'Ibn Abbase,' – uzviknu Alija – 'hoćeš li da ti pokažem kako se abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s?' 'Hoću.' – odgovorih. On iz posude nasu vode u (desnu) ruku, opra je, a onda desnom rukom zahvati vode iz posude i posu je po lijevoj i opra šake. Potom ispra usta i nos. Zatim objema šakama zahvati vode iz posude i umi lice, opravši palčevima prednji dio ušiju tri puta. Zatim desnom šakom zahvati vode i izli je na prednji dio glave, pustivši je da curi niz lice. Potom opra ruke do iza lakata po tri puta. Potom potra glavu i spoljašnji dio ušiju. Potom zahvati pregršt vode objema rukama i prosu je po nozi na kojoj je bila sandala i potra (opra) je rukom. Isto postupi i s drugom nogom."

"Učinio je to u sandalama?" – upitah (Ibn Abbasa – veli Abdullah el-Havlani). "Učinio je to u sandalama." – odgovori on. "U sandalama?" – upitah. "U sandalama." – odgovori on. "U sandalama?" – ponovo upitah. "U sandalama." – reče on.[248]

Ebu Davud kaže: "Ibn Džurejdžov hadis od Šejbea liči na Alijin hadis. U njemu je Hadžadž b. Muhammed, prenijevši od Ibn Džurejdža, kazao: **'I potro je glavu jedanput.'"** Ibn Vehb kaže: "U njemu od Ibn Džurejdža stoji ovako: **'I potro je glavu tri puta.'"**

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قُلْتُ بَلَى. قَالَ: فَأَصْغَى الْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ فَغَسَلَهَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى فَأَفْرَغَ بِهَا عَلَى الْأُخْرَى ثُمَّ غَسَلَ كَفَّيْهِ ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَيْهِ فِي الْإِنَاءِ جَمِيعًا فَأَخَذَ بِهِمَا حَفْنَةً مِنْ مَاءٍ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى وَجْهِهِ ثُمَّ أَلْقَمَ إِبْهَامَيْهِ مَا أَقْبَلَ مِنْ أُذُنَيْهِ ثُمَّ الثَّانِيَةَ ثُمَّ الثَّالِثَةَ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ أَخَذَ بِكَفِّهِ الْيُمْنَى قَبْضَةً مِنْ مَاءٍ فَصَبَّهَا عَلَى نَاصِيَتِهِ فَتَرَكَهَا تَسْتَنُّ عَلَى وَجْهِهِ ثُمَّ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ وَظُهُورَ أُذُنَيْهِ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَيْهِ جَمِيعًا فَأَخَذَ حَفْنَةً مِنْ مَاءٍ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى رِجْلِهِ وَفِيهَا النَّعْلُ فَفَتَلَهَا بِهَا ثُمَّ الْأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ. قَالَ قُلْتُ: وَفِي النَّعْلَيْنِ؟ قَالَ وَفِي النَّعْلَيْنِ. قَالَ قُلْتُ: وَفِي النَّعْلَيْنِ؟ قَالَ وَفِي النَّعْلَيْنِ. قَالَ قُلْتُ: وَفِي النَّعْلَيْنِ؟ قَالَ وَفِي النَّعْلَيْنِ.

قَالَ أبو داود: وَحَدِيثُ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ شَيْبَةَ يُشْبِهُ حَدِيثَ عَلِيٍّ لِأَنَّهُ قَالَ فِيهِ حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جُرَيْجٍ: وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً. وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ فِيهِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ: وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ثَلَاثًا

---

[248] Ovaj hadis je, na prvi pogled, problematičan zbog toga što u njemu stoji da je Alija pokazujući Ibn Abbasu, ne skidajući sandale, mokrom rukom potro noge, a nije ih oprao. Neki su, poput El-Buharija i Eš-Šafije, to pokušali prevazići tako što su ovaj hadis odbacili kao slab. S njima se u tome nije složila većina učenjaka. Oni ovaj hadis smatraju ispravnim, a za potiranje nogu kažu da je to bila praksa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na samom početku Objave. Kasnije je ta praksa dokinuta ajetom u kom se naređuje pranje nogu.

118. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Amra b. Jahjaa el-Mazinija, a on od svoga oca, da je upitao Abdullaha b. Zejda b. Asima, Amr b. Jahjaovog djeda: **"Možeš li nam pokazati kako se abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s?" "Mogu." – reče Abdullah b. Zejd – "Zatražio je vodu, polio je po rukama i oprao ruke. Zatim je tri puta isprao usta i nos. Potom se umio tri puta, a onda oprao ruke do iza lakata po dva puta. Potom je objema rukama potro glavu sprijeda i odzada. Počeo je od čela prema zatioku, a onda ih od zatioka vratio do mjesta odakle je počeo.[249] Zatim je oprao noge."**

١١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ وَهُوَ جَدُّ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ: هَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُرِيَنِي كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ: نَعَمْ. فَدَعَا بِوَضُوءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ. بَدَأَ بِمُقَدَّمِ رَأْسِهِ ثُمَّ ذَهَبَ بِهِمَا إِلَى قَفَاهُ ثُمَّ رَدَّهُمَا حَتَّى رَجَعَ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي بَدَأَ مِنْهُ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ.

119. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njemu je ispričao Halid, prenijevši od Amra b. Jahjaa el-Mazinija, on od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zejda b. Asima, ovaj hadis, rekavši: **"Usta i nos je ispirao iz jedne šake. To je činio tri puta."** (Halid) je potom spomenuo hadis sličan prethodnom.

١١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ ابْنِ عَاصِمٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ وَقَالَ: فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ كَفٍّ وَاحِدَةٍ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثًا ثُمَّ ذَكَرَ نَحْوَهُ

120. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. el-Harisa da mu je ispričao

١٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ حَبَّانَ بْنَ وَاسِعٍ حَدَّثَهُ أَنَّ

---

[249] Ranije smo istakli da je, po mišljenju nekih učenjaka, obavezno potiranje cijele glave. Ebu Hanife smatra da je obavezno učiniti mesh po četvrtini glave, i to jedanput. U ovom hadisu stoji da je Abdullah b. Zejd b. Asim pokazao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., potrao cijelu glavu i to dva puta. Po mišljenju učenjaka koji smatraju da mesh treba učiniti po cijeloj glavi, obavezno je to učiniti jedanput, dok je drugi mesh sunnet.

أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ الْمَازِنِيَّ يَذْكُرُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ وُضُوءَهُ وَقَالَ: وَمَسَحَ رَأْسَهُ بِمَاءٍ غَيْرِ فَضْلِ يَدَيْهِ وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ حَتَّى أَنْقَاهُمَا

Habban b. Vasi,[250] njemu njegov otac,[251] a njemu Abdullah b. Zejd b. Asim el-Mazini, **da je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je uzimao abdest. On kaže: "Potrao je glavu, uzevši novu vodu, a ne onim što mu je ostalo na rukama, i oprao noge tako da je odstranio prljavštinu s njih."**[252]

١٢١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَيْسَرَةَ الْحَضْرَمِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الْمِقْدَامَ بْنَ مَعْدِي كَرِبَ الْكِنْدِيَّ قَالَ: أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ ظَاهِرِهِمَا وَبَاطِنِهِمَا

121. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Ebu Mugire, njega Heriz, a njega Abdurrahman b. Mejsere el-Hadremi,[253] koji kaže da je čuo Mikdama b. Ma'di Keriba el-Kindija da je rekao: **"Neko je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., donio vodu za abdest, pa je abdestio. Oprao je šake tri puta, umio lice tri puta, oprao je podlaktice tri puta, zatim isprao**

---

[250] Habban b. Vasi b. Habban b. Munkiz b. Amr el-Ensari el-Medeni iskren je prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

[251] Vasi b. Habban b. Munkiz b. Amr el-Ensari el-Mazini el-Medeni, prema mišljenju nekih učenjaka, bio je ashab i sin ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Neki vele da nije bio ashab, već da je pripadao drugoj generaciji i da je bio pouzdan prenosilac hadisa.

[252] Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, Ed-Darimi i Et-Tirmizi u *Sunenima*. Et-Tirmizi za njega kaže da je hasenun-sahihun. Na temelju ovog hadisa, većina islamskih učenjaka smatra da prilikom potiranja glave treba uzeti novu vodu. Prema njihovom mišljenju, nije dobro glavu potrti rukom koja je mokra od pranja ruku do iza laktova, nego treba zahvatiti novu vodu i potrti glavu.

[253] Abdurrahman b. Mejsere el-Hadremi Ebu Mejsere el-Basri je prenosilac koji zadovoljava. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 188. godine po Hidžri.

usta i nos po tri puta,[254] **potom potro glavu i uši spolja i iznutra."**[255]

122. ISPRIČALI SU NAM Mahmud b. Halid i Jakub b. Ka'b el-Entaki (i ovo je njegova verzija), prenijevši od El-Velida b. Muslima, on od Hariza b. Osmana, on od Abdurrahmana b. Mejserea, a on od El-Mikdama b. Madi Keriba, koji je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada se abdestio. Pošto stiže do mesha glave, stavi obje ruke na prednji dio glave i povuče ih u pravcu zadnjeg dijela – prema potiljku, potom ih vrati do mjesta odakle je počeo mesh."** Mahmud kaže da ga je obavijestio Heriz.

123. ISPRIČALI SU NAM Mahmud b. Halid i Hišam b. Halid, isti smisao, da im je ispričao Velid, sa spomenutim senedom, kazavši: **"...i potrao je uši spolja i iznutra."** Hišam je dodao: **"Uvukao je prste u ušni kanal."**

١٢٢. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ وَيَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ الْأَنْطَاكِيُّ لَفْظُهُ قَالَا حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ حَرِيزِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَلَمَّا بَلَغَ مَسْحَ رَأْسِهِ وَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى مُقَدَّمِ رَأْسِهِ فَأَمَرَّهُمَا حَتَّى بَلَغَ الْقَفَا ثُمَّ رَدَّهُمَا إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي بَدَأَ مِنْهُ. قَالَ مَحْمُودٌ قَالَ أَخْبَرَنِي حَرِيزٌ.

١٢٣. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ وَهِشَامُ بْنُ خَالِدٍ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: وَمَسَحَ بِأُذُنَيْهِ ظَاهِرِهِمَا وَبَاطِنِهِمَا. زَادَ هِشَامٌ: وَأَدْخَلَ أَصَابِعَهُ فِي صِمَاخِ أُذُنَيْهِ

---

[254] Es-Sujuti kaže da ovaj hadis uzimaju kao dokaz oni koji tvrde da nije obavezno držati se ustaljenog redoslijeda prilikom uzimanja abdesta, jer u ovom hadisu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., isprao usta i nos tek nakon pranja ruku do iza laktova. Međutim, Ebu Tajjib Muhammed Šemsul Hakk el-Azim Abadi smatra da je ovaj hadis šaz i da se na na takvom hadisu ne može temeljiti šerijatski propis, izostavljajući pritom pouzdanije hadise u kojima se spominje ustaljeni redoslijed Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pri uzimanju abdesta.

[255] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul Hakk el-Azim Abadi smatra da se pod potiranjem ušiju spolja misli na dio ušiju do glave, a pod potiranjem ušiju iznutra – na onaj dio ušiju do lica. Ibn Hibban, u *Sahihu*, bilježi od Ibn Abbasa, koji je kazao: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzimao abdest, u ruku bi zahvatio vode i umio lice, zatim bi zahvatio vodu, pa oprao desnu ruku do iza lakta. Potom bi zahvatio vodu i oprao lijevu ruku do iza lakta, onda bi zahvatio ponovo rukom vode i potro glavu i uši iznutra kažiprstima, a spolja palčevima."** Iz ovoga hadisa se zaključuje da Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije posebno zahvatao vodu za uši, nego bi jednim zahvatom vode potirao i glavu i uši.

124. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Fadl el-Harrani, kog je obavijestio El-Velid b. Muslim, njega Abdullah b. el-Ala, koga su obavijestili Ebul-Ezher el-Mugire b. Ferve i Jezid b. Ebu Malik **da je Muavija pred ljudima uzeo abdest onako kako je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da abdesti. Kada je stigao do mesha glave, zahvatio je u šaku vode, prihvatio je lijevom rukom i stavio na sredinu glave, tako da je voda kapala (ili je kazao: umalo počela kapati), a onda je potro glavu sprijeda prema nazad i odzada prema naprijed.**

١٢٤. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ الْحَرَّانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَزْهَرِ الْمُغِيرَةُ بْنُ فَرْوَةَ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ: أَنَّ مُعَاوِيَةَ تَوَضَّأَ لِلنَّاسِ كَمَا رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ. فَلَمَّا بَلَغَ رَأْسَهُ غَرَفَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَتَلَقَّاهَا بِشِمَالِهِ حَتَّى وَضَعَهَا عَلَى وَسَطِ رَأْسِهِ حَتَّى قَطَرَ الْمَاءُ أَوْ كَادَ يَقْطُرُ ثُمَّ مَسَحَ مِنْ مُقَدَّمِهِ إِلَى مُؤَخَّرِهِ وَمِنْ مُؤَخَّرِهِ إِلَى مُقَدَّمِهِ.

125. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Velid, s istim senedom: **"Uzeo je abdest perući dijelove tijela po tri puta, zatim je oprao noge."** – ali nije spomenuo koliko puta.

١٢٥. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: فَتَوَضَّأَ ثَلَاثًا ثَلَاثًا وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ بِغَيْرِ عَدَدٍ

126. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. Mufeddal, njega Abdullah b. Muhammed b. Akil, prenijevši od Er-Rubej'e b. Muavviz b. Afra,[256] koja je kazala: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., došao kod nas. Tada nam Er-Rubej ispriča da joj je (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) rekao: 'Naspi mi vodu za abdest.' Opisujući Vjerovjesnikov, s.a.v.s., abdest, kazala je: 'Oprao je šake tri puta, umio lice tri puta, isprao nos i usta po jedanput, oprao ruke do iza lakata tri puta, potro je glavu dva puta, počevši odzada prema**

١٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينَا فَحَدَّثَنَا أَنَّهُ قَالَ: اسْكُبِي لِي وَضُوءًا فَذَكَرَتْ وُضُوءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ فِيهِ: فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثًا وَوَضَّأَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مَرَّةً وَوَضَّأَ يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مَرَّتَيْنِ يَبْدَأُ بِمُؤَخَّرِ رَأْسِهِ ثُمَّ بِمُقَدَّمِهِ وَبِأُذُنَيْهِ

[256] Er-Rubjj b. Muavviz b. Afra el-Ensarije en-Nedžarije spada među mlađe ashabe.

naprijed, i uši iznutra, i oprao je noge po tri puta.'"[257]

Ebu Davud kaže: "Ovo je smisao Museddedovog hadisa."

كِلْتَيْهِمَا ظُهُورِهِمَا وَبُطُونِهِمَا وَوَضَّأَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا.

قَالَ أبو داود: وَهَذَا مَعْنَى حَدِيثِ مُسَدَّدٍ.

127. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail, njemu je ispričao Sufjan,[258] prenijevši od Ibn Akila ovaj hadis, izmijenivši smisao nekih dijelova Bišrovog hadisa.[259] (Sufjan b. Ujejne) je kazao: **"Isprao je usta i nos po tri puta."**

١٢٧. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ عَقِيلٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ يُغَيِّرُ بَعْضَ مَعَانِي بِشْرٍ قَالَ فِيهِ: وَتَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا

128. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Jezid b. Halid el-Hemdani, koje je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, a on od Er-Rubejie b. Muavviz b. Afra: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u njenom prisustvu uzeo abdest. Potro je cijelu glavu, počevši odozgo, svaku stranu niz kosu, ne remeteći joj položaj."**

١٢٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَيَزِيدُ بْنُ خَالِدٍ الْهَمْدَانِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ عِنْدَهَا فَمَسَحَ الرَّأْسَ كُلَّهُ مِنْ قَرْنِ الشَّعْرِ كُلِّ نَاحِيَةٍ لِمُنْصَبِّ الشَّعْرِ لَا يُحَرِّكُ الشَّعْرَ عَنْ هَيْئَتِهِ

129. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Bekr b. Mudar, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, da ga je obavijestila

١٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا بَكْرٌ يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ أَنَّ

---

[257] I ovaj hadis, ranije spomenuti, kao i hadisi koji će kasnije biti spomenuti, dokaz su da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzimao abdest na više načina kako bi pokazao da je i to dozvoljeno. U većini predanja stoji da je on najčešće sve dijelove tijela, koji se peru prilikom uzimanja abdesta, prao po tri puta. U ovom predanju stoji da je usta i nos isprao po jedanput da bi pokazao da je abdest ispravan ukoliko bi se ti dijelovi tijela prali i po jedanput. U većini predanja stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., glavu i uši potirao po jedanput. U ovom predanju stoji da ih je potrao po dva puta. Time je pokazao da abdest vrijedi ukoliko se potru i više puta. I ne samo da vrijedi, nego je to i najefdalnije.

[258] Sufjan b. Ujejne je poznati imam i hafiz hadisa, kako ističe El-Mizzi u djelu *El-Etraf*.

[259] Tj. prethodnog hadisa.

Er-Rubej'e b. Muavviz b. Afra, kazavši: **"Vidjela sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je uzimao abdest. Potro je glavu sprijeda i odzada, sljepoočnice i uši po jedanput."**

رُبَيِّعَ بِنْتَ مُعَوِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ. قَالَتْ: فَمَسَحَ رَأْسَهُ وَمَسَحَ مَا أَقْبَلَ مِنْهُ وَمَا أَدْبَرَ وَصُدْغَيْهِ وَأُذُنَيْهِ مَرَّةً وَاحِدَةً

130. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Sufjana b. Seida, on od Ibn Akila, a on od Er-Rubej'e: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je vodom koja mu je ostala na ruci potro glavu."**[260]

١٣٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَقِيلٍ عَنِ الرُّبَيِّعِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَحَ بِرَأْسِهِ مِنْ فَضْلِ مَاءٍ كَانَ فِي يَدِهِ

131. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Seid, kog je obavijestio Veki, njega Hasan b. Salih, prenijevši od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, a on od Er-Rubej'e b. Muavviz: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, uzimajući abdest, kažiprste zavlačio u ušne kanale."**

١٣١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَأَدْخَلَ إِصْبَعَيْهِ فِي حُجْرَيْ أُذُنَيْهِ

132. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Isa i Musedded, koje je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Lejsa, on od Talhe b. Musarrifa, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, koji je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako je potro glavu jedanput, završivši na zatioku – zadnjem dijelu glave."** Musedded kaže: **"Potro je glavu od predjela (čela) prema (zatioku) – zadnjem dijelu glave, tako da je ruke izvukao ispod ušiju."**

١٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى وَمُسَدَّدٌ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ لَيْثٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ رَأْسَهُ مَرَّةً وَاحِدَةً حَتَّى بَلَغَ الْقَذَالَ وَهُوَ أَوَّلُ الْقَفَا. وَقَالَ مُسَدَّدٌ: مَسَحَ رَأْسَهُ مِنْ مُقَدَّمِهِ إِلَى مُؤَخَّرِهِ حَتَّى أَخْرَجَ يَدَيْهِ مِنْ تَحْتِ أُذُنَيْهِ.

---

[260] U predanju koje je Ed-Darekutni zabilježio u *Sunenu*, stoji: **"Vjerovjenik, s.a.v.s., je, prilikom uzimanja abdesta, glavu potrao mokrim rukama."**

Ebu Davud veli da je Musedded kazao: "Ispričao sam ovaj hadis Jahjau i nije mu bio poznat."

Ebu Davud kaže: "Čuo sam Ahmeda kada veli: 'Smatrali su da je Ibn Ujejne poricao ovaj hadis. Pitao je: 'Šta predstavlja to što ga Talha prenosi od svoga oca, a on od njegovog djeda?'"

قَالَ أبو داوُد. قَالَ مُسَدَّدٌ: فَحَدَّثْتُ بِهِ يَحْيَى فَأَنْكَرَهُ.

قَالَ أبو داود: و سَمِعْت أَحْمَدَ يَقُولُ: إِنَّ ابْنَ عُيَيْنَةَ زَعَمُوا أَنَّهُ كَانَ يُنْكِرُهُ وَيَقُولُ إِيشْ هَذَا طَلْحَةُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ؟

133. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Harun, njega Abbad b. Mensur, prenijevši od Ikrimea b. Halida, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, **da je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako uzima abdest, i da je Poslanik sve dijelove tijela prao po tri puta, osim glave i ušiju: njih je potro po jedanput.**

١٣٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ كُلَّهُ ثَلَاثًا ثَلَاثًا. قَالَ: وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ مَسْحَةً وَاحِدَةً

134. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad. Također su nam ispričali i Musedded i Kutejbe, prenijevši od Hammada b. Zejda, on od Sinana b. Rebia, on od Šehra b. Havšeba, a on od Ebu Umame, koji je spomenuo Vjerovjesnikov, s.a.v.s., abdest, kazavši: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potirao i unutarnje očne uglove."** (Šehr veli da je Ebu Umame) kazao: **"Uši su sastavni dio glave."**

Sulejman b. Harb kaže da je ove riječi kazao Ebu Umame, a Kutejbe veli da je Hammad ispričao: "Nije mi poznato da li su ove riječi, u vezi s potiranjem ušiju, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., ili su Ebu Umameove." Kutejbe kaže: "Od Sinana Ebu Rebia.", dok Ebu Davud kaže: "On je Rebiin sin, a i nadimak mu je Ebu Rebia."

١٣٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَقُتَيْبَةُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ وَذَكَرَ وُضُوءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ الْمَأْقَيْنِ. قَالَ وَقَالَ: الْأُذُنَانِ مِنَ الرَّأْسِ. قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ يَقُولُهَا أَبُو أُمَامَةَ. قَالَ قُتَيْبَةُ قَالَ حَمَّادٌ: لَا أَدْرِي هُوَ مِنْ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ مِنْ أَبِي أُمَامَةَ يَعْنِي قِصَّةَ الْأُذُنَيْنِ. قَالَ قُتَيْبَةُ عَنْ سِنَانٍ أَبِي رَبِيعَةَ. قَالَ أبو داود: وَهُوَ ابْنُ رَبِيعَةَ كُنْيَتُهُ أَبُو رَبِيعَةَ

51. O pranju dijelova tijela po tri puta prilikom uzimanja abdesta

٥١. بَاب الْوُضُوءِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا

١٣٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: إِنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ الطُّهُورُ؟ فَدَعَا بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَدْخَلَ إِصْبَعَيْهِ السَّبَّاحَتَيْنِ فِي أُذُنَيْهِ وَمَسَحَ بِإِبْهَامَيْهِ عَلَى ظَاهِرِ أُذُنَيْهِ وَبِالسَّبَّاحَتَيْنِ بَاطِنَ أُذُنَيْهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا

135. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Musaa b. Ebu Aiše, on od Amra b. Šuajba,[261] on od svoga oca, a on od njegovog djeda, koji je kazao: **"Dođe neki čovjek Vjerovjesniku, s.a.v.s., i upita: 'Kako se uzima abdest?' Poslanik zatraži posudu s vodom, pa opra šake tri puta. Potom umi lice tri puta, onda opra podlaktice do iza lakata tri puta, pa potra glavu i uši tako što je uvukao kažiprst u uši, palčevima potrao spoljni, a kažiprstima unutarnji dio ušiju. Zatim je oprao noge po tri puta, a onda rekao: 'Ovako se uzima abdest.[262] Ko uradi nešto od ovoga više ili manje puta,**

---

[261] Amr b. Šuajb b. Muhammed b. Abdullah b. Amr b. el-As es-Sehmi el-Medeni se kasnije nastanio u Taifu. O tome da li se hadisi koje je prenio Amr b. Šuajb mogu koristiti kao argumenti ili ne, sporno je među hadiskim učenjacima i hafizima hadisa. Jahja b. Mein je kazao: "Kada prenosi od drugih ravija, osim od svoga oca, on je pouzdan prenosilac." Ebu Davud kaže: "Hadisi koje je Amr b. Šuajb prenio od svoga oca, a on od njegovog djeda, ne mogu se koristii kao valjani argumenti." Jahja b. Seid el-Kattan kaže: "Kada prenosi od pouzdanih prenosilaca i on je pouzdan i hudždže. Njegovi se hadisi, u tom slučaju, mogu koristiti kao valjani argumenti." Et-Tirmizi u svom ***Džami'u***, kaže: "Oni što Amra b. Šuajba ocijenjuju slabim prenosiocem čine to zbog hadisa koje je preuzimao iz stranica njegovog djeda. Oni smatraju da on te hadise nije čuo izravno od djeda. Ali b. Abdullah je prenio od Jahjaa b. Seida el-Kattana da je kazao: "Hadisi koje je prenio Amr b. Šuajb su, prema našem mišljenju, slabi." Prema ocjeni Ibn Hadžera el-Askalanija, Amr b. Šuajb je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 118. godine po Hidžri.

[262] Pranjem dijelova tijela prilikom uzimanja abdesta po tri puta čini abdest potpunijim i boljim. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je jednom uzeo abdest perući dijelove

taj čini prijestup i nasilje (prema sebi)[263] **(ili je kazao: taj čini nasilje (prema sebi) i prijestup).'"**[264]

الْوُضُوءُ فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا أَوْ نَقَصَ فَقَدْ أَسَاءَ وَظَلَمَ أَوْ ظَلَمَ وَأَسَاءَ

52. O uzimanju abdesta pranjem dijelova tijela po dva puta

٥٢. بَاب الْوُضُوءِ مَرَّتَيْنِ

136. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Zejd b. el-Hubab, njega Abdurrahman b. Sevban, a ovog Abdullah b. Fadl el-Hašimi, prenijevši od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., uzimajući abdest, određene dijelove tijela prao po dva puta."**[265]

١٣٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا زَيْدٌ يَعْنِي ابْنَ الْحُبَابِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَوْبَانَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَضْلِ الْهَاشِمِيُّ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ

137. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Bišr,

١٣٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ

---

tijela po tri puta, a onda je kazao: "Ovako ja **uzimam abdest i ovako su uzimali abdest svi vjerovjesnici, s.a.v.s., prije mene."**

[263] Čini nasilje sebi i ne slijedi sunnet Allahovog Poslanika onaj ko prilikom uzimanja abdesta dijelove tijela pere više od tri puta, jer se bespotrebno opterećuje onim za šta neće biti nagrađen i bespotrebno prosipa vodu. Pranje dijelova tijela manje od tri puta – po dvaput ili po jedanput – se ne može smatrati prijestupom niti nasiljem prema sebi, jer u mnogim predanjima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponekad dijelove tijela prao po dvaput, a ponekad i po jedanput, želeći time pokazati da je i to ispravno.

[264] Ovdje se radi o dilemi nekog od ravija: da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prvo spomenuo prijestup pa nasilje prema sebi, ili je prvo spomenuo nasilje prema sebi pa onda prijestup, što nedvosmisleno govori s kakvom su odgovornošću i preciznošću ravije prenosile hadise. Gdje god nisu bili sto posto sigurni da je nešto Allahov Poslanik, s.a.v.s., tako rekao ili uradio, oni su to naglašavali.

[265] Ovaj hadis je dokaz da se prilikom uzimanja abdesta dijelovi tijela mogu prati i po dva puta. Time se ne bi odstupilo od sunneta, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to ponekad prakticirao da bi pokazao da je i to dozvoljeno. Međutim, ukoliko neko želi slijediti stalnu praksu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., neka onda sve dijelove tijela koji se peru pri uzimanju abdesta pere po tri puta, kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to najčešće činio.

njega Hišam b. Sa'd, njega Zejd, prenijevši od Ataa b. Jesara, koji je kazao: **"Jednom prilikom nas Ibn Abbas upita: 'Želite li da vam pokažem kako se abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s?' Zatražio je posudu s vodom, zahvatio punu desnu šaku vode i isprao usta i nos. Potom je po drugi put uzeo punu šaku vode, sastavio ruke i umio lice. Zatim je opet zahvatio šaku vode i oprao desnu ruku. Potom je uzeo još jednu šaku vode i oprao lijevu ruku. Potom je zahvatio punu šaku vode, otresao je i potro glavu i uši. Onda je ponovo zahvatio šaku vode, posuo je po desnoj nozi na kojoj je bila sandala, pa je potro rukama: jednom rukom gornji dio stopala, a drugom donji. Isto je učinio i s lijevom nogom."**[266]

بْنُ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا زَيْدٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: قَالَ لَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ: أَتُحِبُّونَ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ؟ فَدَعَا بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ فَاغْتَرَفَ غَرْفَةً بِيَدِهِ الْيُمْنَى فَتَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ أَخَذَ أُخْرَى فَجَمَعَ بِهَا يَدَيْهِ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثُمَّ أَخَذَ أُخْرَى فَغَسَلَ بِهَا يَدَهُ الْيُمْنَى ثُمَّ أَخَذَ أُخْرَى فَغَسَلَ بِهَا يَدَهُ الْيُسْرَى ثُمَّ قَبَضَ قَبْضَةً مِنَ الْمَاءِ ثُمَّ نَفَضَ يَدَهُ ثُمَّ مَسَحَ بِهَا رَأْسَهُ وَأُذُنَيْهِ ثُمَّ قَبَضَ قَبْضَةً أُخْرَى مِنَ الْمَاءِ فَرَشَّ عَلَى رِجْلِهِ الْيُمْنَى وَفِيهَا النَّعْلُ ثُمَّ مَسَحَهَا بِيَدَيْهِ يَدٍ فَوْقَ الْقَدَمِ وَيَدٍ تَحْتَ النَّعْلِ ثُمَّ صَنَعَ بِالْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ

53. O uzimanju abdesta pranjem dijelova tijela po jedanput

٥٣. بَاب الْوُضُوءِ مَرَّةً مَرَّةً

138. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao: **"Hoćete li da vas obavijestim o abdestu Allahovog**

١٣٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِوُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَوَضَّأَ مَرَّةً مَرَّةً

[266] U hadisu koji je El-Buhari zabilježio, u *Sahihu*, stoji: **"Zahvatio je punu šaku vode, posuo je po desnoj nozi i oprao je. Zatim je zahvatio drugu šaku vode i njome oprao lijevu nogu."** U hadisu koji je zabilježio En-Nesai u *Sunenu*, također stoji: **"Zahvatio je punu šaku vode i oprao desnu nogu. Potom je zahvatio još jednu šaku vode i oprao lijevu nogu."** Ova dva hadisa pojašnjavaju Ebu Davudov hadis, čiji smisao nije dovoljno precizan, pošto se u njemu spominje potiranje nogu, a ne njihovo pranje.

Poslanika, s.a.v.s?" Potom se abdestio perući dijelove tijela po jedanput.[267]

54. O razdvajanju ispiranja usta od ispiranja nosa

139. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade, kog je obavijestio Mu'temir, prenijevši od Lejsa, a ovaj od Talhe, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, koji je rekao: **"Jednom prilikom sam ušao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., dok je uzimao abdest. Voda mu je kapala niz lice i bradu i padala na prsa. Vidio sam da je razdvojio ispiranje usta od ispiranja nosa."**[268]

55. O ispiranju nosa

140. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ebu Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

٥٤. بَاب فِي الْفَرْقِ بَيْنَ الْمَضْمَضَةِ وَالِاسْتِنْشَاقِ

١٣٩. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ لَيْثًا يَذْكُرُ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: دَخَلْتُ يَعْنِي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ وَالْمَاءُ يَسِيلُ مِنْ وَجْهِهِ وَلِحْيَتِهِ عَلَى صَدْرِهِ فَرَأَيْتُهُ يَفْصِلُ بَيْنَ الْمَضْمَضَةِ وَالِاسْتِنْشَاقِ

٥٥. بَاب فِي الِاسْتِنْثَارِ

١٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[267] Et-Tirmizi bilježi, u *Džami'u*, sa senedom do Ibn Abbasa, koji je kazao: **"Jednom prilikom je Allahov** Poslanik, **s.a.v.s., uzeo abdest perući dijelove tijela po jedanput."** Bedrudin el-Ajni kaže: "Spomenuti hadisi su dokaz da je pri uzimanju abdesta dijelove tijela obavezno prati najmanje po jedanput. To je uvjet za valjanost abdesta."

Pranje dijelova tijela po dva puta je efdalnije, a pranje po tri puta je najefdalnije, jer je bilo stalna praksa Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[268] Razdvajanje ispiranja usta od ispiranja nosa ogleda se u posebnom uzimanju vode pri ispiranju usta i ispiranju nosa. Et-Taberani bilježi u ***El-Mu'džemul-kebiru***, od Talhe b. Musrifa, on od svoga oca, a on od Ka'ba b. Amra el-Jamamija: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je i usta i nos ispirao po tri puta, i za svako ispiranje uzimao je novu vodu."** Ove hadise uzimaju kao dokaz učenjaci koji smatraju da je obavezno razdvojiti ispiranje usta i ispiranja nosa. Međutim, oba ova hadisa su slaba i ne mogu se koristiti kao dokazi.

قَالَ: إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ مَاءً ثُمَّ لِيَنْثُرْ

kazao: **"Kada abdestite, stavite vode u nos i isperite ga."**[269]

١٤١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ قَارِظٍ عَنْ أَبِي غَطَفَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اسْتَنْثِرُوا مَرَّتَيْنِ بَالِغَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا

141. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, koga je obavijestio Veki, njega Ibn Ebu Zi'b, prenijevši od Kariza, on od Ebu Gatfana, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Dobro isperite nos dva-tri puta."**

١٤٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ فِي آخَرِينَ قَالُوا حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ لَقِيطِ بْنِ صَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ لَقِيطِ بْنِ صَبْرَةَ قَالَ: كُنْتُ وَافِدَ بَنِي الْمُنْتَفِقِ أَوْ فِي وَفْدِ بَنِي الْمُنْتَفِقِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ نُصَادِفْهُ فِي مَنْزِلِهِ وَصَادَفْنَا عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ. قَالَ: فَأَمَرَتْ لَنَا بِخَزِيرَةٍ فَصُنِعَتْ لَنَا. قَالَ: وَأُتِينَا بِقِنَاعٍ وَلَمْ يَقُلْ قُتَيْبَةُ الْقِنَاعَ. وَالْقِنَاعُ الطَّبَقُ فِيهِ تَمْرٌ. ثُمَّ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: هَلْ أَصَبْتُمْ شَيْئًا أَوْ أُمِرَ لَكُمْ بِشَيْءٍ؟ قَالَ قُلْنَا: نَعَمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: فَبَيْنَا نَحْنُ

142. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid i drugi, koje je obavijestio Jahja b. Sulejm, prenijevši od Ismaila b. Kesira, on od Asima b. Lekita b. Sabrea, a on od svoga oca Lekita b. Sabrea, da je kazao: **"Bijah izaslanik plemena Benul-Muntefik (ili je kazao: Bijah u izaslanstvu plemena Benul-Muntefik) Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Kada smo stigli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., nismo ga zatekli u kući. U kući smo zatekli Aišu, majku vjernika. Ona naredi da nam se pripremi juha s mesom. Donesena nam je i posuda od palminih vlakana."** Kutejbe (u svom predanju) nije spomenuo posudu od palminih vlakana. **"U posudi od palminih vlakana su bile hurme. Nakon toga je došao Allahov Poslanik, s.a.v.s., i upitao: 'Jeste li šta jeli (ili je kazao: Je li rečeno da vam se nešto spremi)? 'Da, jeli smo, Allahov Poslaniče.' –** odgovorismo. Dok

[269] Neki učenjaci, na temelju ovoga hadisa, tvrde da je ispiranje nosa prilikom uzimanja abdesta vadžib. Oni vele da je u ovom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., imperativno naredio ispiranje nosa, a naredba ukazuje na obaveznost nečega. Većina učenjaka smatra da je ispiranje nosa prilikom uzimanja abdesta sunnet. Po njihovom mišljenju, naredba u ovom hadisu ima smisao lijepoga, a ne obaveznog. Prema njihovom mišljenju, ispiranje nosa i usta je vadžib samo u slučaju gusula.

مَـعَ رَسُـولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ جُلُـوسٌ إِذْ دَفَعَ الرَّاعِي غَنَمَهُ إِلَى الْمُرَاحِ وَمَعَهُ سَـخْلَةٌ تَيْعَرُ، فَقَـالَ: مَا وَلَّدْتَ يَا فُلَانُ؟ قَالَ: بَهْمَةً. قَالَ: فَاذْبَحْ لَنَا مَكَانَهَا شَـاةً. ثُمَّ قَالَ: لَا تَحْسِـبَنَّ، وَلَـمْ يَقُلْ لَا تَحْسَبَنَّ، أَنَّا مِنْ أَجْلِكَ ذَبَحْنَاهَا لَنَا غَنَمٌ مِائَـةٌ لَا نُرِيدُ أَنْ تَزِيدَ. فَـإِذَا وَلَّدَ الرَّاعِي بَهْمَةً ذَبَحْنَا مَكَانَهَا شَـاةً. قَـالَ قُلْتُ: يَا رَسُـولَ اللَّهِ إِنَّ لِي امْرَأَةً وَإِنَّ فِي لِسَـانِهَا شَـيْئًا يَعْنِي الْبَذَاءَ قَالَ: فَطَلِّقْهَا إِذًا. قَالَ قُلْـتُ: يَا رَسُـولَ اللَّهِ إِنَّ لَهَا صُحْبَةً وَلِي مِنْهَـا وَلَدٌ. قَـالَ: فَمُرْهَا، يَقُـولُ عِظْهَا، فَإِنْ يَكُ فِيهَا خَيْرٌ فَسَتَفْعَلُ وَلَا تَضْرِبْ ظَعِينَتَكَ كَضَرْبِـكَ أُمَيَّتَكَ. فَقُلْتُ: يَا رَسُـولَ اللَّهِ أَخْـبِرْنِي عَنِ الْوُضُـوءِ. قَالَ: أَسْبِغِ الْوُضُوءَ وَخَلِّلْ بَيْنَ الْأَصَابِعِ وَبَالِغْ فِي الِاسْتِنْشَاقِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا.

smo sjedili s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., čoban dotjera njegovo stado u tor. S njim je bilo tek rođeno janje, koje je blejalo. 'Šta je ojanjila?' – upita (Allahov Poslanik, s.a.v.s.). 'Žensko.' – odgovori. 'Onda nam umjesto njega zakolji ovcu! (Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: *La tahsibenne*, s kesrom na sinu, a ne: *La tahsebenne*, s fethon)[270] Ne misli da je koljemo radi tebe (radi gosta). Mi imamo stotinu ovaca i ne želimo imati više. Kada nam se iznad toga rodi žensko mi, umjesto njega, koljemo ovcu.'[271] Rekoh: 'Allahov Poslaniče, ja imam ženu koja ima neobuzdan jezik.' 'Pusti je.' – reče on. Rekoh: 'Allahov Poslaniče, ona je sahabijka, a imam i dijete sa njom.' 'Onda je savjetuj (da to otkloni od sebe).' – reče on. 'Ukoliko u njoj bude dobra, ona će to učiniti, a ne tuci je, kao što tučeš robinju.' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, obavijesti me o abdestu.' On mi kaza: 'Temeljito uzimaj

[270] Ovo je pojašnjenje ashaba. On pojašnjava da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., riječi: *La tehsebenne* izgovorio sa fethom, a nije ih izgovorio: *La tahsibenne*, sa kesrom, kako bi skrenuo pažnju da je on hadis prenio doslovno, a ne po smislu. Ili su neki, prenoseći ovaj hadis, spomenute riječi izgovarali s fethom, pa im on skreće pažnju da ih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovorio s kesrom.

[271] Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se zakolje ovca, Lekit b. Sabre, koji je bio na čelu delegacije, pomisli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se umjesto janjeta zakolje ovca zbog njega i njegovih saputnika, i reče mu da to zbog njih ne čini. Tada mu Allahov Poslanik, s.a.v.s., pojasni da on ovcu ne kolje zbog njega i njegovih saputnika, nego zbog toga što se kao stotinu i prvo bravče ojanjilo žensko, pa ukoliko se tako nešto dogodi, treba zaklati ovcu, a janje ostaviti.

abdest: dobro protrljaj između prstiju i dobro isperi nos, osim kad postiš.'"[272]

143. ISPRIČAO NAM JE Ukbe b. Mukrim, kog je obavijestio Jahja b. Seid, njega Ibn Džurejdž, kome je ispričao Ismail b. Kesir, prenijevši od Asima b. Lekita b. Sabrea, a on od svoga oca, izaslanika plemena Benul-Muntefik, da je došao Aiši – potom je (Ibn Džurejdž) spomenuo smisao sličan prethodnom hadisu, kazavši: **"Nismo dugo čekali, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., se pomoli, snažno koračajući, naginjući se** desno **i lijevo."** Ibn Džurejdž je umjesto: **"juha s mesom"** rekao: **"kaša od brašna, masla i meda."**

١٤٣. حَدَّثَنَا عُقْبَةُ ابْنُ مُكْرَمٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَعِيلُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ لَقِيطِ بْنِ صَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ وَافِدِ بَنِي الْمُنْتَفِقِ: أَنَّهُ أَتَى عَائِشَةَ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ. قَالَ: فَلَمْ يَنْشَبْ أَنْ جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَقَلَّعُ يَتَكَفَّأُ. وَقَالَ عَصِيدَةٌ مَكَانَ خَزِيرَةٍ.

144. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža isti ovaj hadis, (s tim što je) u ovome kazao: **"Kada uzimaš abdest, (dobro) isperi usta."**[273]

١٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: إِذَا تَوَضَّأْتَ فَمَضْمِضْ

56. O provlačenju prstiju kroz bradu (prilikom uzimanja abdesta)

٥٦. بَاب تَخْلِيلِ اللِّحْيَةِ

145. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe, tj. Rebi' b. Nafi, kog je obavijestio Ebul-Melih,

١٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ يَعْنِي الرَّبِيعَ بْنَ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْمَلِيحِ عَنِ الْوَلِيدِ

[272] Postač ne treba previše ispirati usta i nos da mu se koja kap vode, nehotice, ne otisne niz grlo i tako pokvari post.

[273] Na osnovu ovog hadisa su, prema nekim rivajetima, Ahmed b. Hanbel, Ishak, Ebu Ubejd, Ebu Sevr, Ibn Ebu Lejla i Hammad b. Sulejman ustvrdili da je i ispiranje usta prilikom uzimanja abdesta i kupanja ili gusula vadžib. Međutim, En-Nevevi u ***Komentaru Muslimovog Sahiha***, ističe da je, po Ebu Sevrovom, Ebu Ubejdovom, Davud ez-Zahirijevom, Ebu Bekr b. Munzirovom mezhebu, i prema jednom Ahmed b. Hanbelovom predanju, ispiranje nosa obavezno i prilikom uzimanja abdesta i gusula, dok je ispiranje usta, u oba slučaja, sunnet.

prenijevši od Velida b. Zevrana, a on od Enesa b. Malika: **"Kada bi se Allahov Poslanik, s.a.v.s., abdestio, uzeo bi šaku vode, polio je po bradi i prošao prstima kroz bradu, a onda kazao: 'Ovako mi je naredio moj Uzvišeni Gospodar.'"**[274]

Ebu Davud kaže: "Od Velida b. Zevrana su prenijeli Hadžadž b. Hadžadž i Ebul-Melih er-Rekki."

بْنِ زَوْرَانَ عَنْ أَنَسٍ يَعْنِي ابْنَ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ أَخَذَ كَفًّا مِنْ مَاءٍ فَأَدْخَلَهُ تَحْتَ حَنَكِهِ فَخَلَّلَ بِهِ لِحْيَتَهُ. وَقَالَ: هَكَذَا أَمَرَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ.

قَالَ أبو داود: وَالْوَلِيدُ بْنُ زَوْرَانَ رَوَى عَنْهُ حَجَّاجُ بْنُ حَجَّاجٍ وَأَبُو الْمَلِيحِ الرَّقِّيُّ

57. O meshu po turbanu

٥٧. بَاب الْمَسْحِ عَلَى الْعِمَامَةِ

146. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Sevra, on od Rašida b. Sa'da, a on od Sevbana, koji je kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom poslao vojnu izvidnicu, koju je zadesila jaka studen. Kada dođoše Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on im naredi da (ubuduće, u sličnim situacijama, prilikom uzimanja abdesta) čine mesh po turbanima i obući."**

١٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً فَأَصَابَهُمُ الْبَرْدُ. فَلَمَّا قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُمْ أَنْ يَمْسَحُوا عَلَى الْعَصَائِبِ وَالتَّسَاخِينِ

---

[274] Iz hadisa se zaključuje da je, prilikom uzimanja abdesta, propisano provlačenje prstiju kroz bradu, ukoliko voda prilikom pranja lica ne dolazi do korijena brade. Itre, Hasan b. Salih, Ebu Sevr i Zahirije smatraju da je provlačenje prstiju kroz bradu prilikom uzimanja abdesta ili gusula vadžib.

Ovakav stav temelje na spomenutom hadisu, u kom stoji **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon što je prošao prstima kroz bradu, rekao: "Ovako mi je naredio moj Gospodar."**

Malik, Šafija, Es-Sevri i Evzai smatraju da provlačenje prstiju kroz bradu nije obavezno pri uzimanju abdesta, a ni u slučaju gusula. Većina učenjaka, među kojima su i Ebu Hanife, Lejs i Ahmed b. Hanbel, smatraju da je provlačenje prstiju kroz bradu prilikom kupanja vadžib, dok, u slučaju abdesta nije. Svakako da je ovo posljednje mišljenje, koje zastupa većina učenjaka, najmeritornije i najispravnije, jer je utemeljeno na brojnim hadisima, od kojih je većina sahih.

147. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, njega Muavija b. Salih, prenijevši od Abdulaziza b. Muslima, on od Ebu Ma'kila, a on od Enesa b. Malika, koji je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je jednom prilikom uzeo abdest. Na glavi mu bijaše kitrijski turban. On zavuče ruku ispod turbana i potra prednji dio glave, ne skidavši turban."**[275]

١٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي مَعْقِلٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ قِطْرِيَّةٌ. فَأَدْخَلَ يَدَهُ مِنْ تَحْتِ الْعِمَامَةِ فَمَسَحَ مُقَدَّمَ رَأْسِهِ وَلَمْ يَنْقُضِ الْعِمَامَةَ

58. O pranju nogu

٥٨. بَاب غَسْلِ الرِّجْلَيْنِ

148. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibn Lehia,[276] prenijevši od

١٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي

[275] Većina islamskih učenjaka je mišljenja da je, prilikom uzimanja abdesta, dozvoljeno činiti mesh po turbanu, pod uslovom da je skidanje turbana komplicirano i predstavlja opterećenje, te da je jaka studen. Svoje mišljenje temelje na spomenutim hadisima. Sufjan es-Sevri, Malik, Šafija i Ibn Mubarek smatraju da se može učiniti mesh po turbanu ukoliko se uporedo s tim potare i prednji dio glave.

Mišljenje temelje na hadisu koji je Muslim zabilježio u *Sahihu*, **da je Vjerovjesnik činio mesh po mestvama, prednjem dijelu glave i turbanu.**

Za podlogu svom stavu uzimaju i hadis Ammara b. Jasira u kom stoji: **"Potari vodom svoju kosu."** Neki, opet, vele da je u početku prakticirano da se uzima mesh po turbanu, pa je to dokinuto. Međutim, za takvu tvrdnju ne postoji valjan argument. Također, među je ulemom sporno da li je uslov, da bi se mogao činiti mesh po turbanu, da se turban stavi nakon uzetog abdesta, te koliko se vremenski može činiti mesh po turbanu. Ebu Sevr to uslovljava prethodnim uzimanjem abdesta. U protivnom se, po njemu, mesh ne može činiti. Većina učenjaka to uopće ne uslovljava.

Ebu Sevr smatra da mesh po turbanu traje koliko i mesh po mestvama, i to: za putnika – tri dana i tri noći, za onog ko je kod kuće – dan i noć. Ostali učenjaci vele da tu nema ograničenja, te da se mesh po turbanu može činiti sve dok postoji opravdanost za to, tj. dok traje velika studen.

[276] Abdullah b. Lehia b. Ukbe el-Hadremi Ebu Abdurrahman el-Masri je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 174. godine po Hidžri. Nakon što su mu spaljene knjige, doživio je umni poremećaj.

Jezida b. Amra, on od Ebu Abdurrahmana el-Hubelija,[277] a on od El-Mustevrida b. Šeddada, koji je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da bi, kada bi abdestio, malim prstom trljao između nožnih prstiju."**[278]

عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَوَضَّأَ يَدْلُكُ أَصَابِعَ رِجْلَيْهِ بِخِنْصَرِهِ

59. O meshu po mestvama[279]

٥٩. بَاب الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ

149. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, njega

١٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ

[277] Abdullah b. Jezid el-Meafiri Ebu Abdurrahman el-Hubeli je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je u Africi 100. godine po Hidžri.

[278] Spomenuti hadis je jasan dokaz da je, prilikom uzimanja abdesta, sunnet istrljati između prstiju ruku i nogu. Ovo je sunnet pod uslovom da voda prilikom pranja ruku i nogu dopire među prste. Međutim, ukoliko voda ne dopire među prste, onda je pranje između prstiju farz, jer je i samo pranje nogu farz, a on ne bi bio ispunjen ukoliko bi među prstima ostalo suho. Samim tim, ni abdest ne bi bio valjan.

Neki učenjaci, poput Ševkanije i drugih, tvrde da je trljanje između prstiju nogu i ruku vadžib, čak i kada smo sigurni da je voda doprla između njih. To zaključuju na temelju ovog i hadisa koji je zabilježio Et-Tirmizi u ***Džami'u***, od Asima b. Lekita b. Sabrea, a on od svoga oca, koji je kazao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada abdestiš, istrljaj između prstiju."** Oni kažu: "U navedenom hadisu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., imperativno naredio da se istrlja između prstiju, a naredba podrazumijeva nešto što je vadžib."

[279] Imam Ebu Zekerijja Jahja b. Šeref en-Nevevi tvrdi da su učenjaci jednoglasni u mišljenju da je mesh po mestvama dopušten, bez obzira da li smo na putu ili kod kuće, i svejedno da li je to nužno ili nije. Čak smatraju da je to dozvoljeno i ženi koja boravi u kući. Ibn Abdulber, u djelu ***El-Iztizkar***, tvrdi da je oko četrdest ashaba od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenijelo hadise o meshu po mestvama. Hasan el-Basri kaže: **"Pričalo mi je sedamdeset ashaba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio mesh po mestvama."** Međutim, pitanje o kom se učenjaci razilaze je: Da li je, kada za to postoji opravdan razlog, vrednije prati noge ili činiti mesh po mestvama? Većina učenjaka smatra da je vrednije prati noge, imajući u vidu da je pranje nogu prilikom uzimanja abdesta farz. Neki učenjaci, pak, smatraju da

Junus b. Jezid, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Abbada b. Zijada, a on od Urvea b. Mugirea b. Šu'bea, da je Mugire kazao: **"Jednom prilikom je, u vrijeme Pohoda na Tebuk, pred sabah, Allahov Poslanik, s.a.v.s., skrenuo s puta, sjahao i obavio nuždu. Potom dođe i ja mu, iz posude u kojoj je bila voda za abdest, nasuh vodu u ruku i on opra šake. Potom je umio lice. Potom htjede zavrnuti rukave, a pošto su mu rukavi ogrtača bili tijesni, izvuče ruke ispod ogrtača i opra ih do iza laktova, potra glavu i učini mesh po mestvama, a onda uzjaha i mi krenusmo. Putujući, stigosmo do skupine ljudi koja klanjaše. Abdurrahman b. Avf im je imamio čim je nastupilo namasko vrijeme. Zatekli smo ga na rukuu (prvog) rekata sabahskog namaza. Allahov Poslanik, s.a.v.s., stade u saf s muslimanima i klanja za Abdurrahmanom b. Avfom drugi rekat. Pošto Abdurrahman predade selam, Vjerovjesnik, s.a.v.s., ustade da klanja ono što nije stigao. Kada to ugledaše, muslimani se iznenadiše i počeše izgovarati riječi slave (*Subhanallah*), izražavajući time čuđenje što su prije Vjerovjesnika, s.a.v.s., klanjali namaz. Pošto predade selam, Allahov Poslanik, s.a.v.s., im reče: 'Ispravno ste postupili (ili je kazao: Dobro ste postupili).'"**[280]

يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ زِيَادٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ الْمُغِيرَةَ يَقُولُ: عَدَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَعَهُ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَعَدَلْتُ مَعَهُ. فَأَنَاخَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَبَرَّزَ. ثُمَّ جَاءَ فَسَكَبْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنَ الْإِدَاوَةِ فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثُمَّ حَسَرَ عَنْ ذِرَاعَيْهِ فَضَاقَ كُمَّا جُبَّتِهِ فَأَدْخَلَ يَدَيْهِ فَأَخْرَجَهُمَا مِنْ تَحْتِ الْجُبَّةِ فَغَسَلَهُمَا إِلَى الْمِرْفَقِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ تَوَضَّأَ عَلَى خُفَّيْهِ ثُمَّ رَكِبَ. فَأَقْبَلْنَا نَسِيرُ حَتَّى نَجِدَ النَّاسَ فِي الصَّلَاةِ قَدْ قَدَّمُوا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَصَلَّى بِهِمْ حِينَ كَانَ وَقْتُ الصَّلَاةِ. وَوَجَدْنَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ وَقَدْ رَكَعَ بِهِمْ رَكْعَةً مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ. فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَفَّ مَعَ الْمُسْلِمِينَ فَصَلَّى وَرَاءَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ الرَّكْعَةَ الثَّانِيَةَ. ثُمَّ سَلَّمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاتِهِ فَفَزِعَ الْمُسْلِمُونَ فَأَكْثَرُوا التَّسْبِيحَ لِأَنَّهُمْ سَبَقُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّلَاةِ. فَلَمَّا سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُمْ: قَدْ أَصَبْتُمْ أَوْ قَدْ أَحْسَنْتُمْ

---

je bolje činiti mesh po mestvama i u tome slijediti sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[280] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potvrdio da su ispravno postupili što su namaz klanjali na vrijeme za Abdurrahmanom b. Avfom i što nisu njega čekali.

150. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijesitio Jahja b. Seid – a obavijestio ga je, također, i El-Mu'temir, prenijevši od Et-Tejmija,[281] on od Bekra, a ovaj od Hasana, on od Ibnul-Mugirea b. Šu'bea, a on od El-Mugirea b. Šu'bea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, uzimajući abdest, mesh glave činio iznad čela."** Mugire je spomenuo: **"iznad turbana"**. Musedded je prenio od El-Mu'temira da je kazao: "Čuo sam svoga oca kada prenosi od Bekra b. Abdullaha, on od Hasana, on od El-Mugire b. Šu'beovog sina, a on od El-Mugirea, koji je kazao: **"Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., je činio mesh po mestvama, po prednjem dijelu glave i po turbanu."** Bekr kaže: "To sam čuo od Ibnul-Mugirea."

١٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ عَنِ التَّيْمِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا بَكْرٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ نَاصِيَتَهُ وَذَكَرَ فَوْقَ الْعِمَامَةِ. قَالَ: عَنِ الْمُعْتَمِرِ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَعَلَى نَاصِيَتِهِ وَعَلَى عِمَامَتِهِ. قَالَ بَكْرٌ: وَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ

151. ISPRIČAO NAM JE Musedded, prenijevši od Isaa b. Junusa, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Eš-Ša'bija, on od Urvea b. el-Mugirea b. Šu'bea, a on od svoga oca, da je kazao: **"Bili smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u njegovoj grupi jahača. Imao sam i posudu s vodom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., iziđe da obavi nuždu i potom se vrati. Donesoh mu posudu s vodom i polih mu, a on opra šake i umi lice. Potom izvuče svoje podlaktice ispod ogrtača; bila je to bizantinska vrsta vunenih ogrtača, čiji mu rukavi bijahu tijesni. Pošto izvuče podlaktice ispod ogrtača, ja krenuh da mu skinem mestve, a on mi**

١٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ يَذْكُرُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَكْبِهِ وَمَعِي إِدَاوَةٌ. فَخَرَجَ لِحَاجَتِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ فَتَلَقَّيْتُهُ بِالْإِدَاوَةِ فَأَفْرَغْتُ عَلَيْهِ فَغَسَلَ كَفَّيْهِ وَوَجْهَهُ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ ذِرَاعَيْهِ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ مِنْ صُوفٍ مِنْ جِبَابِ الرُّومِ ضَيِّقَةُ الْكُمَّيْنِ فَضَاقَتْ فَأَدْرَعَهُمَا ادِّرَاعًا. ثُمَّ أَهْوَيْتُ إِلَى الْخُفَّيْنِ لِأَنْزَعَهُمَا. فَقَالَ لِي:

[281] Sulejman b. Tarhan et-Tejmi Ebul-Mu'temir el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je 143. godine po Hidžri.

reče: 'Ostavi mestve, obuo sam ih na čiste noge.'[282], i učini mesh po njima."

Moj otac veli da je Eš-Ša'bij kazao: "Urve mi je posvjedočio (da je ovo čuo) od svoga oca, a njegov otac je posvjedočio (da je ovo čuo) od Allahovog Poslanika, s.a.v.s."

152. ISPRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Hasana i Zurarea b. Evfaa, da je Mugire b. Šu'be kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zaostao za nama.'**, a onda je spomenuo prethodnu priču, rekavši: **'...i zatekli smo ljude kako im Abdurrahman b. Avf imami na sabah-namazu. Pošto je ugledao Vjerovjesnika, s.a.v.s., htjede se vratiti nazad,[283] ali mu on pokaza da nastavi, te smo Vjerovjesnik, s.a.v.s., i ja klanjali za njim jedan rekat. Kada je predao selam, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ustao i klanjao rekat koji ga je prošao, ne dodavši ništa."**[284]

Ebu Davud kaže: "Ebu Seid el-Hudri, Ibn Zubejr i Ibn Omer su rekli: 'Ko zatekne imama na neparnom rekatu, učinit će dvije sehvi sedžde.'"

دَعِ الْخُفَّيْنِ فَإِنِّي أَدْخَلْتُ الْقَدَمَيْنِ الْخُفَّيْنِ وَهُمَا طَاهِرَتَانِ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

قَالَ أَبِي قَالَ الشَّعْبِيُّ: شَهِدَ لِي عُرْوَةُ عَلَى أَبِيهِ. وَشَهِدَ أَبُوهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٥٢. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ وَعَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى أَنَّ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ قَالَ: تَخَلَّفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ هَذِهِ الْقِصَّةَ. قَالَ: فَأَتَيْنَا النَّاسَ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ يُصَلِّ بِهِمُ الصُّبْحَ. فَلَمَّا رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَادَ أَنْ يَتَأَخَّرَ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ أَنْ يَمْضِيَ. قَالَ: فَصَلَّيْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْفَهُ رَكْعَةً. فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى الرَّكْعَةَ الَّتِي سُبِقَ بِهَا وَلَمْ يَزِدْ عَلَيْهَا.

قَالَ أبو داود: أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ عُمَرَ يَقُولُونَ: مَنْ أَدْرَكَ الْفَرْدَ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ

---

[282] En-Nevevi kaže: "Ovo je dokaz da mestve treba nazuti na čiste noge, nakon što se abdest uzme. Ukoliko bi neko obukao mestve, a da prije toga nije uzeo abdest, taj mesh po mestvama ne bi bio valjan. El-Humejdi bilježi u ***Musnedu***, sa senedom od El-Mugirea b. Šu'bea, koji je kazao: **"Jednom prilikom upitasmo Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Allahov Poslaniče, može li neko od nas činiti mesh po mestvama?' 'Može,' – odgovori on – 'ako ih je obuo na čiste noge.'"**

[283] Kad je Abdurrahman b. Avf, koji je kao imam predvodio džemat, ugledao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., htio se vratiti nazad da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., prošao naprijed, ali mu Allahov Poslanik, s.a.v.s., pokaza da dovrši namaz.

[284] Ne dodavši mu ništa, tj. ne učinivši sehvi-sedždu.

153. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, njega Šu'be, prenijevši od Ebu Bekra b. Hafsa b. Omera b. Sa'da, on od Ebu Abdullaha, a ovaj od Ebu Abdurrahmana, a on od Abdurrahmana b. Avfa, koji je upitao Bilala za abdest Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu je ovaj odgovorio: **"Izlazio bi radi obavljanja nužde, pa bih mu donio vodu i on bi se abdestio (ili je kazao: učinio bi mesh po turbanu i po mestvama)."**

Ebu Davud kaže: "On je Ebu Abdullah, štićenik plemena Benu Tejm b. Merre."

154. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Husejn ed-Dirhemi, kog je obavijestio Ibn Davud, prenijevši od Bukejra b. Amira, on od Ebu Zur'e b. Amra b. Džerira: **"Džerir je jednom prilikom obavio malu nuždu, potom uzeo abdest, učinivši mesh po mestvama. (Na pitanje prisutnih zašto je tako postupio), on reče: 'A zašto ne bih kada sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da čini mesh?' Prisutni rekoše: 'To je (možda) bilo prije nego je objavljena sura El-Maide.' On odgovori: 'Ja sam primio islam nakon objavljenja sure El-Maide.'"**[285]

١٥٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ سَمِعَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ: أَنَّهُ شَهِدَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ يَسْأَلُ بِلَالًا عَنْ وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: كَانَ يَخْرُجُ يَقْضِي حَاجَتَهُ فَآتِيهِ بِالْمَاءِ فَيَتَوَضَّأُ وَيَمْسَحُ عَلَى عِمَامَتِهِ وَمُوقَيْهِ.

قَالَ أبو داود: هُوَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى بَنِي تَيْمِ بْنِ مُرَّةَ

١٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الدِّرْهَمِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ دَاوُدَ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ: أَنَّ جَرِيرًا بَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَقَالَ: مَا يَمْنَعُنِي أَنْ أَمْسَحَ وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ. قَالُوا: إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ قَبْلَ نُزُولِ الْمَائِدَةِ. قَالَ: مَا أَسْلَمْتُ إِلَّا بَعْدَ نُزُولِ الْمَائِدَةِ

---

[285] Prisutni su se začudili Džerir b. Abdullahovom hadisu zato što su smatrali da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio mesh po mestvama prije nego je objavljen ajet o abdestu u suri El-Maide, i da je ovim ajetom dokinuta Poslanikova, s.a.v.s., dotadašnja praksa.

Pošto je Džerir, za koga su znali da je primio islam nakon objave sure El-Maide, naglasio da je nakon objave ove sure vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako čini mesh po mestvama, shvatili su da je ovaj propis još važeći i da nije derogiran navedenim ajetom.

155. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harrani, koje je obavijestio Veki, njega Delhem b. Salih, prenijevši od Hudžejra b. Abdullaha, on od Ibn Burejdea, a on od svoga oca: **"Abesinski vladar Negus je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., poklonio jednobojne crne mestve. On ih je obuo, potom je po njima činio mesh."**[286] Musedded je kazao: "od Delhema b. Saliha".

Ebu Davud je rekao: "Ovo spada u hadise koje su prenijeli samo stanovnici Basre."

156. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Ibn Hajj Hasan b. Salih,[287] prenijevši od Bukejra b. Amira el-Bedželija, on od Abdurrahmana b. Ebu Nu'ma, a on od El-Mugirea b. Šu'bea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom učinio mesh po mestvama. Upitah: 'Allahov Poslaniče, jesi li to zaboravio?' On reče: 'Ne, nisam, nego si ti zaboravio.**[288] **Ovo mi je naredio moj Gospodar.'"**

60. O vremenskom periodu činjenja mesha po mestvama

157. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od El-

١٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا دَلْهَمُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ حُجَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّجَاشِيَّ أَهْدَى إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُفَّيْنِ أَسْوَدَيْنِ سَاذَجَيْنِ. فَلَبِسَهُمَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

قَالَ مُسَدَّدٌ عَنْ دَلْهَمِ بْنِ صَالِحٍ. قَالَ أَبُو دَاوُد: هَذَا مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ أَهْلُ الْبَصْرَةِ

١٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ حَيٍّ هُوَ الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَامِرٍ الْبَجَلِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَسِيتَ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتَ نَسِيتَ. بِهَذَا أَمَرَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ

٦٠. بَاب التَّوْقِيتِ فِي الْمَسْحِ

١٥٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ وَحَمَّادٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ

---

[286] Ovaj hadis je dokaz da je dozvoljeno primati poklone od sljedbenika Knjiga. Abesinski vladar je, kako tvrdi Ibnul-Arebi, poklonio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., mestve prije nego je primio islam. S njim se slaže i Zejnuddin el-Iraki.

[287] Hasan b. Salih b. Hajj, a on je Hajjan b. Šufje es-Sevri el-Hemdani, je pouzdan prenosilac hadisa, šerijatski pravnik i pobožan čovjek. Neki smatraju da je naginjao šiizmu. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 199. godine po Hidžri.

[288] **"Allahov Poslaniče, da nisi zaboravio da treba oprati noge?" On reče: "Nisam, nego si ti zaboravio da sam ja Allahov poslanik i da ja, kao Allahov poslanik, mogu uspostaviti neki propis. Ovo mi je naredio moj Gospodar."**

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ عَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ لِلْمُسَافِرِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ بِإِسْنَادِهِ قَالَ فِيهِ: وَلَوِ اسْتَزَدْنَاهُ لَزَادَنَا

Hakema i Hammada, oni od Ibrahima, on od Ebu Abdullaha el-Džedelija, on od Huzejmea b. Sabita, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., koji je kazao: **"Mesh po mestvama za putnika važi tri, a za onoga ko je kod kuće jedan dan i jednu noć."**[289]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Mensur b. el-Mu'temir od Ibrahima et-Tejmija, koji je kazao: 'Da smo od njega zatražili i duži rok, dao bi nam.'"

١٥٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ قَطَنٍ عَنْ أُبَيِّ بْنِ عِمَارَةَ قَالَ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ وَكَانَ قَدْ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْقِبْلَتَيْنِ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ؟ قَالَ نَعَمْ. قَالَ: يَوْمًا؟ قَالَ يَوْمًا. قَالَ وَيَوْمَيْنِ؟ قَالَ وَيَوْمَيْنِ. قَالَ وَثَلَاثَةً؟ قَالَ: نَعَمْ وَمَا شِئْتَ.

158. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Amr b. er-Rebi' b. Tarik, njega Jahja b. Ejub, prenijevši od Abdurrahmana b. Rezina, on od Muhammeda b. Jezida, on od Ejuba b. Katana, a on od Ubeja b. Imarea da je Jahja b. Ejub, koji je s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjao prema dvjema kiblama, rekao: **"Allahov Poslaniče, mogu li ja činiti mesh po mestvama?" "Možeš." – reče on. "Jedan dan?" "Da." – reče Poslanik. "Dva dana?" "Da." – odgovori on. "Tri dana?" "Možeš koliko hoćeš." – odgovori mu Poslanik.**[290]

---

[289] Većina islamskih učenjaka smatra da mesh po mestvama koje se obuku nakon uzetog abdesta, za onog ko je kod kuće, traje dan i noć, ili 24 sahata, dok mesh po mestvama putniku traje tri dana i tri noći, ili 72 sahata.

Ovakav stav temelje na tematskom hadisu i hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, od Alije, gdje stoji da je Tarik b. Šurejh b. Hani upitao Aliju b. Ebu Taliba o trajanju mesha po mestvama, pa mu je Alija rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odredio da putnik može mesh po mestvama koristiti tri dana i tri noći, dok ga onaj ko je kod kuće može koristiti jedan dan i jednu noć."**

[290] Malik i još neki učenjaci, na temelju ovoga hadisa, smatraju da se mesh po mestvama može koristiti bez vremenskog ograničenja. Po njemu su putnik i onaj ko je kod kuće u tome izjednačeni. Prema riječima Ibn Hadžera, Ebu Davud ovaj hadis nije smatrao jakim. Buhari ga ocjenjuje slabim, dok Nevevi tvrdi da

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ الْمِصْرِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ عَنْ أُبَيِّ بْنِ عِمَارَةَ قَالَ فِيهِ: حَتَّى بَلَغَ سَبْعًا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ وَمَا بَدَا لَكَ.

Ebu Davud kaže: "Ibn Ebu Merjem el-Misri ga je prenio od Jahjaa b. Ejuba, on od Abdurrahmana b. Rezina, on od Muhammeda b. Jezida b. Ebu Zijada, on od Ubadea b. Nusijja, a on od Ubeja b. Umarea, koji je kazao: **'Tako ga je pitao sve dok nije stigao do sedam dana, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uvijek odgovarao: 'Koliko hoćeš.'"**

قَالَ أبو داود: وَقَدِ اخْتُلِفَ فِي إِسْنَادِهِ وَلَيْسَ هُوَ بِالْقَوِيِّ. وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ وَيَحْيَى بْنُ إِسْحَقَ السَّيْلَحِينِيُّ وَ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ. وَقَدِ اخْتُلِفَ فِي إِسْنَادِهِ

Ebu Davud kaže: "Razišli su se u pogledu njegovog seneda koji nije čvrst. A prenijeli su ga i Ibn Ebu Merjem i Jahja b. Ishak i Es-Sulejhi i Jahja b. Ejub. Razišli su se i u pogledu njegovog seneda.

٦١. بَاب الْمَسْحِ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ

61. O meshu po čarapama

١٥٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ وَكِيعٍ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي قَيْسٍ الْأَوْدِيِّ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَرْوَانَ عَنْ هُزَيْلِ بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ وَالنَّعْلَيْنِ.

قَالَ أبو داود: كَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ لَا يُحَدِّثُ بِهَذَا الْحَدِيثِ لِأَنَّ الْمَعْرُوفَ عَنِ

159. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Vekia, on od Sufjana es-Sevrija, on od Ebu Kajsa el-Evdija, a on je, ustvari, Abdurrahman b. Servan, on od Huzejla b. Šurahbila, a on od El-Mugirea b. Šu'bea:[291] **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uzeo abdest i učinio mesh po čarapama i sandalama."**[292]

---

su hadiski učenjaci jednoglasni u ocjeni da je ovaj hadis slab. Nevevi tvrdi da je Ebu Hanifa stava da se vrijeme mesha po mestvama računa od momenta kada se izgubi abdest. Ahmed i Es-Sevri drže da se mesh po mestvama računa od momenta kada se obuju.

[291] Ovaj hadis je s istim senedom zabilježio i Et-Tirmizi i za njega kazao da je hasen-sahih.

[292] Muhammed b. Džafer et-Tahavi, u *Šerhu meanil-asar*, veli: "Smatramo da se mesh može činiti po čarapama, pod uslovom da su debele i ispletene gusto da ne propuštaju lahko vodu." Isto misle i Ebu Jusuf i Muhammed.

Ebu Hanife smatra da se mesh po čarapama može uzeti samo pod sljedećim uslovima: da su čarape debele, da su gusto pletene te da lahko ne propuštaju vodu, da su pokrpljene kožom i da same stoje uz nogu, bez lastika ili kakvog

Ebu Davud kaže: "Abdurrahman b. Mehdi nije ispričao ovaj hadis, jer je od El-Mugirea poznato da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., činio mesh po mestvama. Također je preneseno i od Ebu Musaa el-Eš'arija da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., činio mesh po čarapama. Taj sened nije ni spojen niti je jak. Od ashaba su mesh po čarapama prakticirali: Alija b. Ebu Talib, Ibn Mesud, Bera b. Az'ib, Enes b. Malik, Ebu Umame, Sehl b. Sa'd i Amr b. Hurejs. A to se prenosi i od Omera b. Hattaba i Ibn Abbasa."

الْمُغِيرَةِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرُوِيَ هَذَا أَيْضًا عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ مَسَحَ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ وَلَيْسَ بِالْمُتَّصِلِ وَلَا بِالْقَوِيِّ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَمَسَحَ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَابْنُ مَسْعُودٍ وَالْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَأَبُو أُمَامَةَ وَسَهْلُ بْنُ سَعْدٍ وَعَمْرُو بْنُ حُرَيْثٍ. وَرُوِيَ ذَلِكَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَابْنِ عَبَّاسٍ

62. O istoj temi

٦٢. بَابٌ مِنْهُ

160. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Abbad b. Musa, koje je obavijestio Hušejm, prenijevši od Jalaa b. Ataa, on od svoga oca, on od

١٦٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَعَبَّادُ بْنُ مُوسَى قَالَا أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَبَّادٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَوْسُ بْنُ

---

drugog poveza. Ako nisu takve, on uslovljava da je na njima bilo kakva obuća, makar sanadle ili nanule.

Šafija, Ahmed b. Hanbel, Ishak b. Rahivejh, Sufjan es-Sevri, Abdullah b. Mubarek, Muhammed b. Hasan i Ebu Jusuf smatraju da se po čarapama može učiniti mesh ako su debele i gusto ispletene. Oni ne uslovljavaju da su pokrpljene kožom ili da je na njima neka obuća. Abdurrahman el-Mubarekfuri drži da je odabran onaj stav i mišljenje po kome se mesh po čarapama može uzeti ukoliko su čarape debele i gusto ispletene, makar i ne bile pokrpljene kožom i makar na njima i ne bila bilo kakva obuća, pod uslovom da same stoje uz nogu i da lahko ne propuštaju vodu.

Neki vele da se po svakim čarapama može uzeti mesh ukoliko je velika hladnoća, bile one debele ili tanke, gusto ili rijetko ispletene. Takav stav temelje na hadisu što ga je Ahmed b. Hanbel zabilježio u ***Musnedu*** sa senedom od Sevbana, gdje stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao jednu izvidnicu koju je studen gotovo uništila. Kada su se vratili, ispričali su Vjerovjesniku šta ih je snašlo, pa im je naredio da ubuduće uzimaju mesh po turbanima i po onome što im je na nogama."**

أَبِي أَوْسٍ الثَّقَفِيُّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى نَعْلَيْهِ وَقَدَمَيْهِ. وَقَالَ عَبَّادٌ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى كِظَامَةَ قَوْمٍ يَعْنِي الْمِيضَأَةَ وَلَمْ يَذْكُرْ مُسَدَّدٌ الْمِيضَأَةَ وَالْكِظَامَةَ. ثُمَّ اتَّفَقَا: فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى نَعْلَيْهِ وَقَدَمَيْهِ

Abbada, kom je prenio Evs b. Ebu Evs es-Sekafi, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo abdest, ili učinio mesh po sandalama i stopalima. Abbad kaže: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je došao na bunar nekih ljudi od koga je kanal vodio do drugog bunara, tj. napajališta."** Musedded nije spomenuo bunar i napajalište, a onda su se (i Abbad b. Musa i Musedded u preostalom dijelu hadisa) suglasili da je uzeo abdest i učinio mesh po sandalama i stopalima.

٦٣. بَاب كَيْفَ الْمَسْحُ

63. Kako se čini mesh (po mestvama)

١٦١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ قَالَ ذَكَرَهُ أَبِي عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ. وَقَالَ غَيْرُ مُحَمَّدٍ: عَلَى ظَهْرِ الْخُفَّيْنِ

161. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzar, kog je obavijestio Abdurrahman b. Ebu Zinad, prenijevši od svog oca, on od Urvea b. Zubejra, a on od El-Mugirea b. Šu'bea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je činio mesh po mestvama."** Ostali, osim Muhammeda, vele: **"Činio je mesh po mestvama odozgo."**[293]

١٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا حَفْصٌ يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ خَيْرٍ عَنْ عَلِيٍّ

162. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Hafs b. Gajjas, prenijevši od A'meša, on od Ebu Ishaka,

---

[293] Ovaj je hadis, osim Ebu Davuda bilježi i Et-Tirmizi u *Džami'u*. Buhari je u *Et-Tarihul-Evsatu*, sa senedom, zabilježio od Mugirea da je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je mesh po mestvama učinio samo odozgo."**

Prema njegovim riječima, ovaj hadis je daleko pouzdaniji od hadisa koji je prenio Redža b. Hajve preko Mugirievog pisara od Mugirea, a koji će biti spomenut nešto kasnije.

Alija b. Ebu Talib kaže: **"Kada bi se vjera mogla temeljiti na mišljenjima ljudi, bilo bi logičnije da se mestve potiru odozdo. Međutim, lično sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako mestve potire samo odozgo."** Na temelju spomenutih hadisa, Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri Ishak i Ahmed b. Hanbel smatraju da je mesh po mestvama dovoljno učiniti samo odozgo.

قَالَ: لَوْ كَانَ الدِّينُ بِالرَّأْيِ لَكَانَ أَسْفَلُ الْخُفِّ أَوْلَى بِالْمَسْحِ مِنْ أَعْلَاهُ. وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَلَى ظَاهِرِ خُفَّيْهِ.

on od Abduhajra, a on od Alije, koji je kazao: **"Kada bi se vjera mogla temeljiti na mišljenjima ljudi, bilo bi logičnije da se mestve potiru odozdo. Međutim, ja sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako mestve potire odozgo."**

١٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنِ الْأَعْمَشِ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: مَا كُنْتُ أَرَى بَاطِنَ الْقَدَمَيْنِ إِلَّا أَحَقَّ بِالْغَسْلِ حَتَّى رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَلَى ظَهْرِ خُفَّيْهِ.

163. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Jahja b. Adem, njega Jezid b. Abdulaziz, prenijevši od A'meša istim senedom prethodni hadis, da je rekao: **"Mislio sam da je preče prati tabane, sve dok nisam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da mesh po mestvama čini odozgo."**

وَرَوَاهُ وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: كُنْتُ أَرَى أَنَّ بَاطِنَ الْقَدَمَيْنِ أَحَقُّ بِالْمَسْحِ مِنْ ظَاهِرِهِمَا حَتَّى رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَلَى ظَاهِرِهِمَا. قَالَ وَكِيعٌ: يَعْنِي الْخُفَّيْنِ. وَرَوَاهُ عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَعْمَشِ كَمَا رَوَاهُ وَكِيعٌ. وَرَوَاهُ أَبُو السَّوْدَاءِ عَنِ ابْنِ عَبْدِ خَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا تَوَضَّأَ فَغَسَلَ ظَاهِرَ قَدَمَيْهِ وَقَالَ: لَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

Veki ga je prenio od A'meša, s njegovim senedom, gdje je kazao: **"Mislio sam da je preče po tabanima činiti mesh nego odozgo, sve dok nisam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako mesh po mestvama čini odozgo."** Ovako je prenio i Veki. A prenio ga je Ebus-Sevda od Ibn Abduhajra, a on od svoga oca, koji je kazao: **"Vidio sam Aliju kada je uzimao abdest. Oprao je stopala odozgo i rekao: 'Da nisam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da ovako čini, ne bih ni ja to učinio.'"** Potom je citirao cijeli hadis.

١٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الْأَعْمَشِ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: لَوْ كَانَ الدِّينُ بِالرَّأْيِ لَكَانَ بَاطِنُ الْقَدَمَيْنِ أَحَقَّ بِالْمَسْحِ مِنْ ظَاهِرِهِمَا. وَقَدْ مَسَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ظَهْرِ خُفَّيْهِ.

164. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, njemu je ispričao Hafs b. Gajas, prenijevši od A'meša, da je Alija kazao: **"Da je po logici, činili bi mesh po tabanima, a ne odozgo. Međutim, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je mesh po mestvama činio odozgo."**

١٦٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَرْوَانَ وَمَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ الدِّمَشْقِيُّ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ

165. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Mervan i Mahmud b. Halid ed-Dimeški, prenijevši od

Velida b. Mahmuda, kog je obavijestio Sevr b. Jezid, prenijevši od Redžaa b. Hajvea, on od El-Mugire b. Šu'beovog pisara,[294] a on od El-Mugirea b. Šu'bea, koji je kazao: **"Nosio sam vodu za abdest Allahovom Poslaniku za vrijeme Pohoda na Tebuk, pa je mesh po mestvama činio (i odozgo) i odozdo."**[295]

Ebu Davud kaže: "Obaviješten sam da Sevr ovaj hadis nije čuo od Redžaa."

قَالَ مَحْمُودٌ قَالَ أَخْبَرَنَا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ عَنْ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ ابْنِ شُعْبَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: وَضَّأْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ فَمَسَحَ أَعْلَى الْخُفَّيْنِ وَأَسْفَلَهُمَا؟

قَالَ أبو داود: وَبَلَغَنِي أَنَّهُ لَمْ يَسْمَعْ ثَوْرٌ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ رَجَاءٍ

64. O prskanju odjeće (nakon uzetog abdesta)

٦٤. بَاب فِي الِانْتِضَاحِ

166. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši

١٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ هُوَ الثَّوْرِيُّ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ

---

[294] Mugirievom pisaru je ime Verrad es-Sekafi el-Kufi. Pouzdan je ravija. Pripadao osmoj generaciji.

[295] Na temelju ovoga hadisa, Malik i Šafija smatraju da mestve treba potirati i odozgo i odozdo, s tim što Šafija smatra da je potiranje mestvi odozgo farz, a potiranje odozdo mustehab.

Malik svoj stav temelji na tematskom hadisu i na eseru koji je zabilježio u *Muveta'u*, gdje stoji: **"Upitao sam Ibn Šihaba kako se čini mesh po mestvama, pa je on jednom rukom potrao mestve odozgo, a drugom odozdo."** Malik veli: "To što mi je Ibnu Šihab pokazao je najbolje što sam saznao o načinu uzimanja mesha po mestvama."

Šafija svoje mišljenje bazira na tematskom hadisu koji je, prema ocjeni mnogih, slab. Za ovaj hadis Ebu Zur'a i Buhari kažu da nije pouzdan. Ebu Hanife smatra da je mestve dovoljno potrti samo odozgo. Mišljenje temelji na pouzdanom hadisu koji smo ranije spomenuli.

Ševkani u djelu *Nejlul-Evtar*, kaže: "Sasvim je izvjesno da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio mesh po mestvama na oba načina. Katkada bi ih potro i odozdo i odozgo, a katkada opet samo odozgo, da bi pokazao da je i jedan i drugi način moguć i dozvoljen."

Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da je hadis u kome je spomenuto da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., potirao po mestvama samo odozgo – vjerodostojan, dok je hadis u kom se spominje potiranje i odozgo i odozdo slab. Prema tome, treba se držati hadisa koji je pouzdaniji i po njemu postupati.

مُجَاهِدٍ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ الْحَكَمِ الثَّقَفِيِّ أَوِ الْحَكَمِ بْنِ سُفْيَانَ الثَّقَفِيِّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا بَالَ يَتَوَضَّأُ وَيَنْتَضِحُ.

قَالَ أبو داود. وَافَقَ سُفْيَانَ جَمَاعَةٌ عَلَى هَذَا الْإِسْنَادِ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: الْحَكَمُ أَوِ ابْنُ الْحَكَمِ

od Mensura, on od Mudžahida, a on od Sufjana b. el-Hakema ili El-Hakema b. Sufjana es-Sekafija, koji je kazao: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio malu nuždu, uzeo bi abdest i poprskao."**[296]

Ebu Davud kaže: "Sufjan se složio sa skupinom (koja je prenijela ovaj hadis) u pogledu seneda. Neki su kazali: El-Hakem ili Ibnul-Hakem."

١٦٧. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ هُوَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ ثَقِيفٍ

167. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail, kog je obavijestio Sufjan (Sufjan je Ibn Ujejne), prenijevši od Ibn Ebu Nedžiha, on od Mudžahida, a on od nekog čovjeka

---

[296] Ebu Bekr Ibnul-Arebi kaže da su se učenjaci razišli u shvaćanju značenja ovog hadisa, odnosno, u tome na što se odnosi prskanje. O tome postoje četiri mišljenja:

1. da se prskanje odnosi na upotrebu vode tokom uzimanja abdesta. *Poprskao* znači: ***sipao vodu i dobro oprao one dijelove tijela koji se pri uzimanju abdesta peru, i nije škrtario na vodi***;

2. da se odnosi na čišćenje poslije obavljene male nužde. Dakle, naspi vode i operi spolni organ vodom nakon što obaviš malu nuždu;

3. da se odnosi na čišćenje poslije obavljene velike nužde. Dakle, nakon što je obavio veliku nuždu, nasuo je vodu i njome se oprao; i

4. da se odnosi na prskanje odjeće oko spolnog organa nakon što se uzme abdest.

Prema mišljenju većine učenjaka, kako ističe En-Nevevi, ovo posljednje je pravo značenje na koje upućuju dva posljednja hadisa ovog poglavlja kao i sljedeći hadis.

Ibn Abbas priča: **"Neki čovjek se požalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., rekavši: 'Allahov Poslaniče, kada stupim u namaz, osjećam da mi mokraća izlazi i vlaži odjeću. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'To vam šejtan, Allah ga prokleo, ubacuje sumnju da bi vam odvratio pažnju od namaza. Zato, nakon što uzmete abdest, poprskajte odjeću oko spolnog organa, tako da, kada vam se pojavi takva sumnja, pomislite da je ta mokrina od vode koju ste poprskali.' Taj čovjek je tako uradio i nije mu se više javljala sumnja."** (Abdurrezzak u *Džamiu*)

عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَالَ ثُمَّ نَضَحَ فَرْجَهُ

iz plemena Sekif, a on od svoga oca, koji je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je obavio malu nuždu, a zatim poprskao vodom oko spolnog organa."**

١٦٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ الْمُهَاجِرِ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ الْحَكَمِ أَوِ ابْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ ـ رَسُولَ اللَّهِ ـ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَنَضَحَ فَرْجَهُ

168. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. el-Muhadžir, kog je obavijestio Muavija b. Amr, njega Zaide, prenijevši od Mensura, on od Mudžahida, on od El-Hakema ili Ibnul-Hakema, a on od svoga oca, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., obavio malu nuždu, potom uzeo abdest i poprskao (vodom) oko spolnog organa.**

٦٥. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا تَوَضَّأَ

65. Šta treba izgovoriti nakon abdesta

١٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمْدَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُدَّامَ أَنْفُسِنَا نَتَنَاوَبُ الرِّعَايَةَ رِعَايَةَ إِبِلِنَا. فَكَانَتْ عَلَيَّ رِعَايَةُ الْإِبِلِ فَرَوَّحْتُهَا بِالْعَشِيِّ فَأَدْرَكْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَخْطُبُ النَّاسَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُومُ فَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ يُقْبِلُ عَلَيْهِمَا بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ إِلَّا قَدْ أَوْجَبَ. فَقُلْتُ: بَخٍ بَخٍ مَا أَجْوَدَ هَذِهِ. فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ الَّتِي قَبْلَهَا يَا عُقْبَةُ أَجْوَدُ مِنْهُ. فَنَظَرْتُ فَإِذَا هُوَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ.

169. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Seid el-Hemdani, kog je obavijestio Ibn Vehb, njega Muavija b. Salih, prenijevši od Ebu Osmana, on od Džubejra b. Nufejra, a on od Ukbea b. Amira, koji veli: **"Bili smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u vrijeme kada smo sami sebe opsluživali i kada smo naizmjenično čuvali naše deve.[297] Bio je red na mene da ih čuvam. Kada sam ih uvečer dotjerao, zatekao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori ljudima. Čuo sam kada je rekao: 'Neće nijedan od vas temeljito uzeti abdest, a potom, iskreno se licem i srcem predavši (Allahu), klanjati dva rekata (dobrovoljnog namaza), a da neće zaslužiti Džennet.' (Čuvši to) rekoh: 'Uh, uh, kako je ovo dobro!' Čovjek koji je bio ispred mene reče: 'Ukbe, ono što**

[297] Ukbe b. Amir je ovaj hadis čuo u samom početku Objave, dok su muslimani bili još malobrojni i siromašni i dok nisu imali sluga.

فَقُلْتُ: مَا هِيَ يَا أَبَا حَفْصٍ؟ قَالَ: إِنَّهُ قَالَ آنِفًا قَبْلَ أَنْ تَـجِيءَ: مَا مِنكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَفْرُغُ مِـنْ وُضُوئِهِ: أَشْـهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْـدَهُ لَا شَرِيـكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّـدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةُ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ.

je prije toga izgovoreno još je bolje.' Pogledah, bio je to Omer b. Hattab. 'Šta je to bolje, Ebu Hafse?' – upitah. On reče: 'Sada je, prije nego si ti došao, Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Neće nijedan od vas temeljito uzeti abdest, a onda reći: 'Ešhedu en la ilahe illallah vahdehu la šerike leh, ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu/Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog. On nema sudruga. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.' – a da mu neće biti otvoreno svih osam džennetskih kapija i moći će ući na koju želi.""[298]

قَـالَ مُعَاوِيَةُ: وَحَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ

Muavija kaže: "Ispričao mi je Rebia b. Jezid, prenijevši od Ebu Idrisa, a on od Ukbea b. Amira."

١٧٠. حَدَّثَنَـا الْحُسَـيْنُ بْـنُ عِيسَـى قَال حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْـنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ عَنْ حَيْوَةَ ابْنُ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِي عَقِيلٍ عَنِ ابْنِ

170. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Isa, kog je obavijestio Abdullah b. Jezid el-Mukri, prenijevši od Hajvea b. Šurejha, on

[298] Hafiz Ibnu Hadžer el-Askalani veli: "Abdeske dove koje su spomenute u nekim djelima šafijskog i hanefijskog mezheba, a koje se uče pri pranju dijelova tijela, nemaju valjanog utemeljenja. Ne postoji nijedan pouzdan hadis u tom pogledu. U nekim hadisima su spomenute neke druge dove. Međutim, svi hadisi, u kojima se spominju bilo kakve (abdeske) dove, veoma su slabi. Takve hadise uglavnom bilježe El-Mustagfiri u djelu *Ed-Da'vat* i Ibn Asakir u djelu *El-Emali.*

Nevevi u djelu *El-Hedj*, tvrdi da su sve dove i sve vrste zikra koje se dovode u vezu s abdestom neutemeljene, pridodate i izmišljene. Ono što je pouzdano od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je da on nije ništa učio ni prije ni u toku, a ni nakon uzimanja abdesta, osim *Bismille* na početku i dove koja je spomenuta u tematskom hadisu, poslije abdesta.

Spomenuti hadis su od Omera zabilježili i Muslim u *Sahihu* i Et-Tirmizi u *Džami'u*, s tim što u Et-Tirmizijevoj verziji stoji i dodatak: **"Allahu, učini da budem od onih koji se iskreno kaju i redovno čiste."**

S ovim dodatkom ovaj su hadis zabilježili i Bezzar u *Musnedu* i Taberani u *Mu'džemul-evsatu*, sa senedom od Sevbana.

عَمِّهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ.

وَلَمْ يَذْكُرْ أَمْرَ الرِّعَايَةِ. قَالَ عِنْدَ قَوْلِهِ: فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ رَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ: وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَى حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ

od Ebu Akila, on od svoga amidžića, on od Ukbea b. Amira el-Džuhenija, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., slično prethodnom hadisu, s tim što u njemu nije spomenuo ništa o čuvanju deva. On je, nakon njegovih riječi: **"temeljito uzeti abdest"** kazao: **"Potom pogleda u nebesa i prouči..."** i citirao hadis, po značenju, sličan Muavijinom.

٦٦. بَاب الرَّجُلِ يُصَلِّي الصَّلَوَاتِ بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ

66. O tome da čovjek s jednim abdestom može klanjati više namaza

١٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ الْبَجَلِيِّ قَالَ مُحَمَّدٌ: هُوَ أَبُو أَسَدٍ بْنُ عَمْرٍو قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ الْوُضُوءِ فَقَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلَاةٍ، وَكُنَّا نُصَلِّي الصَّلَوَاتِ بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ

171. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Amra b. Amira el-Bedželija, za kog Muhammed, tj. Ebu Esed b. Amr, kaže da je pitao Enesa b. Malika o abdestu, pa mu je rekao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je za svaki namaz uzimao novi abdest, dok smo mi s jednim abdestom klanjali više namaza."**[299]

[299] Na temelju ovoga i njemu sličnih hadisa većina islamskih učenjaka smatra da je uzimanje (novog) abdesta za svaki namaz mustehab, te da nije obavezno ukoliko abdest nije prethodno pokvaren.

Neki učenjaci smatraju da je onima koji nisu na putu vadžib za svaki namaz uzeti novi abdest, bez obzira da li su prehodni izgubili. Ovakav stav temelje na spomenutom hadisu i na kur'anskom ajetu: *O vjernici, kada ustanete da klanjate, operite svoja lica i ruke do iza laktova, potarite svoje glave, a noge operite do više članaka.* (El-Maide, 6)

Oni smatraju da nas ovaj ajet, općenitošću svoga značenja, obavezuje da uzmemo abdest uvijek kada hoćemo klanjati. Sljedbenici prvog mišljenja smatraju da se obaveza koja je naglašena u spomenutom ajetu odnosi na one koji nemaju abdest, a ne općenito na svakoga ko hoće da klanja. To potkrepljuju riječima Allahovog Poslanika, s.a.v.s: **"Nema potrebe uzimati abdest onaj ko nije ničim prethodno abdest pokvario."** (Ed-Darimi u *Musnedu*)

To što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., za svaki namaz nanovo uzimao abdest, ne obavezuje nas da i mi tako činimo. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je time samo

172. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja b. Sufjan, njega Alkame b. Mersed, prenijevši od Sulejmana b. Burejdea, a on od svoga oca, koji je kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Dan oslobođenja Mekke s jednim abdestom klanjao svih pet namaza i učinio mesh po mestvama. Omer mu je rekao: 'Vidim da si danas uradio nešto što ranije nisi činio?' On reče: 'Uradio sam to namjerno.'"**[300]

١٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: إِنِّي رَأَيْتُكَ صَنَعْتَ الْيَوْمَ شَيْئًا لَمْ تَكُنْ تَصْنَعُهُ. قَالَ: عَمْدًا صَنَعْتُهُ

67. O nepotpunom uzimanju abdesta

٦٧. بَاب تَفْرِيقِ الْوُضُوءِ

173. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ma'ruf, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Džerira b. Hazima, on od Katadea b.

١٧٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ

---

ukazao na ono što je bolje. Ili je to, kako kaže Tahavija, bilo u početku stavljeno u obavezu samo Allahovom Poslaniku i da je trajalo do Oslobođenja Mekke, kada je dokinuto, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada klanjao svih pet namaza s jednim abdestom, kako stoji u sljedećem hadisu.

[300] Iz prethodnog hadisa se vidi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., za svaki namaz redovno uzimao (novi) abdest.

Ovaj hadis ukazuje na to da je na Dan oslobođenja Mekke došlo do izvjesne promjene u dotadašnjoj Vjerovjesnikovoj, s.a.v.s., praksi – počeo je s jednim abdestom klanjati više namaza. Neki vele da je ranija Poslanikova, s.a.v.s., praksa dokinuta i stavljena van snage ovim hadisom. To potkrepljuju sljedećim predanjem.

Abdullah b. Hanzale el-Ensari veli: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u početku naređivao da se za svaki namaz uzima novi abdest, bez obzira da li bi prethodni bio pokvaren ili ne. Pošto je to predstavljalo poteškoću za mnoge, ostavio je mogućnost da se s jednim abdestom može klanjati više namaza. Obaveza uzimanja abdesta za sljedeći namaz ostala je samo za one koji ga izgube."**

Neki smatraju da nijedan od spomenutih hadisa nije stavljen van snage. U prethodnom poglavlju Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ukazao na ono što je ljepše i efdalnije, a to je da se za svaki namaz promijeni abdest. Ovim hadisom je pokazao da je dozvoljeno s jednim abdestom klanjati više namaza, kako farzova, tako i nafila. Na to upućuju njegove riječi: **"To sam namjerno uradio."**

أَنَّهُ سَمِعَ قَتَادَةَ بْنَ دِعَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ: أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ تَوَضَّأَ وَتَرَكَ عَلَى قَدَمِهِ مِثْلَ مَوْضِعِ الظُّفْرِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ.

Deame, a ovaj od Enesa: **"Neki čovjek je, nakon što je uzeo abdest, došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Na stopalu mu je, koliko nokat, ostalo suho. (Vidjevši to) Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Vrati se i lijepo uzmi abdest.'"**[301]

قَالَ أَبُو داود: هَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ بِمَعْرُوفٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ وَلَمْ يَرْوِهِ إِلَّا ابْنُ وَهْبٍ وَحْدَهُ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ مَعْقِلِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الْجَزَرِيِّ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ قَالَ: ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ.

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis nije poznat od Džerira b. Hazima. Prenio ga je samo Ibn Vehb. Preneseno je od Ma'kila b. Ubejdullaha el-Džezerrija, on od Ebu Zubejra, on od Džabira, on od Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao slično prethodnom hadisu: **'Vrati se i lijepo uzmi abdest.'"**

١٧٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ وَحُمَيْدٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَى قَتَادَةَ

174. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, njega Junus i Humejd, prenijevši od Hasana, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično Katadeovom hadisu.

---

[301] Ebu Hanife i još neki učenjaci smatraju da je ovaj hadis dokaz da osoba kod koje na nekom od dijelova tijela ostane suho nije obavezna obnoviti cijeli abdest, nego će samo ponovo oprati taj dio tijela. Takav zaključak izvlače iz Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., riječi: **"Vrati se i lijepo uzmi abdest."**, što, po njima, znači: "Vrati se i lijepo operi taj dio tijela na kome je ostalo suho?" Kadi Ijad, pak, iz istog hadisa izvodi zaključak da je osoba kod koje na nekom od dijelova tijela koji se prilikom uzimanja abdesta peru ostalo suho obavezna obnoviti abdest. On taj zaključak izvodi iz istih riječi iz kojih je i Ebu Hanife zaključio da nije obavezna, nego da je obavezna oprati samo taj dio. "Da tim riječima Allahov Poslanik nije mislio na ponovno uzimanje abdesta" – tvrdi on – "rekao bi toj osobi: 'Idi i lijepo operi taj dio gdje ti je suho.'" Da je mišljenje kadije Ijada ispravnije, potvrđuje i posljednji hadis iz ovog poglavlja, u kom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., decidno naredio da ta osoba obnovi i abdest i namaz.

175. ISPRIČAO NAM JE Hajve b. Šurejh, kog je obavijestio Bekijje,[302] prenijevši od Behirea b. Sa'da,[303] on od Halida, a on od nekih Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., ashaba: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je vidio nekog čovjeka kako klanja, a na tabanu mu ostalo suho koliko dirhem, pa mu je naredio da obnovi i abdest i namaz."**

١٧٥. حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ بَحِيرٍ هُوَ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يُصَلِّ وَفِي ظَهْرِ قَدَمِهِ لُمْعَةٌ قَدْرُ الدِّرْهَمِ لَمْ يُصِبْهَا الْمَاءُ. فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُعِيدَ الْوُضُوءَ وَالصَّلَاةَ

68. Kada neko posumnja da je izgubio abdest

٦٨. بَاب إِذَا شَكَّ فِي الْحَدَثِ

176. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Muhammed b. Ahmed b. Ebu Halef, koje je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba i Abbada b. Temima, a njih dvojica od njegovog (Abbadovog) amidže, koji je kazao: **"Neki čovjek se požalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kako nekad u namazu misli da je ispustio vjetar, pa mu je on rekao da ne prekida namaz sve dok ne čuje zvuk ili ne osjeti smrad."**

١٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ: شُكِيَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّجُلُ يَجِدُ الشَّيْءَ فِي الصَّلَاةِ حَتَّى يُخَيَّلَ إِلَيْهِ. فَقَالَ: لَا يَنْفَتِلْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا

177. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, njega Suhejl b. Ebu Salih, prenijevši od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada u namazu osjetite nešto u**

١٧٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ أَخْبَرَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا كَانَ

[302] Bekijje b. Velid b. Said b. Ka'b Ebu Juhmid el-Kilai je iskren prenosilac hadisa, ali je bio sklon tedlisu/obmani kada bi hadise prenosio od slabih prenosilaca. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 197. godine po Hidžri.

[303] Behire b. Sa'd es-Sehuli Ebu Halid el-Himsi je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

zadnjici, pa posumnjate da ste izgubili abdest, ne prekidajte namaz sve dok ne čujete zvuk ili ne osjetite smrad."[304]

أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَوَجَدَ حَرَكَةً فِي دُبُرِهِ أَحْدَثَ أَوْ لَمْ يُحْدِثْ فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ فَلَا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا

69. O uzimanju abdesta zbog poljupca

٦٩. بَاب الْوُضُوءِ مِنَ الْقُبْلَةِ

178. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog su obavijestili Jahja[305] i Abdurrahman,[306] a njih Sufjan, prenijevši od Ebu Revka,[307] on od Ibrahima et-Tejmija,

١٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي رَوْقٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ

---

[304] Nevevi kaže: "Ovi veoma bitni hadisi sadrže jedno od osnovnih pravila vjere, a to je da sve treba tretirati onakvim kakvo je u osnovi, sve dok se ne uvjerimo u drugačije. Konkretno, kada je riječ o abdestu, ako se kod nekoga ko je pod abdestom pojavi dilema ili sumnja da možda nema abdesta, ili da mu se pričinilo da mu se nešto desilo što kvari abdest, ostat će pri onom osnovnom uvjerenju, a to je da je pod abdestom, sve dok se ne uvjeri da ga je, zaista, izgubio. Sumnjama ne treba pridavati značaj. Isto tako, ako je bio bez abdesta, pa posumnja da li ga je uzeo, držat će se onoga u šta je siguran, tj. da nema abdesta.

Ebu Seid priča da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uistinu se šejtan poigrava vama. Dođe nekome od vas dok je u namazu i zateže mu dlake oko čmara kako bi pomislio da je pustio vjetar i time pokvario namaz. Ako se nekome od vas tako nešto dogodi, neka ne prekida namaz sve dok ne čuje zvuk ili ne osjeti smrad."** (Ebu Ja'la i Ibn Madže)

Šafija i Ishak smatraju da ako kod žene iz spolnog organa iziđe vjetar, ukoliko se uvjerila, čuvši zvuk i slično, obavezna je promijeniti abdest. Ebu Hanife smatra da žena zbog toga ne mora mijenjati abdest, bez obzira uvjerila se u to ili ne, pod uslovom da je sigurna da taj vjetar nije iz stražnjice.

[305] Jahja b. Seid b. Ferruh et-Temimi Ebu Seid el-Kattan el-Basri je pouzdan i savršen prenosilac, imam i hafiz u hadisu. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 298. godine po Hidžri.

[306] Abdurrahman b. Megra ed-Devsi Ebu Zuhejr el-Kufi je iskren prenosilac hadisa. Polemisano je o hadisima koje je on prenio od El-A'meša. Pripadao je devetoj generaciji. Nastanio se u Reju.

[307] Ebu Revk Atije b. Haris el-Hemdani el-Kufi, autor tefsira, iskren je prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَهَا وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

قَالَ أبو داود: وَهُوَ مُرْسَلٌ. إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَائِشَةَ شَيْئاً. قَالَ أبو داود: قَالَ أبو داود: كَذَا رَوَاهُ الْفِرْيَابِيُّ وَغَيْرُهُ. قَالَ أبو داود: مَاتَ إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ وَلَمْ يَبْلُغْ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَكَانَ يُكْنَى أَبَا أَسْمَاءَ

a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., ju je poljubio i nije zbog toga ponovo abdestio."**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je mursel/prekinut, jer Ibrahim et-Tejmi hadise nije slušao od Aiše. Ovako su ga prenijeli i El-Firjabi i drugi. Ibrahim et-Tejmi je umro, a nije napunio ni četrdest godina. Nadimak po djetetu mu je bio Ebu Esma."

١٧٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ. قَالَ عُرْوَةُ: فَقُلْتُ لَهَا: مَنْ هِيَ إِلَّا أَنْتِ؟ فَضَحِكَتْ.

قَالَ أبو داود: هَكَذَا رَوَاهُ زَائِدَةُ وَعَبْدُ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشِ.

179. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, njega A'meš, prenijevši od Habiba, on od Urvea, a on od Aiše, da je kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je poljubio neku od supruga, potom je izišao (u džamiju) radi namaza, a nije zbog toga ponovo abdestio." Urve joj kaza: "Koja bi to bila druga do ti.", pa se ona nasmijala.**[308]

Ebu Davud kaže: "Ovako su ga prenijeli Zaide i Abdulhamid el-Himmani od Sulejmana el-A'meša."

١٨٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَخْلَدٍ الطَّالَقَانِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ مَغْرَاءَ قَالَ

180. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Mahled et-Talekani, kog je obavijestio Abdurrahman

[308] Na temelju dva spomenuta i nekih drugih hadisa, Alija b. Ebu Talib, Ibn Abbas, Ata, Tavus, Sufjan es-Sevri i Ebu Hanife su zaključili da abdest neće biti pokvaren ukoliko muž poljubi suprugu, te da zbog poljupca ne mora obnavljati abdest.

Istina, oba spomenuta hadisa su po stepenu vjerodostojnosti slabi, ali su, kako veli Abdurrahman el-Mubarekfuri, došli u više predanja koje ih svojom brojnošću osnažuju i ojačavaju.

Ibn Mesud, Ibn Omer, Zuhri, Evzai, Malik b. Enes, Šafija, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da poljubac kvari abdest. Po njima, ukoliko bi muž poljubio suprugu, ne bi mogao pristupiti namazu dok ne promijeni abdest. Neki od njih, ipak, prave razliku između formalnog i strastvenog poljupca, pa kažu da prva vrsta poljupca ne kvari abdest, dok druga kvari.

b. Megra, njega El-A'meš, koji je kazao: "Ispričali su nam naši drugovi, prenijevši od Urvea el-Muzenija, a on od Aiše..." – prethodni hadis.

Ebu Davud kaže: "Jahja b. Seid el-Kattan je rekao nekom čovjeku: 'Prenesi od mene ova dva hadisa.', tj. ovaj El-A'mešov hadis od Habiba i njegov hadis, s ovim senedom, o istihazi, da je ona (Aiša) tokom istihaze, za svaki namaz uzimala novi abdest. 'Prenesi od mene' – veli Jahja – 'da oni ništa ne vrijede.'

Preneseno je od Es-Sevrija da je rekao: 'Habib nam je prenio samo od Urvea el-Muzenija, a nije im ništa ispričao od Urvea b. Zubejra. Hamza ez-Zejjat je prenio od Habiba, on od Urvea b. Zubejra, a on od Aiše vjerodostojan hadis.'"

حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنَا أَصْحَابٌ لَنَا عَنْ عُرْوَةَ الْمُزَنِيِّ عَنْ عَائِشَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ.

قَالَ أبو داود: قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ لِرَجُلٍ: احْكِ عَنِّي أَنَّ هَذَيْنِ يَعْنِي حَدِيثَ الْأَعْمَشِ هَذَا عَنْ حَبِيبٍ وَحَدِيثَهُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ فِي الْمُسْتَحَاضَةِ أَنَّهَا تَتَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلَاةٍ. قَالَ يَحْيَى: احْكِ عَنِّي أَنَّهُمَا شِبْهُ لَا شَيْءَ.

قَالَ أبو داود: وَرُوِيَ عَنِ الثَّوْرِيِّ قَالَ: مَا حَدَّثَنَا حَبِيبٌ إِلَّا عَنْ عُرْوَةَ الْمُزَنِيِّ يَعْنِي لَمْ يُحَدِّثْهُمْ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ بِشَيْءٍ.

قَالَ أبو داود: وَقَدْ رَوَى حَمْزَةُ الزَّيَّاتُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ حَدِيثًا صَحِيحًا

70. O uzimanju abdesta zbog doticanja spolnog organa

٧٠. بَاب الْوُضُوءِ مِنْ مَسِّ الذَّكَرِ

181. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra, da je čuo Urvea kada veli: **"Ušao sam kod Mervana b. el-Hakema, pa smo razgovarali o tome zbog čega abdest treba obnoviti. Mervan reče: 'Zbog doticanja muškog spolnog organa.' Urve na to kaza: 'To mi nije poznato.', a Mervan reče: 'Obavijestila me je Busra, Safvanova**

١٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ يَقُولُ: دَخَلْتُ عَلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ فَذَكَرْنَا مَا يَكُونُ مِنْهُ الْوُضُوءُ، فَقَالَ مَرْوَانُ: وَمِنْ مَسِّ الذَّكَرِ فَقَالَ عُرْوَةُ: مَا عَلِمْتُ ذَلِكَ. فَقَالَ مَرْوَانُ: أَخْبَرَتْنِي بُسْرَةُ بِنْتُ صَفْوَانَ أَنَّهَا سَمِعَتْ

kći, da je čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: 'Ko dotakne svoj spolni organ[309] neka abdesti.'"[310]

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ مَسَّ ذَكَرَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ

71. O olakšici u tom pogledu

٧١. بَاب الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

182. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Mulazim b. Amr el-Hanefi, njega Abdullah b. Bedr, prenijevši od Kajsa b. Talka, a on od svoga oca, koji je kazao: **"Došli smo kod Allahovog Vjerovjesnika, s.a.v.s. Tada dođe neki čovjek sličan beduinu i reče: 'Allahov Vjerovjesniče, šta ako čovjek nakon što je uzeo abdest, dotakne svoj spolni organ?' On reče: 'Je li spolni**

١٨٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُلَازِمُ بْنُ عَمْرٍو الْحَنَفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَدْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَدِمْنَا عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ رَجُلٌ كَأَنَّهُ بَدَوِيٌّ فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا تَرَى فِي مَسِّ الرَّجُلِ ذَكَرَهُ بَعْدَ مَا يَتَوَضَّأُ؟ فَقَالَ: هَلْ هُوَ إِلَّا مُضْغَةٌ مِنْهُ أَوْ قَالَ بَضْعَةٌ مِنْهُ.

---

[309] U tekstu ovog i većine drugih hadisa o ovoj temi doslovno je spomenut muški spolni organ. Da li to, uistinu, znači da je ovaj propis važeći samo za muškarce ili se on odnosi i na žene? Imajući u vidu da su svi šerijatski propisi jednaki za muškarce i za žene, sa izuzetkom nekih koji su specifični samo za žene, smatram da se on odnosi i na jedne i na druge. To se može zaključiti iz hadisa koji je zabilježio Ibn Hibban u *Sahihu*, od Ebu Hurejrea, u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako neko rukom dodirne svoj spolni organ, dužan je obnoviti abdest."** Kao što vidimo u ovom hadisu, koji Hakim ocjenjuje vjerodostojnim, spomenut je općenito spolni organ, bez naglaska muški ili ženski. To znači da se misli i na jedan i na drugi, što opet, s druge strane, znači da se ovaj propis odnosi i na muškarce i na žene.

[310] Na temelju ovog i drugih hadisa, neki učenjaci su zauzeli stav da dodirivanje spolnog organa golom rukom kvari abdest i da ga treba obnoviti.

Od ashaba ovakav stav zastupaju: Omer b. Hattab, njegov sin Abdullah, Ebu Ejub el-Ensari, Zejd b. Halid, Ebu Hurejre, Abdullah b. Amr b. As, Aiša, Ummu Habiba, Busra b. Safvan i Sa'd b. Ebu Vekkas; a od tabiina: Urve b. Zubejr, Sulejman b. Jesar, Ata b. Ebu Rebbah, Eban b. Osman, Džabir b. Zejd, Zuhri, Mus'ab b. S'da, Jahja b. Ebu Kesir, Seid b. Musejjeb i Hišam b. Urve; od ostalih učenjaka: Evzaija, Šafija, Ahmed b. Hanbel, Ishak i većina učenjaka iz Šama. Malik smatra da je vadžib zbog toga obnoviti abdest.

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَجَرِيرٌ الرَّازِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ.

organ išta drugo do dio čovječijeg tijela (ili je kazao: dio njega)?'"[311]

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Hišam b. Hassan, Sufjan es-Sevri, Šu'be, Ibn Ujejne i Džerir er-Razi od Muhammeda b. Džabira, a on od Kajsa b. Talka."

١٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ عَنْ أَبِيهِ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ وَقَالَ فِي الصَّلَاةِ

183. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Muhammed b. Džabir, prenijevši od Kajsa b. Talka, a on od svoga oca, s istim senedom i istim značenjem, s tim što je rekao: **"...u namazu."**[312]

72. Uzimanje abdesta zbog jedenja kamiljeg mesa

٧٢. بَاب الْوُضُوءِ مِنْ لُحُومِ الْإِبِلِ

١٨٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

184. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Muavija, njega El-A'meš, prenijevši od Abdullaha b. Abdullaha er-Razija, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, a on od Beraa b. Aziba, koji je kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan da li treba uzimati abdest zbog jedenja**

[311] Na temelju ovog hadisa, neki učenjaci su utvrdili da dohvaćanje spolnog organa ne kvari abdest, te da ga zbog toga ne treba obnavljati. Od ashaba ovo mišljenje zastupaju: Alija b. Ebu Talib, Ammar b. Jasir, Abdullah b. Mesud, Abdullah b. Abbas, Huzejfe b. Jeman, Imran b. Husajn i Ebu Derda; a od tabiina i učenjaka poslije njih: Seid b. Džubejr, Ibrahim Nehai, Rebia b. Abdurrahman, Sufjan es-Sevri, Ebu Hanife, Jahja b. Mein i učenjaci iz Kufe.

Neki tvrde da je hadis koji prenosi Talk b. Ali derogiran hadisom iz prethodnog poglavlja koji prenosi Busra, Safvanova kćerka. Kao dokaz za to navode činjenicu da je Talk b. Ali došao u Medinu kada se gradila Poslanikova džamija, te je taj hadis čuo prije nego što je Busra čula hadis koji ona prenosi, jer je ona kasnije primila islam. Taberani odbacuje dokaz koji oni spominju, jer je – veli on – oba hadisa prenio Talk b. Ali: i onaj koji prenosi Busra i ovaj. Prema tome, veća je vjerovatnoća da je Busrin hadis derogiran.

[312] Smisao ovog hadisa je: "Allahov Vjerovjesniče, šta veliš, ako čovjek, nakon što je uzeo abdest, u namazu dotakne svoj spolni organ?"

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوُضُوءِ مِنْ لُحُومِ الْإِبِلِ فَقَالَ: تَوَضَّئُوا مِنْهَا. وَسُئِلَ عَنْ لُحُومِ الْغَنَمِ فَقَالَ: لَا تَوَضَّئُوا مِنْهَا. وَسُئِلَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ فَقَالَ: لَا تُصَلُّوا فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ فَإِنَّهَا مِنَ الشَّيَاطِينِ. وَسُئِلَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ فَقَالَ: صَلُّوا فِيهَا فَإِنَّهَا بَرَكَةٌ

kamiljeg mesa, pa je rekao: 'Uzmite abdest zbog toga.' A upitan je i da li ga treba uzeti zbog jedenja mesa brava, pa je rekao: 'Ne uzimajte abdest zbog toga.' Upitan je i o klanjanju u kamiljem toru, pa je rekao: 'Ne klanjajte u kamiljem toru, jer su one od šejtana.'[313] Upitan je i o klanjanju u ovčijem toru, pa je rekao: 'Klanjajte u njemu, jer su one blagoslovljene.'"[314]

73. Uzimanje abdesta zbog doticanja sirovog mesa i pranje ruku zbog toga

٧٣. بَاب الْوُضُوءِ مِنْ مَسِّ اللَّحْمِ النِّيءِ وَغَسْلِهِ

١٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَأَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّقِّيُّ وَعَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ الْمَعْنَى قَالُوا حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا هِلَالُ بْنُ مَيْمُونٍ الْجُهَنِيُّ

185. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala, Ejub b. Muhammed er-Rekki[315] i Amr b. Osman el-Himsi, koje je obavijestio Mervan b. Muavija, njega Hilal b. Mejmun el-Džuheni, prenijevši od Ataa b. Jezida el-

[313] To znači da i kamile, poput šejtana, mogu ometati klanjača: mogu pobjeći – zbog čega bi klanjač morao prekinuti namaz. Velijudin el-Iraki kaže: "Jer su one stvarni šejtani." Takav zaključak on, vjerovatno, izvodi iz činjenice da se šejtani vole preobražavati u njihov lik.

[314] Nevevi kaže: "Islamski učenjaci su se razišli u tome da li jedenje kamiljeg mesa kvari abdest. Većina učenjaka smatra da to ne kvari abdest i da ga zbog toga nije potrebno obnavljati. To mišljenje zastupaju četverica hulefair-rašidina: Ibn Mesud, Ubej b. Ka'b, Ibn Abbas, Ebu Derda, Ebu Hanife, Malik i Šafija. Svoj stav temelje na dva hadisa: hadisu Džabira b. Abdullaha: **"Posljednji postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bio da nije uzimao abdest kada pojede nešto što je kuhano ili pečeno na vatri."** u to, po njima, spada i kamilje meso; te Ibn Abbasovom hadisu, gdje se kaže da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Abdest kvari ono što izlazi (iz ljudskog organizma), a ne ono što u njega ulazi."**

Ahmed b. Hanbel, Ishak b. Rahevejh, Jahja b. Jahja, Ebu Bekr, Munziri i Ibn Huzejme smatraju da jedenje kamiljeg mesa kvari abdest. Dokaz su im ovaj i drugi hadisi sa ovim značenjem.

[315] Ejub b. Muhammed b. Zijad Ebu Muhammed er-Rekki, Ibn Abbasov štićenik, je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 249. godine po Hidžri.

عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ: قَالَ هِلَالٌ: لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا عَنْ أَبِي سَعِيدٍ. وَقَالَ أَيُّوبُ وَعَمْرٌو: أُرَاهُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِغُلَامٍ وَهُوَ يَسْلُخُ شَاةً فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَنَحَّ حَتَّى أُرِيَكَ. فَأَدْخَلَ يَدَهُ بَيْنَ الْجِلْدِ وَاللَّحْمِ فَدَحَسَ بِهَا حَتَّى تَوَارَتْ إِلَى الْإِبِطِ. ثُمَّ مَضَى فَصَلَّى لِلنَّاسِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

Lejsija, da je Hilal kazao: "Nije mi poznat (ovaj hadis), osim od Ebu Seida." Ejub i Amr misle da je preneseno od Ebu Seida: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naišao pored dječaka koji je drao ovcu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Pomjeri se da ti pokažem.' On zavuče ruku između kože i mesa i njome poče micati (lijevo i desno) dok je ne zavuče do pazuha. Potom je otišao i (kao imam) klanjao ljudima, a nije se (zbog toga) abdestio."**[316] Amr je dodao: **"a nije dotakao vodu".** A kazao je i: "od Hilala b. Mejmuna er-Remlija".[317]

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِلَالٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. لَمْ يَذْكُرْ أَبَا سَعِيدٍ

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Abdulvahid b. Zijad i Ebu Muavija od Hilala, on od Ataa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., kao mursel-hadis, ne spomenuvši Ebu Seida."[318]

٧٤. بَاب تَرْكِ الْوُضُوءِ مِنْ مَسِّ الْمَيْتَةِ

74. Nije obavezno pranje ruke (uzimanje abdesta) zbog doticanja uginule životinje

١٨٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ بِلَالٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِالسُّوقِ دَاخِلًا

186. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Sulejman b. Bilal, prenijevši od Džafera, on od svoga oca, a on od Džabira: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s.,**

---

[316] Ovaj hadis je dokaz da se čistim smatra sirovo meso životinja čije nam je meso inače dozvoljeno. Onaj ko ga rukom dotakne, nije obavezan prati ruku niti se ponovo abdestiti. Po Sulejman el-Hattabijevom mišljenju, riječi: ***Ve lem jetevedda/A nije se zbog toga abdestio*** znače: ***a nije zbog toga oprao ruku***, što potvrđuje Amrovo predanje u kom stoji: "Ve lem jetevedda/Nije dotakao vodu."

[317] Hilal b. Mejmun el-Džuheni er-Remli je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji. Nastanio se u Kufi.

[318] U predanju koje su prenijeli Abdulvahid b. Zijad i Ebu Muavija, stoji da je Atta b. Jezid el-Lejsi, koji je tabiin, ovaj hadis izravno prenio od Vjerovjesnika, s.a.v.s., ne spomenuvši u senedu ashaba Ebu Seida el-Hudrija.

مِنْ بَعْضِ الْعَالِيَةِ وَالنَّاسُ كَنَفَتَيْهِ. فَمَرَّ بِجَدْيٍ أَسَكَّ مَيِّتٍ فَتَنَاوَلَهُ فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ ثُمَّ قَالَ: أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنَّ هَذَا لَهُ وَسَاقَ الْحَدِيثَ

je jednom prilikom prošao kroz pijacu, u koju je ušao odozgo, dok su drugi ljudi ulazili sa strana, i naišao na čulavo mrtvo jare. Prišao mu je i, uhvativši ga za uho, upitao: 'Želi li neko od vas da ovo jare bude njegovo?'"[319] Ravija je potom naveo cijeli hadis.[320]

٧٥. بَاب فِي تَرْكِ الْوُضُوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ

75. Nije obavezno uzimanje abdesta zbog jedenja nečega što je vatra doticala

١٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكَلَ كَتِفَ شَاةٍ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

187. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jeo ovčiju plećku, potom klanjao, a nije se (ponovo) abdestio."**

١٨٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ أَبِي صَخْرَةَ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: صِفْتُ النَّبِيَّ صَلَّى

188. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Muhammed b. Sulejman el-Enbari, koje je obavijestio Veki, prenijevši od Mis'ara, on od Ebu Sahrea Džamia b. Šeddada, on od El-Mugirea b. Abdullaha, a on od El-Mugirea b. Šu'bea, koji je kazao: **"Jedne noći sam bio Vjerovjesnikov, s.a.v.s., gost. Naredio je da**

[319] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi kaže: "Ovaj hadis je dokaz da je dopušteno rukom doticati uginule životinje čije se meso jede i da zbog toga nije obavezno pranje ruku."

[320] Ovaj hadis u cjelosti glasi: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prošao kroz pijacu, u koju je ušao odozgo, dok su drugi ljudi ulazili sa strana, i naišao na čulavo mrtvo jare. Prišao mu je i, uhvativši ga za uho, upitao: 'Želi li neko od vas ovo jare za jedan dirhem?' Prisutni odgovoriše: 'Ne želimo ga ni za šta, šta da činimo sa njim?' 'Želite li ga?' – ponovo će on. Oni rekoše: 'Tako nam Allaha, i da je živo, ne bismo ga poželjeli, jer je s mahanom – čulavo je, pa kako onda da ga poželimo mrtvo?' On reče: 'Tako mi Allaha, ovaj svijet je bezvredniji kod Allaha nego što je ono za vas.'"** (Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*)

se ispeče (ovčiji) but. Kada je ispečen, uzeo je nož i njime mi od njega odsijecao. Tada dođe Bilal i obavijesti ga o namazu. Vjerovjesnik, s.a.v.s., ostavi nož i reče: 'Šta mu je? Zašto je požurio, jadan ne bio.' Potom stupi u namaz." El-Enbari je dodao: **"Brkovi su mi tada bili veliki, pa mi ih je skratio na debljinu misvaka (ili je kazao: Skratit ću ti ih na debljinu misvaka)."**

189. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od Simaka, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jeo plećku, potom obrisao ruku o pokrovac koji je bio pod njim, a onda ustao i klanjao."**

190. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer en-Nimeri, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Jahjaa b. Ja'mura, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zubima otkidao meso s plećke, potom je klanjao, a nije abdestio."**

191. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hasan el-Has'ami, kog je obavijestio Hadžadž, njega Ibn Džurejdž, a njega Muhammed b. el-Munkedir, kom je prenio Džabir b. Abdullah: **"Stavio sam pred Vjerovjesnika, s.a.v.s., hljeb i meso, pa je jeo, a onda zatražio vodu za abdest i abdestio, potom je klanjao podne. Zatim je zatražio ono što je ostalo od hrane i još jeo. Potom je ustao na namaz, a nije se (ponovo) abdestio."**

192. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Sehl Ebu Imran er-Remli, njega je obavijestio

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَمَرَ بِجَنْبٍ فَشُوِيَ وَأَخَذَ الشَّفْرَةَ فَجَعَلَ يَحُزُّ لِي بِهَا مِنْهُ. قَالَ: فَجَاءَ بِلَالٌ فَآذَنَهُ بِالصَّلَاةِ. قَالَ: فَأَلْقَى الشَّفْرَةَ وَقَالَ: مَا لَهُ تَرِبَتْ يَدَاهُ، وَقَامَ يُصَلِّي. زَادَ الْأَنْبَارِيُّ: وَكَانَ شَارِبِي وَفَى فَقَصَّهُ لِي عَلَى سِوَاكٍ، أَوْ قَالَ: أَقُصُّهُ لَكَ عَلَى سِوَاكٍ

١٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ قَالَ حَدَّثَنَا سِمَاكٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتِفًا ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ بِمِسْحٍ كَانَ تَحْتَهُ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى

١٩٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ النَّمَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْتَهَشَ مِنْ كَتِفٍ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

١٩١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ الْخَثْعَمِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: قَرَّبْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُبْزًا وَلَحْمًا فَأَكَلَ ثُمَّ دَعَا بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ بِهِ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ دَعَا بِفَضْلِ طَعَامِهِ فَأَكَلَ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

١٩٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ أَبُو عِمْرَانَ الرَّمْلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ قَالَ

Ali b. Ajjaš, njega Šuajb b. Ebu Hamza, prenijevši od Muhammeda b. el-Munkedira, a on od Džabira, koji je kazao: **"Posljednja odredba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bila je da ne treba uzimati abdest nakon što se pojede i popije nešto što je kuhano ili pečeno na vatri."**

Ebu Davud kaže: "Ovo je sažetak prvog hadisa."

حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ آخِرَ الْأَمْرَيْنِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرْكُ الْوُضُوءِ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ. قَالَ أبو داود: هَذَا اخْتِصَارٌ مِنَ الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ

193. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Abdulmelik b. Ebu Kerime – koji je, po Ibnus-Serhu, dobar musliman – a njemu je ispričao Ubejd b. Sumame el-Muradi: "U Egipat nam je došao ashab Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Abdullah b. Haris b. Džez. Čuo sam ga kada je u džamiji u Egiptu, između ostalog, pričao: **'Bijah jedan od sedmerice (ili je kazao: jedan od šesterice) koji su bili s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u kući nekog čovjeka kada je naišao Bilal i pozvao ga na namaz. Iziđosmo i naiđosmo na čovjeka koji je kuhao ovcu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: 'Je li ti skuhana ovca?' Reče: 'Jeste, ti si mi umjesto oca i majke.' Poslanik uze s nje komad mesa. Vidio sam da ga je žvakao sve dok nije stupio u namaz."**[321]

١٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ قَالَ ابْنُ السَّرْحِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ مِنْ خِيَارِ الْمُسْلِمِينَ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ ثُمَامَةَ الْمُرَادِيُّ قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا مِصْرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ فِي مَسْجِدِ مِصْرَ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ أَوْ سَادِسَ سِتَّةٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دَارِ رَجُلٍ. فَمَرَّ بِلَالٌ فَنَادَاهُ بِالصَّلَاةِ. فَخَرَجْنَا فَمَرَرْنَا بِرَجُلٍ وَبُرْمَتُهُ عَلَى النَّارِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَطَابَتْ بُرْمَتُكَ؟ قَالَ: نَعَمْ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي. فَتَنَاوَلَ مِنْهَا بَضْعَةً فَلَمْ يَزَلْ يَعْلُكُهَا حَتَّى أَخْرَمَ بِالصَّلَاةِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ

[321] Na temelju ovih i drugih hadisa, većina učenjaka je mišljenja da nije potrebno uzimati abdest kada se jede i pije nešto što je bilo na vatri.

Buhari u *Sahihu* kaže: **"Četverica hulefai-rašidina: Ebu Bekr, Omer, Osman i Alija bi jeli meso, a poslije toga ne bi ponovo uzimali abdest."** Osim četverice hulefai-rašidina, većina ashaba je mišljenja da nije potrebno uzimati abdest nakon što se pojede i popije nešto što je bilo na vatri.

76. O obaveznosti u vezi s tim

194. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'beta, on od Ebu Bekra b. Hafsa, ovaj od El-Egarra, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Abdest je obavezan nakon jedenja onoga što je kuhano na vatri."**

195. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njega je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Sufjana b. Seida b. el-Mugirea, koji kaže **da je ušao kod Ummu Habibe, pa mu je dala da popije čašu kaše. Pošto ju je popio, zatražio je vode i isprao usta. (Vidjevši to) ona mu reče: "Sestriću moj, zar se nećeš abdestiti? Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: 'Abdestite se nakon (jedenja i pijenja) onoga što je kuhano na vatri (ili je kazala: onoga što je doticalo vatru).'"**[322]

٧٦. بَاب التَّشْدِيدِ فِي ذَلِكَ

١٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْصٍ عَنِ الْأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْوُضُوءُ مِمَّا أَنْضَجَتِ النَّارُ

١٩٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبَانُ عَنْ يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ سَعِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ فَسَقَتْهُ قَدَحًا مِنْ سَوِيقٍ. فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَمَضْمَضَ. قَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي أَلَا تَوَضَّأُ، إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَوَضَّئُوا مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ أَوْ قَالَ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ قَالَ أبو داود فِي حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ: يَا ابْنَ أَخِي

Oni smatraju da su hadisi iz sljedećeg poglavlja, u kojima se govori da treba obnoviti abdest nakon što se pojede i popije nešto što se kuhalo i peklo na vatri, derogirani i stavljeni van snage, što nedvosmisleno potvrđuju i riječi Džabira b. Abdullaha: **"Posljednji postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bio je da nije uzimao abdest nakon što pojede i popije nešto što je kuhano ili pečeno na vatri."** (Osim Ebu Davuda, bilježi ga i En-Nesai, u *Sunenu*). Hattabi je nesuglasje u spomenutim hadisima objasnio tvrdnjom da hadisi iz narednog poglavlja ukazuju na to da je mustehab), ko hoće (nakon što je jeo ono što je bilo na vatri) može uzeti abdest, dok hadisi iz ovog poglavlja ukazuju da to nije obavezno.

[322] Na temelju spomenutih hadisa, neki učenjaci smatraju da je potrebno, svaki put kada se pojede ili popije nešto što je bilo na vatri, promijeniti abdest. Tako misle ashabi Ibn Omer, Ebu Talha, Enes b. Malik, Ebu Musa, Aiša, Zejd b. Sabit i Ebu Hurejre, i tabiini: Ebu Gurre el-Huzeli, Omer b. Abdulaziz, Hasan el-Basri i drugi.

Ebu Davud kaže: "U hadisu koji je prenio Ez-Zuhri stoji: **'Bratiću moj...'"**

77. O ispiranju usta nakon pijenja mlijeka

٧٧. بَاب فِي الْوُضُوءِ مِنَ اللَّبَنِ

١٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِبَ لَبَنًا فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَمَضْمَضَ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ لَهُ دَسَمًا

196. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Lejs, on je prenio od Akila,[323] on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn Abbasa, **da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., jednom prilikom napio mlijeka, pa je zatražio vode i isprao usta, a potom kazao: "U njemu ima masnoće."**[324]

Stav većine islamskih učenjaka je da ne treba uzimati abdest nakon što se pojede ili popije nešto što je bilo na vatri shodno hadisima spomenutim u prethodnom poglavlju. Oni smatraju da su svi ovi hadisi derogirani hadisima koji su spomenuti u prethodnom poglavlju, što, nedvosmisleno, potvrđuju i riječi Džabira b. Abdullaha: **"Posljednji postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bio da nije uzimao abdest nakon što pojede i popije nešto što je kuhano ili pečeno na vatri."** (Osim Ebu Davuda, bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*)

Hattabi je nesuglasje među spomenutim hadisima objasnio tako što je utvrdio da hadisi iz ovog poglavlja ukazuju na to da je mustehab ko hoće (poslije jela onoga što je bilo na vatri) uzeti abdest, dok hadisi iz prethodnog poglavlja ukazuju da to nije obavezno. Neki, učenjaci, pak, smatraju da pojam ***abdest*** u navedenim hadisima ima značenje: ***pranje ruku.*** Prema njihovom mišljenju, ovi hadisi imali bi sljedeći smisao: **"Pranje ruku je obavezno nakon jedenja onoga što je kuhano na vatri."** i **"Operite ruke nakon (jedenja i pijenja) onoga što je kuhano na vatri (ili je kazao: onoga što je doticalo vatru)."**

[323] Akil b. Halid b. Akil Ebu Halid je bio Osmanov štićenik. Prenosio je hadise od Kasima, Salima, Zuhrija i mnogih drugih. Od njega su hadise prenosili Ejub b. Ejub i Lejs. Ahmed b. Hanbel ga smatra veoma pouzdanim ravijom. Ebu Hatim za njega veli da je kao ravija sigurniji od Ma'mera. Umro je 141. godine po Hidžri.

[324] Na temelju ovog hadisa, većina islamskih učenjaka je zauzela stav da je mustehab nakon pijenja mlijeka isprati usta. Razlog je, kako je i sam Vjerovjesnik, s.a.v.s., naglasio, to što u mlijeku ima masnoće koja se zadržava u ustima.

78. O olakšici u vezi s tim

197. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Zejda b. el-Hubaba, on od Muti'a b. Rašida, on od Tevbea el-Anberija, da je Enes b. Malik: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pio mlijeko i klanjao, a nije (nakon toga) isprao usta, niti uzeo abdest."**[325]

Zejd kaže: "Šu'be mi je pokazao tog šejha."[326]

٧٨. بَاب الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

١٩٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ الْحُبَابِ عَنْ مُطِيعِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِبَ لَبَنًا فَلَمْ يُمَضْمِضْ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَصَلَّى. قَالَ زَيْدٌ: دَلَّنِي شُعْبَةُ عَلَى هَذَا الشَّيْخِ

Neki vele da je ispiranje usta vadžib, pozivajući se na hadis koji bilježi Ibn Madže u *Sunenu*, sa senedom od Ummu Seleme i Sehla b. Sa'da u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Poslije pijenja mlijeka operite usta."** Ovdje je, vele oni, Allahov Poslanik, s.a.v.s., u imperativnom obliku naredio ispiranje usta, a imperativ ukazuje da je to vadžib.

Ibnu Hadžer, u komentaru Buharijeve zbirke, veli: "Da, tačno je da imperativ ukazuje na ono što je obavezno, ali pod uslovom da nije došao nikakav dokaz koji tom imperativu određuje konkretno značenje." Sljedeći hadis ukazuje da taj imperativ ima značenje mustehaba.

Ebu Davud, u *Sunenu*, bilježi od Enesa b. Malika hadis koji je po stepenu hasen, a u kome stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., jednom prilikom pio mlijeka a poslije toga nije ispirao usta niti se abdestio.

[325] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azimi Abadi kaže: "Ovaj hadis je dokaz da ispiranje usta nakon pijenja mlijeka i drugoga što u sebi sadrži masnoću nije obavezno, nego se ostavlja na volju onom koji to pije: ako hoće, može isprati usta – i to je bolje, a ako neće, nije obavezan. Ibn Šahin smatra da je ovaj Enes b. Malikov hadis derogirao Ibn Abbasov hadis iz prethodnog poglavlja. Međutim, s obzirom da nije spomenuo ko je rekao da je ispiranje usta obavezno, nema potrebe ni isticati derogaciju.

[326] Zejd b. el-Hubbab veli da mu je Šu'be b. Hadžadž pokazao šejha Muti'a b. Rašida, što, samo po sebi, govori da je on pozitivan prenosilac.

79. O abdestu zbog krvi[327]

198. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebi' b. Nafi, njega je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Sadeka b. Jesara, ovaj od Akila b. Džabira,[328] a on od Džabira, koji je kazao: **"Krenuli smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u Bitku Zatur-Rika.[329] Jedan naš čovjek je (strijelom) pogodio ženu nekog mušrika. Kada to (taj čovjek) vidje, zakle se da neće prestati s borbom dok ne ubije nekoga od Muhammedovih drugova. Krenuo je slijedeći Vjerovjesnikov, s.a.v.s., trag. Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odsjeo, upitao je: 'Ko će nas čuvati?' Odrediše jednog muhadžira[330] i jednog ensariju.[331] Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Budite na ulazu u klanac.' Pošto stigoše do ulaza u klanac, muhadžir leže da odmori, a ensarija stade da klanja. (U tom momentu)**

٧٩. بَاب الْوُضُوءِ مِنَ الدَّمِ

١٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ قَالَ حَدَّثَنِي صَدَقَةُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ عَقِيلِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْنِي فِي غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ فَأَصَابَ رَجُلٌ امْرَأَةَ رَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ. فَحَلَفَ أَنْ لَا أَنْتَهِيَ حَتَّى أُهَرِيقَ دَمًا فِي أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ. فَخَرَجَ يَتْبَعُ أَثَرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْزِلًا. فَقَالَ: مَنْ رَجُلٌ يَكْلَؤُنَا, فَانْتَدَبَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: كُونَا بِفَمِ الشِّعْبِ. قَالَ: فَلَمَّا خَرَجَ الرَّجُلَانِ إِلَى فَمِ الشِّعْبِ اضْطَجَعَ الْمُهَاجِرِيُّ وَقَامَ الْأَنْصَارِيُّ يُصَلِّي وَأَتَى الرَّجُلُ. فَلَمَّا رَأَى شَخْصَهُ

---

[327] Tj. da li je abdest obavezno obnoviti ukoliko poteče krv, svejedno da li se razlila po tijelu?

[328] Akil b. Džabir b. Abdullah el-Ensari el-Medeni je prenosilac koji zadovoljava (makbul). Ibn Hibban ga je uvrstio među pouzdane prenosioce. On je tabiin i pripadao je četvrtoj generaciji.

[329] Pohod Zatur-Rika, prema mišljenju većine historičara, dogodio se četvrte godine po Hidžri. Međutim, podaci Ebu Musaa el-Eš'arija i Ebu Hurejrea ukazuju na to da se dogodio nakon Bitke na Hajberu. Neki misle da se dogodio u mjesecu rebiul-evvelu, 7. godine po Hidžri. To je bio pohod protiv beduina koji su po pustinji pljačkali, otimali i ubijali.

[330] To je bio Ammar b. Jasir.

[331] To je bio Abbad b. Bišr. Njihova imena je spomenuo El-Bejheki u predanju koje je zabilježio u *Delailun-nubuvvetau.*

dođe (spomenuti) mušrik. Ugledavši ga, prepoznade da je on jedan (od muslimanskih) izviđača, odape strijelu i pogodi ga. Potom (ga pogodi) drugom i trećom. Ensarija tada učini ruku i sedždu i, pošto završi, probudi svoga druga. Kada ugleda da su ga primijetili, mušrik pobježe. Pošto muhadžir vidje šta je bilo s ensarijom, koji bijaše krvav, reče: 'Subhanallah, zašto me nisi probudio čim je odapeo prvu strijelu?' Ovaj odgovori: 'Učio sam jednu suru,[332] pa mi bi žao da je prekinem.'"[333]

عَـرِفَ أَنَّهُ رَبِيئَـةٌ لِلْقَوْمِ. فَرَمَاهُ بِسَـهْمٍ فَوَضَعَهُ فِيـهِ فَنَزَعَهُ حَتَّى رَمَـاهُ بِثَلَاثَةِ أَسْـهُمٍ ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ ثُمَّ انْتَبَهَ صَاحِبُهُ فَلَمَّا عَرِفَ أَنَّهُمْ قَدْ نَذِرُوا بِهِ هَرَبَ. وَلَمَّا رَأَى الْمُهَاجِـرِيُّ مَا بِالْأَنْصَارِيِّ مِنَ الدَّمِ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ أَلَا أَنْبَهْتَنِي أَوَّلَ مَا رَمَى؟ قَالَ: كُنْتُ فِي سُورَةٍ أَقْرَؤُهَا فَلَمْ أُحِبَّ أَنْ أَقْطَعَهَا

80. O abdestu nakon spavanja

٨٠. بَاب فِي الْوُضُوءِ مِنَ النَّوْمِ

199. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, njega Ibn Džurejdž, njega

١٩٩. حَدَّثَنَـا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّـدِ بْنِ حَنْبَلٍ قَـالَ حَدَّثَنَـا عَبْـدُ الـرَّزَّاقِ قَـالَ أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ قَالَ

---

[332] El-Bejheki, u djelu *Delailun-nubuvveti*, navodi da je ensarija tada u namazu učio suru El-Kehf.

[333] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi kaže: "Ovaj hadis jasno upućuje na dvoje:

1) Da poticanje krvi iz tijela, osim iz čmara i spolnog organa, ne kvari abdest, svejedno da li se krv razlila. On tvrdi da je to stav većine islamskih učenjaka.

2) Da je krv iz rana čista i da je ranjenicima oprošteno ukoliko klanjaju krvavi. Ovo je stav malikijske pravne škole.

Ebu Hanife i njegovi istomišljenici smatraju da krv koja poteče iz tijela ne kvari abdest ukoliko se nije razlila. Ukoliko se, pak, razlije, kvari abdest i treba ga obnoviti. Džabir smatra da bi to bio valjan dokaz ukoliko se ustanovi da je za slučaj ovog ensarije znao Allahov Poslanik, s.a.v.s., i da mu je takav postupak odobrio. Ovaj hadis bilježe Ibn Hibban u *Sahihu* i Ed-Darekutni i El-Bejheki u *Sunenima*, i u njemu stoji dodatak: **"O njihovom slučaju Allahov Poslanik, s.a.v.s., je obaviješten, pa je za njih dvojicu Allahu uputio dovu."** Osim toga, mnogo je hadisa koji dostižu stepen mutevatira, gdje stoji da su ashabi, boreći se na Allahovom putu, bivali ranjavani, da je iz njihovih rana krv tekla, a da su u takvom stanju klanjali.

Nafi, kom je prenio Abdullah b. Omer: **"Jedne noći je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio zauzet nekim poslom[334] te je kasnio s jacijom toliko da smo u džamiji pospali. Zatim smo se probudili, pa ponovo pospali. A onda smo se još jednom probudili i potom ponovo pospali. Nakon toga on dođe i reče: 'Niko više, osim vas, ne čeka namaz.'"**[335]

حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شُغِلَ عَنْهَا لَيْلَةً فَأَخَّرَهَا حَتَّى رَقَدْنَا فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ اسْتَيْقَظْنَا ثُمَّ رَقَدْنَا ثُمَّ اسْتَيْقَظْنَا ثُمَّ رَقَدْنَا ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ: لَيْسَ أَحَدٌ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ غَيْرُكُمْ

200. ISPRIČAO NAM JE Šazz b. Fejjad,[336] kog je obavijestio Hišam Ed-Destevai,[337] prenijevši od Katadea, a on od Enesa, koji je kazao: **"Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bi toliko dugo čekali jacijski namaz da bi im se (od drijemanja) glave njihale. Potom bi ustali i klanjali, a ne bi se ponovo abdestili."**

٢٠٠. حَدَّثَنَا شَاذُّ بْنُ فَيَّاضٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْتَظِرُونَ الْعِشَاءَ الْآخِرَةَ حَتَّى تَخْفِقَ رُءُوسُهُمْ ثُمَّ يُصَلُّونَ وَلَا يَتَوَضَّئُونَ.

Ebu Davud kaže: "Šu'be je dodao od Katadea da je kazao: **'U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bi se njihali od drijemanja.'"**

قَالَ أبو داود: زَادَ فِيهِ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: كُنَّا نَخْفِقُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ بِلَفْظٍ آخَرَ

Ebu Davud kaže: "Ibn Ebu Arube ga je od Katadea prenio s drugim tekstom."

---

[334] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je bio zauzet spremanjem vojske za vojni pohod.

[335] U predanju koje bilježe El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, sa senedom od Ebu Seida el-Hudrija, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tom prilikom kazao: **"Neki ljudi su već klanjali i legli, a vi ste neprestano u namazu, dok god ga iščekujete."**

[336] Šaz b. Fejjada Ebu Ubejde el-Ješkuri el-Basri. Njegovo pravo ime je Hilal. Šaz mu je nadimak. Ibn Hadžer za njega kaže da je iskren prenosilac hadisa, ali da je sklon previdima. Ebu Hatim za njega kaže da je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je desetoj generaciji.

[337] Hišam b. Ebu Abdullah Senber Ebu Bekr el-Basri ed-Destevai je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Sumnjalo se da naginje kaderijama. Pripadao je sedmoj generaciji.

201. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Davud b. Šebib, koje je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Sabita el-Bunanija, da je Enes b. Malik kazao: **"Jednom prilikom je, nakon što je proučen ikamet za jacijski namaz, neki čovjek ustao i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja imam jednu potrebu.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., poče s njim razgovarati. Razgovarali su toliko dugo da su ljudi počeli drijemati (ili je kazao: da su neki ljudi počeli drijemati). Potom im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao (kao imam)."** (Sabit el-Bunani) nije spomenuo abdest.[338]

٢٠١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ وَدَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ: أُقِيمَتْ صَلَاةُ الْعِشَاءِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي حَاجَةً. فَقَامَ يُنَاجِيهِ حَتَّى نَعَسَ الْقَوْمُ أَوْ بَعْضُ الْقَوْمِ ثُمَّ صَلَّى بِهِمْ وَلَمْ يَذْكُرْ وُضُوءًا

202. ISPRIČALI SU NAM Jahja b. Mein, Hennad b. es-Serij i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Abdusselama b. Harba – a ovo je Jahjaov hadis koji prenosi od Ebu Halida ed-Dalanija, on od Katadea, on od Ebu Alijea, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom, učinivši sedždu, zaspao i počeo puhati. Nakon toga je ustao i nastavio klanjati, a nije promijenio abdest. Pošto je završio (namaz), rekao sam mu: 'Zaspao si klanjajući, a nisi promijenio abdest?' On reče: 'Abdest je dužan promijeniti samo onaj koji zaspe ležeći.'** Osman i Hennad su dodali: **'pošto se kosti i mišići samo ležeći opuštaju.'"**[339]

٢٠٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ وَهَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ حَرْبٍ وَهَذَا لَفْظُ حَدِيثِ يَحْيَى عَنْ أَبِي خَالِدٍ الدَّالَانِيِّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَسْجُدُ وَيَنَامُ وَيَنْفُخُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي وَلَا يَتَوَضَّأُ. فَقُلْتُ لَهُ صَلَّيْتَ وَلَمْ تَتَوَضَّأْ وَقَدْ نِمْتَ. فَقَالَ: إِنَّمَا الْوُضُوءُ عَلَى مَنْ نَامَ مُضْطَجِعًا. زَادَ عُثْمَانُ وَهَنَّادٌ: فَإِنَّهُ إِذَا اضْطَجَعَ اسْتَرْخَتْ مَفَاصِلُهُ.

---

[338] Dakle, Sabit el-Bunani nije spomenuo da su se prije klanjanja ponovo abdestili.

[339] Spomenuti hadisi su jasan dokaz da sāmo spavanje ne kvari abdest. Abdest kvari ispuštanje vjetra. Zato, ako neko zaspi, a siguran je da nije ispustio vjetar, ne mora mijenjati abdest. U posljednjem od spomenutih hadisa Allahov Poslanik,

قَالَ أَبُو دَاوُد: قَوْلُهُ الْوُضُوءُ عَلَى مَنْ نَامَ مُضْطَجِعًا هُوَ حَدِيثٌ مُنْكَرٌ لَمْ يَرْوِهِ إِلَّا يَزِيدُ أَبُو خَالِدٍ الدَّالَانِيُّ عَنْ قَتَادَةَ. وَرَوَى أَوَّلَهُ جَمَاعَةٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَلَمْ يَذْكُرُوا شَيْئًا مِنْ هَذَا. وَقَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَحْفُوظًا. وَقَالَتْ عَائِشَةُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَنَامُ عَيْنَايَ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي. وَقَالَ شُعْبَةُ: إِنَّمَا سَمِعَ قَتَادَةُ مِنْ أَبِي الْعَالِيَةِ أَرْبَعَةَ أَحَادِيثَ: حَدِيثَ يُونُسَ بْنِ مَتَّى وَحَدِيثَ ابْنِ عُمَرَ فِي الصَّلَاةِ وَحَدِيثَ الْقُضَاةُ ثَلَاثَةٌ وَحَدِيثَ ابْنِ عَبَّاسٍ: حَدَّثَنِي رِجَالٌ مَرْضِيُّونَ مِنْهُمْ عُمَرُ وَأَرْضَاهُمْ عِنْدِي عُمَرُ

Ebu Davud veli: "Hadis u kom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Abdest je dužan promijeniti samo onaj ko zaspi ležeći.'**, je munker/negativan, pošto ga je od Katadea prenio samo Jezid Ebu Halid ed-Dalani, dok je ostali dio hadisa prenijela skupina prenosilaca i o ovome nije ništa spomenula." Ibn Abbas kaže: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zaštićen."** Aiša kaže da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Moje oči spavaju, a moje srce ne spava."** Šube je rekao: "Katade je od Ebu Alijea čuo samo četiri hadisa: 'Hadis o Junusu b. Mettau, hadis Ibn Omera o namazu, hadis: **'Trojica su kadija...'** i hadis Ibn Abbasa su mi pričali ljudi kojima je Allah zadovoljan. Jedan od njih je Omer. Omerom je On, po mome mišljenju, najzadovoljniji.'"

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَذَكَرْتُ حَدِيثَ يَزِيدَ الدَّالَانِيِّ لِأَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ فَانْتَهَرَنِي اسْتِعْظَامًا لَهُ وَقَالَ: مَا لِيَزِيدَ الدَّالَانِيِّ يُدْخِلُ عَلَى أَصْحَابِ قَتَادَةَ وَلَمْ يَعْبَأْ بِالْحَدِيثِ

Ebu Davud kaže: "Spomenuo sam Jezid ed-Dalanijev hadis Ahmedu b. Hanbelu, pa mi je skrenuo pažnju na njegovu slabost, rekavši: 'Ne treba Jezid ed-Dalani da zalazi među Katadeove učitelje i da od njih prenosi, niti tom hadisu treba pridavati važnost."

٢٠٣. حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ الْحِمْصِيُّ فِي آخَرِينَ قَالُوا حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ عَنِ الْوَضِينِ بْنِ

203. ISPRIČAO NAM JE Hajve b. Šurejh el-Himsi i drugi, koje je obavijestio Bekijje,

---

s.a.v.s., naglašava da je veća mogućnost da vjetar ispusti osoba koja ležeći zaspi. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naglasio da onaj ko zaspi ležeći treba promijeniti abdest. Inače, učenjaci su se razišli u tome da li nakon spavanja treba ponovo uzimati abdest. Većina ih smatra da nije obavezno uzimanje abdesta nakon spavanja za onoga ko zaspi sjedeći ili stojeći. Izuzetak je onaj ko bi legao, pa zaspao. Ovakav stav zastupaju: Es-Sevri, Ibn Mubarek i Ahmed. Et-Tirmizi kaže: "Neki, kao što je Ishak, vele: 'Onaj ko bi zaspao i izgubio svijest, dužan je (ponovo) se abdestiti."

Šafija smatra da je dužan uzeti abdest i onaj ko bi sjedeći zaspao tako da počne sanjati ili krene pasti sa stolice. Ebu Hanife smatra da ne bi morao mijenjati abdest onaj ko zakunja ili zaspi sjedeći, pod uslovom da mu je stražnjica priljubljena za tlo ili nešto drugo. U protivnom, morao bi ga promijeniti.

prenijevši od Elvedina b. Ataa, on od Mahfuza b. Alkamea, on od Abdurrahmana b. Aiza, a on od Alije b. Ebu Taliba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Sveza za stražnjicu su oči. Zato, ko zaspi, neka promijeni abdest."**[340]

عَطَاءٍ عَنْ مَحْفُوظِ بْنِ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وِكَاءُ السَّهِ الْعَيْنَانِ فَمَنْ نَامَ فَلْيَتَوَضَّأْ

81. O osobi koja ugazi u nešto prljavo

٨١. بَاب فِي الرَّجُلِ يَطَأُ الْأَذَى بِرِجْلِهِ

204. ISPRIČALI SU NAM Hennad es-Serij i Ibrahim b. Ebu Muavija, prenijevši od Ebu Muavije (h). A ispričao nam je i Osman b. Ebu Šejbe, kog su obavijestili Šerik, Džerir i Ibn Idris, prenijevši od El-A'meša, a on od Šekika, da je Abdullah[341] rekao: **"Mi nismo ponovo uzimali abdest kada bismo ugazili u nešto prljavo,[342] niti smo kosu i odjeću sklanjali da nam ne padnu na tlo."**[343] Ibrahim b. Ebu Muavija je kazao: "od El-A'meša, on od Šekika, a on od Mesruka (ili da mu je on ispričao da je Abdullah kazao)". Hennad je

٢٠٤. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ ح. و حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ وَجَرِيرٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: كُنَّا لَا نَتَوَضَّأُ مِنْ مَوْطِئٍ وَلَا نَكُفُّ شَعْرًا وَلَا ثَوْبًا.

قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي مُعَاوِيَةَ فِيهِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ مَسْرُوقٍ، أَوْ حَدَّثَهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ. وَقَالَ هَنَّادٌ

---

[340] Da bi se spriječilo da nešto ispadne iz mješine, vreće i sl. To se čini tako što se one zavežu vezicama. Čovjek mora biti oprezan i budan u vezi s ispuštanjem vjetra. Zato Allahov Poslanik, s.a.v.s., poredi budnost, u slučaju abdesta, sa vezama mješine ili vreće.

[341] Abdullah b. Mes'ud.

[342] Ovaj hadis se može shvatiti na dva načina:

Da ashabi nisu obnavljali abdest kada bi stali u nešto prljavo, nego su prali samo nogu.

Da riječ ***abdest*** shvatimo u smislu čišćenja, što bi značilo da ashabi nisu prali nogu kada bi njome stali u nešto slično glini.

Imam El-Bejheki smatra da ne bi prali nogu ako bi ugazili u osušenu nečist. Et-Tirmizi, na temelju ovoga hadisa, smatra da ne treba prati nogu onaj ko stane u osušenu nečist. Obaveza je oprati nogu samo ukoliko se stane u vlažnu nečist.

[343] Tj. nismo pazili hoće li nam kosa ili odjeća tokom klanjanja namaza pasti na tlo i isprljati se.

kazao: "od Šekika (ili da mu je on ispričao da je Abdullah rekao)".

عَنْ شَقِيقٍ أَوْ حَدَّثَهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ

82. O onome ko ispusti vjetar u namazu

٨٢. بَاب مَنْ يُحْدِثُ فِي الصَّلَاةِ

205. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir b. Abdulhamid, prenijevši od Asima el-Ahvela, on od Isaa b. Hittana,[344] on od Muslima b. Sellama, a on od Alija b. Talka,[345] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako (nečujno) ispustite vjetar u namazu, prekinite namaz i ponovo abdestite, a onda obnovite namaz."**[346]

٢٠٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ عِيسَى بْنِ حِطَّانَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ سَلَّامٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ طَلْقٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا فَسَا أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَنْصَرِفْ فَلْيَتَوَضَّأْ وَلْيُعِدِ الصَّلَاةَ

83. O meziju[347]

٨٣. بَاب فِي الْمَذْيِ

206. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ubejde b. Humejd el-Hazzai, prenijevši od Er-Rukejna b. er-Rebia, on od Husajna b. Kabisea, a on od Alije, koji je kazao: **"Jako puno sam izlučivao mezi i često se zbog toga kupao, dok mi nije dojadilo. Spomenuo sam to Vjerovjesniku,**

٢٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ الْحَذَّاءُ عَنِ الرُّكَيْنِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ قَبِيصَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: كُنْتُ رَجُلًا مَذَّاءً فَجَعَلْتُ أَغْتَسِلُ حَتَّى تَشَقَّقَ ظَهْرِي. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ ذُكِرَ لَهُ فَقَالَ

---

[344] Isa b. Hittan er-Rikaši je prenosilac hadisa koji zadovoljava (makbul). Pripadao je trećoj generaciji.

[345] Ali b. Talk b. Munzir b. Kajs el-Hanefi el-Jemami je Vjerovjesnikov, s.a.v.s., ashab, koji je od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenio neke hadise.

[346] Ebu Tajjib Muhammed Šemsul-Hakk el-Azim Abadi kaže: "Ovaj hadis je dokaz da i nečujno ispuštanje vjetra kvari abdest. Ako se to desi u namazu, namaz je pokvaren i treba ga obnoviti. Ahmed b. Hanbel ovaj hadis ocjenjuje sahihom, dok ga Et-Tirmizi ocjenjuje hasenom.

[347] Mezi je svijetla sluz koja se luči iz spolnog organa usljed spolnog nadražaja, obično za vrijeme ljubavne predigre, a prije ispuštanja sperme.

s.a.v.s., (ili je kazao: Neko mu to spomenu) a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Kad vidiš mezi, ti operi svoj spolni organ i uzmi abdest, poput abdesta za namaz, a kada izbaciš spermu, okupaj se.'"

207. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ebu Nadra, on od Sulejmana b. Jasara, a on od El-Mikdada b. el-Esveda, koji je kazao: **"Alija b. Ebu Talib me je zamolio da upitam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., 'šta da čini čovjek koji se približi svojoj ženi, a iz spolnog organa mu iziđe mezi? Pošto je za mnom njegova kćerka, ja se stidim da ga o tome pitam.' Ja o tome – veli El-Mikdad[348] – upitah Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on reče: 'Ukoliko vam se to desi, operite svoj spolni organ i uzmite abdest kao što ga uzimate za namaz.'"[349]**

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَأَيْتَ الْمَذْيَ فَاغْسِلْ ذَكَرَكَ وَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ فَإِذَا فَضَخْتَ الْمَاءَ فَاغْتَسِلْ

٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ قَالَ: إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَمَرَهُ أَنْ يَسْأَلَ لَهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الرَّجُلِ إِذَا دَنَا مِنْ أَهْلِهِ فَخَرَجَ مِنْهُ الْمَذْيُ مَاذَا عَلَيْهِ، فَإِنَّ عِنْدِي ابْنَتَهُ وَأَنَا أَسْتَحْيِي أَنْ أَسْأَلَهُ؟ قَالَ الْمِقْدَادُ: فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ ذَلِكَ فَلْيَنْضَحْ فَرْجَهُ وَلْيَتَوَضَّأْ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ.

---

[348] U slučaju prvog hadisa postoji dilema kod nekog od prenoslica hadisa – da li je lično Alija o tome pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ili je nekoga zamolio da to umjesto njega uradi. U predanjima koja bilježe En-Nesai u *Sunenu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Hibban u *Sahihu*, stoji da ga je Alija lično o tome pitao. U predanjima ovog hadisa koja su zabilježili Malik, u *Muvettau*, i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, stoji da je Alija zamolio El-Mikdada b. el-Esveda, te ga je on o tome pitao, dok u jednom predanju ovog hadisa koje je, također, zabilježio En-Nesai u *Sunenu*, stoji da je Alija zamolio Ammara b. Jasira, te ga je on umjesto njega o tome pitao. Ibn Hibban je različitost ovih predanja pojasnio tako što je utvrdio da su i El-Mikdad i Jasir, na Alijino traženje, o tome pitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., te da ga je, nakon njih, da bi bio sasvim siguran, i on lično o tome upitao.

[349] Iz ovog hadisa se zaključuje, kako ističe Abadi, da je osobi kojoj iz spolnog organa iziđe mezi dovoljno oprati spolni organ i abdestiti se, dok je osoba koja izbaci spermu zbog toga obavezna okupati se. Ovo je stav Šafije, Ahmeda b. Hanbela, Nu'mana b. Sabita i većine islamskih učenjaka.

208. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Hišama b. Urvea: **"Alija b. Ebu Talib reče El-Mikdadu..."** – potom je spomenuo poput gore navedenog hadisa. **"El-Mikdad ga je upitao, a on je rekao: "Neka opere svoj spolni organ i mošnje."**[350]

٢٠٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ: أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ لِلْمِقْدَادِ. وَذَكَرَ نَحْوَ هَذَا. قَالَ فَسَأَلَهُ الْمِقْدَادُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِيَغْسِلْ ذَكَرَهُ وَأُنْثَيَيْهِ.

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Es-Sevri i mnogi drugi od Hišama, on od svoga oca, on od El-Mikdada, on od Alije, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s."

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَجَمَاعَةٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمِقْدَادِ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

209. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, on od Alije b. Ebu Taliba, koji je kazao: "Rekao sam El-Mikdadu..." – potom je spomenuo, po značenju, hadis sličan prethodnom.

٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَدِيثٍ حَدَّثَهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: قُلْتُ لِلْمِقْدَادِ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga El-Mufeddal b. Fedale, Es-Sevri i Ibn Ujejne od Hišama, on od svoga oca, a on od Alije. Prenio ga je i Ibn Ishak od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, on od El-Mikdada, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., ali nije spomenuo mošnje."[351]

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ وَالثَّوْرِيُّ وَابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ. وَرَوَاهُ ابْنُ إِسْحَقَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمِقْدَادِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَذْكُرْ أُنْثَيَيْهِ

210. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Ismail b. Ibrahim, njega Muhammed b. Ishak, prenijevši od Seida b. Ubejda b. es-Sebbaka, on od svoga oca, a on od

٢١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ

[350] U ovom je hadisu je, prema El-Hatabijevom mišljenju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se uz spolni organ peru i mošnje, iz dva razloga: 1) Što i mošnje mogu biti uprljane mezijem, i 2) Kad se mošnje poliju hladnom vodom prestat će lučenje mezija.

[351] Ovim je Ebu Davud htio naglasiti da nema nijednog vjerodostojnog predanja u kom je spomenuto pranje mošnji. Spomenuti hadis Zuhejra od Hišama b. Urvea je mursel.

Sehla b. Hunejfa, koji je kazao: **"Imao sam velikih poteškoća s mezijem, zbog čega sam se veoma često kupao. O tome sam upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mi je rekao: 'Zbog toga ti je dovoljan abdest.' Rekoh: 'A šta da radim sa odjećom koja se time isprlja, Allahov Poslaniče?' 'Dovoljno ti je da uzmeš u šaku vode i poprskaš po mjestu gdje misliš da ima toga.' – odgovori Allahov Poslanik, s.a.v.s.'"**[352]

قَالَ: كُنْتُ أَلْقَى مِنَ الْمَذْيِ شِدَّةً وَكُنْتُ أُكْثِرُ مِنَ الِاغْتِسَالِ. فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: إِنَّمَا يُجْزِيكَ مِنْ ذَلِكَ الْوُضُوءُ. قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَيْفَ بِمَا يُصِيبُ ثَوْبِي مِنْهُ؟ قَالَ: يَكْفِيكَ بِأَنْ تَأْخُذَ كَفًّا مِنْ مَاءٍ فَتَنْضَحَ بِهَا مِنْ ثَوْبِكَ حَيْثُ تَرَى أَنَّهُ أَصَابَهُ

211. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Muavije b. Saliha, on od El-Ala'a b. Harisa, on od Hizama b. Hakima, a on od svog amidže Abdullaha el-Ensarija, koji je kazao: **"Pitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za ono zbog čega je kupanje obavezno i za vodu poslije vode, pa je kazao: 'To je mezi, a svaki energičan čovjek luči mezi. Zbog toga, operi svoj spolni organ i mošnje i uzmi abdest onako kako ga uzimaš za namaz.'"**

٢١١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَرَامِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّا يُوجِبُ الْغُسْلَ وَعَنِ الْمَاءِ يَكُونُ بَعْدَ الْمَاءِ. فَقَالَ: ذَاكَ الْمَذْيُ. وَكُلُّ فَحْلٍ يَمْذِي. فَتَغْسِلُ مِنْ ذَلِكَ فَرْجَكَ وَأُنْثَيَيْكَ وَتَوَضَّأُ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ

212. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Muhammed b. Bekkar, kog je obavijestio Mervan b. Muhammed, prenijevši od El-Hejsema b. Humejda, on od El-Ala b. Harisa, on od Hizama b. Hakima, a on od svoga amidže, **da je pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome šta je čovjeku dopušteno činiti sa**

٢١٢. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَكَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ حَرَامِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

---

[352] Neki islamski učenjaci su, na temelju ovog hadisa, zauzeli stav da je dovoljno samo poprskati vodom dio odjeće koji je uprljan mezijem.

Šafija i Ishak smatraju da se taj dio odjeće mora oprati, a to temelje na Alijinom hadisu u kom stoji **da je Alija zbog pojave mezija prao spolni organ i uzimao abdest.** Eš-Ševkani prvo mišljenje smatra ispravnijim. Et-Tirmizi za ovaj hadis kaže da je hasen-sahih.

ženom dok je pod menzesom. On je kazao: "Dopušteno je sve iznad pupka."[353] Spomenuo je i jelo s osobom koja ima menzes i citirao cijeli hadis.[354]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا يَحِلُّ لِي مِن امْرَأَتِي وَهِيَ حَائِضٌ؟ قَالَ: لَكَ مَا فَوْقَ الْإِزَارِ وَذَكَرَ مُؤَاكَلَةَ الْحَائِضِ أَيْضًا وَسَاقَ الْحَدِيثَ

213. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Abdulmelik el-Jezeni, kog je obavijestio Bekijje b. Velid, prenijevši od Sa'da el-Agtaša (a on je Abdullahov sin), on od Abdurrahmana b. Aiza el-Ezdija, za kog Hišam kaže da je Kurtov sin, gradonačelnika Himsa, a on od Muaza b. Džebela, koji je kazao: **"Pitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome šta je čovjeku dopušteno činiti sa ženom dok je pod menzesom, a on reče: 'Sve iznad pupka, a bolje se i od toga suzdržati.'"**[355]

٢١٣. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْيَزَنِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ سَعْدٍ الْأَغْطَشِ وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ الْأَزْدِيِّ قَالَ هِشَامٌ: هُوَ ابْنُ قُرْطٍ أَمِيرُ حِمْصَ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّا يَحِلُّ لِلرَّجُلِ مِن امْرَأَتِهِ وَهِيَ حَائِضٌ فَقَالَ: مَا فَوْقَ الْإِزَارِ وَالتَّعَفُّفُ عَنْ ذَلِكَ أَفْضَلُ.

---

[353] Ebu Hanife, Malik i Šafija smatraju da je dopušteno da muž miluje svoju ženu i igra se s njom dok ona ima menzes. Dopušteno mu je da s njom čini sve, osim spolnog odnosa, pod uslovom da je nečim prekrivena od pasa do koljena. Ebu Jusuf i Muhammed to ne uslovljavaju. Po njima, muž može sa ženom, dok je ona pod menzesom, činiti sve, osim spolnog odnosa, koji mu je, dok je ona u takvom stanju, haram. Ne uslovljavaju da bude prekrivena od pasa do koljena.

U slijedećem hadisu stoji da je Muaz b. Džebel upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: **"Allahov Poslaniče, šta je meni dozvoljeno raditi sa ženom dok je ona pod menzesom?" "Sve iznad prekrivača (dakle, sve osim spolnog odnosa)." – reče Poslanik, s.a.v.s.**

U Muslimovom *Sahihu* je zabilježen hadis u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Sa suprugama, dok imaju menstruaciju, možete činiti sve osim spolnog odnosa."**

Prekrivanje ženinog spolnog organa, ili tijela od pasa do koljena, je samo iz opreza. Vjerovatno da drugi razlog za to ne postoji.

[354] Jedan dio ovog hadisa Et-Tirmizi je zabilježio u *Džami'u*, a jedan dio u djelu *Eš-Šemail*. I Ibn Madže ga je zabilježio u sažetoj formi u *Sunenu*, na dva mjesta.

[355] Es-Sujuti smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., najvjerovatnije, znao da je čovjek koji ga je o ovome pitao bio veoma strastven, te mu je naglasio kako se

Ebu Davud kaže: "Nije jak (tj. ovaj hadis nije jak)."[356]

قَالَ أَبو داود :وَلَيْسَ هُوَ يَعْنِي الْحَدِيثَ بِالْقَوِيِّ

84. O spolnom odnosu bez ejakulacije

٨٤. بَاب فِي الْإِكْسَالِ

214. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. Harisa, on od Ibn Šihaba, kome je kazao neko s kim je on zadovoljan[357] da ga je obavijestio Sehl b. Sa'd es-Saidi, a njega Ubej b. Ka'b: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je time (tj. kupanjem samo zbog ejakulacije) u početku islama olakšao ljudima zbog pomanjkanja odjeće, a onda im je naredio kupanje, a dokinuo olakšicu."**[358] Ebu Davud kaže: **"tj. vodu zbog vode".**

٢١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي بَعْضُ مَنْ أَرْضَى أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ أَخْبَرَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا جَعَلَ ذَلِكَ رُخْصَةً لِلنَّاسِ فِي أَوَّلِ الْإِسْلَامِ لِقِلَّةِ الثِّيَابِ. ثُمَّ أَمَرَ بِالْغُسْلِ وَنَهَى عَنْ ذَلِكَ.

215. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mehran el-Bezzar er-Razi, njega je obavijestio Mubeššir el-Halebi, prenijevši od Muhammeda b. Gassana, on od Ebu Hazima, on od Sehla b. Sa'da, a on od Ubeja b. Ka'ba:

قَالَ أبو داود: يَعْنِي الْمَاءَ مِنَ الْمَاءِ

٢١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ الْبَزَّازُ الرَّازِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُبَشِّرٌ الْحَلَبِيُّ عَنْ مُحَمَّدٍ أَبِي غَسَّانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ

---

i od milovanja sa ženom bolje sustegnuti dok je pod menzesom, kako ne bi s njom stupio u spolni odnos, što je haram dok je žena u takvom stanju.

[356] Ovaj hadis, po Abadijevom mišljenju, nije jak i stabilan iz sljedećih razloga: 1) Bekijje b. Velid ga je prenio sa *an* 2) Sa'd el-Agtaš, koji je u senedu ovoga hadisa, bio je dosta tolerantan prenosilac hadisa, i 3) Abdurrahman b. Aiz ga nije izravno čuo od Muaza b. Džebela.

[357] Ibn Huzejme smatra da je ovim riječima aludirao na Ebu Hazima Selemea b. Dinara el-A'redža.

[358] El-Hazimi, u djelu *El-I'tibar*, kaže: "U početku islama Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio kupanje samo nakon ejakulacije. Osobe koje nisu ejakulirale nisu bile obavezne kupati se, pa makar im se spolni organi i spajali i ulazili jedan u drugi. Kasnije je naredio da se moraju kupati kad god im se spolni organi budu spojili i ušli jedan u drugi, bez obzira da li su ejakulirali ili nisu."

"Šerijatskopravno mišljenje doneseno u početku islama je: da je voda zbog vode bila olakšica koju je dao Allahov Poslanik, s.a.v.s. Poslije toga je naredio kupanje."

بْنِ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ: أَنَّ الْفُتْيَا الَّتِي كَانُوا يَقُولُونَ أَنَّ الْمَاءَ مِنَ الْمَاءِ كَانَتْ رُخْصَةً رَخَّصَهَا رَسُولُ اللَّهِ فِي بَدْءِ الْإِسْلَامِ ثُمَّ أَمَرَ بِالِاغْتِسَالِ بَعْدُ

216. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim el-Ferahizi, kog je obavijestio Hišam i Šu'be, prenijevši od Katadea, on od Hasana, on od Ebu Rafia, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Kada bude među njena četiri ekstremiteta i priljubi spolni organ uz otvor njenog spolnog organa, kupanje je obavezno."**[359]

٢١٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْفَرَاهِيدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَعَدَ بَيْنَ شُعَبِهَا الْأَرْبَعِ وَأَلْزَقَ الْخِتَانَ بِالْخِتَانِ فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ

217. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, njega Amr, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Voda je obavezna zbog vode".**[360] Tako je činio Ebu Seleme.

٢١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ. وَكَانَ أَبُو سَلَمَةَ يَفْعَلُ ذَلِكَ

---

[359] U ovom hadisu je upotrebljen izraz ***el-hitanu***. U arapskom jeziku riječ ***el-hitanu*** se odnosi na onaj dio spolnog organa s kog je sunećenjem skinuta koža, dakle glava spolnog organa, a kod žene je to sami otvor spolnog organa. To znači: ukoliko glavić muškog spolnog organa uđe u ženski spolni organ, kupanje postaje obavezno (farz), bez obzira što nije došlo do izbacivanja sjemena. To je mišljenje većine islamskih učenjaka utemeljeno na više vjerodostojnih hadisa. Neki smatraju da kupanje nije obavezno ako nije došlo do ejakulacije. Stav temelje na hadisu: **"Voda će se upotrijebiti samo zbog vode (ejakulacije)."** To bi značilo da je kupanje obavezno samo u slučaju ako dođe do ejakulacije. Međutim, ovaj hadis, iako je po stepenu sahih, derogiran je, što se da vidjeti iz prethodna dva hadisa.

[360] **Voda je obavezna zbog vode.** To znači: Kupanje je obavezno zbog ejakulacije. Obaveza onog ko ejakulira je da se okupa.

85. O džunubu koji želi još općiti

218. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, njega Humejd et-Tavil, prenijevši od Enesa: **"Jednog dana[361] je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obišao svoje supruge i samo se jedanput okupao."[362]**

Ebu Davud je rekao: "Ovako je prenio Hišam b. Zejd od Enesa i Ma'mera, a njih dvojica od Katadea, on od Enesa i Saliha b. Ebul-Ahdara, on od ez-Zuhrija, oni svi od Enesa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s."

86. O abdestu za onoga koji želi još općiti

219. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, koga je obavijestio Hammad, prenijevši od Abdurrahmana b. Ebu Rafia, on od svoje tetke Selme, a ona od Ebu Rafia: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jedne noći obišao supruge i kod svake se (nakon spolnog odnosa) okupao. Upitao sam ga: 'Allahov Poslaniče, zar nije bilo dovoljno samo jedno kupanje?' A on mi reče: 'Ovako je bolje i urednije.'"[363]**

٨٥. بَاب فِي الْجُنُبِ يَعُودُ

٢١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى نِسَائِهِ فِي غُسْلٍ وَاحِدٍ.

قَالَ أَبُو داود: وَهَكَذَا رَوَاهُ هِشَامُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ وَمَعْمَرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ وَصَالِحُ بْنُ أَبِي الْأَخْضَرِ عَنِ الزُّهْرِيِّ. كُلُّهُمْ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

٨٦. بَاب الْوُضُوءِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَعُودَ

٢١٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَمَّتِهِ سَلْمَى عَنْ أَبِي رَافِعٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى نِسَائِهِ يَغْتَسِلُ عِنْدَ هَذِهِ وَعِنْدَ هَذِهِ. قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تَجْعَلُهُ غُسْلًا وَاحِدًا؟ قَالَ: هَذَا أَزْكَى وَأَطْيَبُ وَأَطْهَرُ.

---

[361] U En-Nesaijevom predanju stoji: **"Jedne noći..."**

[362] Ovaj hadis je dokaz da kupanje između dva spolna općenja u jednoj noći nije obavezno. U tome se slažu svi islamski učenjaci. Obavezno je okupati se samo na kraju spolnih općenja.

[363] Prema Abadijevom mišljenju, ovaj hadis ukazuje na to da je mustehab okupati se poslije svakog spolnog općenja, iako nije obavezno. Obaveza je okupati se nakon svih općenja. Između ovog i prethodnog hadisa nema kolizije. Oni ukazuju na to da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., postupao i na jedan i na drugi način. Učinio je to da bi ukazao na ono što je obavezno i da bi pokazao ono što je lijepo.

Ebu Davud kaže: "Enesov hadis je vjerodostojniji od ovoga."

قَالَ أبو داود: حَدِيثُ أَنَسٍ أَصَحُّ مِنْ هَذَا

220. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Hafs b. Gijas, prenijevši od Asima el-Ahvela, on od Ebul-Mutevekkila, on od Ebu Seida el-Hudrija, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je kazao: **"Kada neko od vas bude imao spolni odnos sa suprugom, pa to želi (kasnije) ponoviti, neka između njih (odnosa) abdesti."**[364]

٢٢٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ ثُمَّ بَدَا لَهُ أَنْ يُعَاوِدَ فَلْيَتَوَضَّأْ بَيْنَهُمَا وُضُوءًا

87. O spavanju osobe koja je džunub

٨٧. بَاب فِي الْجُنُبِ يَنَامُ

221. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera da je kazao: **"Omer b. Hattab je spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da on**[365] **noću (često) bude džunub, a Allahov Poslanik,**

٢٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ: ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ تُصِيبُهُ الْجَنَابَةُ مِنَ اللَّيْلِ، فَقَالَ

---

[364] Islamski učenjaci su se razišli u pogledu abdesta koji se uzima između dva spolna općenja. Većina njih smatra da je to mustehab. Ebu Jusuf smatra da to nije ni mustehab.

Ibn Habib el-Meki i Zahirije smatraju da je to vadžib. Većina smatra da je mustehab uzeti abdest između dva spolna odnosa, a da nije vadžib. Svoje mišljenje temelje na hadisu u kom Aiša kaže: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi ponekad imao spolni odnos, pa bi ga ponovio i ne bi abdestio između (dva odnosa)."**

Da je kupanje ili uzimanje abdesta između dva spolna odnosa obavezno (vadžib), zasigurno to Vjerovjesnik, s.a.v.s., ne bi nikada propustio.

[365] Tj. njegov sin Abdullah često noću bude nečist/džunub. Omer b. Hattab je taj slučaj spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pitajući ga šta u tom slučaju da čini? Da je u spomenutom hadisu riječ o Ibn Omeru potvrđuje i En-Nesaijevo predanje u kom stoji: **"Ibn Omer se noću ejakulacijom onečistio. Došao je kod Omera i o tome ga obavijestio. Omer je otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i to mu spomenu, a on reče: 'Neka uzme abdest i neka spava.'"**

s.a.v.s., reče: 'Operi svoj spolni organ,[366] uzmi abdest i onda spavaj.'"[367]

لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ ثُمَّ نَمْ

88. O tome može li osoba jesti ako je džunub

٨٨. بَاب الْجُنُبِ يَأْكُلُ

222. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Kutejbe b. Seid, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Aiše, koja je kazala: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., kao džunub htio spavati, uzeo bi abdest onako kako ga uzima za namaz."**

٢٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ وَهُوَ جُنُبٌ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ.

223. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzar, njega je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Junusa, on od

٢٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ

---

[366] Ove riječi, po Abadijevom mišljenju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uputio Ibn Omeru, koji je, najvjerovatnije, bio prisutan kada je Omer to spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

[367] Buhari u *Sahihu*, bilježi od Aiše hadis: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., htio spavati nečist, oprao bi spolni organ, uzeo abdest, a potom legao."** Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u*, sa senedom od Ibn Omera, da je Omer upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekavši: **"Može li neko spavati nečist (džunub)? Može, ako uzme abdest." – reče.**

Da li je uzimanje abdesta prije spavanja osobi koja je džunub obavezno (vadžib) ili je lijepo (mustehab), sporno je među islamskim učenjacima. Ebu Davud i neki učenjaci smatraju da je obavezno. Svoj stav temelje na hadisima koje bilježe Buhari i Muslim: **"Ukoliko nečista osoba želi spavati, neka uzme abdest i neka spava."**, i: **"Operi spolni organ, uzmi abdest i spavaj."**

Većina učenjaka smatra da je uzimanje abdesta za nečistu osobu (džunub) koja želi spavati lijepo (mustehab). Svoje mišljenje temelje na hadisu koji bilježe Ibn Huzejme i Ibn Hibban u *Sahihima*, gdje stoji da je Ibn Omer upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s: **"Može li neko od nas spavati dok je džunub?" "Može, s tim što, ukoliko to želi, može uzeti abdest." – reče Allahov Poslanik, s.a.v.s.**

Ebu Abbas b. Surejdž i Ebu Bekr el-Bejheki vele: "Što se tiče hadisa u kojem stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., spavao džunub, ne dotakavši vode, treba razumjeti da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to ponekad namjerno činio kako bi pokazao da uzimanje abdesta za džunuba koji hoće spavati nije obavezno, nego je lijepo.

Ez-Zuhrija s istim senedom isti smisao, s tim što je dodao: **"A kada bi, dok je džunub, htio jesti, oprao bi ruke."**[368]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Ibn Vehb od Junusa, s tim što je on Aišino kazivanje o jelu i spavanju skratio samo na ono o jelu. Prenio ga je i Salih b. Ebul-Ahdar od Ez-Zuhrija onako kako je rekao Ibnul-Mubarek, s tim što je on kazao: 'od Urvea ili od Ebu Selemea'. A prenio ga je i El-Evzai od Junusa, a on preko Ez-Zuhrija od Vjerovjesnika, s.a.v.s., onako kako je kazao Ibnul-Mubarek."

الزُّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ. زَادَ: وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ وَهُوَ جُنُبٌ غَسَلَ يَدَيْهِ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ فَجَعَلَ قِصَّةَ الْأَكْلِ قَوْلَ عَائِشَةَ مَقْصُورًا. وَرَوَاهُ صَالِحُ بْنُ أَبِي الْأَخْضَرِ عَنِ الزُّهْرِيِّ كَمَا قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ. إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنْ عُرْوَةَ أَوْ أَبِي سَلَمَةَ. وَرَوَاهُ الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ

89. O onome koji smatra da se nečista osoba treba abdestiti[369]

٨٩. بَاب مَنْ قَالَ يَتَوَضَّأُ الْجُنُبُ

224. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, njega Šu'be, prenijevši od Hakema, on od Ibrahima, on od El-Esveda, a on od Aiše: **"Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., htio spavati ili jesti – dok je džunub – abdestio bi se."**

٢٢٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ تَوَضَّأَ تَعْنِي وَهُوَ جُنُبٌ

225. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, njega Ata el-Hurasani, prenijevši od Jahjaa b. Ja'mura, a on od Ammara b. Jasira: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je nečistoj osobi koja hoće jesti, piti**

٢٢٥. حَدَّثَنَا مُوسَى يَعْنِي ابْنَ إِسْمَعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ أَخْبَرَنَا عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[368] Ovaj hadis je, po Abadijevom mišljenju, jasan dokaz da osoba dok je nečista (džunub) može komotno jesti i piti i ne mora se prije toga ni okupati niti uzeti abdest. Dovoljno je, da prije jela, opere ruke kao što to čini i kada je čista. U nekim predanjima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., abdest uzimao kada bi, kao džunub, htio jesti. To što je Allahov Polsanik, s.a.v.s., nešto prakticirao na dva ili više načina ukazuje na to da je sve to ispravno i dopušteno.

[369] Tj. o onome koji kaže da će se džunub abdestiti, pa tek onda jesti, piti ili spavati.

ili spavati uzimanje samo abdesta učinio olakšicom."[370]

Ebu Davud kaže: "Između Jahjaa b. Jamura i Ammara b. Jasira u senedu ovoga hadisa (mora) biti još jedna osoba." Alija b. Ebu Talib, Ibn Omer i Abdullah b. Amr vele: "Ako nečista osoba hoće jesti, treba se abdestiti."

رَخَّصَ لِلْجُنُبِ إِذَا أَكَلَ أَوْ شَرِبَ أَوْ نَامَ أَنْ يَتَوَضَّأَ.

قَالَ أبو داود: بَيْنَ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ وَعَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ رَجُلٌ. و قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَابْنُ عُمَرَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو: الْجُنُبُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ تَوَضَّأَ

90. Nečista osoba može odgoditi kupanje

٩٠. بَاب فِي الْجُنُبِ يُؤَخِّرُ الْغُسْلَ

226. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Mu'temir. A ispričao nam je i Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ismail b. Ibrahim, njega Burd b. Sinan,[371] prenijevši od Ubadea b. Nusejjia, on od Gudajfa b. Harisa,[372] koji je kazao: **"Upitao sam Aišu: 'Da li se Allahov Poslanik, s.a.v.s., kupao radi džunupluka na početku ili na kraju noći?' Ona reče: 'Nekad bi se kupao na početku, a nekad na kraju noći.' 'Allahu ekber! Hvala Allahu, Koji je u odredbama dao širinu. A da li je Allahov Poslanik,**

٢٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ ح. و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَا حَدَّثَنَا بُرْدُ بْنُ سِنَانٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ عَنْ غُضَيْفِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: أَرَأَيْتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ أَوْ فِي آخِرِهِ؟ قَالَتْ: رُبَّمَا اغْتَسَلَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ وَرُبَّمَا اغْتَسَلَ فِي آخِرِهِ. قُلْتُ: اللَّهُ أَكْبَرُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي الْأَمْرِ سَعَةً.

---

[370] Ovi hadisi su dokaz, veli Abadi, da je nečistoj osobi, koja hoće jesti, piti ili spavati uzimanje abdesta lijepo – mustehab, a nije obavezno. To potvrđuje i hadis koji je zabilježio Et-Tirmizi u ***Džami'u***, sa senedom od Aiše, koja je kazala: **"Ponekad bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., spavao džunub i ne dotakavši vodu."** Istina, ovaj hadis mnogi smatraju nepouzdanim i netačno prenesenim.

[371] Burd b. Sinan Ebul-Ala ed-Dimeški, štićenik plemena Kurejš, je iskren prenosilac hadisa, ali se sumnjalo da naginje kaderijama. Pripadao je petoj generaciji. Bio je nastanjen u Basri.

[372] Gudajf, neki vele Gutajf b. Haris es-Sukuni, neki kažu Eš-Šimali Ebu Esma Himsi, je prenosilac hadisa. Učenjaci se razilaze u vezi s tim da li je bio ashab. Kažu da je Gudajf b. Haris bio ashab, dok je Gutajf b. Haris bio tabiin, koji je ocijenjen kao makbul prenosilac. Za Gudajfa b. Harisa vele da je umro šezdeset i neke godine po Hidžri.

s.a.v.s., vitr-namaz klanjao na početku ili na kraju noći?' – upitah. Aiša odgovori: 'Nekad je klanjao na početku, a nekad na kraju noći.' 'Allahu ekber! Hvala Allahu, Koji je u odredbama dao širinu. A da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (u noćnom namazu) Kur'an učio naglas ili u sebi?' – upitah. Ona odgovori: 'Nekad ga je učio naglas, a nekad u sebi.' Rekoh: 'Allahu ekber! Hvala Allahu, Koji je u odredbama dao širinu.'"[373]

قُلْتُ: أَرَأَيْتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوتِرُ أَوَّلَ اللَّيْلِ أَمْ فِي آخِرِهِ؟ قَالَتْ: رُبَّمَا أَوْتَرَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ وَرُبَّمَا أَوْتَرَ فِي آخِرِهِ. قُلْتُ: اللَّهُ أَكْبَرُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي الْأَمْرِ سَعَةً. قُلْتُ: أَرَأَيْتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَجْهَرُ بِالْقُرْآنِ أَمْ يَخْفُتُ بِهِ؟ قَالَتْ: رُبَّمَا جَهَرَ بِهِ وَرُبَّمَا خَفَتَ. قُلْتُ: اللَّهُ أَكْبَرُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي الْأَمْرِ سَعَةً

227. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer (en-Nemeri),[374] kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Alija b. Mudrika,[375] on od Ebu Zur'e b. Amra b. Džerira, on od Abdullaha

٢٢٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ النَّمَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُجَيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي

---

[373] Ovaj hadis je, kako ističe Abadi, jasan dokaz da se džunub ne mora odmah kupati. Može sam odabrati da li će se odmah okupati, pa spavati, ili će spavati, pa se kasnije okupati, isto kao što neko bira da li će vitr-namaz klanjati odmah, na početku noći, ili će odspavati i kasnije ga klanjati. Ahmed b. Hanbel bilježi u *Musnedu*, Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u*, i Ibn Madže u *Sunenu*, sa senedom od Džabira b. Abdullaha, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko se boji da neće moći ustati, (radi noćnog namaza) pred kraj noći, neka vitr-namaz klanja na početku noći i neka spava. A ko je siguran da može ustati pred kraj noći, neka vitr-namaz klanja pred kraj noći, jer tada prisustvuju meleki i efdalnije ga je klanjati u to vrijeme."**

Muslim bilježi u *Sahihu*, sa senedom od Mesruka, a on od Aiše da je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prakticirao klanjanje vitr-namaza: i na početku, i u sredini, i na kraju noći. Uglavnom bi s klanjanjem završio prije zore."**

[374] Hafs b. Omer b. Haris b. Sahbere el-Ezdi en-Nemeri Ebu Omer el-Havdi je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Zamjerili su mu što je uzimao naknadu za prenošenje hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 225. godine po Hidžri.

[375] Ali b. Mudrik el-Kufi je nedovoljno poznat prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji.

طَالِبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلَا كَلْبٌ وَلَا جُنُبٌ

b. Nudžejja,[376] on od svoga oca, on od Alije b. Ebu Taliba, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je kazao: **"Meleki[377] ne ulaze u prostoriju u kojoj su slika, pas i nečista osoba."**

٢٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ (النَّبِيُّ) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنَامُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَمَسَّ مَاءً.

228. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, on od El-Esveda, a on od Aiše, koja je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ponekad spavao džunub, a vodu ne bi ni dotaknuo."**[378]

[376] Abdullah b. Nudžejj b. Seleme el-Hadremi Ebu Lukman el-Kufi je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

[377] El-Hattabi, u djelu ***Mealimis-suneni***, ističe da je ovdje riječ o melekima koji, po Allahovoj odredbi, spuštaju milost i bereket, a nije riječ o melekima čuvarima i pratiocima. Meleki čuvari i pratioci se od čovjeka ne odvajaju ni kada je džunub.

[378] Da je ovaj hadis pouzdan, bio bi jasan dokaz da osoba koja je džunub može spavati prije nego se okupa ili uzme abdest. Međutim, prenoseći ovaj hadis, koji je prilično dug, a u želji da ga sažme, Ebu Ishak je pogriješio. Ibnul-Arebi, u komentaru Tirmizijinog ***Džami'a, Aridatul-Ahvezi***, kaže: "Ebu Ishak je želio sažeti hadis koji je podug, pa je pogriješio i time mu u potpunosti promijenio značenje. Hadis u dužoj verziji koju prenosi Ebu Gasan glasi: "Ispričao nam je Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Ebu Ishak, koji je kazao: 'Došao sam Esvedu b. Jezidu, a bio mi je brat i prijatelj, i rekao mu: 'Ebu Amre, ispričaj nam ono što je tebi ispričala Aiša, majka pravovjernih, o namazu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' On reče: **'Kazivala je da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., na početku noći spavao, a posljednji dio bi provodio uobičajeno (u ibadetu). Ako bi imao seksualnu potrebu, obavio bi je, a potom bi legao da spava prije nego dotakne vodu. Za prvog sabahskog ezana bi ustao i polio se vodom.' Nije rekla: 'Okupao bi se.' Međutim, ja sam shvatio da to hoće da kaže. 'Ako bi htio spavati džunub, uzeo bi abdest.' – kazala je Aiša."** Ovaj posljednji dio hadisa Ebu Ishak je izostavio i u tome je njegova greška.

Abdurrahman el-Mubarekfuri kaže: "Mnogi su iznijeli svoj sud o ovom hadisu. Ahmed b. Hanbel veli da nije pouzdan. Ebu Davud veli da je sumnjiv. Zejd b. Harun veli: 'Pogrešno je prenesen.' Ibn Mufevviz kaže: 'Učenjaci se slažu da je Ebu Ishak pogriješio.'"

Ebu Davud kaže: "Ispričao nam je Hasan b. Ali el-Vasiti, kog je obavijestio Jezid b. Harun koji kaže: 'Ovaj hadis je previd.', tj. Ebu Ishakov hadis.

قَالَ أَبُو دَاوُد: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَاسِطِيُّ قَالَ سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ يَقُولُ: هَذَا الْحَدِيثُ وَهْمٌ يَعْنِي حَدِيثَ أَبِي إِسْحَقَ

91. O učenju Kur'ana osobe koja je džunub

٩١. بَاب فِي الْجُنُبِ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ

229. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, koga je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, a on od Abdullaha b. Selemea, koji je kazao: **"Sa dvojicom ljudi, mislim da je jedan bio iz našeg, a drugi iz plemena Benu Esed, ušao sam kod Alije. Alija ih je, radi obavljanja određenih poslova, uputio u neke pokrajine i rekao: 'Vas dvojica ste snažni, pa se borite za svoju vjeru.' Zatim ustade i ode u nužnik. Potom iziđe, zatraži vode, jednom pregršti opra ruke, a onda (ne uzevši abdest) poče učiti Kur'an. Nekima se to nije dopalo, a on reče: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ponekad izišao iz nužnika, pa bi nam (ne uzevši abdest) učio Kur'an i jeo meso s nama. Od Kur'ana ga je odvajala (ili je kazao: spriječila) samo nečistoća usljed ejakulacije.'"**[379]

٢٢٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَلِيٍّ أَنَا وَرَجُلَانِ رَجُلٌ مِنَّا وَرَجُلٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ أَحْسَبُ فَبَعَثَهُمَا عَلِيٌّ وَجْهًا وَقَالَ: إِنَّكُمَا عِلْجَانِ فَعَالِجَا عَنْ دِينِكُمَا. ثُمَّ قَامَ فَدَخَلَ الْمَخْرَجَ. ثُمَّ خَرَجَ فَدَعَا بِمَاءٍ. فَأَخَذَ مِنْهُ حَفْنَةً فَتَمَسَّحَ بِهَا. ثُمَّ جَعَلَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ. فَأَنْكَرُوا ذَلِكَ. فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَخْرُجُ مِنَ الْخَلَاءِ فَيُقْرِئُنَا الْقُرْآنَ وَيَأْكُلُ مَعَنَا اللَّحْمَ. وَلَمْ يَكُنْ يَحْجُبُهُ أَوْ قَالَ يَحْجِزُهُ عَنِ الْقُرْآنِ شَيْءٌ لَيْسَ الْجَنَابَةَ

---

[379] Iz ovoga hadisa možemo zaključiti: a) Da se Kur'an bez abdesta može učiti napamet, ali se ne može uzeti Mushaf. To je stav četverice imama: Ebu Hanife, Malika, Šafije i Ahmeda b. Hanbela; b) Da se Kur'an ne može učiti, ni napamet ni gledajući, kada je osoba džunub. To je mišljenje većine učenjaka. El-Buhari, pak, smatra da osoba, dok je džunub, može Kur'an učiti napamet, ali ga ne smije dohvaćati. On svoje mišljenje temelji na hadisu koji su zabilježili i on i Muslim u *Sahihima*, sa senedom od Aiše, koja je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spominjao Allaha, dž.š., u svim situacijama."**

Bedrudin el-Ajni smatra da nema kolizije između Alijinog i Aišinog hadisa. U Alijinom hadisu stoji: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je učio Kur'an u svim**

92. O rukovanju džunuba

230. ISPRIČAO NAM JE Museded, njega je obavijestio Jahja b. Mis'ar, prenijevši od Vasila, on od Ebu Vaila, a on od Huzejfea, **da ga je jednom prilikom susreo Vjerovjesnik, s.a.v.s., i pružio mu ruku, a on rekao: "Nečist sam (džunub)." Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "Musliman ne može biti nečist."**

231. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog su obavijestili Jahja i Bišr, prenijevši od Humejda, on od Bekra, on od Ebu Rafia, a on od Ebu Hurejrea, koji je kazao: **"Jednom prilikom me susreo Allahov Poslanik, s.a.v.s., na jednom od medinskih puteva, a ja sam bio nečist (džunub). Uzmakao sam i otišao da se okupam. Pošto sam se okupao, došao sam, a on me upita: 'Gdje si bio, Ebu Hurejre?' Rekoh: 'Bio sam nečist (džunub) te nisam želio da se s tobom tako susretnem.' On reče: 'Subhanallah, musliman ne može biti nečist.'"**[380]

٩٢. بَاب فِي الْجُنُبِ يُصَافِحُ

٢٣٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَهُ فَأَهْوَى إِلَيْهِ. فَقَالَ: إِنِّي جُنُبٌ. فَقَالَ: إِنَّ الْمُسْلِمَ لَا يَنْجُسُ

٢٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى وَبِشْرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ بَكْرٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: لَقِيَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طَرِيقٍ مِنْ طُرُقِ الْمَدِينَةِ وَأَنَا جُنُبٌ فَاخْتَنَسْتُ فَذَهَبْتُ فَاغْتَسَلْتُ ثُمَّ جِئْتُ. فَقَالَ: أَيْنَ كُنْتَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟ قَالَ قُلْتُ: إِنِّي كُنْتُ جُنُبًا فَكَرِهْتُ أَنْ أُجَالِسَكَ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ. فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ إِنَّ الْمُسْلِمَ لَا يَنْجُسُ. وَقَالَ فِي حَدِيثِ بِشْرٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنِي بَكْرٌ

---

situacijama, osim kada je bio džunub.", dok u Aišinom stoji **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spominjao Allaha u svim situcijama.** Aiša je mislila na spominjanje Allaha na sve druge načine osim učenjem Kur'ana.

Abadi, pak, smatra da svi hadisi u kojima se zabranjuje učenje Kur'na napamet osobi koja je džunub imaju u sebi slabosti i da nijedan nije vjerodostojan. Otuda neki smatraju da je mišljenje imama El-Buharija u ovom pogledu ispravnije.

[380] Iz ovih hadisa se zaključuje da je nečistoj osobi dozvoljeno da se susreće s ljudima, da razgovara s njima i da se s njima rukuje, i da njen susret s drugima, dok je u takvom stanju, neće imati nikakvih posljedica po njihovo zdravlje i napredak.

Poslanikove, s.a.v.s., riječi da musliman ne može biti nečist imaju preneseno značenje. One ukazuju na to da je primarno čovjekovo ispravno vjerovanje, a sve drugo je manje bitno. Kur'an mušrike naziva nečistim zbog njihovog pogrešnog

Ebu Davud kaže: "U Bišrovom hadisu stoji da je kazao: 'Ispričao nam je Humejd, kog je obavijestio Bekr.'"

93. O ulasku džunub osobe u džamiju

232. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, njega Eflet b. Halife,[381] kom je prenijela Džesra, Didžadžeova kći, da je čula Aišu kada je rekla: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom došao i, vidjevši da se vrata soba njegovih ashaba otvaraju prema džamiji, rekao: 'Okrenite vrata ovih soba izvan džamije.' Kada je ponovo došao, Vjerovjesnik, s.a.v.s., vidje da ljudi (u vezi s tim) nisu ništa uradili. Nadali su se da će za njih biti (u tom pogledu) objavljeno dopuštenje. Tada Allahov Poslanik, s.a.v.s., iziđe pred njih i reče: 'Okrenite ulaze ovih soba izvan džamije, jer neću dopustiti da u džamiju ulaze žene pod menzesom i nečiste (džunub) osobe."**[382]

Ebu Davud kaže: "On je Fulejt el-Amiri."

٩٣. بَاب فِي الْجُنُبِ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ

٢٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَفْلَتُ بْنُ خَلِيفَةَ قَالَ حَدَّثَتْنِي جَسْرَةُ بِنْتُ دَجَاجَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَوُجُوهُ بُيُوتِ أَصْحَابِهِ شَارِعَةٌ فِي الْمَسْجِدِ. فَقَالَ: وَجِّهُوا هَذِهِ الْبُيُوتَ عَنِ الْمَسْجِدِ. ثُمَّ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَصْنَعِ الْقَوْمُ شَيْئًا رَجَاءَ أَنْ تَنْزِلَ فِيهِمْ رُخْصَةٌ. فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ بَعْدُ فَقَالَ: وَجِّهُوا هَذِهِ الْبُيُوتَ عَنِ الْمَسْجِدِ فَإِنِّي لَا أُحِلُّ الْمَسْجِدَ لِحَائِضٍ وَلَا جُنُبٍ. قَالَ أبو داود: هُوَ فُلَيْتٌ الْعَامِرِيُّ

---

vjerovanja, i, ma koliko oni držali do vanjske čistoće, sa stanovišta islama, nečisti su zbog svog pogrešnog uvjerenja. Učenjaci smatraju da je znoj osobe koja je džunub ili pod menzesom, sa stanovišta šerijata, čist.

[381] Eflet b. Halife el-Amiri, neki vele Ez-Zuheli, a neki kažu El-Huzeli Ebu Hasan el-Kufi, je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Neki učenjaci smatraju da mu je ime bilo Fulejt.

[382] Ovaj hadis je jasan dokaz da je ženi pod hajzom i nifasom i džunub osobi, dok se ne okupa, haram ulaziti u džamiju. U tome se slažu svi islamski učenjaci. Međutim, sām prolazak kroz džamiju, bez zadržavanja u njoj, Šafija i Malik dopuštaju. Ebu Hanife, Ishak b. Rahivejh i Sufjan es- Sevri to dopuštaju samo u krajnjoj nuždi.

94. O čovjeku koji predvodi džemat zaboravivši da je džunub

233. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Zijada el-A'lema, on od Hasana, a on od Ebu Bekra: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom stupio na sabah-namaz, potom je (izišao), pokazavši rukom (ljudima) da ostanu na svojim mjestima. Nakon toga je došao, a sa glave mu kapaše voda (od kupanja). Potom im je imamio."**[383]

234. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hammada b. Selemea sa istim senedom i značenjem, s tim što je na početku hadisa rekao: **"(Stupio je na sabah-namaz) izgovorivši početni tekbir."**, a na kraju hadisa: **"Kada je završio namaz, rekao je: 'Ja sam samo čovjek,[384] bio sam nečist (džunub)."'**

٩٤. بَاب فِي الْجُنُبِ يُصَلِّ بِالْقَوْمِ وَهُوَ نَاسٍ

٢٣٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ زِيَادٍ الْأَعْلَمِ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ أَنْ مَكَانَكُمْ ثُمَّ جَاءَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ فَصَلَّى بِهِمْ.

٢٣٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ. وَقَالَ فِي أَوَّلِهِ فَكَبَّرَ وَقَالَ فِي آخِرِهِ: فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنِّي كُنْتُ جُنُبًا.

---

[383] Iz ovoga hadisa se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom, zaboravivši da je džunub, otišao u džamiju i u tom stanju stupio u namaz, i to kao imam. Nakon što je stupio u namaz, izgovorivši početni tekbir, sjetio se da se nije okupao. Prekida namaz, odlazi u kuću i kupa se. Nakon kupanja se vraća u džamiju i ponovo klanja sabahski farz. Ovdje je potrebno ukazati na nešto veoma bitno: rijetko se može desiti običnom čovjeku, a kamoli Poslaniku, s.a.v.s., da zaboravi da je nečist i neokupan, i da takav uđe u džamiju i stupi u namaz, i to kao imam. To govori da je Uzvišeni Allah htio da Allahov Poslanik, s.a.v.s., to zaboravi i tako uradi kako bi pokazao ljudima kako trebaju postupiti ukoliko se nekome od njih takvo šta dogodi. On im je, spomenutim primjerom, pokazao da se u takvim situacijama namaz mora prekinuti, da se osoba mora okupati i namaz obnoviti. Nije dozvoljeno postupiti drugačije.

[384] Ovim riječima Allahov Poslanik, s.a.v.s., ukazuje na svoju ljudsku prirodu, tj. da je i on čovjek i da je zaborav svojstven čovjeku. Tako je i on zaboravio da

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Ez-Zuhri od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, koji je kazao: **'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ustao da klanja. Čekajući da izgovori početni tekbir, rekao nam je: 'Ostanite na svojim mjestima.' i otišao.'"** A prenijeli su ga Ejub, Ibn Avn i Hišam od Muhammeda (tj. Ibn Sirina, kao mursel), a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. On je kazao: **"Izgovorio je početni tekbir (potom prekinuo namaz), pokazavši (rukom) ljudima da sjednu i otišao da se okupa."** Ovako je prenio i Malik od Ismaila b. Ebu Hakima, on od Ataa b. Jesara, koji je kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovorio početni tekbir u namazu."**

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: فَلَمَّا قَامَ فِي مُصَلَّاهُ وَانْتَظَرْنَا أَنْ يُكَبِّرَ انْصَرَفَ ثُمَّ قَالَ: كَمْ أَنْتُمْ. وَرَوَاهُ أَيُّوبُ وَابْنُ عَوْنٍ وَهِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ (يَعْنِي ابْنَ سِيرِينَ مُرْسَلًا) عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَكَبَّرَ ثُمَّ أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْقَوْمِ أَنِ اجْلِسُوا. فَذَهَبَ فَاغْتَسَلَ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مَالِكٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَبَّرَ فِي صَلَاةٍ.

Ebu Davud veli: "Također nam je ispričao Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, on od Er-Rebia b. Muhammeda, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je izgovorio početni tekbir."

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ حَدَّثَنَاه مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَبَّرَ

235. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman (Osman el-Himsi), kog je obavijestio Muhammed b. Harb, prenijevši od Ez-Zubejdija. A ispričao nam je Ajjaš b. el-Ezrek, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa. A ispričao nam je i Muhalled b. Halid, prenijevši od Ibrahima b. Halida, imama (glavne) džamije u Sani,[385] on od Rebaha, a on od Ma'mera. A ispričao nam je i Muemmel b. Fadl, kog je obavijestio Velid, prenijevši od El-Evzaija, oni svi od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, koji je kazao: **"Jednom prilikom bijaše proučen ikamet za namaz.**

٢٣٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ (عُثْمَانُ الْحِمْصِيُّ) قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّبَيْدِيُّ ح. و حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْأَزْرَقِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ ح. و حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ إِمَامُ مَسْجِدِ صَنْعَاءَ قَالَ حَدَّثَنَا رَبَاحٌ عَنْ مَعْمَرٍ ح. و حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ كُلُّهُمْ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَصَفَّ النَّاسُ صُفُوفَهُمْ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

---

se nakon spolnog odnosa okupa.

[385] San'a je glavni grad Jemena.

Kada su se ljudi poredali u safove, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao. Kada je stao na svoje mjesto, sjetio se da se nije okupao, pa je rekao ljudima: 'Ostanite na svojim mjestima.', a on se vratio u kuću. (Nakon izvjesnog vremena) dok smo još stajali u safovima, on se pojavi pred nas, a s glave mu kapaše voda od kupanja." – ovo je Ibn Harbov hadis. A Ajjaš je rekao: "Mi smo stajali i čekali ga sve dok nije izišao pred nas. Bijaše okupan."

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا قَامَ فِي مَقَامِهِ ذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يَغْتَسِلْ. فَقَالَ لِلنَّاسِ: مَكَانَكُمْ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ فَخَرَجَ عَلَيْنَا يَنْطُفُ رَأْسُهُ وَقَدِ اغْتَسَلَ وَنَحْنُ صُفُوفٌ. وَهَذَا لَفْظُ ابْنُ حَرْبٍ. وَقَالَ عَيَّاشٌ فِي حَدِيثِهِ: فَلَمْ نَزَلْ قِيَامًا نَنْتَظِرُهُ حَتَّى خَرَجَ عَلَيْنَا وَقَدِ اغْتَسَلَ

95. O čovjeku koji nakon spavanja osjeti vlažnost na vešu

٩٥. بَاب فِي الرَّجُلِ يَجِدُ الْبِلَّةَ فِي مَنَامِهِ

236. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Hammad b. Halid el-Hajjat, kom je prenio Abdullah el-Amri[386] od Ubejdullaha,[387] on od Kasima,[388] a on od Aiše, koja je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan o čovjeku koji primijeti vlažnost na odjeći, a ne sjeća se polucije u snu. 'Okupat će se.' – reče on. Upitan je, također, o čovjeku koji sanja da u snu ejakulira, a na odjeći ne nađe vlažnosti. 'Nije obavezan kupati se.' – reče on. Ummu**

٢٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ الْخَيَّاطُ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الرَّجُلِ يَجِدُ الْبَلَلَ وَلَا يَذْكُرُ احْتِلَامًا. قَالَ: يَغْتَسِلُ. وَعَنِ الرَّجُلِ يَرَى أَنَّهُ قَدِ احْتَلَمَ وَلَا يَجِدُ الْبَلَلَ. قَالَ: لَا غُسْلَ عَلَيْهِ. فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ:

---

[386] Abdullah b. Omer b. Hafs b. Asim b. Omer b. Hattab el-Amri je veoma pobožan, ali je kao ravija veoma slab. Tako ga je ocijenio Ibn Hadžer, u *Takribu*. Umro je 173. godine po Hidžri.

[387] Ubejdullah b. Omer b. Ebul-Velid er-Rekki Ebu Vehb el-Esedi je pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Ponekad je pravio previde. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 180. godine po Hidžri.

[388] Kasim b. Muhammed b. Ebu Bekr es-Siddik et-Tejmi je pouzdan prenosilac hadisa i jedan od medinskih šerijatskih pravnika. Ejub Kaže: "Boljeg od njega nisam vidio." Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 106. godine po Hidžri.

Sulejm[389] upita: 'Allahov Poslaniče, a je li žena dužna okupati se ako to isto primijeti?' 'Da.' – reče on. 'Žene su (po prirodi) poput muškaraca i u tome će postupiti kao i oni.'"[390]

الْمَـرْأَةُ تَرَى ذَلِكَ, أَعَلَيْهَا غُسْـلٌ؟ قَالَ: نَعَمْ, إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ

96. O ženi koja sanja ono što i muškarac

٩٦. بَاب فِي الْمَرْأَةِ تَرَى مَا يَرَى الرَّجُلُ

237. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese, prenijevši od Junusa, a on od Ibn Šihaba, koji prenosi od Urvea, a on od Aiše: "Ummu Sulejm (b. Milhan) el-Ensarijja, Enes b. Malikova majka, je kazala: 'Allahov Poslaniče, Uzvišeni Allah se ne stidi istine. Šta veliš, ukoliko žena sanja ono što sanja i muškarac, hoće li se okupati ili neće?' Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: 'Hoće, neka se okupa ukoliko primijeti (na vešu) vlažnost.'[391] Aiša reče: 'Okrenuh joj se i rekoh: 'Teško tebi,

٢٣٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَنْبَسَـةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِـهَابٍ قَالَ قَالَ عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَـةَ: أَنَّ أُمَّ سُـلَيْمٍ الْأَنْصَارِيَّـةَ, وَهِيَ أُمُّ أَنَـسِ بْـنِ مَالِـكٍ, قَالَتْ: يَا رَسُـولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ, أَرَأَيْتَ الْمَرْأَةُ إِذَا رَأَتْ فِي النَّوْمِ مَا يَرَى الرَّجُلُ أَتَغْتَسِلُ أَمْ لَا؟ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ: نَعَمْ, فَلْتَغْتَسِلْ إِذَا وَجَدَتِ الْمَاءَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَقْبَلْتُ عَلَيْهَا فَقُلْتُ أُفٍّ لَكِ, وَهَلْ تَرَى ذَلِكَ الْمَرْأَةُ؟ فَأَقْبَلَ عَلَيَّ رَسُـولُ اللَّهِ صَلَّى

---

[389] Ummu Sulejm b. Milhan Halid el-Ensarije je majka Enesa b. Malika, sluge Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Neki učenjaci vele da joj je ime Sehla, drugi Remila, treći, pak, Rumejsa, neki Mulejka, a neki Enisa. U ovom predanju koje je zabilježio Et-Tirmizi u *Džammi'u*, stoji da je ovo pitanje postavila Ummu Selema, supruga Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[390] Ovaj hadis se odnosi na ejakulaciju u snu i ukazuje na to da smo dužni okupati se, kada se probudimo, ukoliko sanjamo da u snu ejakuliramo, a primijetimo trag sperme na odjeći. Ukoliko ne primijetimo nikakav trag, nismo obavezni okupati se. Tako smatra većina islamskih učenjaka.

[391] Opće je mišljenje učenjaka da je žena dužna okupati se ako sanja da u snu ejakulira, te na vešu, nakon što se probudi, primijeti vlažnost. Tako misle Sufjan es-Sevri i Šafija.

zar žena to može sanjati?"[392] A Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenu prema meni i reče: 'Jadna ne bila, Aiša, odakle onda sličnost!?'"[393]

الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: تَرِبَتْ يَمِينُكِ يَا عَائِشَةُ، وَمِنْ أَيْنَ يَكُونُ الشَّبَه.

97. O količini vode dovoljnoj za kupanje

٩٧. بَاب فِي مِقْدَارِ الْمَاءِ الَّذِي يُجْزِئُ فِي الْغُسْلِ

238. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Urvea, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se, radi džunupluka, kupao iz jedne posude – to je bio ferek."[394]**

٢٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَسِلُ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ هُوَ الْفَرَقُ مِنَ الْجَنَابَةِ.

Ebu Davud kaže: "Ma'mer je prenio od Ez-Zuhrija da je Aiša u ovom hadisu kazala: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ja smo se kupali iz jedne posude koja je sadržavala jedan ferek.' Ibn Ujejne je prenio slično Malikovom hadisu.

قَالَ أبو داود: قَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَتْ: كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ فِيهِ قَدْرُ الْفَرَقِ.

[392] Ove Aišine riječi, prema Ibn Abdulberrovom mišljenju, ukazuju na to da sve žene u snu ne doživljavaju ejakulaciju, jer se Aiša onda ne bi čudila onome što je Ummu Sulejme rekla. Ove Aišine riječi, prema El-Kurtubijevom mišljenju, upućuju na to da je ejakulacija u snu kod žena rijetkost.

[393] Imajući u vidu da začeće djeteta nastaje od sperme muškarca i žene, da li će dijete ličiti na oca ili na majku, ovisi od toga čija sperma prevlada. Ako prevlada muškarčeva sperma, dijete liči na oca, a ako prevlada majčina, dijete će ličiti na majku. Otuda pitanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Aiši: **"Odakle, onda, sličnost?"** Jer, ako žena nema sperme i ako ne može u snu ejakulirati, odakle onda sličnost djeteta sa majkom?

[394] U ovom hadisu stoji da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., okupao jednim ferekom vode. To, prema Ebu Hanifinom mišljenju, iznosi 24 litra. U nekim predanjima stoji da se nekada kupao s jednim sa'om vode. Jedan sa', prema Ebu Hanifinom mišljenju, iznosi oko osam litara. To ukazuje da je Allahov Poslanik, spomenutim primjerima, pokazao da je za kupanje zbog džunupluka potrebno minimalno oko osam litara, a maksimalno oko 24 litra vode – ako prihvatimo Ebu Hanifino mišljenje, a minimalno pet litara i trećinu, a maksimalno šesnaest litara – ako prihvatimo mišljenje Ahmeda b. Hanbela.

Čuo sam od Ahmeda b. Hanbela da je jedan ferek sadržavao šesnaest litara. A čuo sam ga, također, kada je rekao da je sa', prema mišljenju Ibn Ebu Zi'ba,[395] sadržavao pet litara i trećinu.[396] Onaj koji kaže da sā sadrži osam litara, nije dobro zapamtio. On kaže: "Čuo sam i Amra kada je kazao: 'Onaj koji sadekatul-fitr bude dao u iznosu našeg sāa, tj. pet litara i dvije trećine, dao je dovoljno.' Neko mu reče: 'Es-sajhan (vrsta medinskih hurmi) je težak?' On upita: 'Je li es-sajhan najbolji.' Ovaj odgovori: 'Ne znam.'"

قَالَ أبو داود: وَرَوَى ابْنُ عُيَيْنَةَ نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ.

قَالَ أبو داود: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ: الْفَرَقُ سِتَّةَ عَشَرَ رِطْلًا. وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: صَاعُ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ خَمْسَةُ أَرْطَالٍ وَثُلُثٌ. قَالَ: فَمَنْ قَالَ ثَمَانِيَةُ أَرْطَالٍ؟ قَالَ: لَيْسَ ذَلِكَ بِمَحْفُوظٍ. قَالَ: و سَمِعْتُ أَحْمَدَ يَقُولُ: مَنْ أَعْطَى فِي صَدَقَةِ الْفِطْرِ بِرِطْلِنَا هَذَا خَمْسَةَ أَرْطَالٍ وَثُلُثًا، فَقَدْ أَوْفَى. قِيلَ الصَّيْحَانِيُّ ثَقِيلٌ؟ قَالَ: الصَّيْحَانِيُّ أَطْيَبُ؟ قَالَ: لَا أَدْرِي

98. O kupanju od džunupluka[397]

٩٨. بَاب فِي الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ

239. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, njega Ebu Ishak, a njega Sulejman b. Sured, prenijevši od Džubejra b. Mut'ima da su u prisustvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., spomenuli kupanje nakon džunupluka, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ja na glavu**

٢٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَقَ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَنَّهُمْ ذَكَرُوا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغُسْلَ مِنَ الْجَنَابَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

---

[395] Muhammed b. Abdurrahman b. el-Mugire b. Haris b. Ebu Zi'b el-Kureši el-Amiri Ebu Haris el-Medeni poznati imam i pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 158. godine po Hidžri.

[396] Prema mišljenju učenjaka Hidžaza i Iraka, koje Abadi smatra najispravnijim, jedan sā, također, iznosi pet litara i trećinu.

[397] El-Džezeri, u djelu ***En-Nihaje***, kaže: "Džunubom se smatra osoba kojoj je kupanje postalo obavezno zbog ejakulacije ili polnog snošaja." Riječi ***džunub*** i ***dženabet*** u arapskom jeziku znače ***udaljavanje***. Otuda se nečista osoba naziva džunubom, jer je takvo stanje udaljava od džamije i izvršenja nekih obaveza koje su farz, kao što su: namaz, post, obilazak oko Kabe i slično – sve dok se ne okupa.

izlijem tri (pregršti) vode." – pokazavši objema rukama.[398]

أَمَّا أَنَا فَأُفِيضُ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثًا وَأَشَارَ بِيَدَيْهِ كِلْتَيْهِمَا

240. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Hanzalea, on od Kasima,[399] a on od Aiše, koja je kazala: **"Kada bi se Allahov Poslanik htio okupati nakon džunupluka, zatražio bi vode koliko može stati u posudu za mužu deva.**[400] **Zahvatio bi objema šakama vode i polio po desnoj strani glave. Potom bi zahvatio objema šakama i polio po lijevoj strani glave, a onda bi (ponovo) zahvatio objema šakama vode i polio po cijeloj glavi."**[401]

٢٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ حَنْظَلَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ دَعَا بِشَيْءٍ مِنْ نَحْوِ الْحِلَابِ فَأَخَذَ بِكَفَّيْهِ فَبَدَأَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الْأَيْمَنِ ثُمَّ الْأَيْسَرِ ثُمَّ أَخَذَ بِكَفَّيْهِ فَقَالَ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ

241. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Zaidea b. Kudame, a on od Sadekea, ovaj od Džumej'a b. Umejra, jednog od sinova Benu Tejmillaha b. Sa'lebea,[402] koji je kazao: **"Ušao sam sa svojom majkom i tetkom kod Aiše, pa ju je jedna od njih**

٢٤١. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيٍّ عَنْ زَائِدَةَ بْنِ قُدَامَةَ عَنْ صَدَقَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جُمَيْعُ بْنُ عُمَيْرٍ أَحَدُ بَنِي تَيْمِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أُمِّي وَخَالَتِي عَلَى عَائِشَةَ فَسَأَلَتْهَا إِحْدَاهُمَا: كَيْفَ

---

[398] Ovaj hadis govori o tome da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom kupanja nakon džunupluka, na glavu, a samim tim i na cijelo tijelo, sipao vodu po tri puta.

[399] Kasim b. Muhammed b. Ebu Bekr es-Siddik.

[400] Posuda za mužu deva sadržavala je, kako stoji u predanju koje je zabilježio El-Bejheki, u *Sunenu*, oko osam litara.

[401] U ovom i u sljedećim hadisima Aiša iznosi samo pojedine fragmente Poslanikovog, s.a.v.s., abdesta. Naglašava da je prilikom pranja glave i ostatka tijela, tokom kupanja nakon džunupluka, prvo prao desnu, pa onda lijevu stranu. I glavu i tijelo prao je po tri puta.

[402] Džumej' b. Umejr et-Tejmi Ebul-Esved el-Kufi je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja bio sklon griješenju. Uz to je protežirao šiizam. Pripadao je trećoj generaciji.

كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ عِنْدَ الْغُسْلِ؟ فَقَالَتْ عَائِشَةُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ يُفِيضُ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَنَحْنُ نُفِيضُ عَلَى رُءُوسِنَا خَمْسًا مِنْ أَجْلِ الضَّفْرِ

dvije upitala: 'Kako ste postupali prilikom kupanja?' Aiša reče: 'Prvo bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo abdest onako kako ga uzima kada hoće obaviti namaz, potom bi tri puta vodu polio po glavi, dok smo mi po našim glavama vodu polijevale po pet puta, zbog pletenica.'"

٢٤٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ الْوَاشِحِيّ ح وَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ - قَالَ سُلَيْمَانُ - يَبْدَأُ فَيُفْرِغُ بِيَمِينِهِ (بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ) وَقَالَ مُسَدَّدٌ: غَسَلَ يَدَيْهِ يَصُبُّ الْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ الْيُمْنَى، ثُمَّ اتَّفَقَا: فَيَغْسِلُ فَرْجَهُ. وَقَالَ مُسَدَّدٌ: يُفْرِغُ عَلَى شِمَالِهِ وَرُبَّمَا كَنَتْ عَنِ الْفَرْجِ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ يُدْخِلُ يَدَيْهِ (يَدَهُ) فِي الْإِنَاءِ فَيُخَلِّلُ شَعْرَهُ حَتَّى إِذَا رَأَى أَنَّهُ قَدْ أَصَابَ الْبَشْرَةَ أَوْ أَنْقَى الْبَشْرَةَ، أَفْرَغَ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثًا فَإِذَا فَضَلَ فَضْلَةٌ صَبَّهَا عَلَيْهِ

242. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb el-Vašihi, kao i Musedded, njih je obavijestio Hammad, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše, da je kazala: **"Kada bi se Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio okupati nakon džunupluka"** – Sulejman prenosi: **"počeo bi sipanjem vode desnom rukom po lijevoj."** – a Musedded kaže: **"oprao bi svoje ruke, polijevajući iz posude po desnoj ruci.'** Onda su bili jednoglasni, rekavši: **"pa bi oprao spolni organ."** Musedded kaže: **"Polio bi po lijevoj ruci (Aiša je aludirala na to da bi njome oprao spolni organ). Potom bi uzeo abdest onako kako ga uzima za namaz. Nakon toga bi stavio ruke (ruku) u posudu i provlačio je kroz kosu sve dok ne bi vidio da je vodom pokvasio korijen (ili je kazao: pokvasio kožu). Zatim bi tri puta vodu polio po glavi, a ostatak bi izlio na sebe."**[403]

٢٤٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ الْبَاهِلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ عَنِ النَّخَعِيِّ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَغْتَسِلَ مِنَ

243. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Ali el-Bahili, kog je obavijestio Muhammed b. Ebu Adij, prenijevši od Seida, on od Ebu Ma'šera, on od En-Nehaija, on od El-Esveda, a on od Aiše, koja je kazala: **"Kada bi**

[403] Ovaj hadis bilježe i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

الْجَنَابَةِ بَدَأَ بِكَفَّيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ غَسَلَ مَرَافِغَهُ وَأَفَاضَ عَلَيْهِ الْمَاءَ. فَإِذَا أَنْقَاهُمَا أَهْوَى بِهِمَا إِلَى حَائِطٍ. ثُمَّ يَسْتَقْبِلُ الْوُضُوءَ وَيُفِيضُ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ

se Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio okupati nakon džunupluka, prvo bi oprao šake. Potom bi oprao pod pazuhom i između nogu, polivši po njima vodu. Kada bi završio pranje ruku, istrljao bi ih o zid, onda bi uzeo abdest i polio vodu po glavi."

٢٤٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ شَوْكَرٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ عُرْوَةَ الْهَمْدَانِيِّ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: لَئِنْ شِئْتُمْ لَأُرِيَنَّكُمْ أَثَرَ يَدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَائِطِ حَيْثُ كَانَ يَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ

244. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ševker, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Urvea el-Hemdanija, on od Eš-Ša'bija, da je Aiša rekla: **"Ako hoćete, pokazat ću vam trag (od trljanja) ruke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o zid prilikom kupanja zbog džunupluka."**

٢٤٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ خَالَتِهِ مَيْمُونَةَ قَالَتْ: وَضَعْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُسْلًا يَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ فَأَكْفَأَ الْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ الْيُمْنَى فَغَسَلَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا ثُمَّ صَبَّ عَلَى فَرْجِهِ فَغَسَلَ فَرْجَهُ بِشِمَالِهِ. ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدِهِ الْأَرْضَ فَغَسَلَهَا. ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ. ثُمَّ صَبَّ عَلَى رَأْسِهِ وَجَسَدِهِ. ثُمَّ تَنَحَّى نَاحِيَةً فَغَسَلَ رِجْلَيْهِ فَنَاوَلْتُهُ الْمِنْدِيلَ فَلَمْ يَأْخُذْهُ وَجَعَلَ يَنْفُضُ الْمَاءَ عَنْ جَسَدِهِ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ:

245. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, njega je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od El-A'meša, on od Salima, a on od Kurejba, ovaj od Ibn Abbasa, on od svoje tetke Mejmune,[404] koja je kazala: **"Pripremala sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., vodu da se okupa zbog džunupluka. Nagnuo je posudu na desnu ruku i oprao je dva ili tri puta. Zatim je polio vodom spolni organ i lijevom rukom ga oprao. Nakon toga je rukom protrljao po zemlji, a onda ju je oprao. Zatim je isprao usta i nos, umio lice i oprao ruke. Onda je polio vodu po glavi i tijelu. Potom se malo pomaknuo ustranu i oprao noge. Dodala sam mu peškir, ali ga nije uzeo, nego je otresao vodu sa tijela."**[405]

---

[404] Mejmuna je Poslanikova, s.a.v.s., supruga, kćerka Harisa el-Ammarija.

[405] Iz spomenutih hadisa zaključujemo da je prilikom kupanja nakon džunupluka sunnet držati se sljedećeg redoslijeda:

كَانُوا لَا يَرَوْنَ بِالْمِنْدِيلِ بَأْسًا. وَلَكِنْ كَانُوا يَكْرَهُونَ الْعَادَةَ.

قَالَ أبو داود: قَالَ مُسَدَّدٌ قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ دَاوُدَ: كَانُوا يَكْرَهُونَهُ لِلْعَادَةِ. فَقَالَ: هَكَذَا هُوَ وَلَكِنْ وَجَدْتُهُ فِي كِتَابِي هَكَذَا

Spomenuo sam ovo Ibrahimu, a on reče: "Učenjaci u upotrebi peškira nisu vidjeli ništa loše, samo se nisu slagali da to postane stalna praksa." Ebu Davud kaže: "Musedded veli: 'Upitah Abdullaha b. Davuda: 'Bili su protiv toga kako ne bi postala stalna praksa?' 'Tako je, pronašao sam to u ovoj mojoj knjizi.'"

٢٤٦. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى الْخُرَاسَانِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ: إِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ كَانَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ يُفْرِغُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى عَلَى يَدِهِ الْيُسْرَى سَبْعَ مِرَارٍ ثُمَّ يَغْسِلُ

246. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Isa el-Hurasani, kog je obavijestio Ibn Ebu Fudejk, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, a on od Šu'bea,[406] koji je kazao: **"Kada bi se Ibn Abbas kupao zbog džunupluka, desnom rukom bi polio po lijevoj sedam puta, a**

- Prvo: oprati šake, ukoliko iz posude vodu grabimo rukama. Međutim, imajući u vidu da se način života u odnosu na Poslanikovo vrijeme iz temelja promijenio, da danas gotovo svako u kući ima savremeno kupatilo, ili, ako ga nema, onda ima dovoljno posuđa da niko ne mora grabiti vodu rukom, postavlja se pitanje: Nije li možda ovaj vid sunneta u savremenim uslovima prevaziđen? Odgovor je: Ne, nikako! Sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ne može biti prevaziđen, jer ako se njegova forma u datom momentu zbog određenih razloga ne prakticira, suština ostaje trajno važeća, imajući u vidu da svaki sunnet u sebi krije više mudrosti i nikada se ne svodi samo na jednu, vanjsku. Suština mudrosti pranja ruku u ovom hadisu ne ogleda se u tome da li ruke treba oprati prije kupanja, ako mislimo vodu iz posude grabiti rukama ili ne, nego u mudrosti propisa ili regule koju u sebi sadrži. Iz riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s: **"Kad god se neko od vas probudi iz sna, neka opere ruke, jer ne zna, tokom spavanja, gdje mu se ruka nalazila."**, vidimo da Allahov Poslanik insistira da ruke treba prati uvijek i u svim prilikama.
- Drugo: oprati spolni organ;
- Treće: po tri puta isprati usta i nos;
- Četvrto: uzeti abdest, bez pranja nogu;
- Peto: oprati prvo glavu, a potom cijelo tijelo;
- Šesto: oprati noge.

[406] Šu'be b. Dinar Ebu Abdullah el-Hašimi el-Medeni, Ibn Abbasov štićenik, je iskren prenosilac hadisa, ali je loše pamtio. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je u vrijeme Hišamove vladavine.

فَرْجَهُ فَنَسِيَ مَرَّةً كَمْ أَفْرَغَ فَسَأَلَنِي: كَمْ أَفْرَغْتُ؟ فَقُلْتُ لَا أَدْرِي. فَقَالَ: لَا أُمَّ لَكَ وَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَدْرِيَ؟ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ يُفِيضُ عَلَى جِلْدِهِ الْمَاءَ. ثُمَّ يَقُولُ: هَكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَطَهَّرُ

onda bi oprao spolni organ. Jednom prilikom je zaboravio koliko je puta polio vodu, pa me je upitao: 'Koliko sam puta polio vodu?' 'Ne znam.' – odgovorio sam, a on reče: 'Nije dovoljno misliti samo na sebe. Šta te sprječava da i ovo znaš?' Potom je uzeo abdest onako kako ga uzima za namaz, zatim je polio vodu po tijelu, a onda rekao: 'Ovako se kupao Allahov Poslanik, s.a.v.s.'"[407]

٢٤٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُصْمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَتِ الصَّلَاةُ خَمْسِينَ وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ سَبْعَ مِرَارٍ وَغَسْلُ الْبَوْلِ مِنَ الثَّوْبِ سَبْعَ مِرَارٍ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُ حَتَّى جُعِلَتِ الصَّلَاةُ خَمْسًا وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ مَرَّةً وَغَسْلُ الْبَوْلِ مِنَ الثَّوْبِ مَرَّةً

247. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ejub b. Džabir, prenijevši od Abdullaha b. Usmea, a on od Abdullaha b. Omera, koji je kazao: **"Bilo je propisano pedeset namaza i kupanje sedam puta zbog džunupluka i sedam puta pranje mokraće sa odjeće. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je neprestano molio (Allaha) sve dok mu broj namaza nije smanjio na pet, kupanje zbog džunupluka i pranje mokraće s odjeće na jedanput."**[408]

---

[407] Ovaj hadis je, prema Abadijevom mišljenju, slab, zato ne može biti valjan šerijatski argument. A da je i pouzdan, mi bismo Ibn Abbasovu praksu da prilikom kupanja pojedine dijelove tijela pere po sedam puta mogli smatrati derogiranim i kazati da je to prakticirano u početku i da je kasnije zamijenjeno praksom da se dijelovi tijela i cijelo tijelo peru po tri puta.

[408] Na samom početku Objave muslimanima je bilo propisano pedeset dnevnih namaza, pa je na molbu Allahovog Poslanika, na Mi'radžu, Allah smanjio na pet. Također je, u početku, bilo propisano da se nečista, džunub osoba, kupa po sedam puta, pa je i to na Mi'radžu, na molbu Allahovog Poslanika, smanjeno na jedanput. Isto tako je bilo u početku naređeno da se odjeća uprljana mokraćom pere po sedam puta, i to je, na molbu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., smanjeno na jednom.

248. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Haris b. Vedžih,[409] prenijevši od Malika b. Dinara,[410] on od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ispod svake dlake je džunupluk (nečistoća), pa operite kosu i očistite kožu."**[411]

Ebu Davud kaže: "Hadis Harisa b. Vedžiha je munker, a to je vrsta daif-hadisa."[412]

249. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ataa b. Saiba, on od Zazana, a on od Alije[413] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko, prilikom kupanja nakon džunupluka, na tijelu propusti oprati koliko je dlaka nikla, on će (zbog toga) svakako biti kušan u Vatri."**

Alija kaže: "Zbog toga sam šišao glavu. Zbog toga sam šišao glavu. Zbog toga sam šišao glavu." Redovno je skraćivao kosu.

٢٤٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنِي) الْحَارِثُ بْنُ وَجِيهٍ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ تَحْتَ كُلِّ شَعْرَةٍ جَنَابَةً فَاغْسِلُوا الشَّعْرَ وَأَنْقُوا الْبَشَرَ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: الْحَارِثُ بْنُ وَجِيهٍ حَدِيثُهُ مُنْكَرٌ وَهُوَ ضَعِيفٌ

٢٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ زَاذَانَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَرَكَ مَوْضِعَ شَعْرَةٍ مِنْ جَنَابَةٍ لَمْ يَغْسِلْهَا فُعِلَ بِهَا كَذَا وَكَذَا مِنَ النَّارِ.

قَالَ عَلِيٌّ: فَمِنْ ثَمَّ عَادَيْتُ رَأْسِي. فَمِنْ ثَمَّ عَادَيْتُ رَأْسِي. فَمِنْ ثَمَّ عَادَيْتُ رَأْسِي. وَكَانَ يَجُزُّ شَعْرَهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

---

[409] Haris b. Vedžih Ebu Muhammed el-Basri je, prema Ibn Hadžerovom mišljenju, veoma slab ravija. Ebu Davud ga, također, smatra slabim i tvrdi da su svi hadisi koje on prenosi munker.

[410] Malik b. Dinar Ebu Jahja el-Basri je pobožan i pouzdan čovjek. Nesaija ga smatra pouzdanim ravijom. Umro je 130. godine po Hidžri.

[411] U ovom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., ukazuje na nužnost pranja korijena kose pri kupanju. Dakle, da bi gusul bio valjan, voda mora doprijeti do kože. Ako bi po koži bilo nešto što bi sprječavalo dopiranje vode do nje, kupanje ne bi bilo valjano, a osoba bi se, i poslije takvog kupanja, i dalje smatrala nečistom. Otuda upozorenja učenjaka ženama koje upotrebljavaju kozmetiku, da im kupanje, ukoliko je ne odstrane, nije valjano. Samim tim su i drugi vidovi običaja (za čiju je valjanost čistoća tijela uvjet) dovedeni u pitanje.

[412] Bilježe ga i Ibn Madže i El-Bejheki u *Sunenima.*

[413] Alija b. Ebu Talib.

99. O uzimanju abdesta nakon kupanja

٩٩. بَاب فِي الْوُضُوءِ بَعْدَ الْغُسْلِ

250. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebu Ishaka, on od El-Esveda, a on od Aiše, koja je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi se okupao (nakon džunupluka) i klanjao dva rekata i sabahski farz, a nisam vidjela da bi ponovo abdestio nakon kupanja."**[414]

٢٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْتَسِلُ وَيُصَلِّي الرَّكْعَتَيْنِ وَصَلَاةَ الْغَدَاةِ وَلَا أَرَاهُ يُحْدِثُ وُضُوءًا بَعْدَ الْغُسْلِ

100. O rasplitanju ženskih pletenica prilikom kupanja

١٠٠. بَاب فِي الْمَرْأَةِ هَلْ تَنْقُضُ شَعْرَهَا عِنْدَ الْغُسْلِ

251. ISPRIČALI SU NAM Zuhejr b. Harb i Ibnus-Serh, koje je obavijestio Sufjan b. Ujejne,[415] prenijevši od Ejuba b. Musaa, on od Seida b. Ebu Seida,[416] on od Abdullaha b. Rafia,[417] Ummu Seleminog štićenika, a on

٢٥١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَابْنُ السَّرْحِ قَالَا أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ

---

[414] Iz hadisa zaključujemo da poslije kupanja nije potrebno ponovo uzimati abdest, pošto je sunnet uzeti ga prije kupanja. Međutim, ukoliko se abdest i ne uzme prije kupanja, samo kupanje je dovoljno da ga nadomjesti, s obzirom da prilikom kupanja peremo cijelo tijelo, pa i određene dijelove koje peremo prilikom abdesta. Neki učenjaci uvjetuju nijet (odluku) da se time uzme i abdest. Ebu Bekr Ibnul-Arebi veli da je to stav svih učenjaka i da niko od njih ne misli drukčije. Et-Tirmizi, En-Nesai i Ibn Madže bilježe u *Sunenima*, sa senedom od Aiše koja je kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nakon kupanja nije uzimao abdest."**

[415] Sufjan b. Ujejne je poznati je fikhski učenjak iz Kufe. Neki hadisi koje je prenio zabilježeni su u *El-Kutubus-Sitte*. Ahmed b. Hanbel ga smatra pouzdanim ravijom. Umro je 198. godine po Hidžri.

[416] Seid b. Ebu Seid el-Makburi je ravija za koga Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu *Takribu-Tehzib*, kaže da je pouzdan (*sikatun*). Pripadao je trećoj generaciji. On je jedan od ravija od kojih su hadisi preuzeti i u *El-Kutubus-Sitte*. Četiri godine prije smrti je posenilio.

[417] Abdullah b. Rafi' el-Mahzumi je Ummu Selemin štićenik. Bio je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

سَلَمَةَ قَالَتْ: إِنَّ امْرَأَةً مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَقَالَ زُهَيْرٌ: أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي امْرَأَةٌ أَشُدُّ ضَفْرَ رَأْسِي أَفَأَنْقُضُهُ لِلْجَنَابَةِ؟ قَالَ: إِنَّمَا يَكْفِيكِ أَنْ تَحْفِنِي عَلَيْهِ ثَلَاثًا وَقَالَ زُهَيْرٌ تَحْثِي عَلَيْهِ ثَلَاثَ حَثَيَاتٍ مِنْ مَاءٍ، ثُمَّ تُفِيضِي عَلَى سَائِرِ جَسَدِكِ. فَإِذَا أَنْتِ قَدْ طَهُرْتِ.

٢٥٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ حَدَّثَنِي ابْنُ نَافِعٍ يَعْنِي الصَّائِغَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: إِنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ. قَالَتْ: فَسَأَلْتُ لَهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ. قَالَ فِيهِ: وَاغْمِزِي قُرُونَكِ عِنْدَ كُلِّ حَفْنَةٍ

od Ummu Seleme,[418] koja je kazala: **"Neka muslimanka je upitala: 'Allahov Poslaniče, žena sam i pravim pletenice na glavi, pa hoću li ih rasplitati prilikom kupanja zbog džunupluka?' 'Ne.' – reče on. 'Dovoljno ti je da po kosi poliješ tri pregršti vode.'"** Zuhejr kaže: **"...da poliješ tri šake vode, a potom da opereš cijelo tijelo. Time ćeš se očistiti."**[419]

252. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Nafi, tj. Es-Saig, prenijevši od Usamea, on od El-Makburija, a on od Ummu Seleme, koja je kazala: **"Neka žena je došla Ummu Selemi (zamolivši je da umjesto nje upita Allahovog Poslanik, s.a.v.s.)..."** – ravija je kazao u duhu prethodnog hadisa. Ummu Seleme je umjesto nje pitala Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa je dobila odgovor sličan onome u prethodnom hadisu, s tim što je Poslanik

[418] Ummu Selema se zvala Hind bint Ebu Umejje. Otac joj se zvao Suhejl. Bila je udata za Ebu Selemu b. Abduleseda. Sa njim je dva puta činila hidžru u Abesiniju. Jedno od četvero djece koje je rodila u braku s njim je Selema. Nakon smrti muža, oženio ju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., četvrte godine po Hidžri. Umrla je 59. godine po Hidžri, u 84. godini života. Ukopana je u Bekiji, a dženazu joj je imamio Ebu Hurejre.

[419] Većina učenjaka smatra da žena (prilikom kupanja od džunupluka ili poslije mjesečnog ciklusa) ne mora rasplitati kosu. Dovoljno je da kompletnu kosu tri puta polije vodom. Ahmed b. Hanbel, Tavus i Hasan el-Basri smatraju da je dužna rasplesti kosu prilikom kupanja poslije mjesečnog ciklusa, a da je ne mora je rasplitati prilikom kupanja od džunupluka. To mišljenje nema valjanog utemeljenja. Neki, opet, vele da je Ummu Selemina kosa bila rijetka, pa je voda mogla doprijeti do korijena, te joj je zato Allahov Poslanik, s.a.v.s., dozvolio da je ne raspliće. U protivnom, ako je kosa gusta, morala bi se rasplesti. Ni ovo mišljenje nema utemeljenja.

ovdje još rekao: **"Iscijedi svoje pletenice pri izlijevanju svake pregršti vode."**[420]

253. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jahja b. Ebu Bukejr, prenijevši od Ibrahima b. Nafia, on od Hasana b. Muslima, on od Safije b. Šejbe, a ona od Aiše, koja je kazala: **"Kada bi neka od nas[421] bila džunub, uzela bi tri pregršti vode – tj. u obje šake[422] – i izlila ih na glavu, a onda bi jednu šaku vode izlila na jednu polovinu, a drugu šaku na drugu polovinu glave."**

254. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Omera b. Suvejda, on od Aiše b. Talha, a ona od Aiše, koja je kazala: **"Mi bismo se – u ihramu i izvan ihrama – kupale s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., a na nama bi ostali povezi za kosu."**[423]

255. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf: "Čitao sam u Ismail b. Ajjašanovoj knjizi." – a Ibn Avf je kazao: "Obavijestio nas je Muhammed b. Ismail, prenijevši od svoga oca, on od Damdama b. Zur'aa, ovaj od Šurejha b. Ubejda, koji je rekao: 'Džubejr

٢٥٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَتْ إِحْدَانَا إِذَا أَصَابَتْهَا جَنَابَةٌ أَخَذَتْ ثَلَاثَ حَفَنَاتٍ هَكَذَا - تَعْنِي بِكَفَّيْهَا جَمِيعًا فَتَصُبُّ عَلَى رَأْسِهَا، وَأَخَذَتْ بِيَدٍ وَاحِدَةٍ فَصَبَّتْهَا عَلَى هَذَا الشِّقِّ وَالْأُخْرَى عَلَى الشِّقِّ الْآخَرِ

٢٥٤. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنَّا نَغْتَسِلُ وَعَلَيْنَا الضِّمَادُ وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحِلَّاتٌ وَمُحْرِمَاتٌ

٢٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ قَالَ قَرَأْتُ فِي أَصْلِ إِسْمَعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ قَالَ ابْنُ عَوْفٍ و أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنِي ضَمْضَمُ بْنُ زُرْعَةَ عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ: أَفْتَانِي جُبَيْرُ بْنُ

---

[420] Prema mišljenju šejhul-islama Ibn Tejmijje, ovaj hadis je jasan dokaz da je žena dužna, prilikom kupanja zbog džunupluka, vodom nakvasiti unutrašnjost pletenica. Ukoliko bi to učinila samo po površini, gusul joj ne bi bio ispravan.

[421] Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., supruga.

[422] Tako je pojasnio neki od prenosilaca ovog hadisa.

[423] Iz ovoga hadisa zaključujemo da žena prilikom kupanja nakon džunupluka, hajza i nifasa nije obavezna skinuti povez s kose, ako je povez takav da voda kroz njega može proći. Ukoliko kroz njega voda ne može proći do kose, dužna je skinuti ga.

b. Nufejr mi je saopćio, u pogledu kupanja od džunupluka, da im je Sevban ispričao kako su o tome pitali Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa je kazao: **'Muškarac neka rastrese kosu kako bi voda lakše doprla do korijena. A žena ne mora razvezati kosu; dovoljno joj je da na glavu izlije tri pregršti vode objema rukama.'"**[424]

نُفَيْرٍ عَنِ الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ أَنَّ ثَوْبَانَ حَدَّثَهُمْ أَنَّهُمُ اسْتَفْتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: أَمَّا الرَّجُلُ فَلْيَنْشُرْ رَأْسَهُ فَلْيَغْسِلْهُ حَتَّى يَبْلُغَ أُصُولَ الشَّعْرِ، وَأَمَّا الْمَرْأَةُ فَلَا عَلَيْهَا أَنْ لَا تَنْقُضَهُ لِتَغْرِفَ عَلَى رَأْسِهَا ثَلَاثَ غَرَفَاتٍ بِكَفَّيْهَا

101. O tome da osoba koja je džunub pere glavu bijelim sljezom

١٠١. بَاب فِي الْجُنُبِ يَغْسِلُ رَأْسَهُ بِخِطْمِيٍّ أَيُجْزِئُهُ ذَلِكَ

256. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Džafer b. Zijad, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Kajsa b. Vehba, on od nekog čovjeka iz plemena Benu Suvae b. Amir, a on od Aiše: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ponekad nakon džunupluka prao glavu bijelim sljezom. Zadovoljio bi se time**[425] **i po njoj ne bi sipao drugu vodu."**

٢٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ قَيْسِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سُوَاءَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ يَغْسِلُ رَأْسَهُ بِالْخِطْمِيِّ وَهُوَ جُنُبٌ، يَجْتَزِئُ بِذَلِكَ، وَلَا يَصُبُّ عَلَيْهِ الْمَاءَ

---

[424] Žena nije obavezna driješiti kosu prilikom kupanja radi džunupluka, hajza i nifasa, ukoliko voda kroz povez ili pletenicu može prodrijeti u unutrašnjost kose, njen korijen. Ukoliko ne može, onda je obavezna razvezati kosu. Ovo je mišljenje većine islamskih učenjaka. Ibrahim En-Nehai smatra da je žena u svakom slučaju dužna razvezati i rasplesti kosu, svejedno da li voda dopire do korijena ili ne. Hasan el-Basri, Tavus i Ahmed b. Hanbel smatraju da će u slučaju kupanja zbog hajza rasplitati i razvezivati kosu, a to neće činiti zbog kupanja kom je uzrok dženabet. Svoje mišljenje temelje na Enesovom hadisu u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ako se žena kupa zbog hajza, razvezat će kosu i oprati je bijelim sljezom i prašinom, a ako se kupa zbog džunupluka, polit će po glavi vodu, a onda je iscijediti."** (Ed-Darekutni u *El-Efradu*, El-Bejheki u *Sunenu* i Et-Taberani u *El-Mu'džemul-kebiru*)

[425] Ibn Reslan kaže: "Zadovoljio bi se time da glavu opere vodom pomiješanom s bijelim sljezom i ne bi je nakon toga ispirao čistom vodom."

102. O tečnosti koja iziđe iz muškarca i žene

257. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Jahja b. Adem, prenijevši od Šerika, on od Kajsa b. Vehba, on od nekog čovjeka iz plemena Benu Suvae b. Amir, a on od Aiše, koja je o spermi koja se izlije između muškarca i žene, kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi uzeo šaku vode, posuo je po spermi i isprao je. Zatim bi uzeo još jednu šaku vode i oprao dio tijela gdje se ona nalazila."**[426]

١٠٢. بَاب فِيمَا يَفِيضُ بَيْنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ مِنَ الْمَاءِ

٢٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ قَيْسِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سُوَاءَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَائِشَةَ فِيمَا يَفِيضُ بَيْنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ مِنَ الْمَاءِ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْخُذُ كَفًّا مِنْ مَاءٍ يَصُبُّ عَلَيَّ الْمَاءَ ثُمَّ يَأْخُذُ كَفًّا مِنْ مَاءٍ ثُمَّ يَصُبُّهُ عَلَيْهِ

103. O jelu i življenju sa ženom koja ima menstruaciju

258. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita el-Bunanija, on od Enesa b. Malika, koji je kazao: **"Jevreji su prakticirali da ženu, kada dobije menstruaciju, izbace iz kuće, kako s njom u kući ne bi jeli, kontaktirali i miješali se. Neko je o tome upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je Uzvišeni Allah objavio:** ***I pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: 'To je neprijatnost.' Zato, ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju. A kada se okupaju, onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio. Allah, zaista, voli one koji se***

بَاب فِي مُؤَاكَلَةِ الْحَائِضِ وَمُجَامَعَتِهَا

٢٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: إِنَّ الْيَهُودَ كَانَتْ إِذَا حَاضَتْ مِنْهُمُ الْمَرْأَةُ أَخْرَجُوهَا مِنَ الْبَيْتِ وَلَمْ يُؤَاكِلُوهَا وَلَمْ يُشَارِبُوهَا وَلَمْ يُجَامِعُوهَا فِي الْبَيْتِ. فَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ ذِكْرُهُ: (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: جَامِعُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ،

[426] Prema Velijuddin el-Irakijevom mišljenju, ovaj hadis znači da će osoba koja spermom uprlja tijelo ili odjeću, očistiti je tako što će prvo na spermu izliti šaku vode i isprati je, a onda će izliti još jednu šaku vode i očistiti mjesto na tijelu ili odjeći gdje se sperma nalazila.

često kaju i voli one koji se mnogo čiste. (El-Bekare, 222) Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Budite sa njima u kućama i s njima činite sve, osim spolnog odnosa.' (Kad to čuše) Jevreji rekoše: 'Šta je ovom čovjeku, on u svemu postupa suprotno nama!?' Tim povodom dođoše Usejd b. Hudajr i Abbad b. Bišr Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekoše: 'Allahov Poslaniče, Jevreji govore tako i tako, pa možemo li sa ženama spolno općiti i dok imaju menstruaciju?' (Čuvši to) Allahov Poslanik, s.a.v.s., pocrvenje u licu da smo pomislili da se rasrdio na njih dvojicu. Kada su njih dvojica izišli, neko je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na dar donio mlijeko. On tada posla nekoga za njima dvojicom da se vrate. Pošto su se vratili, on ih napoji mlijekom. Tada vidjesmo da se nije na njih dvojicu rasrdio."[427]

وَاصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ غَيْرَ النِّكَاحِ. فَقَالَتِ الْيَهُودُ: مَا يُرِيدُ هَذَا الرَّجُلُ أَنْ يَدَعَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِنَا إِلَّا خَالَفَنَا فِيهِ. فَجَاءَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَا: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْيَهُودَ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا. أَفَلَا نَنْكِحُهُنَّ فِي الْمَحِيضِ؟ فَتَمَعَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنْ قَدْ وَجَدَ عَلَيْهِمَا. فَخَرَجَا، فَاسْتَقْبَلَتْهُمَا هَدِيَّةٌ مِنْ لَبَنٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمَا فَسَقَاهُمَا. فَظَنَنَّا أَنَّهُ لَمْ يَجِدْ عَلَيْهِمَا

259. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Mis'ara, on od El-Mikdama b. Šurejha, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Ja bih, u vrijeme menstruacije, jela ostatke sa kostiju, zatim bih kost dala Vjerovjesniku, s.a.v.s., pa bi on svoja usta stavio na mjesto gdje su bila moja. Napila bih se vode, pa**

٢٥٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ مِسْعَرٍ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أَتَعَرَّقُ الْعَظْمَ وَأَنَا حَائِضٌ فَأُعْطِيهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَضَعُ فَمَهُ فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي فِيهِ وَضَعْتُهُ. وَأَشْرَبُ الشَّرَابَ فَأُنَاوِلُهُ فَيَضَعُ فَمَهُ فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي كُنْتُ أَشْرَبُ مِنْهُ

[427] Abadi kaže: "Iz spomenutih hadisa se zaključuje sljedeće: 1) Čovjeku je dozvoljeno jesti sa ženom koja ima menstruaciju, piti, komunicirati i činiti sve što poželi, osim spolnog općenja. Spolno općenje mu je, dok se ne okupa nakon menstruacije, haram. 2) Dozvoljeno je srditi se na onoga koji krši Allahove zabrane. 3) Onaj ko bude upozoren na istinu, dužan je šutjeti i nije mu dopušteno suprotstavljati se. 4) Ipak treba lijepo postupati s onim na koga si se rasrdio zbog kršenja Allahovih zabrana, ukoliko on prihvati upozorenje.

bih njemu dodala posudu i on bi svoja usta stavio na mjesto odakle sam ja pila."[428]

260. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mensura b. Abdurrahmana, on od Safije, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, dok imam menstruaciju, stavio glavu na moje krilo i učio Kur'an."**[429]

٢٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ صَفِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ: قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ رَأْسَهُ فِي حِجْرِي فَيَقْرَأُ وَأَنَا حَائِضٌ

104. O ženi koja, dok ima menzes, uzme nešto iz džamije

١٠٤. بَاب فِي الْحَائِضِ تُنَاوِلُ مِنَ الْمَسْجِدِ

261. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Sabita b. Ubejda,[430] on od Kasima,[431] da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom rekao: 'Dodaj mi sedžadu iz džamije.' 'Imam menstruaciju.' – rekla sam. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Pa nije ti menstruacija u ruci.'"**[432]

٢٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ. فَقُلْتُ: إِنِّي حَائِضٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ فِي يَدِكِ

---

[428] Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[429] Ebu Zekerijja Jahja b. Šeref en-Nevevi smatra da je ovaj hadis jasan dokaz da je dozvoljeno staviti glavu na krilo osobe koja ima menzes i učiti Kur'an, kao što ga je dozvoljeno učiti u blizini nečisti. El-Munziri veli da su ovaj hadis, u *El-Kutubus-Sitteu*, svi zabilježili, osim Et-Tirmizija.

[430] Sabit b. Ubejd el-Ensari el-Kufi je pouzdan ravija. Tako ga ocjenjuju Ahmed b. Hanbel i Jahja b. Mein.

[431] Kasim b. Muhammed b. Ebu Bekr es-Siddik je unuk Ebu Bekra es-Sidika.

[432] Općenito je mišljenje uleme da je ženi koja ima menstruaciju haram ulaziti u džamiju. Međutim, nije joj haram nešto uzeti iz džamije, ako to može učiniti bez ulaska. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je najvjerovatnije od Aiše tražio da ona sedžadu dohvati s vrata, pošto su u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bila vrata koja su vodila izravno u džamiju.

105. Žena neće naklanjavati namaze koje je propustila za vrijeme menstruacije

١٠٥. بَاب فِي الْحَائِضِ لَا تَقْضِي الصَّلَاةَ

262. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Eju-ba, on od Ebu Kilabea, da je Muaza[433] kazala: **"Neka žena je upitala Aišu: 'Hoće li žena naklanjavati namaze propuštene za vrijeme menstruacije?' Ona je upita: 'Da ti nisi harurija?[434] Mi bismo, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., imale menstruaciju, pa niti smo naklanjavale propuštene namaze (u vrijeme menstruacije), niti nam je naređeno njihovo naklanjavanje.'"[435]**

٢٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مُعَاذَةَ قَالَتْ: إِنَّ امْرَأَةً سَأَلَتْ عَائِشَةَ: أَتَقْضِي الْحَائِضُ الصَّلَاةَ؟ فَقَالَتْ: أَحَرُورِيَّةٌ أَنْتِ؟ لَقَدْ كُنَّا نَحِيضُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا نَقْضِي وَلَا نُؤْمَرُ بِالْقَضَاءِ.

263. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Amr, kog je obavijestio Sufjan b. Abdulme-lik, prenijevši od Ibn el-Mubareka, on

٢٦٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُعَاذَةَ

[433] Muaza, kćerka Abdullaha el-Daevija, spada u tabiine. Ubrajaju je među najbolje poznavaoce fikha u generaciji tabiina. Pouzdana je kao ravija. Ubraja se u treću generaciju ravija.

[434] Harura je mjesto u Iraku dvije milje udaljeno od Kufe. Iz tog mjesta su potekle prve haridžije, koji su ustale protiv Alije. Haridžije, kojih ima više frakcija, vjeruju samo u Kur'an, a hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s., odbacuju. Osim toga, neke haridžije smatraju da je žena obavezna naklanjavati namaze koje je propustila za vrijeme menstruacije. Zbog toga je Aiša tu ženu pitala: "Da ti nisi harurija?" – dakle, da ne pripada haridžijama koji smatraju da je žena dužna naklanjavati namaze propuštene u vrijeme menstruacije.

[435] Ovi hadisi su jasan dokaz da žena nije obavezna naklanjavati namaze koje propusti u toku menstruacije, dok je propuštene dane ramazana u vrijeme menstruacije dužna napostiti. To je zbog toga što bi namaze, da je naređeno nadoknađivati ih, morala naklanjavati svaki mjesec, što bi joj, zasigurno, predstavljalo poteškoću, za razliku od posta, čije propuštene dane nadoknađuje samo jedanput u godini. Ovaj hadis je zabilježen u svih šest hadiskih zbirki (*El-Kutubus-Sitte*), te je na najvišem stupnju vjerodostojnosti.

od Ma'mera, on od Ejuba, on od Muaze el-Adevije, a ona od Aiše, isti hadis, s tim što je u njemu dodao: **"Naređeno nam je da nadoknadimo propuštene dane posta, a nije nam naređeno da nadoknadimo propuštene namaze."**[436]

الْعَدَوِيَّةِ عَنْ عَائِشَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ، وَزَادَ فِيهِ: فَنُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّوْمِ وَلَا نُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلَاةِ

106. O općenju sa ženom za vrijeme menstruacije

١٠٦. بَاب فِي إِتْيَانِ الْحَائِضِ

264. ISPRIČAO NAM JE Musedded,[437] kog je obavijestio Jahja od Šu'bea, prenijevši od Hakema, on od Abdulhamida b. Abdurrahmana, on od Miksema,[438] on od Ibnu Abbasa, **da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., za čovjeka koji je spolno općio sa ženom dok je bila pod menzesom rekao: "Neka na ime sadake podijeli dinar (ili je kazao: pola dinara)."**

٢٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الَّذِي يَأْتِي امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ قَالَ: يَتَصَدَّقُ بِدِينَارٍ أَوْ نِصْفِ دِينَارٍ

---

[436] Ovaj hadis je i jasan dokaz da žena nije obavezna naklanjavati propuštene namaze tokom menstruacije. Dane ramazana koje propusti u vrijeme menstruacije obavezna je napostiti. To je zbog toga što bi, da je naređeno, namaze morala naklanjavati svaki mjesec, a to bi joj pedstavljalo poteškoću, što nije slučaj s postom. Ona propuštene dane posta napošćava samo jedanput u godini. Ovaj hadis je zabilježen u svih šest hadiskih zbirki ***El-Kutubus-Sitte***, te je na najvišem stupnju vjerodostojnosti.

[437] Musedded b. Muserhed b. Muserbel b. Mestur el-Esedi Ebu Hasan el-Basri je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 228. godine po Hidžri. Za njega kažu da je prvi u Basri napisao musned. Neki vele da mu je ime Abdulmelik b. Abdulaziz, a da mu je Musedded nadimak.

[438] Miksem b. Budžre, neki vele Nedžde Ebul-Kasim, iskren je prenosilac hadisa. Štićenik je Abdullaha b. Harisa, a neki vele da je bio štićenik Abdullaha b. Abbasa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je 101. godine po Hidžri. Često je prenosio mursel-hadise.

Ebu Davud kaže: "Ovako glasi vjerodostojno predanje: **'dinar ili pola dinara'**". Šu'be ga možda nije prenio kao merfu-predanje.

قَالَ أَبُو داود: هَكَذَا الرِّوَايَةُ الصَّحِيحَةُ. قَالَ: دِينَارٌ أَوْ نِصْفُ دِينَارٍ. وَرُبَّمَا لَمْ يَرْفَعْهُ شُعْبَةُ

265. ISPRIČAO NAM JE Abdusselam b. Mutahher, kog je obavijestio Džafer b. Sulejman, prenijevši od Alija b. Hakema el-Bunanija, on od Ebu Hasana el-Džezerrija, on od Miksema, da je Ibn Abbas kazao: **"Ako sa njom opći na početku mjesečnog ciklusa, podijelit će dinar, a ako opći pred kraj mjesečnog ciklusa, podijelit će pola dinara."**

٢٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ أَخْبَرَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْجَزَرِيِّ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِذَا أَصَابَهَا فِي أَوَّلِ الدَّمِ فَدِينَارٌ، وَإِذَا أَصَابَهَا فِي انْقِطَاعِ الدَّمِ فَنِصْفُ دِينَارٍ. قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ مِقْسَمٍ

Ebu Davud kaže: "Ovako je kazao i Ibn Džurejdž, prenijevši od Abdulkerima, a on od Miksema."

266. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah el-Bezzar, njega je obavijestio Šerik, prenijevši od Husifa,[439] on od Miksema, on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ako čovjek opći sa ženom koja ima menstruaciju, neka na ime sadake podijeli pola dinara."**[440]

٢٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا وَقَعَ الرَّجُلُ بِأَهْلِهِ وَهِيَ حَائِضٌ فَلْيَتَصَدَّقْ بِنِصْفِ دِينَارٍ

---

[439] Husajf b. Abdurrahman el-Džezeri je iskren ravija, ali je loše pamtio. Ahmed b. Hanbel ga smatra slabim, dok Ibn Mein i Ebu Zur'a kažu da je pouzdan.

[440] Iz spomenutih hadisa zaključujemo da nije dozvoljeno spolno općiti sa ženom dok je pod menzesom. Ko to uradi, počinio je težak grijeh za koji je, po mišljenju većine učenjaka, potreban otkup. Otkup za takav grijeh, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sastojao se u podjeli jednog dinara na ime sadake, ukoliko je sa ženom spolno općio na početku njenog mjesečnog ciklusa, dok joj je krv crvena, odnosno pola dinara, ukoliko je sa njom spolno općio na kraju njenog ciklusa, kada joj je krv žuta. U hadisu koji bilježi Et-Tirmizi, u *Džami'u*, sa senedom od Ibn Abbasa, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukoliko krv bude crvena, onda jedan dinar, a ukoliko bude žuta, onda pola dinara."**

Većina učenjaka, pak, smatra da je to grijeh koji se ne može iskupiti, te da je za njega potrebno pokajanje/tevba i traženje oprosta. Oni smatraju da su

Ebu Davud kaže: "Ovako je kazao i Ali b. Bezime, prenijevši od Miksema, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., kao mursel-hadis. A prenio je El-Evzai, od Jezida b. Ebu Malika, on od Abdulhamida b. Abdurrahmana, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Naredio mu je da na ime sadake podijeli dvije petine dinara."**[441] Ovaj hadis je mu'dal.[442]

قَالَ أبو داود: وَكَذَا قَالَ عَلِيُّ بْنُ بُذَيْمَةَ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. وَرَوَى الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: آمُرُهُ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِخُمُسَيْ دِينَارٍ وَهَذَا مُعْضَلٌ

107. O čovjeku koji sa ženom (dok je pod menzesom) čini sve, osim spolnog općenja

١٠٧. بَاب فِي الرَّجُلِ يُصِيبُ مِنْهَا مَا دُونَ الْجِمَاعِ

267. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Abdullah b. Mevhib er-Rumli, njega je obavijestio Lejs b. Sa'd, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Habiba, Urveovog štićenika, on od Nudbe, Mejmunine štićenice, da je Mejmuna kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi milovao neku od svojih žena dok je u menzesu, ukoliko bi na sebi imala prekrivač (od pasa pa) do polovine stegna (ili je kazao: do koljena, kojim bi se pokrila)."**

٢٦٧. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ الرَّمْلِيُّ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَبِيبٍ مَوْلَى عُرْوَةَ عَنْ نُدْبَةَ مَوْلَاةِ مَيْمُونَةَ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ مِنْ نِسَائِهِ وَهِيَ حَائِضٌ إِذَا كَانَ عَلَيْهَا إِزَارٌ إِلَى أَنْصَافِ الْفَخِذَيْنِ أَوِ الرُّكْبَتَيْنِ تَحْتَجِزُ بِهِ

---

spomenuti Ibn Abbasovi hadisi mursel i mevkuf, te da ne mogu biti valjani šerijatski argumenti.

Ebu Hanife smatra da je spolno općenje sa ženom dok je pod menzesom haram, te da je za počinjeni haram potrebna tevba, pokajanje.

[441] Ovaj hadis u cjelosti glasi: Abdulhamid b. Zejd b. el-Hattab kaže: **"Omer b. Hattab je imao ženu koja nije voljela spolni odnos. Kad god bi joj prišao, ona bi rekla da joj je u toku ciklus. Jedanput on stupi s njom u spolni odnos i uvjeri se da ipak ima menzes. Potom ode Vjerovjesniku, s.a.v.s., i obavijesti ga šta mu se desilo. On mu naredi da na ime sadake podijeli dvije petine dinara."** Ovaj hadis je mu'dal, jer u njegovom senedu nedostaju dvojica ravija, jedan iza drugog, i to je razlog da ne može poslužiti kao argument na kome bi se mogao temeljiti neki šerijatski propis.

[442] To znači da mu u senedu nedostaju dvojica ravija uzastopno.

268. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Mensura, on od Ibrahima, on od El-Esveda, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio da se svaka od nas, kada je u menzesu, prekrije (od pasa do ispod koljena). Tek tada njen muž može spavati pored nje. Jedanput je kazao: 'Tek tada je njen muž može milovati.'"**[443]

٢٦٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّبِيِّ شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ إِحْدَانَا إِذَا كَانَتْ حَائِضًا أَنْ تَتَّزِرَ ثُمَّ يُضَاجِعُهَا زَوْجُهَا. وَقَالَ مَرَّةً: يُبَاشِرُهَا

269. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jahja, prenijevši od Džabira b. Subha, on od Hilasa el-Hedžerija, da je Aiša rekla: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ja smo spavali pod jednim pokrivačem i onda kada sam imala menstruaciju. Ukoliko bi odjeću isprljao krvlju od menzesa, oprao bi to mjesto, a onda bi u toj odjeći klanjao. (Potom bi ponovo legao) i ako bi svoju odjeću (ponovo) isprljao krvlju menzesa,**

٢٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ النَّبِيِّ يَحْيَى عَنْ جَابِرِ بْنِ صُبْحٍ قَالَ سَمِعْتُ خِلَاسًا الْهَجَرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: كُنْتُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيتُ فِي الشِّعَارِ الْوَاحِدِ وَأَنَا حَائِضٌ طَامِثٌ، فَإِنْ أَصَابَهُ مِنِّي شَيْءٌ غَسَلَ مَكَانَهُ وَلَمْ يَعْدُهُ ثُمَّ صَلَّى فِيهِ. وَإِنْ أَصَابَ ثَوْبَهُ مِنْهُ شَيْءٌ غَسَلَ مَكَانَهُ وَلَمْ يَعْدُهُ ثُمَّ صَلَّى فِيهِ

---

[443] Na temelju ovih i drugih hadisa, Ebu Hanife, Malik i Šafija smatraju da je muškarcu dopušteno milovati i igrati se sa svojom ženom kada je pod menzesom. Dopušteno mu je da sa njom čini sve, osim spolnog odnosa, pod uslovom da je nečim prekrivena od pasa do koljena. Jusuf i Muhammed to ne uslovljavaju. Po njima, čovjek može sa ženom, dok ima mjesečni ciklus, činiti sve, osim spolnog odnosa, koji mu je, dok je ona u takvom stanju, haram. Oni ne uslovljavaju da bude prekrivena od pasa do koljena.

Muaz b. Džebel je jednom prilikom upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: **"Allahov Poslaniče, šta je meni dozvoljeno raditi sa ženom dok je ona pod menzesom?" "Sve, osim spolnog odnosa." – reče Poslanik, s.a.v.s."** (Ebu Davud)

U Muslimovom *Sahihu* je zabilježen hadis u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Sa suprugama, dok imaju menstruaciju, možete činiti sve, osim spolnog odnosa."**

Prekrivanje spolnog organa, ili tijela, od pasa do koljena, kod žene, samo je iz opreza. Vjerovatno nikakav drugi razlog za to ne postoji.

oprao bi samo isprljano mjesto, a zatim bi klanjao u njoj."[444]

270. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Abdullah b. Omer b. Ganim,[445] prenijevši od Abdurrahmana b. Zijada, on od Umarea b. Guraba,[446] koji je rekao da mu je njegova tetka ispričala da je Aiša kazala: **"Jedna od nas je dobila menstruaciju, a njen muž i ona su imali samo jednu postelju.[447] Ona reče: 'Obavijestit ću te o tome kako je postupio Allahov Poslanik, s.a.v.s. Ušao je (u sobu) i otišao na mjesto na kome je klanjao.'** (Ebu Davud kaže: **Na mjesto u svojoj sobi na kome je klanjao[448]) 'Nije se vratio dok nisam zaspala. Kada je osjetio studen (došao je da legne kod mene), i rekao: 'Približi mi se.' Rekoh: 'Imam menstruaciju.' On kaza: 'Svejedno, otkrij svoja stegna.' 'Otkrih svoja stegna, a on stavi svoj obraz i prsa na njih. Presavih se preko njega i tako ostadoh dok se on ne ugrija i zaspa.'"**

٢٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عُمَرَ بْنِ غَانِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غُرَابٍ قَالَ: إِنَّ عَمَّةً لَهُ حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا سَأَلَتْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِحْدَانَا تَحِيضُ وَلَيْسَ لَهَا وَلِزَوْجِهَا إِلَّا فِرَاشٌ وَاحِدٌ. قَالَتْ: أُخْبِرُكِ بِمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ فَمَضَى إِلَى مَسْجِدِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: تَعْنِي مَسْجِدَ بَيْتِهِ. فَلَمْ يَنْصَرِفْ حَتَّى غَلَبَتْنِي عَيْنِي وَأَوْجَعَهُ الْبَرْدُ. فَقَالَ: ادْنِي مِنِّي. فَقُلْتُ: إِنِّي حَائِضٌ. فَقَالَ: وَإِنْ أَكْشِفِي عَنْ فَخِذَيْكِ. فَكَشَفْتُ فَخِذَيَّ. فَوَضَعَ خَدَّهُ وَصَدْرَهُ عَلَى فَخِذَيَّ. وَحَنَيْتُ عَلَيْهِ حَتَّى دَفِئَ وَنَامَ

---

[444] Iz ovoga hadisa zaključujemo da je muškarcu dozvoljeno spavati tijelo uz tijelo sa svojom ženom. Ukoliko se uprlja krvlju od menzesa, ili, pak, isprlja njome odjeću, dovoljno je da to mjesto opere.

[445] Abdullah b. Omer b. Ganim Ebu Abdurrahman er-Ruajni. Ibn Junus i drugi su ga ocijenili pouzdanim prenosiocem hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 290. godine po Hidžri. Bio je kadija u Africi.

[446] Umare b. Gurab el-Jahsabi je tabiin čije stanje nije dovoljno poznato. Neki su ga, greškom, ubrojali u ashabe. Pripadao je šestoj generaciji.

[447] Aiša ovdje priča o sebi i svom slučaju iako to nije izričito naglasila. To potvrđuju njene riječi: "Obavijestit ću te o tome kako je postupio Allahov Poslanik, s.a.v.s."

[448] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u sobi svake žene imao određeno mjesto na kome je klanjao noćni namaz.

271. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Abduldžebbar, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od El-Jemana, on od Ummu Zerre, da je Aiša kazala: **"Prakticirala sam, kad dobijem menstruaciju, da se iz postelje spustim na hasuru i da se ne približavam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., sve dok se ne okupam."**[449]

٢٧١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ الْيَمَانِ عَنْ أُمِّ ذَرَّةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كُنْتُ إِذَا حِضْتُ نَزَلْتُ عَنِ الْمِثَالِ عَلَى الْحَصِيرِ فَلَمْ نَقْرُبْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ نَدْنُ مِنْهُ حَتَّى نَطْهُرَ

272. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Ikrimea, a on od neke Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge, koja je kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prakticirao, kada bi htio da se mazi sa nekom od svojih supruga dok joj traje mjesečnica, da preko njenog spolnog organa baci kakav prekrivač."**

٢٧٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ مِنَ الْحَائِضِ شَيْئًا أَلْقَى عَلَى فَرْجِهَا ثَوْبًا

273. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Eš-Šejbanija, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nam je naređivao da pri prvom i glavnom izlivu menstruacione krvi, na sebe stavimo prekrivač, a onda bi nas milovao. Pa ko je to od vas u stanju obuzdati svoju strast onako kako ju je bio u stanju obuzdati Allahov Poslanik, s.a.v.s?"**[450]

٢٧٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا فِي فَوْحِ حَيْضَتِنَا أَنْ نَتَّزِرَ ثُمَّ يُبَاشِرُنَا. وَأَيُّكُمْ يَمْلِكُ إِرْبَهُ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْلِكُ إِرْبَهُ

---

[449] Et-Tibi smatra da je ovaj hadis derogiran prethodnim hadisima.

[450] Abadi kaže: "Ebu Davud je u ovom poglavlju spomenuo sedam hadisa." Neki od njih upućuju na to da je dozvoljeno naslađivanje sa ženom dok je u menzesu, osim spolnog općenja, ali iznad prekrivača. Neki upućuju na to da je dozvoljeno naslađivanje sa ženom u menzesu, osim spolnog općenja, pod uslovom da joj je samo spolni organ prekriven.

108. O ženi koja ima istihazu[451]

274. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Nafia, on od Sulejmana b. Jesara, a on od Ummu Seleme, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge, koja je kazala: **"Neka žena je nastavila krvariti (nakon mjesečnog ciklusa) u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Za njen slučaj je Ummu Selema upitala Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: 'Neka pogleda koliko joj je dana i noći uobičajeno trajala mjesečnica prije nego ju je zadesilo produženo krvarenje, i neka toliki broj dana i noći propušta namaze. Kada prođe taj broj dana, neka se okupa i neka stavi uložak, zatim neka klanja.'"**

275. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Jezid b. Halid b. Jezid b. Abdullah b. Mevhib, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Nafia, a on od Sulejmana b. Jesara da ga je neki čovjek obavijestio, prenijevši od Ummu Seleme, rekavši: **"Neka žena je imala produženo krvarenje (istihazu)."** (Lejs) je potom spomenuo hadis sličan prethodnom: **"A kada prođe onaj broj dana (koliko joj je trajala uobičajena menstruacija) i nastupi namasko vrijeme, neka se okupa."** Zatim je spomenuo, po smislu, slično prethodnom hadisu.

276. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Enes b. Ijad, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, on od Sulejmana b. Jesara, da je neki ensarija

١٠٨. بَاب فِي الْمَرْأَةِ تُسْتَحَاضُ وَمَنْ قَالَ تَدَعُ الصَّلَاةَ فِي عِدَّةِ الْأَيَّامِ الَّتِي كَانَتْ تَحِيضُ

٢٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: إِنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تُهَرَاقُ الدِّمَاءَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَفْتَتْ لَهَا أُمُّ سَلَمَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لِتَنْظُرْ عِدَّةَ اللَّيَالِي وَالْأَيَّامِ الَّتِي كَانَتْ تَحِيضُهُنَّ مِنَ الشَّهْرِ قَبْلَ أَنْ يُصِيبَهَا الَّذِي أَصَابَهَا فَلْتَتْرُكِ الصَّلَاةَ قَدْرَ ذَلِكَ مِنَ الشَّهْرِ. فَإِذَا خَلَّفَتْ ذَلِكَ فَلْتَغْتَسِلْ، ثُمَّ لِتَسْتَثْفِرْ بِثَوْبٍ ثُمَّ لِتُصَلِّ فِيهِ.

٢٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَيَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَا حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ رَجُلًا أَخْبَرَهُ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ: أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تُهَرَاقُ الدَّمَ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ. قَالَ: فَإِذَا خَلَّفَتْ ذَلِكَ وَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْتَغْتَسِلْ، بِمَعْنَاهُ.

٢٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ ابْنِ

---

[451] Istihazom se naziva krvarenje koje se nastavi nakon mjesečnog ili porođajnog ciklusa.

kazao: **"Neka žena je imala produženo krvarenje (istihazu)."** – i spomenuo je smisao Lejsovog hadisa. On kaže: **"A kada prođe onaj broj dana (koliko joj je trajala uobičajena menstruacija) i nastupi namasko vrijeme, neka se okupa."** Zatim je naveo hadis, po smislu, sličan prethodnom.

يَسَارٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ: أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تُهْرَاقُ الدِّمَاءَ فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ اللَّيْثِ. قَالَ: فَإِذَا خَلَّفَتْهُنَّ وَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْتَغْتَسِلْ، وَسَاقَ بِمَعْنَاهُ.

277. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Sahra b. Džuvejrije, on od Nafia sa senedom i smislom Lejsovog hadisa. On je rekao: **"Neka propušta namaz onoliki broj dana (koliko joj je trajala uobičajena menstruacija), a poslije toga neka se, kada nastupi namasko vrijeme, okupa i neka stavi uložak (napravljen od starije) odjeće, zatim neka klanja."**

٢٧٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ بِإِسْنَادِ اللَّيْثِ وَبِمَعْنَاهُ. قَالَ: فَلْتَتْرُكِ الصَّلَاةَ قَدْرَ ذَلِكَ، ثُمَّ إِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْتَغْتَسِلْ وَلْتَسْتَثْفِرْ بِثَوْبٍ ثُمَّ تُصَلِّي.

278. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Ejuba, on od Sulejmana b. Jesara, da je Ummu Seleme kazala: **"Propuštat će namaz (onoliki broj dana koliko joj je trajao uobičajeni mjesečni ciklus), a nakon toga će se okupati, staviti uložak (napravljen od starije) odjeće i klanjati."**

Ebu Davud kaže: "Hammad b. Zejd je u ovom hadisu, koji je prenio od Ejuba, spomenuo da se žena koja je imala istihazu (krvarenje) zvala Fatima b. Ebu Hubejš."

٢٧٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ. قَالَ فِيهِ: تَدَعُ الصَّلَاةَ وَتَغْتَسِلُ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ وَتَسْتَثْفِرُ بِثَوْبٍ وَتُصَلِّي.

قَالَ أَبُو دَاوُد: سَمَّى الْمَرْأَةَ الَّتِي كَانَتِ اسْتُحِيضَتْ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ. قَالَ: فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ

279. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Džafera, on od Iraka, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Ummu Habiba je upitala Vjerovjesnika, s.a.v.s.,**

٢٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ سَأَلَتِ النَّبِيَّ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدَّمِ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: فَرَأَيْتُ مِرْكَنَهَا مَلْآنَ دَمًا. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي.

u vezi s njenim produženim krvarenjem (istihazom). Vidjela sam njeno tekne puno krvi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj je rekao: 'Čekaj onoliko dana koliko ti je uobičajeno trajao mjesečni ciklus, a onda se okupaj.'"

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ قُتَيْبَةُ بَيْنَ أَضْعَافِ حَدِيثٍ: جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ فِي آخِرِهَا. وَرَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ وَيُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ اللَّيْثِ فَقَالَا: جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ

Ebu Davud kaže: "Kutejbe ga je prenio među slabim hadisima Džafera b. Rebia i to na kraju, dok su ga Ali b. Ajjaš i Junus b. Muhammed prenijeli od Lejsa, koji je, također, spomenuo Džafera b. Rebia."

٢٨٠. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَكَتْ إِلَيْهِ الدَّمَ. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ. فَانْظُرِي إِذَا أَتَى قَرْؤُكِ فَلَا تُصَلِّي، فَإِذَا مَرَّ قَرْؤُكِ فَتَطَهَّرِي ثُمَّ صَلِّي مَا بَيْنَ الْقَرْءِ إِلَى الْقَرْءِ

280. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Hammad, njega je obavijestio Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Bukejra b. Abdullaha, on od Munzira b. el-Mugirea, da je Urve b. Zubejr kazao: **"Ispričala mu je Fatima b. Ebu Hubejš da se potužila Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na produženo krvarenje, pa joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'To krvarenje je iz vene. Zato, kada ti nastupi mjesečno pranje, nemoj klanjati, a kada ono prestane, ti se okupaj i klanjaj do drugog mjesečnog pranja.'"**

٢٨١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي صَالِحٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ أَنَّهَا أَمَرَتْ أَسْمَاءَ أَوْ أَسْمَاءُ حَدَّثَتْنِي أَنَّهَا أَمَرَتْهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ أَنْ تَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

281. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Suhejla b. Ebu Saliha, on od Ez-Zuhrija, da je Urve b. Zubejr kazao: **"Ispričala mi je Fatima b. Ebu Hubejš da je zamolila Esmu (ili: ispričala mi je Esma da ju je zamolila Fatima b. Ebu Hubejš) da upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o istihazi, pa joj je naredio da prestane činiti (ono što je činila kada je bila čista) i to onoliki broj dana koliko joj je trajala uobičajena menstruacija, a onda da se okupa."**

فَأَمَرَهَا أَنْ تَقْعُدَ الْأَيَّامَ الَّتِي كَانَتْ تَقْعُدُ ثُمَّ تَغْتَسِلُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ قَتَادَةُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ: أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ اسْتُحِيضَتْ، فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَدَعَ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلَ وَتُصَلِّيَ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: لَمْ يَسْمَعْ قَتَادَةُ مِنْ عُرْوَةَ شَيْئًا. وَزَادَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِي حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ كَانَتْ تُسْتَحَاضُ فَسَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا أَنْ تَدَعَ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَهَذَا وَهْمٌ مِنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. لَيْسَ هَذَا فِي حَدِيثِ الْحُفَّاظِ عَنِ الزُّهْرِيِّ إِلَّا مَا ذَكَرَ سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ. وَقَدْ رَوَى الْحُمَيْدِيُّ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، لَمْ يَذْكُرْ فِيهِ: تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا. وَرَوَتْ قَمِيرُ بِنْتُ عَمْرٍو زَوْجُ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ: الْمُسْتَحَاضَةُ تَتْرُكُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ. وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهَا أَنْ تَتْرُكَ الصَّلَاةَ قَدْرَ أَقْرَائِهَا. وَرَوَى أَبُو بِشْرٍ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي وَحْشِيَّةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ اسْتُحِيضَتْ فَذَكَرَ مِثْلَهُ. وَرَوَى شَرِيكٌ عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُسْتَحَاضَةُ تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي. وَرَوَى الْعَلَاءُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي

Ebu Davud kaže: "Katade ga je prenio od Urvea b. Zubejra, a on od Zejnebe b. Ummu Seleme, da je Ummu Habiba b. Džahš dobila istihazu, pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da propušta namaze onoliko dana koliko joj je trajala uobičajena menstruacija, a nakon toga da se okupa i klanja. Katade od Urvea nije ništa izravno čuo. Ibn Ujejne je u hadisu koji je on prenio od Ez-Zuhrija, a on od Amre, dodao da je Aiša kazala: **'Ummu Habiba je dobila istihazu, pa je o tome pitala Vjerovjesnika, s.a.v.s., te joj je naredio da propušta namaze onoliko dana koliko joj je uobičajeno trajala menstruacija.'** Ovo je previd Ibn Ujejnea; to se ne nalazi u hadisima koje su prenijeli hafizi od Ez-Zuhrija, samo ima ono što je spomenuo Suhejl b. Ebu Salih."

El-Humejdi je ovaj hadis prenio od Ibn Ujejnea ne spomenuvši da će propuštati namaze onoliko dana koliko joj uobičajeno traje mjesečno pranje." Kamir b. Amr, Mesrukova supruga, je prenijela od Aiše: **"Žena koja ima istihazu propuštat će namaze onoliko dana koliko joj je uobičajeno trajalo mjesečno pranje, nakon toga će se okupati."** Abdurrahman b. Kasim je prenio od svoga oca da joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da propušta namaze onoliko dana koliko je uobičajeno trajalo njeno mjesečno pranje. Ebu Bišr Džafer b. Ebu Vahšije je prenio od Ikrimea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. On je rekao: "Ummu Habiba je dobila istihazu.", spomenuvši slično prethodnom hadisu. Šerik je prenio od Ebul-Jekzana, on od Adija b. Sabita, on od svoga oca, on od njegovog djeda, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s: **"Žena koja ima istihazu propuštat će namaze onoliko dana koliko je uobičajeno trajalo njeno mjesečno pranje, zatim će se okupati i klanjati."** El-Ala b. Musejjeb je

جَعْفَرٍ قَالَ: إِنَّ سَوْدَةَ اسْتُحِيضَتْ فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَضَتْ أَيَّامُهَا اغْتَسَلَتْ وَصَلَّتْ. وَرَوَى سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ عَبَّاسٍ: الْمُسْتَحَاضَةُ تَجْلِسُ أَيَّامَ قُرْئِهَا. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ عَمَّارٌ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ وَطَلْقُ بْنُ حَبِيبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مَعْقِلٌ الْخَثْعَمِيُّ عَنْ عَلِيٍّ. وَكَذَلِكَ رَوَى الشَّعْبِيُّ عَنْ قَمِيرَ امْرَأَةِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ.

قَالَ أبو داود: وَهُوَ قَوْلُ الْحَسَنِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعَطَاءٍ وَمَكْحُولٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَسَالِمٍ وَالْقَاسِمِ: أَنَّ الْمُسْتَحَاضَةَ تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا.

prenio od Hakema, a on od Ebu Džafera, koji je kazao: **"Sevda je dobila istihazu, pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da se, kada prođu dani njenog uobičajenog mjesečnog pranja, okupa i klanja."** Seid b. Džubejr je prenio od Alije i Ibn Abbasa: **"Žena koja ima istihazu propuštat će namaze u danima njenog mjesečnog pranja."** Isto su prenijeli i Ammar, Benu Hašimov štićenik, i Talk b. Habib od Ibn Abbasa. Ovo je prenio i Makil el-Has'ami od Alije, također i Eš-Ša'bi od Kamire, Mesrukove supruge, a ona od Aiše.

Ebu Davud kaže: "Ovo je Hasanov, Seid b. Musejjebov, Ataaov, Mekhulov, Ibrahimov, Salimov i Kasimov stav: da će žena koja ima istihazu propuštati namaze onoliko dana koliko uobičajeno traje njeno mjesečno pranje."

٢٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَعَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنِّي امْرَأَةٌ أُسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهُرُ أَفَأَدَعُ الصَّلَاةَ؟ قَالَ: إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَتْ بِالْحَيْضَةِ. فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَدَعِي الصَّلَاةَ. وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْسِلِي عَنْكِ الدَّمَ ثُمَّ صَلِّي.

282. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Junus i Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, koje je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Fatima b. Ebu Hubejš je došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla: 'Nakon menstruacije i dalje imam krvarenje, koje ne prestaje, pa hoću li nastaviti propuštati namaze?' On reče: 'To krvarenje je iz vene, i nije menstruacija. Kada ti počne menstruacija, nemoj klanjati sve dok ne prestane, a kada prestane, operi krv sa sebe i klanjaj.'"**[452]

[452] Žena može razlikovati istihazu (krvarenje poslije menstruacije) od menstruacije na dva načina: po boji krvi ili prema svome fiziološkom bioritmu (običaju).

Menstrualna krv je, veli Allahov Poslanik, s.a.v.s., više crna. Što se tiče uobičajenosti, obično svaka žena zna svoj minimum i maksimum u slučaju menstruacije. Ako se krvarenje nastavi i poslije njenog maksimuma, još ako je boja krvi drukčija od menstrualne, znat će da se radi o istihazi, te će postupiti u skladu sa uputstvima sadržanim u ranije spomenutim hadisima.

109. U mjesečnom ciklusu žena će propuštati namaze, a kada se završi, nastavit će klanjati

١٠٩. بَاب مَنْ رَىَ أَنَّ الْحَيْضَةَ إِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ تَدَعُ الصَّلَاةَ إِذَا أَدْبَرَتْ لَا تَدَعُ الصَّلَاةَ

283. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama, sa senedom i značenjem Zuhejrovog hadisa, u kom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada ti počne menstruacija, nemoj klanjati sve dok ne prestane, a kada prođe određeni broj dana, operi krv sa sebe i klanjaj."**[453]

٢٨٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ بِإِسْنَادِ زُهَيْرٍ وَمَعْنَاهُ. قَالَ: فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَاتْرُكِي الصَّلَاةَ، فَإِذَا ذَهَبَ قَدْرُهَا فَاغْسِلِي الدَّمَ عَنْكِ وَصَلِّي

284. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Ebu Akil, prenijevši od Buhejje, koja je kazala: **"Čula sam neku ženu kada je upitala Aišu o ženi kojoj se menstruacija poremeti i produži krvarenje. (Ona kaže): 'Naredio mi je Allahov**

٢٨٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ عَنْ بُهَيَّةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ امْرَأَةً تَسْأَلُ عَائِشَةَ عَنِ امْرَأَةٍ فَسَدَ حَيْضُهَا وَأُهْرِيقَتْ دَمًا. فَأَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ آمُرَهَا فَلْتَنْظُرْ قَدْرَ

Učenjaci se slažu da je žena kod koje se krvarenje nastavi poslije menstruacije, dužna klanjati, a razilaze se u pogledu uzimanja novog abdesta za svaki namaz.

Većina učenjaka smatra da je obavezna za svaki namaz uzeti novi abdest i da s tim abdestom ne može klanjati više od jednog namaskog farza. Zato, ukoliko želi, nakon što klanja redovni namaz, naklanjavati prošle namaze, mora za svaki namaz uzeti novi abdest. Ne mora uzimati novi abdest ukoliko želi klanjati nafile.

Ebu Hanife smatra da se spomenuti hadis odnosi na namaska vremena. To, po njemu, znači da je za svako namasko vrijeme neophodno uzeti novi abdest, a da u tom namaskom vremenu, pored redovnog namaza, s jednim abdestom može naklanjati koliko hoće propuštenih namaza kao i nafila.

Malik smatra da je ženi koja ima krvarenje poslije menstruacije lijepo (mustehab) za svaki namaz uzeti novi abdest, ali da to nije obavezna učiniti.

[453] Iz ovoga i hadisa koji slijede zaključujemo da će žena koja ima istihazu propuštati namaz i post onoliko dana koliko joj uobičajeno traje mjesečni ili porođajni ciklus. Kada prođe uobičajeni broj dana, ona će se okupati i klanjati i postiti, bez obzira što i dalje krvari.

مَا كَانَتْ تَحِيضُ فِي كُلِّ شَهْرٍ وَحَيْضُهَا مُسْتَقِيمٌ فَلْتَعْتَدَّ بِقَدْرِ ذَلِكَ مِنَ الْأَيَّامِ ثُمَّ لِتَدَعِ الصَّلَاةَ فِيهِنَّ أَوْ بِقَدْرِهِنَّ ثُمَّ لِتَغْتَسِلْ ثُمَّ لِتَسْتَثْفِرْ بِثَوْبٍ ثُمَّ تُصَلِّي

Poslanik, s.a.v.s., da joj prenesem sljedeće: 'Neka izračuna (nakon) koliko joj se dana javljala menstruacija svakog mjeseca prije nego se poremetila. Nakon toga neka propušta namaze onoliki broj dana koliko joj je uobičajeno trajala menstruacija. Kada prođe broj dana njene uobičajene menstruacije, neka se okupa, stavi uložak napravljen od krpa, i neka klanja.'"

٢٨٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَقِيلٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمِصْرِيَّانِ قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ خَتَنَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَحْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ اسْتُحِيضَتْ سَبْعَ سِنِينَ فَاسْتَفْتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ هَذِهِ لَيْسَتْ بِالْحَيْضَةِ وَلَكِنْ هَذَا عِرْقٌ فَاغْتَسِلِي وَصَلِّي.

285. ISPRIČALI SU NAM Ibn Ebu Akil i Muhammed b. Selem, obojica iz Egipta, koje je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. Harisa, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. Zubejra i Amre, a njih dvoje od Aiše, koja je kazala: **"Ummu Habiba b. Džahš, rodica Vjerovjesnikove supruge, koja bijaše udata za Abdurrahmana b. Avfa, imaše istihazu (produženo krvarenje nakon menstruacije) sedam godina. Ona o tome upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on joj reče: 'Nije to menstruacija – to je krv iz vene, zato se okupaj i klanjaj.'"**

قَالَ أبو داود: زَادَ الْأَوْزَاعِيُّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ: اسْتُحِيضَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ جَحْشٍ وَهِيَ تَحْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ سَبْعَ سِنِينَ. فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَدَعِي الصَّلَاةَ. وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْتَسِلِي وَصَلِّي.

Ebu Davud kaže: "El-Evzai je u ovom hadisu dodao od Ez-Zuhrija, on od Urvea i Amre, da je Aiša kazala: **'Ummu Habiba b. Džahš, koja je bila udata za Abdurrahmana b. Avfa, je sedam godina imala istihazu (produženo krvarenje nakon menstruacije), pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio: 'Kada počne menstruacija, nemoj klanjati sve dok ne prestane, a kada prestane, okupaj se i klanjaj.'"**

قَالَ أبو داود: وَلَمْ يَذْكُرْ هَذَا الْكَلَامَ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِ الزُّهْرِيِّ غَيْرُ الْأَوْزَاعِيِّ. وَرَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ وَاللَّيْثُ وَيُونُسُ وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَمَعْمَرٌ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَابْنُ إِسْحَقَ وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. وَلَمْ يَذْكُرُوا هَذَا الْكَلَامَ.

Ebu Davud kaže: "Ove riječi, osim Evzaije, nije spomenuo niko drugi od Ez-Zuhrijevih učenika. Od Ez-Zuhrija su ovaj hadis prenijeli Amr b. Haris, Lejs, Junus, Ibn Ebu Zi'b, Ma'mer, Ibrahim b. Sa'd, Sulejman b. Kesir,

Ibn Ishak i Sufjan b. Ujejne, ali nisu spomenuli ove riječi. Ovo je tekst hadisa Hišama b. Urvea, koji prenosi od oca, a on od Aiše." U njemu je Ibn Ujejne, također, dodao: **"Naredio joj je da propušta namaze u vrijeme njenog mjesečnog ciklusa."**, a to je Ibn Ujejneov previd. U hadisu koji je prenio Muhammed b. Amr od Ez-Zuhrija ima nešto što je slično onome što je El-Evzai dodao.

قَالَ أبو داود: وَإِنَّمَا هَذَا لَفْظُ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ.

قَالَ أبو داود: وَزَادَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِيهِ أَيْضًا: أَمَرَهَا أَنْ تَدَعَ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا. وَهُوَ وَهْمٌ مِنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. وَحَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ الزُّهْرِيِّ فِيهِ شَيْءٌ يَقْرُبُ مِنِ الَّذِي زَادَ الْأَوْزَاعِيُّ فِي حَدِيثِهِ

286. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Ebu Adij, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ibn Šihaba, ovaj od Urvea b. Zubejra, a on od Fatime b. Ebu Džahš, kazavši: **"Ona je imala istihazu (produženo krvarenje nakon menstruacije) pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Krv menstruacije je crna – po tome se raspoznaje. Kada je krv takva, nemoj klanjati, a kada bude drugačija (nakon kupanja), uzmi abdest i klanjaj, jer je to krv iz vene.'"**

٢٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو قَالَ: حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ أَبِي حُبَيْشٍ قَالَ: إِنَّهَا كَانَتْ تُسْتَحَاضُ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْرَفُ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنِ الصَّلَاةِ. فَإِذَا كَانَ الْآخَرُ فَتَوَضَّئِي وَصَلِّي فَإِنَّمَا هُوَ عِرْقٌ.

Ebu Davud kaže: " Ibn Musenna je rekao: 'Ovaj hadis nam je ovako pročitao Ibn Ebu Adij iz ove svoje knjige, zatim nam ga je napamet citirao, kazavši: 'Ispričao nam je Muhammed b. Amr, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: **'Fatima je imala istihazu...'** – a onda je spomenula smisao prethodnog hadisa.'"

قَالَ أبو داود: قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا بِهِ ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ مِنْ كِتَابِهِ هَكَذَا ثُمَّ حَدَّثَنَا بِهِ بَعْدُ حِفْظًا. قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ تُسْتَحَاضُ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

Ebu Davud kaže: "Enes b. Sirin je, u vezi s istihazom, prenio od Ibn Abbasa, koji je rekao: **'Kada primijeti jako krvarenje, neka ne klanja, a kada primijeti da je (nakon uobičajenog broja dana) prestalo makar na trenutak, neka se okupa i neka klanja.'"** Mekhul kaže: **"Žene će lahko prepoznati menstruaciju: kod nje je krv crna i gusta,**

قَالَ أبو داود: وَقَدْ رَوَى أَنَسُ بْنُ سِيرِينَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمُسْتَحَاضَةِ قَالَ: إِذَا رَأَتِ الدَّمَ الْبَحْرَانِيَّ فَلَا تُصَلِّي وَإِذَا رَأَتِ الطُّهْرَ وَلَوْ سَاعَةً فَلْتَغْتَسِلْ وَتُصَلِّي. قَالَ مَكْحُولٌ: إِنَّ النِّسَاءَ لَا تَخْفَى عَلَيْهِنَّ الْحَيْضَةُ، إِنَّ دَمَهَا أَسْوَدُ غَلِيظٌ. فَإِذَا ذَهَبَ ذَلِكَ وَصَارَتْ صُفْرَةً رَقِيقَةً فَإِنَّهَا مُسْتَحَاضَةٌ فَلْتَغْتَسِلْ وَلْتُصَلِّ.

a kad postane žuta i rijetka, to je istihaza. U tom slučaju neka se žena okupa i neka klanja."

Ebu Davud kaže: "Hammad b. Zejd, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Ka'kaa b. Hakema, on od Seida b. Musejjeba, u vezi s istihazom, kaže: **"Kada počne menstruacija, žena će ostavljati namaze, a kada prestane, okupat će se i klanjati."** Sumejj i drugi su prenijeli od Seida b. Musejjeba: **"Propuštat će (namaze) u danima mjesečnog ciklusa."** Isto je prenio Hammad b. Seleme od Jahjaa b. Seida, a on od Seida b. Musejjeba.

Ebu Davud kaže: **"Junus je od Hasana prenio sljedeće: 'Ako se menstruacija produži (i poslije uobičajenog broja dana), žena će sačekati s namazom još dan-dva (a onda će klanjati), jer se u tom slučaju radi o istihazi."**

Et-Tejmi je, prenijevši od Katadea, kazao: **"Ako nakon (uobičajenog broja) dana njene menstruacije, bude krvarila više od pet dana, počet će klanjati."** Et-Tejmi kaže: "Počeo sam smanjivati dok nisam došao do dva dana. Ukoliko krvarenje bude nastavljeno dva dana, to će se smatrati menstruacijom." Ibn Sirin je upitan o tome, pa je rekao: "To žene najbolje znaju."

قَالَ أبو داود: وَرَوَى حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ فِي الْمُسْتَحَاضَةِ: إِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ تَرَكَتِ الصَّلَاةَ، وَإِذَا أَدْبَرَتِ اغْتَسَلَتْ وَصَلَّتْ.

وَرَوَى سُنَيٌّ وَغَيْرُهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ: تَجْلِسُ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَى يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ: الْحَائِضُ إِذَا مَدَّ بِهَا الدَّمُ تُمْسِكُ بَعْدَ حَيْضَتِهَا يَوْمًا أَوْ يَوْمَيْنِ فَهِيَ مُسْتَحَاضَةٌ.

وَقَالَ التَّيْمِيُّ عَنْ قَتَادَةَ: إِذَا زَادَ عَلَى أَيَّامِ حَيْضِهَا خَمْسَةُ أَيَّامٍ فَلْتُصَلِّ. وَقَالَ التَّيْمِيُّ: فَجَعَلْتُ أَنْقُصُ حَتَّى بَلَغَتْ يَوْمَيْنِ. فَقَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمَيْنِ فَهُوَ مِنْ حَيْضِهَا. وَسُئِلَ ابْنُ سِيرِينَ عَنْهُ فَقَالَ: النِّسَاءُ أَعْلَمُ بِذَلِكَ

287. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb i drugi, koje je obavijestio Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Zuhejra b. Muhammeda, on od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, on od Ibrahima b. Muhammeda b. Talhe, on od svoga amidže Imrana b. Talhe, a on od svoje majke, Hamne b. Džahš, koja je kazala: **"Često sam puno krvarila nakon menstruacije, pa sam otišla Vjerovjesniku,**

٢٨٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَغَيْرُهُ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَمِّهِ عِمْرَانَ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أُمِّهِ حَمْنَةَ بِنْتِ جَحْشٍ قَالَتْ: كُنْتُ أُسْتَحَاضُ حَيْضَةً كَثِيرَةً شَدِيدَةً

s.a.v.s., da ga obavijestim i upitam šta mi je činiti. Našla sam ga u kući moje sestre Zejnebe b. Džahš. Upitala sam ga: 'Allahov Poslaniče, ja veoma često i puno krvarim poslije menstruacije. Šta mi savjetuješ (u toj situaciji) da činim? To me sprječava da klanjam i postim.' 'Preporučujem ti da staviš pamučni uložak, i to će zaustaviti krvarenje.' – reče on. 'Radi se o puno većem krvarenju da bi se time zaustavilo.' – kaza ona. 'Onda stavi krpu.' – odgovori on. 'Krvarenje je mnogo veće, pa se ne može ni time zaustaviti.' – kaza ona. 'Stavi onda odjeću ispod krpe.' – reče Poslanik. A ona će ponovo: 'Daleko je to više, to hukom teče.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče: 'Naređujem ti dvoje, šta god od to dvoje odabereš, bit će ti dovoljno, a ti najbolje znaš možeš li oboje činiti. To ti je šejtanski udar, šest ili sedam dana – takav je Allahov propis – računaj po menstruaciji, zatim se okupaj, pa kada se okupaš i opereš (tijelo), klanjaj dvadeset i tri ili dvadeset i četiri dana i noći, i posti, i to ti je dovoljno. Tako radi svaki mjesec. Smatraj menstruacijom onoliko dana koliko traje menstruacija kod drugih žena, i da si čista onoliko dana koliko su čiste ostale žene. Ukoliko ti je zgodnije, ostavi podne do pred kraj namaskoga vremena, pa se okupaj, očisti i klanjaj podne i ikindiju (jednim kupanjem). Potom ostavi akšam do pred kraj namaskog vremena, pa se okupaj i očisti i klanjaj akšam i jaciju (jednim kupanjem), a potom se pred sabah okupaj i klanjaj

فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْتَفْتِيهِ وَأُخْبِرُهُ. فَوَجَدْتُهُ فِي بَيْتِ أُخْتِي زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ. فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي امْرَأَةٌ أُسْتَحَاضُ حَيْضَةً كَثِيرَةً شَدِيدَةً فَمَا تَرَى فِيهَا قَدْ مَنَعَتْنِي الصَّلَاةَ وَالصَّوْمَ؟ فَقَالَ: أَنْعَتُ لَكِ الْكُرْسُفَ فَإِنَّهُ يُذْهِبُ الدَّمَ. قَالَتْ: هُوَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ. قَالَ: فَاتَّخِذِي ثَوْبًا. فَقَالَتْ هُوَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ, إِنَّمَا أَثُجُّ ثَجًّا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَآمُرُكِ بِأَمْرَيْنِ أَيَّهُمَا فَعَلْتِ أَجْزَأَ عَنْكِ مِنَ الْآخَرِ وَإِنْ قَوِيتِ عَلَيْهِمَا فَأَنْتِ أَعْلَمُ. قَالَ لَهَا: إِنَّمَا هَذِهِ رَكْضَةٌ مِنْ رَكَضَاتِ الشَّيْطَانِ, فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ فِي عِلْمِ اللَّهِ تَعَالَى فِيكُرْهُ, ثُمَّ اغْتَسِلِي. حَتَّى إِذَا رَأَيْتِ أَنَّكِ قَدْ طَهُرْتِ وَاسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي. فَإِنَّ ذَلِكَ يَجْزِيكِ. وَكَذَلِكَ فَافْعَلِي فِي كُلِّ شَهْرٍ كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ وَكَمَا يَطْهُرْنَ مِيقَاتُ حَيْضِهِنَّ وَطُهْرِهِنَّ. وَإِنْ قَوِيتِ عَلَى أَنْ تُؤَخِّرِي الظُّهْرَ وَتُعَجِّلِي الْعَصْرَ فَتَغْتَسِلِينَ وَتَجْمَعِينَ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَتُؤَخِّرِينَ الْمَغْرِبَ وَتُعَجِّلِينَ الْعِشَاءَ ثُمَّ تَغْتَسِلِينَ وَتَجْمَعِينَ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ فَافْعَلِي وَتَغْتَسِلِينَ مَعَ الْفَجْرِ فَافْعَلِي وَصُومِي إِنْ قَدِرْتِ عَلَى ذَلِكَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَهَذَا أَعْجَبُ الْأَمْرَيْنِ إِلَيَّ.

sabah. Tako čini i posti, ako možeš.' Poslanik, s.a.v.s., zatim reče: 'Ovo drugo je, po meni, lakše.'"[454]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Amr b. Sabit od Ibn Akila, koji je kazao da je Hamna rekla: **'Ovo drugo je za mene lakše.'** On je ove riječi okarakterizirao kao Hamnine, a ne kao Vjerovjesnikove, s.a.v.s. Amr b. Sabit je bio rafidija. To je spomenuo Jahja b. Mei'n.

Ebu Davud kaže: "Čuo sam Ahmeda kada veli: 'Osjećam da u Ibn Akilovom hadisu ima nešto.'"

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ عَمْرُو ابْنُ ثَابِتٍ عَنِ ابْنِ عَقِيلٍ قَالَ: فَقَالَتْ حَمْنَةُ: هَذَا أَعْجَبُ الْأَمْرَيْنِ إِلَيَّ لَمْ يَجْعَلْهُ قَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. جَعَلَهُ كَلَامَ حَمْنَةَ.

قَالَ أبو داود: وَعَمْرُو ابْنُ ثَابِتٍ رَافِضِيٌّ وَذَكَرَهُ عَنْ يَحْيَى بْنِ مَعِينٍ. قَالَ أبو داود: سَمِعْتُ أَحْمَدَ يَقُولُ: حَدِيثُ ابْنِ عَقِيلٍ فِي نَفْسِي مِنْهُ شَيْءٌ

١١٠. بَاب مَنْ رَوَى أَنَّ الْمُسْتَحَاضَةَ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ

110. O tome da se žena koja ima istihazu kupa za svaki namaz

٢٨٨. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَقِيلٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَعَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ خَتَنَةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَحْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ اسْتُحِيضَتْ سَبْعَ سِنِينَ. فَاسْتَفْتَتْ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ

288. ISPRIČALI SU NAM Ibn Ebu Akil i Muhammed b. Selem i El-Muradi, njih je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. Harisa, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. Zubejra i Amre, Abdurrahmanove kćerke, da je Aiša, Vjerovjesnikova supruga, kazala: **"Ummu Habiba b. Džahš, rodica Vjerovjesnikove supruge, koja bijaše udata za Abdurrahmana b. Avfa, imaše istihazu**

[454] Prvo što je, po nekima, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio Hamni jeste kupanje za svaki namaz. Neki vele da joj je za svaki namaz naredio i uzimanje novog abdesta; drugo, da spaja po dva namaza te da po dva namaza klanja sa jednim kupanjem, a sabahski namaz s jednim.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ženama koje imaju istihazu, a nisu u stanju razlikovati menstruaciju od istihaze, objasnio kako će postupiti. Prvih šest, odnosno sedam dana, shodno njihovom fiziološkom običaju, smatrat će menstruacijom i u tom periodu neće klanjati niti postiti, a preostala dvadeset i tri dana, ako im menstruacija obično traje sedam, a dvadeset i četiri, ako im menstruacija traje šest dana, smatrat će istihazom, pod pretpostavkom da joj krvarenje traje cijeli mjesec. U tom periodu će postupati kao da su čiste: postit će, klanjati, imati bračni odnos i obavljati redovno sve druge obaveze.

(produženo krvarenje nakon menstruacije) sedam godina. Ona o tome upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on joj reče: 'Nije to menstruacija. To je krv iz žile, zato se okupaj i klanjaj.'" Aiša je kazala: "Ona se kupala u teknetu u sobi svoje sestre Zejnebe b. Džahša, a voda (kojom se kupala) bi bila crvena od krvi."

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ هَذِهِ لَيْسَتْ بِالْحَيْضَةِ وَلَكِنْ هَذَا عِرْقٌ فَاغْتَسِلِي وَصَلِّي. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ فِي مِرْكَنٍ فِي حُجْرَةِ أُخْتِهَا زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ حَتَّى تَعْلُوَ حُمْرَةُ الدَّمِ الْمَاءَ.

289. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Amre, Abdurrahmanove kćerke, prenijevši od Ummu Habibe ovaj hadis. Aiša je kazala: **"Ummu Habiba se kupala za svaki namaz."**

٢٨٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَنْبَسَةُ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَمْرَةُ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ: قَالَتْ عَائِشَةُ: فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ.

290. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Abdullah b. Mevhib el-Hemdani, kog je obavijestio Lejs b. Sa'd, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Ona se kupala za svaki namaz."**

٢٩٠. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ الْهَمْدَانِيُّ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فِيهِ: فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ.

Ebu Davud kaže: "Kasim b. Mebrur je prenio od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Amre, ona od Aiše, a ona od Ummu Habibe b. Džahš. Također ga je prenio Ma'mer, od Ez-Zuhrija, on od Amre, a ona od Aiše. Ma'mer je ponekad govorio od Amre, a ona od Ummu Habibe – sličan smisao. Prenijeli su ga i Ibrahim b. Sa'd i Ibn Ujejne od Ez-Zuhrija, on od Amre, a ona od Aiše." Ibn Ujejne je rekao: "On (Ez-Zuhri) nije rekao da joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da se kupa."

قَالَ أبو داود: قَالَ الْقَاسِمُ بْنُ مَبْرُورٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ جَحْشٍ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ. وَرُبَّمَا قَالَ مَعْمَرٌ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِمَعْنَاهُ. وَكَذَلِكَ رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ وَابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ. وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِي حَدِيثِهِ وَلَمْ يَقُلْ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهَا أَنْ تَغْتَسِلَ.

291. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ishak el-Musejjebi, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Ibn Šihaba, on od Urvea, on od Amre b. Abdurrahman, da je Aiša kazala: **"Ummu**

٢٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ الْمُسَيَّبِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ

Habiba je sedam godina imala istihazu, pa joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se kupa. Kupala se za svaki namaz."

الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ اسْتُحِيضَتْ سَبْعَ سِنِينَ فَأَمَرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَغْتَسِلَ، فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ. وَكَذلِكَ رَوَاهُ الأَوْزَاعِيُّ أَيْضاً. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ.

292. ISPRIČAO NAM JE Hennad es-Serijj, prenijevši od Abdea, on od Ibn Ishaka, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Ummu Habiba b. Džahš je, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., imala istihazu, pa joj je on naredio da se kupa za svaki namaz."** Naveo je cijeli hadis.

٢٩٢. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ عَبْدَةَ عَنِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ اسْتُحِيضَتْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا بِالْغُسْلِ لِكُلِّ صَلَاةٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Ebul-Velid et-Tajalisi, mada ga ja nisam čuo od njega, prenijevši od Sulejmana b. Kesira, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: **'Zejneb b. Džahš[455] je imala istihazu, pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Kupaj se za svaki namaz.'"** Naveo je cijeli hadis.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْهُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ كَثِيرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ: اسْتُحِيضَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اغْتَسِلِي لِكُلِّ صَلَاةٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

Ebu Davud je, također, kazao: "Prenio ga je i Abdussamed od Sulejmana b. Kesira, koji je kazao: **'Uzimaj (novi) abdest za svaki namaz.'** Ovdje se radi o Abdussamedovom previdu. Ispravno je onako kako je prenio Ebul-Velid."

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ عَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ كَثِيرٍ قَالَ: تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ. قَالَ أَبُو دَاوُد: وَهَذَا وَهْمٌ مِنْ عَبْدِ الصَّمَدِ وَالْقَوْلُ فِيهِ قَوْلُ أَبِي الْوَلِيدِ

293. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Amr b. Ebul-Hadžadž Ebu Ma'mer, kog

٢٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَبِي الْحَجَّاجِ أَبُو مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ

[455] Mnogi hafizi hadisa apriori odbacuju mogućnost da je supruga Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Zejneb b. Džahš imala istihazu. Oni tvrde da su istihazu imale dvije njene sestre, Ummu Habiba i Hamna, a ne ona. Ebu Kasim es-Suhejli je prenio od Abdullaha b. Muhammeda b. Nedžaha da je tvrdio da je Ummu Habibi bilo ime Zejneb, tako da je neko od prenosilaca pomislio da je riječ o Zejnebi, Vjerovjesnikovoj supruzi, ne znajući da su se dvije sestre zvale Zejneb.

عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي زَيْنَبُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تُهَرَاقُ الدَّمَ وَكَانَتْ تَحْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهَا أَنْ تَغْتَسِلَ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ وَتُصَلِّي. و أَخْبَرَنِي أَنَّ أُمَّ بَكْرٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي الْمَرْأَةِ تَرَى مَا يُرِيبُهَا بَعْدَ الطُّهْرِ: إِنَّمَا هِيَ عِرْقٌ أَوْ قَالَ عُرُوقٌ.

قَالَ أَبو داود: وَفِي حَدِيثِ ابْنِ عَقِيلٍ الْأَمْرَانِ جَمِيعًا. قَالَ: إِنْ قَوِيتِ فَاغْتَسِلِي لِكُلِّ صَلَاةٍ وَإِلَّا فَاجْمَعِي. كَمَا قَالَ الْقَاسِمُ فِي حَدِيثِهِ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْقَوْلُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ عَبَّاسٍ

je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Husejna, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ebu Selemea, a on od Zejnebe b. Ebu Seleme, **da je žena Abdurrahmana b. Avfa imala krvarenje (istihazu), pa joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Okupaj se za svaki namaz i klanjaj."**[456]

A obavijestio me je, prenijevši od Ummu Bekr, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ženi koja je imala produženo krvarenje nakon mjesečnog pranja kazao: 'To je (ili: ta je) krv iz vene (ili je kazao: iz vena)."**

Ebu Davud kaže: "U Ibn Akilovom hadisu su sadržane dvije mogućnosti. Rekao je: **'Ako si u stanju, kupaj se za svaki namaz, a ako nisi, onda klanjaj dva namaza s jednim kupanjem.'"** Tako je rekao Kasim u hadisu koji je prenio. Te riječi su prenesene od Seida b. Džubejra, a on od Alije i Ibn Abbasa.

[456] Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, kaže: "Žena koja ima istihazu nije dužna kupati se za svaki namaz niti za svako namasko vrijeme. Dužna je okupati se samo kada joj se završi menstruacija. To je stav većine učenjaka. Nije pouzdan nijedan hadis u kom stoji da je žena koja ima istihazu dužna okupati se za svaki namaz. Ono što je pouzdano preneseno od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., su riječi: **'Kada ti nastupi menstruacija, nemoj klanjati, a kada se završi, okupaj se i klanjaj.'"**

Neki kažu da se u hadisima u kojima se spominje kupanje pred svaki namaz ukazuje na ono što je lijepo, a da to ne znači da je kupanje za svaki namaz obavezno.

111. O mišljenju da žena s istihazom može sastavljati po dva namaza s jednim kupanjem

١١١. بَاب مَنْ قَالَ تَجْمَعُ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ وَتَغْتَسِلُ لَهُمَا غُسْلًا

294. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Abdurrahmana b. Kasima, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Neka žena je, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., imala istihazu, pa joj je naređeno[457] da ikindiju klanja odmah na početku njenog vremena, a da podne klanja pred kraj njegovog vremena i da se za oba namaza okupa jedanput, da akšamski namaz klanja pred kraj njegovog vremena, a jaciju na početku njenog vremena, i da se za oba namaza okupa jedanput, te da se za sabah (posebno) okupa."**[458] Upitao sam[459] Abdurrahmana: 'Jesi li to čuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s?', a on reče: 'Kazujem samo ono što sam čuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s.'"

٢٩٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنِي (حَدَّثَنَا) أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِسْتُحِيضَتِ امْرَأَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُمِرَتْ أَنْ تُعَجِّلَ الْعَصْرَ وَتُؤَخِّرَ الظُّهْرَ وَتَغْتَسِلَ لَهُمَا غُسْلًا. وَأَنْ تُؤَخِّرَ الْمَغْرِبَ وَتُعَجِّلَ الْعِشَاءَ وَتَغْتَسِلَ لَهُمَا غُسْلًا. وَتَغْتَسِلَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ غُسْلًا. فَقُلْتُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ: عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: لَا أُحَدِّثُكَ إِلَّا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَيْءٍ.

295. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja, njega je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Abdurrahmana b. Kasima,[460] on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Sehla b.**

٢٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّ سَهْلَةَ بِنْتَ سُهَيْلٍ

---

[457] Tj. Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj je naredio.

[458] Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu.*

[459] "Upitao sam" – kaže Šu'be...

[460] Abdurrahman b. Kasim b. Muhammed b. Ebu Bekr es-Siddik et-Tejmi Ebu Muhammed el-Medeni je pouzdan i vrijedan prenosilac hadisa. Sufjan b. Ujejne kaže: "Bio je najbolji u svom vremenu." Pripadao je šestoj generaciji. Umro je 126. godine po Hidžri.

Suhejl je imala istihazu. Otišla je Vjerovjesniku, s.a.v.s., a on joj naredi da se za svaki namaz okupa. Pošto joj to postade teško, on joj naredi da sastavlja podne i ikindiju s jednim kupanjem i akšam i jaciju s jednim kupanjem, a da se za sabah posebno kupa."

Ebu Davud kaže: "Ibn Ujejne je prenio on od Abdurrahmana b. Kasima, a on od svoga oca, koji je kazao: 'Neka žena je imala istihazu, pa je o tome pitala Vjerovjesnika, s.a.v.s., te joj je naredio – slično prethodnom hadisu.'"

296. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Suhejla b. Ebu Saliha, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea b. Zubejra, da je Esma b. Umejs kazala: **"Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, Fatima b. Ebu Hubejš od tada i tada ima istihazu i ne klanja.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Subhanallah, to je od šejtana. Neka sjedne u tekne, pa ako u vodi primijeti žutilo, neka se okupa za podne i ikindiju jednom, za akšam i jaciju jednom, te jednom za sabah. Neka između toga[461] uzima abdest."[462]**

Ebu Davud kaže: "Mudžahid je prenio od Ibn Abbasa: **'Kada joj je kupanje počelo**

اسْتُحِيضَتْ فَأَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا أَنْ تَغْتَسِلَ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ. فَلَمَّا جَهَدَهَا ذَلِكَ أَمَرَهَا أَنْ تَجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ بِغُسْلٍ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِغُسْلٍ وَتَغْتَسِلَ لِلصُّبْحِ.

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: إِنَّ امْرَأَةً اسْتُحِيضَتْ فَسَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا بِمَعْنَاهُ

٢٩٦. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ سُهَيْلٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي صَالِحٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ اسْتُحِيضَتْ مُنْذُ كَذَا وَكَذَا فَلَمْ تُصَلِّ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُبْحَانَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا مِنَ الشَّيْطَانِ. لِتَجْلِسْ فِي مِرْكَنٍ. فَإِذَا رَأَتْ صُفْرَةً فَوْقَ الْمَاءِ فَلْتَغْتَسِلْ لِلظُّهْرِ وَالْعَصْرِ غُسْلًا وَاحِدًا، وَتَغْتَسِلُ لِلْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ غُسْلًا وَاحِدًا، وَتَغْتَسِلُ لِلْفَجْرِ غُسْلًا وَاحِدًا، وَتَتَوَضَّأُ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ.

---

[461] Neka između podne i ikindije, i akšama i jacije, umjesto kupanja uzme abdest.

[462] Iz spomenutih hadisa zaključujemo da će žena koja ima istihazu (produženo krvarenje nakon mjesečnog ili postporođajnog ciklusa) nakon što prođe broj dana koliko joj traju uobičajeni mjesečni i postporođajni ciklusi nastaviti klanjati, ali će se za svaki namaz okupati. Ukoliko joj to bude predstavljalo poteškoću, onda će po dva namaza – podne i ikindiju, i akšam i jaciju, klanjati sa jednim kupanjem, dok će se za sabah posebno okupati.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ مُجَاهِدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: لَمَّا اشْتَدَّ عَلَيْهَا الْفُلُ أَمَرَهَا أَنْ تَجْمَعَ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ. قَالَ أَبُو داود: وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَهُوَ قَوْلُ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ

predstavljati opterećenje (za svaki namaz), naredio joj je da (jednim kupanjem) klanja po dva namaza.' Prenio ga je Ibrahim od Ibn Abbasa. Takav stav imaju i Ibrahim en-Nehai i Abdullah b. Šeddad."

١١٢. بَاب مَنْ قَالَ تَغْتَسِلُ مِنْ طُهْرٍ إِلَى طُهْرٍ

112. O onome koji kaže da će se žena između dva mjesečna ciklusa okupati jedanput

٢٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَقَالَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمُسْتَحَاضَةِ: تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي

297. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Džafer b. Zijad, kog je obavijestio Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Šerika,[463] a on od Ebul-Jakzana,[464] on od Adijja b. Sabita, on od svoga oca, on od njegovog djeda,[465] a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., **da je za ženu koja poslije menstruacije ima istihazu rekao: "Ostavljat će namaz u danima dok joj traje (uobičajena) menstruacija, nakon toga će**

---

[463] Šerik b. Abdullah en-Nehai Ebu Abdullah el-Kufi je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja hadisa puno griješio. Posenilio je tokom obavljanja funkcije kadije u Kufi. Inače je, kao kadija, bio pravedan, vrijedan i veoma strog, naročito prema onima koji su uvodili novotarije u vjeru. Bio je veoma pobožan čovjek. Pripadao je osmoj generaciji.

[464] Ebul-Jekzan Osman b. Umejr, neki vele Ibn Kajs, a ispravno je Kajs, bio djed njegovog oca. Neki kažu da je Osman b. Ebu Humejd el-Bedželi el-Kufi bio slab ravija. Bio je sklon spletkarenju i obmanama. Pripadao je sedmoj generaciji.

[465] Et-Tirmizi veli: "Pitao sam Muhammeda b. Ismaila el-Buharija za ime njegovog djeda, pa ga nije znao. Onda sam mu rekao da Jahja b. Mein smatra da mu je bilo ime Dinar, a on to nije negirao. Neki kažu da je njegovom djedu, majčinom ocu, bilo ime Abdullah b. Jezid el-Hatemi. Međutim, Abadi smatra da nijedna od spomenutih mogućnosti nije pouzdana. Neki kažu, kako ističe Ebu Nuajm, da mu je bilo ime Kajs el-Hatemi. Osim toga što ime djeda Daija b. Sabita nije tačno poznato, i o Šeriku b. Abdullahu en-Nehaiju kao raviji hadisa neki su imali negativno mišljenje, a i hadisi koje je prenio Ebul-Jekzan ne mogu biti valjani kao šerijatski argumenti.

se okupati i klanjati, s tim što će za svaki namaz uzimati novi abdest."

Ebu Davud kaže da je Osman od sebe dodao: **"a postit će i klanjat će".**

298. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od El-A'meša, on od Habiba b. Ebu Sabita, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Vjerovjesniku, s.a.v.s., je došla Fatima b. Ebu Hubejš i spomenula mu svoj slučaj (u vezi sa istihazom), pa je rekao: 'Okupaj se i klanjaj, a onda za svaki namaz uzimaj (novi) abdest.'"**

299. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Sinan el-Kattan el-Vasiti, kog je obavijestio Jezid, prenijevši od Ejuba b. Ebu Miskina, on od Hadžadža, on od Ummu Kulsum, a ona od Aiše, u vezi sa ženom koja je imala istihazu: **"Okupat će se jednom, a onda će (za svaki namaz) do sljedećeg mjesečnog pranja uzimati abdest."**[466]

300. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Sinan el-Vasiti, kog je obavijestio Jezid, prenijevši od Ejuba Ebul-Alaa, on od Ebu Šubrumea,

وَالْوُضُوءُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ. قَالَ أبو داود: زَادَ عُثْمَانُ وَتَصُومُ وَتُصَلِّي

٢٩٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: جَاءَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ خَبَرَهَا قَالَ: ثُمَّ اغْتَسِلِي ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ وَصَلِّي

٢٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ الْقَطَّانُ الْوَاسِطِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي مِسْكِينٍ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أُمِّ كُلْثُومٍ عَنْ عَائِشَةَ فِي الْمُسْتَحَاضَةِ: تَغْتَسِلُ تَعْنِي مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ تَوَضَّأُ إِلَى أَيَّامِ أَقْرَائِهَا.

٣٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ الْوَاسِطِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ عَنْ أَيُّوبَ أَبِي الْعَلَاءِ عَنِ ابْنِ

---

[466] U prethodnom poglavlju spomenuti su hadisi iz kojih se vidi da će se žena koja ima istihazu kupati za svaki namaz. Hadisi iz tog poglavlja ukazuju da će se žena koja ima istihazu okupati samo jedanput, i to nakon što prođe onoliki broj dana koliko joj je trajala uobičajena menstruacija, a da će, nakon toga, pa sve do sljedeće menstruacije, klanjati i za svaki namaz uzimati novi abdest. Prema Abadijevom mišljenju, na temelju svih hadisa koji su spomenuti u oba poglavlja, većina islamskih učenjaka i šerijatskih pravnika smatra da je žena koja ima istihazu dužna za svaki namaz uzimati abdest, dok je kupanje za svaki namaz mendub, a nije obavezno.

on od Mesrukove supruge,[467] ona od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

Ebu Davud kaže: "Svi hadisi koje su prenijeli Adij b. Sabit i El-A'meš od Habiba i Ejuba Ebul-Alaa, slabi su i nisu pouzdani. Na slabost hadisa koji je prenio El-A'meš od Habiba upućuje ovaj hadis, koji je Hafs b. Gijas prenio od El-A'meša kao mevkuf. Hafs b. Gijas je negirao da bi hadis koji je prenio Habib mogao biti merfu. Također ga je kao mevkuf-hadis prenio i Esbat od El-A'meša. Njegov sened je zastao na Aiši. A prenio je i Ibn (Ebu) Davud od El-A'meša njegov prvi dio kao merfu-hadis, a negirao je da je u njemu stajalo da će uzimati abdest za svaki namaz. Na slabost ovog Habibovog hadisa ukazuje Ez-Zuhrijevo predanje od Urvea, on od Aiše da je kazala: **'Kupala se za svaki namaz.'** – u hadisu o istihazi."

Ebu Jakzan je prenio od Adija b. Sabita, on od svoga oca, on od Alije i Ammara, štićenika plemena Benu Hašim, a njih dvojica od Ibn Abbasa. A prenijeli su Abdulmelik b. Mejsere, Bejan, Mugire, Firas i Mudžalid od Eš-Ša'bija, on od Kimjere, a ona od Aiše: **"Uzimaj abdest za svaki namaz."** I Davudovo i Asimovo predanje je od Eš-Ša'bija, on od Kimjere, a ona od Aiše: **"Okupat će se svaki dan po jedanput."** Hišam b. Urve je prenio od svoga oca: **"Žena koja ima istihazu uzimat će abdest za svaki namaz."**

Svi ovi hadisi su slabi, osim Kimjerinog, Ammarovog, štićenika plemena Benu Hašim,

شُبْرُمَةَ عَنِ امْرَأَةِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ.

قَالَ أَبُو داود: وَحَدِيثُ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ حَبِيبٍ وَأَيُّوبَ أَبِي الْعَلَاءِ كُلُّهَا ضَعِيفَةٌ لَا تَصِحُّ. وَدَلَّ عَلَى ضُعْفِ حَدِيثِ الْأَعْمَشِ عَنْ حَبِيبٍ هَذَا الْحَدِيثُ. أَوْقَفَهُ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الْأَعْمَشِ. وَأَنْكَرَ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ أَنْ يَكُونَ حَدِيثُ حَبِيبٍ مَرْفُوعًا. وَأَوْقَفَهُ أَيْضًا أَسْبَاطُ عَنِ الْأَعْمَشِ مَوْقُوفٌ عَنْ عَائِشَةَ.

قَالَ أَبُو داود: وَرَوَاهُ ابْنُ (أَبُو) دَاوُدَ عَنِ الْأَعْمَشِ مَرْفُوعًا أَوَّلُهُ وَأَنْكَرَ أَنْ يَكُونَ فِيهِ الْوُضُوءُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ. وَدَلَّ عَلَى ضُعْفِ حَدِيثِ حَبِيبٍ هَذَا أَنَّ رِوَايَةَ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ فِي حَدِيثِ الْمُسْتَحَاضَةِ. وَرَوَى أَبُو الْيَقْظَانِ عَنْ عَدِيِّ ابْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ وَعَمَّارٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَرَوَى عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ وَبَيَانٌ وَالْمُغِيرَةُ وَفِرَاسٌ وَمُجَالِدٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ حَبِيبٍ قَمِيرَ عَنْ عَائِشَةَ: تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ. وَرِوَايَةُ دَاوُدَ وَعَاصِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ قَمِيرَ عَنْ عَائِشَةَ: تَغْتَسِلُ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً. وَرَوَى هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ: الْمُسْتَحَاضَةُ تَتَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلَاةٍ.

وَهَذِهِ الْأَحَادِيثُ كُلُّهَا ضَعِيفَةٌ إِلَّا حَدِيثَ قَمِيرَ وَحَدِيثَ عَمَّارٍ مَوْلَى بَنِي

[467] Mesrukova supruga se zvala Kimjer. Ocijenjena je kao makbul-prenosilac hadisa, što znači *zadovoljava.*

i hadisa koji prenosi Hišam b. Urve od svoga oca. Od Ibn Abbasa je preneseno **kupanje.**

هَاشِمٍ وَحَدِيثَ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ. وَالْمَعْرُوفُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الْغُسْلُ

113. O onima koji misle da će se žena koja ima istihazu kupati od podne do podne

١١٣. بَاب مَنْ قَالَ الْمُسْتَحَاضَةُ تَغْتَسِلُ مِنْ ظُهْرٍ إِلَى ظُهْرٍ

301. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Sumjjea, Ebu Bekrovog štićenika: **"Ka'ka i Zejd b. Eslem su me poslali kog Seidu b. Musejjebu da ga upitam kako će se kupati žena koja ima istihazu?" On je kazao: "Kupat će se od podneva do podneva,[468] dok će za svaki namaz uzimati (novi) abdest. Ukoliko joj se krvarenje poveća, stavit će uložak od odjeće."**

٣٠١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ: أَنَّ الْقَعْقَاعَ وَزَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ أَرْسَلَاهُ إِلَى سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ يَسْأَلُهُ كَيْفَ تَغْتَسِلُ الْمُسْتَحَاضَةُ؟ فَقَالَ: تَغْتَسِلُ مِنْ ظُهْرٍ إِلَى ظُهْرٍ وَتَتَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلَاةٍ. فَإِنْ غَلَبَهَا الدَّمُ اسْتَثْفَرَتْ بِثَوْبٍ.

Ebu Davud kaže: "Od Ibn Omera i Enesa b. Malika je preneseno da će se kupati od podneva do podneva. Isto tako su prenijeli Davud

قَالَ أَبو داود: وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: تَغْتَسِلُ مِنْ ظُهْرٍ إِلَى ظُهْرٍ. وَكَذَلِكَ رَوَى دَاوُدُ وَعَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ امْرَأَتِهِ عَنْ قَمِيرَ عَنْ عَائِشَةَ إِلَّا أَنَّ دَاوُدَ قَالَ: كُلَّ

[468] Hafiz hadisa Ibn Sejjidin-Nas je, u komentaru Et-Tirmizijevog *Džami'a*, je kazao: "Ravije su ovaj hadis prenijele različito. Neki su ga prenijeli sa zāom (*tegtesilu min zuhrin ila zuhrin*), što znači: žena koja ima istihazu kupat će se od podne do podne; a neki su ga prenijeli sa tāom (*tegtesilu min tuhrin ila tuhrin*), što znači: žena koja ima istihazu kupat će se od menstruacije do menstruacije. Ovaj hadis, po mišljenju hafiza hadisa Velijudina el-Irakija, zahtijeva razmatranje. Oni što smatraju da je neko od ravija napravio previd kada je umjesto *tā* upotrebio *zā*, nisu u pravu. U ovom predanju ovoga hadisa koje je zabilježio Ed-Darimi, u *Sunenu*, stoji da su Ka'ka b. Hakim i Zejd b. Eslem poslali nekoga Seidu b. Musejjebu da ga upita kako će se kupati žena koja ima istihazu? On je rekao: **"Kupat će se pred podne i sutradan pred podne."** Međutim, najbitnije je znati da su sva predanja o ovoj temi slaba, osim dva esera, ona u kojima se spominju Kimjer i Hišam b. Urve, od njegovog oca. Međutim, eseri ne mogu poslužiti kao šer'atski argumenti, a to znači da se žena koja ima istihazu neće kupati od podneva do podneva, nego od menstruacije do menstruacije, kako je naglašeno u hadisima koje smo ranije spomenuli.

i Asim od Eš-Ša'bija, on od svoje žene, ona od Kimjer, a ona od Aiše, s tim što je Davud dodao: **"svaki dan"**, dok u Asimovom hadisu stoji: **"prije podnevskog namaza"**. To je stav i Salima b. Abdullaha, Hasana i Ataa.

Ebu Davud kaže: "Malik je rekao: 'Ja mislim da u hadisu Ibnul-Musejjeba ne stoji: **'od podneva do podneva'**, nego: **'od menstruacije do menstruacije'** Neko od ravija je napravio previd, pa su ljudi prenijeli: **'od podne do podne'** A prenio ga je Misver b. Abdulmelik b. Seid b. Abdurrahman b. Jerbu i u njemu rekao: **'od menstruacije do menstruacije'**, pa su neki ljudi preokrenuli: **'od podne do podne'"**

يَـوْمٍ. وَفِي حَدِيثِ عَاصِمٍ: عِنْـدَ الظُّهْرِ وَهُوَ قَوْلُ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَالْحَسَنِ وَعَطَاءٍ.

قَـالَ أبو داود: قَالَ مَالِكٌ: إِنِّي لَأَظُنُّ حَدِيثَ ابْنِ الْمُسَـيَّبِ: مِنْ ظُهْـرٍ إِلَى ظُهْرٍ إِنَّمَا هُوَ مِنْ ظُهْرٍ إِلَى ظُهْرٍ وَلَـكِنَّ الْوَهْمَ دَخَلَ فِيهِ فَقَلَبَهَـا النَّاسُ فَقَالُوا: مِنْ ظُهْـرٍ إِلَى ظُهْرٍ وَرَوَاهُ مِسْوَرُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَبْـدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَرْبُوعَ قَالَ فِيهِ: مِنْ ظُهْرٍ إِلَى ظُهْرٍ. فَقَلَبَهَا النَّاسُ مِنْ ظُهْرٍ إِلَى ظُهْرٍ

114. O onima koji misle da će se žena koja ima istihazu kupati svaki dan po jedanput

١١٤. بَاب مَنْ قَالَ تَغْتَسِلُ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً وَلَمْ يَقُلْ عِنْدَ الظُّهْرِ

302. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdullah b. Numejr, prenijevši od Muhammeda b. Ebu Ismaila, odnosno Muhammeda b. Rašida,[469] on od Ma'kila el-Has'amija, da je Alija kazao: **"Žena koja ima istihazu, kad završi s hajzom, kupat će se svaki dan i uzet će pramen vune umočen u maslo ili ulje i stavljati (na spolni organ)."**[470]

٣٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي إِسْمَعِيلَ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ عَنْ مَعْقِلٍ الْخَثْعَمِيِّ عَـنْ عَلِيٍّ قَالَ: الْمُسْـتَحَاضَةُ إِذَا انْقَضَى حَيْضُهَـا اغْتَسَـلَتْ كُلَّ يَـوْمٍ وَاتَّخَـذَتْ صُوفَةً فِيهَا سَمْنٌ أَوْ زَيْتٌ

[469] Muhammed b. Ebu Ismail b. Rašid el-Eslemi el-Medeni je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 142. godine po Hidžri.

[470] Stavljanje vune umočene u maslo ili ulje ima za cilj da zaustavi krvarenje, tj. da stegne venu iz koje teče krv.

115. O onome koji misli da će se žena koja ima istihazu okupati između dana menstruacije

303. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Muhammeda b. Osmana, da je pitao Kasima b. Muhammeda o ženi koja ima istihazu, pa je rekao: **"Propuštat će namaze u vrijeme menstruacije, potom će se okupati i klanjati. Potom će se (još jednom) okupati u danima menstruacije."**[471]

116. O onome koji misli da će žena koja ima istihazu uzimati abdest za svaki namaz

304. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njega je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Muhammeda b. Amra, kog je obavijestio Ibn Šihab, prenijevši od Urvea b. Zubejra, a on od Fatime b. Ebu Hubejš, koja je imala pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Menstrualna krv je crna – po tome se raspoznaje. U tom stanju prekini s namazom. A ako se radi o drugačijoj krvi, onda uzmi abdest i klanjaj."**

Ebu Davud kaže: "Ibnul-Musenna je rekao: 'Ispričao nam ga je Ibn Ebu Adij, citirajući ga napamet, prenijevši ga od Urvea, a on od Aiše da je Fatima...' Hadis su prenijeli i od Alaa b.

٢١٥. بَاب مَنْ قَالَ تَغْتَسِلُ بَيْنَ الْأَيَّامِ

٣٠٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ: أَنَّهُ سَأَلَ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمُسْتَحَاضَةِ فَقَالَ: تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ فَتُصَلِّي ثُمَّ تَغْتَسِلُ فِي الْأَيَّامِ

٢١٦. بَاب مَنْ قَالَ تَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلَاةٍ

٣٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي بْنَ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ أَبِي حُبَيْشٍ: أَنَّهَا كَانَتْ تُسْتَحَاضُ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضِ فَإِنَّهُ دَمٌ أَسْوَدُ يُعْرَفُ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنِ الصَّلَاةِ. فَإِذَا كَانَ الْآخَرُ فَتَوَضَّئِي وَصَلِّي.

قَالَ أبو داود: قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى: وَحَدَّثَنَا بِهِ ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ حِفْظًا فَقَالَ: عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ.

[471] Dakle, žena koja ima istihazu okupat će se dva puta mjesečno: jedanput nakon isteka broja dana koliko joj uobičajeno traje menstruacija i drugi put u vrijeme trajanja sljedeće menstruacije. To je mišljenje Kasima b. Muhammeda. Abadi kaže: "Nije mi jasno kako je došao do takvog stava."

Musejjeba, i Šu'be od Hakema, a njih dvojica od Ebu Džafera. Ala je rekao: 'od Vjerovjesnika', a Šu'be ga je prenio kao mevkuf-hadis od Ebu Džafera, koji je kazao: **'Uzmi abdest za svaki namaz.'"**

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرُوِيَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَشُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ الْعَلَاءُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَأَوْقَفَهُ شُعْبَةُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ: تَوَضَّأْ لِكُلِّ صَلَاةٍ

117. O onome koji nije spomenuo uzimanje abdesta, osim ako bude izgubljen

١١٧. بَاب مَنْ لَمْ يَذْكُرِ الْوُضُوءَ إِلَّا عِنْدَ الْحَدَثِ

305. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejub, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Ebu Bišra, da je Ikrime kazao: **"Ummu Habiba b. Džahš je imala istihazu, pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da sačeka dok ne prođu dani njene uobičajene menstruacije, a onda da se okupa i klanja. Ukoliko, pak, primijeti da je izgubila abdest nečim drugim (osim krvarenjem), neka (ponovo) abdesti i neka klanja."**

٣٠٥. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ: إِنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ اسْتُحِيضَتْ فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَنْتَظِرَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي. فَإِنْ رَأَتْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ تَوَضَّأَتْ وَصَلَّتْ

306. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb, njega je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Lejsa, **da je Rebia smatrao da žena koja ima istihazu nije obavezna uzimati abdest za svaki namaz, osim u slučaju kada ga izgubi nečim drugim, a ne krvarenjem. U tom slučaju uzet će abdest.**[472]

٣٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ رَبِيعَةَ: أَنَّهُ كَانَ لَا يَرَى عَلَى الْمُسْتَحَاضَةِ وُضُوءًا عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ إِلَّا أَنْ يُصِيبَهَا حَدَثٌ غَيْرُ الدَّمِ فَتَوَضَّأُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: هَذَا قَوْلُ مَالِكٍ يَعْنِي ابْنَ أَنَسٍ

[472] Oba spomenuta hadisa su slaba zbog prekida u senedima. Ikrimeov hadis je mursel, pošto Ikrime nije slušao hadise od Ummu Habibe b. Džahš, a Rebiov hadis je munkati i na njima se ne može temeljiti šerijatski propis. Za Rebiove riječi, koji smatra da žena koja ima istihazu nije obavezna uzimati abdest za svaki namaz, Hatabi kaže da su šaz i da se po njima ne može postupati.

Ebu Davud kaže: "To je Malik b. Enesov stav."[473]

118. O tome kada žena nakon mestruacije vidi žutu i mutnu tekućinu

307. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Katadea, on od Ummu Huzejl, da je Ummu Atijje, koja je dala prisegu Vjerovjesniku, s.a.v.s., kazala: **"Mutnu i žutu tečnost koja bi nam se javljala nakon menstruacije nismo ni u šta ubrajale."**[474]

Ispričao nam je Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, a on od Muhammeda b. Sirina, on od Ummu Atijje – slično prethodnom hadisu.

Ebu Davud kaže: "Ummu Huzejl je Hafsa b. Sirin. Sin joj se zvao Huzejl, a muž Abdurrahman."

119. Kada muž može općiti sa ženom koja ima istihazu

308. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Halid, kog je obavijestio Muala b. Mensur, prenijevši

١١٨. بَاب فِي الْمَرْأَةِ تَرَى الْكُدْرَةَ وَالصُّفْرَةَ بَعْدَ الطُّهْرِ

٣٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أُمِّ الْهُذَيْلِ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ. وَكَانَتْ بَايَعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَتْ: كُنَّا لَا نَعُدُّ الْكُدْرَةَ وَالصُّفْرَةَ بَعْدَ الطُّهْرِ شَيْئًا.

وحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ بِمِثْلِهِ.

قَالَ أبو داود: أُمُّ الْهُذَيْلِ هِيَ حَفْصَةُ بِنْتُ سِيرِينَ كَانَ ابْنُهَا اسْمُهُ هُذَيْلٌ وَاسْمُ زَوْجِهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ

١١٩. بَاب الْمُسْتَحَاضَةِ يَغْشَاهَا زَوْجُهَا

٣٠٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُسْهِرٍ

---

[473] Što se, pak, tiče mišljenja onih koji kažu da Malik b. Enes smatra da žena koja ima istihazu ne mora uzimati abdest za svaki namaz, Hatabi smatra da je to sporno, imajući u vidu da to Malikovo stoji samo u dva primjerka njegovog *Muvetta'a*, a da u svim ostalim primjercima njegove zbirke ne stoji. Ibn Abdulber smatra da Malik b. Enes uzimanje abdesta za svaki namaz ženi koja ima istihazu nije smatrao obaveznim, nego mustehabom. Tako stoji, veli Ibn Abdulber, u hadisima koje je Malik zabilježio u drugim djelima, osim *Muvetta'a*.

[474] Dakle, nismo je smatrale menstruacijom, niti smo zbog toga propuštale namaze i dane posta, nego smo, kada bi nam se to pojavilo, i klanjale i postile i učile Kur'an.

od Alia b. Mushira, on od Eš-Šejbanija, da je Ikrime kazao: **"Kada bi Ummu Habiba[475] imala istihazu, njen muž bi s njom spolno općio."**

عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ: كَانَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ تُسْتَحَاضُ فَكَانَ زَوْجُهَا يَغْشَاهَا.

Ebu Davud kaže: "Jahja b. Mein je rekao: 'Muala je pouzdan prenosilac hadisa. Ahmed b. Hanbel nije od njega prenosio hadise, jer je hadise prenosio po svom nahođenju.'"

قَالَ أبو داود: قَالَ يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ: مُعَلَّى ثِقَةٌ. وَكَانَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ لَا يَرْوِي عَنْهُ لِأَنَّهُ كَانَ يَنْظُرُ فِي الرَّأْيِ

309. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Surejdž er-Razi, njega je obavijestio Abdullah b. Džehm, prenijevši od Amra b. Ebu Kajsa, on od Asima, on od Ikrimea, a on od Hamne b. Džahš:[476] **"Kada bi imala istihazu, njen muž bi spolno općio s njom."**[477]

٣٠٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَهْمِ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ حَمْنَةَ بِنْتِ جَحْشٍ: أَنَّهَا كَانَتْ مُسْتَحَاضَةً وَكَانَ زَوْجُهَا يُجَامِعُهَا

120. O vremenu trajanja postporođajnog ciklusa

١٢٠. بَاب مَا جَاءَ فِي وَقْتِ النُّفَسَاءِ

310. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Alije b. Abdul-A'laa, on od Ebu Sehla, on od Mussete el-Ezdije, da je Ummu Selema kazala: **"U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., porodilja je (nakon poroda) čekala četrdeset dana ili četrdeset noći, pa bismo**

٣١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى عَنْ أَبِي سَهْلٍ عَنْ مُسَّةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: كَانَتِ النُّفَسَاءُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَقْعُدُ بَعْدَ نِفَاسِهَا أَرْبَعِينَ

---

[475] Ummu Habiba je bila udata za Abdurrahmana b. Avfa, što znači da je Abdurrahman b. Avf, poznati ashab, s njom spolno općio u vrijeme dok je imala istihazu.

[476] Hamna b. Džahš je bila udata za ashaba Talhu b. Ubejdullaha i on je s njom spolno općio u vrijeme kada bi imala istihazu.

[477] Na temelju ova dva predanja, većina učenjaka smatra da čovjek može spolno općiti sa svojom suprugom u vrijeme kada ima istihazu, pošto nema ni jednog dokaza kojim se to zabranjuje. Međutim, El-Munziri smatra da je sporno to da li je Ikrime slušao hadise od Ummu Habibe i Hamne b. Džahš, pošto nema nijednog dokaza koji upućuje na to.

mazale lica versom (žuta jemenska biljka) da bismo dobile rumenilo."

311. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Jahja, kog je obavijestio Muhammed b. Hatim Hibbi, prenijevši od Abdullaha b. Mubareka, on od Junusa b. Nafia, a on od Kesira b. Zijada, kom je El-Ezdijja, tj. Messeta, ispričala: **"Bila sam na hadžu, pa sam ušla kod Ummu Seleme i rekla: 'Majko pravovjernih, Semure b. Džundub naređuje ženama da naklanjaju namaze koje su propustile u vrijeme mjesečnog ciklusa.'[478] Ona reče: 'Ne trebaju ih naklanjavati. Žene su, u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, propuštale namaze četrdeset dana, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., im nije naredio da ih naklanjavaju.'"**[479]

يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً. وَكُنَّا نَطْلِي عَلَى وُجُوهِنَا الْوَرْسَ تَعْنِي مِنَ الْكَلَفِ

٣١١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ يَعْنِي حُبِّيٌّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ بْنِ نَافِعٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَتْنِي الْأَزْدِيَّةُ يَعْنِي مُسَّةَ قَالَتْ: حَجَجْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ سَمُرَةَ بْنَ جُنْدُبٍ يَأْمُرُ النِّسَاءَ يَقْضِينَ صَلَاةَ الْمَحِيضِ فَقَالَتْ: لَا يَقْضِينَ. كَانَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَقْعُدُ فِي النِّفَاسِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً لَا يَأْمُرُهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَضَاءِ صَلَاةِ النِّفَاسِ.

---

[478] Po Abadijevom mišljenju, Semure b. Džundub je ženama naređivao da naklanjavaju namaze propuštene u vrijeme mjesečnog ciklusa zbog toga što, najvjerovatnije, do njega nisu doprli hadisi u kojima se govori da žene ne moraju naklanjavati namaze u vrijeme mjesečnog i porođajnog ciklusa. Iako je Messeta Ummu Selemi rekla da Semure b. Džundub naređuje ženama da naklanjavaju namaze propuštene u vrijeme mjesečnog ciklusa, Ummu Selema joj je odgovorila da te namaze ne trebaju naklanjavati, jer Allahov Poslanik, s.a.v.s., im to nije nikada naredio. Čak im nije naredio ni da naklanjavaju namaze poslije postporođajnog ciklusa, koji se dešava rjeđe nego mjesečni ciklus, jer bi ženama predstavljalo veću poteškoću da naklanjavaju namaze propuštene u vrijeme mjesečnog, nego u vrijeme postporođajnog ciklusa.

[479] U navedenim hadisima je za porodilju određen maksimum do koga ona može propuštati namaze i druge vjerske obaveze. Ukoliko prije isteka tog roka krvarenje prestane, okupat će se i klanjati. Međutim, ako i poslije četrdeset dana bude krvarila, to će se tretirati kao istihaza. To znači da će se ona nakon četrdeset dana okupati i klanjati kao da joj je krvarenje prestalo. Tako smatra većina učenjaka.

Muhammed kaže: "Ime joj je bilo Messeta, a nadimak po djetetu Ummu Busseta." Ebu Davud kaže: "Kesiru b. Zijadu je po djetetu nadimak bio Ebu Sehl."

قَالَ مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ حَاتِمٍ: وَاسْمُهَا مُسَّةُ تُكْنَى أُمَّ بُسَّةَ. قَالَ أبو داود: كَثِيرُ بْنُ زِيَادٍ كُنْيَتُهُ أَبُو سَهْلٍ

121. O kupanju nakon menstruacije

١٢١. بَاب الِاغْتِسَالِ مِنَ الْحَيْضِ

312. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Amr er-Razi, kog je obavijestio Seleme b. Fadl, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Sulejmana b. Suhajma, on od Umejje b. Ebus-Salt, ona od neke žene iz plemena Benu Gifar,[480] čije mi je ime spomenuo, koja je kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je postavio iza sebe, na prtljag na jahalici. Jednog dana je, tako mi Allaha, Allahov Poslanik, s.a.v.s., sišao s jahalice da klanja sabah i naredi devi da klekne. Sišla sam i ja, a on na prtljagu ugleda tragove moje krvi. Bila je to moja prva menstruacija. Popeh se na devu i zgrčih se od stida. Kada Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidje šta je sa mnom, primijetivši krv, reče: 'Šta ti je? Možda si dobila menstruaciju.' 'Jesam.' – odgovorih, a on reče: 'Stavi uložak, a onda uzmi vode u posudu, stavi u nju malo soli i time operi krv s prtljaga. Onda se vrati na jahalicu.' Ona reče: 'Pošto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., osvojio Hajber, dao je i nama ženama nešto od ratnog plijena. Od tada nijedna od nas nije čistila (odjeću) od menstruacije, a da u vodu nije stavljala**

٣١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ يَعْنِي ابْنَ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنِي) مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سُحَيْمٍ عَنْ أُمَيَّةَ بِنْتِ أَبِي الصَّلْتِ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي غِفَارٍ قَدْ سَمَّاهَا لِي قَالَتْ: أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حَقِيبَةِ رَحْلِهِ، قَالَتْ: فَوَاللَّهِ لَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الصُّبْحِ فَأَنَاخَ وَنَزَلْتُ عَنْ حَقِيبَةِ رَحْلِهِ فَإِذَا بِهَا دَمٌ مِنِّي، فَكَانَتْ أَوَّلَ حَيْضَةٍ حِضْتُهَا. قَالَتْ: فَتَقَبَّضْتُ إِلَى النَّاقَةِ وَاسْتَحْيَيْتُ فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بِي وَرَأَى الدَّمَ قَالَ: مَا لَكِ لَعَلَّكِ نَفِسْتِ؟ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ: فَأَصْلِحِي مِنْ نَفْسِكِ. ثُمَّ خُذِي إِنَاءً مِنْ مَاءٍ فَاطْرَحِي فِيهِ مِلْحًا ثُمَّ اغْسِلِي مَا أَصَابَ الْحَقِيبَةَ مِنَ الدَّمِ ثُمَّ عُودِي لِمَرْكَبِكِ. قَالَتْ: فَلَمَّا فَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ رَضَخَ لَنَا مِنَ الْفَيْءِ. قَالَتْ: وَكَانَتْ لَا تَطَّهَّرُ مِنْ

---

[480] Ta žena iz plemena Benu Gifar se, po Es-Suhejlijevom mišljenju, zvala Lejla. Bila je Ebu Zerr el-Gifarijeva supruga. Odlazila je s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u vojne pohode da previja ranjenike i brine o njima.

soli.' Oporučila je, kad umre, pa je budu htjeli kupati, da u vodu stave soli."[481]

313. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Sellam b. Sulejm, prenijevši od Ibrahima b. Muhadžira, on od Safije b. Šejbe, da je Aiša kazala: **"Esma je jedne prilike ušla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i upitala: 'Allahov Poslaniče, kako ćemo se okupati kada se budemo htjele očistiti od menstruacije?' On reče: 'Uzet ćete lotosovo lišće**[482] **i vodu, pa ćete prvo uzeti abdest, potom oprati glavu trljajući je kako bi voda doprla do korijena kose. Zatim ćete politi vodu po tijelu. Onda ćete uzeti (vunenu ili pamučnu) krpu i njome se očistiti.' 'A kako, Allahov Poslaniče?' – upita ona. Aiša reče: 'Znala sam na što aludira Allahov Poslanik, pa sam joj rekla: 'Očisti njome tragove krvi.'"**

314. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, njega je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ibrahima b. Muhadžira, on od Safijje b. Šejbe, da je Aiša spomenula ensarijke i, pohvalno se izrazivši o njima, rekla: **"Neka od njih je ušla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s."** – potom je (Ebu Avane) spomenuo smisao sličan onom u prethodnom hadisu, s tim što je ovaj put kazao: **"... krpu naparfemisanu miskom."** Musedded

حَيْضَةٍ إِلَّا جَعَلَتْ فِي طُهُورِهَا مِلْحًا. وَأَوْصَتْ بِهِ أَنْ يُجْعَلَ فِي غُسْلِهَا حِينَ مَاتَتْ

٣١٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا سَلَّامُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: دَخَلَتْ أَسْمَاءُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَغْتَسِلُ إِحْدَانَا إِذَا طَهُرَتْ مِنَ الْمَحِيضِ؟ قَالَ: تَأْخُذُ سِدْرَهَا وَمَاءَهَا فَتَوَضَّأُ ثُمَّ تَغْسِلُ رَأْسَهَا وَتَدْلُكُهُ حَتَّى يَبْلُغَ الْمَاءُ أُصُولَ شَعْرِهَا ثُمَّ تُفِيضُ عَلَى جَسَدِهَا ثُمَّ تَأْخُذُ فِرْصَتَهَا فَتَطَهَّرُ بِهَا. قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَتَطَهَّرُ بِهَا؟ قَالَتْ عَائِشَةُ: فَعَرَفْتُ الَّذِي يَكْنِي عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَهَا: تَتَبَّعِينَ بِهَا آثَارَ الدَّمِ.

٣١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّهَا ذَكَرَتْ نِسَاءَ الْأَنْصَارِ فَأَثْنَتْ عَلَيْهِنَّ وَقَالَتْ لَهُنَّ مَعْرُوفًا. قَالَتْ: دَخَلَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: فِرْصَةً مُمَسَّكَةً. قَالَ مُسَدَّدٌ: كَانَ أَبُو

[481] Pošto nije bilo deterdženata, žene su mnoga sredstva koristile za pranje. Između ostalog, u vodu su stavljale i so da bi što bolje očistile krv sa garderobe.

[482] Umjesto deterdženta korišćeno je i lotosovo lišće; da li se kuhalo s vodom, ili se tucalo pa se koristilo s vodom, nije precizno navedeno.

kaže: "Ebu Avane je rekao: ***firsaten,*** a Ebu Ahves: ***kirsaten.***"

315. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Ibrahima b. Muhadžira, on od Safijje b. Šejbe, a on od Aiše: **"Esma je pitala Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično po smislu – On je kazao: 'Krpu naparfemisanu miskom.' 'Kako ću se njome očistiti?' – upita ona i on prekri odjećom lice, pa reče: 'Subhanallah, očisti se njome.'** (Ibrahim) dodade: **'Upitala ga je i o kupanju zbog džunupluka, a on je rekao: 'Uzmi vode i dobro očisti (svoj spolni organ), onda izlij vodu na glavu i trljaj sve dok ti voda ne prodre do korijena kose, a onda izlij vodu na sebe.' Aiša reče: 'Divne li su žene ensarijke: nisu se stidjele da pitaju o vjeri da bi je shvatile.'"**[483]

122. O tejemumu[484]

316. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Ebu Muavija. A također nam je ispričao i

عَوَانَـةَ يَقُولُ فِرْصَـةً وَكَانَ أَبُو الْأَحْوَصِ يَقُولُ قِرْصَةً.

٣١٥. حَدَّثَنَـا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا شُـعْبَةُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِي ابْنَ مُهَاجِـرٍ عَـنْ صَفِيَّـةَ بِنْتِ شَـيْبَةَ عَنْ عَائِشَـةَ: أَنَّ أَسْمَاءَ سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ قَالَ: فِرْصَةً مُمَسَّكَةً. فَقَالَتْ: كَيْفَ أَتَطَهَّرُ بِهَا؟ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ تَطَهَّرِي بِهَا وَاسْـتَتِرِي بِثَوْبٍ. وَزَادَ: وَسَأَلَتْهُ عَنِ الْغُسْـلِ مِنَ الْجَنَابَةِ فَقَالَ: تَأْخُذِينَ مَاءَكِ فَتَطَهَّرِينَ أَحْسَنَ الطُّهُورِ وَأَبْلَغَهُ ثُمَّ تَصُبِّينَ عَلَى رَأْسِـكِ الْمَاءَ ثُمَّ تَدْلُكِينَهُ حَتَّى يَبْلُغَ شُـؤُونَ رَأْسِكِ ثُمَّ تُفِيضِينَ عَلَيْكِ الْمَاءَ. وَقَالَتْ عَائِشَـةُ: نِعْمَ النِّسَـاءُ نِسَـاءُ الْأَنْصَارِ لَـمْ يَكُنْ يَمْنَعُهُـنَّ الْحَيَاءُ أَنْ يَسْـأَلْنَ عَنِ الدِّينِ وَأَنْ يَتَفَقَّهْنَ فِيهِ

١٢٢. بَاب التَّيَمُّمِ

٣١٦. حَدَّثَنَـا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَـا أَبُو مُعَاوِيَـةَ ح. و حَدَّثَنَا عُثْمَانُ

---

[483] Ovaj hadis su, po El-Munzirijevom mišljenju, zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[484] Tejemum je doticanje zemlje rukama s nijetom čišćenja da bi se potrlo lice i ruke do lakata. Tejemum se uzima u slučaju kada nemamo vode, ili je imamo, ali je ne smijemo upotrijebiti, naprimjer, zbog velike hladnoće, bolesti i sl. Tejemum ima svoje utemeljenje u Kur'anu, sunnetu i idžmau. Uzima se umjesto abdesta ili gusula. Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, pijani nikako namaz ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate, i kada ste džunubi – osim ako ste putnici – sve dok se ne okupate. A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu*

بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ الْمَعْنَى وَاحِدٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُسَيْدَ بْنَ حُضَيْرٍ وَأُنَاسًا مَعَهُ فِي طَلَبِ قِلَادَةٍ أَضَلَّتْهَا عَائِشَةُ. فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّوْا بِغَيْرِ وُضُوءٍ. فَأَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لَهُ. فَأَنْزَلَتْ آيَةُ التَّيَمُّمِ. زَادَ ابْنُ نُفَيْلٍ. فَقَالَ لَهَا أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ: يَرْحَمُكِ اللَّهُ مَا نَزَلَ بِكِ أَمْرٌ تَكْرَهِينَهُ إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ لِلْمُسْلِمِينَ وَلَكِ فِيهِ فَرَجًا

Osman b. Ebu Šejbe, njega je obavijestio Abde, prenijevši isti smisao od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao Usejda b. Hudajra[485] s nekoliko ljudi da traže ogrlicu koju sam izgubila. Pošto nastupi vrijeme namaza, oni klanjaše bez abdesta.[486] Kada su došli, ispričali su to Vjerovjesniku, s.a.v.s. Tim povodom je objavljen ajet o tejemumu."** Ibn Nufejl je (u hadisu koji je prenio) dodao da je Usejd Aiši (tom prilikom) rekao: **"Allah ti se smilovao, nisi doživjela ništa neugodno a da Allah u tome tebi i muslimanima nije dao izlaz."**

---

zemlju dotaknite i lica vaša i ruke vaše potarite. Allah, zaista, briše grijehe i prašta. (En-Nisa, 43)

[485] Usejd b. Hudajr b. Semak b. Atik el-Ensari Ebu Jahja el-Ešheli je poznati ashab. Umro je 20., a neki vele 21. godine po Hidžri.

[486] U hadisu koji je El-Buhari zabilježio u *Sahihu*, stoji: **"Kad je nastupilo vrijeme namaza, pošto nisu u pustinju ponijeli vodu, taj namaz su klanjali bez abdesta."** To se dogodilo prije nego je propisan tejemum. Međutim, nameće se pitanje: Ukoliko nastupi namasko vrijeme, a osoba nema ni vode ni zemlje, niti zemljane stvari da bi uzela abdest ili tejemum, je li dužna taj namaz klanjati na vrijeme i bez abdesta, ili je bolje da ga propusti, pa kasnije naklanja? Zatim, ukoliko bi ga klanjala bez abdesta, je li dužna ponovo ga naklanjati? Po En-Nevevijevom mišljenju, to je sporno među šerijatskim pravnicima. U tom pogledu postoje četiri mišljenja: 1) U takvom stanju osoba je obavezna klanjati i bez abdesta, ali je obavezna, kad joj se ukaže prilika, abdestiti se ili uzeti tejemum, da bi obnovila taj namaz. Tako misle Šafija i njegovi istomišljenici. 2) Osoba je obavezna taj namaz klanjati na vrijeme i bez abdesta, ali je lijepo da ga kasnije obnovi. 3) Osobi je zabranjeno da namaz klanja bez abdesta ili tejemuma, jer se smatra nečistom za namaz, ali će ga obavezno naklanjati čim se za to steknu uslovi. 4) Osoba je obavezna taj namaz klanjati, ali ga nije dužna obnavljati ili ponovo naklanjavati. Tako misle El-Muzeni, Ahmed b. Hanbel i Ibn Munzir. En-Nevevi smatra da je četvrto mišljenje najargumentiranije.

317. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njega je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Junusa, a on od Ibn Šihaba, da je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, prenijevši od Ammara b. Jasira, ispričao: **"Jednom prilikom su bili s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., i uzeli tejemum radi klanjanja sabahskog namaza. Učinili su to tako što su dlanovima dotakli zemlju, zatim potrli lica jedanput, potom su ponovo dotakli dlanovima zemlju[487] i potrli ruke do ramena, odnosno s unutarnje strane do pazuha."[488]**

٣١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي (أَخْبَرَنِي) يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَنَّ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ حَدَّثَهُ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ: أَنَّهُمْ تَمَسَّحُوا وَهُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّعِيدِ لِصَلَاةِ الْفَجْرِ. فَضَرَبُوا بِأَكُفِّهِمُ الصَّعِيدَ ثُمَّ مَسَحُوا وُجُوهَهُمْ مَسْحَةً وَاحِدَةً ثُمَّ عَادُوا فَضَرَبُوا بِأَكُفِّهِمُ الصَّعِيدَ مَرَّةً أُخْرَى فَمَسَحُوا بِأَيْدِيهِمْ كُلِّهَا إِلَى الْمَنَاكِبِ وَالْآبَاطِ مِنْ بُطُونِ أَيْدِيهِمْ.

318. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Davud el-Mehri i Abdulmelik b. Šuajb, prenijevši od Ibn Vehba, slično ovom hadisu, rekavši:

٣١٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ

---

[487] Imam En-Nevevi tvrdi da je stav većine islamskih učenjaka da prilikom uzimanja tejemuma, radi abdesta ili gusla, dlanovima treba dotaknuti zemlju dvaput: jednom da bismo potrli lice i drugi put da bismo potrli ruke. To mišljenje zastupaju Alija b. Ebu Talib, Abdullah b. Omer, Hasan el-Basri, Eš-Ša'bi, Salim b. Abdullah b. Ommer, Sufjan es-Sevri, Malik b. Enes, Ebu Hanife i dr. Neki učenjaci, pak, smatraju da je obavezno samo jedanput, i za potiranje lica i za potiranje ruku, dotaknuti dlanovima zemlju, te da nije obavezno dvaput. Takav stav zastupaju: Ata, Mekhul, El-Evzai, Ahmed b. Hanbel, Ishak, Ibn Munzir i dr. Drugi, kao što je preneseno od Muhammeda b. Sirina, smatraju da zemlju treba dotaknuti najmanje tri puta: jedanput da bismo potrli lice, drugi put da bismo potrli šake, i treći put da bismo potrli ruke do lakata.

[488] El-Bejheki bilježi da je Šafija prenio od Ammara b. Jasira, koji je rekao: **"Jednom prilikom smo bili sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Uzeli smo tejemum potrvši ruke do ramena."** Abadi smatra da to što su bili u Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., društvu i na taj način uzeli tejemum ne znači da im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tako naredio ili da je on za to znao. Ashabi su to činili po svom nahođenju i to u samom početku, prije nego je Allahov Poslanik, s.a.v.s., objasnio način uzimanja tejemuma. Tako tvrdi muhaddis Muhammed Ishak ed-Dihlevi.

"Muslimani su dlanovima dotakli zemlju, ne zadržavši od nje (na rukama) ništa." Potom je naveo slično prethodnom hadisu, s tim što u njemu (Sulejman) nije spomenuo ramena i pazuhe. Ibn Lejs[489] je rekao: **"(...i potrli ruke) do iznad lakata."**[490]

نَحْوَ هَـذَا الْحَدِيثِ قَالَ: قَامَ الْمُسْـلِمُونَ فَضَرَبُـوا بِأَكُفِّهِـمُ التُّرَابَ وَلَـمْ يَقْبِضُوا مِنَ التُّرَابِ شَـيْئًا. فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرِ الْمَنَاكِبَ وَالْآبَاطَ. قَالَ ابْنُ اللَّيْثِ: إِلَى مَا فَوْقَ الْمِرْفَقَيْنِ

319. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Ahmed b. Ebu Halef, Muhammed b. Jahja en-Nejsaburi i drugi, koje je obavijestio Jakub, prenijevši od svog oca, on od Saliha, on od Ibn Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Ibn Abbasa, a on od Ammara b. Jasira: **"Jednom prilikom, pred kraj noći, Allahov Poslanik, s.a.v.s., odsjede s vojskom da se odmore. S njim bijaše i Aiša, kojoj se ogrlica iz Zifara (dok su putovali) okačila o drvo,[491] prekinula se i ostala. Ljudi se vratiše da pronađu ogrlicu. Tražili su je do zore, a sa sobom nisu imali ni vode. Ebu Bekr, r.a., se rasrdi na nju i reče: 'Zadržala si ljude, koji sa sobom nemaju ni vode.' Tom prilikom Uzvišeni objavi Svome Poslaniku olakšicu da se mogu čistiti čistom zemljom. Muslimani koji su bili s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., ustadoše i dotakoše dlanovima zemlju, potom podigoše ruke, ne ostavivši od nje na rukama ništa i potrše lica i ruke do ramena,**

٣١٩. حَدَّثَنَـا مُحَمَّـدُ بْـنُ أَحْمَـدَ بْـنِ أَبِي خَلَـفٍ وَمُحَمَّدُ بْـنُ يَحْيَى النَّيْسَـابُورِيُّ فِي آخَرِيـنَ قَالُوا حَدَّثَنَا يَعْقُـوبُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَـنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِـهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْـدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ: أَنَّ رَسُـولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ عَرَّسَ بِأَوَّلَاتِ الْجَيْشِ وَمَعَـهُ عَائِشَـةُ. فَانْقَطَعَ عِقْـدٌ لَهَا مِنْ جَـزْعِ ظَفَـارِ فَحُبِـسَ النَّـاسُ ابْتِغَاءَ عِقْدِهَا ذَلِكَ حَتَّى أَضَـاءَ الْفَجْرُ وَلَيْسَ مَعَ النَّاسِ مَاءٌ. فَتَغَيَّظَ عَلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ: حَبَسْتِ النَّاسَ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَأَنْـزَلَ اللَّهُ تَعَـالَى عَلَى رَسُـولِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ رُخْصَةَ التَّطَهُّرِ بِالصَّعِيدِ الطَّيِّبِ. فَقَامَ الْمُسْلِمُونَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ

---

[489] Abdulmelik b. Šuajb b. Lejs b. Seid el-Fehmi Ebu Abdullah el-Masri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je jedanaestoj generaciji. Umro je 248. godine po Hidžri.

[490] El-Munziri kaže da je ovaj hadis zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu*, kao hadis čiji je sened prekinut, jer Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe nije slušao hadise od Ammara b. Jasira. Zabilježio ga je i En-Nesai u *Sunenu*, u kraćem obliku.

[491] Kadi Ijad kaže da je Zifar poznati grad u Jemenu, na obali mora.

a iznutra do pazuha.[492] Ibn Jahja dodao je da je Ibn Šihab u svom hadisu rekao: **"Ljudi ovo nisu prihvatili."**

Ebu Davud kaže: "Ovako ga je prenio Ibn Ishak od Ibn Abbasa spomenuvši u njemu dva doticanja (zemlje), kao što je spomenuo Junus. I Ma'mer je prenio od Ez-Zuhrija dva doticanja. Malik kaže: 'od Ez-Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od svoga oca, a on od Ammara'. Također je i Ebu Uvejs kazao: 'od Ez-Zuhrija'. Ibn Ujejne je bio u dilemi. Nekad je govorio: 'od Ubejdullaha, on od njegovog oca', a nekad: "od Ubejdullaha, od Ibn Abbasa". Dakle, nekad je govorio: "od njegovog oca", a nekada: "od Ibn Abbasa". Ibn Ujejne je u njemu, u pogledu njegovog slušanja od Ez-Zuhrija, činio idtirab (kontradiktornost). Niko od njih nije u ovom hadisu spomenuo dva doticanja, osim onoga koga sam ranije spomenuo."

320. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Ebu Muavija ed-Darir, prenijevši od El-A'meša, da je Šekik kazao: **"Jednom prilikom sam sjedio između Abdullaha i Ebu Musaa. Ebu Musa reče: 'Ebu Abdurrahmane, ako bi osoba bila džunub i mjesec dana ne bi našla vodu, hoće li sve vrijeme uzimati tejemum?' 'Neće.' Ebu Musa će na to: 'A šta veliš za ajet u suri El-Maide: ...*a ne*

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَرَبُوا بِأَيْدِيهِمْ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ رَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ وَلَمْ يَقْبِضُوا مِنَ التُّرَابِ شَيْئًا. فَمَسَحُوا بِهَا وُجُوهَهُمْ وَأَيْدِيَهُمْ إِلَى الْمَنَاكِبِ وَمِنْ بُطُونِ أَيْدِيهِمْ إِلَى الْأَبَاطِ. زَادَ ابْنُ يَحْيَى فِي حَدِيثِهِ: قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فِي حَدِيثِهِ: وَلَا يَعْتَبِرُ بِهَذَا النَّاسُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ ابْنُ إِسْحَقَ. قَالَ فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: وَذَكَرَ ضَرْبَتَيْنِ كَمَا ذَكَرَ يُونُسُ. وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ضَرْبَتَيْنِ. وَقَالَ مَالِكٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمَّارٍ. وَكَذَلِكَ قَالَ أَبُو أُوَيْسٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ. وَشَكَّ فِيهِ ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ مَرَّةً عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَمَرَّةً قَالَ عَنْ أَبِيهِ. وَمَرَّةً قَالَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. اضْطَرَبَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِيهِ وَفِي سَمَاعِهِ مِنَ الزُّهْرِيِّ وَلَمْ يَذْكُرْ أَحَدٌ مِنْهُمْ فِي هَذَا الْحَدِيثِ الضَّرْبَتَيْنِ إِلَّا مَنْ سَمَّيْتُ

٣٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ الضَّرِيرُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا بَيْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي مُوسَى فَقَالَ أَبُو مُوسَى: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا أُجْنَبَ فَلَمْ يَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا أَمَا كَانَ يَتَيَمَّمُ؟ فَقَالَ: لَا وَإِنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا. فَقَالَ

[492] To ne znači – ističe Abadi – da je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., s njima uzeo tejemum, niti znači da je on bio upoznat s načinom njihovog uzimanja tejemuma, nego da je samo bio s njima na tom putovanju.

nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite?"[493] Abdullah reče: 'Ukoliko bi im se to dopustilo, oni bi, kad god bi osjetili da je voda hladna, uzimali tejemum.' Ebu Musa reče: 'Zbog toga ne dopuštaš tejemum?' 'Da.' – odgovori on. Ebu Musa će na to: 'Zar nisi čuo da je Ammar rekao Omeru: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je poslao radi nekog posla. Odžunupio sam se i, pošto nisam našao vode, legao sam na zemlju i valjao se kao životinja. Kada sam se vratio, ispričao sam to Vjerovjesniku, s.a.v.s., a on reče: 'Bilo ti je dovoljno da si uradio ovako.' i onda dlanovima dotaknu zemlju, malo ih strese, potom potra ruke – desnu lijevom, a lijevu desnom – a onda potra lice.' Čuvši to, Abdullah mu reče: 'Zar ti nije poznato da Omer nije prihvatio Ammarove riječi?'"

أَبُو مُوسَى: فَكَيْفَ تَصْنَعُونَ بِهَذِهِ الْآيَةِ الَّتِي فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ: (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا)؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَوْ رُخِّصَ لَهُمْ فِي هَذَا لَأَوْشَكُوا إِذَا بَرَدَ عَلَيْهِمُ الْمَاءُ أَنْ يَتَيَمَّمُوا بِالصَّعِيدِ. فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى: وَإِنَّمَا كَرِهْتُمْ هَذَا لِهَذَا؟ قَالَ: نَعَمْ. فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى: أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَ عَمَّارٍ لِعُمَرَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ فَأَجْنَبْتُ فَلَمْ أَجِدِ الْمَاءَ فَتَمَرَّغْتُ فِي الصَّعِيدِ كَمَا تَتَمَرَّغُ الدَّابَّةُ، ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَصْنَعَ هَكَذَا، فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى الْأَرْضِ فَنَفَضَهَا ثُمَّ ضَرَبَ بِشِمَالِهِ عَلَى يَمِينِهِ وَبِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ عَلَى الْكَفَّيْنِ. ثُمَّ مَسَحَ وَجْهَهُ. فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ: أَفَلَمْ تَرَ عُمَرَ لَمْ يَقْنَعْ بِقَوْلِ عَمَّارٍ

321. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir el-Abdi, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Selemea b. Kuhejla, on od Ebu Malika, da je Abdurrahman b. Ebza kazao: "Bijah kod Omera kad mu je došao neki čovjek i rekao: 'Mi u jednom mjestu

٣٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَبْدِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ عُمَرَ فَجَاءَهُ

[493] Šesti ajet sure El-Maide u cjelosti glasi: *O vjernici, kad hoćete da molitvu obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka operite. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.*

budemo po mjesec ili dva (a ne nađemo vode).' Omer reče: 'Što se mene tiče, ja u takvim situacijam ne klanjam sve dok ne nađem vodu.' Ammar reče: 'Vladaru pravovjernih, sjećaš li se kad smo se ti i ja, čuvajući deve, odžunupili i kada sam se ja izvaljao po zemlji, pa kada smo došli Vjerovjesniku, s.a.v.s., ja sam mu to spomenuo, a on rekao: 'Bilo ti je dovoljno da si uradio ovako i ovako.', pa je dotakao rukama zemlju, malo ih opuhao, a potom potrao lice i ruke do polovine lakata?' Omer na to reče: 'Ammare, boj se Allaha!' On reče: 'Vladaru pravovjernih, tako mi Allaha, ukoliko ne želiš, nikada više to neću spomenuti.' Omer reče: 'Ne, tako mi Allaha. Naprotiv, mi te slijedimo u tome što kažeš.'"

رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّا نَكُونُ بِالْمَكَانِ الشَّهْرَ وَالشَّهْرَيْنِ. فَقَالَ عُمَرُ: أَمَّا أَنَا فَلَمْ أَكُنْ أُصَلِّي حَتَّى أَجِدَ الْمَاءَ. قَالَ فَقَالَ عَمَّارٌ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَمَا تَذْكُرُ إِذْ كُنْتُ أَنَا وَأَنْتَ فِي الْإِبِلِ فَأَصَابَتْنَا جَنَابَةٌ. فَأَمَّا أَنَا فَتَمَعَّكْتُ فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ هَكَذَا وَضَرَبَ بِيَدَيْهِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ نَفَخَهُمَا ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ إِلَى نِصْفِ الذِّرَاعِ. فَقَالَ عُمَرُ: يَا عَمَّارُ اتَّقِ اللَّهَ. فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ شِئْتَ وَاللَّهِ لَمْ أَذْكُرْهُ أَبَدًا. فَقَالَ عُمَرُ: كَلَّا وَاللَّهِ لَنُوَلِّيَنَّكَ مِنْ ذَلِكَ مَا تَوَلَّيْتَ.

322. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Hafs, prenijevši od El-A'meša, on od Selemea b. Kuhejla, on od Ibn Ebzaa, da je Ammar b. Jasir rekao: **"Ammare, bilo ti je dovoljno ovako.", pa je dotakao dlanovima zemlju, zatim otresao jednu o drugu, pa potrao lice i ruke do polovine podlaktica ne doprijevši do lakata, i to jedanput.**

٣٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا حَفْصٌ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنِ ابْنِ أَبْزَى عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: يَا عَمَّارُ إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ هَكَذَا، ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدَيْهِ الْأَرْضَ ثُمَّ ضَرَبَ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى، ثُمَّ مَسَحَ وَجْهَهُ وَالذِّرَاعَيْنِ إِلَى نِصْفِ السَّاعِدَيْنِ وَلَمْ يَبْلُغِ الْمِرْفَقَيْنِ ضَرْبَةً وَاحِدَةً.

Ebu Davud je rekao: "A prenio ga je i Veki od El-A'meša, on od Selemea b. Kuhejla, a on od Abdurrahmana b. Ebzaa. Također ga je prenio i Džerir od El-A'meša, on od Selemea, on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, tj. od svoga oca."

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى. وَرَوَاهُ جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى يَعْنِي عَنْ أَبِيهِ.

323. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Muhammed b.

٣٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ

Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Selemea, on od Zerra, on od Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, a on od Ammara: **"Bilo ti je dovoljno (ovako).", pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dotakao rukom zemlju, zatim puhnuo u nju i njome potrao svoje lice i šake.** Seleme je bio u dilemi. On kaže: "Ne znam da li je rekao: **'do laktova'** ili je rekao: **'do iza šaka'.**"

عَنْ ذَرٍّ عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمَّارٍ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ فَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ، وَضَرَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ نَفَخَ فِيهَا وَمَسَحَ بِهَا وَجْهَهُ وَكَفَّيْهِ. شَكَّ سَلَمَةُ وَقَالَ: لَا أَدْرِي فِيهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ يَعْنِي أَوْ إِلَى الْكَفَّيْنِ.

324. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Sehl er-Remli, kog je obavijestio Hadžadž el-A'ver, da je Šu'be kazao: **"Potom je puhnuo u nju i njome potrao lice i ruke do laktova (ili je rekao: podlaktice)."** Šu'be kaže da je Seleme govorio: **"šake, lice i podlaktice".** Jedan dan mu Mensur reče: "Pazi šta govoriš, jer niko osim tebe nije spomenuo podlaktice."

٣٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ الرَّمْلِيُّ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ يَعْنِي الْأَعْوَرَ حَدَّثَنِي شُعْبَةُ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: ثُمَّ نَفَخَ فِيهَا وَمَسَحَ بِهَا وَجْهَهُ وَكَفَّيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ أَوْ إِلَى الذِّرَاعَيْنِ. قَالَ شُعْبَةُ: كَانَ سَلَمَةُ يَقُولُ: الْكَفَّيْنِ وَالْوَجْهَ وَالذِّرَاعَيْنِ. فَقَالَ لَهُ مَنْصُورٌ ذَاتَ يَوْمٍ: انْظُرْ مَا تَقُولُ فَإِنَّهُ لَا يَذْكُرُ الذِّرَاعَيْنِ غَيْرُكَ.

325. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, on od El-Hakema, ovaj od Zerra, on od Ibn Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, a on od Ammara, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Bilo ti je dovoljno da si dlanovima dotakao zemlju i njima potro lice i šake."** Naveo je cijeli hadis.

٣٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ ذَرٍّ عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمَّارٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: فَقَالَ، يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَضْرِبَ بِيَدَيْكَ إِلَى الْأَرْضِ فَتَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَكَ وَكَفَّيْكَ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Šu'be od Husajna, on od Ebu Malika, koji je čuo Ammara kako govori slično prethodnom hadisu, osim što je kazao: **'nije puhnuo'**, a Husejn b. Muhammed je prenio od Šu'bea, on od El-Hakema: **'Udario je dlanovima po zemlji i puhnuo.'"**

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمَّارًا يَخْطُبُ بِمِثْلِهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: لَمْ يَنْفُخْ. وَذَكَرَ حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: ضَرَبَ بِكَفَّيْهِ إِلَى الْأَرْضِ وَنَفَخَ

326. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Seida, on od Katadea, on od Azrea, on od Seida b. Abdurrahmana b. Ebzaa, on od svoga oca, da je Ammar b. Jasir kazao: **"Upitao sam Vjerovjesnika za tejemum, pa mi je naredio da jedanput (dlanovima) dotaknem (zemlju) i njima potrem lice i šake."**[494]

٣٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَزْرَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّيَمُّمِ فَأَمَرَنِي ضَرْبَةً وَاحِدَةً لِلْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ

327. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, da je neko upitao Katadea o tejemumu na putovanju, pa je rekao: "Ispričao mi je jedan muhaddis, prenijevši od Eš-Šabija, on od Abdurrahmana b. Ebzaa, a on od Ammara b. Jasira, **da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "do iza lakata."**[495]

٣٢٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا أَبَانُ قَالَ: سُئِلَ قَتَادَةُ عَنِ التَّيَمُّمِ فِي السَّفَرِ فَقَالَ: حَدَّثَنِي مُحَدِّثٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ

123. O uzimanju tejemuma kod kuće[496]

١٢٣. بَاب التَّيَمُّمِ فِي الْحَضَرِ

328. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb b. Lejs, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od njegovog djeda, on od Džafera b. Rebia, on od Abdurrahmana b. Hurmuza, on od Umejra, Ibn Abbasovog

٣٢٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ

---

[494] Na temelju ovih i njima sličnih hadisa, Ahmed b. Hanbel, Ishak i drugi smatraju da se tejemum uzima tako što se rukama jedanput dotakne zemlja, ili predmet od zemlje, i potaru lice i šake.

[495] Na temelju ovog i sličnih hadisa Ebu Hanife, Malik, Šafija i drugi smatraju da se tejemum uzima tako što se rukama dotakne zemlja ili predmet od zemlje i potre lice, potom se opet dotakne i potru ruke do iza laktova.

[496] U ovom poglavlju Ebu Davud bilježi hadise iz kojih se vidi da je muslimanu i muslimanki, u slučaju kada nemaju vode, ili je imaju, ali je ne smiju upotrijebiti zbog velike hladnoće ili bolesti, dozvoljeno umjesto abdesta ili gusula uzeti tejemum i kada su kod svoje kuće, kada nisu na putu.

سَمِعَهُ يَقُولُ: أَقْبَلْتُ أَنَا وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَسَارٍ مَوْلَى مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي الْجُهَيْمِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الصِّمَّةِ الْأَنْصَارِيِّ. فَقَالَ أَبُو الْجُهَيْمِ: أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ بِئْرِ جَمَلٍ فَلَقِيَهُ رَجُلٌ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ السَّلَامَ حَتَّى أَتَى عَلَى جِدَارٍ فَمَسَحَ بِوَجْهِهِ وَيَدَيْهِ ثُمَّ رَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ

štićenika, da je Ibn Abbas rekao: "Abdullah b. Jesar, štićenik Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge Mejmune, i ja stigli smo kod Ebu Džuhejma b. Harisa b. Simmea el-Ensarija.[497] Ebu Džuhejm reče: 'Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., došao iz pravca Bi'rul-Džemela.[498] Susreo ga je neki čovjek i nazvao mu selam, ali mu Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije odgovorio sve dok nije došao do zida (nekog vrta), dotakao dlanovima zid i potro po licu i rukama. Onda mu je uzvratio na selam.'"[499]

٣٢٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَوْصِلِيُّ أَبُو عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ الْعَبْدِيُّ أَخْبَرَنَا نَافِعٌ قَالَ: انْطَلَقْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فِي حَاجَةٍ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ. فَقَضَى ابْنُ عُمَرَ حَاجَتَهُ فَكَانَ مِنْ حَدِيثِهِ يَوْمَئِذٍ أَنْ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سِكَّةٍ مِنَ السِّكَكِ وَقَدْ خَرَجَ مِنْ غَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ حَتَّى إِذَا كَادَ الرَّجُلُ أَنْ يَتَوَارَى فِي السِّكَّةِ ضَرَبَ بِيَدَيْهِ عَلَى

329. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim el-Mevsili Ebu Ali, kog je obavijestio Muhammed b. Sabit el-Abdi, da je Nafi kazao: "Sa Ibn Omerom sam otišao kod Ibn Abbasa radi neke njegove potrebe. Pošto Ibn Omer obavi ono zbog čega je išao, ispriča mi sljedeće: 'Neki čovjek je, idući jednim od (medinskih) puteva, prošao pored Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nakon što je on obavio neku od fizioloških potreba i nazvao mu selam. Poslanik mu

[497] Ebu Džuhejm b. Haris b. Simme b. Omer el-Ensari je ashab. On je sestrić Ubeja b. Ka'ba. Neki vele da se zvao Abdullah b. Džuhejm b. Haris b. Simme, a neki Haris b. Simme. Živio je do Muavijinog hilafeta.

[498] Birul-džemel je bilo mjesto nedaleko od Medine.

[499] "Iz ovog i hadisa koji slijede zaključuje se: 1) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pošto je tek obavio nuždu u momentu kada mu je dotični čovjek nazvao selam, bio bez abdesta; 2) da je izbjegavao da bez abdesta izgovori Allahovo ime; 3) i da je, da bi odgovorio na selam, pošto nije imao vode za abdest, uzeo tejemum.

Ako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo tejemum kada nije bio na putu da bi odgovorio na selam, na koji se može odgovoriti i bez abdesta, onda će ga, itekako, uzeti ako u pitanje bude doveden namaz, a nema vode, ili je ima, ali je iz određenih razloga ne smije upotrijebiti." – zaključuje Abadi.

ne uzvrati na selam, a kada čovjek htjede skrenuti s puta, on dotaknu dlanovima zid (nekog vrta) i potra lice njima. Potom još jednom dotaknu dlanovima zid i potra ruke do lakata, a onda čovjeku uzvrati na selam, rekavši: 'Nisam ti odmah odgovorio na selam jer sam bio bez abdesta.'"[500]

Ebu Davud kaže: "Čuo sam Ahmeda b. Hanbela kada veli: 'Muhammed b. Sabit je o tejemumu prenio munker-hadis.'" Ibn Dase veli da je Ebu Davud kazao: "Niko nije prenio predanje slično onom koje je prenio Muhammed b. Sabit o tome da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dva puta dlanovima dotakao zid. To je preneseno kao Ibn Omerov postupak."[501]

330. ISPRIČAO NAM JE Džafer b. Musafir, kog je obavijestio Abdullah b. Jahja el-Burullusi,[502] prenijevši od Hajve b. Šurejha, on od Ibnul-Hada, a on od Nafia, on od Ibn Omera: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se vraćao s mjesta na kom je obavio veliku nuždu, pa ga je susreo neki čovjek kod**

الْحَائِطِ وَمَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ ثُمَّ ضَرَبَ ضَرْبَةً أُخْرَى فَمَسَحَ ذِرَاعَيْهِ ثُمَّ رَدَّ عَلَى الرَّجُلِ السَّلَامَ وَقَالَ: إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ السَّلَامَ إِلَّا أَنِّي لَمْ أَكُنْ عَلَى طُهْرٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ: رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ حَدِيثًا مُنْكَرًا فِي التَّيَمُّمِ. قَالَ ابْنُ دَاسَةَ قَالَ أَبُو دَاوُد: لَمْ يُتَابَعْ مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي هَذِهِ الْقِصَّةِ عَلَى ضَرْبَتَيْنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَرَوَوْهُ فِعْلَ ابْنِ عُمَرَ

٣٣٠. حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الْبُرُلُّسِيُّ أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ عَنِ ابْنِ الْهَادِ أَنَّ نَافِعًا حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْغَائِطِ فَلَقِيَهُ رَجُلٌ عِنْدَ بِئْرِ جَمَلٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ. فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[500] Ovaj hadis govori u prilog mišljenju hanefijskih učenjaka da prilikom uzimanja tejemuma ruke treba potrti do lakata. Međutim, El-Hatabi, u djelu ***Mealimus-suneni***, smatra da ovaj hadis, koji prenosi Ibn Omer, nije pouzdan pošto se u njegovom senedu nalazi Muhammed b. Sabit el-Abdi, koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, veoma slab prenosilac, i hadisi koje je on prenio ne mogu se koristiti kao valjani argumenti.

[501] Ovo je preneseno s pouzdanim senedom kao Ibn Omerov postupak, a nije vezivano za Vjerovjesnika, s.a.v.s. Muhammed b. Ismail el-Buhari osporava Muhammedu b. Sabitu da to vezuje za Vjerovjesnika, s.a.v.s. El-Bejheki tvrdi da predanje u kom se ovo prenosi kao Ibn Omerov postupak nije munker. Munker je samo ono gdje se ovo prenosi kao postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[502] Abdullah b. Jahja el-Burullusi, po ocjeni hadiskih učenjaka, nije loš prenosilac. Pripadao je desetoj generaciji. Ime Burullusi je dobio po rodnom selu Burullus, koje se nalazi na obali mora u Egiptu.

mjesta Birul-džemel i nazvao mu selam. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu nije uzvratio dok nije došao do zida (nekog vrta), dotakao ga rukama i njima potro po licu i rukama. Onda je čovjeku uzvratio na selam."

وَسَلَّمَ حَتَّى أَقْبَلَ عَلَى الْحَائِطِ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى الْحَائِطِ ثُمَّ مَسَحَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ، ثُمَّ رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الرَّجُلِ السَّلَامَ

124. Kada će džunub uzeti tejemum

١٢٤. بَاب الْجُنُبِ يَتَيَمَّمُ

331. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Halid. A također nam je ispričao i Musedded, kog je obavijestio Halid b. Abdullah el-Vasiti, prenijevši od Halida el-Hazzaija, on od Ebu Kilabea, on od Amra b. Budždana, da je Ebu Zerr kazao: **"Kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je bilo prikupljeno nešto stoke (od zekata), pa on reče: 'Ebu Zerre, idi s njom u pustinju!' Otišao sam u pustinju u mjesto Er-Rebeze.[503] Stigavši tamo, odžunupih se te sam pet ili šest dana klanjao nečist. Pošto se vratih i Vjerovjesniku, s.a.v.s., (ispričah šta mi se desilo), on reče: 'Jesi li (to ti uradio), Ebu Zerre?' 'Šutio sam.' On nastavi: 'Jadan ne bio, Ebu Zerre! Jadna ti majka!' I zovnu crnu djevočicu da donese posudu s vodom. Pošto je donijela, zaklonila me je odjećom, te se sklonih iza jahalice i okupah se. Kada sam se okupao, kao da je s mene brdo spalo.[504] On reče:**

٣٣١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاسِطِيَّ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ بُجْدَانَ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: اجْتَمَعَتْ غُنَيْمَةٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ ابْدُ فِيهَا. فَبَدَوْتُ إِلَى الرَّبَذَةِ فَكَانَتْ تُصِيبُنِي الْجَنَابَةُ فَأَمْكُثُ الْخَمْسَ وَالسِّتَّ. فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَبُو ذَرٍّ؟ فَسَكَتُّ. فَقَالَ: ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ أَبَا ذَرٍّ لِأُمِّكَ الْوَيْلُ. فَدَعَا لِي بِجَارِيَةٍ سَوْدَاءَ فَجَاءَتْ بِعُسٍّ فِيهِ مَاءٌ فَسَتَرَتْنِي بِثَوْبٍ وَاسْتَتَرْتُ بِالرَّاحِلَةِ وَاغْتَسَلْتُ. فَكَأَنِّي أَلْقَيْتُ عَنِّي جَبَلًا. فَقَالَ: الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضُوءُ الْمُسْلِمِ وَلَوْ إِلَى عَشْرِ سِنِينَ. فَإِذَا وَجَدْتَ الْمَاءَ فَأَمِسَّهُ جِلْدَكَ فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ. وَقَالَ

---

[503] Er-Rebza je selo u okolini Medine, udaljeno od nje tri milje na putu prema Mekki.

[504] Kada se ovo desilo Ebu Zerru, on je znao da se osoba nakon džunupluka mora okupati, a nije znao da, u slučaju kada nema vode, umjesto kupanja može uzeti tejemum. Zbog toga je, pošto nije imao vode, klanjao nečist. Kada se vratio u

مُسَدَّدٌ: غُنَيْمَةٌ مِنَ الصَّدَقَةِ. وَحَدِيثُ عَمْرٍو أَتَمُّ

٣٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي عَامِرٍ قَالَ: دَخَلْتُ فِي الْإِسْلَامِ فَأَهَمَّنِي دِينِي. فَأَتَيْتُ أَبَا ذَرٍّ فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ: إِنِّي اجْتَوَيْتُ الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَوْدٍ وَبِغَنَمٍ. فَقَالَ لِي: اشْرَبْ مِنْ أَلْبَانِهَا. قَالَ حَمَّادٌ: وَأَشُكُّ فِي أَبْوَالِهَا. فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ: فَكُنْتُ أَعْزُبُ عَنِ الْمَاءِ وَمَعِي أَهْلِي فَتُصِيبُنِي الْجَنَابَةُ فَأُصَلِّي بِغَيْرِ طَهُورٍ. فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنِصْفِ النَّهَارِ وَهُوَ فِي رَهْطٍ مِنْ أَصْحَابِهِ وَهُوَ فِي ظِلِّ الْمَسْجِدِ. فَقَالَ: أَبُو ذَرٍّ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ هَلَكْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: وَمَا أَهْلَكَكَ؟ قُلْتُ: إِنِّي كُنْتُ أَعْزُبُ عَنِ الْمَاءِ وَمَعِي أَهْلِي فَتُصِيبُنِي الْجَنَابَةُ فَأُصَلِّي بِغَيْرِ طَهُورٍ. فَأَمَرَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَجَاءَتْ بِهِ

'Čista zemlja muslimanu služi za čišćenje (radi namaza, u slučaju da nema vode), pa makar to (stanje bez vode) trajalo i deset godina. A kada nađeš vodu, okupaj se – to je bolje.'" Musedded veli: **"nešto imovine od zekata"** Amrov hadis je potpuniji.

332. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Kilabea, da je neki čovjek iz plemena Benu Amir kazao: **"Primio sam islam, pa sam bio puno zaokupljen vjerom.[505] Otišao sam Ebu Zerru (i ispričao mu to). Ebu Zerr reče: 'Ja nisam mogao živjeti u Medini,[506] pa mi je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preporučio (da čuvam) deve i sitnu stoku, rekavši: 'Idi i pij njihovo mlijeko!'** Hammad veli: 'U dilemi sam da li je rekao: **'i njihovu mokraću". Ebu Zerr kaže: 'Bio sam daleko od vode. Pošto sa mnom bijaše i moja žena, odžunupio sam se, te sam klanjao nečist. U po dana sam otišao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. On je s nekolicinom ashaba sjedio u hladu džamije. Ugledavši me, upita: 'Je li to Ebu Zerr?' 'Jesam.' – odgovorih. 'Allahov Poslaniče,**

Medinu i ispričao svoj slučaj Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on mu je saopćio da je umjesto kupanja mogao uzeti tejemum.

[505] Taj čovjek je bio jako zaokupljen vjerom pošto mnoge propise nije poznavao, a bojao se da u nečemu ne pogriješi. Ebu Zerr mu je ispričao svoj slučaj da bi mu skrenuo pažnju da to nije slučaj samo s njim, nego da i oni koji su puno ranije primili islam mnoge propise ne poznaju i griješe, ali da to nije ništa strašno, jer je islam tolerantan u onom što čovjek ne poznaje.

[506] Neki smatraju da Ebu Zerr nije mogao živjeti u Medini zbog toga što nije podnosio njenu klimu. Ibnul-Arebi smatra da nije mogao živjeti u Medini zbog bolesti koju je imao.

upropašćen sam.' 'A šta te je to upropastilo?' – upita on. Rekoh: 'Pošto sam bio daleko od vode, a sa mnom je bila i moja žena, odžunupio sam se te sam klanjao nečist.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da mi se donese voda. Crna djevojčica mi donese posudu s vodom koja mućkaše, nije bila puna. Zaklonih se iza svoje deve i okupah se. Kada dođoh, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ebu Zerre, čista zemlja je za čišćenje – i kada vode ne bi našao deset godina. A kada nađeš vodu, ti se okupaj.'"

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Hammad b. Zejd od Ejuba ne spomenuvši njihovu mokraću. Ovo nije vjerodostojno. Njihova mokraća je spomenuta jedino u Enesovom hadisu koji su prenijeli samo stanovnici Basre."

جَارِيَةٌ سَوْدَاءُ بِعُسٍّ يَتَخَضْخَضُ مَا هُوَ بِمَلآنَ فَتَسَتَّرْتُ إِلَى بَعِيرِي فَاغْتَسَلْتُ ثُمَّ جِئْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّ الصَّعِيدَ الطَّيِّبَ طَهُورٌ وَإِنْ لَمْ تَجِدِ الْمَاءَ إِلَى عَشْرِ سِنِينَ. فَإِذَا وَجَدْتَ الْمَاءَ فَأَمِسَّهُ جِلْدَكَ.

قَالَ أَبُو داود: رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ لَمْ يَذْكُرْ أَبْوَالَهَا. هَذَا لَيْسَ بِصَحِيحٍ وَلَيْسَ فِي أَبْوَالِهَا إِلَّا حَدِيثُ أَنَسٍ تَفَرَّدَ بِهِ أَهْلُ الْبَصْرَةِ

125. Može li nečista osoba uzeti tejemum ako se zbog hladnoće boji okupati se

١٢٥. بَاب إِذَا خَافَ الْجُنُبُ الْبَرْدَ أَيَتَيَمَّمُ

333. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Vehb b. Džerir, prenijevši od svog oca, on od Jahjaa b. Ejuba, koji prenosi od Jezida b. Ebu Habiba, on od Imrana b. Ebu Enesa, on od Abdurrahmana b. Džubejra, da je Amr b. As kazao: **"Odžunupio sam se jedne hladne noći za vrijeme Pohoda na Zatus-Selasil.[507] Plašio**

٣٣٣. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ أَيُّوبَ يُحَدِّثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: احْتَلَمْتُ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ فِي غَزْوَةِ ذَاتِ السُّلَاسِلِ. فَأَشْفَقْتُ إِنِ اغْتَسَلْتُ

[507] Zatus-Selasil je mjesto u Vadil-Kurau koje je od Medine udaljeno oko deset dana hoda. Pohod na Zatus-Selasil odigrao se pod komandom Amra b. Asa u mjesecu džumadel-ulau, 8. godine po Hidžri, odnosno, 629. po rođenju Isaa, a.s., neposredno nakon Bitke na Muti. Safijjur-Rahman el-Mubarekfuri, ***Zapečaćeni džennetski napitak***, str. 446- 447. Prijevod Subhija Hadžimejlić-Skenderović, Travnik (godina nije navedena).

أَنْ أَهْلِكَ فَتَيَمَّمْتُ ثُمَّ صَلَّيْتُ بِأَصْحَابِي الصُّبْحَ. فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا عَمْرُو صَلَّيْتَ بِأَصْحَابِكَ وَأَنْتَ جُنُبٌ؟ فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي مَنَعَنِي مِنَ الِاغْتِسَالِ وَقُلْتُ: إِنِّي سَمِعْتُ اللَّهَ يَقُولُ (وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا). فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا.

sam se da se okupam, pa sam uzeo tejemum i klanjao sabah sa svojim drugovima. Oni to spomenuše Vjerovjesniku, s.a.v.s., a on me upita: 'Amre, klanjao si džunub sa svojim drugovima?' Ispričah mu šta me je spriječilo da se okupam, rekavši: 'Čuo sam riječi Uzvišenog Allaha: *I ne ubijajte se! Allah je, doista, prema vama milostiv.* (En-Nisa, 29) Kad to ču, Allahov Poslanik, s.a.v.s., se nasmija i ništa ne reče."[508]

قَالَ أَبُو دَاوُد: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جُبَيْرٍ مِصْرِيٌّ مَوْلَى خَارِجَةَ بْنِ حُذَافَةَ وَلَيْسَ هُوَ ابْنُ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ.

Ebu Davud kaže: "Abdurrahman b. Džubejr Misri je štićenik Haridžea b. Huzafea; on nije Ibn Džubejr b. Nufejr."

٣٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ وَعَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ كَانَ عَلَى سَرِيَّةٍ، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ نَحْوَهُ. قَالَ: فَغَسَلَ مَغَابِنَهُ وَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ صَلَّى بِهِمْ فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرِ التَّيَمُّمَ. قَالَ

334. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Lehia i Amra b. Harisa, njih dvojica od Jezida b. Ebu Habiba, on od Imrana b. Ebu Enesa, on od Abdurrahmana b. Džubejra, on od Ebu Kajsa, Amr b. Asovog štićenika, da je Amr b. As bio na čelu jedne vojne jedinice, pa je ispričao: **"Oprao je svoja pazuha, uzeo abdest za namaz, klanjao sa njima..."** – kazao je slično prethodnom hadisu, a nije spomenuo tejemum.

---

[508] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je takvim postupkom pokazao da je dopušteno uzeti tejemum umjesto gusula u vrijeme velike hladnoće ukoliko se određena osoba boji da zbog hladnoće može stradati. Na to je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ukazao svojim osmijehom i time što nije ništa rekao u vezi s Amrovim obrazloženjem. Dakle, on je Amrov postupak odobrio osmijehom i šutnjom. Ibn Reslan, u djelu *Šerhus-Sunen*, smatra da se ne može uzeti tejemum u danima velike hladnoće ako postoji mogućnost da se voda ugrije. Hasan el-Basri i Ata smatraju da se osoba mora okupati i nije joj dopušteno uzeti tejemum, pa makar i umrla od hladnoće.

Ebu Davud kaže: "Ovo kazivanje je prenio od El-Evzaija, a on od Hassana b. Atijjea rekavši: 'Uzeo je tejemum.'"

أبو داود: وَرَوَى هَذِهِ الْقِصَّةَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ قَالَ فِيهِ: فَتَيَمَّمَ

126. Ranjenik će uzimati tejemum[509]

١٢٦. بَاب ٱلْمَجْرُوحُ يَتَيَمَّمُ

335. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Abdurrahman el-Entaki,[510] kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Zubejra b. Hurejka, da je Ata b. Džabir kazao: **"Krenuli smo na putovanje, pa je jedan od nas rasjekao glavu na kamen. Nakon toga se odžunupio i upitao svoje drugove: 'Ima li za mene povlastice u pogledu tejemuma?' 'Ne, pošto si u mogućnosti da koristiš vodu.' – odgovoriše mu. On se okupao i umro. Kada smo se vratili, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je bio o tome obaviješten, pa reče: 'Ubili su ga, Bog ih ubio. Ako nisu znali, što nisu pitali? Neznanje se liječi pitanjem. Dovoljno mu je bilo da je uzeo tejemum ili da je ranu stegao ili povezao krpom.'"** Musa je u dilemi koje je od ovo dvoje rekao: **"...i po krpi potro (mokrom rukom), a ostali dio tijela oprao."**[511]

٣٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَنْطَاكِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ خُرَيْقٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: خَرَجْنَا فِي سَفَرٍ فَأَصَابَ رَجُلًا مِنَّا حَجَرٌ فَشَجَّهُ فِي رَأْسِهِ ثُمَّ احْتَلَمَ فَسَأَلَ أَصْحَابَهُ فَقَالَ: هَلْ تَجِدُونَ لِي رُخْصَةً فِي التَّيَمُّمِ؟ فَقَالُوا: مَا نَجِدُ لَكَ رُخْصَةً وَأَنْتَ تَقْدِرُ عَلَى الْمَاءِ. فَاغْتَسَلَ فَمَاتَ. فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُخْبِرَ بِذَلِكَ، فَقَالَ: قَتَلُوهُ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَلَا سَأَلُوا إِذْ لَمْ يَعْلَمُوا، فَإِنَّمَا شِفَاءُ الْعِيِّ السُّؤَالُ. إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيهِ أَنْ يَتَيَمَّمَ وَيَعْصِرَ أَوْ يَعْصِبَ، شَكَّ مُوسَى، عَلَى جُرْحِهِ خِرْقَةً ثُمَّ يَمْسَحَ عَلَيْهَا وَيَغْسِلَ سَائِرَ جَسَدِهِ

---

[509] U nekim primjercima Ebu Davudovog *Sunena*, umjesto ovoga, stoji naslov: *Osoba koja se povrijedi uzimat će tejemum.* U tom smislu je i spomenuti hadis. Analogno tome, autor je zaključio da će osoba koja ima kozice ili boginje uzimati tejemum.

[510] Musa b. Abdurrahman b. Zijad el-Halebi el-Entaki Ebu Seid el-Kallab je iskren ravija. Prenosio je garib-hadise. Pripadao je šestoj generaciji.

[511] Džabirov hadis, po Eš-Ševkanijevom mišljenju, upućuje na to da je dopušteno uzimati tejemum ako se bojimo loših posljedica kupanja. Tako misle i Malik, Ebu Hanife i Eš-Šafi u jednom od svoja dva mezheba. Ahmed, i Eš-Šafi, u drugom

٣٣٦. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَاصِمٍ الْأَنْطَاكِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ أَخْبَرَنِي الْأَوْزَاعِيُّ أَنَّهُ بَلَغَهُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: أَصَابَ رَجُلًا جُرْحٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ احْتَلَمَ. فَأُمِرَ بِالِاغْتِسَالِ، فَاغْتَسَلَ فَمَاتَ. فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: قَتَلُوهُ قَتَلَهُمُ اللَّهُ، أَلَمْ يَكُنْ شِفَاءُ الْعِيِّ السُّؤَالَ

336. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Asim el-Antaki,[512] njega je obavijestio Muhammed b. Šuajb, prenijevši od El-Evzaije, da je do njega doprlo od Ataa b. Ebu Rebaha da Ibn Abbas veli: "**U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je jedan čovjek povrijeđen, pa se nakon toga odžunupio. Rečeno mu je da se mora okupati. On se okupao i umro. Ta vijest je doprla je do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji reče: 'Ubiše ga, Bog ih ubio. Zar za neznanje nije lijek pitanje!?'"**

١٢٧. بَاب فِي الْمُتَيَمِّمِ يَجِدُ الْمَاءَ بَعْدَ مَا يُصَلِّي فِي الْوَقْتِ

127. Šta će učiniti osoba koja je klanjala s tejemumom ukoliko u namaskom vremenu nađe vode

٣٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ الْمَسَيَّبِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنِ اللَّيْثِ بْنِ

337. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ishak el-Musejjibi,[513] njega je obavijestio Abdullah b. Nafi, prenijevši od Lejsa b. Sa'da, on od Bekra b. Sevadea, on od Ataa b. Jesara, da je Ebu Seid el-Hudri kazao:

---

mezhebu, smatraju da, zbog bojazni od loših posljedica, nije dozvoljeno uzeti tejemum.

Ovaj hadis upućuje na to da po zavoju treba potrti mokrom rukom, a ostale dijelove tijela oprati, u situacijama kada je manji dio tijela povrijeđen. U tom slučaju nije dopušteno uzimati tejemum. Tejemum dolazi u obzir samo u situacijama kada je veći dio tijela povrijeđen. Ovakav stav zastupaju Ebu Hanife, sedmerica medinskih fakiha, Eš-Šafi i drugi.

Ibn Madže u *Sunenu*, bilježi da je Alija kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da potrem po zavoju."** Međutim, hafizi hadisa su jednoglasni u mišljenju da je ovaj hadis slab.

[512] Nasr b. Asim el-Entaki spada u kategoriju blagih i popustljivih prenosilaca hadisa. Pripadao je desetoj generaciji.

[513] Muhammed b. Ishak b. Muhammed b. Abdurrahman el-Musejjibi, potomak Musejeba b. Abida el-Mahzumija el-Medenija, je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 236. godine po Hidžri.

سَعْدٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: خَرَجَ رَجُلَانِ فِي سَفَرٍ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَلَيْسَ مَعَهُمَا مَاءٌ فَتَيَمَّمَا صَعِيدًا طَيِّبًا فَصَلَّيَا ثُمَّ وَجَدَا الْمَاءَ فِي الْوَقْتِ فَأَعَادَ أَحَدُهُمَا الصَّلَاةَ وَالْوُضُوءَ وَلَمْ يُعِدِ الْآخَرُ ثُمَّ أَتَيَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَا ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ لِلَّذِي لَمْ يُعِدْ: أَصَبْتَ السُّنَّةَ وَأَجْزَأَتْكَ صَلَاتُكَ. وَقَالَ لِلَّذِي تَوَضَّأَ وَأَعَادَ: لَكَ الْأَجْرُ مَرَّتَيْنِ.

قَالَ أَبُو داود: وَغَيْرُ ابْنِ نَافِعٍ يَرْوِيهِ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ عَمِيرَةَ بْنِ أَبِي نَاجِيَةَ عَنْ بَكْرٍ

"Dva čovjeka su bila na jednom putovanju. Nastupilo je vrijeme namaza, a nisu imali kod sebe vode, pa su čistom zemljom uzeli tejemum i klanjali. Kasnije su, dok je još trajalo namasko vrijeme, pronašli vodu. Jedan je uzeo abdest i obnovio namaz, a drugi nije. Kada su stigli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i obavijestili ga o tome, on je, onome što nije obnovio namaz, rekao: 'Postupio si u skladu sa sunnetom.[514] Taj namaz ti je dovoljan.'[515] Onome što je uzeo abdest i obnovio namaz, rekao je: 'Zaslužio si dvostruku nagradu.'"[516]

Ebu Davud kaže: "Drugi, osim Ibn Nafia, prenijeli su od Amira b. Ebu Nadžijea, on

---

[514] To znači: uzeo si tejemum i klanjao čim je nastupilo namasko vrijeme, a to je u skladu sa Poslanikovim, s.a.v.s., sunnetom.

[515] Iz ovog hadisa se zaključuje da su spomenuta dvojica ashaba, čim je nastupilo namasko vrijeme, pošto nisu imali vode, uzeli tejemum i klanjali određeni namaz. Iako su kasnije, dok je još trajalo namasko vrijeme, našli vodu, jedan od njih nije obnovio namaz, i taj postupak je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odobrio. Prema ovom hadisu, nije potrebno čekati s tejemumom ukoliko nemamo vode. Čim nastupi namasko vrijeme, treba uzeti tejemum i klanjati. Takvo mišljenje zastupa i Malik b. Enes u jednoj od svojih fetvi. Ibn Omer, Ata, Ebu Hanife, Sufjan i Ahmed b. Hanbel smatraju da je bolje pričekati s tejemumom i namazom do pred kraj namaskog vremena, pa ako se ni do tada ne nađe vode, uzet će se tejemum i klanjati. Ez-Zuhri smatra da će se s tejemumom i namazom pričekati do isteka namaskog vremena, pa ako se ne nađe voda, tek tada će se uzeti tejemum i klanjati.

[516] Ukoliko neko uzme tejemum i klanja namaz u početku namaskog vremena, a kasnije, dok još traje namasko vrijeme, nađe vodu, sporno je među islamskim učenjacima da li će obnoviti namaz. Ovaj hadis ukazuje na to da neće obnavljati namaz. Takvo mišljenje zastupaju i Eš-Ša'bi, Malik, Sufjan es-Sevri, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel, hanefijski učenjaci i Ishak.

Ata, Tavus, Ibn Sirin, Mekhul i Ez-Zuhri smatraju da je dužan obnoviti namaz. El-Evzai smatra da nije dužan, ali je lijepo obnoviti ga.

od Bekra b. Sevadea, on od Ataa b. Jesara, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Spominjanje Ebu Seida u ovom hadisu nije sačuvano. To je mursel-hadis."

بْنِ سَوَادَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أبو داود: وَذِكْرُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ لَيْسَ بِمَحْفُوظٍ، وَهُوَ مُرْسَلٌ.

338. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Bekra b. Sevadea, on od Ebu Abdullaha, Ismail b. Ubejdovog štićenika, a on od Ataa b. Jesara: **"Dvojica ashaba su bili na putovanju..."** – a onda je spomenuo, po značenju, isti hadis.

٣٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ: أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ

128. O kupanju (petkom) radi džume

١٢٨. بَاب فِي الْغُسْلِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

339. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebi' b. Nafi,[517] kog je obavijestio Muavija, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, a on od Ebu Hurejrea: **"Dok je Omer b. Hattab jednog petka držao govor, uđe neki čovjek.[518] Omer reče: 'Kasniš na namaz!' On reče: 'Zadržao sam se toliko koliko sam saslušao ezan i abdestio.' Omer reče: 'I (samo) abdest!? Zar niste čuli kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Kada neko hoće da ide na džumu, neka se okupa.'"[519]**

٣٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ بَيْنَا هُوَ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ، فَقَالَ عُمَرُ: أَتَحْتَبِسُونَ عَنِ الصَّلَاةِ؟ فَقَالَ الرَّجُلُ: مَا هُوَ إِلَّا أَنْ سَمِعْتُ النِّدَاءَ فَتَوَضَّأْتُ. فَقَالَ عُمَرُ: وَالْوُضُوءُ أَيْضًا، أَوَ لَمْ تَسْمَعُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا أَتَى أَحَدُكُمُ الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ

---

[517] Ebu Tevbe Rebi b. Nafi el-Halebi je pouzdan prenosilac i hudždže u hadisu. Bio je izuzetno pobožan. Pripadao je desetoj generaciji. Živio je u Tarsusu, današnjoj Turskoj.

[518] U hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, stoji da je to bio Osman b. Affan.

[519] Učenjaci su iz tih Omerovih riječi izvukli različite zaključke: 1) Da je kupanje petkom vadžib, jer da nije obavezno, Omer ne bi Osmanu skrenuo pažnju na kupanje. 2) Neki su, pak, kako ističe El-Hattabi, u djelu ***Mealimus-suneni***, zaključili da kupanje petkom nije obavezno, nego da je sunnet. Da je obavezno,

٣٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ

340. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb,[520] prenijevši od Malika,[521] on od Safvana b. Sulejma, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Okupati se petkom je dužnost svakom punoljetnom muslimanu."**

٣٤١. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّمْلِيُّ أَخْبَرَنَا الْمُفَضَّلُ يَعْنِي ابْنَ فَضَالَةَ عَنْ عَيَّاشِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ رَوَاحٌ إِلَى الْجُمُعَةِ وَعَلَى كُلِّ مَنْ رَاحَ إِلَى الْجُمُعَةِ الْغُسْلُ.

341. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid er-Remli, kog je obavijestio El-Mufeddal b. Fedale, prenijevši od Ajjaša b. Abbasa, on od Bukejra b. Nafia, on od Ibn Omera, on od Hafse, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Svaki punoljetni musliman je dužan otići na džumu, a svako ko ide na džumu je dužan okupati se."**[522]

---

vele oni, Omer ne bi samo skrenuo pažnju Osmanu b. Affanu na kupanje, nego bi ga vratio da se okupa.

[520] Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb el-Ka'nebi el-Harisi Ebu Abdurrahman el-Basri, rodom je iz Medine, u kojoj je dugo vremena živio. Bio je pouzdan prenosilac i veoma pobožan čovjek. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je u Mekki 221. godine po Hidžri.

[521] Malika b. Enesa.

[522] Na temelju ovih i drugih sličnih hadisa, neki učenjaci smatraju da je kupanje petkom obavezno/vadžib svakom muslimanu i muslimanki, bez obzira da li prisustvovali džuma-namazu ili ne. Neki, pak, učenjaci smatraju da je kupanje petkom obavezno samo onim muslimanima i muslimankama koji namjeravaju klanjati džuma-namaz. Svoje mišljenje temelje na hadisu koji su zabilježili Ibn Hibban i Ibn Huzejme u *Sahihima*, od Osmana b. Vakida, a on od Nafia u kom stoji: **"Koji ljudi i žene namjeravaju klanjati džuma-namaz, neka se okupaju. Oni koji ne namjeravaju, ne moraju."**

Ibn Dekik el-Id, u komentaru djela *Umdetul-kari*, kaže: "Većina učenjaka smatra da je kupanje petkom mustehab." Svoj stav temelje i na hadisu: **"Ko petkom uzme abdest – to je dovoljno, a ukoliko se okupa – pa kupanje je vrednije."** (Et-Tirmizi, *Džami'- Sunen*, 2/281)

قَالَ أَبُو داود: إِذَا اغْتَسَلَ الرَّجُلُ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ أَجْزَأَهُ مِنْ غُسْلِ الْجُمُعَةِ وَإِنْ أَجْنَبَ

Ebu Davud kaže: "Ako se neko okupa (petkom), nakon što svane, ne mora se više kupati zbog džume, makar mu to kupanje bilo zbog džunupluka."[523]

٣٤٢. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ الرَّمْلِيُّ الْهَمْدَانِيُّ ح. وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّانِيُّ قَالَا أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ. وَهَذَا حَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. قَالَ أبو داود قَالَ يَزِيدُ وَعَبْدُ الْعَزِيزِ فِي حَدِيثِهِمَا عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَأَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلَبِسَ مِنْ أَحْسَنِ ثِيَابِهِ وَمَسَّ مِنْ طِيبٍ إِنْ كَانَ عِنْدَهُ, ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَلَمْ يَتَخَطَّ أَعْنَاقَ النَّاسِ, ثُمَّ صَلَّى مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ, ثُمَّ أَنْصَتَ إِذَا خَرَجَ إِمَامُهُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ صَلَاتِهِ, كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ جُمُعَتِهِ الَّتِي قَبْلَهَا. قَالَ وَيَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ. وَيَقُولُ: إِنَّ الْحَسَنَةَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا. قَالَ أبو داود: وَحَدِيثُ

342. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Jezid b. Abdullaha b. Mevheb er-Remli el-Hemdani. Također nam je ispričao i Abdulaziz b. Jahja el-Harrani. Njih je obavijestio Muhammed b. Seleme. A ispričao nam je i Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad – a ovo je hadis Muhammeda b. Selemea – koji je prenio od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana. Ebu Davud kaže: "Jezid i Abdulaziz su prenijeli od Ebu Selemea b. Abdurrahmana i Ebu Umame b. Sehla, njih dvojica od Ebu Seida el-Hudrija i Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Ko se okupa petkom, potom obuče najljepšu odjeću i namiriše se, ako ima miris, zatim ode na džumu vodeći računa da ne koračа preko ljudi, potom klanja ono što je propisano klanjati (od sunneta), a onda šuti od momenta kada se njegov imam popne na minber, pa sve dok ne završi namaz, to će mu biti otkup za ono što je počinio (od malih grijeha) između te i prethodne džume.'"** Ebu Hurejre kaže: **"I tri dana više."** Također kaže: **"Dobro djelo se deseterostruko nagrađuje."**

[523] Ukoliko bi se zbog džunupluka okupao u petak prije zore, bilo bi mu potrebno da se zbog džume ponovo okupa, jer dan počinje od zore, što znači da se on (po mišljenju onih koji smatraju da dan počinje od zore)okupao u četvrtak.

Ebu Davud kaže: "Muhammed b. Selemeov hadis je potpuniji. Hammad nije spomenuo Ebu Hurejreove riječi."

مُحَمَّدِ بْنِ سَلَمَةَ أَتَمُّ. وَلَمْ يَذْكُرْ حَمَّادٌ كَلَامَ أَبِي هُرَيْرَةَ

343. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. Harisa da su mu Seid b. Ebu Hilal i Bukejr b. el-Ešeddžd ispričali od Ebu Bekra b. el-Munkedira, on od Amra b. Sulejma ez-Zurekija, on od Abdurrahmana b. Ebu Seida el-Hudrija, a on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Svaki punoljetni musliman je dužan okupati se petkom, očistiti zube misvakom i, ukoliko je u prilici, namirisati se."** Bukejr (u senedu) nije spomenuo Abdurrahmana, a u pogledu mirisa je rekao: **"Namirisat će se, makar i ženskim mirisom."**

٣٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ أَبِي هِلَالٍ وَبُكَيْرَ بْنِ الْأَشَجِّ حَدَّثَاهُ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ وَالسِّوَاكُ وَيَمَسُّ مِنَ الطِّيبِ مَا قُدِّرَ لَهُ. إِلَّا أَنَّ بُكَيْرًا لَمْ يَذْكُرْ عَبْدَ الرَّحْمَنِ وَقَالَ فِي الطِّيبِ: وَلَوْ مِنْ طِيبِ الْمَرْأَةِ

344. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatimel-Džerdžerai Hibbi, kog je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od El-Evzaija, on od Hassana b. Atijje, kom je ispričao Ebul-Eš'as es-San'ani, njemu Evs b. Evs es-Sekafi,[524] koji je čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da veli: **"Ko petkom opere glavu i ostale dijelove tijela, potom porani i pješke, ne jašući, ode (u džamiju), zauzme mjesto blizu imama i, šuteći od početka do kraja, ne progovorivši ništa, sasluša hutbu, na svaki korak koji je kročio imat će nagradu kao da je godinu dana proveo u (dobrovoljnom) postu i namazu."**[525]

٣٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ الْجُرْجَرَائِيُّ حُبِّي أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ حَدَّثَنِي حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيُّ حَدَّثَنِي أَوْسُ بْنُ أَوْسٍ الثَّقَفِيُّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ غَسَّلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ ثُمَّ بَكَّرَ وَابْتَكَرَ وَمَشَى وَلَمْ يَرْكَبْ وَدَنَا مِنَ الْإِمَامِ فَاسْتَمَعَ وَلَمْ يَلْغُ، كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ عَمَلُ سَنَةٍ أَجْرُ صِيَامِهَا وَقِيَامِهَا.

---

[524] Evs b. Evs es-Sekafi je ashab. Kasnije je živio u Damasku.

[525] El-Munziri kaže: "Ovaj hadis su, osim Ebu Davuda, zabilježili i Et-Tirmizi, En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen.

٣٤٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ عَنْ أَوْسٍ الثَّقَفِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ غَسَلَ رَأْسَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ. ثُمَّ سَاقَ نَحْوَهُ

345. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Lejs,[526] prenijevši od Halida b. Jezida, on od Seida b. Ebu Hilala, on od Ubadea b. Nusejjia, on od Evsa es-Sekafija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko u petak opere glavu i ostali dio tijela..."** – potom je citirao hadis sličan prethodnom.

٣٤٦. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَقِيلٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمِصْرِيَّانِ قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ ابْنُ أَبِي عَقِيلٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَمَسَّ مِنْ طِيبِ امْرَأَتِهِ، إِنْ كَانَ لَهَا، وَلَبِسَ مِنْ صَالِحِ ثِيَابِهِ ثُمَّ لَمْ يَتَخَطَّ رِقَابَ النَّاسِ وَلَمْ يَلْغُ عِنْدَ الْمَوْعِظَةِ، كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهُمَا. وَمَنْ لَغَا وَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ كَانَتْ لَهُ ظُهْرًا

346. ISPRIČALI SU NAM Ibn Ebu Akil i Muhammed b. Seleme, obojica iz Egipta, koje je obavijestio Ibn Vehb od Ibn Ebu Akila, prenijevši od Usamea b. Zejda, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca Abdullaha b. Amra b. Asa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ko se petkom okupa i namiriše (makar i) ženinim mirisom – ukoliko ga žena posjeduje – potom obuče najbolju odjeću (i ode na džumu) vodeći računa da ne korača preko ljudi i da ne ogovori za vrijeme vaza (hutbe), to će mu biti iskup (za male grijehe) koje je počinio između dvije džume. Međutim, ko bude nešto govorio (za vrijeme hutbe) i koračao preko ljudi, imat će samo nagradu podne-namaza."**[527]

---

[526] Lejs b. Sa'd.

[527] Za džuma-namaz su propisane posebne norme ponašanja, kao što su: kupanje, pranje zuba, mirisanje, oblačenje najbolje odjeće, pomno slušanje hutbe bez ikakvog razgovora, neuznemiravanje ljudi koračanjem preko njih. Tih normi je dužan pridržavati se ko god klanja džuma-namaz. Svako ko ih se bude držao, imat će za to posebne nagrade kao što su: oprost malih grijeha koje je počinio između dvije džume, i mnoštvo sevapa, kao da je cijelu godinu proveo u dobrovoljnom postu i namazu. Ko prekrši neku od tih normi ponašanja, kao npr. ko ulazeći u džamiju, da bi došao u prve safove, bude koračao preko ljudi ili govorio dok imam drži hutbu, izgubit će posebne nagrade i imat će samo nagradu podnevskog namaza.

347. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Bišr, prenijevši od Zekerijjaa, on od Mus'aba b. Šejbea, ovaj od Taleka b. Habiba el-Anzija, on od Abdullaha b. Zubejra, a on od Aiše, **da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., kupao samo u četiri slučaja: kada bi bio džunub, u petak (radi džume), nakon obavljene hidžame i nakon kupanja umrlog."**[528]

٣٤٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّا أَخْبَرَنَا مُصْعَبُ بْنُ شَيْبَةَ عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ الْعَنَزِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا حَدَّثَتْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَسِلُ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنَ الْجَنَابَةِ وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ وَمِنَ الْحِجَامَةِ وَمِنْ غُسْلِ الْمَيِّتِ

348. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid ed-Dimeški, kog je obavijestio Mervan, da je Alija b. Havšeb kazao: **"Upitao sam Mekhula za značenje riječi: *gassele* i *vegtesele*, pa je rekao: 'One znače: oprao je glavu i ostatak tijela.'"**

٣٤٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ الدِّمَشْقِيُّ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ حَوْشَبٍ قَالَ: سَأَلْتُ مَكْحُولًا عَنْ هَذَا الْقَوْلِ: غَسَّلَ وَاغْتَسَلَ, فَقَالَ: غَسَّلَ رَأْسَهُ وَغَسَّلَ جَسَدَهُ

349. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid ed-Dimeški, njega je obavijestio Mushir, da je Seid b. Abdulaziz, u pogledu značenja njegovih riječi: *gassele vegtesele*, rekao: **"Oprao je glavu i tijelo."**

٣٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو مُسْهِرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ فِي قَوْلِهِ: غَسَّلَ وَاغْتَسَلَ قَالَ: قَالَ سَعِيدٌ: غَسَّلَ رَأْسَهُ وَغَسَّلَ جَسَدَهُ

350. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Sumeja, on od Ebu Saliha es-Semmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko se okupa petkom onako kao što se kupa radi džunupluka, zatim ode u (džamiju u prvom sahatu) ima nagradu kao da je žrtvovao devu. Ko uđe u drugom**

٣٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً. وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ

[528] Od četiri spomenuta kupanja koja je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prakticirao, prema jednoglasnom mišljenju učenjaka, samo je prvo obavezno, sva ostala su sunnet. Istina, neki učenjaci smatraju da je i kupanje petkom obavezno za onoga ko ide na džumu, ali većina smatra da je sunnet.

sahatu,[529] ima nagradu kao da je žrtvovao kravu. Ko ode u trećem sahatu, ima nagradu kao da je žrtvovao rogatog ovna. Ko ode u četvrtom sahatu, ima nagradu kao da je žrtvovao kokoš. Ko ode u petom sahatu, ima nagradu kao da je (na ime sadake) podijelio jaje. A kada se imam popne na minber, meleki prisustvuju slušanju hutbe."[530]

فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً. وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ. وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً. وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً. فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ

129. O povlastici u pogledu izostavljanja kupanja petkom

١٢٩. بَاب الرُّخْصَةِ فِي تَرْكِ الْغُسْلِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

351. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Amre, da je Aiša kazala: **"U samom početku ljudi su lično radili svoje (svakodnevne) poslove i takvi**

٣٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّاسُ مُهَّانَ أَنْفُسِهِمْ

---

[529] Prema Malikovom mišljenju, *sahati* ovdje imaju značenje kraćih vremenskih razdoblja koja počinju od momenta kada sunce prođe zenit i traju do početka klanjanja džuma-namaza. Prema mišljenju većine islamskih učenjaka, *sahati* se ovdje odnose na vremenska razdoblja koja počinju od jutra i traju do početka hutbe. Koliko je vremenski iznosio *jedan sahat* u njihovo vrijeme nigdje nije naglašeno, ali se, na temelju hadisa, zaključuje da je on, otprilike, iznosio koliko i naš uobičajeni sahat – šezdeset minuta. U ovom hadisu spomenuto je pet sahata, dok je u hadisu koji bilježi Nesai u *Sunenu*, spomenuto šest sahata ili razdoblja. U njemu stoji i ovo: **"Ko ode u četvrtom sahatu, kao da je žrtvovao gusku. Ko ode u petom, kao da je žrtvovao kokoš, a ko ode u šestom, kao da je udijelio jaje."** To odgovara vremenskom razmaku od jutra do zevala, zimi i ljeti.

[530] Ibn Huzejme u *Sahihu*, bilježi od Abdullaha b. Amra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Petkom se na sve džamijske kapije pošalju meleki koji registriraju sve one koji dolaze na džumu, sve dotle dok imam ne počne s hutbom. A kada imam počne sa hutbom, oni ostavljaju pera i zaklapaju teftere. Tom prilikom jedan melek kaže ostalim: 'Šta li je toga i toga spriječilo da dođe na džumu?' A oni kažu: 'Allahu naš, ako je zalutao i s Pravog puta skrenuo, uputi ga. Ako je bolestan, podari mu zdravlje. A ako je u nevolji, pomozi mu.'"**

فَيَرُوحُونَ إِلَى الْجُمُعَةِ بِهَيْئَتِهِمْ. فَقِيلَ لَهُمْ لَوِ اغْتَسَلْتُمْ

su (oznojeni) odlazili na džumu, pa im je rečeno: 'Da ste se okupali!'"[531]

٣٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ: أَنَّ أُنَاسًا مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ جَاءُوا فَقَالُوا: يَا ابْنَ عَبَّاسٍ أَتَرَى الْغُسْلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبًا؟ قَالَ: لَا، وَلَكِنَّهُ أَطْهَرُ وَخَيْرٌ لِمَنِ اغْتَسَلَ. وَمَنْ لَمْ يَغْتَسِلْ فَلَيْسَ عَلَيْهِ بِوَاجِبٍ. وَسَأُخْبِرُكُمْ كَيْفَ بَدْءُ الْغُسْلِ: كَانَ النَّاسُ مَجْهُودِينَ يَلْبَسُونَ الصُّوفَ وَيَعْمَلُونَ عَلَى ظُهُورِهِمْ. وَكَانَ مَسْجِدُهُمْ ضَيِّقًا مُقَارِبَ السَّقْفِ. إِنَّمَا هُوَ عَرِيشٌ. فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَوْمٍ حَارٍّ وَعَرِقَ النَّاسُ فِي ذَلِكَ الصُّوفِ حَتَّى ثَارَتْ مِنْهُمْ رِيَاحٌ آذَى بِذَلِكَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا. فَلَمَّا وَجَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِلْكَ الرِّيحَ قَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِذَا كَانَ هَذَا الْيَوْمُ فَاغْتَسِلُوا وَلْيَمَسَّ أَحَدُكُمْ أَفْضَلَ مَا يَجِدُ مِنْ دُهْنِهِ وَطِيبِهِ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: ثُمَّ جَاءَ اللَّهُ بِالْخَيْرِ وَلَبِسُوا غَيْرَ الصُّوفِ

352. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Amra b. Ebu Amra i Ikrimea: **"Neki ljudi iz Iraka su došli Ibn Abbasu i rekli: 'Smatraš li da je kupanje petkom obavezno?' 'Ne smatram,' – odgovorio je on – 'ali je to i čistije i bolje za onoga koji se je okupao, dok za onoga koji nije, nije ni bilo obavezno. Obavijestit ću vas kako se počelo s kupanjem: ljudi bi radili obučeni u vunenu odjeću. Nosili bi (terete) na svojim leđima, a džamija im je bila tijesna i imala nizak strop. Zapravo, bila je pokrivena palminim granama i lišćem. Jednog vrelog dana, Allahov Poslanik, s.a.v.s., iziđe (iz kuće) u džamiju, a ljudi oznojeni, u vunenoj odjeći, zaudaraju i smradom uznemiravaju jedni druge. Pošto osjeti smrad, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'O ljudi, kada dođe ovaj dan (petak), okupajte se i neka se svako od vas namiriše najboljim mirisom koji ima.'"** Ibn Abbas kaže: "Nakon što je Uzvišeni Allah objavio ono što je za ljude bolje,[532] ljudi više (petkom) ne rade. Kasnije, više

[531] Na samom početku objave Kur'ana ashabi nisu imali sluge, nego su lično radili i najteže fizičke poslove. Te poslove su radili do pred samu džumu. Uzeli bi abdest i tako znojavi odlazili u džamiju. Pošto su zaudarali, naređeno im je da se prije polaska u džamiju kupaju. Kasnije, kada su nabavili sluge, i kada više nisu radili teške fizičke poslove, nisu zaudarali znojem te nisu ni bili obavezni okupati se. Riječi: "Da ste se okupali." – izgovorio je Allahov Poslanik, s.a.v.s.

[532] *O vjernici, kad se u petak na namaz pozove, kupoprodaju ostavite i pođite da namaz obavite. To vam je bolje, neka znate!* (El-Džumu'a, 9)

nisu ni oblačili vunenu odjeću, počeli su proširivati džamije tako da je iz Iraka otišao dobar dio onoga čime su ljudi jedni druge uznemiravali."[533]

وَكُفُوا الْعَمَلَ وَوُسِّعَ مَسْجِدُهُمْ وَذَهَبَ بَعْضُ الَّذِي كَانَ يُؤْذِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا مِنَ الْعَرَقِ

353. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi,[534] kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Hasana, a on od Semurea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko (petkom) uzme abdest – to je dovoljno, a ako se okupa – to je bolje."**[535]

٣٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَوَضَّأَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَبِهَا وَنِعْمَتْ وَمَنِ اغْتَسَلَ فَهُوَ أَفْضَلُ

130. Onome ko želi primiti islam, kupanje je obavezno

١٣٠. بَاب فِي الرَّجُلِ يُسْلِمُ فَيُؤْمَرُ بِالْغُسْلِ

354. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir el-Abdi, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-Egarra,[536] on od Halife b. Husajna, da je njegov djed Kajs b. Asim kazao: **"Došao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s.,**

٣٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَبْدِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا الْأَغَرُّ عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ جَدِّهِ قَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[533] Zbog čega im je kupanje bilo naređeno, tako da danas te obaveze nema. Iz toga se zaključuje da je petkom dužan okupati se svako ko zaudara; onima koji ne zaudaraju, kupanje nije obavezno.

[534] Ebul-Velid Hišam b. Abdulmelik et-Tajalisi el-Bahili el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 227. godine po Hidžri.

[535] Na temelju ovoga hadisa, većina islamskih pravnika smatra da je petkom dovoljno uzeti abdest. Prema njihovom mišljenju, kupanje petkom je mustehab, a nije obavezno. Neki, pak, drže da je kupanje petkom obavezno i da je to uslov za valjanost džume, što nema utemeljenja. El-Mubarekfuri smatra da je najispravniji stav onih koji kažu da je kupanje petkom pritvrđeni sunnet.

[536] El-Egarr b. Sabah et-Temimi el-Minkari je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

želeći da primim islam, a on mi naredi da se okupam vodom i lotosom."[537]

أُرِيدُ الْإِسْلَامَ فَأَمَرَنِي أَنْ أَغْتَسِلَ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ

355. ISPRIČAO NAM JE Muhalled b. Halid, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Usejma b. Kulejba, on od svoga oca, a ovaj od njegovog djeda, koji je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: **"Primio sam islam, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., mi reče: 'Skloni sa sebe kosu nevjerništva i obrij glavu!'"**

٣٥٥. حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أُخْبِرْتُ عَنْ عُثَيْمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: قَدْ أَسْلَمْتُ. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلْقِ عَنْكَ شَعْرَ الْكُفْرِ يَقُولُ احْلِقْ. قَالَ و أَخْبَرَنِي آخَرُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِآخَرَ مَعَهُ: أَلْقِ عَنْكَ شَعْرَ الْكُفْرِ وَاخْتَتِنْ

Usejmov otac je rekao: "Obavijestio me je drugi ashab, a ne moj otac, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., drugu koji je bio s njim rekao: **'Skloni sa sebe kosu nevjerništva i osuneti se!'"**[538]

131. Žena će prvo oprati odjeću koju je nosila za vrijeme menzesa, pa tek onda u njoj klanjati

١٣١. بَاب الْمَرْأَةُ تَغْسِلُ ثَوْبَهَا الَّذِي تَلْبَسُهُ فِي حَيْضِهَا

356. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Abdussamed b. Abdulvahid, prenijevši od svog oca, on od Ummul-Husejne, tj. Ebu Bekr el-Adevijeve

٣٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَتْنِي أُمُّ الْحَسَنِ يَعْنِي جَدَّةَ أَبِي بَكْرٍ الْعَدَوِيِّ عَنْ مُعَاذَةَ قَالَتْ: سَأَلْتُ

[537] El-Hattabi kaže: "Po mišljenju većine učenjaka, kupanje prilikom prelaska na islam je mustehab, a nije obavezno. Neki učenjaci, kao što su Ahmed b. Hanbel i Ebu Sevr smatraju da je kupanje osobi koja prima islam vadžib. Kao dokaz za takvu tvrdnju pozivaju se na spomenuti hadis."

[538] Ovaj hadis, po Abadijevom mišljenju, ne upućuje na to da svako ko prima islam mora obrijati glavu. To se odnosilo na kosu koju su mušrici i nevjernici nosili kao znak pripadnosti nekoj nevjerničkoj skupini. Taj znak se razlikovao od mjesta do mjesta i od skupine do skupine. Brijanje tako oblikovane kose Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naredio onima koji pređu na islam.

Spomenuti hadis, po Abadiju, ukazuje na to da je svaki muškarac koji primi islam dužan osunetiti se. Međutim, ovaj hadis je, po mišljenju Abdurrahmana b. Ebu Hatima, Usajmov otac Kulejb prenio od svoga oca kao mursel-hadis. Osim toga, prenijela ga je i nepoznata osoba.

nene, da je Muaza kazala: **"Pitala sam Aišu za ženu koja krvlju menzesa uprlja odjeću. Ona reče: 'Oprat će je! A ako se sa nje (ni nakon pranja) ne izbriše trag krvi, neka to mjesto premaže šafranom.[539] Jednom prilikom, za života Allahovog Poslanika, s.a.v.s.,' – veli Aiša – 'ni poslije tri mjesečna ciklusa nisam prala svoju odjeću.'"**[540]

عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ الْحَائِضِ يُصِيبُ ثَوْبَهَا الدَّمُ. قَالَتْ: تَغْسِلُهُ، فَإِنْ لَمْ يَذْهَبْ أَثَرُهُ فَلْتُغَيِّرْهُ بِشَيْءٍ مِنْ صُفْرَةٍ. قَالَتْ: وَلَقَدْ كُنْتُ أَحِيضُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ حِيَضٍ لَا أَغْسِلُ لِي ثَوْبًا

357. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir el-Abdi, kog je obavijestio Ibrahim b. Nafi, prenijevši od Hasana b. Muslima, on od Mudžahida, da je Aiša rekla: **"Svaka od nas je imala samo jednu odjeću koju je nosila za vrijeme mjesečnog ciklusa. Ukoliko bi je uprljala manjom količinom krvi, pokvasila bi je pljuvačkom i istrla."**[541]

٣٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَبْدِيُّ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَعْنِي ابْنَ مُسْلِمٍ يَذْكُرُ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: مَا كَانَ لِإِحْدَانَا إِلَّا ثَوْبٌ وَاحِدٌ تَحِيضُ فِيهِ. فَإِنْ أَصَابَهُ شَيْءٌ مِنْ دَمٍ بَلَّتْهُ بِرِيقِهَا ثُمَّ قَصَعَتْهُ بِرِيقِهَا

358. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, njega je obavijestio Abdurrahman b.

٣٥٨. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا

---

[539] Iz ovog i hadisa koji slijede zaključujemo da je žena obavezna očistiti odjeću koju je nosila za vrijeme mjesečnog ciklusa, ukoliko je isprlja krvlju menzesa. Po Ibn Vehbovom mišljenju, odjeća uprljana krvlju menzesa, da bi se u njoj moglo klanjati, mora se oprati bez obzira da li bila uprljana manjom ili većom količinom krvi. On takvo mišljenje temelji na ovom i drugim hadisima u kojima stoji **da su žene pitale Allahovog Poslanika, s.a.v.s., mogu li klanjati u odjeći koju su nosile u vrijeme menzesa i koju su isprljale tom krvlju, a kojima je on odgovorio da mogu, ukoliko odjeću prethodno operu.** Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tako odgovorio, nije pitao da li je odjeća uprljana manjom ili većom količinom krvi.

[540] Nije je prala zbog toga što joj odjeća nije bila uprljana krvlju. To znači da nije smetnja ukoliko se klanja u odjeći koja je bila na ženi dok je imala menzes, a koju nije oprala ukoliko nije bila uprljana krvlju.

[541] Po El-Bejhekijevom mišljenju, tako se može postupiti samo kada je riječ o manjoj količini krvi. U slučaju veće količine krvi odjeća se mora oprati vodom. Da je El-Bejheki u pravu potvrđuje i Aišin hadis i u kom stoji: **"Svaka od nas je imala samo jednu odjeću koju je nosila za vrijeme mjesečnog ciklusa. Ako bi na njoj ugledala kap krvi, pljuvačkom bi je očistila."**

بَكَّارُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنِي جَدَّتِي قَالَتْ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَسَأَلَتْهَا امْرَأَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ عَنِ الصَّلَاةِ فِي ثَوْبِ الْحَائِضِ. فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: قَدْ كَانَ يُصِيبُنَا الْحَيْضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَلْبَثُ إِحْدَانَا أَيَّامَ حَيْضِهَا ثُمَّ تَطَهَّرُ فَتَنْظُرُ الثَّوْبَ الَّذِي كَانَتْ ت فِيهِ. فَإِنْ أَصَابَهُ دَمٌ غَسَلْنَاهُ وَصَلَّيْنَا فِيهِ. وَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَصَابَهُ شَيْءٌ تَرَكْنَاهُ وَلَمْ يَمْنَعْنَا ذَلِكَ مِنْ أَنْ نُصَلِّيَ فِيهِ. وَأَمَّا الْمُمْتَشِطَةُ فَكَانَتْ إِحْدَانَا تَكُونُ مُمْتَشِطَةً فَإِذَا اغْتَسَلَتْ لَمْ تَنْقُضْ ذَلِكَ وَلَكِنَّهَا تَحْفِنُ عَلَى رَأْسِهَا ثَلَاثَ حَفَنَاتٍ. فَإِذَا رَأَتِ الْبَلَلَ فِي أُصُولِ الشَّعْرِ دَلَكَتْهُ ثُمَّ أَفَاضَتْ عَلَى سَائِرِ جَسَدِهَا

Mehdi, prenijevši od Bekkara b. Jahjaa,[542] da je njegova nena kazala: **"Jednom prilikom sam ušla kod Ummu Seleme, pa je neka žena iz plemena Kurejš upita u vezi s klanjanjem u odjeći koja se nosila u vrijeme menzesa. Ummu Selema reče: 'Svaka od nas je, za vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prakticirala da, nakon završetka menzesa, pregleda odjeću koja je bila na njoj. Ako bi bila uprljana krvlju, oprala bi je i klanjala u njoj. Ukoliko ne bi bila uprljana krvlju, ne bismo je prale i ne bi nam smetalo da (u takvoj odjeći) klanjamo. Nijedna od nas, koja je imala upletenu kosu, nije je raspletala prilikom kupanja, nego bi samo na glavu izlila tri pregršti vode. Kada bi osjetila da joj je korijen kose mokar, malo bi je istrljala, a onda bi oprala ostali dio tijela."**[543]

٣٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ: سَمِعْتُ امْرَأَةً تَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ تَصْنَعُ إِحْدَانَا بِثَوْبِهَا إِذَا

359. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Fatime b. Munzir, da je Esma b. Ebu Bekr kazala: **"Jednom prilikom sam čula neku ženu kada je upitala Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Kako će žena postupiti s odjećom (koju je nosila za vrijeme menzesa)? Hoće li, kada joj**

[542] Bekkar b. Jahja je kao ravija nedovoljno poznat. Pripadao je osmoj generaciji.

[543] Većina učenjaka smatra da žena (prilikom kupanja od džunupluka ili poslije mjesečnog ciklusa) ne mora rasplitati kose. Dovoljno je da svu kosu tri puta polije vodom. Ahmed b. Hanbel, Tavus i Hasan el-Basri smatraju da je dužna rasplesti kosu prilikom kupanja poslije mjesečnog ciklusa, a da je ne mora rasplitati prilikom kupanja od džunupluka. To mišljenje nema valjanog utemeljenja.

prođe menzes, klanjati u njoj?' On reče: 'Pogledat će, pa ako na njoj primijeti krv, nek je istrlja vodom, a neka ostali dio odjeće, gdje je ne vidi, poprska vodom i neka klanja u njoj.'"

رَأَتِ الطُّهْرَ أَتُصَلِّي فِيهِ؟ قَالَ: تَنْظُرُ فَإِنْ رَأَتْ فِيهِ دَمًا فَلْتَقْرُصْهُ بِشَيْءٍ مِنْ مَاءٍ وَلْتَنْضَحْ مَا لَمْ تَرَ وَلْتُصَلِّ فِيهِ

360. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, on od Fatime b. Munzir, da je Esma b. Ebu Bekr kazala: **"Neka žena upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Allahov Poslaniče, kako će žena postupiti kada joj krv menzesa uprlja odjeću?' On reče: 'Ako uprlja (odjeću) krvlju menzesa, neka to mjesto istre, potom neka ga poprska vodom, a onda neka klanja u njoj.'"**

٣٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهَا قَالَتْ: سَأَلَتِ امْرَأَةٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا إِذَا أَصَابَ ثَوْبَهَا الدَّمُ مِنَ الْحَيْضَةِ كَيْفَ تَصْنَعُ؟ قَالَ: إِذَا أَصَابَ إِحْدَاكُنَّ الدَّمُ مِنَ الْحَيْضِ فَلْتَقْرُصْهُ ثُمَّ لِتَنْضَحْهُ بِالْمَاءِ ثُمَّ لِتُصَلِّ.

361. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad. Musedded nam je, također, ispričao prenijevši od Isaa b. Junusa. A ispričao nam je i Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Hišama – slično prethodnom hadisu. Njih dvojica su (Musedded i Musa), kazali (da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao i ovo): **"Istri krv, potom to mjesto isperi vodom, a onda ostatak odjeće poprskaj vodom."**

٣٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ ح. و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامٍ بِهَذَا الْمَعْنَى قَالَا: حُتِّيهِ ثُمَّ اقْرُصِيهِ بِالْمَاءِ ثُمَّ انْضَحِيهِ

362. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja b. Seid el-Kattan, prenijevši od Sufjana, on od El-Haddada, ovaj od Adija b. Dinara, da Ummu Kajs b. Mihsan kaže: **"Upitala sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., o krvi menzesa koja se nađe na odjeći. On**

٣٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ الْقَطَّانَ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَدَّادُ حَدَّثَنِي عَدِيُّ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ تَقُولُ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ

reče: 'Ostruži je drvetom, a onda to mjesto isperi vodom i lotosom."[544]

363. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibn Ebu Nedžiha, on od Ataa, da je Aiša kazala: **"Svaka od nas je imala po žensku košulju koju bismo oblačile za vrijeme menzesa i kada bismo bile džunub. Kada bi na njoj vidjela kap krvi, istrljala bih je pljuvačkom."**

364. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njega je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Isaa b. Talhe, da je Ebu Hurejre kazao: **"Havla b. Jesar je došla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekla: 'Allahov Poslaniče, ja imam samo jednu odjeću. Nju oblačim i za vrijeme menzesa, pa šta da činim?' On reče: 'Kada se završi menzes, operi je, a onda klanjaj u njoj.' Ona opet upita: 'A šta ako ne uspijem (u potpunosti) odstraniti trag krvi?' On odgovori: 'Dovoljno ti je da ga opereš. Njen trag ti neće smetati.'"**[545]

132. O klanjanju u odjeći u kojoj je spolno općeno sa ženom

365. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Hammad el-Misri, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Suvejda b.

دَمِ الْحَيْضِ يَكُونُ فِي الثَّوْبِ. قَالَ: حُكِّيهِ بِضِلْعٍ وَاغْسِلِيهِ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ

٣٦٣. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَدْ كَانَ يَكُونُ لِإِحْدَانَا الدِّرْعُ فِيهِ تَحِيضُ وَفِيهِ تُصِيبُهَا الْجَنَابَةُ ثُمَّ تَرَى فِيهِ قَطْرَةً مِنْ دَمٍ فَتَقْصَعُهُ بَرِيقَهَا

٣٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ حَوْلَةَ بِنْتَ يَسَارٍ أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُ لَيْسَ لِي إِلَّا ثَوْبٌ وَاحِدٌ وَأَنَا أَحِيضُ فِيهِ فَكَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: إِذَا طَهُرْتِ فَاغْسِلِيهِ ثُمَّ صَلِّي فِيهِ. فَقَالَتْ فَإِنْ لَمْ يَخْرُجِ الدَّمُ؟ قَالَ: يَكْفِيكِ غَسْلُ الدَّمِ وَلَا يَضُرُّكِ أَثَرُهُ

١٣٢. بَاب الصَّلَاةِ فِي الثَّوْبِ الَّذِي يُصِيبُ أَهْلَهُ فِيهِ

٣٦٥. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ حَمَّادٍ الْمِصْرِيُّ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُدَيْجٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ: أَنَّهُ

[544] U to doba lotosovo drvo i još neke biljke služile su kao sredstvo za pranje. Danas se umjesto toga koriste deterdženti.

[545] U senedu ovog hadisa je Ibn Lehia, koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab prenosilac.

سَأَلَ أُخْتَهُ أُمَّ حَبِيبَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي الثَّوْبِ الَّذِي يُجَامِعُهَا فِيهِ؟ فَقَالَتْ: نَعَمْ، إِذَا لَمْ يَرَ فِيهِ أَذًى

Kajsa, on od Muavije b. Hadidža, a on od Muavije b. Ebu Sufjana, koji je pitao svoju sestru Ummu Habibu, Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., suprugu: **"Je li Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao u odjeći u kojoj je sa tobom imao spolni odnos?" "Jeste," – odgovori ona – "ukoliko na njoj ne bi primijetio nečist."**[546]

١٣٣. بَاب الصَّلَاةِ فِي شُعُرِ النِّسَاءِ

133. O klanjanju u ženskom ogrtaču

٣٦٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا الْأَشْعَثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُصَلِّ فِي شُعُرِنَا أَوْ فِي لُحُفِنَا. قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: شَكَّ أَبِي

366. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz,[547] kog je obavijestio njegov otac,[548] prenijevši od Eš'asa, on od Muhammeda b. Sirina, on od Abdullaha b. Šekika, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije klanjao u našim ogrtačima ili u našim prekrivačima."**[549] Ubejdullah kaže: "Ovo je nedoumica moga oca."

٣٦٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ

367. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Sulejman b. Harb, preni-

---

[546] Ukoliko na njemu ne bi primijetio spermu ili trag vlažnosti koja izlazi iz spolnog organa žene za vrijeme spolnog općenja. Neki učenjaci su, na osnovu ovoga hadisa, utvrdili da su sperma muškarca i vlažnost koja izlazi iz spolnog organa žene za vrijeme spolnog odnosa nečisti.

[547] Ubejdullah b. Muaz b. Muaz b. Nadr b. Hassan el-Anberi Ebu Amr el-Basri je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je desetoj generaciji.

[548] Muaz b. Muaz b. Nadr b. Hassan el-Anberi Ebul-Musenna el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 296. godine po Hidžri.

[549] Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije klanjao u ženskim i na ženskim prekrivačima i ogrtačima iz bojazni da nisu bili isprljani krvlju menzesa.

jevši od Hammada,[550] on od Hišama,[551] on od Ibn Sirina, da je Aiša kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije klanjao u našim prekrivačima."**

هِشَامٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يُصَلِّ فِي مَلَاحِفِنَا.

Hammad prenosi da je Seid b. Ebu Sadake kazao: "Upitao sam Muhammeda (Ibn Sirina) za ovaj hadis. Nije mi ga ispričao, nego je rekao: 'Ja sam ga poodavno čuo, tako da sada ne znam od koga sam ga čuo, a nije mi poznato ni da li sam ga čuo od sigurnog ili nesigurnog prenosioca. Pitaj u vezi s tim nekog drugog (učenjaka).'"

قَالَ حَمَّادٌ: وَسَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ أَبِي صَدَقَةَ قَالَ: سَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْهُ فَلَمْ يُحَدِّثْنِي وَقَالَ: سَمِعْتُهُ مُنْذُ زَمَانٍ، وَلَا أَدْرِي مِمَّنْ سَمِعْتُهُ، وَلَا أَدْرِي أَسَمِعْتُهُ مِنْ ثَبْتٍ أَوْ لَا. فَسَلُوا عَنْهُ

134. O povlastici u tome

١٣٤. بَاب فِي الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

368. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah b. Sufjan, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka eš-Šejbanija,[552] on od Abdullaha b. Šeddada, da je Mejmuna kazala: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao u ogrtaču koji bi neka od njegovih supruga oblačila za vrijeme menzesa."**

٣٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ بْنِ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ الشَّيْبَانِيِّ سَمِعَهُ مِنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَدَّادٍ يُحَدِّثُهُ عَنْ مَيْمُونَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى وَعَلَيْهِ مِرْطٌ وَعَلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ مِنْهُ وَهِيَ حَائِضٌ وَهُوَ يُصَلِّ وَهُوَ عَلَيْهِ

369. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki b. Džerrah, prenijevši od Talhe b. Jahjaa, on od Ubejdullaha b. Utbea, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je znao klanjati noću dok sam ja, imajući menzes, spavala pored njega.**

٣٦٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ أَخْبَرَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[550] Hammad b. Seleme b. Dinar Ebu Seleme el-Basri je pouzdan prenosilac i pobožan čovjek. Bio je jedan od najpouzdanijih ljudi. Pred kraj života je posenilio. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 167. godine po Hidžri.

[551] Hišam b. Urve b. Zubejr b. Avvam.

[552] Ebu Ishak Sulejman b. Ebu Sulejman eš-Šejbani el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Umro je kada mu je bilo, otprilike, četrdeset godina.

Na meni je bio jedan dio moga ogrtača, a na njemu drugi."[553]

وَسَلَّمَ يُصَلِّ بِاللَّيْلِ وَأَنَا إِلَى جَنْبِهِ وَأَنَا حَائِضٌ وَعَلَيَّ مِرْطٌ لِي وَعَلَيْهِ بَعْضُهُ.

135. O spermi koja uprlja odjeću

١٣٥. بَاب الْمَنِيِّ يُصِيبُ الثَّوْبَ

370. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, prenijevši od Šu'bea, on od Hakema, on od Ibrahima, a on od Hemmama b. Harisa,[554] **koji jednom bijaše Aišin gost, pa je u snu ejakulirao.[555] Aišina sluškinja ga vidje kako pere trag sperme sa svoje odjeće (ili: kako pere svoju odjeću) i obavijesti Aišu, koja (mu) reče: 'Ja sam je (spermu) potirala[556] s odjeće Allahovog Poslanika, s.a.v.s.'"** Prenio ga je i El-A'meš kao što ga je prenio i Hakem.

٣٧٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ: أَنَّهُ كَانَ عِنْدَ عَائِشَةَ فَاحْتَلَمَ فَأَبْصَرَتْهُ جَارِيَةٌ لِعَائِشَةَ وَهُوَ يَغْسِلُ أَثَرَ الْجَنَابَةِ مِنْ ثَوْبِهِ أَوْ يَغْسِلُ ثَوْبَهُ. فَأَخْبَرَتْ عَائِشَةَ فَقَالَتْ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَأَنَا أَفْرُكُهُ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ الْأَعْمَشُ كَمَا رَوَاهُ الْحَكَمُ

371. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Hammad, prenijevši od Ibrahima, a on od El-Esveda, da je Aiša kazala: **"Ja bih potrla spermu s**

٣٧١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ

---

[553] Iz ovih hadisa imam En-Nevevi izvlači sljedeće zaključke: 1) da se odjeća koju je žena oblačila za vrijeme mjesečnog ciklusa smatra čistom, osim onog dijela na kome se vidi krv ili kakva druga nečist. 2) da je dozvoljeno klanjati ogrnut čistim dijelom ogrtača iako je uprljani dio na osobi koja ima mjesečni ciklus. 3) da je dozvoljeno klanjati pored osobe koja ima mjesečni ciklus.

[554] Hemmam b. Haris b. Kajs b. Amr en-Nehai el-Kufi je bio pouzdan prenosilac i pobožan čovjek. Pripadao je drugoj generaciji – generaciji starijih tabiina.

[555] U ovom hadisu stoji da je to bio Hemmam b. Haris, dok u Muslimovom da je to bio Abdullah b. Šihab el-Havlani. Hadiski učenjaci nalaze kompromis između ova dva predanja tako što tvrde da se to dogodilo obojici i da se radi o dva različita slučaja.

[556] Dakle, **sačekala bih dok se sperma osuši na Poslanikovoj, s.a.v.s., odjeći pa bih je onda istrla, a odjeću ne bih prala.**

odjeće Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i on bi u njoj klanjao."[557]

Ebu Davud kaže: "Sa Hammadom se (u prenošenju) slažu i Mugire, Ebu Ma'šer i Vasil."

أَفْرُكُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُصَلِّي فِيهِ.

قَالَ أَبُو داود: وَافَقَهُ مُغِيرَةُ وَأَبُو مَعْشَرٍ وَوَاصِلٌ

372. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli kog je obavijestio Zuhejr. A također nam je ispričao i Muhammed b. Ubejd b. Hisab el-Basri, kog je obavijestio Sulejm b. Ahdar, isti smisao, a

٣٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ حِسَابٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمٌ يَعْنِي ابْنَ أَخْضَرَ الْمَعْنَى وَالْإِخْبَارُ فِي حَدِيثِ

---

[557] Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, kaže: "Učenjaci su se razišli u vezi s tim da li je sperma čista."

Malik i Ebu Hanife smatraju da nije čista, s tim što Ebu Hanife smatra da je dovoljno, prilikom čišćenja, da se ona samo istre ako je osušena. Malik smatra da se mora oprati, bez obzira da li je osušena ili vlažna.

Lejs smatra da nije čista, ali se, po njemu, namaz ne bi morao obnoviti ukoliko bismo klanjali u takvoj odjeći. Hasan smatra da ne treba obnavljati namaz ukoliko bi sperma bila na odjeći, pa makar i u većoj količini, a obnovit će se ukoliko bi ona bila na tijelu, makar je bilo i u manjoj količini.

Većina učenjaka smatra da je sperma u osnovi čista. Takav stav se prenosi i od Alije b. Ebu Taliba, Ibn Omera, Sa'da b. Ebu Vekkasa i Aiše, te Ahmeda b. Hanbela i Ebu Davuda.

Oni koji smatraju da je sperma u osnovi nečista, kao podlogu uzimaju hadise u kojima se naglašava da se odjeća uprljana spermom, obavezno mora oprati. Dok, kao podloga, onima koji smatraju da je sperma čista, služe hadisi u kojima se kaže da je spermu dovoljno samo istrugati.

Na osnovu ovog i drugih hadisa koji su zabilježeni u *Sunenima*, neki su ustvrdili da je sperma nečista i da je treba oprati.

Ibn Hadžer el-Askalani, u komentaru Buharijevog *Sahiha*, kaže: "Ne postoji kolizija između hadisa u kojima se naglašava pranje sperme i onih u kojima se preporučuje njeno otiranje. Hadisi u kojima se govori o istiranju sperme jasan su dokaz da je ona čista, dok hadisi u kojima se govori o njenom pranju ukazuju na ono što je bolje i efdalnije. Tako misle Šafija i Ahmed."

Ebu Hanife smatra da se u hadisima u kojima je riječ o istiranju sperme misli na spermu koja se osušila, dok se u hadisima u kojima se naglašava njeno pranje misli na onu koja je vlažna, te je nije moguće ostrugati, nego je treba oprati.

njima je prenio Amr b. Mejmun b. Mehran, od Sulejmana b. Jesara, da je Aiša kazala **da je prala spermu s odjeće Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a onda bi vidjela na njemu fleke.**[558]

سُلَيْمٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: إِنَّهَا كَانَتْ تَغْسِلُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: ثُمَّ أَرَى فِيهِ بُقْعَةً أَوْ بُقَعًا

136. O mokraći muškog djeteta koja pokvasi odjeću

١٣٦. بَاب بَوْلِ الصَّبِيِّ يُصِيبُ الثَّوْبَ

373. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbea b. Mes'uda, **da je Ummu Kajs b. Mihsan[559] došla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sa sinom (koji je bio mali) i još nije bio počeo jesti drugu hranu (osim majčinog mlijeka). Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga stavi u svoje krilo, a on se pomokri na njegovu odjeću. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatraži vode i poprska po umokrenom dijelu odjeće, a nije je oprao."**

٣٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ: أَنَّهَا أَتَتْ بِابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حِجْرِهِ فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ

374. ISPRIČALI SU NAM Musedded b. Muserhed i Er-Rebi' b. Nafi Ebu Tevbe, prenijevši od Ebul-Ahvesa, a on od Simaka, on od Kabusa, da je Lubaba b. Haris[560] kazala: **"Husejn, Alijin sin, je jednom prilikom bio u krilu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.,**

٣٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ وَالرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَبُو تَوْبَةَ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ قَابُوسَ عَنْ لُبَابَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ قَالَتْ: كَانَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَالَ عَلَيْهِ.

---

[558] Ta različitost boja je bila primjetna između mokrog i suhog dijela odjeće.

[559] Ummu Kajs b. Mihsan el-Esedija je poznata sahabijka. Ona je sestra Ukašea b. Mihsana. Neki kažu da se zvala Amina. Prenijela je više hadisa od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[560] Lubaba b. Haris b. Hazn el-Hilalije Ummul-Fadl je bila supruga Abbasa b. Abdulmuttaliba, amidže Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ona je bila Mejmunina sestra, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge. Ibn Hibban kaže da je umrla poslije Abbasa, za vrijeme Osmanovog hilafeta.

فَقُلْتُ: الْبَسْ ثَوْبًا وَأَعْطِنِي إِزَارَكَ حَتَّى أَغْسِلَهُ. قَالَ: إِنَّمَا يُغْسَلُ مِنْ بَوْلِ الْأُنْثَى وَيُنْضَحُ مِنْ بَوْلِ الذَّكَرِ

i pomokrio se. Rekla sam: 'Obuci drugu odjeću, a daj mi tvoj ogrtač da ga operem.' On reče: 'Nema potrebe, pere se samo od djevojčicine mokraće, od dječakove se samo poprska.'"[561]

٣٧٥. حَدَّثَنَا مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى وَعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيُّ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنِي مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ حَدَّثَنِي أَبُو السَّمْحِ قَالَ: كُنْتُ أَخْدِمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَغْتَسِلَ قَالَ: وَلِّنِي قَفَاكَ. قَالَ فَأُوَلِّيهِ قَفَايَ فَأَسْتُرُهُ بِهِ. فَأُتِيَ بِحَسَنٍ أَوْ حُسَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَبَالَ عَلَى صَدْرِهِ.

375. ISPRIČALI SU NAM Mudžahid b. Musa i Abbas b. Abdulazim el-Anberi, prenijevši od Abdurrahmana b. Mehdija, on od Jahjaa b. Velida, on od Muhilla b. Halifea,[562] da je Ebus-Semh[563] kazao: **"Služio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s. Kada bi se htio okupati, rekao bi: 'Okreni svoja leđa prema meni.' Tako bih ga zaklonio. Jednom prilikom mu je donijet Hasan ili Husejn, r.a., koji ga je umokrio po grudima. Htjedoh da mu ih operem, a on reče: 'Samo se ispira mokraća djevojčice, a**

[561] Aiša veli: **"Ljudi su malu djecu donosili Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kako bi im proučio dovu. Tako mu je donesen dječak pa se pomokrio u Poslanikovo, s.a.v.s., krilo. Poslanik je zatražio vode i poprskao po dijelu odjeće koja je bila umokrena, a nije je oprao."** (Buhari i Muslim)

Ata, Hasan, Zuhri i Ishak b. Vehb smatraju da će se po mokraći muškog djeteta samo poprskati vodom, dok se mokraća ženskog djeteta mora isprati. Šafija i Evzaija smatraju da je dovoljno poprskati vodom po dijelu odjeće koja je umokrena, svejedno da li ju je umokrilo muško ili žensko dijete. Svoj stav temelje na tematskom hadisu, služeći se analogijom u pogledu ženskog djeteta. Vele da ako je dovoljno poprskati po mokraći muškog, također je dovoljno i po mokraći ženskog, jer nema razlike među njima.

Ebu Hanife i Malik, prema nekim rivajetima, smatraju da treba isprati mokraću i muškog i ženskog djeteta. Po njima, ako je mokraća ženskog djeteta nečista, sasvim je logično da bude i mokraća muškog, jer ne postoji razlika među njima. Oni Poslanikove, s.a.v.s., riječi: ***Jundehu bevlu gulam*** shvaćaju u smislu: **"Isprat će se mokraća dječaka."** Neki drže da je prvi stav najispravniji.

[562] Muhill b. Halife et-Tai el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji.

[563] Ebus-Semh je bio jedan od sluga Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Neki vele da mu je bilo ime Ijad. On je od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenio samo jedan hadis.

po mokraći dječaka dovoljno je poprskati vodom.'"[564]

Abbas kaže: "Ispričao nam je Jahja b. Velid." Ebu Davud je rekao: "A on Ebuz-Zerra." Harun b. Temim je prenio da je Hasan kazao: "Sve mokraće su jednake."

فَجِئْتُ أَغْسِلُهُ فَقَالَ: يُغْسَلُ مِنْ بَوْلِ الْجَارِيَةِ وَيُرَشُّ مِنْ بَوْلِ الْغُلَامِ.

قَالَ عَبَّاسٌ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ الْوَلِيدِ قَالَ أبو داود وَهُوَ أَبُو الزَّعْرَاءِ قَالَ هَارُونُ بْنُ تَمِيمٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ: الْأَبْوَالُ كُلُّهَا سَوَاءٌ

376. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Ebu Arubea, on od Katadea, on od Ebu Harba b. Ebul-Esveda, on od svoga oca, da je Alija, r.a., kazao: **"Mokraća djevojčice će se oprati, a po mokraći dječaka koji još ne jede drugu hranu (osim majčinog mlijeka) samo će se poprskati vodom."**

٣٧٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: يُغْسَلُ مِنْ بَوْلِ الْجَارِيَةِ وَيُنْضَحُ مِنْ بَوْلِ الْغُلَامِ مَا لَمْ يَطْعَمْ.

377. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Muaz b. Hišam, prenijevši od svog oca, on od Katadea, on od Ebu Harba b. Ebul-Esveda, on od svoga oca, a on od Alije b. Ebu Taliba, r.a., da je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao – a onda je spomenuo, po smislu, hadis sličan prethodnom, s tim što (Hišam) nije spomenuo: **"...koje ne jede drugu hranu (osim majčinog mlijeka)."** On je dodao da je Katade kazao: "Ovo (tj. prskanje po mokraći) važi i za mušku i za žensku djecu koja ne jedu drugu hranu (osim majčinog mlijeka), a kada počnu jesti drugu hranu, onda će se prati mokraća i jednih i drugih."

٣٧٧. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ وَلَمْ يَذْكُرْ مَا لَمْ يَطْعَمْ. زَادَ قَالَ قَتَادَةُ: هَذَا مَا لَمْ يَطْعَمَا الطَّعَامَ فَإِذَا طَعِمَا غُسِلَا جَمِيعًا

378. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Amr b. Ebul-Hadžadž Ebu Ma'mer, kog je

٣٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَبِي الْحَجَّاجِ أَبُو مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ:

[564] Ovaj hadis su zabilježili i El-Bezzar u *Musnedu*, En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*, Ibn Huzejme u *Sahihu* i Hakim u *Mustedreku*. El-Buhari ovaj hadis smatra dobrim.

obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Junusa, on od Hasana,[565] a on od svoje majke,[566] **da je vidjela Ummu Selemu kad sipa vodu po mokraći dječaka koji nije jeo drugu hranu (osim majčinog mlijeka). A kada je počeo jesti drugu hranu, njegovu je mokraću ispirala. Ispirala je i mokraću djevojčice."**[567]

إِنَّهَا أَبْصَرَتْ أُمَّ سَلَمَةَ تَصُبُّ الْمَاءَ عَلَى بَوْلِ الْغُلَامِ مَا لَمْ يَطْعَمْ فَإِذَا طَعِمَ غَسَلَتْهُ، وَكَانَتْ تَغْسِلُ بَوْلَ الْجَارِيَةِ

137. O čišćenju zemlje koja se onečisti mokraćom

١٣٧. بَاب الْأَرْضِ يُصِيبُهَا الْبَوْلُ

379. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Amr b. es-Serh, Ibn Abde i drugi – a ovo je Ibn Abdeov tekst – prenijevši od Sufjana, on od Ez-Zuhrija, on od Seida el-Musejjeba, da je Ebu Hurejre rekao: **"Jednom prilikom neki beduin uđe u džamiju, dok je Allahov Poslanik, s.a.v.s., još sjedio. Tu klanja dva rekata, a onda reče: *'Allahummer-hamni ve Muhammeda vela terham meana ehada/Allahu, smiluj se meni i Muhammedu i nemoj se smilovati***

٣٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ وَابْنُ عَبْدَةَ فِي آخَرِينَ وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ عَبْدَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ أَعْرَابِيًّا دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ، فَصَلَّى، قَالَ ابْنُ عَبْدَةَ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ قَالَ: اللهُ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلَا تَرْحَمْ مَعَنَا أَحَدًا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ

---

[565] Hasan b. Ebu Hasan el-Basri Ebu Seid, čijem je ocu bilo ime Jesar, rođen je, po Ibn Sa'dovom mišljenju, dvije godine prije smrti drugog halife, Omera b. Hattaba. On je pouzdan prenosilac hadisa, šerijatski pravnik i veoma vrijedan i poznat čovjek. Vidio je ashabe: Aliju, Talhu i Aišu. Prenio je mnogo mudelles-hadisa. Prenio je hadise od ashaba: Ubeja b. Ka'ba, Sa'da b. Ubadea i Omera b. Hattaba, koje uopće nije zatekao, i od Sevbana, Ammara b. Jasira, Ebu Hurejrea, Osmana b. Ebul-Asa i Ma'kala b. Sinana, od kojih nije slušao hadise. El-Bezzar kaže da je prenosio hadise od onih od kojih ih nije čuo koristeći se izrazima ***haddesena*** (ispričao nam je) i ***hatabena*** (pripovijedao nam je). Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 110. godine po Hidžri. Kada je umro, imao je blizu devedeset godina.

[566] Majka mu se zvala Hajrija. Bila je štićenica Ummu Seleme, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge.

[567] Ovaj hadis je zabilježio i El-Bejheki, u nešto drugačijem obliku, isto kao mevkuf-hadis i ocijenio ga sahih-hadisom.

više nikome.' **Čuvši to, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Obilje si ograničio samo na sebe.' Malo nakon toga, on se pomokri u kutu džamije. Ljudi pohitaše prema njemu,[568] ali ih Vjerovjesnik, s.a.v.s., spriječi, rekavši: 'Poslani ste da olakšavate, a ne da otežavate. Na ono mjesto samo izlijte kofu vode (ili je kazao: veliku kofu vode).'"[569]**

تَحَجَّرْتَ وَاسِعًا. ثُمَّ لَمْ يَلْبَثْ أَنْ بَالَ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ. فَأَسْرَعَ النَّاسُ إِلَيْهِ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: إِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ. صُبُّوا عَلَيْهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ أَوْ قَالَ ذَنُوبًا مِنْ مَاءٍ.

380. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Džerir b. Hazim, prenijevši od Abdulmelika b. Umejra, da je Abdullah b. Ma'kil b. Mukarrin[570] kazao: **"Neki beduin je klanjao u Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., prisustvu..."** – a onda je spomenuo istu priču, u kojoj je kazao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Izbacite zemlju na koju je mokrio, a onda na mjesto gdje je bila zemlja izlijte vodu."**

٣٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الْمَلِكِ يَعْنِي ابْنَ عُمَيْرٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلِ بْنِ مُقَرِّنٍ قَالَ: صَلَّى أَعْرَابِيٌّ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ. قَالَ فِيهِ: وَقَالَ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خُذُوا مَا بَالَ عَلَيْهِ مِنَ التُّرَابِ فَأَلْقُوهُ وَأَهْرِيقُوا عَلَى مَكَانِهِ مَاءً.

قَالَ أَبُو دَاوُد: هُوَ مُرْسَلٌ. ابْنُ مَعْقِلٍ لَمْ يُدْرِكِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je mursel, jer Ibn Ma'kil nije zatekao Vjerovjesnika, s.a.v.s."

---

[568] U El-Buharijevom predanju stoji: **"Ljudi ga htjedoše spriječiti u tome, ali im Vjerovjesnik, s.a.v.s., zabrani."**

[569] Imam El-Hattabi kaže: "Ovaj hadis je dokaz da će nečistoća biti uklonjena ako se na nju izlije velika količina vode i ako se nakon toga ne bude primjećivao trag ili osjećao smrad. I Ibn Dekik el-Id, na temelju ovoga hadisa, smatra da će nečistoća biti očišćena sa zemlje ako se na nju izlije velika količina vode. Po njegovom mišljenju, tu zemlju nije potrebno uklanjati da bi se očistila. Neki učenjaci smatraju da je, ipak, potrebno ukloniti i zemlju na kojoj je nečistoća, pozivajući se na hadis Abdullaha b. Mak'kila koji slijedi.

[570] Abdullah b. Ma'kil b. Mukarrin el-Muzeni Ebul-Velid el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. On je tabiin. Umro je 88. godine po Hidžri.

138. Zemlja postaje čista kada se osuši

381. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih,[571] kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Hamze b. Abdullaha b. Omera, da je Ibn Omer rekao: **"U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., noću sam (često) spavao u džamiji. Bio sam mladić i neoženjen. Psi su (u to vrijeme) ulazili u džamiju i izlazili iz nje, mokrili po njoj,[572] ali ta mjesta nisu polivali."[573]**

١٣٨. بَاب فِي طُهُورِ الْأَرْضِ إِذَا يَبِسَتْ

٣٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ ابْنُ عُمَرَ: كُنْتُ أَبِيتُ فِي الْمَسْجِدِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُنْتُ فَتًى شَابًّا عَزَبًا وَكَانَتِ الْكِلَابُ تَبُولُ وَتُقْبِلُ وَتُدْبِرُ فِي الْمَسْجِدِ فَلَمْ يَكُونُوا يَرُشُّونَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ

139. Kada nečistoća zahvati rubove odjeće

382. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Muhammeda b. Umarea b. Amra b. Hazma, on od Muhammeda b. Ibrahima, da je majka

١٣٩. بَاب فِي الْأَذَى يُصِيبُ الذَّيْلَ

٣٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أُمِّ وَلَدِ لِإِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ

---

[571] Ahmed b. Salih el-Masri Ebu Džafer et-Taberi je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. En-Nesai ga je kritizirao, navodno, zbog nekih njegovih previda, a prenio je i od Ibn Meina da ga je on smatrao lašcem. Međutim, Ibn Hibban tvrdi da je on kritizirao Ahmeda b. Saliha eš-Šemunija, te da je En-Nesai pomislio da je on kritizirao Ahmeda b. Saliha et-Taberija. Umro je 248. godine po Hidžri.

[572] U El-Buharijevom predanju stoji da su psi, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ulazili u džamiju i izlazili iz nje, ali ne stoji da su mokrili po njoj.

[573] Abadi smatra da ovaj hadis ukazuje na to da zemlja na kojoj je nečist, kada je sunce i vjetar osuše, postaje čista, ukoliko se nakon toga na njoj ne bude primjećivao trag nečistoće i ne bude se osjećao smrad. Ebu Kilabe kaže: "Sušenjem, zemlja postaje čista." Ebu Hanife i Muhammed b. Hasan kažu: "Sunce je otklonilo nečistoću sa zemlje ako je uklonilo njen trag." Eš-Šafi i Ahmed b. Hanbel smatraju da nečistoću sa zemlje može otkloniti samo voda.

أَنَّهَا سَأَلَتْ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنِّي امْرَأَةٌ أُطِيلُ ذَيْلِي وَأَمْشِي فِي الْمَكَانِ الْقَذِرِ. فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُطَهِّرُهُ مَا بَعْدَهُ

Ibrahim b. Abdurrahman b. Avfovog sina[574] ispričala Ummu Selemi, Vjerovjesnikovoj, s.a.v.s., supruzi: **"Ja nosim dugu odjeću a ona se vuče i po prljavim mjestima." Ummu Selema reče: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Očistit će ga ono poslije njega.'"**[575]

٣٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ وَأَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَا أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لَنَا طَرِيقًا إِلَى الْمَسْجِدِ مُنْتِنَةً فَكَيْفَ نَفْعَلُ إِذَا مُطِرْنَا؟ قَالَ: أَلَيْسَ بَعْدَهَا طَرِيقٌ هِيَ أَطْيَبُ مِنْهَا؟ قَالَتْ قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: فَهَذِهِ بِهَذِهِ

383. ISPRIČALI SU NAM Abdullah b. Muhammed en-Nufejli i Ahmed b. Junus, koje je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Abdullaha b. Isaa, on od Musaa b. Abdullaha b. Jezida, da je neka žena iz plemena Benu Abduleshel[576] kazala: **"Allahov Poslaniče, jedan dio našeg puta do džamije je nečist. Šta da činimo kada padne kiša?" On reče: "Zar poslije njega ne dolazi dio puta koji je čist?" "Dolazi." – odgovori ona, a Poslanik kaza: "Taj (dio puta) će očistiti ono (što se na prethodnom dijelu uprlja)."**

١٤٠. بَاب فِي الْأَذَى يُصِيبُ النَّعْلَ

140. Čišćenje obuće koja se isprlja nečistoćom

٣٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ ح. وَحَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ مَزْيَدٍ أَخْبَرَنِي أَبِي ح. وَحَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ

384. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ebul-Mugire. A ispričao nam je i Abbas b. Velid b. Mezid, kog je

[574] Ona se zvala Hamida. Spada u kategoriju prenosilaca koji zadovoljavaju, tj. makbul su. Pripadala je četvrtoj generaciji, tj. generaciji mlađih tabiina.

[575] To znači: "Dio tvoje odjeće koja se vuče po zemlji, a koji se isprljao dok ideš po prljavom i smrdljivom dijelu puta, očistit će onaj dio čistog puta kada se bude vukla po njemu." Šafija kaže da to važi samo za osušenu nečist koja se prikači za odjeću dok se ide suhim putem. Ako se, pak, odjeća uprlja mokrom nečisti, poput krvi i mokraće, onda se mora oprati jer se neće očistiti ako se bude vukla po zemlji, makar ta zemlja bila i suha. U tome se sa njim slažu svi učenjaci.

[576] Ibnul-Esir, u djelu *Usudul-gabe fi ma'rifetis-sahabe*, smatra da je ova žena bila ashab. To što joj je ime nepoznato ne umanjuje vrijednost hadisa, imajući u vidu da su svi ashabi, bez izuzetka, pouzdani.

obavijestio njegov otac. Također nam je ispričao i Mahmud b. Halid, prenijevši od Omera b. Abdulvahida, isti smisao, on od El-Evzaija, da je Seid b. Ebu Seid el-Makburi ispričao od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako mestvom ugazite u nečistoću, možete je očistiti zemljom."**[577]

خَالِدٍ أَخْبَرَنَا عُمَرُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الْوَاحِدِ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ الْمَعْنَى قَالَ: أُنْبِئْتُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيَّ حَدَّثَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا وَطِئَ أَحَدُكُمْ بِنَعْلِهِ الْأَذَى فَإِنَّ التُّرَابَ لَهُ طَهُورٌ.

385. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Muhammed b. Kesir es-San'ani, prenijevši od El-Evzaija, on od Ibn Adžlana, on od Seida b. Ebu Seida, on od svoga oca, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ako mestvama ugazite u nečistoću, možete ih očistiti zemljom."**[578]

٣٨٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ يَعْنِي الصَّنْعَانِيَّ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ قَالَ: إِذَا وَطِئَ الْأَذَى بِخُفَّيْهِ فَطَهُورُهُمَا التُّرَابُ.

386. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Muhammed b. Aiz, prenijevši od Jahjaa b. Hamze, on od

٣٨٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ عَائِذٍ حَدَّثَنِي يَحْيَى يَعْنِي

---

[577] To znači: Ako neko od vas stane nogom, ili objema, u nečisoću, očistit će obuću ili mestve tako što će ih istrljati o zemlju. El-Evzai smatra da je osobi koja mestvom stane u nečistoću dovoljno da je obriše zemljom i da u njoj može klanjati. Ibrahim En-Nehai bi mestve, kada bi stao u nečistoću, brisao o zemlju sve dotle dok sa njih ne bi odstranio svaki trag nečistoće i svaki trag smrada, a onda bi u njima klanjao kao imam. Imam Eš-Šafi smatra da se nečistoća, svejedno da li se nalazila na odjeći, obući ili tijelu, može očistiti samo vodom: "Mislim da je najbolje – i odjeću, i obuću, i tijelo – ako ih uprljamo nečistoćom, čistiti vodom, ako je imamo. Zemljom ćemo je čistiti samo u slučaju kada nemamo vode, kao što i tejemum uzimamo samo u situacijama kad nemamo vode ili je ne smijemo upotrijebiti. Izuzetno su drski oni koji klanjaju u obući koju nisu oprali, a bili su u situaciji skinuti je i oprati."

[578] Ovaj hadis su zabilježili i Ibn Hibban u *Sahihu* i Hakim u *Mustedreku*. Hakim kaže da je vjerodostojan prema El-Buharijevim i Muslimovim kriterijima, iako ga nisu zabilježili u *Sahihima*. I Ebu Davud ga je, po Abadijevom mišljenju, zabilježio s vjerodostojnim senedom.

El-Evzaija, on od Muhammeda b. Velida, kojeg je, također, obavijestio Seid b. Ebu Seid, prenijevši od El-Ka'kaa b. Hakima, on od Aiše, a ona od Allahovog Poslanika – hadis, po značenju, sličan prethodnom.

ابْنَ حَمْزَةَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنِي أَيْضًا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ

١٤١. بَاب الْإِعَادَةِ مِنَ النَّجَاسَةِ تَكُونُ فِي الثَّوْبِ

141. Obnavljanje namaza zbog nečistoće na odjeći

٣٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَتْنَا أُمُّ يُونُسَ بِنْتُ شَدَّادٍ قَالَتْ حَدَّثَتْنِي حَمَاتِي أُمُّ جَحْدَرٍ الْعَامِرِيَّةُ: أَنَّهَا سَأَلَتْ عَائِشَةَ عَنْ دَمِ الْحَيْضِ يُصِيبُ الثَّوْبَ. فَقَالَتْ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْنَا شِعَارُنَا وَقَدْ أَلْقَيْنَا فَوْقَهُ كِسَاءً. فَلَمَّا أَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ الْكِسَاءَ فَلَبِسَهُ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الْغَدَاةَ ثُمَّ جَلَسَ. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ لُمْعَةٌ مِنْ دَمٍ. فَقَبَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مَا يَلِيهَا. فَبَعَثَ بِهَا إِلَيَّ مَصْرُورَةً فِي يَدِ الْغُلَامِ فَقَالَ: اغْسِلِي هَذِهِ وَأَجِفِّيهَا ثُمَّ أَرْسِلِي بِهَا إِلَيَّ. فَدَعَوْتُ بِقَصْعَتِي فَغَسَلْتُهَا ثُمَّ أَجْفَفْتُهَا فَأَحَرْتُهَا

387. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Ebu Ma'mer,[579] prenijevši od Abdulvarisa, on od Ummu Junus b. Šeddade,[580] da je njena svekrva Ummu Džahder el-Amirijja[581] pitala Aišu u vezi s odjećom koja se uprlja krvlju menzesa, pa je Aiša rekla: **"Jednom prilikom sam ležala sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Na nama je bio prekrivač, a na njega smo bacili odjeću. Kada je svanulo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uzeo odjeću, obukao je, a onda izišao, klanjao sabah, a potom sjeo. Neki čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, ovo je mrlja od krvi.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., svuče odjeću, smota je, i po dječaku je posla meni, rekavši: 'Operi ovo, osuši i pošalji mi.' Uzela sam čanak, oprala je u njemu, potom je osušila i vratila mu je.**

---

[579] Ebu Ma'mer Ismail b. Ibrahim b. Ma'mer b. Hasan el-Hilali el-Katii je pouzdan i povjerljiv prenosilac. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 236. godine po Hidžri.

[580] Za Ummu Junus b. Šeddad, Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu *Takribut-tehzib*, kaže da je medžhul, te da je pripadala sedmoj generaciji. Od nje je hadis prenio samo Abdulvaris.

[581] I za Ummu Džahder el-Amirijju Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu *Takribut-tehzib*, kaže da je medžhul, te da je pripadala trećoj generaciji.

Polovinom dana Allahov Poslanik, s.a.v.s., dođe, a ona bijaše na njemu."[582]

إِلَيْهِ. فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنِصْفِ النَّهَارِ وَهِيَ عَلَيْهِ

142. O brisanju pljuvačke sa odjeće

١٤٢. بَاب الْبُصَاقِ يُصِيبُ الثَّوْبَ

388. ISPIČAO NAM JE Musa b. Ismail,[583] kog je obavijestio Hammad,[584] prenijevši od Sabita el-Bunanija,[585] da je Ebu Nadre[586] kazao: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik**

٣٨٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ

---

[582] Iako je Ebu Davud ovako formulirao ovo poglavlje, u hadisu nema ništa što ukazuje na to da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zbog nečistoće obnovio namaz. Iz hadisa se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa sebe skinuo odjeću kada je saznao da na njoj ima nečistoće. Ebu Davud, u poglavlju O namazu, bilježi od Ebu Seida el-Hudrija da je kazao: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dok je s ashabima još bio u namazu, skinuo mestve i stavio ih sa svoje lijeve strane. Kada to ljudi vidješe, i oni poskidaše svoje mestve. Završivši namaz, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih upita: 'Zbog čega ste vi skinuli mestve?' Odgovoriše: 'Vidjeli smo tebe da si skinuo svoje, pa smo ih i mi skinuli.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Došao mi je Džibril i obavijestio me da na njima ima nečistoće.'"** "I ovaj hadis je" – veli Abadi – "dokaz da u namazu sa sebe treba skinuti odjeću i obuću kad saznamo da na njima ima nečistoće, ali da zbog toga namaz nije potrebno obnavljati. Uzvišeni Allah prašta za ono što nismo znali."

[583] Musa b. Ismail b. el-Minkare et-Tevzeki je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 223. godine po Hidžri.

[584] Hammad b. Seleme b. Dinar Ebu Seleme el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Spadao je među najpouzdanije ljude. Pred kraj života je posenilio. Pripadao je osmoj generaciji.

[585] Sabit b. Eslem el-Bunani Ebu Muhammed el-Basri je pouzdan prenosilac i pobožan čovjek. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je sto dvadeset i neke godine po Hidžri.

[586] Ebu Nadre Munzir b. Malik b. Kutaa el-Abdi el-Iraki el-Basri je poznatiji po nadimku nego po imenu. Bio je pouzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 108. ili 109. godine po Hidžri.

pljunuo u dio svoje odjeće, pa je to obrisao drugim dijelom odjeće."[587]

389. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njega je obavijestio Hammad, prenijevši od Humejda, on od Enesa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

قَالَ: بَزَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَوْبِهِ وَحَكَّ بَعْضَهُ بِبَعْضٍ.

٣٨٩. حَدَّثَنَا مُوسَى ابْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِهِ

[587] Ovaj hadis je mursel. Prenosi ga Ebu Nadre, koji je tabiin, izravno od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ne spomenuvši ime ashaba koji mu ga je prenio. El-Buhari bilježi da je Enes kazao: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (stupajući u namaz u mihrabu) prema kibli ugledao ispljuvak, pa ga je obrisao rukom, rekavši: 'Kada neko od vas stupi u namaz, on se sašaptava sa svojim Gospodarom. Zato, nipošto nemojte pljuvati u pravcu kible. Ako već morate, onda pljunite na lijevu stranu ili pod stopalo.' Onda je na jedan dio svog ogrtača pljunuo i drugim dijelom to rastro."**

Ovi hadisi govore da je pljuvačka u osnovi čista, te da namaz neće biti pokvaren ukoliko bi neko bio primoran da u namazu pljune. U današnjim uslovima to se čini u maramicu.

POGLAVLJA O NAMAZU

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

كِتَاب الصَّلَاةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

390. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od svog amidže Ebu Suhejla b. Malika, on od svoga oca, da je Talha b. Ubejdullah[588] kazao: **"Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., je došao neki čovjek[589] iz Nedžda razbarušene kose. Njegov glas se čuo, ali se nije razumjelo šta govori dok se nije približio. Pitao je o islamu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Pet namaza u toku dana i noći.'[590] On reče: 'Jesam li dužan nešto drugo osim toga?' 'Nisi,' – reče Poslanik – 'osim ako ne želiš dobrovoljno.' Potom mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenuo i post mjeseca ramazana. Čovjek je upitao: 'Jesam li, osim toga, dužan kakav drugi post?' 'Ne,' – reče on – 'osim ako ne želiš dobrovoljno postiti.' Potom mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenuo zekat. On je upitao: 'Imam li, osim toga, još kakvog dijeljenja?' 'Ne,' – reče on – 'osim ako ne želiš dobrovoljno.' Čovjek ode, govoreći: 'Tako mi Allaha, ja ovome**

٣٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَمِّهِ أَبِي سُهَيْلِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ يَقُولُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ ثَائِرَ الرَّأْسِ يُسْمَعُ دَوِيُّ صَوْتِهِ وَلَا يُفْقَهُ مَا يَقُولُ حَتَّى دَنَا فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ. قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُنَّ؟ قَالَ: لَا إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ. قَالَ: وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صِيَامَ شَهْرِ رَمَضَانَ. قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: لَا إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ. قَالَ: وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّدَقَةَ. قَالَ: فَهَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا؟ قَالَ: لَا إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ. فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ.

---

[588] Talha b. Ubejdullah b. Osman b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Temim b. Murre et-Tejmi Ebu Muhammed el-Medeni je poznati Vjerovjesnikov, s.a.v.s., ashab. On je jedan od deseterice ashaba kojima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., za života nagovijestio Džennet. Poginuo je u Bici kod deve 36. godine po Hidžri, u 63. godini života.

[589] Spomenuli su Ibn Abdulberr, Ibnul-Betal, Ibnut-Tin, Ibnul-Baškeval, Ibn Tahir, El-Munziri i drugi u svojim djelima da se taj čovjek iz Nedžda zvao Damam b. Sa'lebe. Spomenut je i u haberima od Enesa b. Malika i Ibn Abbasa. S njima se ne slaže El-Kurtubi, koji smatra da su to različiti slučajevi.

[590] El-Hattabi kaže: "Iz ovih riječi da se razumjeti da vitr-namaz nije ni farz ni vadžib. Da je farz ili vadžib Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ga spomenuo kao šesti obavezni namaz, a ne bi se spomenulo samo pet namaza koje smo dužni obavljati tokom dana i noći."

neću ništa ni dodavati, niti ću šta od ovoga umanjivati.', a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Bit će spašen ako govori istinu.'"

٣٩١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَنِيُّ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ نَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: أَفْلَحَ وَأَبِيهِ إِنْ صَدَقَ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَأَبِيهِ إِنْ صَدَقَ

391. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud, kog je obavijestio Ismail b. Džafer el-Medeni, prenijevši od Ebu Suhejla Nafia b. Malika b. Ebu Amira, isti hadis s istim senedom, rekavši: **"Bit će spašen, oca mi,[591] ako je istinu rekao, i ući će u Džennet, oca mi, ako je istinu kazao."[592]**

1. O namaskim vremenima

١. بَاب فِي الْمَوَاقِيتِ

٣٩٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ فُلَانِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ. قَالَ أبو داود: هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عَيَّاشِ بْنِ ابِي رَبِيعَةَ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَّنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الْبَيْتِ مَرَّتَيْنِ فَصَلَّى بِيَ الظُّهْرَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ وَكَانَتْ قَدْرَ الشِّرَاكِ. وَصَلَّى بِيَ الْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَهُ. وَصَلَّى بِيَ يَعْنِي الْمَغْرِبَ حِينَ

392. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja b. Sufjan, prenijevši od Abdurrahmana b. Fulana b. Ebu Rebia. Ebu Davud kaže: "To je Abdurrahman b. Haris b. Ajjaš b. Ebu Rebia. On je prenio od Hakima b. Hakima, on od Nafia b. Džubejra b. Mut'iama, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Džibril mi je, pored Kabe,[593] **dva dana imamio (svaki namaz). Klanjao je sa mnom podne kada se sunce pomaklo sa zenita i kada je hlad (svakog predmeta) bio koliko remen nanule. Klanjao je sa mnom ikindiju kada je hlad svakog predmeta bio onoliki koliki je i sami predmet. Klanjao je sa mnom akšam kada se postač iftario**

---

[591] Muslimanu i muslimanki je zabranjeno da se zaklinju ocem, majkom, ili bilo čim drugim, osim Allahom. Otuda za ovu Ebu Suhejlovu zakletvu ocem možemo kazati da se zakleo prije nego je to zabranjeno, ili je tu zakletvu mahinalno izgovorio, pošto su je Arapi, prije zabrane, puno upotrebljavali.

[592] Iz ovih riječi se razumije da će svaka osoba koja bude redovno izvršavala ono što joj je naređeno i klonila se onoga što joj je zabranjeno biti spašena i da će ući u Džennet, makar i ne imala dobrovoljnog namaza, posta, sadake i sl.

[593] U predanju koje je zabilježio imam Eš-Šafia stoji: "**...kod Kabe**". U predanju koje je zabilježio Et-Tahavi u ***Muškilul-asar*** stoji: "**...pored vrata Kabe.**"

أَفْطَرَ الصَّائِمُ. وَصَلَّى بِيَ الْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ. وَصَلَّى بِيَ الْفَجْرَ حِينَ حَرُمَ الطَّعَامُ وَالشَّرَابُ عَلَى الصَّائِمِ. فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ صَلَّى بِيَ الظُّهْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَهُ. وَصَلَّى بِي الْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَيْهِ. وَصَلَّى بِيَ الْمَغْرِبَ حِينَ أَفْطَرَ الصَّائِمُ. وَصَلَّى بِيَ الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ. وَصَلَّى بِيَ الْفَجْرَ فَأَسْفَرَ. ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ هَذَا وَقْتُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِكَ. وَالْوَقْتُ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ

(odnosno kada je sunce zašlo). Klanjao je sa mnom jaciju kada je nestalo rumenila (na nebu). Klanjao je sa mnom sabah kada je postač prestao s jelom i pićem (pred zoru). Sutradan je sa mnom klanjao podne kada je hlad svakog predmeta bio koliki je i predmet. Klanjao je sa mnom ikindiju kada je hlad svakog predmeta bio za dva puta veći od predmeta. Klanjao je sa mnom akšam kada se postač omrsio (odnosno kada je sunce zašlo). Klanjao je sa mnom jaciju kada je prošla jedna trećina noći. Klanjao je sa mnom sabah kad se razvidjelo, a onda se okrenuo prema meni i rekao: 'Ovo su vremena (namaza) vjerovjesnika prije tebe, a vrijeme (svakog) namaza je period između ova dva vremena.'"[594]

٣٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ اللَّيْثِيِّ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ كَانَ قَاعِدًا عَلَى الْمِنْبَرِ فَأَخَّرَ الْعَصْرَ شَيْئًا. فَقَالَ لَهُ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ: أَمَا إِنَّ جِبْرِيلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ

393. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme el-Muradi, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Usamea b. Zejda el-Lejsija, da je Ibn Šihab kazao: **"Jednog dana je Omer b. Abdulaziz sjedio na minberu, zakasnivši malo s ikindijom. Urve b. Zubejr ga upita: 'Zar ti nije poznato da je Džibril, a.s.,**

[594] Ibn Hadžer el-Askalani, u komentaru Buharijevog *Sahiha*, kaže: "Ibn Ishak je, u djelu *El-Megazi*, objasnio da je Džibril klanjao pred Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kao imam da bi ga poučio namazu i namaskim vremenima. To se desilo dan iza Noći Israa i Mi'radža; dakle, odmah nakon što je namaz naređen i nakon što se Muhammed, s.a.v.s., vratio s Mi'radža.

Iz ovog hadisa vidi se da je Džibril prvi put sve namaze klanjao na početku, a drugi put ih je, osim akšama, klanjao na kraju njihovog vremena. Time je pojasnio od kada do kada se računa vrijeme kog namaza.

Zbog čega je, u oba slučaja, akšam klanjao u isto vrijeme ostaje sporno među islamskim učenjacima. Neki kažu da je time ukazao da je samo to vrijeme akšama. Po njima će se akšam smatrati propuštenim ukoliko se klanja poslije tog vremena. Većina učenjaka, pak, smatra da je Džibril time ukazao da s akšamom treba požuriti i da ga je bolje klanjati čim mu nastupi vrijeme, a njegovo vrijeme traje od zalaska sunca pa sve dok u potpunosti ne nestane rumenila na nebu.

obavijestio Muhammeda, s.a.v.s., o namaskim vremenima?' Omer mu odgovori: 'Poznato mi je to što govoriš.' Urve reče: 'Čuo sam Bešira b. Ebu Mes'uda kada prenosi od Ebu Mes'uda el-Ensaria da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Džibril je sišao i obavijestio me o namaskim vremenima. Klanjao sam s njim, zatim sam klanjao s njim, zatim sam klanjao s njim, zatim sam klanjao s njim, zatim sam klanjao s njim.' – na prste je nabrojao pet namaza. Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je klanjao podne kada se sunce pomaklo sa zenita. Ponekad bi kasnio s njim zbog velike žege. Vidio sam ga da je klanjao ikindiju kad je sunce bilo još visoko i bijelo, prije nego se na njemu javilo žutilo. Čovjek bi završio (ikindijski) namaz i do Zul-Hulejfe[595] stigao prije zalaska sunca. Klanjao je akšam kada bi sunce zašlo. Klanjao je jaciju kada bi se na obzorju smračilo, a ponekad bi pričekao dok se ljudi iskupe. Sabah je jednom klanjao dok je još bio mrak, a drugi put kada se razvidjelo. Poslije toga ga je, sve do smrti, klanjao po mraku i nije ga više nijednom klanjao kada se razvidjelo.'"

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su od Ez-Zuhrija prenijeli: Ma'mer, Malik, Ibn Ujejne, Šuajb b. Ebu Hamza, Lejs b. Sa'd i drugi, a nisu spomenuli vrijeme niti su to objasnili. Također su Hišam b. Urve i Habib b. Ebu Merzuk prenijeli od Urvea predanje slično onom koje su prenijeli Ma'mer i njegovi učenici, s tim što (u senedu) nisu spomenuli Bešira."

أَخْبَرَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَقْتِ الصَّلَاةِ. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: اعْلَمْ مَا تَقُولُ: فَقَالَ عُرْوَةُ: سَمِعْتُ بَشِيرَ بْنَ أَبِي مَسْعُودٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيَّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: نَزَلَ جِبْرِيلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَنِي بِوَقْتِ الصَّلَاةِ فَصَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ يَحْسُبُ بِأَصَابِعِهِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ. فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ حِينَ تَزُولُ الشَّمْسُ. وَرُبَّمَا أَخَّرَهَا حِينَ يَشْتَدُّ الْحَرُّ وَرَأَيْتُهُ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ بَيْضَاءُ قَبْلَ أَنْ تَدْخُلَهَا الصُّفْرَةُ. فَيَنْصَرِفُ الرَّجُلُ مِنَ الصَّلَاةِ فَيَأْتِي ذَا الْحُلَيْفَةِ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ. وَيُصَلِّي الْمَغْرِبَ حِينَ تَسْقُطُ الشَّمْسُ. وَيُصَلِّي الْعِشَاءَ حِينَ يَسْوَدُّ الْأُفُقُ. وَرُبَّمَا أَخَّرَهَا حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّاسُ. وَصَلَّى الصُّبْحَ مَرَّةً بِغَلَسٍ. ثُمَّ صَلَّى مَرَّةً أُخْرَى فَأَسْفَرَ بِهَا. ثُمَّ كَانَتْ صَلَاتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ التَّغْلِيسَ حَتَّى مَاتَ وَلَمْ يَعُدْ إِلَى أَنْ يُسْفِرَ.

قَالَ أبو داود: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ مَعْمَرٌ وَمَالِكٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَشُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ وَغَيْرُهُمْ. لَمْ يَذْكُرُوا الْوَقْتَ الَّذِي صَلَّى فِيهِ وَلَمْ يُفَسِّرُوهُ.

وَكَذَلِكَ أَيْضًا رَوَى هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي مَرْزُوقٍ عَنْ عُرْوَةَ نَحْوَ

[595] Zul-Hulejfa je mjesto na putu od Medine prema Mekki. Od Medine je udaljeno oko šest milja. To je granica na kojoj Medinelije i svi koji s te strane idu u Mekku na hadž ili umru moraju obući ihram.

Vehb b. Kejsan je prenio od Džabira da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., o akšamu rekao: **"Potom mi je narednog dana došao za akšam kada je sunce zašlo u isto vrijeme."**

Ebu Davud kaže: "Također je Ebu Hurejre prenio da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **'Potom je sa mnom sutradan klanjao akšam u istom vremenu.'"**

Također je prenio hadis Hassana b. Atijjea od Abdullaha b. Amra b. Asa, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, on od njegova djeda, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.

رِوَايَةِ مَعْمَرٍ وَأَصْحَابِهِ إِلَّا أَنَّ حَبِيبًا لَمْ يَذْكُرْ بَشِيرًا. وَرَوَى وَهْبُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقْتَ الْمَغْرِبِ قَالَ: ثُمَّ جَاءَهُ لِلْمَغْرِبِ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ يَعْنِي مِنَ الْغَدِ وَقْتًا وَاحِدًا.

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ رُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثُمَّ صَلَّى بِيَ الْمَغْرِبَ يَعْنِي مِنَ الْغَدِ وَقْتًا وَاحِدًا. وَكَذَلِكَ رُوِيَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ مِنْ حَدِيثِ حَسَّانَ ابْنِ عَطِيَّةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

394. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Bedra b. Osmana, on od Ebu Bekra b. Ebu Musaa, da je Ebu Musa kazao: **"Neko je upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., (za namaska vremena). On mu nije ništa odgovorio, nego je naredio Bilalu da prouči ikamet za sabah čim se javi zora. Pa je klanjao (sabah) dok čovjek još nije mogao prepoznati lice druga koji do njega klanja (ili je kazao: dok čovjek još nije mogao prepoznati ko do njega klanja). Potom je naredio Bilalu da prouči ikamet za podne čim se sunce maklo sa zenita, ili kada je neko rekao: 'Već je nastupila polovina dana.' a on je to najbolje znao. Potom je naredio Bilalu da prouči ikamet za ikindiju dok je sunce bilo još bijelo i visoko. Zatim je naredio Bilalu, pa je ovaj proučio ikamet za akšam kada je sunce zašlo. Potom je naredio Bilalu da prouči ikamet za jaciju kada je nestalo rumenila (na nebu). Sutradan je klanjao sabah i završio ga, a mi smo se pitali: 'Da**

٣٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دَاوُدَ أَخْبَرَنَا بَدْرُ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي مُوسَى: أَنَّ سَائِلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ شَيْئًا حَتَّى أَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الْفَجْرَ حِينَ انْشَقَّ الْفَجْرُ فَصَلَّى حِينَ كَانَ الرَّجُلُ لَا يَعْرِفُ وَجْهَ صَاحِبِهِ أَوْ أَنَّ الرَّجُلَ لَا يَعْرِفُ مَنْ إِلَى جَنْبِهِ. ثُمَّ أَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الظُّهْرَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ حَتَّى قَالَ الْقَائِلُ انْتَصَفَ النَّهَارُ وَهُوَ أَعْلَمُ. ثُمَّ أَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ مُرْتَفِعَةٌ. وَأَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الْمَغْرِبَ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ. وَأَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ. فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ صَلَّى الْفَجْرَ وَانْصَرَفَ. فَقُلْنَا: أَطَلَعَتِ الشَّمْسُ؟ فَأَقَامَ الظُّهْرَ فِي وَقْتِ الْعَصْرِ الَّذِي كَانَ قَبْلَهُ. وَصَلَّى الْعَصْرَ وَقَدِ اصْفَرَّتِ الشَّمْسُ أَوْ قَالَ أَمْسَى. وَصَلَّى

li je sunce izišlo?' Podne je klanjao (sasvim blizu) jučerašnjeg ikindijskog vremena. Ikindiju je klanjao kada je sunce već požutjelo (ili je kazao: kada je bilo na zalasku). Akšam je klanjao prije nego je nestalo rumenila (na nebu). Jaciju je klanjao kada je prošla trećina noći, a onda je upitao: 'Gdje je onaj što je pitao za namaska vremena? Vrijeme svakog namaza je između ova dva (vremena).'"

الْمَغْرِبَ قَبْلَ أَنْ يَغِيبَ الشَّفَقُ. وَصَلَّى الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ. ثُمَّ قَالَ: أَيْنَ السَّائِلُ عَنْ وَقْتِ الصَّلَاةِ؟ الْوَقْتُ فِيمَا بَيْنَ هَذَيْنِ.

Ebu Davud kaže: "Sulejman b. Musa je prenio od Ataa, on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., u pogledu akšama, slično ovome."

قَالَ أبو داود: رَوَى سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَغْرِبِ بِنَحْوِ هَذَا. قَالَ: ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ. قَالَ بَعْضُهُمْ: إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ. وَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِلَى شَطْرِهِ. وَكَذَلِكَ رَوَى ابْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

"Potom je" – veli Džabir – **"klanjao jaciju."** Neki su rekli: **"...kada je prošla trećina noći."**, a neki: **"...kada je prošla polovina noći."** Ovako je prenio Ibn Burejde od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.

٣٩٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: وَقْتُ الظُّهْرِ مَا لَمْ تَحْضُرِ الْعَصْرُ وَوَقْتُ الْعَصْرِ مَا لَمْ تَصْفَرَّ الشَّمْسُ. وَوَقْتُ الْمَغْرِبِ مَا لَمْ يَسْقُطْ فَوْرُ الشَّفَقِ. وَوَقْتُ الْعِشَاءِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ. وَوَقْتُ صَلَاةِ الْفَجْرِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ

395. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Katadea, ovaj od Ebu Ejuba,[596] on od Abdullaha b. Amra, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Vrijeme podnevskog namaza traje do ikindijskog namaza. Vrijeme ikindijskog namaza traje dok sunce ne požuti. Vrijeme akšamskog namaza traje do nestanka rumenila (na nebu). Vrijeme jacijskog namaza traje do polovine noći,[597] a vrijeme sabahskog do izlaska sunca."**

[596] Ebu Ejub Jahja b. Malik, neki kažu Habib b. Malik el-Meragi el-Ezdi, je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je poslije 180. godine po Hidžri.

[597] Na osnovu ovoga hadisa Abadi zaključuje da vrijeme jacijskog namaza traje od kada nestane rumenila na nebu pa do polovine noći.

2. O Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., vremenima namaza i tome kako ih je klanjao

٢. بَاب وَقْتِ صَلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَيْفَ كَانَ يُصَلِّيهَا

396. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim,[598] kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Seida b. Ibrahima, on od Muhammeda b. Amra – a on je sin Hasana b. Alije b. Ebu Taliba,[599] koji je kazao: **"Upitali smo Džabira[600] o vremenu namaza Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je rekao: 'Klanjao je podne odmah nakon što bi sunce prešlo zenit. Ikindiju je klanjao dok je sunce bilo još jako. Akšam je klanjao kada bi sunce zašlo. S jacijom bi požurio ukoliko bi bilo puno ljudi, a ukoliko ne bi, sačekao bi (da se skupe). Sabah je klanjao prije nego se razvidi.'"**

٣٩٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو وَهُوَ ابْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: سَأَلْنَا جَابِرًا عَنْ وَقْتِ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: كَانَ يُصَلِّي الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ. وَالْعَصْرَ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ. وَالْمَغْرِبَ إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ. وَالْعِشَاءَ إِذَا كَثُرَ النَّاسُ عَجَّلَ وَإِذَا قَلُّوا أَخَّرَ. وَالصُّبْحَ بِغَلَسٍ

397. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ebul-Minhala,[601] da je Ebu Berzea[602] kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao podne kada**

٣٩٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ أَبِي بَرْزَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الظُّهْرَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ. وَيُصَلِّي

[598] Muslim b. Ibrahim el-Ezdi el-Ferahidi Ebu Amr el-Basri je pouzdan i povjerljiv prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 222. godine po Hidžri.

[599] Muhammed b. Amr b. Hasan b. Ali b. Ebu Talib je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji.

[600] Džabir b. Abdullah je poznati ashab.

[601] Ebul-Minhal Sejjar b. Selame er-Rijahi el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je 129. godine po Hidžri.

[602] Ebu Berze Nedale b. Ubejd el-Eslemi je poznati ashab. Poznatiji je po nadimku nego po imenu. Primio je islam prije Oslobođenja Mekke. Učestvovao je u više bitaka. Otišao je u Basru i učestvovao u Bici za Horasan. Umro je u Horasanu 65. godine po Hidžri.

bi sunce prešlo zenit. Ikindiju je klanjao tako rano da bi neko od nas, nakon što je klanja, otišao na kraj grada i vratio se, a žestina sunca ne bi se bitno smanjila. Zaboravio sam kada je klanjao akšam.[603] S klanjanjem jacije bi često pričekao do trećine noći. Zatim je rekao: 'do polovine noći'. Bio je protiv spavanja prije nje[604] i razgovora poslije nje.[605] Sabah bi klanjao (kada se razvidi toliko) da bismo mogli prepoznati onoga što do njega klanja. Na sabahu bi učio od šezdeset do stotinu ajeta."[606]

الْعَصْرَ وَإِنَّ أَحَدَنَا لَيَذْهَبُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَيَرْجِعُ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ. وَنَسِيتُ الْمَغْرِبَ. وَكَانَ لَا يُبَالِي تَأْخِيرَ الْعِشَاءِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ. قَالَ: ثُمَّ قَالَ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ. قَالَ: وَكَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا. وَكَانَ يُصَلِّي الصُّبْحَ وَ يَعْرِفُ أَحَدُنَا جَلِيسَهُ الَّذِي كَانَ يَعْرِفُهُ. وَكَانَ يَقْرَأُ فِيهَا مِنَ السِّتِّينَ إِلَى الْمِائَةِ

3. O vremenu podne namaza

٣. بَاب وَقْتِ صَلَاةِ الظُّهْرِ

398. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel i Musedded, koje je obavijestio Abbad b. Abbad, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Seida b. Harisa el-Ensarija, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Nekada bih, klanjajući podne s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., uzeo šaku kamenčića, malo ih u ruci ohladio, a**

٣٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَمُسَدَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنْتُ أُصَلِّي الظُّهْرَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَآخُذُ قَبْضَةً مِنَ الْحَصَى لِتَبْرُدَ

---

[603] Ovo je izgovorio Ebul-Minhal Sejjar b. Selame.

[604] Na osnovu ovog hadisa većina učenjaka smatra da je mekruh spavati pred jaciju. Neki to smatraju dopuštenim u ramazanu. Neki, pak, smatraju da je dopušteno spavati prije nego nastupi jacijsko vrijeme, a mekruh je spavati pred jaciju nakon što je ono nastupilo. Imam En-Nevevi smatra da onome ko je pospan nije mekruh zaspati i prije jacije, ukoliko se ne boji da će mu namaz proći.

[605] Neki učenjaci, poput Seida b. Musejjeba, smatraju da su razgovor i sijelo poslije jacije, također, mekruh. Oni smatraju da ibadet treba biti posljednje što se uradi prije spavanja. Za onoga koji traži nauku ili za onoga koji ima kakvih neizostavnih obaveza, Abadi smatra da sijelo i razgovor poslije jacije nisu mekruh.

[606] Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi obično na sabahu učio između šezdeset i stotinu ajeta. U predanju koje bilježi Et-Taberani stoji da bi učio suru El-Hakka i, po dužini, njoj slične sure.

onda stavio pod čelo dok činim sedždu, zbog velike žege."[607]

399. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, njega je obavijestio Abide b. Humejd,[608] prenijevši od Ebu Malika el-Ešdžeija Sa'da b. Tarika,[609] on od Kesira b. Mudrika, a on od El-Esveda, da je Abdullah b. Mes'ud kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi u ljetnjem periodu podne-namaz klanjao kada bi mu sjena bila dužine tri do pet stopa, a u zimskom periodu kada bi bila dužine od pet do sedam stopa."**[610]

فِي كَفِّي أَضَعُهَا لِجَبْهَتِي أَسْجُدُ عَلَيْهَا لِشِدَّةِ الْحَرِّ

٣٩٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ سَعْدِ بْنِ طَارِقٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُدْرِكٍ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ: كَانَتْ قَدْرُ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّيْفِ ثَلَاثَةَ أَقْدَامٍ إِلَى خَمْسَةِ أَقْدَامٍ وَفِي الشِّتَاءِ خَمْسَةَ أَقْدَامٍ إِلَى سَبْعَةِ أَقْدَامٍ

---

[607] Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su često klanjali na pijesku. Pijesak bi se zagrijao do te mjere da su pojedini ashabi znali uzeti kamenčića u ruku, da ih malo ohlade, a onda ih spustiti na mjesto gdje spuštaju čelo dok učine sedždu. Neki učenjaci su iz toga zaključili da je, prilikom obavljanja sedžde, jedino dozvoljeno čelo spustiti na zemlju, kamenje ili pijesak. Međutim, takvu tvrdnju pobija hadis koji je El-Buhari zabilježio u *Sahihu*, da je Enes b. Malik kazao: **"Mi bismo, dok bismo klanjali s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., stavljali svoju odjeću, zbog silne žege, na mjesto gdje činimo sedždu."**

U Muslimovom predanju stoji: **"Ako ne bismo, zbog velike vrućine, mogli spustiti čelo na zemlju, prostirali smo svoju odjeću i na njoj činili sedždu."**

[608] Abide b. Humejd el-Kufi Ebu Abdurrahman, poznat kao El-Haza et-Tejmi el-Lejsi ed-Dabbi, bio je iskren prenosilac i dobar lingvista. Ponekad je prilikom prenošenja hadisa pravio greške. Pripadao je osmoj generaciji.

[609] Ebu Malik Sa'd b. Tarik el-Ešdže el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je oko 140. godine po Hidžri.

[610] Većina učenjaka smatra da je lijepo požuriti s klanjanjem podnevskog namaza, tj. da ga treba klanjati čim nastupi njegovo vrijeme, osim kada su velike vrućine. Tada je bolje pričekati dok žega malo ne popusti.

Ebu Hanife smatra da je u zimskom periodu, kada je vrijeme hladnije, lijepo požuriti s klanjanjem podnevskog namaza, a u ljetnom periodu, kada su velike vrućine, lijepo je pričekati dok malo ne zahladni. On takvo mišljenje temelji na hadisu u kom stoji **da su Enesa b. Malika upitali kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao podnevski namaz, pa je rekao: "U zimskom periodu bi požurio**

400. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obvavijestio Šu'be, prenijevši od Ebu Hasana – Ebu Hasan je muhadžir – on je prenio od Zejda b. Vehba da je Ebu Zerr rekao: **"Jednom prilikom smo bili s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., kada je mujezin htio proučiti ezan za podne, pa on reče: 'Odgodi dok malo popusti vrućina.' Kasnije je ponovo htio proučiti ezan, a on reče: 'Odgodi dok popusti vrućina.' To je ponavljao dva ili tri puta, dok ne ugledasmo hlad brežuljaka, a onda reče: 'Uistinu je žega od džehennemske žestine, pa kada je velika žega, odgodite (podne) sve dok ne popusti vrućina.'"**

٤٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي أَبُو الْحَسَنِ. قَالَ أبو داود: أَبُو الْحَسَنِ هُوَ مُهَاجِرٌ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ يَقُولُ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرَادَ الْمُؤَذِّنُ أَنْ يُؤَذِّنَ الظُّهْرَ فَقَالَ: أَبْرِدْ. ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُؤَذِّنَ فَقَالَ: أَبْرِدْ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا. حَتَّى رَأَيْنَا فَيْءَ التُّلُولِ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ

401. ISPRIČALI SU NAM Jezid b. Halid b. Mevhib el-Hemdani i Kutejbe b. Seid es-Sekafi, prenijevši od Lejsa, on od Ibn Šihaba, on od Seida b. Musejjeba i Ebu Selemea, a njih dvojica od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada je velika vrućina, odgodite (podnevski) namaz dok ne popusti."** Ibn Mevhib kaže: **"...sačekajte s (podnevskim) namazom dok ne popusti vrućina, jer je žega od džehennemske žestine."**[611]

٤٠١. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَوْهَبٍ الْهَمْدَانِيُّ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الثَّقَفِيُّ أَنَّ اللَّيْثَ حَدَّثَهُمْ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا عَنِ الصَّلَاةِ. قَالَ ابْنُ مَوْهَبٍ: بِالصَّلَاةِ. فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ

402. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njega je obavijestio Hammad, prenijevši od Simaka b. Harba, da je Džabir b. Semure

٤٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ

---

s klanjanjem podnevskog namaza, a u ljetnom periodu bi pričekao i ne bi ga odmah klanjao."

[611] Odgađanje podnevskog namaza dok ne popusti vrućina odnosi se na zemlje u kojima ljeti vladaju velike vrućine. U zemljama u kojima nema velikih vrućina nema ni potrebe da se odgađa klanjanje podnevskog namaza. U hadisima se, eksplicitno, velika vrućina navodi kao razlog odgađanja namaza.

kazao: **"Bilal je za podne učio ezan kada bi se sunce pomaklo sa zenita."**[612]

بْنِ سَمُرَةَ: أَنَّ بِلَالًا كَانَ يُؤَذِّنُ الظُّهْرَ إِذَا دَحَضَتِ الشَّمْسُ

4. O vremenu ikindijskog namaza

٤. بَاب وَقْتِ صَلَاةِ الْعَصْرِ

403. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njega je obavijestio El-Lejs,[613] prenijevši od Ibn Šihaba, da je Enes b. Malik rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prakticirao klanjati ikindijski namaz dok je sunce bilo još bijelo[614], jako i još visoko (na nebu). Neko (od nas) bi (nakon što bi klanjao ikindiju) stigao i do El-Avalija[615], a sunce bi još bilo visoko."**[616]

٤٠٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ مُرْتَفِعَةٌ حَيَّةٌ، وَيَذْهَبُ الذَّاهِبُ إِلَى الْعَوَالِي وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ.

404. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, prenijevši od Abdurrezzaka, on od Ma'mera, da je Ez-Zuhri kazao: **"El-Avali je udaljen dvije ili tri milje (od Medine)."** Ma'mer kaže: "Mislim da je rekao i: **'ili četiri (milje)."'**

٤٠٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ: وَالْعَوَالِي عَلَى مِيلَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ. قَالَ: وَأَحْسَبُهُ قَالَ أَوْ أَرْبَعَةٍ.

405. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, koga je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, da je Hajseme kazao: **"Njegova jačina je u tome da osjećaš njegovu žegu."**

٤٠٥. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ خَيْثَمَةَ قَالَ: حَيَاتُهَا أَنْ تَجِدَ حَرَّهَا

---

[612] U ovom hadisu se govori o Bilalovom učenju ezana za podne-namaz u vrijeme kada nisu bile velike vrućine. Ili se, pak, općenito odnosi na njegovo učenje ezana za podne-namaz prije nego je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se odgađa njegovo klanjanje kada vladaju velike vrućine.

[613] El-Lejs b. Sa'd b. Abdurrahman el-Fehmi Ebu Haris el-Masri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa, poznati šerijatski pravnik i imam. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 175. godine po Hidžri.

[614] Tj. još nije bilo požutjelo kako požuti kada je pred zalazak.

[615] El-Avali su bila sela izvan Medine na strani prema Nedždu.

[616] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

406. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, koji je čitao Maliku b. Enesu, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao ikindijski namaz a sunce je još obasjavalo moju sobu. Hlad se još nije bio pojavio."**[617]

٤٠٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ بْنِ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ: وَلَقَدْ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ فِي حُجْرَتِهَا قَبْلَ أَنْ تَظْهَرَ

407. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahman el-Anberi, kog je obavijestio Ibrahim b. Ebu Vezir, prenijevši od Muhammeda b. Jezida el-Jemamija, on od Jezida b. Abdurrahmana b. Alija b. Šejbana, on od svoga oca, da je njegov djed Alija b. Šejban kazao: **"Došli smo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u Medinu. On je odgađao ikindiju sve dok je sunce bilo čisto bijelo."**

٤٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَنْبَرِيُّ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْيَمَامِيُّ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ شَيْبَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ شَيْبَانَ قَالَ: قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَكَانَ يُؤَخِّرُ الْعَصْرَ مَا دَامَتِ الشَّمْسُ بَيْضَاءَ نَقِيَّةً

408. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jahja b. Zekerijja b. Ebu Zaide i Jezid b. Harun, prenijevši od Hišama b. Hassana, on od Muhammeda b. Sirina, on od Abidea,[618] a on od Alije, r.a.,

٤٠٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ

[617] Ibn Hadžer, u djelu ***Fethul-Bari***, kaže da se iz ovog hadisa zaključuje da ikindijski namaz treba klanjati čim mu nastupi vrijeme. Tako misli i Aiša, što se vidi iz hadisa koji je Šu'be od nje prenio.

Tahavija kaže: "Aišine riječi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao ikindijski namaz dok je sunce još obasjavalo njenu sobu nisu dokaz da s ikindijskim namazom treba požurivati, iz razloga što su zidovi tadašnjih kuća bili veoma niski i sunce ih je obasjavalo sve do pred sami zalazak."

Međutim, Ibn Hadžer se ne slaže s konstatacijom koju je Tahavija naveo. On kaže: "Tahavija bi možda bio u pravu da su sobe supruga Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bile prostrane. Međutim, ako se ima u vidu da su njihove sobe bile male, to onda upućuje na zaključak da bi ih hlad zahvatio dok je sunce još bivalo povisoko."

[618] Abide b. Amr es-Selmani el-Muradi Ebu Amr el-Kufi je tabiin, muhadrem. Pouzdan je i siguran prenosilac hadisa. Umro je 72. godine po Hidžri, a neki kažu 70. godine po Hidžri.

عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ: حَبَسُونَا عَنْ صَلَاةِ الْوُسْطَى صَلَاةِ الْعَصْرِ مَلَأَ اللَّهُ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا

da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Dan Hendeka kazao: **"Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz – ikindiju, Allah im kuće i grobove njihove ispunio vatrom!"**[619]

٤٠٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي يُونُسَ مَوْلَى عَائِشَةَ أَنَّهُ قَالَ: أَمَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنْ أَكْتُبَ لَهَا مُصْحَفًا. وَقَالَتْ: إِذَا بَلَغْتَ هَـٰذِهِ الْآيَةَ فَآذِنِّي (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى). فَلَمَّا بَلَغْتُهَا آذَنْتُهَا. فَأَمْلَتْ عَلَيَّ: (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَصَلَاةِ الْعَصْرِ وَقُومُوا

409. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, on od El-Ka'kaa b. Hakema, da je Ebu Junus, Aišin štićenik, kazao: **"Aiša me je zadužila da joj napišem Mushaf, rekavši: 'Obavijesti me kad stigneš do ajeta: *Čuvajte namaze, onaj središnji posebno.* (El-Bekare, 238)' Kada sam stigao do njega, obavijestio sam je, a ona mi izdiktira: *Čuvajte namaze, onaj srednji – ikindiju posebno, i pred Allahom stojte odano!*[620],**

[619] Ove Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi se odnose na mušrike iz Mekke koji su došli da napadnu muslimane u Medini. Da bi se odbranili od mušrika, muslimani su morali kopati henedek. Oni su, kopajući hendek, kako stoji u ovom hadisu, propustili ikindijski namaz. U nekim hadisima stoji da su propustili četiri namaza: podne, ikindiju, akšam i jaciju. Et-Tirmizi bilježi u *Džami'u*, da je Abdullah b. Mes'ud kazao: **"Mušrici su na Hendeku, uistinu, toliko pritisli Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je propustio četiri namaza. Pošto su zašli duboko u noć, onoliko koliko je to Allah, dž.š., htio, tek tada je naredio Bilalu da prouči ezan. Poslije toga je pručen ikamet, pa je klanjao podnevski namaz. Potom je ponovo proučen ikamet, pa je klanjao ikindijski namaz. Poslije toga je ponovo proučen ikamet, pa je klanjao akšam, a nakon toga je ponovo proučen ikamet, pa je klanjao jaciju."**

[620] El-Badži kaže: "Ovo se može razumjeti na tri načina: 1) Da je ovo bio kur'anski tekst, pa je derogiran, a Aiša nije bila upoznata s tim, kao što stoji u Beraovom b. Azibovom hadisu koji bilježi Muslim u *Sahihu*: **"Objavljen je ajet: *Čuvajte namaze i ikindijski namaz*, pa smo ga učili onoliko koliko je Allah htio, a onda ga je Allah derogirao objavivši: *Čuvajte namaze, onaj srednji posebno.*** 2) Da je Aiša znala da je derogiran, ali je smatrala da je derogirana njegova primjena, a da je tekst ostao nederogiran. 3) Da je ove riječi Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenuo kao pojašnjenje riječima: ***a onaj srednji posebno,*** pa je Aiša shvatila da i one spadaju u kur'anski tekst.

a onda reče: 'Čula sam ga (ovako) od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.'"[621]

لِلَّهِ قَانِتِينَ) ثُمَّ قَالَتْ عَائِشَةُ: سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

410. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Amra b. Ebu Hakima, ovaj od Ez-Z'ibrikana, on od Urvea b. Zubejra, da je Zejd b. Sabit kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao sa ashabima podne po velikoj žegi. Nikada nije klanjao namaz teži ashabima od toga. Tom prilikom je objavljeno: *Čuvajte namaze, onaj srednji posebno.* – pa je rekao: 'Prije njega su dva namaza, a dva poslije njega.'"**[622]

٤١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي(أَخْبَرَنَا) مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي حَكِيمٍ قَالَ: سَمِعْتُ الزُّبَيْرِقَانَ يُحَدِّثُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْدِ ابْنِ ثَابِتٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ، وَلَمْ يَكُنْ يُصَلِّي صَلَاةً أَشَدَّ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا. فَنَزَلَتْ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى) وَقَالَ: إِنَّ قَبْلَهَا صَلَاتَيْنِ وَبَعْدَهَا صَلَاتَيْنِ

411. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi, kog je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Ma'mera, on od Ibn Tavusa, on od svoga oca, on od Ibn Abbasa, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko prije zalaska sunca stigne klanjati jedan rekat ikindije, stigao je klanjati ikindiju, a ko, prije izlaska sunca, stigne klanjati jedan rekat sabaha, stigao je klanjati sabah-namaz."**

٤١١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنِي ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْعَصْرِ رَكْعَةً قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ. وَمَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْفَجْرِ رَكْعَةً قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ

---

[621] Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu* i Et-Tirmizi i En-Nesai u *Sunenima.*

[622] Abadi kaže da se iz ovog Zejd b. Sabitovog hadisa zaključuje da bi srednji namaz mogao biti podnevski namaz, dok prethodni hadis jasno ukazuje da je srednji namaz ikindijski. Neki učenjaci misle da je srednji namaz sabahski, dok neki tvrde da je to akšamski. Po En-Nevevijevom mišljenju, od svih navedenih dva mišljenja su najjača, a to su: 1) da je srednji namaz ikindijski, i 2) da je srednji namaz sabahski. Od ova dva utemeljenije je mišljenje da je srednji namaz ikindijski.

412. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, da je Ala b. Abdurrahman kazao: **"Jednom prilikom smo ušli kod Enesa b. Malika poslije podne, pa je ustao da klanja ikindiju. Kada je završio namaz, mi mu spomenusmo (ili je on spomenuo) požurivanje s namazom, pa on reče: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada veli: 'To je namaz licemjera,[623] to je namaz licemjera, to je namaz licemjera: sjedi, i kad sunce požuti i bude između dva šejtanova roga (ili je kazao: na rogovima šejtana)[624] ustane i kljucne četiri rekata nabrzinu i u njima veoma malo spominje Uzvišenog Allaha!'"**

٤١٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ بَعْدَ الظُّهْرِ فَقَامَ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ ذَكَرْنَا تَعْجِيلَ الصَّلَاةِ أَوْ ذَكَرَهَا. فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ، تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ، تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ. يَجْلِسُ أَحَدُهُمْ حَتَّى إِذَا اصْفَرَّتِ الشَّمْسُ فَكَانَتْ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ أَوْ عَلَى قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ قَامَ فَنَقَرَ أَرْبَعًا لَا يَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا

413. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kome prođe ikindijski namaz, kao da je izgubio imetak i porodicu."**[625]

٤١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الَّذِي تَفُوتُهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَكَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ.

---

[623] Ovim Allahov Poslanik, s.a.v.s., aludira na odgađanje ikindijskog namaza dok sunčeva svjetlost, pred zalazak, ne požuti.

[624] Tj. kad sunce bude na zalasku.

[625] U navedenom hadisu Vjerovjesnik, s.a.v.s., je u oštrijoj formi ukazao na težinu grijeha koji proizlazi iz nemarnosti prema namazu. Iako je u hadisu konkretno spomenut samo ikindijski namaz, posljedice su iste za onog ko iz nehata propusti ikindijski ili bilo koji drugi namaz, a što se vidi iz sljedećeg hadisa.

Ibn Hibban u *Sahihu*, prenosi od Nevfela b. Muavije, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s: **"Kome prođe namaz, kao da je izgubio porodicu i imovinu."**

Abdurrezzak, u *Musannefu*, prenosi ovaj hadis od Nevfela u nešto drukčijoj verziji: **"Da izgubite porodicu i imovinu, bolje vam je nego da propuste klanjati namaz u njegovom vremenu."**

Buhari, u djelu *Alamatun-nubuveti*, prenosi od Nevfela: **"Ko propusti bilo koji od propisanih namaza, kao da je izgubio porodicu i imetak."** Buhari kaže: **"... propala su mu dobra djela."**

Ebu Davud kaže da je Ubejdullah b. Umer upotrijebio izraz ***utire*** i u tome se nije složio s Ejubom, koji je rekao: "Ez-Zuhri je prenio od Salima, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, koji je upotrijebio izraz ***vutire.***"

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أُوتِرَ وَاخْتُلِفَ عَلَى أَيُّوبَ فِيهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وُتِرَ.

414. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid, kog je obavijestio Velid, da je Ebu Amr el-Evzai rekao: **"A to je kada budeš vidio žute sunčeve zrake."**[626]

٤١٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ قَالَ قَالَ أَبُو عَمْرٍو يَعْنِي الْأَوْزَاعِيَّ: وَذَلِكَ أَنْ تَرَى مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الشَّمْسِ صَفْرَاءَ

5. O vremenu akšamskog namaza

٥. بَاب وَقْتِ الْمَغْرِبِ

415. ISPRIČAO NAM JE Davud b. Šebib,[627] kog je obavijestio Hammad,[628] prenijevši od Sabita el-Bunanija, da je Enes b. Malik kazao: **"S Vjerovjesnikom, s.a.v.s., bismo klanjali akšam, a onda bismo iz luka ispaljivali strijele i (svako od nas bi) vidio mjesto gdje mu je strijela pala."**[629]

٤١٥. حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي الْمَغْرِبَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ نَرْمِي فَيَرَى أَحَدُنَا مَوْضِعَ نَبْلِهِ

---

[626] Ovaj hadis pojašnjava prethodni. On pojašnjava kada će se ikindija smatrati propuštenom, pa kaže da će se to smatrati ukoliko se klanja kada sunčevi zraci postanu žuti, odnosno pred zalazak sunca.

[627] Davud b. Šebib el-Bahili Ebu Sulejman el-Mekki je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 221. godine po Hidžri.

[628] Hammad b. Seleme b. Dinar Ebu Seleme el-Basri. Pouzdan je prenosilac hadisa i pobožan čovjek. Spada u kategoriju najpouzdanijih ravija hadisa. Pred kraj života je posenilio. Pripadao je osmoj generaciji.

[629] Enes b. Malik je ovim želio kazati da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prakticirao klanjati akšamski namaz čim bi sunce zašlo. Nakon klanjanja akšama, još bi se toliko vidjelo da su mogli ugledati mjesta na koja strijele padaju.

٤١٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْمَغْرِبَ سَاعَةَ تَغْرُبُ الشَّمْسُ إِذَا غَابَ حَاجِبُهَا

416. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Ali,[630] prenijevši od Safvana b. Isaa,[631] on od Jezida b. Ebu Ubejda,[632] da je Seleme b. Ekve[633] kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi klanjao akšamski namaz kada bi sunce potpuno zašlo."**[634]

٤١٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ

417. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer, kog je obavijestio Jezid b. Zurej,[635] prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on

---

[630] Amr b. Ali b. Bahr b. Keni Ebu Hafs el-Fellas es-Sajrefi el-Bahili el-Basri je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 249. godine po Hidžri.

[631] Safvan b. Isa ez-Zuhri Ebu Muhammed el-Basri el-Kassam je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 200. godine po Hidžri.

[632] Jezid b. Ebu Ubejd el-Eslemi, štićenik Selemea b. Ekvea, je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Umro je sto četrdeset i neke godine po Hidžri.

[633] Seleme b. Amr b. Ekve el-Eslemi Ebu Muslim ili Ebu Ijas je poznati ashab. Učesnik je *Prisege zadovoljstva*. Umro je 64. godine po Hidžri.

[634] Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, i Ebu Davud, u *Sunenu*, bilježe od Ukbea b. Amira da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Moji sljedbenici će biti dobri sve dok ne budu počeli kasniti sa akšamom i klanjati ga kada se pojave zvijezde."**

Na temelju spomenutih hadisa, većina učenjaka se slaže da je akšamski namaz bolje klanjati odmah nakon zalaska sunca. Ono u čemu se oni razilaze je to da li akšamski namaz ima samo jedno vrijeme ili ih ima više.

Šafija i Ibn Mubarek smatraju da se akšam može klanjati samo u jednom vremenu, i to odmah po zalasku sunca. Po njima, ako se u tom vremenu ne klanja, namaz je propušten i kasnije se može samo naklanjati.

Većina, pak, smatra da se akšamski namaz može klanjati u periodu od zalaska sunca pa sve dok ne nestane rumenila na nebu, ali ga je bolje klanjati odmah, čim mu nastupi vrijeme. Svoj stav temelje na hadisu koji bilježi Muslim u *Sahihu*, od Abdullaha b. Amra, u kom stoji: **"Vrijeme akšama traje sve dok traje rumenilo na nebu."**

[635] Jezid b. Zurej Ebu Muavija el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 182. godine po Hidžri.

od Jezida b. Ebu Habiba, ovaj od Merseda b. Abdullaha, koji je kazao: **"Ebu Ejub nam je došao kao ratnik. Ukbe b. Amir je tada bio namjesnik Egipta. Zakasnio je s akšamom, a Ebu Ejub ustade spram njega i reče: 'Ukbe, zašto kasniš s ovim namazom?' 'Bio sam zauzet.' – odgovorio je on, a Ebu Ejub reče: 'Zar nisi čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'Moji sljedbenici će biti u dobru (ili je rekao: na fitretu – sunnetu) sve dok ne počnu kasniti s akšamom i klanjati ga kada se zvijezde pojave.'"**

حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا أَبُو أَيُّوبَ غَازِيًا وَعُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ يَوْمَئِذٍ عَلَى مِصْرَ فَأَخَّرَ الْمَغْرِبَ. فَقَامَ إِلَيْهِ أَبُو أَيُّوبَ فَقَالَ: مَا هَذِهِ الصَّلَاةُ يَا عُقْبَةُ؟ فَقَالَ: شُغِلْنَا. قَالَ: أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ أَوْ قَالَ عَلَى الْفِطْرَةِ، مَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ إِلَى أَنْ تَشْتَبِكَ النُّجُومُ

6. Vrijeme jacijskog namaza

٦. بَاب وَقْتِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ

418. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ebu Bišra, on od Bešira b. Sabita, on od Habiba b. Salima, da je Nu'man b. Bešir kazao: **"Ja najbolje poznajem vrijeme ovog jacijskog namaza. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga je klanjao sve do vremena u kom mjesec zalazi treće noći u mjesecu."**[636]

٤١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: أَنَا أَعْلَمُ النَّاسِ بِوَقْتِ هَذِهِ الصَّلَاةِ، صَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ. كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّيهَا لِسُقُوطِ الْقَمَرِ لِثَالِثَةٍ

[636] Tahavija, u djelu *Šerhu Meanil-Asar*, veli: "O tome do kada traje jacijsko vrijeme ima puno hadisa, čak i s različitim značenjima. Na temelju svih tih hadisa, zaključujem da je jaciju najefdalnije klanjati u prvoj trećini noći. Ako je ne klanjamo u tom vremenu, ali je klanjamo do pola noći, i to je dobro. Međutim, ako jaciju ne uspijemo klanjati ni do pola noći, ona se može klanjati sve do zore."

Ashab Numan b. Bešir u tematskom hadisu spominje vrijeme do kog je Allahov Poslanik, s.a.v.s., najčešće klanjao jaciju. Njegove riječi: **"Ja nabolje poznajem do kada traje jacijsko vrijeme."** mogu se shvatiti na dva načina:

- Da je to rekao kako bi istakao Allahovu blagodat prema njemu, jer je imao priliku to izravno naučiti od Poslanika, s.a.v.s., te da bi time skrenuo pažnju slušalaca na ono što poslije toga želi kazati, kako bi to što bolje zapamtili.

٤١٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: مَكَثْنَا ذَاتَ لَيْلَةٍ نَنْتَظِرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِصَلَاةِ الْعِشَاءِ. فَخَرَجَ إِلَيْنَا حِينَ ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ أَوْ بَعْدَهُ. فَلَا نَدْرِي أَشَيْءٌ شَغَلَهُ أَمْ غَيْرُ ذَلِكَ. فَقَالَ حِينَ خَرَجَ: أَتَنْتَظِرُونَ هَذِهِ الصَّلَاةَ, لَوْلَا أَنْ تَثْقُلَ عَلَى أُمَّتِي لَصَلَّيْتُ بِهِمْ هَذِهِ السَّاعَةَ. ثُمَّ أَمَرَ الْمُؤَذِّنَ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ

419. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Hakema, on od Nafia, da je Abdullah b. Omer kazao: **"Jedne noći smo dugo čekali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za jacijski namaz. Izišao je kada je prošla trećina noći ili više od toga. Nije nam bilo poznato da li ga je spriječila neka obaveza ili je bilo u pitanju nešto drugo. Kada je izišao,[637] rekao je: 'Čekate ovaj namaz? Da se ne bojim da će ovaj namaz preopteretiti moje sljedbenike, uvijek bih ga s njima klanjao u ovo vrijeme.' Potom naredi mujezinu da prouči ikamet."[638]**

٤٢٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا حَرِيزٌ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ السَّكُونِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ يَقُولُ: أَبْقَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاةِ الْعَتَمَةِ فَأَخَّرَ حَتَّى ظَنَّ الظَّانُّ أَنَّهُ لَيْسَ بِخَارِجٍ. وَالْقَائِلُ مِنَّا يَقُولُ: صَلَّى. فَإِنَّا لَكَذَلِكَ حَتَّى خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا لَهُ كَمَا قَالُوا. فَقَالَ: أَعْتِمُوا بِهَذِهِ

420. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Osman el-Himsi, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Hariza,[639] on od Rašida b. Sa'da, on od Asima b. Humejda es-Sekunija, da je Muaz b. Džebel kazao: **"Jedne večeri smo čekali Vjerovjesnika, s.a.v.s., za jacijski namaz, pa se toliko zadržao da su neki pomislili da neće ni izići. Neki su govorili: 'On je klanjao.' Dok smo tako razgovarali, izišao je. Ljudi mu rekoše šta su govorili, a on reče: 'Odugovlačite sa klanjanjem ovog namaza, jer ste njime**

- Da je te riječi, možda, uputio tabiinima u vremenu kada je vrlo malo ashaba bilo živo.

[637] Kad je izišao iz svoje sobe.

[638] Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[639] Hariz b. Osman er-Rehabi el-Himsi je pouzdan i iskren prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

odlikovani nad ostalim narodima. Nijedan narod prije vas (nije imao obavezu) da klanja ovaj namaz.'"[640]

421. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od Ebu Nadrea, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Jedne večeri smo (došli u džamiju) da s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjamo jacijski namaz, pa nije izišao otprilike do polovine noći. Potom je izišao i rekao: 'Zauzmite mjesta (u safovima).' Pošto zauzesmo mjesta, on reče: 'Neki su ljudi klanjali i već zaspali. Vi ste u namazu sve dok ga iščekujete. Da nije slabih i bolesnih, ovaj namaz bih odgodio do pola noći.'"**[641]

الصَّلَاةِ فَإِنَّكُمْ قَدْ فُضِّلْتُمْ بِهَا عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ. وَلَمْ تُصَلِّهَا أُمَّةٌ قَبْلَكُمْ

٤٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْعَتَمَةِ فَلَمْ يَخْرُجْ حَتَّى مَضَى نَحْوٌ مِنْ شَطْرِ اللَّيْلِ. فَقَالَ: خُذُوا مَقَاعِدَكُمْ فَأَخَذْنَا مَقَاعِدَنَا. فَقَالَ: إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا وَأَخَذُوا مَضَاجِعَهُمْ وَإِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُ الصَّلَاةَ. وَلَوْلَا ضَعْفُ الضَّعِيفِ وَسَقَمُ السَّقِيمِ لَأَخَّرْتُ هَذِهِ الصَّلَاةَ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ

---

[640] Kako naći kompromis između ovog i Džibrilovog hadisa u kom stoji da je Džibril Muhammedu, s.a.v.s., za jaciju rekao: **"Ovo je bilo jacijsko vrijeme i svim ranijim vjerovjesnicima."** Ali el-Kari kaže: "Raniji vjerovjesnici nisu bili obavezni klanjati jaciju. Ona im je bila nafila, a njihovi sljedbenici je uopće nisu klanjali, ni kao obavezni namaz ni kao nafilu. Međutim, ona je i Muhammedu, s.a.v.s., i njegovim sljedbenicima obavezna."

[641] Ibn Hadžer el-Askalani smatra da je lijepo za onog ko može izdržati (nije bolestan i nema problema s fiziološkim potrebama, niti ga savladava pospanost), da odgodi klanjanje jacijskog namaza. Tako misle i Eš-Šafi, Nevevi i većina ostalih učenjaka.

Ishak i Lejs smatraju da je mustehab odgoditi klanjanje jacije do pred kraj prve trećine noći, a Tahavija smatra da je mustehab odgoditi klanjanje ovog namaza do samog kraja prve trećine noći.

Poslanikove, s.a.v.s., riječi u hadisu koji bilježi Et-Tirmizi u *El-Džami'u* od Ebu Hurejrea: **"Da se ne bojim da ću time opteretiti svoje sljedbenike, naredio bih im da s klanjanjem jacijskog namaza pričekaju do (kraja) prve trećine noći ili do pola noći."**, znače da bi trebalo do prve trećine noći čekati u ljetnjem periodu, kada su noći kratke, a do pola noći u zimskom periodu, kada su duge. Mogu da znače i da se ovdje radi o previdu nekog od ravija koji nije precizno upamtio

7. O vremenu sabahskog namaza

٧. بَاب وَقْتِ الصُّبْحِ

422. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od Amre b. Abdurrahman, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao sabah, tako da se žene koje su izlazile sa ogrtačima ne bi mogle prepoznati u mraku."**[642]

٤٢٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُصَلِّي الصُّبْحَ فَيَنْصَرِفُ النِّسَاءُ مُتَلَفِّعَاتٍ بِمُرُوطِهِنَّ مَا يُعْرَفْنَ مِنَ الْغَلَسِ

423. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Asima b. Omera b. Katadea b. Nu'mana, on od Mahmuda b. Lebida, a on od Rafia b. Hadidža, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Klanjajte sabah-namaz čim se pojavi zora, imat ćete veću nagradu. (U to vrijeme) je nagrada veća."**[643]

٤٢٣. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَصْبِحُوا بِالصُّبْحِ فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِأُجُورِكُمْ وَأَعْظَمُ لِلْأَجْرِ

---

da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao do prve trećine noći, ili je rekao do pola noći.

[642] Ahmed bilježi u *Musnedu*, da je Ibn Rebia kazao: **"Bio sam s Ibn Omerom, pa sam mu rekao: 'Ponekad sa tobom klanjam sabah i, kada završim namaz, okrenem se, a ne mogu prepoznati onoga što je do mene klanjao. A nekada, opet, klanjaš kada se potpuno razvidi.' On reče: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da tako klanja, pa sam i ja želio klanjati onako kako je to on činio.'"**

Iz ovog hadisa se zaključuje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nekada klanjao sabah čim nastupi zora, dok je još sumrak, pa se ne bi mogao prepoznati prolaznik koji prođe putem ili da klanjač u džamiji ne bi mogao raspoznati onog što do njega klanja.

Na temelju ovih hadisa su Ahmed b. Hanbel, Šafija i Ishak utvrdili da je bolje klanjati sabah dok je još sumrak, nego kada se razvidi.

[643] I iz ovoga hadisa se zaključuje da je efdalnije klanjati sabah-namaz dok je još sumrak. Međutim, imam Et-Tirmizi u *Džami'u* bilježi, sa senedom, također od

8. O čuvanju namaza i klanjanju na vrijeme

٨. بَاب الْمُحَافَظَةِ عَلَى الصَّلَوَاتِ وَ الْمُحَافَظَةِ عَلَى وَقْتِهَا

424. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Harb el-Vasiti, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Muhammeda b. Mutarrifa, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, da je Abdullah b. es-Sunabihijj kazao: **"Ebu Muhammed[644] misli da**

٤٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ الْوَاسِطِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ هَارُونَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصُّنَابِحِيِّ قَالَ: زَعَمَ أَبُو مُحَمَّدٍ أَنَّ الْوِتْرَ

Rafia b. Hadidža, koji je kazao: **"Odgodite sabah dok se ne razdani, jer je (u to vrijeme) nagrada veća."**

Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri i mnogi drugi učenjaci su, na temelju ovog i drugih hadisa u ovom smislu, zauzeli stav da je bolje klanjati sabah kada se razdani.

Ovaj i prethodni hadisi, na prvi pogled, čine se kontradiktornim. Međutim, ako imamo u vidu da je Džibril Muhammedu, s.a.v.s., pokazao početak i kraj svakog namaskog vremena i naglasio da se u tom vremenskom rasponu mogu klanjati namazi, onda ćemo shvatiti da tu nema kontradiktornosti. To ćemo bolje shvatiti iz hadisa u kom se preporučuje klanjanje sabahskog namaza čim nastupi zora, i da se to odnosi na zimski period, dok se preporučivanje odgađanja sabahskog namaza dok se ne razdani odnosi na ljetni period.

Muaz b. Džebel kaže: **"Vjerovjesnik me je poslao u Jemen. Prije polaska mi je rekao: 'Pazi, kada nastupi zimski period, klanjaj sabah čim nastupi zora i uči duže, ali toliko koliko ljudi mogu podnijeti bez poteškoće. A kada nastupi ljetni period, odgodi sabah dok se potpuno ne razdani, jer je noć kratka, ljudi spavaju, pa da bi mogli stići u džemat."** (Bekijj b. Mahled)

U pogledu Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., riječi da je sabah-namaz bolje klanjati kada se razvidi, Abadi ističe da su neki kazali da se one odnose na noći obasjane mjesečinom, kako bismo bolje mogli raspoznati zoru od mjesečine. Es-Sujuti smatra da je hadis: **"Odgodite sabah dok se ne razvidi, jer je (u to vrijeme) nagrada veća."**, prenesen po značenju, dok je hadis: **"Klanjajte sabah-namaz čim se pojavi zora, imat ćete veću nagradu, (u to vrijeme) nagrada je veća."** prenesen doslovno, te da je ono što je preneseno doslovno ispravnije od onoga što je preneseno po značenju.

[644] Ebu Muhammed el-Ensari je ashab. Po mišljenju nekih učenjaka, zvao se Mes'ud b. Zejd. Neki kažu da se zvao Mes'ud b. Evs, drugi da se zvao Kajs b. Abaje. Najispravnije je mišljenje onih koji kažu da se zvao Mes'ud b. Zejd. On

je vitr-namaz obavezan." Kada je to čuo Ubade b. Samit, rekao je: "Ebu Muhammed je pogriješio. Svjedočim da sam čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: 'Uzvišeni Allah je propisao (u danu i noći) pet namaza. Ko ih, lijepo uzevši abdest, bude skrušeno i propisno na vrijeme klanjao, ima kod Allaha jamstvo da će mu oprostiti. Ko to ne bude radio, neće imati takvoga jamstva; ukoliko bude htio, oprostit će mu, a ako bude htio, kaznit će ga.'"

وَاجِبٌ. فَقَالَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ: كَذَبَ أَبُو مُحَمَّدٍ. أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ افْتَرَضَهُنَّ اللَّهُ تَعَالَى. مَنْ أَحْسَنَ وُضُوءَهُنَّ وَصَلَّاهُنَّ لِوَقْتِهِنَّ وَأَتَمَّ رُكُوعَهُنَّ وَخُشُوعَهُنَّ كَانَ لَهُ عَلَى اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ. وَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلَيْسَ لَهُ عَلَى اللَّهِ عَهْدٌ إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ

425. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Abdullah el-Huzai i Abdullah b. Mesleme, koje je obavijestio Abdullah b. Omer, prenijevši od Kasima b. Gannama, on od neke od njihovih majki, da je Ummu Ferve[645] kazala: **"Neko je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Allahov Poslaniče, koje djelo je najbolje?', a on je rekao: 'Klanjanje namaza odmah nakon nastupanja njegovog vremena.'"**

٤٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُزَاعِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ غَنَّامٍ عَنْ بَعْضِ أُمَّهَاتِهِ عَنْ أُمِّ فَرْوَةَ قَالَتْ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ فِي أَوَّلِ وَقْتِهَا.

El-Huzai je, u hadisu koji je on prenio od svoje tetke, kazao: "Ona je Ummu Ferva, koja je Vjerovjesniku, s.a.v.s., dala prisegu. On, s.a.v.s., je upitan..."

قَالَ الْخُزَاعِيُّ فِي حَدِيثِهِ عَنْ عَمَّةٍ لَهُ يُقَالُ لَهَا أُمُّ فَرْوَةَ قَدْ بَايَعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ

426. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od Ebul-Harba b. Ebul-Esveda, on od Abdullaha b. Fedalea, da je njegov otac kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s.,**

٤٢٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ فَضَالَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

---

je učesnik Bitke na Bedru i Bitke za osvojenje Egipta. Umro je u vrijeme hilafeta Omera b. Hattaba.

[645] Neki učenjaci smatraju da se ovdje radi o Ummu Fervi, ensarijki koja je dala prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a ne o Ummu Fervi b. Ebu Kuhafi, Ebu Bekrovoj sestri. Et-Tibi smatra da se, ipak, radi o Ebu Bekrovoj sestri.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ فِيمَا عَلَّمَنِي: وَحَافِظْ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ. قَالَ قُلْتُ: إِنَّ هَذِهِ سَاعَاتٌ لِي فِيهَا أَشْغَالٌ فَمُرْنِي بِأَمْرٍ جَامِعٍ إِذَا أَنَا فَعَلْتُهُ أَجْزَأَ عَنِّي. فَقَالَ: حَافِظْ عَلَى الْعَصْرَيْنِ - وَمَا كَانَتْ مِنْ لُغَتِنَا - فَقُلْتُ: وَمَا الْعَصْرَانِ؟ فَقَالَ: صَلَاةٌ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلَاةٌ قَبْلَ غُرُوبِهَا.

me je podučio (mnogo čemu). Između ostalog, podučio me je i da pazim na pet namaza (čim nastupi njihovo vrijeme). Rekao sam: 'To zahtijeva mnogo vremena, a ja imam i svojih obaveza, pa mi naredi nešto konkretnije, što će mi biti dovoljno (da se spasim).' On reče: 'Pazi da jutarnji i popodnevni namaz klanjaš (čim nastupi njihovo vrijeme).' Pošto to nije bilo poznato u našem narječju, upitah: 'A koji su to jutarnji i popodnevni namazi?' On odgovori: 'To su namazi koji se klanjaju prije izlaska i prije zalaska sunca."[646]

٤٢٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُمَارَةَ بْنِ رُوَيْبَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ فَقَالَ: أَخْبِرْنِي مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ. قَالَ: أَنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْهُ؟ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. قَالَ: نَعَمْ. كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ سَمِعَتْهُ

427. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jahja, prenijevši od Ismaila b. Ebu Halida, on od Ebu Bekra b. Umare b. Ruvejbea, on od svoga oca,[647] koji kaže da mu je neko od stanovnika Basre tražio da ga obavijesti o nečemu što je čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu je on odgovorio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Neće ući u Vatru nijedna osoba koja je klanjala (propisane namaze) pred izlazak i pred zalazak sunca."**[648] **"Jesi li to ti, uistinu, od njega čuo?" – tri puta ga**

[646] El-Hattabi smatra da ovim aludira na sabahski i ikindijski namaz.

[647] Umare b. Ruvejbe Ebu Zuhejr es-Sekafi je ashab koji se kasnije nastanio u Kufi.

[648] Tj. neće ući u Vatru nijedna osoba koja je redovno klanjala sabahski i ikindijski namaz. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uzeo za primjer ova dva namaza zbog toga što se sabah klanja u jeku najvećeg spavanja, a ikindija u jeku najvećih poslova. Onaj ko je pazio na namasko vrijeme, i čim nastupi, redovno klanjao ova dva namaza, logično je da je pazio da ne propusti nijedan namaz, a onaj ko bude temeljito i sa skrušenošću redovno klanjao pet namaza, nije mogao učiniti veliki grijeh, a onaj ko je pazio da izvršava svoje vjerske obaveze i pazio se velikih grijeha, bit

upita, a on svaki put odgovori: "Jesam, čule su ga ove moje uši i upamtilo ovo moje srce." Čovjek (iz Basre) reče: "Ja sam lično čuo kada je ovo kazao."[649]

أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي. فَقَالَ الرَّجُلُ: وَأَنَا سَمِعْتُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ذَلِكَ

428. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid b. el-A'rabij, kog je obavijestio Muhammed b. Abdulmelik b. Jezid er-Revvas, čiji je nadimak bio Ebu Seleme, prenijevši od Ebu Davuda, on od Hajvea b. Šurejha el-Misrija, ovaj od Bekijje, on od Dubarea b. Abdullaha b. Ebu Sulejka el-Elhanija, on od Ibn Nafija,[650] ovaj od Ibn Šihaba ez-Zuhrija, on od Seida b. el-Musejjeba, koga je obavijestio Ebu Katade b. Reb'ij, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uzvišeni Allah je kazao: 'Tvojim sljedbenicima sam propisao pet namaza i zajamčio da ću svakoga ko ih bude čuvao i na vrijeme klanjao uvesti u Džennet. Onaj ko ih ne bude čuvao, kod Mene neće imati (takvog) jamstva.'"**

٤٢٨. قَالَ أَبُو سَعِيدِ بْنُ الْأَعْرَابِيِّ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ يَزِيدَ الرَّوَّاسُ - يُكْنَى أَبَا أُسَامَةَ - أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ الْمِصْرِيُّ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ صُبَارَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سُلَيْكٍ الْأَلْهَانِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ قَالَ: قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ إِنَّ أَبَا قَتَادَةَ بْنَ رِبْعِيٍّ أَخْبَرَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: **إِنِّي فَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ، وَعَهِدْتُ عِنْدِي عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ جَاءَ يُحَافِظُ عَلَيْهِنَّ لِوَقْتِهِنَّ أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ. وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلَا عَهْدَ لَهُ عِنْدِي**

429. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-A'rabij, kog je obavijestio Muhammed b. Abdulmelik er-Revvas, prenijevši od Ebu Davuda, on od Muhammeda b. Abdurrahmana el-Anberija, on od Ebu Alija el-Hanefija Ubejdullaha b. Abdulmedžida, a ovaj od Imrana el-Kattana, koji prenosi od Katadea i Ebana, oni

٤٢٩. قَالَ ابْنُ الْأَعْرَابِيِّ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الرَّوَّاسُ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَنْبَرِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) عِمْرَانُ الْقَطَّانُ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ وَأَبَانُ كِلَاهُمَا

će sačuvan od Vatre. Osim toga, na ovim namazima se smjenjuju meleki noći i meleki dana.

[649] Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[650] Duvejd b. Nafi el-Emevi Ebu Isa eš-Šami se ubraja u onu kategoriju prenosilaca koji svojim kvalitetom zadovoljavaju, tj. makbul su. Pripadao je šestoj generaciji. Mnogo je prenosio mursel-hadise. Nastanio se u Šamu.

عَنْ خُلَيْدٍ الْعَصَرِيِّ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَمْسٌ مَنْ جَاءَ بِهِنَّ مَعَ إِيمَانٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ. مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ عَلَى وُضُوئِهِنَّ وَرُكُوعِهِنَّ وَسُجُودِهِنَّ وَمَوَاقِيتِهِنَّ، وَصَامَ رَمَضَانَ، وَحَجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، وَأَعْطَى الزَّكَاةَ طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ، وَأَدَّى الْأَمَانَةَ. قَالُوا: يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ وَمَا أَدَاءُ الْأَمَانَةِ؟ قَالَ: الْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ

od Hulejda el-Asarija,[651] on od Ummud-Derdaa,[652] a ona od Ebud-Derdaa,[653] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko, uz iman, (pred Allaha) dođe s petero, ući će u Džennet: ko bude pazio na pet namaza, klanjajući ih na vrijeme i vodeći računa o njihovom abdestu, rukuu i sedždi; ko bude postio ramazan; ko, ukoliko bude u mogućnosti, bude hodočastio Kabu; ko bude sa zadovoljstvom dijelio zekat, i ko bude izvršavao emanet."** "Ebu Derda, šta podrazumijevaš pod izvršenjem emaneta?" – upitaše prisutni. On reče: "Kupanje nakon džunupluka."

٩. بَاب إِذَا أَخَّرَ الْإِمَامُ الصَّلَاةَ عَنِ الْوَقْتِ

9. Kada imam kasni s namazom

٤٣٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ يَعْنِي الْجَوْنِيَّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا ذَرٍّ كَيْفَ أَنْتَ إِذَا كَانَتْ عَلَيْكَ أُمَرَاءُ يُمِيتُونَ الصَّلَاةَ أَوْ قَالَ يُؤَخِّرُونَ الصَّلَاةَ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: صَلِّ

430. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ebu Imrana el-Dževnija, on od Abdullaha b. Samita, a on od Ebu Zerra, koji veli da ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao: **"Ebu Zerre, kako ćeš postupiti kada ti vladari budu umrtvljivali namaz (ili je kazao: kasnili s namazom)?" Rekoh: "Allahov**

---

[651] Hulejd b. Abdullah el-Asari Ebu Sulejman el-Basri. Neki kažu da je bio Ebu Derdaov štićenik. Iskren je prenosilac hadisa, ali je puno prenosio mursel-hadise. Pripadao je četvrtoj generaciji.

[652] Ummu Derda je bila Ebu Derdaova supruga. Zvala se Hudžejma, neki vele Džuhejma el-Evsabijja ed-Dimeškijja. Slovila je kao pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Pripadala je trećoj generaciji. Umrla je 181. godine po Hidžri.

[653] Ebu Derda Uvejmir b. Zejd b. Kajs el-Ensari je poznati ashab. Neki vele da mu je Amir ime, a da mu je Uvejmir nadimak. Istjecao se izuzetnom pobožnošću. Umro je pred kraj Omerovog hilafeta. Neki vele da je živio i poslije toga.

الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا فَإِنْ أَدْرَكْتَهَا مَعَهُمْ فَصَلِّهَا فَإِنَّهَا لَكَ نَافِلَةٌ

Poslaniče, preporuči mi šta da (u tom slučaju) činim." On reče: "Ti namaz klanjaj na vrijeme. Ako ga zatekneš, klanjaj ga i s njima. To će ti biti nafila."[654]

٤٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ دُحَيْمٌ الدِّمَشْقِيُّ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي حَسَّانُ يَعْنِي ابْنَ عَطِيَّةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ عَنْ عَمْرِو ابْنِ مَيْمُونٍ الْأَوْدِيِّ قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ الْيَمَنَ رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْنَا. قَالَ: فَسَمِعْتُ

431. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. Ibrahim Duhajm ed-Dimeški, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od El-Evzaije, on od Hassana b. Atijje, ovaj od Abdurrahmana b. Sabita, da je Amr b. Mejmun el-Evdi[655] kazao: **"U Jemen nam je, kao izaslanik Allahovog Poslanika, s.a.v.s., došao Muaz b. Džebel. Čuo sam ga kada je učio ezan za sabah. Imao je prodoran glas. Čim**

[654] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za one koji kasne s namazom upotrijebio izraz ***oni koji umrtvljuju namaz.*** Objašnjavajući ovo, Nevevi kaže: "Oni umrtvljuju namaz time što ga ne klanjaju na početku njegovog vremena, kada je efdalnije. To ne znači da ga u potpunosti propuštaju."

Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da na ovakvo Nevevijevo tumačenje treba obratiti pažnju i temeljitije ga razmotriti, pogotovo ako se ima u vidu da Ibn Hadžer smatra vjerodostojnim predanja u kojima se govori o nekim vladarima, kao što su Hadžadž i Velid, koji su u potpunosti propuštali namaze. Abdurrezzak bilježi, sa senedom, da je Ata kazao: **"Velid je zakasnio sa džumom do akšama (toliko je oduljio sa hutbom da je džumanski farz klanjao u akšamsko vrijeme). Čim sam stigao u džamiju, klanjao sam podne, prije nego je on sjeo između dvije hutbe. Malo kasnije sam, sjedeći, klanjao i ikindiju."** Ata je klanjao sjedeći zbog toga što se bojao Velida.

Ibn Omer je za Hadžadžom klanjao u džematu sve dok on nije počeo kasniti s namazom. Nakon toga je klanjao sam.

Ovaj hadis je dokaz da je, onda kada imam počne kasniti s klanjanjem namaza u početku namaskog vremena, dozvoljeno da neko samostalno klanja namaz, ne čekajući na imama. Ukoliko namaz ponovi i za imamom, to će mu se računati kao nafila.

[655] Amr b. Mejmun el-Evdi Ebu Abdullah, neki vele Ebu Jahja, bio je pouzdan prenosilac hadisa i pobožan čovjek. On je muhadrem, što znači da je živio u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, ali se s njim nije sureo. Nastanio se u Kufi. Umro je 74. godine po Hidžri.

sam ga čuo, zavolio sam ga i od njega se nisam odvajao sve dok ga u Šamu nisam sahranio. Onda sam gledao ko bi nakon njega mogao biti najbolji poznavalac šerijatskih propisa. Otišao sam kod Ibn Mes'uda i uz njega sam bio sve do njegove smrti. On mi je rekao: 'Jednom prilikom me je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao: 'Šta ćete činiti kada vam dođu vladari koji će kasniti s namazom i klanjati ga pred kraj namaskog vremena?' Rekoh: 'Šta mi preporučuješ ako to dočekam, Allahov Poslaniče?' On reče: 'Klanjaj namaz na vrijeme, a namaz koji budeš klanjao s njima bit će ti nafila.'"

تَكْبِيرَةُ مَعَ الْفَجْرِ رَجُلٌ أَجَشُّ الصَّوْتِ. قَالَ: فَأُلْقِيَتْ عَلَيْهِ مَحَبَّتِي، فَمَا فَارَقْتُهُ حَتَّى دَفَنْتُهُ بِالشَّامِ مَيِّتًا. ثُمَّ نَظَرْتُ إِلَى أَفْقَهِ النَّاسِ بَعْدَهُ. فَأَتَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ فَلَزِمْتُهُ حَتَّى مَاتَ. فَقَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ بِكُمْ إِذَا أَتَتْ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ يُصَلُّونَ الصَّلَاةَ لِغَيْرِ مِيقَاتِهَا؟ قُلْتُ: فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: صَلِّ الصَّلَاةَ لِمِيقَاتِهَا وَاجْعَلْ صَلَاتَكَ مَعَهُمْ سُبْحَةً

432. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kudame b. A'jun, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Hilala b. Jesafa, on od Ebul-Musennaa,[656] on od sestrića Ubadea b. Samita, a on od Ubadea b. Sabita. A ispričao nam je i Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši isti smisao od Sufjana,[657] on od Mensura, on od Hilala b. Jesafa, on od Ebul-Musennaa el-Himsija, on od Ebu Ubeja, sina Ubad b. Samitove supruge,[658] on od Ubadea b.

٤٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ بْنِ أَعْيَنَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ عَنْ أَبِي الْمُثَنَّى عَنِ ابْنِ أُخْتِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ الْمَعْنَى عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ عَنْ أَبِي الْمُثَنَّى الْحِمْصِيِّ عَنْ أَبِي أُبَيٍّ ابْنِ امْرَأَةِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ عُبَادَةَ

[656] Ebul-Musenna Damdam el-Emulki el-Himsi el-Idžli ga je smatrao pouzdanim prenosiocem hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji.

[657] Sufjan b. Seid b. Mesruk es-Sevri Ebu Abdullah el-Kufi je pouzdan prenosilac, hafiz hadisa, šerijatski pravnik i veoma pobožan čovjek. Pripadao je sedmoj generaciji. Ponekad je prenosio mudelles-hadise. Umro je 161. godine po Hidžri.

[658] Ebu Ubej Abdullah b. Amr el-Ensari. Majka mu je bila jedna od supruga Ubadea b. Samita, kojoj je bio nadimak Ummu Haram. Otuda je Ebu Ubej više poznat po nadimku Ibn Ummu Haram. Ibn Hadžer el-Askalani kaže: "Ebu Ubej

بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهَا سَتَكُونُ عَلَيْكُمْ بَعْدِي أُمَرَاءُ تَشْغَلُهُمْ أَشْيَاءُ عَنِ الصَّلَاةِ لِوَقْتِهَا حَتَّى يَذْهَبَ وَقْتُهَا. فَصَلُّوا الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أُصَلِّي مَعَهُمْ؟ قَالَ: نَعَمْ إِنْ شِئْتَ. وَقَالَ سُفْيَانُ: إِنْ أَدْرَكْتُهَا مَعَهُمْ أُصَلِّي مَعَهُمْ؟ قَالَ: نَعَمْ إِنْ شِئْتَ

Samita, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ubrzo će vam, poslije mene, doći vladari koji će zbog poslova kasniti s klanjanjem namaza na vrijeme. Klanjat će ga na isteku vremena. (Kada se to dogodi) vi namaz klanjajte na vrijeme." Kada je to čuo, neki čovjek upita: "A hoću li klanjati i s njima?" "Klanjaj, ako hoćeš." – reče on. I Sufjan je upitao: "Ako ga zateknem, hoću li ga klanjati i s njima?" Mensur reče: "Klanjaj, ako hoćeš."**[659]

٤٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو هَاشِمٍ يَعْنِي الزَّعْفَرَانِيَّ حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَكُونُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ مِنْ بَعْدِي يُؤَخِّرُونَ الصَّلَاةَ فَهِيَ لَكُمْ وَهِيَ عَلَيْهِمْ. فَصَلُّوا مَعَهُمْ مَا صَلَّوُا الْقِبْلَةَ

433. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Ebu Hašim ez-Za'ferani, prenijevši od Saliha b. Ubejda, on od Kabisea b. Vekkasa,[660] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Poslije mene će doći vladari koji će kasniti s namazom. Vi ga klanjajte s njima, jer ćete imati nagradu, a oni će biti odgovorni. Klanjajte sa njima dok god namaz budu klanjali prema kibli."**[661]

---

ibn Ummu Haram zvao se Abdullah b. Amr. Neki vele Ibn Ka'b el-Ensari. On je ashab. Nastanio se u Bejtul-Makdisu (Jerusalem, op. red.) i posljednji je ashab koji je tamo živio." Ibn Hibban smatra da mu je ime bilo Šem'un.

[659] I ovaj hadis ukazuje na to da smo dužni klanjati namaz odmah po nastupanju njegovog vremena. Ukoliko, pak, dođemo u situaciju da imami kasne s namazom i da ga klanjaju pred kraj namaskog vremena, dužni smo klanjati odmah kad mu vrijeme nastupi, makar i samostalno. Možemo ga ponoviti i za imamom i taj namaz će nam biti nafila. Ovaj hadis ukazuje na to da mi nismo obavezni ponavljati namaz za imamom. To je lijepo ako tako hoćemo. Ukoliko nećemo, nismo ni dužni.

[660] Kabisa b. Vekkas es-Sulemi el-Lejsi je jedan od Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., ashaba. Nastanio se u Basri. Od Vjerovjesnika, s.a.v.s., je prenio samo jedan hadis.

[661] Ovaj hadis je, na prvi pogled, u koliziji s prethodnim hadisima. Za razliku od prethodnih hadisa u kojima Allahov Poslanik, s.a.v.s., insistira da se namaz

10. O onome ko prespava namaz ili ga zaboravi

١٠. بَاب فِي مَنْ نَامَ عَنِ الصَّلَاةِ أَوْ نَسِيَهَا

434. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Ibnul-Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se vraćao noću iz Bitke na Hajberu. Pošto nas savlada san, on pred kraj noći odsjede da se odmorimo i reče Bilalu: 'Pripazi da ne prespavamo sabah.' Bilala je savladao san i on je naslonjen na sedlo svoje jahalice zaspao. Nije se probudio ni Vjerovjesnik ni Bilal, niti iko od njegovih ashaba, sve dok ih sunce nije obasjalo. Prvi se probudio Allahov Poslanik, s.a.v.s., koji, iznenađen, upita: 'Šta je ovo, Bilale?' On reče: 'Ti si mi umjesto oca i majke, Allahov Poslaniče, i mene je savladalo ono što je i tebe.' Pošli su malo sa svojim jahalicama, a onda je Vjerovjesnik, s.a.v.s., uzeo abdest i naredio Bilalu da prouči ikamet za namaz, pa**

٤٣٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَفَلَ مِنْ غَزْوَةِ خَيْبَرَ فَسَارَ لَيْلَةً حَتَّى إِذَا أَدْرَكَنَا الْكَرَى عَرَّسَ وَقَالَ لِبِلَالٍ: اكْلَأْ لَنَا اللَّيْلَ. قَالَ: فَغَلَبَتْ بِلَالًا عَيْنَاهُ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَى رَاحِلَتِهِ. فَلَمْ يَسْتَيْقِظِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا بِلَالٌ وَلَا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ حَتَّى إِذَا ضَرَبَتْهُمُ الشَّمْسُ. فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلَهُمُ اسْتِيقَاظًا. فَفَزِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا بِلَالُ. فَقَالَ: أَخَذَ بِنَفْسِي الَّذِي أَخَذَ بِنَفْسِكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَاقْتَادُوا رَوَاحِلَهُمْ شَيْئًا. ثُمَّ تَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

klanja na vrijeme, makar i samostalno ukoliko ga imami budu klanjali pred kraj vremena, ovdje Allahov Poslanik, s.a.v.s., insistira da se namaz klanja u džematu, pa makar i pred kraj namaskog vremena. Ovaj hadis, u odnosu na prethodne, može se razumjeti na sljedeće načine: 1) Da je u prethodnim hadisima Vjerovjesnik, s.a.v.s., nagovijestio da će nakon njegove smrti doći vladari koji će u potpunosti propuštati namaz, a poznato je da su vladari predvodili džemat. Kad dođu takvi vladari, vi ne propuštajte namaz, nego ga klanjajte sami, a ako ga oni budu, ipak, klanjali, pa makar pred kraj vremena, vi ga, kako se ne bi pravio razdor u džematu, klanjajte i sa njima. Vama će taj drugi namaz biti nafila. 2) Da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u prethodnim hadisima ukazao i na one imame koji namaz neće u potpunosti propuštati; klanjajte sa njima, pa makar to bilo i pred kraj vremena, kako ne bi došlo do razdora u džematu.

im je (kao imam) klanjao sabah-namaz. Pošto završi namaz, reče: 'Ko zaboravi klanjati neki namaz, neka ga klanja kada se sjeti. Uzvišeni Allah je rekao: *Namaz obavljaj samo Meni da bih ti uvijek na umu bio!* (Taha, 14).'"

Junus kaže: "Tako ga je učio Ibn Šihab." Ahmed kaže da je Anbese, prenijevši ovaj hadis od Junusa, rekao: *...da bih ti uvijek na umu bio.* Ahmed kaže da *el-kera* znači *pospanost.*

وَسَلَّمَ وَأَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ لَهُمُ الصَّلَاةَ وَصَلَّى بِهِمُ الصُّبْحَ. فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا. فَإِنَّ اللَّهَ قَالَ: أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرَى.

قَالَ يُونُسُ: وَكَانَ ابْنُ شِهَابٍ يَقْرَؤُهَا كَذَلِكَ. قَالَ أَحْمَدُ قَالَ عَنْبَسَةُ يَعْنِي عَنْ يُونُسَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ: لِذِكْرِي. قَالَ أَحْمَدُ: الْكَرَى النُّعَاسُ.

435. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Seida b. el-Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Pokrenite se iz mjesta u kom vas je obuzeo nemar!", a onda je naredio Bilalu da prouči ezan i ikamet, i klanjao.**

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Malik, Sufjan b. Ujejne, El-Evzai Abdurrezzak od Ma'mera i Ibn Ishaka. Nijedan od njih, u ovom Ez-Zuhrijevom hadisu, nije spomenuo ezan, niti ga je iko prenio sa senedom od Ma'mera, osim El-Evzai i Eban el-Attar."

٤٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا أَبَانُ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي هَذَا الْخَبَرِ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَحَوَّلُوا عَنْ مَكَانِكُمُ الَّذِي أَصَابَتْكُمْ فِيهِ الْغَفْلَةُ. قَالَ: فَأَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ وَصَلَّى.

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ مَالِكٌ وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ وَالْأَوْزَاعِيُّ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ وَابْنِ إِسْحَقَ لَمْ يَذْكُرْ أَحَدٌ مِنْهُمُ الْأَذَانَ فِي حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ هَذَا وَلَمْ يُسْنِدْهُ مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلَّا الْأَوْزَاعِيُّ وَأَبَانُ الْعَطَّارُ عَنْ مَعْمَرٍ

436. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita el-Bunanija, on od Abdullaha b. Rebaha el-Ensarija, a on od Ebu Katadea: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je bio na nekom putovanju. Skrenu s puta (radi odmora) te s njim i ja skrenuh. Reče mi: 'Pogledaj!'[662] 'Ovo je konjanik.' – kazah. Potom stigoše dvojica, pa trojica, a kada nas bijaše sedmerica, on reče: 'Vi pazite**

٤٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ الْأَنْصَارِيِّ أَخْبَرَنَا أَبُو قَتَادَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي سَفَرٍ لَهُ. فَمَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمِلْتُ مَعَهُ. فَقَالَ: انْظُرْ. فَقُلْتُ: هَذَا رَاكِبٌ، هَذَانِ رَاكِبَانِ، هَؤُلَاءِ ثَلَاثَةٌ، حَتَّى صِرْنَا سَبْعَةً. فَقَالَ: احْفَظُوا عَلَيْنَا صَلَاتَنَا،

[662] U Muslimovom predanju stoji: "Pogledaj, vidiš li ikoga?"

يَعْنِي صَلَاةَ الْفَجْرِ. فَضُرِبَ عَلَى آذَانِهِمْ فَمَا أَيْقَظَهُمْ إِلَّا حَرُّ الشَّمْسِ. فَقَامُوا فَسَارُوا هُنَيَّةً. ثُمَّ نَزَلُوا فَتَوَضَّئُوا. وَأَذَّنَ بِلَالٌ فَصَلَّوْا رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ثُمَّ صَلَّوُا الْفَجْرَ وَرَكِبُوا. فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: قَدْ فَرَّطْنَا فِي صَلَاتِنَا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ لَا تَفْرِيطَ فِي النَّوْمِ إِنَّمَا التَّفْرِيطُ فِي الْيَقَظَةِ. فَإِذَا سَهَا أَحَدُكُمْ عَنْ صَلَاةٍ فَلْيُصَلِّهَا حِينَ يَذْكُرُهَا وَمِنَ الْغَدِ لِلْوَقْتِ.

da ne prespavamo sabah-namaz (a oni odoše spavati).' Svi tvrdo zaspaše. Probudi ih sunčeva toplota. Kada ustadoše, malo krenuše, a onda odsjedoše i uzeše abdest. Bilal prouči ezan, a oni prvo klanjaše dva rekata sunneta, potom sabahski farz. Pošto uzjahaše, rekoše jedni drugima: 'Bijasmo nehajni prema namazu.' Čuvši to, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Nema nehaja u snu. Nehaj je u budnom stanju. Kada neko od vas zaboravi na namaz, neka ga klanja kada se sjeti, makar to bilo naredni dan u isto vrijeme.'"[663]

٤٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ سُمَيْرٍ قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَبَاحٍ الْأَنْصَارِيُّ مِنَ الْمَدِينَةِ وَكَانَتِ الْأَنْصَارُ تُفَقِّهُهُ. فَحَدَّثَنَا قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيُّ فَارِسُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

437. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Nasr, kog je obavijestio Vehb b. Džerir, prenijevši od El-Esveda b. Šejbana, da je Halid b. Sumejr[664] kazao: **"Abdullah b. Rebah el-Ensari,[665] kog su ensarije smatrale velikim poznavaocem šerijatskog prava, dođe iz Medine. Ispriča nam da im je Ebu Katade el-Ensari,[666]**

---

[663] Iz ovih hadisa se zaključuje da osoba koja propusti namaz tako što ga prespava, ili ga propusti iz zaborava, nije griješna ukoliko nije imala namjeru da to učini. Po mišljenju gotovo svih učenjaka, ona će namaz klanjati kada se probudi ili kada se sjeti. Sporno je među učenjacima jedino to hoće li ga klanjati odmah, ukoliko se probudi, ili ga se sjeti u vrijeme u kom je mekruh klanjati (kada sunce izlazi ili zalazi). Neki vele da će ga klanjati u momentu kada se probudi ili ga se sjeti, pa makar se radilo i o vremenu u kom je mekruh klanjati. Neki, među kojima je i Ebu Hanife, kažu: "Klanjat će ga kada se probudi ili ga se sjeti, osim u vrijeme kada je mekruh klanjati. U tom slučaju će sačekati dok sunce izađe ili zađe."

[664] Halid b. Sumejr es-Sedusi el-Basri je iskren prenosilac hadisa, s tim što je ponekad, prilikom prenošenja hadisa, pravio previde. Pripadao je trećoj generaciji.

[665] Abdullah b. Rebah el-Ensari Ebu Halid el-Medeni je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji. Kasnije se nastanio u Basri.

[666] Ebu Katade Haris b. Rib'i, neki vele Amr b. Rib'i, a neki Nu'man b. Rib'ij b. Buldume es-Selemi el-Medeni je poznat ashab. Učestvovao je u Bici na Uhudu

jedan od konjanika Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kazao: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao vojsku na Mu'tu...' – a onda je ispričao istu priču, rekavši: 'Probudili smo se, a sunce bijaše već izišlo. Ustali smo da klanjamo, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Polahko, polahko!' Kada je sunce odskočilo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ko od vas želi klanjati dva rekata sabahskog sunneta, neka ih sad klanja.' Ustadoše oni što su klanjali, a i oni što nisu, i svi ih klanjaše. Nakon toga Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da se prouči ezan za farz. Kada ezan bi proučen, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustade i klanja sa nama. Kada je završio namaz, reče: 'Zahvaljujemo Allahu što nismo propustili namaz zbog nekih ovosvjetskih potreba, nego zbog toga što su naše duše bile u Allahovim rukama, a on ih je vratio u naša tijela kada je htio. Zato, ko god sutrašnji sabah-namaz dočeka živ i zdrav, neka uz taj sabah naklanja još jedan.'"[667]

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشَ الْأُمَرَاءِ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ. قَالَ: فَلَمْ تُوقِظْنَا إِلَّا الشَّمْسُ طَالِعَةً فَقُمْنَا وَهِلِينَ لِصَلَاتِنَا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رُوَيْدًا رُوَيْدًا. حَتَّى إِذَا تَعَالَتِ الشَّمْسُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَرْكَعُ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فَلْيَرْكَعْهُمَا. فَقَامَ مَنْ كَانَ يَرْكَعُهُمَا وَمَنْ لَمْ يَكُنْ يَرْكَعُهُمَا فَرَكَعَهُمَا. ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنَادَى بِالصَّلَاةِ فَنُودِيَ بِهَا. فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِنَا. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: أَلَا إِنَّا نَحْمَدُ اللَّهَ أَنَّا لَمْ نَكُنْ فِي شَيْءٍ مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا يَشْغَلُنَا عَنْ صَلَاتِنَا وَلَكِنَّ أَرْوَاحَنَا كَانَتْ بِيَدِ اللَّهِ فَأَرْسَلَهَا أَنَّى شَاءَ. فَمَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ صَلَاةَ الْغَدَاةِ مِنْ غَدٍ صَالِحًا فَلْيَقْضِ مَعَهَا مِثْلَهَا.

438. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijesito Halid, prenijevši od Husajna, on od Ibn Ebu Katadea, da je Ebu Katade kazao: "Allah uzima vaše duše kada hoće i vraća ih kada hoće. Zato (Bilale) ustani i

٤٣٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ فِي هَذَا الْخَبَرِ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ قَبَضَ أَرْوَاحَكُمْ حَيْثُ شَاءَ وَرَدَّهَا حَيْثُ شَاءَ. قُمْ فَأَذِّنْ بِالصَّلَاةِ. فَقَامُوا فَتَطَهَّرُوا. حَتَّى

---

i u svim bitkama nakon nje. Umro je 54. godine po Hidžri.

[667] Ako neko prespava namaz, ili ga zaboravi, može ga naklanjati odmah kada se probudi ili kada ga se sjeti, kao što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naglasio u hadisima koje smo ranije spomenuli, ili se može s naklanjavanjem sačekati do istog namaza sutradan, pa ga u tom vremenu naklanjati, kao što stoji u ovom hadisu.

prouči ezan za namaz." Onda su svi ustali i uzeli abdest, a kada se sunce podiglo, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ustao i (kao imam) ljudima klanjao (sabah-namaz)."[668]

إِذَا ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِالنَّاسِ.

439. ISPRIČAO NAM JE Hennad, kog je obavijestio Abser, prenijevši od Husajna, on od Abdullaha b. Ebu Katadea, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., sličan smisao, rekavši: **"Kada se sunce podiglo, uzeo je abdest i klanjao im (kao imam)."**

٤٣٩. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْثَرٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ قَالَ: فَتَوَضَّأَ حِينَ ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى بِهِمْ

440. ISPRIČAO NAM JE Abbas el-Anberi, njega je obavijestio Sulejman b. Davud et-Tajalisi, prenijevši od Sulejmana b. el-Mugirea, on od Sabita, on od Abdullaha b. Rebaha, a on od Ebu Katadea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne smatra se nemarom ono što se propusti u snu. Nemar je u stanju budnosti, kada (neko) oteže s namazom i klanja ga tek kada nastupi vrijeme drugog namaza."**

٤٤٠. حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ الْعَنْبَرِيُّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ وَهُوَ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ إِنَّمَا التَّفْرِيطُ فِي الْيَقَظَةِ أَنْ تُؤَخِّرَ صَلَاةً حَتَّى يَدْخُلَ وَقْتُ أُخْرَى

441. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, a on od Enesa b. Malika, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ko zaboravi namaz, neka ga klanja onda kada se sjeti. Za njega nema drugog iskupa osim to."**[669]

٤٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ

---

[668] Po El-Munzirijevom mišljenju, ovaj hadis je dokaz da je propušteni namaz lijepo klanjati u džematu. Zabilježili su ga i El-Buhari u *Sahihu*, i to u cjelosti, i En-Nesai u *Sunenu*, jedan njegov dio.

[669] Abadi smatra da je ovaj hadis dokaz da onaj ko iz zaborava propusti namaz, treba ga naklanjati čim ga se sjeti i ne treba čekati do sutra da bi ga naklanjao u njegovom vremenu. Ibn Hadžer smatra da je Ebu Davudov hadis, u kom stoji da namaz propušten u snu ili iz zaborava treba naklanjati sutradan u njegovom

٤٤٢. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَنَامُوا عَنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ فَاسْتَيْقَظُوا بِحَرِّ الشَّمْسِ فَارْتَفَعُوا قَلِيلًا حَتَّى اسْتَقَلَّتِ الشَّمْسُ ثُمَّ أَمَرَ مُؤَذِّنًا فَأَذَّنَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَقَامَ ثُمَّ صَلَّى الْفَجْرَ

٤٤٣. حَدَّثَنَا عَبَّاسٌ الْعَنْبَرِيُّ ح. وحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، وَهَذَا لَفْظُ عَبَّاسٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ يَزِيدَ حَدَّثَهُمْ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ عَيَّاشِ بْنِ عَبَّاسٍ يَعْنِي الْقِتْبَانِيَّ أَنَّ كُلَيْبَ بْنَ صُبْحٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ الزَّبْرِقَانَ حَدَّثَهُ عَنْ عَمِّهِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَنَامَ عَنِ الصُّبْحِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَاسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

442. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, on od Junusa b. Ubejda, on od Hasana,[670] a on od Imrana b. Husajna: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bijaše na jednom od svojih putovanja, pa su prespavali sabahski namaz. Probudila ih je sunčeva vrelina. Pošto se probudiše, krenuše. Kada sunce malo odskoči, (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) naredi mujezinu da prouči ezan. Kada ga prouči, on klanja dva rekata sabahskog sunneta prije farza. Potom mujezin prouči ikamet, i kada ga prouči, klanja i farz."**

443. ISPRIČAO NAM JE Abbas el-Anberi, a također i Ahmed b. Salih – a ovo je Abbasov tekst – da im je Abdullah b. Jezid ispričao, prenijevši od Hajvea b. Šurejha, on od Ajjaša b. Abbasa el-Kitbanija,[671] on od Kulejba b. Subha,[672] kome je ispričao Ez-Zibrikan, da je njegov amidža Amr b. Umejje ed-Dumeri kazao: **"Bili smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na jednom putovanju, pa je prespavao sabah-namaz. Probudio**

---

vremenu, uz redovni namaz, pogrešan i tvrdi da to nijedan učenjak selefa ne smatra.

[670] Hasan el-Basri, Ali b. el-Medini, Ebu Hatim er-Razi i drugi učenjaci smatraju da Hasan el-Basri nije slušao hadise od Imrana b. Husajna, što znači da u senedu ovoga hadisa postoji prekid. Nedostaje ravija između Hasana el-Basrija i Imrana b. Husajna. Taj ravija je, kako stoji u El-Buharijevom i Muslimovom predanju, Ebu Redža el-Utaridi.

[671] Ajjaš b. Abbas el-Kitbani el-Masri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji. Ebu Junus veli da su neki tvrdili da je umro 133. godine po Hidžri.

[672] Kulejb b. Subh, el-Asbei el-Masri je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji.

se kad je sunce izišlo. Pošto se probudio, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Udaljite se iz ovog mjesta.', a onda naredi Bilalu da prouči ezan. Potom su uzeli abdest i klanjali dva rekata sabahskog sunneta, pa onda kaza Bilalu da prouči ikamet i s njima klanja sabahski farz."

444. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hasan, njega je obavijestio Hadžadž b. Muhammed, prenijevši od Hariza.[673] A ispričao nam je i Ubejd b. Ebul-Vezir, kog je obavijestio Mubeššir el-Halebi,[674] njega Hariz b. Osman, ovog Jezid b. Salih, da je Zu-Mihber el-Habeši,[675] Vjerovjesnikov, s.a.v.s., sluga, kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je uzeo abdest tako da nije okvasio zemlju, a onda je naredio Bilalu da prouči ezan. Potom je ustao i, ne žureći, klanjao dva rekata sabahskog sunneta. Potom je rekao Bilalu: 'Prouči ikamet.', a onda, bez žurbe, klanjao sabahski farz."**

Ebu Davud kaže: "Hadžadž je prenio i od Jezida b. Sulejha da je kazao: 'Ispričao mi je Zu-Mihber, čovjek iz Abesinije.'" Ubejd kaže: "Prenio ga je i Jezid b. Salih."

وَسَلَّمَ فَقَالَ: تَنَحَّوْا عَنْ هَذَا الْمَكَانِ. قَالَ: ثُمَّ أَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ، ثُمَّ تَوَضَّئُوا وَصَلَّوْا رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ، ثُمَّ أَمَرَ بِلَالًا فَأَقَامَ الصَّلَاةَ فَصَلَّى بِهِمْ صَلَاةَ الصُّبْحِ.

٤٤٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ ح. وَحَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ حَدَّثَنَا مُبَشِّرٌ يَعْنِي الْحَلَبِيَّ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ ذِي مِخْبَرٍ الْحَبَشِيِّ وَكَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فِي هَذَا الْخَبَرِ قَالَ: فَتَوَضَّأَ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وُضُوءًا لَمْ يَلُثْ مِنْهُ التُّرَابُ، ثُمَّ أَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ، ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ غَيْرَ عَجِلٍ، ثُمَّ قَالَ لِبِلَالٍ: أَقِمِ الصَّلَاةَ، ثُمَّ صَلَّى الْفَرْضَ وَهُوَ غَيْرُ عَجِلٍ.

قَالَ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ صُلَيْحٍ حَدَّثَنِي ذُو مِخْبَرٍ رَجُلٌ مِنَ الْحَبَشَةِ. وَقَالَ عُبَيْدٌ: يَزِيدُ بْنُ صَالِحٍ.

---

[673] Hariz b. Osman er-Rehabi el-Himsi je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 163. godine po Hidžri.

[674] Mubeššir b. Abdullah b. Rezin es-Selemi Ebu Bekr en-Nejsaburi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 289. godine po Hidžri.

[675] Zu-Mihber el-Habeši je ashab i jedan od onih koji su dobrovoljno služili Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On je bratić abesinijskog cara En-Nedžašija. Kasnije se nastanio u Šamu.

445. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Fadl, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Hariza b. Osmana, on od Jezida b. Sulejha, da je Zu-Mihber, En-Nedžašijev bratić, u ovom hadisu rekao: **"Pa je, ne žureći, proučio ezan."**

٤٤٥. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنْ حَرِيزٍ يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ ذِي مِخْبَرٍ ابْنِ أَخِي النَّجَاشِيِّ فِي هَذَا الْخَبَرِ قَالَ: فَأَذَّنَ وَهُوَ غَيْرُ عَجِلٍ

446. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, njega je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Džamia b. Šeddada, ovaj od Abdurrahmana b. Ebu Alkamea, da je Abdullah b. Mes'ud rekao: "Bili smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., za vrijeme putovanja na Hudejbiju.[676] (Jedne noći) Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: **'Ko će paziti da ne propustimo sabah?' 'Ja ću.' – reče Bilal. Zaspali su, i kad je sunce izišlo, Vjerovjesnik, koji se prvi probudio, reče: 'Klanjajte ga kao što ga klanjate svaki dan!' Tako ga i klanjasmo,[677] a on reče: 'Neka tako postupa svako ko prespava ili zaboravi (namaz).'"**

٤٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي عَلْقَمَةَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ: أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يَكْلَؤُنَا؟ فَقَالَ بِلَالٌ: أَنَا. فَنَامُوا حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَاسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: افْعَلُوا كَمَا كُنْتُمْ تَفْعَلُونَ. قَالَ فَفَعَلْنَا قَالَ: فَكَذَلِكَ فَافْعَلُوا لِمَنْ نَامَ أَوْ نَسِيَ

---

[676] Ranije smo spomenuli hadis u kom stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., s ashabima prespavao sabah vraćajući se sa Hajbera. U Et-Taberanijevom predanju stoji da su sabah prespavali vraćajući se sa Tebuka, a ovdje stoji da su ga prespavali putujući na Hudejbiju. Očito je da se to Allahovom Poslaniku i ashabima desilo više puta, a ne jedanput.

[677] U ovom predanju koje su zabilježili Muslim u *Sahihu* i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, stoji: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je sabah klanjao onako kako ga svaki dan klanja."** Po Abadijevom mišljenju, ovaj hadis je jasan dokaz da se propušteni namazi klanjaju na isti način kao i redovni. To znači da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom naklanjavanja sabaha, učio naglas kao što to čini i kada sabah klanja na vrijeme.

11. O izgradnji džamija

447. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah b. Sufjan, njega je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Sufjana es-Sevrija, on od Ebu Fezarea,[678] on od Jezida b. el-Esamma, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nije mi naređeno da gradim velike džamije."**[679]

Ibn Abbas kaže: "Vi ćete ih početi ukrašavati onako kao što jevreji i hrišćani ukrašavaju svoje bogomolje."[680]

448. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah el-Huzai, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Ejuba, on od Ebu Kilabea,[681] on od Enesa, a i Katade je

١١. بَاب فِي بِنَاءِ الْمَسَاجِدِ

٤٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ بْنِ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي فَزَارَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أُمِرْتُ بِتَشْيِيدِ الْمَسَاجِدِ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: لَتُزَخْرِفُنَّهَا كَمَا زَخْرَفَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى

٤٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُزَاعِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ وَقَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ

---

[678] Ebu Fezare Rašid b. Kejsan el-Abesi el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

[679] Iz ovog hadisa se vidi da Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., nije bilo naređeno da gradi velike džamije. Nije mu to ni zabranjeno, što znači da je ostavljeno njemu i njegovim sljedbenicima da grade džamije shodno potrebama.

[680] Iako je ove riječi izgovorio Ibn Abbas, one imaju istu težinu kao da ih je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovorio, jer u njima Ibn Abbas govori o onome što će se dogoditi, a ashabi su mogli znati za buduće događaje samo iz Kur'ana ili iz riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ovim riječima Ibn Abbas upozorava sljedbenike islama da izbjegavaju preveliko ukrašavanje i dekoriranje džamija, ističući da su jevreji i hrišćani počeli ukrašavati svoje bogomolje onda kad su prestali prakticirati vjeru. Ibn Madže bilježi u *Sunenu*, u poglavlju *O džamijama*, sa senedom od Omera b. Hattaba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nikad nijedan narod nije počeo činiti ružna djela, a da nije počeo ukrašavati svoje bogomolje."**

[681] Ebu Kilabe Abdullah b. Zejd b. Amr, ili Amir el-Džeremi el-Basri, je pouzdan i vrijedan prenosilac hadisa. Prenio je puno mursel-hadisa. Pripadao je trećoj generaciji. Otišao je u Šam bježeći od položaja kadije koji mu je ponuđen. Umro je u Šamu 104. godine po Hidžri.

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَتَبَاهَى النَّاسُ فِي الْمَسَاجِدِ

prenio od Enesa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Neće nastupiti Sudnji dan dok se ljudi ne počnu nadmetati u izgradnji džamija."**[682]

٤٤٩. حَدَّثَنَا رَجَاءُ بْنُ الْمُرَجَّى حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ الدَّلَّالُ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَبَّبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيَاضٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يَجْعَلَ مَسْجِدَ الطَّائِفِ حَيْثُ كَانَ طَوَاغِيتُهُمْ

449. ISPRIČAO NAM JE Redža b. el-Muredždža,[683] kog je obavijestio Ebu Hemmam ed-Delal Muhammed b. Muhabbeb, prenijevši od Seida b. es-Saiba, on od Muhammeda b. Abdullaha b. Ijada, a on od Osmana b. Ebul-Asa:[684] **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu je naredio da džamiju u Taifu postavi na mjesto gdje su bili njihovi kumiri."**[685]

٤٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ وَمُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى، وَهُوَ أَتَمُّ، قَالَا حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ أَخْبَرَنَا نَافِعٌ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ: أَنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَبْنِيًّا بِاللَّبِنِ وَالْجَرِيدِ وَعُمُدُهُ. قَالَ مُجَاهِدٌ وَعُمُدُهُ مِنْ خَشَبِ النَّخْلِ فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ

450. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Jahja b. Faris i Mudžahid b. Musa (i ovo je potpunije), koje je obavijestio Jakub b. Ibrahim, prenijevši od svog oca, on od Saliha, ovaj od Nafia, da je Abdullah b. Omer kazao: **"Džamija je, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bila sagrađena od ćerpiča i palminog granja."** Mudžahid kaže: **"Njeni stubovi su bili od palminih stabala. Ebu Bekr joj nije ništa dodavao. Omer je proširio. On je ćerpičima i palminim drvećem proširio ono što je bilo**

[682] El-Munziri kaže: "Ovaj hadis su zabilježili i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*."

[683] Redža b. el-Muredža el-Gifari el-Mevezi je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je jedanaestoj generaciji. Umro je 249. godine po Hidžri. Nastanio se u Semerkandu.

[684] Osman b. Ebul-As es-Sekafi Ebu Abdullah et-Taifi je poznati ashab, kog je Allahov Poslanik, s.a.v.s., imenovao za gradonačelnika Taifa. Umro je u Basri u vrijeme Muavijinog hilafeta.

[685] Ovaj hadis je, po Abadijevom mišljenju, dokaz da je gradnja džamija na mjestima gdje su bile crkve, sinagoge i na mjestima gdje su bili kumiri dozvoljena. Također je i dokaz da je dozvoljeno crkvu ili sinagogu preobraziti u džamiju. To su činili brojni ashabi u raznim pokrajinama koje su osvojili, s obzirom da je većina tih stanovnika primila islam.

sagrađeno u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i obnovio njene stubove." Mudžahid veli: "Stubovi su joj bili od drveta. Osman ju je (dolaskom na vlast) njenu unutrašnjost mnogo promijenio. Zidove je (umjesto ćerpiča) sazidao od klesanog kamena i dao da se omalterišu, stubove je uradio od klesanog kamena, a strop od indijskog drveta." Mudžahid je kazao: "...je pokrio indijskim drvetom."

Ebu Davud kaže: "*El-kassatu* znači: *malter*."

أَبُو بَكْرٍ شَيْئًا. وَزَادَ فِيهِ عُمَرُ وَبَنَاهُ عَلَى بِنَائِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّبِنِ وَالْجَرِيدِ وَأَعَادَ عُمُدَهُ. قَالَ مُجَاهِدٌ: عُمُدَهُ خَشَبًا. وَغَيَّرَهُ عُثْمَانُ فَزَادَ فِيهِ زِيَادَةً كَثِيرَةً. وَبَنَى جِدَارَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَّةِ وَجَعَلَ عُمُدَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقْفَهُ بِالسَّاجِ. قَالَ مُجَاهِدٌ: وَسَقَّفَهُ السَّاجَ.

قَالَ أبو داود: الْقَصَّةُ الْجِصُّ

451. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim, kog je obavijestio Ubejdullah b. Musa, prenijevši od Šejbana, on od Firasa, on od Atijjea, da je Ibn Omer kazao: "**Stubovi Vjerovjesnikove džamije u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., su bili od palminih stabala, a bila je prekrivena palminim granama. Potom su njeni stubovi, u vrijeme Ebu Bekrovog hilafeta, dotrajali, pa ih je zamijenio novim stubovima (također) od palminih stabala, i prekrio palminim granama. Pošto su stubovi (ponovo) dotrajali, Osman je, za svog hilafeta, sagradio stubove od kamena, koji postoje i danas.**"

٤٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ مَسْجِدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ سَوَارِيهِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ جُذُوعِ النَّخْلِ. أَعْلَاهُ مُظَلَّلٌ بِجَرِيدِ النَّخْلِ. ثُمَّ إِنَّهَا نَخِرَتْ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ فَبَنَاهَا بِجُذُوعِ النَّخْلِ وَبِجَرِيدِ النَّخْلِ. ثُمَّ إِنَّهَا نَخِرَتْ فِي خِلَافَةِ عُثْمَانَ فَبَنَاهَا بِالْآجُرِّ فَلَمْ تَزَلْ ثَابِتَةً حَتَّى الْآنَ

452. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ebu Tejjaha,[686] da je Enes b. Malik kazao: "**Stigavši u Medinu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odsjeo u njenom predgrađu u**

٤٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَنَزَلَ فِي عُلْوِ الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ. فَأَقَامَ

[686] Ebu Tejjah Jezid b. Humejd ed-Dubei je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Poznatiji je po nadimku nego po imenu. Umro je 126. godine po Hidžri.

فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً. ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى بَنِي النَّجَّارِ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِينَ سُيُوفَهُمْ. فَقَالَ أَنَسٌ: فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَأَبُو بَكْرٍ رِدْفُهُ وَمَلَأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ حَتَّى أَلْقَى بِفِنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ. وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي حَيْثُ أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ. وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ. وَإِنَّهُ أَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ. فَأَرْسَلَ إِلَى بَنِي النَّجَّارِ فَقَالَ: يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا. فَقَالُوا: وَاللَّهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ. قَالَ أَنَسٌ: وَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ. كَانَتْ فِيهِ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَتْ فِيهِ خِرَبٌ وَكَانَ فِيهِ نَخْلٌ. فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ وَبِالْخِرَبِ فَسُوِّيَتْ وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ. فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ. وَجَعَلُوا

četvrti Benu Amra b. Avfa. Kod njih je proveo četrnaest noći. Zatim je pozvao pleme Benu Nedždžar. Oni su došli opasani mačevima. Kao da gledam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na njegovoj devi, i Ebu Bekra,[687] koji bijaše iza njega, i prvake plemena Benu Nedždžar oko njega. Zaustavi se u dvorištu Ebu Ejuba i izbaci svoj prtljag.[688] Do tada je klanjao tamo gdje ga zatekne vrijeme namaza. Dešavalo se da klanja i u ovčijem toru. Tada je naredio da se gradi džamija i pozva neke ljude iz plemena Benu Nedždžar. Kad stigoše, on reče: 'O Benu Nedždžar, prodajte mi ovaj ograđeni vrt!' Oni rekoše: 'Za njega ne tražimo ništa, dajemo ga u ime Allaha.'[689] U njemu je bilo svega: mušričko groblje, neke ruševine i palmik. Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da se grobovi isprazne, ruševine zaravnaju i da se palmik sasiječe.

[687] Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani kaže: "Iako je Ebu Bekr imao svoju devu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, prilikom ulaska u Medinu, da bi mu ukazao posebnu počast, rekao da sa njim uzjaše njegovu devu.

[688] Iz plemena Benu Nedždžar bila je Abdulmuttalibova majka Selma. Dakle, iz ovog plemena su bile Abdulmuttalibove daidže. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je pozvao kako bi se kod njih smjestio. Kada dođoše, on pođe njima. Idući prema njihovom kvartu, Poslanikova deva kleknu u dvorištu Ebu Ejuba el-Ensarija. Allahov Poslanik, s.a.v.s., tu istovari svoj prtljag i odsjede kod Ebu Ejuba el-Ensarija. Bijaše mu naređeno da kod njega odsjedne, što se vidi iz riječi koje je uputio ensarijama nakon što ga je svaki od njih zvao da bude njegov gost: **"Pustite je (devu). Njoj je naređeno gdje će kleknuti."**

[689] Kao najpogodnije mjesto za izgradnju džamije Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odabrao vrt plemena Benu Nedždžar. Pozvao ih je kako bi mu ga prodali. Ne htjedoše ga prodati, nego ga, u ime Allaha, darovaše Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Tu je sagradio svoju džamiju.

Palmina stabla su složena prema kibli, a obje strane vrata su ozidane kamenjem. Dok su prenosili kamenje, recitirali su stihove. S njima je bio i Vjerovjesnik, s.a.v.s. Govorio je: 'Allahu, nema dobra osim na Onome svijetu, pa pomozi ensarijama i muhadžirima.'"[690]

عِضَادَتَيْهِ حِجَارَةً وَجَعَلُوا يَنْقُلُونَ الصَّخْرَ وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُمْ وَهُوَ يَقُولُ: اللهُ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَهْ فَانْصُرِ الْأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ.

453. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Ebu Tejjaha, da je Enes b. Malik kazao: **"Mjesto na kome je sagrađena džamija bio je ograđeni vrt plemena Benu Nedždžar. U njemu je bila njiva, palmik i mušričko groblje. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je (njenim vlasnicima) rekao: 'Prodajte mi ga.', a oni kazaše: 'Nećemo ga prodati (poklonit ćemo ga).' Tada su palme posječene, njiva zaravnata a grobovi povađeni."** Citirao je isti hadis, s tim što je u ovom, umjesto riječi: ***pomozi*** upotrijebio je riječ: ***oprosti.***

٤٥٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ مَوْضِعُ الْمَسْجِدِ حَائِطًا لِبَنِي النَّجَّارِ فِيهِ حَرْثٌ وَنَخْلٌ وَقُبُورُ الْمُشْرِكِينَ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ثَامِنُونِي بِهِ. فَقَالُوا: لَا نَبْغِي بِهِ ثَمَنًا. فَقُطِعَ النَّخْلُ وَسُوِّيَ الْحَرْثُ وَنُبِشَ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَقَالَ فَاغْفِرْ مَكَانَ فَانْصُرْ.

Musa kaže: "Ispričao nam je Abdulvaris – slično prethodnom hadisu. Abdulvaris je kazao ***ruševine*** i smatra da je on Hammadu ispričao ovaj hadis."

قَالَ مُوسَى: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بِنَحْوِهِ. وَكَانَ عَبْدُ الْوَارِثِ يَقُولُ خَرِبٌ وَزَعَمَ عَبْدُ الْوَارِثِ أَنَّهُ أَفَادَ حَمَّادًا هَذَا الْحَدِيثَ

12. O gradnji džamija po naseljima

١٢. بَاب اتِّخَاذِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ

454. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, kog je obavijestio Husejn b. Ali,[691] prenijevši od Zaidea, on od Hišama b. Urvea,

٤٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ

[690] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[691] Husejn b. Ali b. Džafer el-Ahmer el-Kufi spada u kategoriju prenosilaca koji svojim kvalitetom zadovoljavaju (makbul). Pripadao je jedanaestoj generaciji.

on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio izgradnju džamija po naseljima (mahalama) i naredio da se one čiste i mirišu."**

عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبِنَاءِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ وَأَنْ تُنَظَّفَ وَتُطَيَّبَ

455. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Davud b. Sufjan, kog je obavijestio Jahja b. Hassan, prenijevši od Sulejmana b. Musaa,[692] on od Džafera b. Sa'da b. Semurea, ovaj od Hubejba b. Sulejmana, on od svoga oca Sulejmana b. Semurea, da je njegov otac Semure svom ocu napisao sljedeće: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da gradimo džamije po našim mahalama i da ih uređujemo i čistimo."**

٤٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ حَسَّانَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ عَنْ أَبِيهِ سَمُرَةَ قَالَ: إِنَّهُ كَتَبَ إِلَى ابْنِهِ: أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُنَا بِالْمَسَاجِدِ أَنْ نَصْنَعَهَا فِي دِيَارِنَا وَنُصْلِحَ صَنْعَتَهَا وَنُطَهِّرَهَا

13. O svjetiljkama u džamiji

١٣. بَاب فِي السُّرُجِ فِي الْمَسَاجِدِ

456. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Miskin, prenijevši od Seida b. Abdulaziza, on od Zijada b. Ebu Esveda, da je Mejmuna, Vjerovjesnikova, s.a.v.s., štićenica, rekla: **"Allahov Poslaniče, reci nam nešto o Bejtul-Makdisu." On reče: "Otiđite i klanjajte u njemu – tada je to mjesto bilo poprište sukoba – a ako niste u stanju otići i klanjati u njemu, onda pošaljite ulje za njegova kandila (svjetiljke)."**[693]

٤٥٦. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي سَوْدَةَ عَنْ مَيْمُونَةَ مَوْلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْتِنَا فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ائْتُوهُ فَصَلُّوا فِيهِ. وَكَانَتِ الْبِلَادُ إِذْ ذَاكَ حَرْبًا. فَإِنْ لَمْ تَأْتُوهُ وَتُصَلُّوا فِيهِ فَابْعَثُوا بِزَيْتٍ يُسْرَجُ فِي قَنَادِيلِهِ

---

[692] Sulejman b. Musa ez-Zuhri Ebu Davud el-Kufi je porijeklom iz Horasana. Nastanio se prvo u Kufi, a potom u Damasku. Bio je tolerantan u prenošenju hadisa. Pripadao je osmoj generaciji.

[693] Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu.*

14. O šljunku u džamijama

457. ISPRIČAO NAM JE Sehl b. Temam b. Bezi,[694] kog je obavijestio Omer b. Sulejm el-Bahili, da je Ebul-Velid kazao: **"Jednom prilikom sam upitao Ibn Omera o tome da li je dozvoljeno sterati šljunak po džamiji ili nije, pa je rekao: 'Jedne noći, dok smo bili (u džamiji), pala je kiša, pa je zemlja postala mokra. Neki čovjek u svojoj odjeći donese šljunka i prostrije ga ispod sebe. Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio s namazom, rekao je: 'Ovo je dobro.'"**[695]

458. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Muavija i Veki, prenijevši od El-A'meša, da je Ebu Salih kazao: **"Govorilo se da je šljunak preklinjao onoga koji ga je htio izbaciti iz džamije da to ne čini."**[696]

459. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ishak Ebu Bekr es-Sagani, kog je obavijestio Ebu Bedr Šudža b. el-Velid, prenijevši od

١٤. بَاب فِي حَصَى الْمَسْجِدِ

٤٥٧. حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ تَمَّامِ بْنِ بَزِيعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سُلَيْمٍ الْبَاهِلِيُّ عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ الْحَصَى الَّذِي فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: مُطِرْنَا ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَصْبَحَتِ الْأَرْضُ مُبْتَلَّةً فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَأْتِي بِالْحَصَى فِي ثَوْبِهِ فَيَبْسُطُهُ تَحْتَهُ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ قَالَ: مَا أَحْسَنَ هَذَا

٤٥٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَوَكِيعٌ قَالَا أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ قَالَ: كَانَ يُقَالُ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا أَخْرَجَ الْحَصَى مِنَ الْمَسْجِدِ يُنَاشِدُهُ

٤٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ أَبُو بَكْرٍ يَعْنِي الصَّاغَانِيَّ حَدَّثَنَا أَبُو بَدْرٍ شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ حَدَّثَنَا أَبُو

---

[694] Sehl b. Temam b. Bezi es-Sa'di Ebu Amr el-Basri je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja hadisa griješio. Pripadao je desetoj generaciji.

[695] Ovdje treba razumjeti da je džamija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sazidana na zemlji i da je bila pokrivena palminim granama tako da kada bi pala kiša, što se tamo rijetko dešava, zemlja u džamiji bi se razblatnjavila. Zato se neko od ashaba sjetio i u svojoj odjeći donio šljunka i prostro ga na mjesto na koje je htio klanjati. Taj postupak je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odobrio, rekavši: "Ovo je dobro."

[696] Iako su ove riječi izgovorene u pasivu, one aludiraju na to da je to rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s., pošto otkrivaju tajnu – da je šljunak preklinjao onoga koji ga je htio izbaciti iz džamije, a nju je mogao znati samo Allahov Poslanik, s.a.v.s. To potvrđuje sljedeći hadis.

Šerika, on od Ebu Husajna, ovaj od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea. Ebu Bedr kaže: "Mislim da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Uistinu je šljunak preklinjao onoga koji ga je htio izbaciti iz džamije da to ne čini."**

حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبُو بَدْرٍ: أُرَاهُ قَدْ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الْحَصَاةَ لَتُنَاشِدُ الَّذِي يُخْرِجُهَا مِنَ الْمَسْجِدِ

15. O metenju (usisavanju) džamija

١٥. بَاب فِي كَنْسِ الْمَسْجِدِ

460. ISPRIČAO NAM JE Abdulvehhab b. Abdulhakem el-Hazzar, kog je obavijestio Abdulmedžid b. Abdulaziz b. Ebu Revvad,[697] prenijevši od Ibn Džurejdža, on od El-Muttaliba b. Abdullaha b. Hantaba,[698] a on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Pokazane su mi nagrade mojih sljedbenika, čak i nagrada za prašku koju neko izbaci iz džamije. Pokazani su mi i grijesi mojih sljedbenika, pa nisam vidio većeg grijeha od grijeha osobe koja nauči suru ili ajet iz Kur'ana, pa to zaboravi."**[699]

٤٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ الْحَزَّازُ حَدَّثَنَا (أَنْبَأَنَا) عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَنْطَبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ. وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا

---

[697] Abdulmedžid b. Abdulaziz b. Ebu Revvad je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja griješio. Neki su mislili da je bio murdžija. Ibn Hadžer smatra da je Ibn Hibban pretjerao kada je za njega rekao da ga treba odbaciti. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 206. godine po Hidžri.

[698] El-Muttalib b. Abdullah b. el-Muttalib b. Hantab b. Haris el-Mahzumi je iskren prenosilac hadisa, ali je mnogo prenosio mudelles i mursel-hadise. Pripadao je četvrtoj generaciji.

[699] Abadi smatra da se ove riječi Allahovog Poslanika mogu shvatiti na dva načina: 1) da zaboravljanje Kur'ana spada među najveće i najteže grijehe, imajući u vidu da je Kur'an prvi izvor šerijata, i kada neko namjerno sebi dozvoli da iz njega zaboravi ono što je već bio naučio, ravno je onome koji svjesno krši propise i norme Kur'ana; 2) da Allahov Poslanik, s.a.v.s., od malih grijeha nije vidio većeg od onoga kada neko nauči suru ili ajet iz Kur'ana, pa to zaboravi.

16. O odvajanju žena i muškaraca u džamijama

461. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Amr Ebu Ma'mer, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ejuba,[700] on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Dobro bi bilo da ova vrata ostavimo za žene."**[701]

Nafi kaže: "Ibn Omer (više) nije na njih ušao do svoje smrti." Ostali, osim Abdulvarisa, kažu da je Amr rekao: "Ovo je pouzdanije."

462. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kudame Amr b. A'jun, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, a on od Nafia,[702]da je Omer b. Hattab, r.a., rekao – slično tome, i to je pouzdanije.

463. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njega je obavijestio Bekr b. Mudar, prenijevši od Amra b. Harisa, on od Bekira,[703] da je

١٦. بَاب فِي اعْتِزَالِ النِّسَاءِ فِي الْمَسَاجِدِ عَنِ الرِّجَالِ

٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو وَأَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ تَرَكْنَا هَذَا الْبَابَ لِلنِّسَاءِ.

قَالَ نَافِعٌ: فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ ابْنُ عُمَرَ حَتَّى مَاتَ. وَقَالَ غَيْرُ عَبْدِ الْوَارِثِ قَالَ عُمَرُ: وَهُوَ أَصَحُّ.

٤٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ بْنِ أَعْيَنَ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِمَعْنَاهُ وَهُوَ أَصَحُّ

٤٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بَكْرٌ يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ عَنْ عَمْرٍو

---

[700] Ejub b. Ebu Temime Kejsan es-Sahtijani Ebu Bekr el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac, hudždže u hadisu i poznati šerijatski pravnik. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 131. godine po Hidžri.

[701] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranjivao da se u džamiji miješaju muškarci i žene. U ovom hadisu on preporučuje da se ostave jedna vrata na koja će posebno ulaziti žene, da se ne bi prilikom ulaska u džamiju miješali. Ovu Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., preporuku ashabi su shvatili u smislu naredbe, što potvrđuje Ibn Omerov slučaj. On više nikada u džamiju nije ušao kroz ta vrata. Isto potvrđuje i slučaj njegovog oca Omera b. Hattaba, koji je zabranio muškarcima da kroz ta vrata ulaze u džamiju.

[702] Nafi Ebu Abdullah el-Medeni je bio Ibn Omerov štićenik. On je pouzdan i siguran prenosilac hadisa i poznati šerijatski pravnik. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 117. godine po Hidžri.

[703] Bukejr b. el-Ahnes es-Sudusi, neki kažu El-Lejsi, je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji.

Nafi kazao: **"Omer b. Hattab je muškarcima zabranio da ulaze (u džamiju) na vrata na koja ulaze žene."**

بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ كَانَ يَنْهَى أَنْ يُدْخَلَ مِنْ بَابِ النِّسَاءِ

17. Šta se izgovara prilikom ulaska u džamiju

١٧. بَاب فِيمَا يَقُولُهُ الرَّجُلُ عِنْدَ دُخُولِهِ الْمَسْجِدَ

464. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Osman ed-Dimeški, kog je obavijestio Abdulaziz ed-Deraverdi,[704] prenijevši od Rebia b. Ebu Abdurrahmana, on od Abdulmelika b. Seida b. Suvejda, koji je čuo od Ebu Humejda[705] (ili je kazao:[706] Ebu Usejda el-Ensarija[707]) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko od vas uđe u džamiju, neka nazove selam Vjerovjesniku, s.a.v.s., a potom neka kaže: *Allahumefteh li ebvabe rahmetike/Allahu, otvori mi vrata Tvoje milosti*, a kada iz nje izlazi, neka izgovori: *Allahumme inni eseluke min fadlike/Allahu, tražim od Tvoje dobrote!*"**[708]

٤٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي الدَّرَاوَرْدِيَّ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حُمَيْدٍ أَوْ أَبَا أُسَيْدٍ الْأَنْصَارِيَّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيُسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لِيَقُلْ: اللهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ. فَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلِ: اللهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

---

[704] Abdulaziz b. Muhammed b. Ubejdullah ed-Daverdi Ebu Muhammed el-Džuheni je iskren prenosilac hadisa. Često je hadise prenosio iz tuđih djela, pa je griješio. En-Nesai kaže: "Svi hadisi koje je prenio od Ubejdullaha el-Umerija su munker." Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 186. godine po Hidžri.

[705] Ebu Humejd el-Munzir b. Sa'd b. el-Munzir ili b. Malik es-Saidi je ashab. Neki kažu da mu je ime bilo Abdurrahman, a neki da se zvao Omer. Učestvovao je u Bici na Uhudu i svim bitkama nakon nje. Živio je do hilafeta Jezida b. Muavije šezdesete godine po Hidžri.

[706] Ovdje se radi o nedoumici nekog od ravija o tome da li je čuo Ebu Humejda ili Ebu Usejda.

[707] Ebu Usejd Abdullah b. Sabit el-Ensari je ashab.

[708] U Ibn Madžeovom predanju ovoga hadisa stoji da bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., prilikom ulaska u džamiju, govorio: **"U ime Allaha. Neka je selam na Allahovog Poslanika. Allahu, oprosti mi grijehe i otvori mi vrata Svoje milosti."**, dok bi

465. ISPRIČAO NAM JE Ismail b. Bišr b. Mensur, njega je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Abdullaha b. Mubareka, on od Hajvea b. Šurejha, koji je sreo Ukbea b. Muslima i rekao mu da je čuo da je Ukbe prenio od Abdullaha b. Amra b. el-Asa **da bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada bi ušao u džamiju, govorio: "Utječem se Uzvišenim Allahom, Njegovim plemenitim licem i Njegovom iskonskom snagom od prokletog šejtana."** Na to će (Ukbe b. Amir Hajveu b. Šurejhu): "To je doprlo do tebe od mene?" "Jeste." – odgovori Hajve b. Šurejh, a on reče: "Kada neko ovo izgovori, šejtan kaže: "Sačuvan je od mene preostali dio dana."

٤٦٥. حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ: لَقِيتُ عُقْبَةَ بْنَ مُسْلِمٍ فَقُلْتُ لَهُ: بَلَغَنِي أَنَّكَ حَدَّثْتَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ قَالَ: أَعُوذُ بِاللهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. قَالَ: أَقَطُّ؟ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ: فَإِذَا قَالَ ذَلِكَ قَالَ الشَّيْطَانُ: حُفِظَ مِنِّي سَائِرَ الْيَوْمِ

18. O namazu prilikom ulaska u džamiju

١٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عِنْدَ دُخُولِ الْمَسْجِدِ

466. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi,[709] kog je obavijestio Malik, prenijevši od Amira b. Abdullaha b. Zubejra, on od Amra b. Sulejma ez-Zurekija,[710] a on od Ebu Katadea,[711] da

٤٦٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا جَاءَ

---

prilikom izlaska iz džamije govorio: **"U ime Allaha. Neka je selam na Allahovog Poslanika. Allahu, oprosti mi grijehe i otvori mi vrata Svoje dobrote."**

Et-Tibi veli: "Možda je tajna u traženju milosti prilikom ulaska, a dobrote prilikom izlaska iz džamije u tome što se u džamiji ibadeti, a izvan džamije se stiče opskrba."

[709] Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb el-Ka'nebi el-Harisi Ebu Abdurrahman el-Basri je porijeklom iz Medine. Pouzdan je prenosilac hadisa i pobožan čovjek. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 221. godine po Hidžri.

[710] Amr b. Sulejm ez-Zurekij je pouzdan ravija hadisa. Pripadao je generaciji starijih tabiina. Umro je 104. godine po Hidžri.

[711] Ebu Katade Haris b. Rib'i b. Buldume es-Sulemi el-Ensari el-Medeni je poznati ashab. Učestvovao je u Bici na Uhudu i svim kasnijim bitkama. Neki vele da se

أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيُصَلِّ سَجْدَتَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَجْلِسَ.

je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada neko od vas dođe u džamiju, neka klanja dva rekata prije nego sjedne."**[712]

٤٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْسٍ عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَحْوِهِ، زَادَ: ثُمَّ لِيَقْعُدْ بَعْدُ إِنْ شَاءَ أَوْ لِيَذْهَبْ لِحَاجَتِهِ

467. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, prenijevši od Ebu Umejsa Utbea b. Abdullaha,[713] on od Amira b. Abdullaha b. Zubejra, on od nekog čovjeka iz plemena Benu Zurejk, on od Ebu Katadea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu, dodavši: **"Poslije toga neka sjedne, ili neka ide svojim poslom."**

١٩. بَاب فِي فَضْلِ الْقُعُودِ فِي الْمَسْجِدِ

19. O vrijednosti boravka u džamiji

٤٦٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

468. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi,[714] prenijevši od Malika, on od Ebu Zinada,[715] on od El-A'redža,[716] a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao:

zvao Omer, a neki En-Nu'man. Umro je 54. godine po Hidžri.

[712] Prema Ibn Hadžerovom mišljenju, većina islamskih učenjaka smatra da je klanjanje dva rekata iz počasti džamiji (tehijetul-mesdžid) kada god se uđe u džamiju, petkom ili drugim danom, lijepo. Ibn Bettal je prenio od nekih zahirijskih učenjaka koji smatraju da je klanjanje tehijjetul-mesdžida vadžib. Međutim, ovakav stav nema valjanog utemeljenja.

[713] Ebu Umejs Utbe b. Abdullah b. Mes'ud el-Huzeli el-Mesudi el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

[714] Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb el-Ka'nebi.

[715] Ebu Zinad Abdullah b. Zekvan el-Kureši Ebu Abdurrahman el-Medeni, poznat kao Ebu Zinad, je pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 130. godine po Hidžri.

[716] Ebu Hazim Abdurrahman b. Hurmuz, El-A'redž el-Medeni, Muhammed b. Rebi b. Haris b. Abdulmuttalibov štićenik, pouzdan je i siguran prenosilac i alim. Pripadao je trećoj generaciji. Hadise je prenosio od Ebu Hurejrea. Neki učenjaci smatraju da mu je nadimak po djetetu bio Ebu Davud. Umro je u Aleksandriji 117. godine po Hidžri.

"Meleki mole za oprost i milost svakom od vas dok je na mjestu na kome je klanjao, i to sve dok ne izgubi abdest ili ne ustane s tog mjesta, govoreći: 'Allahu, oprosti mu! Allahu, smiluj mu se!'"[717]

الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ مَا لَمْ يُحْدِثْ أَوْ يَقُمِ: اللهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللهُمَّ ارْحَمْهُ

469. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebu Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Računa se da je neko od vas u namazu sve dotle dok se zbog namaza zadržava (u džamiji) i samo se zbog toga nije vratio svojoj porodici."**[718]

٤٦٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَزَالُ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ لَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَنْقَلِبَ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا الصَّلَاةُ

470. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita, on od Ebu Rafia, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Rob je neprestano u namazu sve dok ga u džamiji iščekuje. Meleki govore: 'Allahu, oprosti mu! Allahu, smiluj mu se!', ponavljajući sve dok on iz nje ne iziđe ili dok mu se ne desi nešto." "Šta je to nešto (što kvari abdest)?" – upita neko. On reče: "To je da neko nečujno ili glasno pusti vjetar."**

٤٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَ فِي مُصَلَّاهُ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ. تَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: اللهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللهُمَّ ارْحَمْهُ حَتَّى يَنْصَرِفَ أَوْ يُحْدِثَ. فَقِيلَ: مَا يُحْدِثُ؟ قَالَ: يَفْسُو أَوْ يَضْرِطُ

471. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Ammar, kog je obavijestio Sadeka b. Halid, prenijevši

٤٧١. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي

---

[717] Sve dok je neko na mjestu na kojem je klanjao, meleki za njega traže oprost i milost od Allaha. Oni govore: "Allahu oprosti mu. Allahu, smiluj mu se." A kada ustane s tog mjesta ili iziđe iz džamije, meleki se prestanu moliti za tu osobu.

[718] Sam boravak u džamiji smatra se i navikom. Kada osoba, nakon što završi namaz, ostane na mjestu na kome je klanjala, računaju joj se sevapi kao da i dalje klanja, dotle dok ne ustane s toga mjesta i ne iziđe iz džamije ili dok ne izgubi abdest.

الْعَاتِكَةِ الْأَزْدِيُّ عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هَانِئٍ الْعَنْسِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَتَى الْمَسْجِدَ لِشَيْءٍ فَهُوَ حَظُّهُ

od Osmana b. Ebul-Atike el-Ezdija, prenijevši od Umejra b. Hania el-Anesija, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko zbog nečega ode u džamiju, imat će svoj udio prema nijetu."**[719]

٢٠. بَاب فِي كَرَاهِيَةِ إِنْشَادِ الضَّالَّةِ فِي الْمَسْجِدِ

20. O pokuđenosti raspitivanja u džamiji za ono što je izgubljeno

٤٧٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْجُشَمِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ يَعْنِي ابْنَ شُرَيْحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْأَسْوَدِ يَعْنِي مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ يَقُولُ أَخْبَرَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى شَدَّادٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ سَمِعَ رَجُلًا يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ فَلْيَقُلْ: لَا أَدَّاهَا اللَّهُ إِلَيْكَ. فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لَمْ تُبْنَ لِهَذَا

472. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer el-Džušemi, kog je obavijestio Abdullah b. Jezid, prenijevši od Hajvea b. Šurejha, on od Ebul-Esveda Muhammeda b. Abdurrahmana b. Nevfela, on od Ebu Abdullaha, Šeddadovog štićenika, da je Ebu Hurejre čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da kaže: **"Ko čuje osobu da se u džamiji raspituje o izgubljenom, neka izgovori: 'Neka ti to Allah ne vrati! Džamija nije za to napravljena.'"**[720]

---

[719] Dakle, ko ode u džamiju s nijetom da klanja i ibadeti, njegov udio bit će mu nagrada za ono zbog čega je otišao. Ako, pak, neko ode u džamiju zbog nekih ovosvjetskih poslova i potreba, izvršenje tih potreba bit će njegov udio, i za to neće imati sevapa.

[720] Džamija u islamu ima poseban tretman. Ona je mjesto gdje se ibadeti, stiče znanje i rješavaju bitna pitanja značajna za zajednicu i ummet u cjelini. Zbog toga je neophodno u džamiji osigurati mir i tišinu. Poslanik, s.a.v.s., je zabranio, u brojnim hadisima, sve što remeti mir u džamiji. U ovom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., na izvjestan način sugerira svojim sljedbenicima da se u džamiji ne raspituju o izgubljenim životinjama ili stvarima. Za onoga ko ovu uputu ne posluša, pa se i dalje bude raspitivao u džamiji o izgubljenoj životinji ili stvari, on dozvoljava da onaj koji to čuje uputi Allahu molbu da mu izgubljeno ne vrati i da ga ne nađe.

21. O pokuđenosti pljuvanja po džamiji

473. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, Šu'be i Eban, prenijevši od Katadea, a on od Enesa b. Malika, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Pljuvanje po džamiji je grijeh, a iskup je da se to pokrije."**[721]

474. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Katadea, a on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Pljuvanje po džamiji je grijeh, a iskup je njegovo prekrivanje."**

475. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil,[722] kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Seida, on od Katadea, da je Enes b. Malik kazao: **"Pljuvanje po džamiji..."** – a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu.

٢١. بَاب فِي كَرَاهِيَةِ الْبُزَاقِ فِي الْمَسْجِدِ

٤٧٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشُعْبَةُ وَأَبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: التَّفْلُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارَتُهُ أَنْ تُوَارِيَهُ

٤٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْبُزَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارَتُهَا دَفْنُهَا.

٤٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: النُّخَاعَةُ فِي الْمَسْجِدِ فَذَكَرَ مِثْلَهُ

---

[721] Pljuvanje po džamiji je bilo prisutno kod Arapa u početku islama dok je u džamijama bila zemlja i pijesak i dok još nisu bile prostrte. Međutim, bez obzira što je u džamijama bila zemlja, Allahov Poslanik, s.a.v.s., takav čin nije odobrio, osim u nuždi, a to je kada osobi previše navali pljuvačka, pa da ne bi mislila u namazu na nju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dozvolio da je može ispljunuti na svoju lijevu stranu ili ispod lijeve noge. Pljuvanje naspram kible i na desnu stranu je zabranio. Učinio je to zato što se osoba u namazu okreće prema Allahu, a na njenoj desnoj strani je melek. Međutim, pljuvanje u džamiji na lijevu stranu i ispod lijeve noge nije preporučeno. Ko to uradi, počinio je grijeh za koji se može iskupiti jedino ako pljuvačku ili slinu prekrije zemljom, ili ako je istre.

[722] Ebu Kamil Fadil b. Husejn b. Talha el-Džehderi je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 237. godine po Hidžri.

476. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Ebu Mevdud,[723] prenijevši od Abdurrahmana b. Ebu Derdaa el-Eslemija, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko uđe u ovu džamiju i u njoj pljune ili se osekne, neka to zatrpa i zakopa. Ako tako neće učiniti, onda neka pljune u svoju odjeću, potom neka izađe s njom (na sebi)."**

٤٧٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو مَوْدُودٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حَدْرَدٍ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ دَخَلَ هَذَا الْمَسْجِدَ فَبَزَقَ فِيهِ أَوْ تَنَخَّمَ فَلْيَحْفِرْ فَلْيَدْفِنْهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلْيَبْزُقْ فِي ثَوْبِهِ ثُمَّ لِيَخْرُجْ بِهِ

477. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, prenijevši od Ebul-Ahvesa, on od Mensura, on od Rib'ija, a on od Tarika b. Abdullaha el-Muharibija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko od vas ustane da klanja (ili je kazao: Kada neko od vas bude klanjao), neka ne pljuje ispred sebe ili na svoju desnu stranu. Ako baš bude morao, neka pljune na lijevu stranu ukoliko tu nema nikog ili ispod lijevog stopala, a potom neka to rastrlja."**

٤٧٧. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُحَارِبِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَامَ الرَّجُلُ إِلَى الصَّلَاةِ, أَوْ إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلَا يَبْزُقْ أَمَامَهُ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ, وَلَكِنْ عَنْ تِلْقَاءِ يَسَارِهِ إِنْ كَانَ فَارِغًا, أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى ثُمَّ لِيَقُلْ بِهِ

478. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **"Dok je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednog dana držao govor, ugleda u džamiji naspram kible slinu i rasrdi se na ljude, a onda je obrisa." "Mislim da je Ejub"** – veli Hammad – **"rekao: 'Pa je zatražio šafran i njime poprskao to mjesto, rekavši: 'Kada neko od vas stane u namaz, (neka zna) da je Uzvišeni Allah ispred njega, zato neka ne pljuje ispred sebe.'"**

٤٧٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ يَوْمًا إِذْ رَأَى نُخَامَةً فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ. فَتَغَيَّظَ عَلَى النَّاسِ, ثُمَّ حَكَّهَا. قَالَ: وَأَحْسَبُهُ قَالَ: فَدَعَا بِزَعْفَرَانٍ فَلَطَّخَهُ بِهِ. وَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قِبَلَ وَجْهِ أَحَدِكُمْ إِذَا صَلَّى فَلَا يَبْزُقْ بَيْنَ يَدَيْهِ.

---

[723] Ebu Mevdud Abdulaziz b. Ebu Sulejman el-Medeni el-Kas je prenosilac koji zadovoljava (makbul). Pripadao je šestoj generaciji.

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga i Ismail i Abdulvaris od Ejuba, a on od Nafia, Malika, Ubejdullaha i Musaa b. Ukbea, a oni od Nafia – slično Hammadovom hadisu, s tim što oni nisu spomenuli šafran. Ma'mer ga je prenio od Ejuba i u njemu spomenuo šafran. Jahja b. Sulejm je od Ubejdullaha, a on od Nafia spomenuo parfem."

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ إِسْمَعِيلُ وَعَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ وَمَالِكٍ وَعُبَيْدِ اللَّهِ وَمُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ نَحْوَ حَمَّادٍ إِلَّا أَنَّهُ لَمْ يَذْكُرُوا الزَّعْفَرَانَ. وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَأَثْبَتَ الزَّعْفَرَانَ فِيهِ. وَذَكَرَ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ الْخَلُوقَ

479. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Habib b. Arebij, kog je obavijestio Halid b. Haris, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od Ijada b. Abdullaha, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je volio ud (mirisno alojino drvo). Stalno ga je imao u ruci. Jednom prilikom uđe u džamiju i ugleda pljuvačku naspram kible. Obrisao je, a onda se ljutito okrenuo prema ljudima i rekao: 'Da li bi vama bilo drago da vam neko pljune u lice!? Kada se neko od vas okrene prema kibli, okrenuo se prema Uzvišenom Gospodaru, a melek mu je s desne strane. Zato, ne pljujte na svoju desnu stranu niti ispred sebe; (ako već morate) onda pljunite na lijevu stranu ili ispod stopala. Ako vam navali pljuvačka, uradite ovako.'** – Ibn Adžlan je to ovako opisao: 'Neka pljune u jedan kraj svog ogrtača i neka to istrlja drugim krajem.'"

٤٧٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَبِيبِ بْنِ عَرَبِيٍّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُحِبُّ الْعَرَاجِينَ وَلَا يَزَالُ فِي يَدِهِ مِنْهَا. فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَرَأَى نُخَامَةً فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَحَكَّهَا. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ مُغْضَبًا فَقَالَ: أَيَسُرُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يُبْصَقَ فِي وَجْهِهِ. إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَإِنَّمَا يَسْتَقْبِلُ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَالْمَلَكُ عَنْ يَمِينِهِ. فَلَا يَتْفُلْ عَنْ يَمِينِهِ وَلَا فِي قِبْلَتِهِ. وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ. فَإِنْ عَجِلَ بِهِ أَمْرٌ فَلْيَقُلْ هَكَذَا وَوَصَفَ لَنَا ابْنُ عَجْلَانَ ذَلِكَ أَنْ يَتْفُلَ فِي ثَوْبِهِ ثُمَّ يَرُدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga i Ismail i Abdulvaris od Ejuba, a on od Nafia, Malika, Ubejdullaha i Musaa b. Ukbea, a oni od Nafia – slično Hammadovom hadisu, s tim što oni nisu spomenuli šafran. Ma'mer ga je prenio od Ejuba i u njemu spomenuo šafran. Jahja b. Sulejm je od Ubejdullaha, a on od Nafia spomenuo parfem."

479. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Habib b. Arebij, kog je obavijestio Halid b. Haris, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od Ijada b. Abdullaha, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je volio ud (mirisno alojino drvo). Stalno ga je imao u ruci. Jednom prilikom uđe u džamiju i ugleda pljuvačku naspram kible. Obrisao je, a onda se ljutito okrenuo prema ljudima i rekao: 'Da li bi vama bilo drago da vam neko pljune u lice!? Kada se neko od vas okrene prema kibli, okrenuo se prema Uzvišenom Gospodaru, a melek mu je s desne strane. Zato, ne pljujte na svoju desnu stranu niti ispred sebe; (ako već morate) onda pljunite na lijevu stranu ili ispod stopala. Ako vam navali pljuvačka, uradite ovako.'** – Ibn Adžlan je to ovako opisao: 'Neka pljune u jedan kraj svog ogrtača i neka to istrlja drugim krajem.'"

480. ISPRIČALI SU NAM Jahja b. Fadl es-Sidžistani, Hišam b. Ammar i Sulejman b. Abdurrahman, obojica iz Damaska ovaj hadis – a ovo je tekst Jahjaa b. Fadla es-Sidžistanija – kojima je prenio Hatim b. Ismail od Jakuba b. Mudžahida Ebu Hazre da je Ubade b. Velid b. Ubade b. Samit kazao:

٤٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ الْفَضْلِ السِّجِسْتَانِيُّ وَهِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيَّانِ بِهَذَا الْحَدِيثِ، وَهَذَا لَفْظُ يَحْيَى بْنِ الْفَضْلِ السِّجِسْتَانِيِّ، قَالُوا: حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مُجَاهِدٍ أَبُو حَزْرَةَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ

الصَّامِتِ قَالَ: أَتَيْنَا جَابِرًا يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ فِي مَسْجِدِهِ فَقَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسْجِدِنَا هَذَا وَفِي يَدِهِ عُرْجُونُ ابْنِ طَابٍ، فَنَظَرَ فَرَأَى فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ نُخَامَةً. فَأَقْبَلَ عَلَيْهَا فَحَتَّهَا بِالْعُرْجُونِ ثُمَّ قَالَ: أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يُعْرِضَ اللَّهُ عَنْهُ؟ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ يُصَلِّي فَإِنَّ اللَّهَ قِبَلَ وَجْهِهِ. فَلَا يَبْصُقَنَّ قِبَلَ وَجْهِهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلْيَبْزُقْ عَنْ يَسَارِهِ تَحْتَ رِجْلِهِ الْيُسْرَى. فَإِنْ عَجِلَتْ بِهِ بَادِرَةٌ فَلْيَقُلْ بِثَوْبِهِ هَكَذَا، وَوَضَعَهُ عَلَى فِيهِ ثُمَّ دَلَكَهُ ثُمَّ قَالَ: أَرُونِي عَبِيرًا. فَقَامَ فَتًى مِنَ الْحَيِّ يَشْتَدُّ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ بِخَلُوقٍ فِي رَاحَتِهِ. فَأَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَهُ عَلَى رَأْسِ الْعُرْجُونِ ثُمَّ لَطَخَ بِهِ عَلَى أَثَرِ النُّخَامَةِ.

قَالَ جَابِرٌ: فَمِنْ هُنَاكَ جَعَلْتُمُ الْخَلُوقَ فِي مَسَاجِدِكُمْ

“Otišli smo kod Džabira b. Abdullaha, koji bijaše u svojoj džamiji. On reče: ‘Jednom prilikom nam je došao Allahov Poslanik, s.a.v.s., u ovu našu džamiju, a u ruci je imao mirišljavi ud zvani Ibn Tab. Pošto uđe, ugleda u džamiji, naspram kible, slinu. Ode tamo i obrisa je udom, a onda reče: ‘Želi li neko od vas da se Allah okrene od njega?’ Potom nastavi: ‘Kada neko od vas ustane da klanja, Allah je ispred njega. Zato, neka nipošto ne pljuje ispred sebe i sa svoje desne strane; (ako već mora) neka pljune na svoju lijevu stranu ili ispod lijeve noge. Ako vam navali pljuvačka, uradite s odjećom ovako.’ – stavio ju je na usta i obrisao ih, a onda rekao: ‘Donesite mi parfem.’ Ustade jedan mladić iz tog naselja, ode žurno do kuće i donese parfem na svom dlanu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga uze i stavi na vrh uda te njime protrlja po tragu sline.”

Džabir kaže: “Zato držite parfem u džamijama.”

٤٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ الْجُذَامِيِّ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَيْوَانَ عَنْ أَبِي سَهْلَةَ السَّائِبِ بْنِ خَلَّادٍ قَالَ

481. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Amra, on od Bekra b. Sevadea el-Džuzamija,[724] on od Saliha b. Hajevana, on od Ebu Sehlea es-Saiba b. Hallada[725] – Ahmed

[724] Bekr b. Sevade b. Sevame el-Džuzami Ebu Sumame el-Misri je pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 106. godine po Hidžri.

[725] Ebu Sehle es-Saib b. Hallad b. Suvejd el-Hazredži el-Medeni je ashab. U vrijeme Omerovog hilafeta bio je određen za obavljanje nekih poslova u Jemenu. Umro je 71. godine po Hidžri.

أَحْمَدُ: مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ رَجُلًا أَمَّ قَوْمًا فَبَصَقَ فِي الْقِبْلَةِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْظُرُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ فَرَغَ: لَا يُصَلِّي لَكُمْ. فَأَرَادَ بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ يُصَلِّيَ لَهُمْ فَمَنَعُوهُ وَأَخْبَرُوهُ بِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: نَعَمْ. وَحَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ: إِنَّكَ آذَيْتَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

je rekao da je bio ashab: **"Neki čovjek je, klanjajući kao imam, pljunuo u pravcu kible. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je to posmatrao. Kada je namaz završen, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Neka vam ovaj više ne klanja kao imam.' Nakon toga ovaj je ponovo htio da im klanja kao imam, ali mu zabraniše i obavijestiše ga o onome što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao. On upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je li to rekao, a on reče: 'Jesam.' Mislim (veli Ebu Sehle) da je kazao i ovo: 'Ti si uznemirio Allaha i Njegovog Poslanika.'"**[726]

٤٨٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي فَبَزَقَ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى.

482. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad,[727] prenijevši od Seida el-Džurejrija,[728] on od Ebul-Alaa,[729] on od Mutarrifa,[730] da je njegov otac[731] rekao: **"Otišao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., koji je, klanjajući, pljunuo pod svoje lijevo stopalo."**

---

[726] Dakle, ti si pljuvanjem u namazu naspram kible uznemirio Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s.

[727] Hammad b. Seleme.

[728] Seid b. Ijas el-Džurejri Ebu Mesud el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Tri godine prije smrti je posenilio. Umro je 144. godine po Hidžri.

[729] Ebul-A'la Jezid b. Abdullah b. eš-Šihhir el-Amiri el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je drugoj generaciji. Umro je 111. godine po Hidžri.

[730] Mutarrif b. Abdullah b. eš-Šihhir el-Amiri el-Hareši Ebu Abdullah el-Basri je pouzdan ravija i vrijedan i pobožan čovjek. Pripadao je drugoj generaciji. Umro je 95. godine po Hidžri.

[731] Abdullah b. eš-Šihhir b. Avf el-Amiri je ashab.

٤٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ أَبِيهِ: بِمَعْنَاهُ زَادَ ثُمَّ دَلَكَهُ بِنَعْلِهِ

483. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Seida el-Džurejrija, on od Ebul-Alaa,[732] a on od svoga oca – po smislu slično prethodnom hadisu, s tim što je u ovom dodao: **"Potom je to istrljao svojom papučom."**

٤٨٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا الْفَرَجُ بْنُ فَضَالَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: رَأَيْتُ وَاثِلَةَ بْنَ الْأَسْقَعِ فِي مَسْجِدِ دِمَشْقَ بَصَقَ عَلَى الْبُورِيِّ ثُمَّ مَسَحَهُ بِرِجْلِهِ. فَقِيلَ لَهُ: لِمَ فَعَلْتَ هَذَا؟ قَالَ: لِأَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ

484. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njega je obavijestio Feredž b. Fedale,[733] da je Ebu Seid[734] kazao: **"Vidio sam Vasilea b. el-Eskaa kada je u džamiji, u Damasku, pljunuo na hasuru, a potom to obrisao nogom. Neko ga upita: 'Zbog čega si to uradio?' On reče: 'Zbog toga što sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je ovako učinio.'"**

٢٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُشْرِكِ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ

22. O ulasku mušrika u džamiju

٤٨٥. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى جَمَلٍ فَأَنَاخَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ ثُمَّ قَالَ: أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ؟ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَّكِئٌ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ. فَقُلْنَا لَهُ: هَذَا الْأَبْيَضُ الْمُتَّكِئُ. فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: يَا ابْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَجَبْتُكَ فَقَالَ

485. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Hammad, kog je obavijestio Lejs,[735] prenijevši od Seida el-Makburija, on od Šerika b. Abdullaha b. Ebu Nemira, da je Enes b. Malik rekao: **"Jednom prilikom uđe neki čovjek na devi i naredi joj da klekne u džamiji. Pošto je sveza, upita: 'Ko je od vas Muhammed?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., sjedaše sa ashabima, naslonjen. Rekosmo: 'Ovaj bijeli što je naslonjen.', a čovjek mu reče: 'Abdulmuttalibov sine!' Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaza: 'Slušam te!' 'Muhammede,' – ponovo reče**

[732] Ebul-A'la Jezid b. Abdullah b. eš-Šihhir el-Amiri el-Basri.

[733] Feredž b. Fedale b. en-Nu'man et-Tenuhi eš-Šami je slab prenosilac hadisa. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 279. godine po Hidžri.

[734] Ebu Seid el-Hudri.

[735] Lejs b. Sa'd.

čovjek – 'želim te nešto pitati.'" – a onda je citirao hadis.

486. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Amr, kog je obavijestio Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Selemea b. Kuhejla i Muhammeda b. el-Velida b. Nuvejfa, prenijevši od Kurejba, da je Ibn Abbas kazao: **"Pleme Benu Sa'd b. Bekr je poslalo Dimama b. Sa'leba Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Kada je stigao, naredio je devi da klekne kod džamijskih vrata, potom je sveza i uđe u džamiju."** On je spomenuo slično prethodnom hadisu, rekavši: **"Ko je od vas Abdulmuttalibov potomak?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Ja sam.", a on kaza: "Abdulmuttalibov potomče..."** – a onda je citirao hadis u cjelosti.

487. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, a ovaj od nekog čovjeka iz plemena Muzejne, dok smo bili kod Seida b. Musejjeba, da je Ebu Hurejre kazao: **"Jednom prilikom su jevreji došli Vjerovjesniku dok je s ashabima sjedio u džamiji, i rekli: 'Ebu Kasime, (reci nam šta sljeduje) čovjeka i ženu koji počine blud.'"**[736]

لَهُ الرَّجُلُ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي سَائِلُكَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

٤٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا سَلَمَةُ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَقَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ نُوَيْفِعٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بَعَثَتْ بَنُو سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ ضِمَامَ بْنَ ثَعْلَبَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَدِمَ عَلَيْهِ فَأَنَاخَ بَعِيرَهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. قَالَ فَقَالَ: أَيُّكُمُ ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. قَالَ: يَا ابْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

٤٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا رَجُلٌ مِنْ مُزَيْنَةَ وَنَحْنُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: الْيَهُودُ أَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ فِي أَصْحَابِهِ. فَقَالُوا: يَا أَبَا الْقَاسِمِ فِي رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ زَنَيَا مِنْهُمْ

[736] "Iz spomenutih hadisa se zaključuje" – veli El-Hattabi – "da je mušriku dozvoljeno da uđe u džamiju ukoliko u njoj ima kakvu potrebu, kao npr. da od dužnika zatraži dug ili upita za nešto i sl."

23. O mjestima na kojima nije dozvoljeno klanjati namaz

488. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, njemu je ispričao Džerir,[737] prenijevši od El-A'meša, on od Mudžahida, on od Ubejda b. Umejra, a on od Ebu Zerra,[738] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Zemlja mi je učinjena čistećom i džamijom."**[739]

489. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Lehia i Jahjaa b. Ezhera, on od Ammara b. Sa'da el-Muradija, da je Ebu Saliha el-Gifari[740] kazao: **"Alija je prolazio pored Babilona, pa mu je došao mujezin i obavijestio ga da je vrijeme ikindije nastupilo. Pošto je izišao iz (Babilona), naredio je mujezinu da prouči ikamet za namaz. Kada je završio namaz, rekao je: 'Zabranio mi je moj miljenik (Muhammed), s.a.v.s.,**

٢٣. بَاب فِي الْمَوَاضِعِ الَّتِي لَا تَجُوزُ فِيهَا الصَّلَاةُ

٤٨٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: جُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ طَهُورًا وَمَسْجِدًا

٤٨٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ وَيَحْيَى بْنُ أَزْهَرَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ سَعْدٍ الْمُرَادِيِّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْغِفَارِيِّ: أَنَّ عَلِيًّا مَرَّ بِبَابِلَ وَهُوَ يَسِيرُ فَجَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ يُؤَذِّنُ بِصَلَاةِ الْعَصْرِ. فَلَمَّا بَرَزَ مِنْهَا أَمَرَ الْمُؤَذِّنَ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ. فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ إِنَّ حَبِيبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانِي أَنْ أُصَلِّيَ فِي

---

[737] Džerir b. Abdullah.

[738] Ebu Zerr el-Gifari je poznati ashab. Ime mu je Džundub b. Džunade. Rano je primio islam, ali je kasno učinio hidžru. Zbog toga nije učestvovao u Bici na Bedru. Umro je 32. godine po Hidžri, za vrijeme Osmanovog hilafeta.

[739] To znači da se njome može uzeti tejemum, umjesto kupanja i abdesta, kada za to postoje valjani razlozi, i da se na cijeloj njenoj površini može klanjati.

[740] Ebu Salih Seid b. Abdurrahman el-Gifari el-Masri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Ibn Junus kaže da su sva njegova predanja od Alije b. Ebu Taliba mursel.

da klanjam u mezarju i u babilonskoj zemlji,[741] **jer je ona prokleta.”**[742]

الْمَقْبَرَةِ وَنَهَانِي أَنْ أُصَلِّيَ فِي أَرْضِ بَابِلَ فَإِنَّهَا مَلْعُونَةٌ .

490. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Ezhera i Ibn Lehia, on od Hadžadža b. Šeddada, on od Ebu Saliha el-Gifarija, a on od Alije – sličan smisao Sulejman b. Davudovom hadisu, s tim što je on umjesto riječi: *felema bereze* upotrijebio riječi: *felema haredže.*

٤٩٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَزْهَرَ وَابْنُ لَهِيعَةَ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْغِفَارِيِّ عَنْ عَلِيٍّ، بِمَعْنَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ، قَالَ: فَلَمَّا خَرَجَ، مَكَانَ فَلَمَّا بَرَزَ

491. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njega je obavijestio Hammad. A ispričao nam je i Musedded, prenijevši od Abdulvahida, on od Amra b. Jahjaa, on od svoga oca, a on od Ebu Seida, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Cijela Zemlja je prostor za klanjanje, osim mezarluka i kupatila.”**[743]

٤٩١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ح وحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ مُوسَى فِي حَدِيثِهِ فِيمَا يَحْسَبُ عَمْرٌو إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْأَرْضُ كُلُّهَا مَسْجِدٌ إِلَّا الْحَمَّامَ وَالْمَقْبَرَةَ

---

[741] El-Hattabi smatra da je sened ovoga hadisa slab. “Nijje poznato” – veli Abadi – “da je iko od uleme klanjanje u Babilonu smatrao zabranjenim.” Po njegovom mišljenju, ova zabrana se isključivo odnosi na Aliju, kome je ona bila upozorenje da se ne nastanjuje u Babilonu, kako mu se ne bi dogodilo ono što mu se dogodilo u Kufi, koja je u Babilonu. On je jedini halifa koji je napustio Medinu.

[742] Prokleta je zbog toga što je u Babilonu živio Nemrud b. Kin'an, oholnik koji je počeo praviti zgradu *do neba.* Vele da ju je bio sagradio u visini od oko pet hiljada aršina, pa je Allah dao da skupa s njima propadne u zemlju. Osim toga, u ovoj zemlji je cvjetala crna magija, tj. sihr.

[743] Ovaj hadis ima sljedeće značenje: muslimanima je dozvoljeno obavljati namaz na svim mjestima na ovoj planeti, osim na mezarlucima i nečistim mjestima, kao što su: kupatila, nužnici i sl.

Ahmed b. Hanbel smatra da je haram klanjati u mezarlucima, svejedno da li se radilo o otvorenim ili zatvorenim, da li šta prostrti ili klanjati na goloj zemlji, i svejedno je da li klanjali na ili prema mezarima, ili u prostoriji koja se nalazi u mezarju.

Ebu Hanife smatra da je klanjanje u mezarlucima mekruh.

24. O zabrani klanjanja u torovima deva

492. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Abdullaha b. Abdullaha er-Razija, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je El-Bera b. Azib kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan o klanjanju namaza na mjestima na kojima borave deve, pa je rekao: 'Nemojte klanjati na mjestima na kojima borave deve, jer su deve od šejtana.'[744] Upitan je i o klanjanju u ovčijem toru, pa je rekao: 'Klanjajte u njemu, jer je u ovcama bereket.'"**

٢٤. بَاب النَّهْيِ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ

٤٩٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ فَقَالَ: لَا تُصَلُّوا فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ فَإِنَّهَا مِنَ الشَّيَاطِينِ. وَسُئِلَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ فَقَالَ: صَلُّوا فِيهَا فَإِنَّهَا بَرَكَةٌ

25. Kada će se djetetu početi naređivati namaz

493. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa b. et-Tabba,[745] kog je obavijestio Ibrahim b. Sa'd, prenijevši od Abdulmelika b. er-Rebia b. Sebrea, on od svoga oca,[746] a on

٢٥. بَاب مَتَى يُؤْمَرُ الْغُلَامُ بِالصَّلَاةِ

٤٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى يَعْنِي ابْنَ الطَّبَّاعِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرُوا الصَّبِيَّ بِالصَّلَاةِ إِذَا

Malik klanjanje u mezarlucima smatra dozvoljenim, čak drži da to nije ni mekruh. Spomenuti i drugi hadisi opovrgavaju takav Malikov stav.

Stav većine učenjaka je da se u kupatilima može klanjati ukoliko su čista, s tim što je to mekruh.

Ahmed b. Hanbel smatra da namaz u kupatilu ne vrijedi.

[744] U Ibn Madžeovom predanju stoji: **"Jer su deve stvorene od šejtana."**

[745] Muhammed b. Isa b. Nedžih Ebu Džafer b. et-Tabba el-Bagdadi je pouzdan prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Bio je najveći poznavalac hadisa prenesenih od Hejsemea. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 224. godine po Hidžri.

[746] Rebia b. Sebrea.

بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ. وَإِذَا بَلَغَ عَشْرَ سِنِينَ فَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا

od njegovog djeda,[747] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Naređujte djetetu namaz kada napuni sedam godina, a kada napuni deset, vi ga zbog namaza i istucite."**[748]

٤٩٤. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ يَعْنِي الْيَشْكُرِيَّ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ سَوَّارٍ أَبِي حَمْزَةَ. قَالَ أبو داود: وَهُوَ سَوَّارُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو حَمْزَةَ الْمُزَنِيُّ الصَّيْرَفِيُّ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرٍ. وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ.

494. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Hišam el-Ješkeri, njega je obavijestio Ismail, prenijevši od Sevvara Ebu Hamze. Sevvar b. Davud Ebu Hamza el-Muzeni es-Sajrafi je prenio od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Naređujte djeci namaz kada budu imala sedam godina a ošinite ih zbog njega kada budu imala deset godina, i razdvojite ih u postelji."**[749]

٤٩٥. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ سَوَّارٍ الْمُزَنِيُّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ وَزَادَ: وَإِذَا زَوَّجَ أَحَدُكُمْ

495. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Davuda b. Sevvara el-Muzenija – s istim senedom i istim značenjem (kao što je prethodni, Muemmelov hadis), dodavši: **"A ako neko od vas uda svoju robinju za svoga, roba ili**

---

[747] Njegov djed se zvao Sebre b. Ma'bed el-Džuheni. On je ashab. Učesnik je Bitke na Hendeku. Umro je u vrijeme Muavijinog hilafeta.

[748] Ebu Isa et-Tirmizi, u *Džami'u*, bilježi od Sabrea b. Ma'beda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Podučite dijete namazu kada bude imalo sedam godina, a naredite mu ga kada bude imalo deset."**

Islamski učenjaci i pravnici su dosta rigorozni kada je u pitanju onaj koji je u potpunosti napustio namaz. Šafija smatra da takva osoba zaslužuje smrtnu kaznu. Mekhul, Hammad b. Zejd, Veki i Ibn Džerrah smatraju da takvu osobu prvo treba pozvati na tevbu, pa, ukoliko se ne pokaje, onda nad njom treba izvršiti smrtnu kaznu.

Ebu Hanife smatra da neklanjača treba uhapsiti, i držati ga u zatvoru sve dotle dok ne počne klanjati.

[749] Na osnovu ovoga i sličnih hadisa, islamski učenjaci smatraju da u desetoj godini treba razdvojiti mušku od ženske, mušku od muške i žensku od ženske djece u postelji, jer oni već u tim godinma osjećaju strast.

najamnika, neka ona više ne gleda (avret) od pojasa do ispod koljena svoga gospodara."[750]

Ebu Davud kaže: "Veki je pogriješio u imenu Sevvar. Od njega je Ebu Davud et-Tajalisi prenio ovaj hadis i kazao: 'Ispričao nam je Ebu Hamza Sevvar es-Sajrafi.'"[751]

خَادِمَـهُ عَبْدَهُ أَوْ أَجِيرَهُ فَلَا يَنْظُرْ إِلَى مَا دُونَ السُّرَّةِ وَفَوْقَ الرُّكْبَةِ.

قَـالَ أَبـو داود: وَهِمَ وَكِيعٌ فِي اسْـمِهِ. وَرَوَى عَنْهُ أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو حَمْزَةَ سَوَّارٌ الصَّيْرَفِيُّ

496. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, da je Hišam b. Sa'd rekao: **"Ušli smo kod Muaza b. Abdullaha b. Hubejba el-Džuhenija,**[752] **a on upita svoju suprugu: 'Kada će dijete otpočeti s namazom?' Ona odgovori: 'Jedan čovjek od nas spominje da je neko upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome, pa je on rekao: 'Kada dijete počne razlikovati desnu od lijeve ruke, naređujte mu namaz.'"**

٤٩٦. حَدَّثَنَا سُـلَيْمَانُ بْـنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنِي مُعَـاذُ بْنُ عَبْـدِ اللَّهِ بْنِ خُبَيْبٍ الْجُهَـنِيُّ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَيْهِ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ: مَـتَى يُصَلِّي الصَّـبِيُّ؟ فَقَالَـتْ: كَانَ رَجُلٌ مِنَّا يَذْكُرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: إِذَا عَرَفَ يَمِينَهُ مِنْ شِمَالِهِ فَمُرُوهُ بِالصَّلَاةِ

---

[750] Poznato je da su muškarcu, pored vjenčanih žena, dozvoljene i robinje, ukoliko su u njegovom posjedu. Uzvišeni Allah kaže: ***I koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih ili od onih koje su u posjedu njihovom; oni, doista, prijekor ne zaslužuju.*** (El-Mu'minun, 5-6) Ukoliko vlasnik uda robinju, više je ne posjeduje i ona mu nije dozvoljena. Nije mu više dozvoljeno gledati njena stidna mjesta, niti je njoj dozvoljeno gledati njegova stidna mjesta. Stidnim mjestom kod muškaraca se smatra predio od pasa do pod koljeno.

[751] U prethodnom hadisu je Veki načinio previd u imenu Sevvara b. Davuda. Rekao je: "Ispričao mi je Davud b. Sevvar, a njegovo je pravo ime Sevvar b. Davud el-Muzeni Ebu Hamza es-Sajrafi el-Basri." Iskren je prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja pravio previde. Pripadao je sedmoj generaciji.

[752] Muaz b. Abdullah b. Hubejb el-Džuheni el-Medeni je iskren prenosilac, ali je ponekad, prilikom prenošenja hadisa, pravio previde. Pripadao je četvrtoj generaciji.

26. O propisivanju ezana

497. ISPRIČALI SU NAM Abbad b. Musa el-Huteli i Zijad b. Ejub – s tim što je Abbadov hadis potpuniji – a njih je obavijestio Hušejm,[753] prenijevši od Ebu Bišra,[754] on od Zijada,[755] ovaj od Ebu Bišra, on od Ebu Umejra b. Enesa,[756] da je jedan od njegovih amidža, ensarija, kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je razmišljao o tome kako da okuplja ljude na namaz. Neko mu predloži: 'Istakni bajrak prilikom nastupa namaza. Kad ga ljudi vide, prenijet će jedni drugima.' Međutim, taj mu se prijedlog nije dopao. Potom mu neko spomenu trubu, tj. rog, kao što je"** – veli Zijad – **"kod jevreja. Međutim, ni taj mu se prijedlog ne dopade. On reče: 'To koriste jevreji.' Potom mu neko spmenu zvono, a on reče: 'To koriste hrišćani.' Abdullah b. Zejd b. Abdurabbih je s tog skupa otišao razmišljajući o tome o čemu je razmišljao Allahov Poslanik, s.a.v.s. Te noći je usnio ezan. Ujutru, zorom, ode Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i obavijesti ga o tome, rekavši: 'Allahov Poslaniče, dok sam bio između sna i jave, dođe mi neko i pokaza mi ezan.' Omer b. Hattab ga je prije njega u snu vidio, ali je to skrivao dvadeset**

٢٦. بَاب بَدْءِ الْأَذَانِ

٤٩٧. حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى الْخُتَّلِيُّ وَزِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ وَحَدِيثُ عَبَّادٍ أَتَمُّ قَالَا حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ قَالَ زِيَادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ أَبِي عُمَيْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عُمُومَةٍ لَهُ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ: اهْتَمَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلصَّلَاةِ كَيْفَ يَجْمَعُ النَّاسَ لَهَا، فَقِيلَ لَهُ: انْصِبْ رَايَةً عِنْدَ حُضُورِ الصَّلَاةِ فَإِذَا رَأَوْهَا آذَنَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا. فَلَمْ يُعْجِبْهُ ذَلِكَ. قَالَ: فَذُكِرَ لَهُ الْقُنْعُ يَعْنِي الشَّبُّورَ، وَقَالَ زِيَادٌ شَبُّورُ الْيَهُودِ. فَلَمْ يُعْجِبْهُ ذَلِكَ. وَقَالَ: هُوَ مِنْ أَمْرِ الْيَهُودِ. قَالَ: فَذُكِرَ لَهُ النَّاقُوسُ. فَقَالَ: هُوَ مِنْ أَمْرِ النَّصَارَى. فَانْصَرَفَ عَبْدُ اللهِ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ وَهُوَ مُهْتَمٌّ لِهَمِّ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُرِيَ الْأَذَانَ فِي مَنَامِهِ. قَالَ: فَغَدَا عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَبَيْنَ نَائِمٍ وَيَقْظَانَ إِذْ أَتَانِي آتٍ فَأَرَانِي الْأَذَانَ. قَالَ: وَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَدْ رَآهُ قَبْلَ ذَلِكَ فَكَتَمَهُ عِشْرِينَ يَوْمًا. قَالَ: ثُمَّ

---

[753] Hušejm b. Bešir b. Kasim b. Dinar es-Sulemi Ebu Muavija b. Ebu Hazim el-Vasiti je pouzdan i siguran prenosilac hadisa, ali je puno prenio mudelles i mursel-hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji.

[754] Ebu Bišr Džafer b. Ijas b. Ebu Vahšijje je pouzdan prenosilac hadisa. Jedan je od najpouzdanijih prenosilaca koji su hadise prenijeli od Seida b. Džubejra. Pripadao je petoj generaciji.

[755] Zijad b. Ejub.

[756] Ebu Umejr Abdullah b. Enes b. Malik el-Ensari je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je četvrtoj generaciji. Neki učenjaci kažu da je bio najstariji Enes b. Malikov sin.

dana. Pošto o tome obavijesti Vjerovjesnika, s.a.v.s., on ga upita: 'Zašto me nisi o tome obavijestio?' Omer odgovori: 'Pretekao me je Abdullah b. Zejd, pa sam se postidio.' Allahov Poslanik reče: 'Bilale, ustani i vidi šta će ti preporučiti Abdullah b. Zejd, pa to uradi.' I Bilal je tom prilikom proučio ezan." Ebu Bišr kaže: "Obavijestio me je Ebu Umejr da su ensarije smatrale da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada imenovao Abdullaha b. Zejda za mujezina da nije bio bolestan."[757]

أَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تُخْبِرَنِي؟ فَقَالَ: سَبَقَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ فَاسْتَحْيَيْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا بِلَالُ قُمْ فَانْظُرْ مَا يَأْمُرُكَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ فَافْعَلْهُ. قَالَ: فَأَذَّنَ بِلَالٌ. قَالَ أَبُو بِشْرٍ: فَأَخْبَرَنِي أَبُو عُمَيْرٍ أَنَّ الْأَنْصَارَ تَزْعُمُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدٍ لَوْلَا أَنَّهُ كَانَ يَوْمَئِذٍ مَرِيضًا لَجَعَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤَذِّنًا

27. Kako se uči ezan

٢٧. بَاب كَيْفَ الْأَذَانُ

498. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mensur et-Tusi, kog je obavijestio Jakub, prenijevši od svog oca,[758] on od Muhammeda b. Ishaka, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa et-Tejmija, prenijevši od Muhammeda b. Abdullaha b. Zejda b. Abdurabiha, da je njegov otac Abdullah b. Zejd kazao: **"Nakon što se Allahov Poslanik, s.a.v.s., saglasio da se ljudi zvonom pozivaju na namaz, u snu sam vidio nepoznatog čovjeka**

٤٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ: لَمَّا أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّاقُوسِ يُعْمَلُ لِيُضْرَبَ بِهِ لِلنَّاسِ لِجَمْعِ الصَّلَاةِ.

[757] Ibn Hadžer, u komentaru Buharijevog *Sahiha*, kaže: "Postoje hadisi koji ukazuju na to da je ezan propisan u Mekki prije Hidžre. Međutim, nijedan od njih nije pouzdan."

Ibn Munzir tvrdi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., od vremena propisivanja namaza u Mekki pa sve dok nije preselio u Medinu, namaze klanjao bez ezana.

Tek poslije njegovog preseljenja u Medinu i savjetovanja sa ashabima o tome kako da oglašavaju početak namaskog vremena, o čemu govori i ovaj hadis, dakle, nakon što je Abdullah b. Zejd u snu čuo ezan i to ispričao Poslaniku, s.a.v.s., ezan je propisan.

[758] Abdullah b. Zejd b. Abdurabih b. Sa'lebe el-Ensari el-Hazredži Ebu Muhammed el-Medeni je poznati ashab, kome je u snu pokazan ezan. Umro je 32. godine po Hidžri. Neki učenjaci smatraju da je pao kao šehid u Bici na Uhudu.

طَافَ بِي وَأَنَا نَائِمٌ رَجُلٌ يَحْمِلُ نَاقُوسًا فِي يَدِهِ. فَقُلْتُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ أَتَبِيعُ النَّاقُوسَ؟ قَالَ: وَمَا تَصْنَعُ بِهِ؟ فَقُلْتُ: نَدْعُو بِهِ إِلَى الصَّلَاةِ. قَالَ: أَفَلَا أَدُلُّكَ عَلَى مَا هُوَ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكَ؟ فَقُلْتُ لَهُ: بَلَى. قَالَ فَقَالَ: تَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ: ثُمَّ اسْتَأْخَرَ عَنِّي غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ قَالَ: وَتَقُولُ إِذَا أَقَمْتَ الصَّلَاةَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَلَمَّا أَصْبَحْتُ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

kako u ruci drži zvono. Rekao sam: 'Allahov robe, hoćeš li mi prodati to zvono?' 'Što će ti?' – upita on. 'Da njime pozivam ljude na namaz.' – odgovorih. On reče: 'Hoćeš li da te podučim nečemu boljem od toga?' 'Hoću.' – odgovorih, a on reče: 'Reci: *Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah! Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah! Hajje ales-salah, hajje ales-salah! Hajje alel-felah, hajje alel-felah! Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah!*' Potom malo sačeka, veli Abdullah, a onda reče: 'A kada budeš htio stupiti u namaz, reci: *Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah! Ešhedu enne Muhammeden resulullah! Hajje ales-salah! Hajje alel-felah! Kad kametis-salatu, kad kametis-salah! Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah!*'[759] Kada je svanulo, otišao sam Allahovom Poslaniku,

[759] Malik smatra da se ikamet sastoji od deset rečenica. Po njemu, pri učenju ikameta, samo tekbir treba izgovoriti dva puta, sve ostalo po jedanput. Malik svoje mišljenje temelji na ovom i hadisu koji bilježi Et-Tirmizi, u *Džami'u*, od Enesa: **"Bilalu je bilo naređeno da prilikom učenja ezana riječi izgovara po dva puta, a u ikametu po jedanput."**

Šafija smatra da, pored izgovora tekbira, dva puta treba izgovoriti i: ***Kad kametis-salatu***, ostalo sve po jednput. Šafija svoj stav temelji na Ibn Omerovom hadisu, koji kaže: **"Pri učenju ezana su se rečenice u Muhammedovo, s.a.v.s., vrijeme ponavljale po dva puta, a pri učenju ikameta po jedanput, osim: *Kad kametis-salatu*, koja je ponavljana dva puta."** (Ahmed, Ebu Davud i Nesai)

Ebu Hanife smatra da prilikom učenja ikameta tekbir treba izgovoriti četiri puta, a sve ostalo po dva puta. On svoje mišljenje temelji na Ebu Mahzurinom hadisu u kojem stoji da se ezan sastoji od devetnaest, a ikamet od sedamnaest rečenica.

s.a.v.s., i obavijestio ga o onome što sam u snu vidio, a on reče: 'To je istinit san, inšallah. Ustani s Bilalom i ispričaj mu to što si u snu vidio. Neka on prouči ezan, jer ima snažniji i prodorniji glas od tebe.' Ustao sam s Bilalom. Ja sam mu govorio, a on je učio ezan. Kada je to čuo Omer b. Hattab, r.a., koji se tada nalazio u svojoj kući, iziđe iz kuće vukući za sobom ogrtač i reče: 'Tako mi Onoga Koji te je s Istinom poslao, Allahov Poslaniče, i ja sam to isto u snu vidio.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Hvala Allahu!'"

Ebu Davud kaže: "Ovako glasi Ez-Zuhrijevo predanje od Seida b. Musejjeba, koji je prenio od Abdullaha b. Zejda, u kom Ibn Ishak od Ez-Zuhrija prenosi: ***Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber!*** Ma'mer i Junus su prenijeli od Ez-Zuhrija: ***Allahu ekber, Allahu ekber!***, s tim što njih dvojica nisu po dvaput rekli ***Allahu ekber.***"

499. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Haris b. Ubejd, prenijevši od Muhammeda b. Abdulmelika b. Ebu Mahzurea, on od svoga oca,[760] on od njegovog djeda[761]: **"Allahov Poslaniče, poduči**

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا رَأَيْتُ. فَقَالَ: إِنَّهَا لَرُؤْيَا حَقٌّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَقُمْ مَعَ بِلَالٍ فَأَلْقِ عَلَيْهِ مَا رَأَيْتَ فَلْيُؤَذِّنْ بِهِ فَإِنَّهُ أَنْدَى صَوْتًا مِنْكَ. فَقُمْتُ مَعَ بِلَالٍ فَجَعَلْتُ أُلْقِيهِ عَلَيْهِ وَيُؤَذِّنُ بِهِ. قَالَ: فَسَمِعَ ذَلِكَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ. فَخَرَجَ يَجُرُّ رِدَاءَهُ وَيَقُولُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ مَا رَأَى. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَلِلَّهِ الْحَمْدُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: هَكَذَا رِوَايَةُ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ وَقَالَ فِيهِ ابْنُ إِسْحَقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ. وَقَالَ مَعْمَرٌ وَيُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ فِيهِ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَمْ يُثَنِّيَا

٤٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلِّمْنِي سُنَّةَ الْأَذَانِ. قَالَ:

Abdurrahman el-Mubarekfuri kaže: "Pouzdani su i oni hadisi u kojima stoji da se prilikom učenja ikameta rečenice izgovaraju po jedanput, a i oni u kojima stoji da ih treba izgovarati po dva puta. Prema tome, i jedan i drugi način je dozvoljen i potvrđen od Allahovog Poslanika, s.a.v.s."

[760] Abdulmelik b. Ebu Mahzure el-Džumehi je ravija koji po svom kvalitetu zadovoljava (makbul). Pripadao je trećoj generaciji.

[761] Ebu Mahzure el-Džumehi el-Mekki el-Mujezin je poznati ashab. Ima mišljenja da mu je ime bilo Evs. Neki, pak, smatraju da se zvao Semure, neki kažu Seleme, a neki da mu je ime bilo Selman. Umro je u Mekki 59. godine po Hidžri.

فَمَسَحَ مُقَدَّمَ رَأْسِي وَقَالَ: تَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ تَرْفَعُ بِهَا صَوْتَكَ. ثُمَّ تَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ تُخْفِضُ بِهَا صَوْتَكَ. ثُمَّ تَرْفَعُ صَوْتَكَ بِالشَّهَادَةِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ فَإِنْ كَانَ صَلَاةُ الصُّبْحِ قُلْتَ: الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ, اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

me učenju ezana." – zamolio sam. On me pomilova po prednjem dijelu glave, a onda reče: "Reci: *Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber!* – pritom povisi glas. Zatim reci: *Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah; ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah.* – spusti pritom glas. Onda podigni glas dok izgovaraš Šehadet: *Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah! Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah! Hajje ales-selah, hajje ales-selah! Hajje alel-felah, hajje alel-felah!* Ako se radi o sabahskom namazu, reći ćeš i: *Es-salatu hajrun minen-nevm, es-salatu hajrun minen-nevm! Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illallah!*"[762]

---

[762] Ebu Mahzure je u ovom hadisu rekao da Šehadet u ezanu treba, nakon što se dva izgovore tiho, još po dva puta izgovoriti glasnije.

U hadisu koji je zabilježio Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ebu Davud u *Sunenu*, Ebu Mahzure je kazao da ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naučio da se ezan sastoji od devetnaest rečenica, a ikamet od sedamnaest.

To znači da mu je Muhammed, s.a.v.s., pokazao sasvim drukčiju formu ezana od one koja se danas prakticira.

U Muslimovom predanju Ebu Mahzure kaže: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je lično poučio ezanu. Rekao mi je: 'Reci četiri puta: *Allahu ekber*, po dva puta: *Ešhedu en la ilahe illallah* i *Ešhedu enne Muhammeden-resulullah*, zatim reci još po dva puta: *Ešhedu en la ilahe illallah* i *Ešhedu enne Muhammeden resulullah.* Potom po dva puta reci: *Hajje ales-salah* i *Hajje alel-felah*, dva puta: *Allahu ekber* i jedanput: *La ilahe illallah!*"**

Ebu Zejd ed-Debusi, u djelu *El-Esrar*, veli: "Budući da je Ebu Mahzure bio otvoreni neprijatelj Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prije nego je primio islam, puno ga je mrzio i prezirao. Kada ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., podučio ezanu, rekao mu je da ga on ponovi. Ebu Mahzure je, učeći ezan tiho, po dva puta izgovorio Šehadet, pa je Allahov Poslanik zahtijevao da dijelove sa Šehadetom još po dva

500. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ebu Asim i Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, da je Osman b. es-Saib kazao: "Mene su obavijestili Abdulmelik b. Ebu Mahzureovi otac i majka, prenijevši od Ebu Mahzurea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., slično prethodnom, i u njemu: "***Es-salatu hajrun minen-nevmi, es-salatu hajrun minen-nevmi!*** **– u prvom sabahskom ezanu."**

Ebu Davud kaže: "Museddedov hadis je jasniji. On je u njemu kazao: **'Podučio me je da riječi ikameta izgovaram po dva puta:** ***Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah. Hajje ales-salah, hajje ales-salah. Hajje alel-felah, hajje alel-felah. Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah.***'"

Ebu Davud kaže da je Abdurrezzak rekao: **"Kada stupaš u namaz, izgovori po dva puta:** ***Kad kametis-salatu, kad kametis-salatu.*** **Jesi li čuo?"** Es-Saib veli: "Ebu Mahzure više nije šišao čeoni uvojak niti ga je dijelio, jer ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., po njemu pomilovao."

٥٠٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُثْمَانُ بْنُ السَّائِبِ أَخْبَرَنِي أَبِي وَأُمُّ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ عَنْ أَبِي مَحْذُورَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ هَذَا الْخَبَرِ وَفِيهِ: الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ فِي الْأُولَى مِنَ الصُّبْحِ.

قَالَ أبو داود: وَحَدِيثُ مُسَدَّدٍ أَبْيَنُ. قَالَ فِيهِ: وَعَلَّمَنِي الْإِقَامَةَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ.

قَالَ أبو داود: و قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ: وَإِذَا أَقَمْتَ فَقُلْهَا مَرَّتَيْنِ: قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ. أَسَمِعْتَ قَالَ: فَكَانَ أَبُو مَحْذُورَةَ لَا يَجُزُّ نَاصِيَتَهُ وَلَا يَفْرُقُهَا لِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَحَ عَلَيْهَا

---

puta glasno izgovori, da bi time svima objelodanio da priznaje Istinu ili da bi ga učvrstio u vjeri. Prema tome, drugo ponavljanje Šehadeta je, po njemu, iz tih razloga, a ne zbog toga što je Poslanik želio da mijenja formu ezana koja je utemeljena snom dva znamenita ashaba: Omera b. Hattaba i Abdullaha b. Zejda.

Mnogi se ne slažu s ovakvom Ed-Debusijevom konstatacijom. Oni smatraju da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovom prilikom pokazao još jedan način učenja ezana, koji je, također, dozvoljen. Tvrde da je Ebu Mahzure sve vrijeme, do svoje smrti, 59. godine po Hidžri, boravio u Mekki i učio ezan na ovaj način. Slušali su ga mnogi ashabi, a i drugi učenjaci, i niko od njih nije osporio takav način učenja.

501. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Affan, Seid b. Amir i Hadžadž – prenijevši isti smisao – njima je ispričao Hemmam,[763] kog je obavijestio Amir el-Ahvel,[764] prenijevši od Mekhula, on od Ibn Muhajriza,[765] da je Ebu Mahzure rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga je podučio ezanu (koji se sastojao od) devetnaest riječi i ikametu (koji se sastojao od) sedamnaest riječi. Ezan se sastojao od riječi:** ***Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah. Hajje ales-salah, hajje ales-salah. Hajje alel-felah, hajje alel-felah. Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah.*** **A ikamet se sastojao od riječi:** ***Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah. Hajje ales-salah, hajje ales-salah. Hajje alel-felah, hajje alel-felah. Kad kametis-salatu, kad kametis-salatu. Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah."***

٥٠١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَفَّانُ وَسَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ وَحَجَّاجٌ وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ قَالُوا حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَامِرٌ الْأَحْوَلُ حَدَّثَنِي مَكْحُولٌ أَنَّ ابْنَ مُحَيْرِيزٍ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا مَحْذُورَةَ حَدَّثَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَهُ الْأَذَانَ تِسْعَ عَشْرَةَ كَلِمَةً وَالْإِقَامَةَ سَبْعَ عَشْرَةَ كَلِمَةً. الْأَذَانُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. وَالْإِقَامَةُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ

---

[763] Hemmam b. Jahja b. Dinar el-Ahvezi Ebu Abdullah, ili Ebu Bekr el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa, ali je ponekad prilikom prenošenja hadisa pravio previde. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 164. godine po Hidžri.

[764] Amir b. Abdulvahid el-Ahvel el-Basri je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja griješio. Pripadao je šestoj generaciji.

[765] Abdullah b. Muhajriz b. Džunade b. Vehb el-Džumehi el-Mekki je bio pouzdan prenosilac i pobožan čovjek. Pripadao je trećoj generaciji. Odgajan je kao siroče u Mekki u Ebu Mahzureovoj kući. Poslije se nastanio u Bejetul-Makdisu. Umro je 99. godine po Hidžri.

Ovako stoji u Ebu Mahzureovom hadisu, knjiga Hemmama b. Jahjaa.

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. كَذَا فِي كِتَابِهِ فِي حَدِيثِ أَبِي مَحْذُورَةَ

502. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibn Abdulmelika b. Ebu Mahzurea, tj. Abdulaziza,[766] prenijevši od Ibn Muhajriza, da je Ebu Mahzure kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je lično izdiktirao ezan, kazavši: 'Reci: *Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah.* – po dva puta, pa opet izgovori povišenim glasom: *Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah. Hajje ales-salah, hajje ales-salah. Hajje alel-felah, hajje alel-felah. Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah.*"**

٥٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ يَعْنِي عَبْدَ الْعَزِيزِ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي مَحْذُورَةَ قَالَ: أَلْقَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّأْذِينَ هُوَ بِنَفْسِهِ فَقَالَ: قُلِ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ قَالَ ثُمَّ ارْجِعْ فَمُدَّ مِنْ صَوْتِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

503. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Ibrahim b. Ismail b. Abdulmelik b. Ebu Mahzure, prenijevši od njegovog djeda Abdulmelika b. Ebu Mahzurea, da je čuo Ebu Mahzurea da kaže: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je izdiktirao ezan, slovo po slovo: *Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne***

٥٠٣. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَدِّي عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ أَبِي مَحْذُورَةَ يَذْكُرُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا مَحْذُورَةَ يَقُولُ: أَلْقَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَذَانَ حَرْفًا حَرْفًا: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ

[766] Abdulaziz b. Abdulmelik b. Ebu Mahzure el-Džumehi el-Mekki el-Mujezin je ravija koji, po mišljenju hadiskih učenjaka, zadovoljava (makbul). Pripadao je šestoj generaciji.

Muhammeden resulullah. Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah. Hajje ales-salah, hajje ales-salah. Hajje alel-felah, hajje alel-felah. **U slučaju sabahskog ezana bi govorio:** *Es-salatu hajrun minenen-nevm.*"

أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ. قَالَ: وَكَانَ يَقُولُ فِي الْفَجْرِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ.

504. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Davud el-Iskenderani, kog je obavijestio Zijad b. Junus, prenijevši od Nafia b. Omera el-Džumehijja, on od Abdulmelika b. Ebu Mahzurea, a on od Abdullaha b. Muhajriza el-Džumehijja, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Ebu Mahzurea podučio ezanu riječima: *Allahu ekber, Allahu ekber. Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah.* – a onda je spomenuo slično ezanu koji je spomenut u Ibn Džurejdžovom hadisu od Abdulaziza b. Abdulmelika.[767]

٥٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ الْإِسْكَنْدَرَانِيُّ حَدَّثَنَا زِيَادٌ يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ عَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ يَعْنِي الْجُمَحِيَّ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ أَخْبَرَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ الْجُمَحِيِّ عَنْ أَبِي مَحْذُورَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَهُ الْأَذَانَ. يَقُولُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ ذَكَرَ مِثْلَ أَذَانِ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ وَمَعْنَاهُ.

Ebu Davud kaže: "U Malik b. Dinarovom hadisu stoji da je kazao: 'Rekao sam Ibn Ebu Mahzureu: 'Pričaj mi o ezanu tvoga oca koji je čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' On ga je spomenuo (Mahzureov ezan) rekavši: *Allahu ekber, Allahu ekber!* (samo dva puta)." Isto stoji i u hadisu Džafera b. Sulejmana, koji je on prenio od Ibn Ebu Mahzurea, on od njegovog amidže, a on od njegovog djeda, s tim što je kazao: **"Zatim povisi glas i izgovori (još dva puta):** *Allahu ekber, Allahu ekber!*"

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَفِي حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ أَبِي مَحْذُورَةَ قُلْتُ حَدِّثْنِي عَنْ أَذَانِ أَبِيكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ فَقَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ قَطْ. وَكَذَلِكَ حَدِيثُ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ عَنْ عَمِّهِ عَنْ جَدِّهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: ثُمَّ تَرْجِعُ فَتَرْفَعُ صَوْتَكَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

505. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Merzuk, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra

٥٠٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ

[767] Dakle, potom je spomenuo tekst i smisao ezana kakav je spomenut u Ibn Džurejdžovom hadisu, a to je 501. hidas u ovoj knjizi, koji je ranije spomenut.

ابْـنَ أَبِي لَيْـلَى ح. و حَدَّثَنَـا ابْـنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَـمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ: أُجِيلَتِ الصَّـلَاةُ ثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ. قَالَ وَحَدَّثَنَا أَصْحَابُنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَقَدْ أَعْجَبَنِي أَنْ تَكُونَ صَلَاةُ الْمُسْلِمِينَ أَوْ قَالَ الْمُؤْمِنِينَ وَاحِدَةً حَتَّى لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَبُثَّ رِجَالًا فِي الدُّورِ يُنَادُونَ النَّاسَ بِحِينِ الصَّلَاةِ. وَحَتَّى هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ رِجَالًا يَقُومُونَ عَلَى الْآطَامِ يُنَادُونَ الْمُسْلِمِينَ بِحِينِ الصَّلَاةِ. حَتَّى نَقَسُوا أَوْ كَادُوا أَنْ يَنْقُسُوا. قَالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَمَّا رَجَعْتُ لِمَا رَأَيْتُ مِنِ اهْتِمَامِكَ رَأَيْتُ رَجُلًا كَأَنَّ عَلَيْهِ ثَوْبَيْنِ أَخْضَرَيْنِ فَقَامَ عَلَى الْمَسْجِدِ فَأَذَّنَ ثُمَّ قَعَدَ قَعْدَةً ثُمَّ قَامَ فَقَالَ مِثْلَهَا إِلَّا أَنَّهُ يَقُولُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ. وَلَوْلَا أَنْ يَقُولَ النَّاسُ قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى أَنْ تَقُولُوا لَقُلْتُ إِنِّي كُنْتُ يَقْظَانَ غَيْرَ نَائِمٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ ابْـنُ الْمُثَنَّى: لَقَدْ أَرَاكَ اللَّهُ خَـيْرًا. وَلَـمْ يَقُـلْ عَمْـرٌو لَقَدْ أَرَاكَ اللَّهُ خَـيْرًا فَمُرْ بِـلَالًا فَلْيُؤَذِّنْ. قَالَ فَقَـالَ عُمَرُ: أَمَا إِنِّي قَـدْ رَأَيْتُ مِثْلَ الَّذِي رَأَى وَلَكِنِّي لَمَّا سُبِقْتُ اسْتَحْيَيْتُ. قَالَ

b. Murrea, on od Ibn Ebu Lejla.[768] A ispričao nam je i Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Amra b. Murrea, da je Ibn Ebu Lejl rekao: **"Namaz je imao tri faze. Naši drugovi su nam prenijeli (od Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., ashaba) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom kazao: 'Želio sam da namaz muslimana (ili je kazao: vjernika) bude zajednički, te sam razmišljao da, kada nastupi namasko vrijeme, pošaljem neke ljude da od kuće do kuće pozivaju na namaz. Također sam mislio da, kada nastupi vrijeme nekog namaza, naredim ljudima da stanu na pojedine utvrde i da pozivaju na namaz. Čak sam mislio o tome da dozvolim da to učine zvonima. Ubrzo nakon toga, dođe neki ensarija i reče: 'Allahov Poslaniče, nakon što sam otišao od tebe, pod dojmom onoga što si nam iznio od svojih razmišljanja, usnio sam čovjeka koji na sebi imaše dva zelena ogrtača. Stao je na džamijska vrata i učio ezan. Nakon što je završio, malo je sjeo, a onda ustao i izgovorio iste riječi kao i prvi put, s tim što je ovaj put još dodao: *Kad kametis-salatu.* Da se nisam bojao da me ljudi neće proglasiti lažovom, rekao bih da je to bilo na javi, a ne u snu. (Kada je to čuo) Allahov Poslanik, s.a.v.s."** – veli Ibnul-Musenna – **"reče: 'Allah ti je dobro**

[768] Abdurrahman b. Ebu Lejla el-Ensari el-Medeni el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je drugoj generaciji. Hadiski učenjaci se razilaze u vezi s njegovim slušanjem hadisa od Omera b. Hattaba. Umro je 86. godine po Hidžri. Neki kažu da se utopio.

pokazao, pa reci Bilalu neka prouči ezan.'" Amr nije rekao: **"Allah ti je dobro pokazao"**.

Ibn Ebu Lejla veli: "Kada je to čuo Omer, rekao je: 'I ja sam vidio što i on, ali sam se, nakon što je to on ispričao, postidio da kažem.'"[769]

Ibn Ebu Lejla je rekao i ovo: "Naši drugovi su nam prenijeli: 'Kako bi koji od ashaba prispio u džemat, upitao bi: 'Koliko su klanjali?' I kad bi bili obaviješteni, pristupili bi za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Ono što su propustili, doklanjali bi. Zbog toga su neki bili na kijamu, neki na rukuu, a neki na sjedenju.'"

Ibnul-Musenna je kazao da je Amr b. Murre rekao: "Ovaj hadis mi je ispričao Husajn od Ibn Ebu Lejla, prije nego je došao Muaz." Šu'be kaže: "Čuo sam Husajna kada je kazao: 'Muaz vam je pokazao na ono što je sunnet, pa ga slijedite.'"[770]

Ebu Davud veli: "Zatim sam se vratio hadisu Amra b. Merzuka u kome je rekao: 'Potom je došao Muaz i ukazao na ono što je ranije spomenuto u vezi s namazom.'" Šu'be kaže: "Ovo sam čuo od Husajna. On kaže da je Muaz rekao: 'U kom god stanju sam vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., slijedio sam ga.'" Muaz je kazao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Muaz vam je uveo običaj, pa ga prakticirajte." Ibn Ebu Lejla kaže: "Ispričali su nam naši drugovi da im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigavši u Medinu, naredio da poste tri dana (u svakom mjesecu). Ubrzo nakon toga je propisan ramazanski post. Nenaviknuti na to, osjećali

وَحَدَّثَنَا أَصْحَابُنَا. قَالَ: وَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا جَاءَ يَسْأَلُ فَيُخْبَرُ بِمَا سُبِقَ مِنْ صَلَاتِهِ. وَإِنَّهُمْ قَامُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَيْنِ قَائِمٍ وَرَاكِعٍ وَقَاعِدٍ وَمُصَلٍّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى قَالَ عَمْرٌو: وَحَدَّثَنِي بِهَا حُصَيْنٌ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى حَتَّى جَاءَ مُعَاذٌ. قَالَ شُعْبَةُ: وَقَدْ سَمِعْتُهَا مِنْ حُصَيْنٍ فَقَالَ: لَا أَرَاهُ عَلَى حَالٍ إِلَى قَوْلِهِ كَذَلِكَ فَافْعَلُوا.

قَالَ أَبو داود: ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ مَرْزُوقٍ قَالَ: فَجَاءَ مُعَاذٌ فَأَشَارُوا إِلَيْ. وِ قَالَ شُعْبَةُ: وَهَذِهِ سَمِعْتُهَا مِنْ حُصَيْنٍ. قَالَ فَقَالَ مُعَاذٌ: لَا أَرَاهُ عَلَى حَالٍ إِلَّا كُنْتُ عَلَيْهَا. قَالَ فَقَالَ: إِنَّ مُعَاذًا قَدْ سَنَّ لَكُمْ سُنَّةً كَذَلِكَ فَافْعَلُوا. قَالَ و حَدَّثَنَا أَصْحَابُنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ أَمَرَهُمْ بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ثُمَّ أُنْزِلَ رَمَضَانُ وَكَانُوا قَوْمًا لَمْ يَتَعَوَّدُوا الصِّيَامَ وَكَانَ الصِّيَامُ عَلَيْهِمْ شَدِيدًا فَكَانَ مَنْ لَمْ يَصُمْ أَطْعَمَ مِسْكِينًا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ) فَكَانَتِ الرُّخْصَةُ لِلْمَرِيضِ وَالْمُسَافِرِ فَأُمِرُوا بِالصِّيَامِ. قَالَ و حَدَّثَنَا أَصْحَابُنَا قَالَ: وَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَفْطَرَ فَنَامَ قَبْلَ أَنْ يَأْكُلَ لَمْ يَأْكُلْ حَتَّى يُصْبِحَ. قَالَ: فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَرَادَ امْرَأَتَهُ فَقَالَتْ: إِنِّي قَدْ نِمْتُ. فَظَنَّ أَنَّهَا تَعْتَلُّ فَأَتَاهَا. فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ

---

[769] Iz ovih riječi Omera b. Hattaba zaključuje se da je i Abdullahu b. Zejdu i Omeru b. Hattabu u snu pokazan tekst ezana.

[770] Husajn je ovim aludirao na Muazove riječi: "U kom god stanju sam vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., slijedio sam ga."

su velike poteškoće prilikom posta. Ko od njih ne bi postio, hranio bi siromahe, pa je objavljen ovaj ajet: ***Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti.*** (El-Bekare, 185)"

فَأَرَادَ الطَّعَامَ فَقَالُوا: حَتَّى نُسَخِّنَ لَكَ شَيْئًا. فَنَامَ. فَلَمَّا أَصْبَحُوا أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ هَذِهِ الْآيَةُ (أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ)

To je bila olakšica za bolesnika i putnika. Ostali su bili dužni da poste. Ibn Ebu Lejla kaže: "Prakticirano je da ako neko, nakon što se iftari, zaspi prije nego jede, ne jede do svanuća." Jednom prilikom Omer htjede spolno općiti sa suprugom, a ona mu reče: 'Ja sam (nakon iftara, a prije nego sam jela) spavala.' On pomisli da ga ona time želi odbiti te s njom stupi u spolni odnos. Neki ensarija je želio jesti (nakon iftara). Rekoše mu: 'Sačekaj dok ti nešto podgrijemo.' Međutim, on zaspa. Kada su ujutru ustali, objavljen je ajet: ***Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore. Od tada postite do noći.*** (El-Bekare, 187)"

506. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, prenijevši od Ebu Davuda.[771] A ispričao nam je i Nasr b. Muhadžir, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od El-Mes'udija,[772] on od Amra b. Murrea, on od Ibn Ebu Lejlea,

٥٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى عَنْ أَبِي دَاوُدَ ح: و حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ الْمُهَاجِرِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنِ الْمَسْعُودِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ

[771] Ebu Davud et-Tajalisi.

[772] Abdurrahman b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud el-Kufi el-Mes'udi je iskren prenosilac hadisa. Posenilio je pred kraj života. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je, po mišljenju nekih učenjaka, 160., a po nekima, 165. godine po Hidžri.

مُعَاذِ ابْنِ جَبَلٍ قَالَ: أُحِيلَتِ الصَّلَاةُ ثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ وَأُحِيلَ الصِّيَامُ ثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ. وَسَاقَ نَصْرٌ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ وَاقْتَصَّ ابْنُ الْمُثَنَّى مِنْهُ قِصَّةَ صَلَاتِهِمْ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَطُّ قَالَ الْحَالُ الثَّالِثُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَصَلَّى يَعْنِي نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ ثَلَاثَةَ عَشَرَ شَهْرًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ الْآيَةَ (قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ) فَوَجَّهَهُ اللَّهُ تَعَالَى إِلَى الْكَعْبَةِ. وَتَمَّ حَدِيثُهُ. وَسَمَّى نَصْرٌ صَاحِبَ الرُّؤْيَا. قَالَ: فَجَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَقَالَ فِيهِ: فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ مَرَّتَيْنِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ مَرَّتَيْنِ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. ثُمَّ أَمْهَلَ هُنَيَّةً ثُمَّ

da je Muaz b. Džebel kazao: **"Namaz je imao tri faze, a i post je imao tri faze."** Nasr je citirao dugačak hadis u cjelosti, a Ibnul-Musenna se ograničio samo na onaj dio koji se odnosi na njihov namaz prema Bejtul-Makdisu. On je kazao: **"Treća faza namaza je kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., došavši u Medinu, trinaest mjeseci klanjao prema Bejtul-Makdisu,[773] a onda je Uzvišeni Allah objavio:** ***Vidimo Mi kako sa žudnjom gledaš prema nebu, i Mi ćemo, sigurno, učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom Hramu! I ma gdje bili, okrenite lica svoja na tu stranu.*** **(El-Bekare, 144)"** Allah ga je okrenuo prema Kabi. Ovim je upotpunjen Ibn Musennaov hadis. Nasr je spomenuo ime čovjeka koji je ispričao istinit san. Ensarija Abdullah b. Zejd je u ovom hadisu kazao: **"Čovjek kog je on (u snu vidio) bio je okrenut prema kibli i izgovarao je:** ***Allahu ekber, Allahu ekber! Ešhedu en la ilahe illallah, ešhedu en la ilahe illallah! Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah! Hajje ales-salah!*** **– dva puta –** ***Hajje***

[773] U ovom predanju, koje su zabilježili Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i El-Buhari u *Sahihu*, stoji da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., došavši u Medinu, sedamnaest mjeseci u namazu okretao prema Bejtul-Makdisu. U predanju koje bilježe Muslim, u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*, stoji da se prema Bejtul-Makdisu okretao šesnaest mjeseci. Po Abadijevom mišljenju, vjerodostojnija su predanja u kojima stoji da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., u namazu okretao prema Bejtul-Makdisu sedamnaest mjeseci. En-Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, i Ibn Hadžer el-Askalani, u komentaru El-Buharijevog *Sahiha*, smatraju pouzdanijim predanja u kojima stoji da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., došavši u Medinu, u namazu okretao prema Bejtul-Makdisu šesnaest mjeseci.

قَامَ فَقَالَ مِثْلَهَا إِلَّا أَنَّهُ قَالَ زَادَ بَعْدَ مَا قَالَ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ: قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَّنَهَا بِلَالًا. فَأَذَّنَ بِهَا بِلَالٌ. و قَالَ فِي الصَّوْمِ قَالَ: فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَيَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (طَعَامُ مِسْكِينٍ) فَمَنْ شَاءَ أَنْ يَصُومَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَنْ يُفْطِرَ وَيُطْعِمَ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا أَجْزَأَهُ ذَلِكَ. وَهَذَا حَوْلٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَ مَنْ كَانَ مَرِيضاً أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ). فَثَبَتَ الصِّيَامُ عَلَى مَنْ شَهِدَ الشَّهْرَ وَعَلَى الْمُسَافِرِ أَنْ يَقْضِيَ وَثَبَتَ الطَّعَامُ لِلشَّيْخِ الْكَبِيرِ وَالْعَجُوزِ اللَّذَيْنِ لَا يَسْتَطِيعَانِ الصَّوْمَ. وَجَاءَ صِرْمَةُ وَقَدْ عَمِلَ يَوْمَهُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

alel-felah! – dva puta – *Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallah!* Zatim je malo pričekao, a onda ustao i isto ovo izgovorio, s tim što je nakon: *Hajje alel-felah!* dodao: *Kad kametis-salatu, kad kametis-salah.* Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., čuo ove riječi, rekao je: 'Poduči tome Bilala!' Njima je Bilal oglašavao početak svakog namaskog vremena." Nasr b. Muhadžir je, u vezi s postom, kazao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je postio po tri dana u svakom mjesecu i Dan ašure, pa je Allah objavio: *Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili, i to neznatan broj dana. A onome koji bude bolestan ili na putu – isti broj drugih dana. Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane.* (El-Bekare, 182-184)[774] Nakon toga, od onih koji su post jedva podnosili, ko je htio mogao je postiti, a ko nije htio, dovoljno je bilo da, umjesto posta, za svaki dan nahrani siromaha. To je jedno stanje. Allah je potom objavio: *U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz Pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu*

[774] Učenjaci su se razišli u vezi sa značenjem 184. ajeta sure El-Bekare. Većina smatra da je on derogiran 185. ajetom iste sure. Smatraju da je ova povlastica važila za one koji su post jedva podnosili samo u početku, pošto nisu bili priviknuti na njega. Kasnije je post postao obavezan svima, kako onima koji su ga lahko podnosili tako i onima koji su ga teško podnosili. Po mišljenju hidžaskih i iračkih šerijatskih pravnika, ta povlastica je ostala i dalje na snazi za starce i starice, te teške bolesnike koji nisu imali nade da će ozdraviti; oni i dalje mogu za svaki dan propuštenog posta nahraniti siromaha. Ovo mišljenje je ispravnije.

provede, a ko se razboli, ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti. **(El-Bekare, 185)"** Ovim ajetom je potvrđeno da je dužan postiti svako ko tog mjeseca bude kod kuće. Putnik će napostiti propuštene dane, dok će starci i starice (i bolesnici koji nemaju nade da će ozdraviti), koji ne budu mogli postiti, za svaki dan posta nahraniti po jednog siromaha. Pa je došao Sirma koji je cijeli dan radio... Nasr je citirao ovaj hadis.[775]

28. O ikametu

507. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Abdurrahman b. Mubarek, njih je obavijestio Hammad, prenijevši od Simaka b. Atijjea. A ispričao nam je i Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, svi su prenijeli od Ejuba, on od Ebu Kilabea, da je Enes kazao: **"Bilalu je naređeno da riječi ezana izgovara paran broj puta a riječi ikameta neparan."**[776] Hammad je dodao: **"osim riječi:** ***Kad kametis-salatu.***"

٢٨. بَاب فِي الْإِقَامَةِ

٥٠٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ عَطِيَّةَ ح. و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ جَمِيعًا عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: أُمِرَ بِلَالٌ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ وَيُوتِرَ الْإِقَامَةَ. زَادَ حَمَّادٌ فِي حَدِيثِهِ إِلَّا الْإِقَامَةَ.

---

[775] Ensarija po imenu Sirma je cijeli dan radio i postio. Kada je uvečer došao kući, klanjao je akšam i jaciju i zaspao, a da ništa do sabaha nije ni jeo ni pio. On je citirao ovaj hadis.

[776] Malik smatra da se ikamet sastoji od deset rečenica. Po njemu, pri učenju ikameta, samo tekbir treba izgovoriti dva puta, sve ostalo po jedanput. Malik svoje mišljenje temelji na tematskom hadisu koji prenosi Enes.

Šafija smatra da, pored izgovora tekbira, dva puta treba izgovoroti i ***Kad kametis-salatu***, sve ostalo po jednput. Šafija svoj stav temelji na Ibn Omerovom hadisu, koji kaže: **"Pri učenju ezana rečenice su se u Muhammedovo, s.a.v.s., vrijeme ponavljale po dva puta, a pri učenju ikameta po jedanput, osim:** ***Kad kametis-salatu,*** **koja je ponavaljana dva puta.** (Ahmed, Ebu Davud i Nesai)

Ebu Hanife smatra da, prilikom učenja ikameta, tekbir treba izgovoriti četiri puta, a sve ostalo po dva puta. Svoje mišljenje temelji na Ebu Mahzureovom hadisu gdje stoji da se ikamet sastoji od devetnaest, a ezan od sedamnaest rečenica.

٥٠٨. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ مِثْلَ حَدِيثِ وُهَيْبٍ قَالَ إِسْمَعِيلُ: فَحَدَّثْتُ بِهِ أَيُّوبَ فَقَالَ إِلَّا الْإِقَامَةَ

508. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Halida el-Hizzaija, on od Ebu Kilabea, a on od Enesa – slično Vuhejbovom hadisu. Ismail[777] kaže: "Ispričao sam ga Ejubu,[778] pa je rekao: 'Osim riječi: ***Kad kametis-salatu.***'"

٥٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ يُحَدِّثُ عَنْ مُسْلِمٍ أَبِي الْمُثَنَّى عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: إِنَّمَا كَانَ الْأَذَانُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ وَالْإِقَامَةُ مَرَّةً مَرَّةً غَيْرَ أَنَّهُ يَقُولُ: قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ. فَإِذَا سَمِعْنَا الْإِقَامَةَ تَوَضَّأْنَا ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الصَّلَاةِ.

قَالَ شُعْبَةُ: لَمْ أَسْمَعْ مِنْ أَبِي جَعْفَرٍ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ.

509. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'beta, on od Ebu Džafera, ovaj od Muslima Ebul-Musennaa, da je Ibn Omer kazao: **"Riječi ezana su se, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., izgovarale po dva puta,[779] a riječi ikameta po jedanput, osim što se po dva puta izgovaralo: *Kad kametis-salatu, kad kametis-salatu.* Kada bismo čuli ikamet, uzimali bismo abdest i izlazili na namaz."**

Šu'be kaže: "Ja sam od Ebu Džafera čuo samo ovaj hadis."

Abdurrahman el-Mubarekfuri kaže: "Pouzdani su i oni hadisi u kojima stoji da se, prilikom učenja ikameta, rečenice izgovaraju po jedanput, kao i oni u kojima stoji da ih treba izgovarati po dva puta. Prema tome, i jedan i drugi način je dozvoljen i potvrđen od Allahovog Poslanika, s.a.v.s."

[777] Ismail b. Ibrahim b. Ulejje.

[778] Ejubu es-Sehtijaniju.

[779] Kada se u hadisima koji se odnose na ezan i ikamet kaže da se tekst ezana ili tekst ikameta uči po dva puta, ili u hadisima u kojima stoji da se tekst ikameta izgovara po jedanput, to se odnosi na sve osim na tekbir, koji se, u odnosu na ostale dijelove ezana ili ikameta, uvijek duplo izgovara. Dakle, ako stoji da se tekst ikameta izgovara po jedanput, u tom slučaju će se tekbir izgovoriti dva puta. Tamo, pak, gdje stoji da se tekst ikameta ili ezana izgovara po dva puta, tekbir će se izgovoriti četiri puta.

510. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, njega je obavijestio Ebu Amir el-Akadi Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Šu'bea, da je Džafer, koji je bio mujezin u džamiji El-Urjan, kazao: "Čuo sam Ebul-Musennaa, koji je bio mujezin u većoj džamiji, da je Ibn Omer kazao..." – a onda je citirao isti hadis.

٥١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ يَعْنِي الْعَقَدِيَّ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُؤَذِّنِ مَسْجِدِ الْعُرْيَانِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْمُثَنَّى مُؤَذِّنَ مَسْجِدِ الْأَكْبَرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ وَسَاقَ الْحَدِيثَ

29. O tome da neko prouči ezan, a neko drugi ikamet

٢٩. بَاب فِي الرَّجُلِ يُؤَذِّنُ وَيُقِيمُ آخَرُ

511. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Hammad b. Halid, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Muhammeda b. Abdullaha, da je njegov amidža Abdullah b. Zejd kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je razmišljao o načinima poziva na namaz.[780] Međutim, nijedan od njih nije primijenio. Abdullahu b. Zejdu je"** – veli Muhammed b. Abdullah – **"u snu ukazano na ezan, pa je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i o tome ga obavijestio. On je rekao: 'Saopći ga Bilalu.' On mu ga saopći, i Bilal prouči ezan. Abdullah veli: 'Vidio sam ga u snu, pa sam ga želio i proučiti.', a Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu kaza: 'Ti prouči ikamet.'"**

٥١١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: أَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْأَذَانِ أَشْيَاءَ لَمْ يَصْنَعْ مِنْهَا شَيْئًا. قَالَ: فَأُرِيَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ الْأَذَانَ فِي الْمَنَامِ. فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: أَلْقِهِ عَلَى بِلَالٍ فَأَلْقَاهُ عَلَيْهِ فَأَذَّنَ بِلَالٌ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: أَنَا رَأَيْتُهُ وَأَنَا كُنْتُ أُرِيدُهُ قَالَ: فَأَقِمْ أَنْتَ.

512. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer el-Kavariri, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od šejha, ensarije, iz Medine, da je Abdullah b. Muhammed kazao: **"Moj**

٥١٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ: كَانَ جَدِّي عَبْدُ

[780] Mislio je da uvede zvono kao kod hrišćana, odnosno trubu ili rog kao kod jevreja.

اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ يُحَدِّثُ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ فَأَقَامَ جَدِّي

djed Abdullah b. Zejd je ispričao ovu vijest." Abdullah b. Muhammed kaže: "**Moj djed je (tada) proučio ikamet.**"

٥١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَانِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادٍ يَعْنِي الْأَفْرِيقِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ زِيَادَ بْنَ نُعَيْمٍ الْحَضْرَمِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ زِيَادَ ابْنَ الْحَارِثِ الصُّدَائِيَّ قَالَ: لَمَّا كَانَ أَوَّلُ أَذَانِ الصُّبْحِ أَمَرَنِي يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَذَّنْتُ فَجَعَلْتُ أَقُولُ: أُقِيمُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى نَاحِيَةِ الْمَشْرِقِ إِلَى الْفَجْرِ فَيَقُولُ لَا. حَتَّى إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ نَزَلَ فَبَرَزَ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَيَّ وَقَدْ تَلَاحَقَ أَصْحَابُهُ يَعْنِي فَتَوَضَّأَ فَأَرَادَ بِلَالٌ أَنْ يُقِيمَ فَقَالَ لَهُ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

513. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Abdullah b. Omer b. Ganim, prenijevši od Abdurrahmana b. Zijada el-Afrikija, on od Zijada b. Nuajma el-Hadremija, da je Zijad b. Haris es-Sudai kazao: "**Kada je bilo vrijeme prvog ezana**[781] **za sabahski namaz, Vjerovjesnik, s.a.v.s., mi je naredio da ga proučim i ja sam ga proučio. Kada sam završio ezan, upitao sam: 'Hoću li proučiti i ikamet, Allahov Poslaniče?' On pogleda prema istoku da vidi zoru, pa reče: 'Ne, nemoj dok se ne ukažu znaci zore.' Potom siđe,**[782] **obavi nuždu, uze abdest i krenu prema meni. Ashabi su išli za njim, jedan za drugim. Bilal htjede proučiti ikamet, a Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: 'Brat Sudai je proučio ezan, a onaj ko je proučio ezan**

[781] Iako Zijad b. Haris es-Sudai veli: "**Kada je nastupilo vrijeme prvog ezana za sabahski namaz, Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da ga ja proučim.**" Tom prilikom je, ustvari, proučen samo jedan ezan, a ne dva. Pod drugim ezanom mislio je na ikamet.

[782] Abadi smatra da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., sišao s jahalice što, kako ističe Ibn Hadžer el-Askalani, ukazuje na to da je bio na putovanju.

neka prouči i ikamet."[783] Pa sam ja proučio i ikamet." – veli Zijad b. Haris.[784]

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَخَا صُدَاءٍ هُوَ أَذَّنَ وَمَنْ أَذَّنَ فَهُوَ يُقِيمُ. قَالَ: فَأَقَمْتُ

30. O podizanju glasa prilikom učenja ezana

٣٠. بَاب رَفْعِ الصَّوْتِ بِالْأَذَانِ

514. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer en-Nemeri, njega je obavijestio Šu'be, prenijevši od Musaa b. Ebu Osmana, on od Ebu Jahjaa, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Za mujezina će moliti oprost svi koji su čuli njegov glas i bit će mu svjedok sve živo i neživo. Onome ko bude prisustvovao zajedničkom namazu bit će upisana nagrada kao da je klanjao dvadeset i pet namaza, i bit će mu oprošteni mali grijesi koje počini između dva namaza (koja je klanjao u džematu)."[785]**

٥١٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ النَّمَرِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي يَحْيَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهُ مَدَى صَوْتِهِ وَيَشْهَدُ لَهُ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ. وَشَاهِدُ الصَّلَاةِ يُكْتَبُ لَهُ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ صَلَاةً وَيُكَفَّرُ عَنْهُ مَا بَيْنَهُمَا

---

[783] Hazimi, u djelu *El-I'tibar*, veli: "Islamski učenjaci se slažu da je dozvoljeno da jedan čovjek prouči ezan, a drugi ikamet. Razilaze se samo u tome šta je bolje."

Ebu Hanife i većina učenjaka iz Kufe, Malik i većina učenjaka iz Hidžaza, te Ebu Sevr smatraju da je sasvim svejedno hoće li ista osoba pručiti i ezan i ikamet, ili će jedna proučiti ezan a druga ikamet.

Sufjan es-Sevri, Šafija i Ahmed b. Hanbel smatraju da je bolje da onaj ko prouči ezan, prouči i ikamet.

[784] Ebu Šejh je zabilježio da je Ibn Abbas kazao: "Bilal je u islamu prvi proučio ezan, a Abdullah b. Zejd ikamet. Po Ibn Hadžer el-Askalanijevom mišljenju, sened ovog hadisa je prekinut. Prenio ga je Hakim, u *Mustedreku*, od Miksema, a on od Ibn Abbasa. Međutim, on spada u kategoriju hadisa koje Hakim nije čuo od Miksema.

[785] U hadisu koji je zabilježio El-Buhari u *Sahihu* stoji: "Podigni svoj glas prilikom učenja ezana, jer neće mujezinov glas čuti ni džin ni insan, niti bilo šta drugo, a da mu neće biti svjedok na Sudnjem danu."

٥١٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا نُودِيَ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأْذِينَ. فَإِذَا قُضِيَ النِّدَاءُ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّثْوِيبُ أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطُرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ وَيَقُولُ: اذْكُرْ كَذَا اذْكُرْ كَذَا لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ حَتَّى يَضِلَّ الرَّجُلُ أَنْ لَا يَدْرِيَ كَمْ صَلَّى

515. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebu Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada zauči ezan, šejtan bježi glasno ispuštajući vjetar kako ne bi slušao ezan, a kada se završi s učenjem ezana, on se povrati. Kada počne učenje ikameta, on pobjegne dok se ne završi, a kada se završi s učenjem ikameta, on se povrati[786] klanjaču i došaptava mu: 'Sjeti se toga i toga! Sjeti se toga i toga!' Došaptava mu i ono čega se (možda, izvan namaza) nikada ne bi sjetio. Ubacuje mu razne misli do te mjere da klanjač često ne zna ni koliko je rekata klanjao."**

٣١. بَاب مَا يَجِبُ عَلَى الْمُؤَذِّنِ مِنْ تَعَاهُدِ الْوَقْتِ

31. Mujezin je dužan brinuti o vremenu

٥١٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

516. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Fudajl, prenijevši od El-A'meša, on od nekog čovjeka, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Imam je jamac, a mujezin**

[786] Među islamskim učenjacima je sporno zašto šejtan bježi od ezana i ikameta, a ne bježi npr. od zikrullaha i učenja Kur'ana. Neki kažu da bježi zbog toga kako mujezinu na Sudnjem danu ne bi bio svjedok, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao da će mujezinu na Sudnjem danu biti svjedok i čovjek i džin, i sve što je čulo ezan. U hadisu koji je zabilježio Muslim od Džabira u *Sahihu*, stoji da bi šejtan iz Medine, kada bi zaučio ezan, bježao do mjesta Er-Revha, koje je od Medine udaljeno 36 milja, kako ne bi čuo ezan. Neki učenjaci smatraju da šejtan bježi od ezana i ikameta zbog toga što ezan i ikamet pozivaju na namaz koji se sastoji i od sedždi, a poznato je da je on odbio da učini sedždu.

je pouzdanik. O Allahu, uputi imame, a oprosti mujezinima."[787]

الْإِمَامُ ضَامِنٌ وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ. اللهُمَّ أَرْشِدِ الْأَئِمَّةَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِينَ.

517. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ibn Numejr, prenijevši od El-A'meša, da je Ebu Salih kazao: "Mislim da je prenio od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao – slično prethodnom hadisu."

٥١٧ـ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ: نُبِّئْتُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ قَالَ: وَلَا أُرَانِي إِلَّا قَدْ سَمِعْتُهُ مِنْهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ

32. O učenju ezana s minareta

٣٢. بَاب الْأَذَانِ فَوْقَ الْمَنَارَةِ

518. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Ejub,[788] kog je obavijestio Ibrahim b. Sa'd, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Džafera b. Zubejra, on od Urvea b. Zubejra, da je neka žena iz plemena Benu Nedždžar kazala: **"Moja kuća je bila najviša među kućama oko džamije, pa je Bilal s krova moje kuće učio ezan za**

٥١٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ قَالَتْ: كَانَ بَيْتِي مِنْ أَطْوَلِ بَيْتٍ حَوْلَ الْمَسْجِدِ. وَكَانَ بِلَالٌ يُؤَذِّنُ عَلَيْهِ

---

[787] U ovom hadisu Muhammed, s.a.v.s., ističe da su imami jamci. Zato moraju voditi računa o tome šta rade i kako se ponašaju. Oni predvode ljude i tumače vjeru. Od njihovog rada i ponašanja u mnogome ovisi kako će se ljudi koje oni predvode ponašati. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., molio Uzvišenog Allaha, dž.š., da uputi imame.

Za mujezine je rekao da su povjerenici, jer im je povjereno da vode računa o namaskim vremenima. Uz to, oni, učeći ezan s minareta, mnogo štošta vide u tuđim kućama i avlijama, te bi to što vide trebali zadržati za sebe i o tome ne pričati drugima. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u dovi molio Uzvišenog Allaha, dž.š., da im oprosti ako nešto od povjerenog propuste i iznevjere.

Iz ovog hadisa neki učenjaci zaključuju da je posao mujezina efdalniji i pohvaljeniji od posla imama. Međutim, većina učenjaka smatra da je, ipak, posao imama, ako ga savjesno obavlja, efdalniji i pohvaljeniji. Dokaz za to im je činjenica što je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio imam, a poslije njega i četverica hulefai-rašidina.

[788] Ebu Džafer Ahmed b. Muhammed b. Ejub, autor djela ***El-Megazi***, je iskren prenosilac hadisa. Bio je sklon gafletu. Pripadao je desetoj generaciji. Umro je 228. godine po Hidžri.

sabah. On bi, pred zoru, došao, sjeo na krov i posmatrao znakove zore. Kada bi ih ugledao, protegao bi se,[789] a zatim rekao: 'Allahu, zahvaljujem Ti i tražim Tvoju pomoć kako bi Kurejševići prihvatili Tvoju vjeru.', a onda bi proučio ezan. Tako mi Allaha, nije mi poznato da je ijedne noći propustio da ih izgovori."

الْفَجْرَ فَيَأْتِي بِسَحَرٍ فَيَجْلِسُ عَلَى الْبَيْتِ يَنْظُرُ إِلَى الْفَجْرِ. فَإِذَا رَآهُ تَمَطَّى ثُمَّ قَالَ: اللهُمَّ إِنِّي أَحْمَدُكَ وَأَسْتَعِينُكَ عَلَى قُرَيْشٍ أَنْ يُقِيمُوا دِينَكَ. قَالَتْ: ثُمَّ يُؤَذِّنُ. قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُهُ كَانَ تَرَكَهَا لَيْلَةً وَاحِدَةً هَذِهِ الْكَلِمَاتِ

33. Mujezin će se okretati prilikom učenja ezana

٣٣. بَاب فِي الْمُؤَذِّنِ يَسْتَدِيرُ فِي أَذَانِهِ

519. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Kajs b. Rebi. A ispričao nam je i Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sufjana, oni od Avna b. Ebu Džuhajfea, da je njegov otac[790] kazao: **"Otišao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., kada je bio u Mekki. Bio je u crvenom kožnom šatoru. (Iz šatora je) izišao Bilal i proučio ezan. Pratio sam ga. Zakretao je usta tamo i ovamo (tj. lijevo i desno). Zatim je (iz šatora) izišao Allahov Poslanik, s.a.v.s. Na njemu bijaše crveni prugasti ogrtač od jemensko-kitrijskog platna."** Musa veli da je Ebu Džuhajfe kazao: **"Vidio sam Bilala kada je (iz šatora) izišao u mjestu El-Ebtah.[791] Pošto (učeći ezan) stiže do riječi: *Hajje ales-salah i hajje alel-felah*, okrenu glavu na desnu, pa na lijevu stranu, a nije kružio. Potom je ušao**

٥١٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ يَعْنِي ابْنَ الرَّبِيعِ ح. و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ جَمِيعًا عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمٍ. فَخَرَجَ بِلَالٌ فَأَذَّنَ. فَكُنْتُ أَتَتَبَّعُ فَمَهُ هَاهُنَا وَهَاهُنَا. قَالَ: ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ حَمْرَاءُ بُرُودٌ يَمَانِيَةٌ قِطْرِيَّةٌ. وَقَالَ مُوسَى قَالَ: رَأَيْتُ بِلَالًا خَرَجَ إِلَى الْأَبْطَحِ فَأَذَّنَ. فَلَمَّا بَلَغَ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ لَوَى عُنُقَهُ يَمِينًا وَشِمَالًا وَلَمْ

[789] Protegao bi se zbog dugog sjedenja dok bi iščekivao zoru.

[790] Ebu Džuhajfea Vehba b. Abdullaha es-Suvaija, poznatog ashaba. Umro je 74. godine po Hidžri.

[791] El-Ebtah je mjesto izvan Mekke na putu prema Mini.

يَسْتَدِيرُ ثُمَّ دَخَلَ فَأَخْرَجَ الْعَنَزَةَ. وَسَاقَ حَدِيثَهُ

(u šator), a onda izišao i iznio kratko koplje." Musa b. Ismail je dovršio započeti hadis.[792]

34. O dovi između ezana i ikameta

٣٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ

٥٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ عَنْ أَبِي إِيَاسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يُرَدُّ الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ

520. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Zejda el-Amija,[793] on od Ebu Ijasa,[794] a on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Dova između ezana i ikameta se ne odbija."**[795]

35. Šta treba izgovarati onaj ko čuje mujezina

٣٥. بَاب مَا يَقُولُ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ

٥٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ

521. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ataa b. Jezida el-Lejsija, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada čujete ezan, izgovarajte isto što izgovara mujezin."**[796]

---

[792] Svi su ga zabilježili u *El-Kutubus-Sitte.*

[793] Zejd b. el-Huvari Ebul-Huvari el-Ami el-Basri je slab prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Neki kažu da mu se otac zvao Murre.

[794] Ebu Ijas Muavija b. Kurre b. Ijas b. Hilal el-Muzeni el-Basri je pouzdan prenosilac i alim. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 113. godine po Hidžri.

[795] El-Menavi veli: "Ukoliko su ispunjeni svi uvjeti koji se traže u slučaju dove, pa čak i svi adabi."

Ovaj hadis su, osim Ebu Davuda, zabilježili i Ahmed u *Musnedu*, Et-Tirmizi u *Džami'u*, te Ibn Hibban i Ibn Huzejme u *Sahihima.*

[796] Ali el-Kari, u djelu *El-Miškat*, veli: "Onaj ko čuje ezan treba izgovarati isto što i mujezin, osim riječi: *Hajje ales-salah* i *Hajje alel-felah!* Umjesto toga će govoriti: *La havle vela kuvete illa billah.* A na sabahu, umjesto: *Es-salatu hajrun minen-neum!* govorit će: *Sadekte ve bererte ve bil hakki natakte!*

٥٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ وَحَيْوَةَ وَسَعِيدِ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ كَعْبِ بْنِ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا. ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ. وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ. فَمَنْ سَأَلَ اللَّهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ عَلَيْهِ الشَّفَاعَةُ

522. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Lehia, Hajvea i Seida b. Ejuba, oni od Ka'ba b. Alkamea, on od Abdurrahmana b. Džubejra, a on od Abdullaha b. Amra b. el-Asa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada čujete mujezina, izgovarajte isto što i on. Potom donesite salavat na mene, jer ko na mene bude donio jedan salavat, Allah će na njega donijeti deset salavata. Nakon toga molite Allaha da meni podari El-Vesile, najuzvišenije mjesto u Džennetu, koje će biti dato samo jednoj osobi. Želim da ja budem ta osoba. Ko bude molio Allaha da meni podari El-Vesile zaslužio je moj zagovor (šefaat)."**

٥٢٣. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ حُيَيٍّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَعْنِي الْحُبُلِيَّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو: أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْمُؤَذِّنِينَ يَفْضُلُونَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قُلْ كَمَا يَقُولُونَ فَإِذَا انْتَهَيْتَ فَسَلْ تُعْطَهْ

523. ISPRIČALI SU NAM Ibn Serh i Muhammed b. Seleme, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Hujeja,[797] on od Ebu Abdurrahmana el-Hubulija, a on od Abdullaha b. Amra, da je neki čovjek rekao: **"Allahov Poslaniče, mujezini će imati veću počast od nas.", a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Izgovaraj isto što i oni i, kada završiš, traži što hoćeš, bit će ti dato."**

Navedeno ima potvrdu u hadisu koji će kasnije biti spomenut i u hadisu koji, u *Sahihu*, bilježi Muslim od Ibn Omera da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada mujezin kaže: *Allahu ekber*, onaj ko sluša, neka to i ponovi. Također, neka ponovi i riječi: *Ešhedu en la ilahe illallah* i *Ešhedu enne Muhammeden resulullah!* A kada mujezin kaže: *Hajje ales-sallah* i *Hajje alel-felah*, neka onaj ko sluša kaže: *La havle vela kuvvete illa billah.* Zatim neka ponavlja za mujezinom: *Allahu ekber* i *La ilahe illallah.* Ko tako bude postupao, ući će u Džennet."**

[797] Hujej b. Abdullah b. Šurejh el-Meafiri el-Masri je iskren prenosilac hadisa, ali je prilikom prenošenja hadisa ponekad pravio previde. Pripadao je šestoj generaciji. Umro je 148. godine po Hidžri.

٥٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: وَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا غُفِرَ لَهُ.

524. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Hukejma b. Abdullaha b. Kajsa, on od Amira b. Sa'da b. Ebu Vekkasa,[798] on od Sa'da b. Ebu Vekkasa,[799] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko, kada čuje mujezina, kaže:** ***Ve ene ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu ve enne Muhammeden abduhu ve resuluhu. Raditu billahi rabben ve bi Muhammedin resulen ve bil islami dinen/I ja svjedočim da je samo Allah bog, Jedan, Jedini, Koji nema suvlasnika i da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, Muhammed poslanik i islam vjera.*** **– bit će mu oprošteno."**[800]

٥٢٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ يَتَشَهَّدُ قَالَ وَأَنَا وَأَنَا

525. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Mehdi, kog je obavijestio Ali b. Mushir, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., čuo mujezina (kako izgovora dva Šehadeta), govorio bi: 'I ja svjedočim, i ja svjedočim.'"**

---

[798] Amir b. Sa'd b. Ebu Vekkas ez-Zuhri el-Medeni je prenosio hadise od svoga oca i drugih ashaba. Za njega Ibn Sa'd veli da je veoma pouzdan i da je prenio mnogo hadisa. Umro je 104. godine po Hidžri.

[799] Sa'du b. Ebu Vekkasu ime je Malik. On je poznati ashab i islamski vojskovođa. Učesnik je *Bedra* i mnogih drugih bitaka. Jedan je od deseterice kojima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obećao Džennet. Prvi je s vojskom krenuo na Irak. Umro je u mjestu Akik, 55. godine po Hidžri.

[800] Ovaj hadis je jasan. U njemu je sadržana Poslanikova, s.a.v.s., preporuka šta treba izgovarati onaj ko sluša ezan, dok mujezin uči: ***Ešhedu en la ilahe ilallah*** i ***Ešhedu enne Muhammeden resulullah.*** Ko spomenute riječi bude izgovarao, bit će mu oprošteni mali grijesi. Za velike je potrebna tevba.

Osim Ebu Davuda, ovaj hadis su još zabilježili: Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi, En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

٥٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسَافٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ. فَإِذَا قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَإِذَا قَالَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ قَالَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. ثُمَّ قَالَ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. ثُمَّ قَالَ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. ثُمَّ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ. ثُمَّ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ

526. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kog je obavijestio Muhammed b. Džihdam, prenijevši od Ismaila b. Džafera, on od Umarea b. Gazijjea, on od Habiba b. Abdurrahmana b. Esafa, on od Hafsa b. Asima b. Omera, on od svoga oca, a on od njegovog djeda Omera b. Hattaba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko nakon mujezinovih riječi:** *Allahu ekber, Allahu ekber/Allah je najveći, Allah je najveći!* **igovori:** *Allahu ekber, Allahu ekber/Allah je najveći, Allah je najveći;* **ko poslije mujezinovih riječi:** *Ešhedu en la ilahe illallah/Svjedočim da je samo Allah bog!* **izgovori:** *Ešhedu en la ilahe illallah/Svjedočim da je samo Allah bog;* **ko nakon:** *Ešhedu enne Muhammeden resulullah/ Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik!* **kaže:** *Ešhedu enne Muhammeden resulullah/ Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik;* **zatim, kada mujezin izgovori:** *Hajje ales-salah/Hajde na namaz!* **ko kaže:** *La havle vela kuvvete illa billah/Nema snage ni moći osim u Allaha!* **i kada mujezin kaže:** *Hajje alel-felah/ Hajde na spas!* **ko kaže:** *La havle ve la kuvvete illa billah/Nema snage ni moći osim u Allaha;* **zatim, kada mujezin izgovori:** *Allahu ekber, Allahu ekber/Allah je najveći, Allah je najveći!* **ko kaže:** *Allahu ekber, Allahu ekber/Allah je najveći, Allah je najveći;* **potom, kada mujezin prouči:** *La ilahe illallah/Samo je Allah bog!* **ko iz dna duše kaže:** *La ilahe illallah/Samo je Allah bog!* **– ući će u Džennet."**[801]

[801] Bilježe ga i Muslim, u *Sahihu*, i En-Nesai, u *Sunenu*.

36. Šta će reći onaj ko čuje ikamet

527. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Ateki, kog je obavijestio Muhammed b. Sabit, njemu je ispričao neki čovjek iz Šama, prenijevši od Šehra b. Havšeba, on od Ebu Umamea, ili od nekih Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., ashaba: **"Bilal je učio ikamet, i kada je došao do riječi:** ***Kad kametis-salatu/ Namaz se uspostavlja,*** **Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Uspostavio ga je Allah i učinio ga trajnim.'"** Za ostali dio ikameta (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) je rekao onako kako stoji u Ibn Omerovom hadisu o ezanu.[802]

37. O dovi poslije ezana

528. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ali b. Ajjaš, prenijevši od Šuajba b. Ebu Hamze, on od Muhammeda b. el-Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko, nakon što je čuo ezan, kaže:** ***Allahumme Rabbe hazihid-da'vetit-tammeti ves-salatil-kaimeti ati Muhammeden El-Vasilete vel-fadilete veb'ashu mekamen mahmudeni-llezi veadtehu/ Gospodaru ove savršene i cjelovite dove i uspostavljenog namaza, podari Muhammedu Vasilet, i visoki stepen, i postavi ga***

٣٦. بَاب مَا يَقُولُ إِذَا سَمِعَ الْإِقَامَةَ

٥٢٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَوْ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ بِلَالًا أَخَذَ فِي الْإِقَامَةِ. فَلَمَّا أَنْ قَالَ: قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَقَامَهَا اللَّهُ وَأَدَامَهَا، وَقَالَ فِي سَائِرِ الْإِقَامَةِ كَنَحْوِ حَدِيثِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم فِي الْأَذَانِ

٣٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ عِنْدَ الْأَذَانِ

٥٢٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ

---

[802] Ovo je spomenuti Ibn Omerov hadis: **"Riječi ezana su, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., izgovarane po dva puta, a riječi ikameta po jedanput, osim što se po dva puta izgovaralo:** ***Kad kametis-salatu, kad kametis-salatu.*** **Kada bismo čuli ikamet, uzimali bismo abdest i išli na namaz."**

(na Sudnjem danu) na hvaljeno mjesto koje si mu obećao. – **zaslužio je šefaat na Sudnjem danu."**[803]

وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ إِلَّا حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

38. Šta se uči poslije akšamskog ezana

٣٨. بَاب مَا يَقُولُ عِنْدَ أَذَانِ الْمَغْرِبِ

529. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. Ihab, kog je obavijestio Abdullah b. Velid el-Adeni, njemu je ispričao Kasim b. Ma'n, prenijevši od El-Mes'udija,[804] on od Ebu Kesira, Ummu Seleminog štićenika, da je Ummu Selema kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je podučio da poslije akšamskog ezana kažem:** *Allahumme inne haza ikbalu lejlike ve idbaru neharike ve esvatu duatike, fagfirli/Allahu, ovo je vrijeme kada nastupa Tvoja noć, a odlazi Tvoj dan, i vrijeme kada se (na obzorju) čuju glasovi Tvojih mujezina, pa mi oprosti!"*

٥٢٩. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِهَابٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَدَنِيُّ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ عَنْ أَبِي كَثِيرٍ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَقُولَ عِنْدَ أَذَانِ الْمَغْرِبِ: اللهُمَّ إِنَّ هَذَا إِقْبَالُ لَيْلِكَ، وَإِدْبَارُ نَهَارِكَ، وَأَصْوَاتُ دُعَاتِكَ، فَاغْفِرْ لِي

---

[803] U ovom hadisu nas Muhammed, s.a.v.s., podučava dovi koju treba učiti poslije ezana.

Njome molimo Uzvišenog Allaha, dž.š., da mu podari Vasilet. To je, kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., objasnio, najljepše i jedino mjesto takve vrste u Džennetu.

Osim toga, ovom dovom molimo Uzvišenog Allaha da Muhammedu, s.a.v.s., podari najveće blagodati i da mu da počasno mjesto koje mu je obećao.

Ibn Dževzi veli da većina učenjaka smatra da se pod sintagmom *počasno mjesto* misli na zagovor koji mu je obećan. Ovaj hadis su, sa istim senedom, osim Ebu Davuda, zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i El-Buhari u *Sahihu*. Taberani je ovaj hadis u *Mu'džemul-Vesitu* zabilježio sa sasvim drugim senedom, od Zubejra, a on od Džabira.

[804] Abdurrahman b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud el-Kufi el-Mes'udi je iskren prenosilac hadisa, ali je pred kraj života posenilio. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 160, a neki kažu 165. godine po Hidžri.

39. O uzimanju naknade za učenje ezana

٣٩. بَاب أَخْذِ الْأَجْرِ عَلَى التَّأْذِينِ

530. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail,[805] kog je obavijestio Hammad,[806] prenijevši od Seida el-Džurejrija,[807] on od Ebul-Alaa, on od Mutarrifa b. Abdullaha, a on od Osmana b. Ebul-Asa, on od Musaa,[808] da je Osman b. Ebul-As rekao: **"Allahov Poslaniče, postavi me za imama u mome narodu!" On reče: "Postavljam te njima za imama. Uskladi (namaz) prema najslabijim među njima,[809] a za mujezina uzmi osobu koja za učenje ezana ne traži naknadu."**[810]

٥٣٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ قَالَ قُلْتُ وَقَالَ مُوسَى فِي مَوْضِعٍ آخَرَ: إِنَّ عُثْمَانَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اجْعَلْنِي إِمَامَ قَوْمِي. قَالَ: أَنْتَ إِمَامُهُمْ. وَاقْتَدِ بِأَضْعَفِهِمْ وَاتَّخِذْ مُؤَذِّنًا لَا يَأْخُذُ عَلَى أَذَانِهِ أَجْرًا

---

[805] Musa b. Ismail el-Minkari Ebu Seleme et-Tebuvzeki je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 223. godine po Hidžri.

[806] Hammad b. Seleme.

[807] Seid b. Ijas el-Džurejri Ebu Mes'ud el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Tri godine pred smrt je posenilio. Umro je 144. godine po Hidžri.

[808] Musa b. Ismail.

[809] Tj. da dužinu učenja uskladi prema najslabašnijim u džematu, vodeći računa koliko oni mogu izdržati.

[810] Ibn Hibban bilježi, u *Sahihu*, **da je Jahja Bekali čuo nekog čovjeka kada je kazao Ibn Omeru: "Volim te u ime Allaha, dž.š!" Ibn Omer mu reče: "Ja tebe prezirem u ime Allaha, dž.š." "Kako to – ja tebe volim, a ti mene prezireš!?" – upita čovjek. "Zato što uzimaš naknadu za učenje ezana." – reče Ibn Omer.**

Islamski učenjaci su se razišli u tome da li je mujezinu dozvoljeno da za svoj rad prima plaću. El-Hattabi kaže: "Prema stavu većine mezheba, mujezinu je mekruh za svoj rad primati plaću. Ševkanij u *Nejlul-Evtaru*, veli da Ebu Hanife smatra da je mujezinu haram uzeti naknadu za svoj rad. Malik smatra da mu je to dozvoljeno. Šafija smatra da je bolje da mujezini budu oni koji dobrovoljno obavljaju taj posao i ne treba im za to davati naknadu, osim u situaciji kada

40. O učenju ezana prije nastupa namaskog vremena

531. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Davud b. Šebib, koje je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Ibn Omera: **"Jednom prilikom je Bilal proučio ezan prije zore, pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da se vrati i viče: 'Rob je bio nemaran. Rob je bio nemaran.'"**[811] **Musa je dodao: "Pa se Bilal vratio i povikao: 'Rob je bio nemaran.'"**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je od Ejuba prenio samo Hammad b. Seleme."

532. ISPRIČAO NAM JE Ejub b. Mensur, njega je obavijestio Šuajb b. Harb, prenijevši od Abdulaziza b. Ebu Revvada, on od Nafia, a on od Omerovog mujezina, koji se zvao Mesruh, **da je jednom prilikom proučio ezan prije zore, pa mu je Omer naredio te je izgovorio iste riječi.**

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Hammad b. Zejd od Ubejdullaha b. Omera, on od Nafia ili nekoga drugog, da se Omerov mujezin zvao Mesruh (ili drugačije). Prenio ga je i Ed-Deraverdi od Ubejdullaha, on od Nafia, da je

٤٠. بَاب فِي الْأَذَانِ قَبْلَ دُخُولِ الْوَقْتِ

٥٣١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ وَدَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ بِلَالًا أَذَّنَ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْجِعَ فَيُنَادِيَ: أَلَا إِنَّ الْعَبْدَ قَدْ نَامَ، أَلَا إِنَّ الْعَبْدَ قَدْ نَامَ. زَادَ مُوسَى: فَرَجَعَ فَنَادَى: أَلَا إِنَّ الْعَبْدَ قَدْ نَامَ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَهَذَا الْحَدِيثُ لَمْ يَرْوِهِ عَنْ أَيُّوبَ إِلَّا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ.

٥٣٢. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ أَخْبَرَنَا نَافِعٌ عَنْ مُؤَذِّنٍ لِعُمَرَ يُقَالُ لَهُ مَسْرُوحٌ أَذَّنَ قَبْلَ الصُّبْحِ فَأَمَرَهُ عُمَرُ فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَقَدْ رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ أَوْ غَيْرِهِ أَنَّ مُؤَذِّنًا لِعُمَرَ يُقَالُ لَهُ مَسْرُوحٌ أَوْ غَيْرُهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ الدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ لِعُمَرَ

---

nema onih koji će to dobrovoljno raditi. U tom slučaju, mujezinu se može dati plaća.

Ibnul-Arebi smatra da je ispravan stav onih koji smatraju dozvoljenim plaćanje imama, mujezina i svih drugih koji rade za dobrobit vjere i naroda, jer su i halife primale plaću za svoj rad.

[811] Ove se riječi mogu shvatiti na dva načina: 1) da je Bilal bio nemaran u pogledu nastupa namaskog vremena, te je nenamjerno proučio ezan prije zore; 2) da je Bilal bio pospan, pa je, žureći da što prije legne, proučio ezan prije zore. Poznato je da je Bilal učio prvi, a Ibn Ummu Maktum drugi ezan za sabah-namaz. Prvi ezan je učen odmah po nastupu zore, a drugi kasnije, kada se razdani.

Ibn Omer kazao: 'Omer je imao mujezina koji se zvao Mes'ud.', a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu, i ovo je pouzdanije od onoga."

مُؤَذِّنٌ يُقَالُ لَهُ مَسْعُودٌ. وَذَكَرَ نَحْوَهُ وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ ذَاكَ

533. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Džafera b. Burkana, on od Šeddada, štićenika Ijada b. Amira, a on od Bilala, da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne uči ezan dok ti se ne objelodani zora.", i ovako je ispružio ruke."**[812] Ebu Davud smatra da Šeddad, Ijadov štićenik, nije zatekao Bilala.

٥٣٣. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنْ شَدَّادٍ مَوْلَى عِيَاضِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ بِلَالٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: لَا تُؤَذِّنْ حَتَّى يَسْتَبِينَ لَكَ الْفَجْرُ هَكَذَا، وَمَدَّ يَدَيْهِ عَرْضًا.

قَالَ أبو داود: شَدَّادٌ مَوْلَى عِيَاضٍ لَمْ يُدْرِكْ بِلَالًا.

41. O ezanu slijepca

٤١. بَاب الْأَذَانِ لِلْأَعْمَى

534. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Abdullaha b. Salima b. Abdullaha b. Omera i Seida b. Abdurahmana, njih dvojica od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: **"Ibn Ummu Maktum je bio mujezin Allahovog Poslanika, s.a.v.s., iako je bio slijep."**[813]

٥٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ ابْنَ أُمِّ مَكْتُومٍ كَانَ مُؤَذِّنًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ أَعْمَى

---

[812] Da li je dopušteno proučiti ezan za sabah-namaz prije nastupa namaskog vremena ili nije, sporno je među islamskim učenjacima. Džabir b. Abdullah, Malik, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel, El-Evzai i Ishak b. Rahevejh smatraju da je dozvoljeno. Ebu Hanife, Muhammed i Sufjan es-Sevri smatraju da nije dozvoljeno, kao što nije dozvoljeno učenje ezana prije nastupa namaskog vremena ni u slučaju ostalih namaza. Neki hadiski učenjaci smatraju da je to dozvoljeno u džamijama u kojima imaju dva mujezina. Tamo gdje je samo jedan mujezin, po njihovom mišljenju, to nije dozvoljeno. Oni smatraju da je, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio Bilalu da sabahski ezan uči prije zore u džamiji Allahovog Poslanika, s.a.v.s., mujezin bio samo Bilal. Kasnije je, kada je za drugog mujezina postavio Ibn Ummu Mektuma, to dozvolio. Međutim, ovaj hadis ukazuje na to da nije dozvoljeno učiti ezan za sabahski namaz dok se ne objelodani da je zora.

[813] Na temelju ovog i drugih hadisa, Ebu Zekerijja Jahja b. Šeref en-Nevevi smatra da je slijepoj osobi dozvoljeno da bude mujezin i da je taj ezan ispravan. Učenje

42. O izlasku iz džamije nakon proučenog ezana

٤٢. بَاب الْخُرُوجِ مِنَ الْمَسْجِدِ بَعْدَ الْأَذَانِ

535. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibrahima b. Muhadžira, da je Ebuš-Ša'sa kazao: **"Bili smo sa Ebu Hurejreom u jednoj džamiji, pa je neki čovjek izišao (iz nje) nakon što je mujezin proučio ezan za ikindijski namaz. Ebu Hurejre reče: 'Ovaj čovjek je protivrječio Ebu Kasimu.'"**[814]

٥٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُهَاجِرِ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ قَالَ: كُنَّا مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ رَجُلٌ حِينَ أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ لِلْعَصْرِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَمَّا هَذَا فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

43. Mujezin čeka imama

٤٣. بَاب فِي الْمُؤَذِّنِ يَنْتَظِرُ الْإِمَامَ

536. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Šebabe,[815] prenijevši

٥٣٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ سِمَاكٍ

---

ezana slijepe osobe je, po njegovom mišljenju, dozvoljeno i nije mekruh ni onda kada su tu osobe koje bi mogle proučiti ezan, a nemaju problema s vidom. Ovaj hadis zabilježio je i Muslim, u *Sahihu*.

[814] Ebu Hurejre je, za čovjeka koji je napustio džamiju nakon što je proučen ezan, rekao da je protivrječio Ebu Kasimu, tj. Muhammedu, s.a.v.s.

U hadisu koji bilježi Ahmed b. Hanbel, u ***Musnedu***, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio: **"Ako se zadesite u džamiji nakon što se prouči ezan, ne izlazite dok ne klanjate namaz."**

Većina učenjaka, na temelju navedenih hadisa, smatra da nije dozvoljeno napustiti džamiju nakon proučenog ezana, osim ako za to postoji opravdan razlog. Da je to dozvoljeno uz opravdan razlog, svjedoči sljedeći hadis: Ebu Hurejre kaže: **"Jednog dana je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon što je proučen ikamet, ušao u mihrab. Safovi su bili poredani, i u momentu kada smo očekivali da će izgovoriti tekbir, on je izišao iz mihraba rekavši: 'Ostanite na mjestu.' Ubrzo se vratio, a kosa mu je bila mokra od kupanja."**

Ibrahim Nehai smatra da se može izići iz džamije nakon proučenog ezana i bez opravdanog razloga, ukoliko nije proučen ikamet. Međutim, njegov stav nema valjanu podlogu.

[815] Šebabe b. Suvar el-Medaini je porijeklom iz Horasana. Zvao se Mervan i bio je štićenik plemena Benu Fezare. On je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa.

عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: كَانَ بِلَالٌ يُؤَذِّنُ ثُمَّ يُمْهِلُ فَإِذَا رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ خَرَجَ أَقَامَ الصَّلَاةَ

od Israila,[816] on od Simaka,[817] da je Džabira b. Semure kazao: **"Bilal bi proučio ezan, a onda bi čekao. Kada bi vidio da je i Vjerovjesnik, s.a.v.s., izišao (iz kuće), proučio bi ikamet."**[818]

44. O et-tesvibu – izgovaranju riječi: Namaz je bolji od spavanja

٤٤. بَاب فِي التَّثْوِيبِ

٥٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْقَتَّاتُ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ ابْنِ

537. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši

---

Sumnjalo se da je murdžija. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 205. godine po Hidžri.

[816] Israil b. Junus b. Ebu Ishak es-Subeji el-Hemdani Ebu Jusuf el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Neki su ga neargumentirano napadali. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 160. godine po Hidžri.

[817] Simak b. Atijje el-Basri el-Mirbedi je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

[818] Buhari i Muslim, u *Sahihima*, bilježe da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada se prouči ikamet, ne ustajte da klanjate dok mene ne ugledate."**

Ovaj hadis upućuje na to da bi, ponekad, neki od mujezina proučio ikamet prije nego ugleda Allahovog Poslanika, s.a.v.s. U hadisu koji bilježi Muslim, u *Sahihu*, stoji: **"Ljudi su se ponekad znali poredati u safove prije nego bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., došao."**

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ashabima zabranio da ikamete dok njega ne ugledaju. Razlog je bio to što je on mogao nečim biti spriječen, pa da ne bi čekali stojeći.

Ibn Adijj bilježi od Ebu Hurejrea da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Mujezin ima veće pravo (da odluči kada će učiti) ezan, a imam (kada će se učiti) ikamet."** On ovaj hadis smatra slabim.

Muhammed b. Ismail, komentirajući ovaj hadis, kaže: "Mujezin ima veće pravo na ezan. To znači da će on voditi računa o nastupu namaskog vremena i, kada ono nastupi, proučit će ezan ne tražeći imamovu dozvolu. Dok, ikamet se ne može početi bez imamove dozvole, što znači da je imamovo pravo tu veće."

عُمَرَ فَثَوَّبَ رَجُلٌ فِي الظُّهْرِ أَوِ الْعَصْرِ
قَالَ: اخْرُجْ بِنَا فَإِنَّ هَذِهِ بِدْعَةٌ

od Ebu Jahjaa el-Kattata, da je Mudžahid[819] kazao: **"Bio sam sa Ibn Omerom kada je neki čovjek, u podnevskom ili u ikindijskom ezanu, rekao: *Namaz je bolji od spavanja*. Kada to ču, Ibn Omer reče: 'Iziđi s nama, ovo je novotarija.'"**[820]

٤٥. بَاب فِي الصَّلَاةِ تُقَامُ وَلَمْ
يَأْتِ الْإِمَامُ يَنْتَظِرُونَهُ قُعُودًا

45. Kad bude proučen ikamet za namaz, ukoliko imam nije stigao, sačekajte ga sjedeći

٥٣٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى
بْنُ إِسْمَعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا أَبَانُ عَنْ يَحْيَى
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا
أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِي.

538. ISPRIČALI SU NAM Muslim b. Ibrahim i Musa b. Ismail, koje je obavijestio Eban,[821] prenijevši od Jahjaa b. Abdullaha b. Ebu Katadea, on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ako bude proučen ikamet za namaz, vi ne ustajte dok mene ne ugledate."**[822]

---

[819] Mudžahid b. Džebr Ebul-Hadžadž el-Mahzumi el-Mekki je pouzdan prenosilac hadisa i imam u tefsiru. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 101. godine po Hidžri.

[820] U ovom hadisu je upotrijebljen infinitiv riječi ***sevvebe***, koja ima različita značenja. Najčešće se upotrebljava u smislu poziva ili dove. Et-Tirmizi smatra da se pojam ***et-tesvib*** odnosi na izgovaranje riječi u sabahskom ezanu: ***Namaz je bolji od spavanja!*** Neki učenjaci smatraju da se riječ ***et-tesvib*** odnosi na poziv na namaz, izgovaranje riječi: ***Hajje ales-salah*** i ***Hajje alel-felah***, koje su neki običavali izgovarati između ezana i ikameta, a što spada u novotariju. Abdullah b. Omer je napustio džamiju zbog toga što je mujezin u toj džamiji, u podnevskom ili ikindijskom ezanu (ravija je tu imao dilemu) dodao riječi: ***Es-salatu hajrun minen-nevm/Namaz je bolji od spavanja!*** – što je novotarija u drugim ezanima osim u sabahskom. To se može vidjeti i iz hadisa koji je zabilježio Et-Tirmizi u ***Džami'u***, sa senedom od Bilala, koji je kazao da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "**Ni u jednom namaskom ezanu ne izgovaraj riječi: *Es-salatu hajrun minen-nevm/Namaz je bolji od spavanja*, osim u sabahskom ezanu.**"

[821] Eban b. Jezid el-Atar Ebu Jezid el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je oko 160. godine po Hidžri.

[822] Iz ovoga i hadisa koji slijede zaključujemo da je džemat dužan sjedeći čekati imama u džamiji i ne treba ustajati dok se on ne pojavi. Kada se imam pojavi u

Ebu Davud kaže: "Ovako su ga prenijeli Ejub i Hadžadž es-Savaf od Jahjaa, a Hišam ed-Destevai je rekao: 'Pisao mi je Jahja.'[823] A prenijeli su ga i Muavija b. Sellam i Ali b. Mubarek od Jahjaa, kazavši: **'Sjedite mirno sve dok me ne ugledate.'"**

قَالَ أبو داود :وَهَكَذَا رَوَاهُ أَيُّوبُ وَحَجَّاجٌ الصَّوَّافُ عَنْ يَحْيَى وَهِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ قَالَ: كَتَبَ إِلَيَّ يَحْيَى. وَرَوَاهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامٍ وَعَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى وَقَالَا فِيهِ: حَتَّى تَرَوْنِي وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةَ.

539. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Ma'mera, on od Jahjaa – sa istim senedom, slično, kazavši: **"Dok me ne vidite da sam izišao."**

Ebu Davud kaže: "Niko nije spomenuo: **"...da sam izišao."**, osim Ma'mera. Prenio ga je Ibn Ujejne od Ma'mera a nije kazao: **"... da sam izišao."**

٥٣٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) عِيسَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ يَحْيَى بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ قَالَ: حَتَّى تَرَوْنِي قَدْ خَرَجْتُ.

قَالَ أبو داود: لَمْ يَذْكُرْ قَدْ خَرَجْتُ إِلَّا مَعْمَرٌ وَرَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَعْمَرٍ لَمْ يَقُلْ فِيهِ قَدْ خَرَجْتُ

540. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Velid,[824] prenijevši od Ebu Amra. A ispričao nam je i Davud b. Rušejd, kog je obavijestio Velid – i ovo je njegov tekst – prenijevši od El-Evzaija,[825] on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejrea: **"Ponekad bi ikamet za namaz bio proučen i ljudi bi zauzeli mjesta u safovima prije nego bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., stigao na svoje mjesto."**[826]

٥٤٠. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ قَالَ قَالَ أَبُو عَمْرٍو ح. وَحَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ. وَهَذَا لَفْظُهُ. عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ تُقَامُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَيَأْخُذُ النَّاسُ مَقَامَهُمْ قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

džamiji, tek tada džemat može ustati.

[823] Ovim riječima je Hišam ed-Destevai želio istaći da on ovaj hadis nije izravno čuo od Jahjaa b. Ebu Kesira, nego da mu ga je on napisao i poslao.

[824] Velid b. Muslim.

[825] Ebu Amr Abdurrahman b. Amr b. Ebu Amr el-Evzai je pouzdan prenosilac hadisa i poznati šerijatski pravnik. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 157. godine po Hidžri.

[826] Većina učenjaka smatra da, kad imam nije u džamiji, džemat neće ustajati, čak i ako bi ikamet bio proučen, dok ne ugleda imama. Međutim, kada će džemat ustati, ako je imam u džamiji, sporno je među učenjacima. Seid b. el-Musejjeb smatra da je džemat obavezan ustati čim mujezin, učeći ikamet, kaže: *Allahu ekber*. Kada

٥٤١. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ: سَأَلْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ عَنِ الرَّجُلِ يَتَكَلَّمُ بَعْدَمَا تُقَامُ الصَّلَاةُ. فَحَدَّثَنِي عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَعَرَضَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَحَبَسَهُ بَعْدَ مَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ

541. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Muaz, kog je obavijestio Abdul-A'la, da je Humejd[827] kazao: "Upitao sam Sabita el-Bunanija o čovjeku koji razgovara nakon što se prouči ikamet za namaz, pa mi je ispričao da je Enes b. Malik rekao: **"Jednom prilikom se, nakon proučenog ikameta za namaz, pred Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., pojavio neki čovjek i zadržao ga."**[828]

٥٤٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مَنْجُوفٍ السَّدُوسِيُّ حَدَّثَنَا عَوْنُ بْنُ كَهْمَسٍ عَنْ أَبِيهِ كَهْمَسٍ قَالَ: قُمْنَا إِلَى الصَّلَاةِ بِمِنًى وَالْإِمَامُ لَمْ يَخْرُجْ. فَقَعَدَ بَعْضُنَا. فَقَالَ لِي شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ: مَا يُقْعِدُكَ؟ قُلْتُ: ابْنُ بُرَيْدَةَ. قَالَ: هَذَا السُّمُودُ. فَقَالَ لِيَ الشَّيْخُ: حَدَّثَنِي عَبْدُ

542. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ali b. Suvejd b. Mendžuf es-Sedusi, kog je obavijestio Avn b. Kehmes,[829] da je njegov otac Kehmes kazao: **"Jednom prilikom smo na Mini ustali da klanjamo namaz. Pošto imam još nije bio došao, neki sjedoše. (Kada to vidje) neki šejh iz Kufe me upita: 'Zbog čega si sjeo?' Rekoh: 'Zbog Ibn Burejdea, koji je negodujući rekao: 'Kakvo je ovo stajanje?'**[830] **Šejh mi reče:**

---

mujezin izgovori: ***Hajje ales-salah***, džemat će se redati u safove, a kada mujezin kaže: ***La ilahe illallah***, imam će izgovoriti početni tekbir. Po Ebu Hanifinom mišljenju, džemat će ustati kada mujezin, prilikom učenja ikameta, izgovori: ***Hajje alel-felah***, a kada kaže: ***Kad kametis-salatu***, imam će izgovoriti početni tekbir. Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

[827] Humejd b. Zijad Ebu Sahr b. Ebu Muharik el-Harrat.

[828] Ebu Hanife smatra da je imam, nakon što mujezin prilikom učenja ikameta kaže: ***Kad kametis-salatu***, dužan izgovoriti početni tekbir, dozvoljeno mu je napraviti pauzu između ikameta i početnog tekbira samo ako ima opravdan razlog za to, na šta ukazuje ovaj hadis, i hadis koji će poslije doći. Ovaj hadis je zabilježio i El-Buhari u *Sahihu*.

[829] Avn b. Kehmes b. Hasan et-Temimi Ebu Hasan el-Basri je prenosilac koji, po mišljenju hadiskih učenjaka, zadovoljava (makbul). Pripadao je devetoj generaciji.

[830] Ibn Burejde je smatrao da je mekruh čekati imama stojeći u safovima. Ukoliko je proučen ikamet za namaz, a imam još nije došao, ljudi ne treba da ustaju dok ga

الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْسَجَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: كُنَّا نَقُومُ فِي الصُّفُوفِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَوِيلًا قَبْلَ أَنْ يُكَبِّرَ، قَالَ وَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الَّذِينَ يَلُونَ الصُّفُوفَ الْأُوَلَ. وَمَا مِنْ خُطْوَةٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ خُطْوَةٍ يَمْشِيهَا يَصِلُ بِهَا صَفًّا

'Ispričao mi je Abdurrahman b. Avsedže, da je El-Bera b. Azib kazao: 'Mi smo ponekad, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., znali dugo čekati u safovima dok on izgovori početni tekbir.'[831] El-Bera kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao i ovo: 'Uzvišeni Allah i Njegovi meleki blagosiljaju one koji klanjaju u prvim safovima. Allahu nema dražih koraka od onih koje osoba kroči da bi stigla u (prvi) saf.'"

٥٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَجِيٌّ فِي جَانِبِ الْمَسْجِدِ. فَمَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ حَتَّى نَامَ الْقَوْمُ

543. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris,[832] prenijevši od Abdulaziza b. Suhejba, da je Enes kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom, nakon proučenog ikameta za namaz, u kutu džamije toliko dugo razgovarao (s nekim čovjekom)[833] da su neki ljudi već bili pospali."[834]**

---

ne ugledaju. A ako su ustali, ukoliko se imam nije pojavio, neka sjednu i sjedeći čekaju imama.

[831] Po Abadijevom mišljenju, iz ovih riječi se ne zaključuje da su oni čekali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je bio odsutan. One više ukazuju na to da su oni čekali u safovima kada je on bio tu, ali zbog opravdanog razloga nije stupao u namaz, da li je s nekim razgovarao, kao što smo vidjeli iz prethodnih hadisa ili je bio u pitanju neki drugi opravdan razlog, nije rečeno.

[832] Abdulvaris b. Seid b. Zekvan el-Anberi Ebu Ubejde et-Tennuzi el-Basri je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Neki su sumnjali da je kaderija. Pripadao je osmoj generaciji.

[833] Ibn Hadžer el-Askalani kaže: "Nisam uspio saznati njegovo ime, ali su neki komentatori ovog hadisa naglasili da se radilo o visokopozicioniranom čovjeku iz nekog plemena. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je s njim razgovarao kako bi ga pridobio da prihvati islam.

[834] Bio je to jacijski namaz, kako stoji u hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, sa senedom od Enesa b. Malika.

٥٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَقَ الْجَوْهَرِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُقَامُ الصَّلَاةُ فِي الْمَسْجِدِ إِذَا رَآهُمْ قَلِيلًا جَلَسَ لَمْ يُصَلِّ. وَإِذَا رَآهُمْ جَمَاعَةً صَلى.

544. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Ishak el-Dževheri, njega je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Musaa b. Ukbea, da je Salim Ebun-Nadr kazao: **"Kada bi u džamiji bio proučen ikamet za namaz, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., primijetio da ih je malo, sjeo bi i ne bi odmah klanjao. A ako bi ih bilo puno, klanjao bi odmah."**[835]

٥٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَقَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ مِثْلَ ذَلِكَ

545. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Ishak, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Musaa b. Ukbea, on od Nafia b. Džubejra, on od Ebu Mes'uda ez-Zurekija, a on od Alije b. Ebu Taliba – slično prethodnom hadisu.

٤٦. بَاب فِي التَّشْدِيدِ فِي تَرْكِ الْجَمَاعَةِ

46. Strogo upozorenje u pogledu izostajanja iz džemata

٥٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا السَّائِبُ بْنُ حُبَيْشٍ عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الْيَعْمُرِيِّ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ وَلَا بَدْوٍ لَا تُقَامُ فِيهِمُ الصَّلَاةُ إِلَّا قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ. فَعَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذِّئْبُ الْقَاصِيَةَ.

546. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zaide,[836] prenijevši od Es-Saiba b. Hubejša, on od Ma'dana b. Ebu Talhe el-Ja'murija, a on od Ebud-Derdaa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukoliko u jednom selu ili pustinji budu trojica, pa ne budu klanjali namaz u džematu, njima će ovladati šejtan. Zato, pazi**

[835] Ovo predanja je, ističe Abadi, mursel, pošto Salim Ebun-Nadr izravno prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on je tabiin i nije zatekao Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Postoji i drugo predanje čiji je sened spojen, a koje je od ashaba prenio Alija b. Ebu Talib i u čijem je senedu Ebu Mes'ud ez-Zureki. Njegovo stanje nije poznato (medžhulul-hal). Samo je u ova dva predanja spomenuto da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., čekao džematlije da se skupe ako bi ih u džamiji bilo malo; ni jednom drugom to nije spomenuto, a oba su slaba zbog spomenutih razloga.

[836] Zaide b. Kudame es-Sekafi Ebus-Salt el-Kufi je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Autor je jednog od poznatih sunena. Pripadao je šestoj generaciji.

na džemat, jer vuk najčešće pojede ovcu koja se izdvojila iz stada."[837]

Zaide kaže da je Es-Saib rekao: "Džemat podrazumijeva zajedničko klanjanje namaza."

قَالَ زَائِدَةُ قَالَ السَّائِبُ: يَعْنِي بِالْجَمَاعَةِ الصَّلَاةَ فِي الْجَمَاعَةِ

٥٤٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ (حَدَّثَنَا) الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ ثُمَّ أَنْطَلِقَ مَعِي بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حُزَمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ

547. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Razmišljam da naredim da se prouči ikamet za namaz i da naredim da neko klanja (kao imam) ljudima, a da ja sa nekolicinom ljudi uzmem snopove drva i odem do onih koji nisu došli u džemat da im popalim kuće."**[838]

٥٤٨. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو الْمَلِيحِ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ الْأَصَمِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ فِتْيَتِي فَيَجْمَعُوا حُزَمًا مِنْ حَطَبٍ ثُمَّ أَتِيَ قَوْمًا يُصَلُّونَ

548. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli,[839] kog je obavijestio Ebul-Melih,[840] prenijevši od Jezida b. Jezida, on od Jezida b. el-Esamma, a ovaj od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Razmišljam da naredim grupi mladića da sakupe nekoliko snopova drva, potom da odem do kuća**

---

[837] Ovaj hadis su zabilježili i Ahmed b. Hanbel u ***Musnedu***, En-Nesai u ***Sunenu*** i Hakim u ***Mustedreku***. Hakim smatra da je ovaj hadis sahih.

[838] Na početku Muslimovog hadisa stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., primijetio da su neki ljudi odsutni iz džemata i da na više namaza nisu dolazili, pa je tim povodom Allahov Poslanik, s.a.v.s., izgovorio ove riječi. Bedrudin El-Ajni smatra da su odsustvovali s jacijskog namaza. Neki smatraju da su odsustvovali sa sabahskog namaza. Neki da su odsustvovali sa džuma-namaza, dok neki smatraju da su, općenito, odsustvovali sa namaza. Abadi smatra da se ovdje radilo o licemjerima, jer samo oni u to vrijeme nisu redovno dolazili u džemat, a ashabi su redovno dolazili.

[839] Abdullah b. Muhammed en-Nufejli.

[840] Ebul-Melih Sabih, neki kažu Humejd el-Farisi el-Medeni, je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji.

onih koji bez opravdanog razloga namaz klanjaju u kućama te da im ih popalim."

"Upitao sam" – veli Jezid b. Jezid – "Jezida el-E'samma: 'Ebu Avfe, je li time (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) mislio na džumu ili na ostale namaze?' On reče: 'Neka ogluhnem ako moje uši nisu čule Ebu Hurejrea kad ga je prenio od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On nije spomenuo ni džumu niti bilo koji drugi namaz.'"[841]

فِي بُيُوتِهِمْ لَيْسَتْ بِهِمْ عِلَّةٌ فَأُحَرِّقَهَا عَلَيْهِمْ.

قُلْتُ لِيَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ: يَا أَبَا عَوْفٍ الْجُمُعَةَ عَنَى أَوْ غَيْرَهَا؟ قَالَ: صُمَّتَا أُذُنَايَ إِنْ لَمْ أَكُنْ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَأْثُرُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا ذَكَرَ جُمُعَةً وَلَا غَيْرَهَا

549. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abbad el-Ezdi, kog je obavijestio Veki, prenijevši od El-Mes'udija,[842] on od Alija b. el-Akmera, on od Ebul-Ahvesa, da je Abdullah b. Mes'ud kazao: **"Pazite da ovih pet namaza (klanjate u džematu) kad god (ezanom) na njih budete pozvani. Njihovo klanjanje u džematu je tradicija onih koji su slijedili Ispravan put. Uzvišeni Allah je Svome Vjerovjesniku, s.a.v.s., stavio u dužnost da slijedi tradiciju onih koji su slijedili Ispravan put. U naše vrijeme njihovo klanjanje u džematu izbjegavali su samo licemjeri čije je licemjerstvo bilo vidljivo. U naše vrijeme je (bilo slučajeva) da čovjek bude vođen između dvojice ljudi dok ne stane u saf.[843] Danas svaki od vas ima džamiju u svojoj kući. Ukoliko budete klanjali u vašim kućama, a zapostavili džamije,**

٥٤٩. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبَّادٍ الْأَزْدِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْمَسْعُودِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: حَافِظُوا عَلَى هَؤُلَاءِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ حَيْثُ يُنَادَى بِهِنَّ، فَإِنَّهُنَّ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى. وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ شَرَعَ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُنَنَ الْهُدَى. وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنْهَا إِلَّا مُنَافِقٌ بَيِّنُ النِّفَاقِ. وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيُهَادَى بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ حَتَّى يُقَامَ فِي الصَّفِّ. وَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَلَهُ مَسْجِدٌ فِي بَيْتِهِ. وَلَوْ صَلَّيْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ وَتَرَكْتُمْ مَسَاجِدَكُمْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

---

[841] Iz ovih riječi se zaključuje, smatra Abadi, da je ova prijetnja imala općenit karakter i da se odnosila na one koji su, bez opravdanog razloga, odsustvovali iz džemata sa bilo kog namaza.

[842] Abdurrahman b. Abdullah el-Mes'udi.

[843] Iz ovih riječi se zaključuje da su u to vrijeme u džemat išli svi, osim licemjera, čak i starci, iznemogli i bolesni, koji se nisu mogli samostalno kretati, nego su ih po dvojica morali voditi do džamije.

napustili ste praksu vašeg Vjerovjesnika, s.a.v.s., a ukoliko napustite praksu vašeg Vjerovjesnika, s.a.v.s., to će vas odvesti u nevjerstvo."

وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكَفَرْتُمْ

550. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Džerir,[844] prenijevši od Ebu Dženaba,[845] on od Magra'a el-Abdija,[846] on od Adija b. Sabita, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko čuje ezan, pa bez opravdanog razloga izostane iz džemata, neće mu biti primljen namaz koji je (sam) klanjao."**[847] **"Šta se smatra opravdanim razlogom (Allahov Poslaniče)?" – upitaše prisutni, a on reče: "To su strah i bolest."**[848]

٥٥٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ أَبِي جَنَابٍ عَنْ مَغْرَاءَ الْعَبْدِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَمِعَ الْمُنَادِيَ فَلَمْ يَمْنَعْهُ مِنِ اتِّبَاعِهِ عُذْرٌ قَالُوا: وَمَا الْعُذْرُ؟ قَالَ: خَوْفٌ أَوْ مَرَضٌ, لَمْ تُقْبَلْ مِنْهُ الصَّلَاةُ الَّتِي صَلَّى. قَالَ أبو داود: رَوَى عَنْ مَغْرَاءَ أَبُو إِسْحَقَ

Ebu Davud je rekao: "Ebu Ishak prenosi od Magra'a."

551. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Asima b. Behdelea, on od Ebu Rezina, da je Ibn Ummu Mektum pitao

٥٥١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ عَنْ أَبِي رَزِينٍ عَنِ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ: أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا

---

[844] Džerir b. Abdulhamid b. Kurt ed-Dubei el-Kufi je pouzdan prenosilac hadisa. Vele da je pred kraj života, prilikom prenošenja hadisa, pravio previde. Nastanio se u Reju, gdje je bio kadija. Umro je 188. godine po Hidžri.

[845] Ebu Dženab Jahja b. Ebu Hajje el-Kelbi. Smatrali su ga slabim prenosiocem hadisa zbog toga što je bio sklon tedlisu (obmanama). Pripadao je šestoj generaciji.

[846] Magra el-Abdi Ebul-Muharik el-Kufi je prenosilac hadisa koji, po mišljenju hadiskih učenjaka, zadovoljava (makbul). Pripadao je četvrtoj generaciji.

[847] Abadi kaže: **"Neće mu u potpunosti biti primljen namaz koji je sam klanjao."**

[848] Abdulaziz b. Kavij el-Munziri smatra da je ovaj hadis slab, jer je u njegovom senedu Ebu Dženab Jahja b. Ebu Hajje el-Kelbi, koji je slab prenosilac hadisa. Zabilježio ga je i Ibn Madže u ***Sunenu***, ali sa senedom koji je, također, sporan.

Vjerovjesnika, s.a.v.s: **"Allahov Poslaniče, ja sam slijep, kuća mi je daleko, a imam vodiča koji mi ne pomaže, pa imam li opravdanje da klanjam u kući?' 'A čuješ li ezan?' – upita ga on. 'Čujem.' – odgovori, a Vjerovjesnik reče: 'Ja ti u tome ne nalazim olakšicu.'"**

رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرُ الْبَصَرِ شَاسِعُ الدَّارِ وَلِي قَائِدٌ لَا يُلَائِمُنِي، فَهَلْ لِي رُخْصَةٌ أَنْ أُصَلِّيَ فِي بَيْتِي؟ قَالَ: هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ؟ قَالَ: نَعَم. قَالَ: لَا أَجِدُ لَكَ رُخْصَةً

552. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Zejd b. Ebuz-Zerrka, njega je obavijestio njegov otac, prenijevši od Sufjana, on od Abdurrahmana b. Abisa, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je Ibn Ummu Maktum kazao: **"Allahov Poslaniče, u Medini ima mnogo gmizavaca i životinja?" – a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Čuješ li: *Hajje ales-salah* i *Hajje alel-felah*?[849] Riječ: *hajje* znači: *hajde*.'"**

٥٥٢. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَبِي الزَّرْقَاءِ حَدَّثَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْمَدِينَةَ كَثِيرَةُ الْهَوَامِّ وَالسِّبَاعِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَسْمَعُ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ فَحَيَّ هَلًا.

Ebu Davud je rekao: "Tako ga je prenio El-Kasim el-Džermi od Sufjana, a u njegovom hadisu stoji: 'Hajje znači: hajde.'"

قَالَ أبو داود: وَكَذَا رَوَاهُ الْقَاسِمُ الْجَرْمِيُّ عَنْ سُفْيَانَ. لَيْسَ فِي حَدِيثِهِ حَيَّ هَلًا

47. O vrijednosti namaza u džematu

٤٧. بَاب فِي فَضْلِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ

553. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ebu

٥٥٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

[849] Ovaj hadis kao da je nastavak prethodnog. Nakon što je Ibn Ummu Mektum upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da li za njega ima povlastice za klanjanje u kući, tj. neodlazak u džemat, s obzirom da je slijep, da mu je kuća daleko i da nema vodiča, i nakon njegovog odgovora na Poslanikovo pitanje: 'Da li čuješ ezan?', kada je rekao da čuje i Poslanikovih, s.a.v.s., riječi da za njega ne nalazi povlasticu, Ibn Ummu Mektum je iznio još dva razloga zbog kojih bi, po njegovom mišljenju, imao opravdanje da klanja kod kuće: mnoštvo otrovnih gmizavaca na koje, zbog sljepila, može nagaziti i mnoge životinje – vuci i psi – koji ga mogu napasti. Na Poslanikovo pitanje: "Da li čuješ riječi: *Hajje ales-salah/Hajde na namaz* i *Hajje alel-felah/Hajde na spas?*" i njegovog odgovora da čuje, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ni tada za njega nije našao povlastice da klanja u kući, nego mu je kazao da je dužan ići u džemat.

أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا الصُّبْحَ فَقَالَ: أَشَاهِدٌ فُلَانٌ؟ قَالُوا: لَا. قَالَ: أَشَاهِدٌ فُلَانٌ؟ قَالُوا: لَا. قَالَ: إِنَّ هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ أَثْقَلُ الصَّلَوَاتِ عَلَى الْمُنَافِقِينَ. وَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَيْتُمُوهُمَا وَلَوْ عَلَى الرُّكَبِ. وَإِنَّ الصَّفَّ الْأَوَّلَ عَلَى مِثْلِ صَفِّ الْمَلَائِكَةِ وَلَوْ عَلِمْتُمْ مَا فَضِيلَتُهُ لَابْتَدَرْتُمُوهُ. وَإِنَّ صَلَاةَ الرَّجُلِ مَعَ الرَّجُلِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ وَحْدَهُ. وَصَلَاتُهُ مَعَ الرَّجُلَيْنِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ مَعَ الرَّجُلِ. وَمَا كَثُرَ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى

Ishaka, on od Abdullaha b. Ebu Basira, da je Ubej b. Ka'b kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je klanjao sabah-namaz. Kada je završio, upitao je: 'Je li taj prisutan?' 'Nije.' – odgovoriše. 'A je li taj prisutan?' – ponovo upita. 'Nije.' – odgovoriše, a on reče: 'Ova dva namaza[850] su najteža licemjerima. Kada bi znali kakva je nagrada za njih, dolazili biste (da ih klanjate u džematu), pa makar na rukama i nogama puzeći. Prvi saf je poput safa meleka.[851] Kada biste znali kakva je njegova vrijednost, natjecali biste se za njega. Namaz (u džematu) s jednim čovjekom vredniji je od samostalnog namaza, a namaz s dvojicom vredniji je od namaza s jednim; što je više ljudi (u džematu), namaz je draži Uzvišenom Allahu.'"**

٥٥٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي سَهْلٍ يَعْنِي عُثْمَانَ بْنَ حَكِيمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ كَقِيَامِ نِصْفِ لَيْلَةٍ وَمَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ وَالْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ كَقِيَامِ لَيْلَةٍ

554. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ishak b. Jusuf, prenijevši od Sufjana, on od Ebu Sehla Osmana b. Hakima. Ispričao nam je, također, i Abdurrahman b. Ebu Amr, prenijevši od Osmana b. Affana, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko klanja jaciju u džematu, ima nagradu kao da je pola noći proveo u dobrovoljnom namazu. A ko klanja i jaciju i sabah u džematu, ima nagradu kao da je cijelu noć proveo u dobrovoljnom namazu."**[852]

---

[850] Sabah i jacija.

[851] Prvi saf je, što se tiče blizine Allahu i udaljenosti od šejtana, poput safa meleka.

[852] Ovaj Ebu Davudov hadis pojašnjava hadis koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, a koji glasi: **"Ko klanja jaciju u džematu, ima nagradu kao da je pola noći**

48. O vrijednosti pješačenja na namaz

555. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Abdurrahmana b. Mihrana, on od Abdurrahmana b. Sa'da, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Što je neko udaljeniji (fizički) od džamije, ima veću nagradu."**

556. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Sulejmana et-Tejmija, on od Ebu Osmana,[853] da je Ubej b. Kab kazao: **"Bijaše jedan čovjek u Medini koji je – koliko mi je poznato – od onih koji su namaz klanjali prema kibli, bio najudaljeniji (po mjestu stanovanja) od džamije, a koji je svaki namaz klanjao u džamiji. Jednom prilikom mu rekoh: 'Da si kupio magarca kog ćeš jahati po žegi i po mraku.' On reče: 'Ne bih volio da mi je kuća pored džamije.' Taj razgovor je dopro do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa ga je on o tome upitao, a ovaj je odgovorio: 'Allahov Poslaniče, želim da mi se odlazak (u džamiju) i povratak (porodici), upišu (kao dobra djela).' On reče: 'Allah će ti sve to dati. Allah će ti za sve to što si radio radi Njegovog zadovoljstva dati nagradu.'"**

٤٨. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْمَشْيِ إِلَى الصَّلَاةِ

٥٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْأَبْعَدُ فَالْأَبْعَدُ مِنَ الْمَسْجِدِ أَعْظَمُ أَجْرًا

٥٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ أَنَّ أَبَا عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: كَانَ رَجُلٌ لَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ مِمَّنْ يُصَلِّي الْقِبْلَةَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَبْعَدَ مَنْزِلًا مِنَ الْمَسْجِدِ مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ. وَكَانَ لَا تُخْطِئُهُ صَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ. فَقُلْتُ: لَوِ اشْتَرَيْتَ حِمَارًا تَرْكَبُهُ فِي الرَّمْضَاءِ وَالظُّلْمَةِ، فَقَالَ: مَا أُحِبُّ أَنَّ مَنْزِلِي إِلَى جَنْبِ الْمَسْجِدِ. فَنُمِيَ الْحَدِيثُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: أَرَدْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ يُكْتَبَ لِي إِقْبَالِي إِلَى الْمَسْجِدِ وَرُجُوعِي إِلَى أَهْلِي إِذَا رَجَعْتُ.

---

proveo u namazu. A ko klanja sabah u džematu, ima nagradu kao da je cijelu noć proveo u namazu."

[853] Ebu Osman, učitelj Sulejmana et-Tejmija, kome je bilo ime Sa'd, ravija je koji, po mišljenju hadiskih učenjaka, zadovoljava (makbul). Pripadao je četvrtoj generaciji.

فَقَالَ: أَعْطَاكَ اللَّهُ ذَلِكَ كُلَّهُ، أَنْطَاكَ اللَّهُ مَا احْتَسَبْتَ كُلَّهُ أَجْمَعَ

٥٥٧. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ أَخْبَرَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُتَطَهِّرًا إِلَى صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ فَأَجْرُهُ كَأَجْرِ الْحَاجِّ الْمُحْرِمِ. وَمَنْ خَرَجَ إِلَى تَسْبِيحِ الضُّحَى لَا يَنْصِبُهُ إِلَّا إِيَّاهُ فَأَجْرُهُ كَأَجْرِ الْمُعْتَمِرِ. وَصَلَاةٌ عَلَى أَثَرِ صَلَاةٍ لَا لَغْوَ بَيْنَهُمَا كِتَابٌ فِي عِلِّيِّينَ

٥٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَصَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً. وَذَلِكَ بِأَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا

557. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe, njega je obavijestio Hejsem b. Humejd, prenijevši od Jahjaa b. Harisa, on od Kasima Ebu Abdurrahmana, a on od Ebu Umamea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ko, uzevši abdest, iziđe iz kuće i (u džamiji) klanja propisani namaz ima nagradu kao hadžija dok je u ihramu. A ko iziđe i (u džamiji) klanja duha-namaz, a nije ni zbog čega drugog izišao osim zbog namaza, ima nagradu kao onaj koji je obavio umru. Namaz obavljen poslije namaza, ako između njih nije bilo ružnog govora, upisan je u Ilijjinu."**[854]

558. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Namaz koji se obavi u džematu vredniji je od namaza koji se klanja samostano, u kući ili u čaršiji, za dvadeset i pet stepeni.**[855] **To je kada neko, nakon što lijepo uzme**

---

[854] Ovo se odnosi na nafilu. Dakle, dobrovoljni namaz/nafila koji se klanja poslije obaveznog namaza bit će upisan u Illijjinu, ukoliko između obaveznog namaza i nafile nije bilo ružnog govora. Uzvišeni Allah, u suri El-Mutaffifin, 18, 19, 20. i 21. ajetu, kaže: *Uistinu! Knjiga čestitih je u Illijjunu, a znaš li ti šta je Illijjun? Knjiga ispisana! Nad njom bdiju oni Allahu bliski.*

[855] Abdurrahman el-Mubarekfuri smatra da jedan stepen iznosi koliko jedan namaz. Po njemu, namaz u džematu vrijedi koliko dvadeset i pet, odnosno dvadeset i sedam namaza koji se klanjaju pojedinačno.

Kao što vidimo, u nekim predanjima spominje dvadeset i pet, a u nekim dvadeset i sedam stepeni. Nevevi smatra da je različitost tih predanja moguće shvatiti na tri načina:

– da predanja u kojima je spomenut manji broj ne isključuju mogućnost veće nagrade;

تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ وَأَتَى الْمَسْجِدَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ وَلَا يَنْهَزُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ ثُمَّ لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلَّا رُفِعَ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ. فَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتِ الصَّلَاةُ هِيَ تَحْبِسُهُ. وَالْمَلَائِكَةُ يُصَلُّونَ عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ، يَقُولُونَ: اللهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللهُمَّ ارْحَمْهُ اللهُمَّ تُبْ عَلَيْهِ مَا لَمْ يُؤْذِ فِيهِ أَوْ يُحْدِثْ فِيهِ

abdest, ode u džamiju isključivo radi namaza; neće napraviti ni jedan jedini korak a da mu Allah njime neće podići stepen i izbrisati jedan grijeh, i to sve dok ne uđe u džamiju. A kada uđe u džamiju, on je u namazu sve dotle dok se zbog namaza zadrži (u džamiji). Meleki nekog od vas blagosiljaju sve dok sjedi na mjestu na kome je klanjao, govoreći: 'Allahu, oprosti mu! Allahu, smiluj mu se! Allahu, primi njegovo pokajanje!', sve dotle dok nekog (drugog), boraveći na tom mjestu, ne uznemiri ili ne izgubi abdest."

٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِلَالِ بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّلَاةُ فِي جَمَاعَةٍ تَعْدِلُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ صَلَاةً. فَإِذَا صَلَّاهَا فِي فَلَاةٍ فَأَتَمَّ رُكُوعَهَا وَسُجُودَهَا بَلَغَتْ خَمْسِينَ صَلَاةً.

559. ISPRIČAO NAM Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od Hilla b. Mejmuna, on od Ataa b. Jezida, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Namaz obavljen u džematu vrijedi koliko dvadeset i pet namaza obavljenih samostalno. Ukoliko ga neko klanja u pustinji i upotpuni njegove rukue i sedžde, imat će nagradu kao da je klanjao pedeset namaza."**[856]

– da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prvo saopćio da je namaz u džematu vredniji za dvadeset i pet stepeni od namaza koji se pojedinačno obavi. Potom ga je Uzvišeni Allah, dž.š., obavijestio da je ta nagrada uvećana;

– da su nagrade različite za različite vrste klanjača: neko će za namaz koji obavi u džematu imati za dvadeset i pet puta veću nagradu, a neko za dvadeset i sedam puta, ovisno kako je pristupio namazu i koliko ga je ponizno i skrušeno obavio.

[856] Ovo se odnosi na namaz koji se klanja u džematu u pustinji. Zbog teških uslova života u njoj, svaki namaz koji neko klanja sam u pustinji vrijedi kao dvadeset i pet namaza koje klanja kod kuće. Ako, pak, namaz klanja u pustinji s nekim, u džematu, taj mu namaz vrijedi koliko pedeset namaza kod kuće. Tako smatra Abadi. Eš-Ševkani smatra da namaz obavljen u pustinji, svejedno da li

Ebu Davud veli da je Abdulvahid b. Zijad rekao: **"Nagrada za namaz koji se obavi u pustinji je dvostruka u odnosu na namaz obavljen u džematu."** Potom je citirao hadis u cjelosti.

قَالَ أبو داود: قَالَ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ: صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْفَلَاةِ تُضَاعَفُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي الْجَمَاعَةِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ

49. O pješačenju na namaz po mraku

٤٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمَشْيِ إِلَى الصَّلَاةِ فِي الظَّلَامِ

560. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Ebu Ubejde el-Haddad, prenijevši od Ismaila Ebu Sulejmana (b. Sulejman) el-Kehhala, on od Abdullaha b. Evsa, on od Burejdea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Obraduj potpunim svjetlom na Sudnjem danu one koji po mraku puno pješače do džamije."**[857]

٥٦٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ أَبُو سُلَيْمَانَ (بِنْ سُلَيْمَانَ) الْكَحَّالُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَوْسٍ عَنْ بُرَيْدَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

---

je obavljen pojedinačno ili u džematu, vrijedi kao pedeset namaza obavljenih u kući.

[857] U vezi sa spomenutim svjetlom Uzvišeni Allah, u suri Et-Tahrim, 8. ajet, kaže: *O vi koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao i da bi vas u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uveo, na Dan u kojem Allah neće osramotiti Vjerovjesnika i one koji su zajedno sa njim vjerovali. Svjetlo njihovo će ići ispred njih i njihove desne strane. "Gospodaru naš," – govorit će oni – "učini potpunim svjetlo naše i oprosti nam, jer Ti doista sve možeš."*

U suri El-Hadid, 12. i 13. ajet, Svevišnji Allah kaže: ... *na Dan kada budeš vidio kako se pred vjernicima i vjernicama, i s desne strane njihove, svjetlo njihovo bude kretalo: "Blago vama danas: džennetske bašče kroz koje teku rijeke u kojima ćete vječno boraviti – to je veliki uspjeh!" Na Dan kada će licemjeri i licemjerke vjernicima govoriti: "Pričekajte nas da se svjetlom vašim poslužimo!" "Vratite se natrag, pa drugo svjetlo potražite!" – reći će se. I između njih će se pregrada postaviti koja će vrata imati; unutar nje će biti milost, a izvan nje patnja.*

Ovaj hadis je zabilježio i Et-Tirmizi u *Džami'u*, i kazao da je hadisun-garibun.

50. O postupanju prilikom odlaska na namaz

٥٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الْهَدْيِ فِي الْمَشْيِ إِلَى الصَّلَاةِ

561. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari da im je ispričao Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Davuda b. Kajsa, on od Sa'da b. Ishaka, on od Ebu Sumamea el-Hannata[858] da ga je, jednom prilikom, sustigao Ka'b b. Udžre kada je htio da uđe u džamiju. Ebu Sumame kaže: "Sustigao me je kada sam prepleo svoje ruke, pa mi je to zabranio, rekavši: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: **'Kada neko od vas temeljito uzme abdest, potom krene prema džamiji, neka ne prepliće (prste) svojih ruku, jer je on već u namazu.'"**[859]

٥٦١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ أَنَّ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ عَمْرٍو حَدَّثَهُمْ عَنْ دَاوُدَ بْنِ قَيْسٍ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ إِسْحَقَ حَدَّثَنِي أَبُو ثُمَامَةَ الْحَنَّاطُ أَنَّ كَعْبَ بْنَ عُجْرَةَ أَدْرَكَهُ وَهُوَ يُرِيدُ الْمَسْجِدَ. أَدْرَكَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ، قَالَ: فَوَجَدَنِي وَأَنَا مُشَبِّكٌ بِيَدَيَّ فَنَهَانِي عَنْ ذَلِكَ وَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ خَرَجَ عَامِدًا إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَا يُشَبِّكَنَّ يَدَيْهِ فَإِنَّهُ فِي صَلَاةٍ

---

[858] Ebu Sumame el-Hannat Hidžazi je ravija čije je stanje nepoznato (medžhulul-hal). Pripadao je trećoj generaciji.

[859] Mnoge radnje koje su izvan namaza dozvoljene, zabranjene su dok je osoba u namazu. Jedna od njih jeste i preplitanje prstiju. Iz ovoga hadisa saznajemo da se smatra da je osoba u namazu od momenta kada je uzela abdest i krenula prema džamiji.

Ibn Hibban bilježi u *Sahihu*, sa senedom od Ka'ba b. Udžrea da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom rekao: **"Ka'be, kada, nakon što si lijepo uzeo abdest, kreneš u džamiju, ne preplići prste jer si već u namazu."** El-Hattabi veli da preplitanje prstiju znači da neko zavuče prste jedne ruke između prstiju druge ruke.

Hakim bilježi u *Mustedreku*, sa senedom od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko, nakon što je uzeo abdest u svojoj kući, krene u džamiju, smatra se da je u namazu sve dok se ne vrati kući. Zato neka ne čini ovo."** – potom je isprepleo prste svojih ruku. Hakim kaže da je ovaj hadis sahih prema kriterijima El-Buharija i Muslima.

U mnogim hadisima se spominje da je neko u namazu i poslije namaza, sve dotle dok se nalazi u džamiji i očekuje namaz. Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, bilježi od Ebu Seida sljedeći hadis: **"Kada se neko od vas nađe u džamiji, neka**

562. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Muaz b. Abbad el-Anberi, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Jalaa b. Ataa, on od Ma'beda b. Hurmuza, da je Seid b. el-Musejjeb kazao: "Jednom ensariji se prikučila smrt, pa je rekao: 'Ispričat ću vam jedan hadis, isključivo radi Allahovog zadovoljstva. Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: **'Kada neko od vas temeljito uzme abdest, potom krene na namaz, neće ni jedanput podići svoje desno stopalo, a da mu Uzvišeni Allah neće upisati dobro djelo, niti će ijedanput spustiti svoje lijevo stopalo, a da mu Uzvišeni Allah neće izbrisati grijeh. Zavisno od toga da li je neko od vas blizu džamije ili je daleko od nje, ako dođe u džamiju i klanja u džematu, bit će mu oprošteno.[860] Bit će mu oprošteno i ako dođe u džamiju, a ljudi već dio namaza klanjali, a dio im preostao, pa (s njima) klanja ono što je prispio (na namaz), a upotpuni ono što mu je promaklo. Isto tako, bit će mu oprošteno ako dođe u džamiju, a ljudi već klanjali, pa namaz u cjelosti bude sam klanjao.'"**

٥٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ عَبَّادٍ الْعَنْبَرِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ: حَضَرَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ الْمَوْتُ فَقَالَ: إِنِّي مُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا مَا أُحَدِّثُكُمُوهُ إِلَّا احْتِسَابًا. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ، لَمْ يَرْفَعْ قَدَمَهُ الْيُمْنَى إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً. وَلَمْ يَضَعْ قَدَمَهُ الْيُسْرَى إِلَّا حَطَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُ سَيِّئَةً. فَلْيُقَرِّبْ أَحَدُكُمْ أَوْ لِيُبَعِّدْ فَإِنْ أَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى فِي جَمَاعَةٍ غُفِرَ لَهُ. فَإِنْ أَتَى الْمَسْجِدَ وَقَدْ صَلَّوْا بَعْضًا وَبَقِيَ بَعْضٌ صَلَّى مَا أَدْرَكَ وَأَتَمَّ مَا بَقِيَ، كَانَ كَذَلِكَ. فَإِنْ أَتَى الْمَسْجِدَ وَقَدْ صَلَّوْا فَأَتَمَّ الصَّلَاةَ كَانَ كَذَلِكَ

51. O osobi koja dođe u džamiju, a već se klanjalo

٥١. بَاب فِيمَنْ خَرَجَ يُرِيدُ الصَّلَاةَ فَسُبِقَ بِهَا

563. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Abdulaziz b.

٥٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدٍ

---

ne prepliće prste, jer je preplitanje prstiju šejtansko djelo." Smatra se da je neko u namazu sve dotle dok se nalazi u džamiji i dok ne izađe iz nje.

[860] Bit će mu oprošteni mali grijesi.

Muhammed, prenijevši od Muhammeda b. Talhe, on od Muhsina b. Alija, on od Avfa b. Harisa, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko temeljito uzme abdest, zatim ode u džamiju i zatekne ljude da su klanjali (pa klanja sam), Uzvišeni Allah će mu dati istu nagradu kao i onima koji su klanjali u džematu, a da njihovu nagradu neće ni najmanje umanjiti."**[861]

يَعْنِي ابْنَ طَحْلَاءَ عَنْ مُحْصِنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَوْفِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ رَاحَ فَوَجَدَ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا أَعْطَاهُ اللَّهُ جَلَّ وَعَزَّ مِثْلَ أَجْرِ مَنْ صَلَّاهَا وَحَضَرَهَا لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أَجْرِهِمْ شَيْئًا

52. O odlasku žena u džamiju

٥٢. بَاب مَا جَاءَ فِي خُرُوجِ النِّسَاءِ إِلَى الْمَسْجِدِ

564. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Muhammed b. Amr, prenijevši od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Ne zabranjujte Allahovim robinjama (ženama) da idu u Allahove džamije, s tim da ne izlaze namirisane."**[862]

٥٦٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ وَلَكِنْ لِيَخْرُجْنَ وَهُنَّ تَفِلَاتٌ

565. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njega je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne zabranjujte Allahovim robinjama (svojim ženama) da idu u Allahove džamije."**[863]

٥٦٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ

---

[861] Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*.

[862] Ovaj hadis je jasan dokaz da je ženama dopušteno da idu u džamiju, ali im nije dopušteno da se tom prilikom namirišu, kako ne bi skrenule pažnju muškaraca na sebe. El-Hattabi kaže da je većina učenjaka, na temelju ovog i njemu sličnih hadisa, utvrdila da mužu nije dopušteno sprječavati ženu da ide na hadž, jer ako joj je dopušteno da ide u obične džamije, onda joj je, pogotovo, dozvoljeno da ide u Mesdžidul-haram.

[863] Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

٥٦٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ حَدَّثَنِي حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمُ الْمَسَاجِدَ وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ

566. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od El-Avvama b. Havšeba, on od Habiba b. Ebu Sabita, prenijevši od Ibn Omera, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne zabranjujte vašim ženama da idu u džamije, ali su njihove kuće bolje za njih."**[864]

٥٦٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ائْذَنُوا لِلنِّسَاءِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِاللَّيْلِ. فَقَالَ ابْنٌ لَهُ وَاللَّهِ لَا نَأْذَنُ لَهُنَّ فَيَتَّخِذْنَهُ دَغَلًا وَاللَّهِ لَا نَأْذَنُ لَهُنَّ. قَالَ: فَسَبَّهُ وَغَضِبَ وَقَالَ: أَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ائْذَنُوا لَهُنَّ، وَتَقُولُ: لَا نَأْذَنُ لَهُنَّ

567. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir i Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Abdullaha b. Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Dozvolite ženama da noću idu u džamiju. Kada toču Ibn Omerov sin,**[865] **reče: 'Tako mi Allaha, nećemo im dopustiti da u njoj čine nered! Tako mi Allaha, nećemo im dopustiti.' Ibn Omer se naljuti i izgrdi ga,**[866] **rekavši: 'Kažem da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao da im dopustite, a ti veliš: 'Nećemo im dopustiti!'"**

٥٣. بَاب التَّشْدِيدِ فِي ذَلِكَ

53. O upozorenju u vezi s tim

٥٦٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ

568. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida,

---

[864] Ne zabranjujte ženama da idu u džamiju, ali je za njih bolje da namaz klanjaju u svojim kućama.

[865] Bilal b. Abdullah b. Omer. Neki kažu da se zvao Vakid b. Abdullah b. Omer. Takva reakcija Bilala b. Abdullaha b. Omera bila je zbog toga što je on, još u to vrijeme, primijetio da neke žene prave nered u džamiji i da se ne pridržavaju preporuka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u vezi s njihovim odlaskom u džamiju.

[866] Abdullah b. Omer se rasrdio na svoga sina Bilala i izgrdio ga zbog toga što je, govoreći to, protivrječio govoru Allahovog Poslanika, s.a.v.s. U predanju koje je zabilježio Ahmed b. Hanbel, sa senedom od Ibn Ebu Nedžiha, stoji: "Zbog toga Abdullah sa svojim sinom nije govorio do smrti."

on od Amre b. Abdurrahman, da je Aiša kazala: **"Da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., doživio (da vidi) novotarije koje su uvele žene,[867] zabranio bi im odlazak u džamiju, kao što je bilo zabranjeno ženama naroda Benu Israil."**

Jahja veli: "Pitao sam Amru: 'A zar je ženama Benu Israila bio zabranjen odlazak u džamiju?' 'Jeste.' – odgovorila je ona."

الرَّحْمَنِ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: لَوْ أَدْرَكَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَحْدَثَ النِّسَاءُ لَمَنَعَهُنَّ الْمَسْجِدَ كَمَا مُنِعَهُ نِسَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ. قَالَ يَحْيَى: فَقُلْتُ لِعَمْرَةَ: أَمُنِعَهُ نِسَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ

569. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna da im je Amr b. Asim prenio od Hemmama, on od Katadea, on od Muverrika,[868] on od Ebul-Ahvesa, on od Abdullaha, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Namaz koji žena klanja u svojoj sobi vredniji je od namaza koji klanja u svome predsoblju. A namaz koji klanja u svom pregratku (unutar sobe) vredniji je od namaza koji klanja u svojoj sobi."**

٥٦٩. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَاصِمٍ حَدَّثَهُمْ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مُوَرِّقٍ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: صَلَاةُ الْمَرْأَةِ فِي بَيْتِهَا أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهَا فِي حُجْرَتِهَا وَصَلَاتُهَا فِي مَخْدَعِهَا أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهَا فِي بَيْتِهَا

570. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada bismo ova vrata ostavili posebno za žene!"**

Nafi kaže: "Ibn Omer na njih više do smrti nije ušao."[869]

٥٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ تَرَكْنَا هَذَا الْبَابَ لِلنِّسَاءِ. قَالَ نَافِعٌ: فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ ابْنُ عُمَرَ حَتَّى مَاتَ.

---

[867] U Muslimovom predanju stoji: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio novotarije (u pogledu oblačenja) koje su uvele žene, zabranio bi im odlazak u džamiju."**

[868] Muverrik b. Abdullah el-Idžli Ebul-Mu'temir el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

[869] Abdullah b. Omer se ubraja u ashabe koji su doslovno sprovodili sve ono što su čuli, nikada ne pitajući zbog čega je tako rečeno.

Ebu Davud kaže: "Ismail b. Ibrahim ga je prenio od Ejuba, a on od Nafia, koji je kazao da je Omer rekao – i ovo je pouzdanije."

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ وَهَذَا أَصَحُّ

54. O žurenju na namaz

٥٤. بَاب السَّعْيِ إِلَى الصَّلَاةِ

571. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese,[870] prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, ovaj od Seida b. el-Musejjeba i Ebu Seleme b. Abdurrahmana, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ukoliko bude proučen ikamet za namaz, ne trčite, nego idite mirno i dostojanstveno, pa što prispjete od namaza – klanjajte, a što vam promakne – upotpunite."**

Ebu Davud kaže: "Ovako su kazali Ez-Zubejdi, Ibn Ebu Z'ib, Ibrahim b. Sa'd, Ma'mer, Šuajb b. Ebu Hamza, prenijevši od Ez-Zuhrija: **'Ono što vam je promaklo upotpunite.'"** Ibn Ujejne je sam prenio od Ez-Zuhrija, koji je rekao: **"...nadoknadite!"** Muhammed b. Amr je isto rekao, prenijevši od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea. Džafer b. Rebia je prenio od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea: **"...to upotpunite!"** Ibn Mesud je prenio od Vjerovjesnika, s.a.v.s., a i Ebu Katade i Enes od Vjerovjesnika, s.a.v.s., i svi su kazali: **"... upotpunite!"**

٥٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوهَا تَسْعَوْنَ وَأْتُوهَا تَمْشُونَ وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ. فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا.**

قَالَ أبو داود: كَذَا قَالَ الزُّبَيْدِيُّ وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ وَمَعْمَرٌ وَشُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ: وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا. و قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَحْدَهُ: فَاقْضُوا. و قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَجَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: فَأَتِمُّوا. وَابْنُ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو قَتَادَةَ وَأَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّهُمْ قَالُوا: فَأَتِمُّوا

572. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, prenijevši od Šu'bea, da je Seid b. Ibrahim kazao: "Čuo sam Ebu Selemea, koji je prenio od Ebu Hurejrea da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **'Idite na namaz (u**

٥٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **ائْتُوا الصَّلَاةَ**

[870] Anbese b. Halid b. Jezid el-Emevi je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 198. godine po Hidžri.

džamiju) mirno i dostojanstveno, pa ono što prispjete (od namaza) – klanjajte, a što vam promakne – nadoknadite.'"[871]

وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ. فَصَلُّوا مَا أَدْرَكْتُمْ وَاقْضُوا مَا سَبَقَكُمْ.

Ebu Davud kaže: "Ovako je kazao i Ibn Sirin, prenijevši od Ebu Hurejrea: '**...nek nadoknadi.**'" Isto je rekao i Ebu Rafi, prenijevši od Ebu Hurejrea. A od Ebu Zerra je preneseno: "**...upotpunite!**" i "**...nadoknadite!**" – postoji razilaženje u vezi s tim.

قَالَ أبو داود: وَكَذَا قَالَ ابْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: وَلْيَقْضِ. وَكَذَا قَالَ أَبُو رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَأَبُو ذَرٍّ رَوَى عَنْهُ: فَأَتِمُّوا وَاقْضُوا. وَاخْتُلِفَ فِيهِ

55. O klanjanju jednog namaza džematile u džamiji dva puta

٥٥. بَاب فِي الْجَمْعِ فِي الْمَسْجِدِ مَرَّتَيْنِ

573. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vehb, prenijevši od Sulejmana el-Esveda, on od Ebu Muvekkila, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio čovjeka kako klanja sam, pa je rekao: 'Ako neko od vas želi ovome čovjeku učiniti dobro, neka klanja s njim.'"**[872]

٥٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْصَرَ رَجُلًا يُصَلِّي وَحْدَهُ فَقَالَ: أَلَا رَجُلٌ يَتَصَدَّقُ عَلَى هَذَا فَيُصَلِّيَ مَعَهُ

---

[871] Ranije su spomenuti hadisi iz kojih se vidi da se računa da je neko u namazu od momenta kada je uzeo abdest i krenuo u džamiju. Zbog toga nam Allahov Poslanik, s.a.v.s., u ovim hadisima zabranjuje da trčeći idemo u džamiju i naređuje nam da idemo polagahno i dostojanstveno, a koliko god od namaza klanjamo za imamom, imat ćemo nagradu kao da smo cijeli namaz klanjali u džematu. Čak i ako nam promakne cijeli namaz, pa ga sami klanjamo, imat ćemo nagradu kao da smo klanjali u džematu. To smo mogli zaključiti iz hadisa: Ebu Hurejre kaže da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Ko temeljito uzme abdest, zatim ode u džamiju i zatekne ljude koji su klanjali (pa sam klanja), Uzvišeni Allah će mu dati istu nagradu kao i onima koji su klanjali u džematu, a njima nagradu neće ni najmanje umanjiti."** Imajući sve to u vidu, zaključujemo da ne treba trčati kada krenemo u džamiju.

[872] Ovaj hadis je dokaz da se u džamiji, u kojoj je već obavljen namaz, može uspostaviti džemat za one koji nisu stigli u džemat. Ako se radi o pojedincu koji

56. Ko namaz klanja sam kod kuće, a onda prispije u džemat, klanjat će i s njima

٥٦. بَاب فِيمَنْ صَلَّى فِي مَنْزِلِهِ ثُمَّ أَدْرَكَ الْجَمَاعَةَ يُصَلِّي مَعَهُمْ

574. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ja'laa b. Ataa, on od Džabira b. Jezida b. el-Esveda, a on od svoga oca, **da je kao dječak (mladić) klanjao s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, u uglu džamije je ugledao dva čovjeka kako stoje. "Dovedite mi onu dvojicu." – reče. Doveli su u ih, a oni su drhtali od straha. "Zašto niste klanjali s nama?" – upita ih. "Već smo bili klanjali u našoj kući." – odgovoriše, a on reče: "Ubuduće ne činite tako! Ako neko bude klanjao kod kuće, zatim zatekne imama koji još klanja, neka klanja i s njim, to će mu biti nafila."**[873]

٥٧٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ غُلَامٌ شَابٌّ. فَلَمَّا صَلَّى إِذَا رَجُلَانِ لَمْ يُصَلِّيَا فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ. فَدَعَا بِهِمَا فَجِيءَ بِهِمَا تُرْعَدُ فَرَائِصُهُمَا فَقَالَ: مَا مَنَعَكُمَا أَنْ تُصَلِّيَا مَعَنَا؟ قَالَا: قَدْ صَلَّيْنَا فِي رِحَالِنَا. فَقَالَ: لَا تَفْعَلُوا. إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فِي رَحْلِهِ ثُمَّ أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَلَمْ يُصَلِّ فَلْيُصَلِّ مَعَهُ فَإِنَّهَا لَهُ نَافِلَةٌ.

---

nije stigao u džemat, s njim mogu ponovo klanjati oni koji su već klanjali, da bi formirali džemat.

Ez-Zejlei smatra da je s tim čovjekom ponovo klanjao Ebu Bekr es-Siddik, što potvrđuje i predanje koje je zabilježio El-Bejheki u *Sunenu*.

[873] Prema mišljenju većine islamskih učenjaka, onaj ko bi klanjao bilo koji od pet dnevnih namaza samostalno, a potom stigao u džamiju i zatekao ljude da taj namaz klanjaju u džematu, ponovo će ga s njima klanjati, s tim što mu se prvi namaz računa obaveznim, a drugi nafilom.

Ebu Hanife smatra da će tako postupiti kada je riječ o podnevskom i jacijskom namazu, a neće ponovo klanjati u džematu sabahski i ikindijski namaz, jer se nafila, po njemu, ne može klanjati poslije ova dva namaza, niti će ponovo klanjati akšam zato što nafile ne mogu imati neparan broj rekata.

Prema mišljenju Evzaije i nekih Šafijinih učenika, prvi namaz smatra se nafilom, a drugi obaveznim.

575. ISPRIČAO NAM JE Ibn Muaz, prenijevši od svog oca, on od Šu'bea, ovaj od Ja'laa b. Ataa, on od Džabira b. Jezida, da je njegov otac kazao: **"Klanjao sam s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., sabah na Mini."** – potom je spomenuo smisao prethodnog hadisa.

٥٧٥. حَدَّثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّبْحَ بِمِنًى، بِمَعْنَاهُ

576. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, prenijevši od Ma'na b. Isaa, on od Seida b. es-Saiba, on od Nuha b. Sa'saa, da je Jezid b. Amir kazao: **"Jednom prilikom sam došao (u džamiju) i zatekao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u namazu. Nisam im se pridružio, nego sam sjeo. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio namaz, okrenuo se i, ugledavši me kako sjedim, upitao: 'Zar nisi primio islam kada si došao?' 'Primio sam.' – odgovorih. 'A zašto nisi s nama pristupio u namaz?' 'Klanjao sam ga kod kuće, a i mislio sam da ste već klanjali.' – odgovorio sam. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je na to rekao: 'Ubuduće, ako dođeš u džamiju, a ljudi klanjaju u džematu, pristupi u namaz s njima; ako si ga već klanjao, taj namaz će ti se računati kao nafila, a ovaj drugi kao obavezni."**

٥٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ نُوحِ بْنِ صَعْصَعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: جِئْتُ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ. فَجَلَسْتُ وَلَمْ أَدْخُلْ مَعَهُمْ فِي الصَّلَاةِ. قَالَ: فَانْصَرَفَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَى يَزِيدَ جَالِسًا فَقَالَ: أَلَمْ تُسْلِمْ يَا يَزِيدُ؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ أَسْلَمْتُ. قَالَ: فَمَا مَنَعَكَ أَنْ تَدْخُلَ مَعَ النَّاسِ فِي صَلَاتِهِمْ؟ قَالَ: إِنِّي كُنْتُ قَدْ صَلَّيْتُ فِي مَنْزِلِي وَأَنَا أَحْسَبُ أَنْ قَدْ صَلَّيْتُمْ. فَقَالَ: إِذَا جِئْتَ إِلَى الصَّلَاةِ (إِلَى الْمَسْجِدِ) فَوَجَدْتَ النَّاسَ فَصَلِّ مَعَهُمْ. وَإِنْ كُنْتَ قَدْ صَلَّيْتَ تَكُنْ لَكَ نَافِلَةً وَهَذِهِ مَكْتُوبَةً

577. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, koji je obavijestio Ibn Vehba, prenijevši od Amra, on od Bukejra, ovaj od Afifa b. Amra el-Musejjeba, a on od nekog čovjeka iz plemena Benu Eseda b. Huzejmea da je upitao Ebu Ejuba el-Ensarija: **"Ja klanjam namaz u kući samostalno, potom dođem u džamiju i bude uspostavljen džemat te**

٥٧٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى ابْنِ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ بُكَيْرٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَفِيفَ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ: حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي أَسَدِ ابْنِ خُزَيْمَةَ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيَّ فَقَالَ: يُصَلِّي أَحَدُنَا فِي مَنْزِلِهِ الصَّلَاةَ ثُمَّ يَأْتِي الْمَسْجِدَ وَتُقَامُ الصَّلَاةُ فَأُصَلِّي مَعَهُمْ فَأَجِدُ فِي نَفْسِي مِنْ ذَلِكَ

klanjam i sa njima. Zbog toga osjetim neko zadovoljstvo." Ebu Ejub reče: "Pitali smo o tome Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je rekao: 'To je zadovoljstvo zbog klanjanja u džematu.'"

شَيْئًا. فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ: سَأَلْنَا عَنْ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ذَلِكَ لَهُ سَهْمُ جَمْعٍ

57. Ako neko namaz klanja u džematu, a potom zatekne drugi džemat, klanjat će ponovo

٥٧. بَاب إِذَا صَلَّى فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ أَدْرَكَ جَمَاعَةً أَيُعِيدُ

578. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Husejna, a on od Amra b. Šuajba, da je Sulejman, Mejmunin štićenik, kazao: **"Došao sam u Belat[874] kod Ibn Omera. Zatekao sam ga kako sjedi dok neki ljudi klanjaju. Upitao sam ga: 'Zašto ne klanjaš s njima?' – a on reče: 'Već sam klanjao, a čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'Ne klanjajte jedan namaz u jednom danu dva puta.'"[875]**

٥٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ يَعْنِي مَوْلَى مَيْمُونَةَ قَالَ: أَتَيْتُ ابْنَ عُمَرَ عَلَى الْبَلَاطِ وَهُمْ يُصَلُّونَ. فَقُلْتُ: أَلَا تُصَلِّي مَعَهُمْ؟ قَالَ: قَدْ صَلَّيْتُ، وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا تُصَلُّوا صَلَاةً فِي يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ

58. Lijepo je, ali i odgovorno biti imam

٥٨. بَاب فِي جُمَّاعِ الْإِمَامَةِ وَفَضْلِهَا

579. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Meheri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Ejuba, on od

٥٧٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَرْمَلَةَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ

---

[874] Belat je bilo mjesto u Medini, između džamije Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i medinske pijace. Bilo je popločano kamenjem.

[875] Ahmed b. Hanbel i Ishak b. Rahevejh se slažu u tome da se ova zabrana odnosi na to da jedan namaz nije dozvoljeno klanjati dva puta u jednom danu s nijetom da se oba puta klanjaju kao obavezni namaz. Međutim, ukoliko se jedanput klanja kao obavezni namaz, a drugi put u džematu kao nafila, to je dopušteno. To su ashabi često prakticirali.

Abdurrahmana b. Harmelea,[876] a on od Ebu Alija el-Hemdanija, ovaj od Ukbea b. Amira, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko bude kao imam klanjao ljudima i bude klanjao na vrijeme, imat će i on i oni nagradu, a ako u tome napravi kakav propust, on će za to snositi odgovornost, a oni nemaju odgovornosti."**[877]

يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ أَمَّ النَّاسَ فَأَصَابَ الْوَقْتَ فَلَهُ وَلَهُمْ. وَمَنِ انْتَقَصَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعَلَيْهِ وَلَا عَلَيْهِمْ

59. O pokuđenosti odbijanja imamljenja ljudima

580. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abbad el-Ezdi, kog je obavijestio Mervan, njega Talha Ummu Gurab, prenijevši od Akile, štićenice plemena Benu Fezare, ona od Sellam b. Hurr, sestre Harše b. Hurr el-Fezarije, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Mali predznak Sudnjeg dana je i to da će muškarci koji idu u džamiju odbijati da klanjaju kao imami, tako da neće moći naći nikoga ko će im imamiti."**[878]

٥٩. بَاب فِي كَرَاهِيَةِ التَّدَافُعِ عَلَى الْإِمَامَةِ

٥٨٠. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبَّادٍ الْأَزْدِيُّ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ حَدَّثَتْنِي طَلْحَةُ أُمُّ غُرَابٍ عَنْ عَقِيلَةَ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي فَزَارَةَ مَوْلَاةٍ لَهُمْ عَنْ سَلَامَةَ بِنْتِ الْحُرِّ أُخْتِ خَرَشَةَ بْنِ الْحُرِّ الْفَزَارِيِّ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَتَدَافَعَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ لَا يَجِدُونَ إِمَامًا يُصَلِّي بِهِمْ

---

[876] Abdurrahman b. Harmele b. Amr b. Senne el-Eslemi Ebu Harmele el-Medeni je iskren prenosilac hadisa. Ponekad je prilikom prenošenja hadisa griješio. Neki hadiski učenjaci su ga smatrali slabim prenosiocem. Međutim, od njega su prenijeli hadise i Muslim i El-Buhari u *Sahihima*. Pripadao je šestoj generaciji. Umro je 145. godine po Hidžri.

[877] El-Buhari u *Sahihu*, sa senedom od Ebu Hurejrea bilježi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neki ljudi će vam klanjati kao imami, pa ako to budu radili ispravno, imat ćete i vi i oni nagradu, a ako budu griješili, vi ćete imati nagradu, a oni odgovornost."**

[878] Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

60. Ko ima najveće pravo da imami

٦٠. بَاب مَنْ أَحَقُّ بِالْإِمَامَةِ

581. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ismaila b. Redžaa, on od Evsa b. Dam'aža, a on od Ebu Mes'uda el-Bedrija,[879] da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ljudima će imamiti onaj ko najbolje uči Allahovu Knjigu i onaj ko je najduže vremena zna. Pa, ukoliko u učenju neko bude izjednačen, onda će im imamiti onaj koji je prvi učinio Hidžru. A, ukoliko i u Hidžri budu izjednačeni, onda stariji. Neka niko ne imami čovjeku u njegovoj kući niti u mjestu u kom on upravlja, osim s njegovim dopuštenjem, i neka ne sjeda na njegovo mjesto bez njegovog dopuštenja."**[880]

٥٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي إِسْمَعِيلُ بْنُ رَجَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ أَوْسَ بْنَ ضَمْعَجٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ وَأَقْدَمُهُمْ قِرَاءَةً. فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً فَلْيَؤُمَّهُمْ أَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً. فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً فَلْيَؤُمَّهُمْ أَكْبَرُهُمْ سِنًّا. وَلَا يَؤُمُّ الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ وَلَا فِي سُلْطَانِهِ وَلَا يُجْلَسُ عَلَى تَكْرِمَتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ.

Šu'be kaže: "Upitao sam Ismaila: 'A šta se to smatra *njegovim mjestom*?', pa je rekao:

---

[879] Ebu Mes'ud Ukbe b. Amir el-Bedri el-Džuheni je poznati ashab.

[880] U ovom hadisu su izneseni kriteriji prema kojima se vrši izbor imama, u situacijama kada želimo klanjati u džematu gdje nema zvaničnog imama. Prednost da bude imam u takvoj situaciji ima onaj ko najbolje zna učiti Kur'an i ko najviše zna napamet Kur'ana i ko ga vremenski najduže uči. Ako su u tome svi jednaki, onda prednost ima onaj ko najbolje poznaje sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ako i u tome budu izjednačeni, prednost će biti data onome ko je prije učinio Hidžru. Ovaj kriterij je važio samo za ashabe. Ako su i u tome izjednačeni, onda će se prednost dati najstarijem.

U početku širenja islama vladari su predvodili džemat u džamiji. Zato Allahov Poslanik, s.a.v.s., ističe da nije dozvoljeno da neko drugi pređe pred džemat kao imam u prisustvu vladara, osim ako mu on dozvoli i prometne ga naprijed. Također naglašava da domaćin u svojoj kući, ukoliko je sposoban za to, ima prednost imamiti i niko, bez njegove dozvole, ne može predvoditi džemat tu gdje je on domaćin. Također, nije dopušteno da neko sjedne na mjesto domaćina u njegovoj kući, osim s njegovom dozvolom i dopuštenjem.

'Mjesto na kome on (u svojoj kući ili svome uredu) sjedi.'"

قَالَ شُعْبَةُ: فَقُلْتُ لِإِسْمَعِيلَ: مَا تَكْرِمَتُهُ؟ قَالَ: فِرَاشُهُ.

582. ISPRIČAO NAM JE Ibn Muaz, njega je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea: **"I neka niko ne imami čovjeku u mjestu u kome on vlada."**

٥٨٢. حَدَّثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ (حَدَّثَنَا) شُعْبَةُ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فِيهِ: وَلَا يَؤُمُّ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي سُلْطَانِهِ.

Ebu Davud je kazao da je Jahja el-Kattan, prenijevši od Šu'bea, kazao: **"Potom onaj koji, vremenski, najduže uči Kur'an."**

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَكَذَا قَالَ يَحْيَى الْقَطَّانُ عَنْ شُعْبَةَ: أَقْدَمُهُمْ قِرَاءَةً.

583. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdullah b. Numejr, prenijevši od El-A'meša, on od Ismaila b. Redžaa, a on od Evsa b. Dam'adža el-Hadremija, ovaj od Ebu Mes'uda, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ukoliko u poznavanju učenja (Kur'ana) budu jednaki, onda onaj koji najbolje zna sunnet, a ako i u poznavanju sunneta budu jednaki, onda onaj koji je prvi učinio Hidžru."** Ovdje nije spomenuo onoga koji najduže zna učiti (Kur'an).

٥٨٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ عَنْ أَوْسِ بْنِ ضَمْعَجٍ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ. فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً. وَلَمْ يَقُلْ فَأَقْدَمُهُمْ قِرَاءَةً.

Ebu Davud kaže: "Hadžadž b. Ertate je prenio da je Ismail kazao: **'Ne sjedaj ni na čije mjesto bez dopuštenja.'"**

قَالَ أَبُو دَاوُد: رَوَاهُ حَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ عَنْ إِسْمَعِيلَ قَالَ: وَلَا تَقْعُدْ عَلَى تَكْرِمَةِ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِهِ

584. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, da je Amr b. Seleme kazao: **"Bijasmo na mjestu kuda su prolazili ljudi[881] kada bi odlazili kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa kada bi se vraćali, obavijestili bi nas šta im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao. Tada sam bio dječak i dobro sam pamtio. Tako**

٥٨٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَلِمَةَ قَالَ: كُنَّا بِحَاضِرٍ يَمُرُّ بِنَا النَّاسُ إِذَا أَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانُوا إِذَا رَجَعُوا مَرُّوا بِنَا. فَأَخْبَرُونَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَذَا وَكَذَا. وَكُنْتُ غُلَامًا حَافِظًا فَحَفِظْتُ

[881] U El-Buharijevom predanju stoji: **"Bijasmo pored vode kuda su polazili ljudi, pa su pored nas prošli konjanici koji su išli kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s."**

sam upamtio mnogo Kur'ana. Jednom prilikom je i moj otac s jednom grupom ljudi iz svoga naroda otišao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa ih je on, s.a.v.s., podučio namazu. Rekao im je: 'Imamit će vam onaj ko najbolje uči Kur'an.'[882] Ja sam ga, u toj grupi, tada najbolje učio, jer sam dosta znao napamet. Oni me prometnuše naprijed te im ja klanjah kao imam. Na meni bijaše kratki žuti ogrtač. Kad god bih činio sedždu, on bi se podigao i otkrio bi mi se stidni dio tijela. Tada neka žena reče: 'Prekrijte avret[883] vašeg učača.' Oni mi tada kupiše omansku košulju, kojoj sam se, nakon primanja islama, najviše obradovao. Imamio sam im, a imao sam sedam ili osam godina."[884]

مِنْ ذَلِكَ قُرْآنًا كَثِيرًا. فَانْطَلَقَ أَبِي وَافِدًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَفَرٍ مِنْ قَوْمِهِ فَعَلَّمَهُمُ الصَّلَاةَ فَقَالَ: يَؤُمُّكُمْ أَقْرَؤُكُمْ، وَكُنْتُ أَقْرَأَهُمْ لِمَا كُنْتُ أَحْفَظُ. فَقَدَّمُونِي فَكُنْتُ أَؤُمُّهُمْ وَعَلَيَّ بُرْدَةٌ لِي صَغِيرَةٌ صَفْرَاءُ. فَكُنْتُ إِذَا سَجَدْتُ تَكَشَّفَتْ عَنِّي. فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ النِّسَاءِ: وَارُوا عَنَّا عَوْرَةَ قَارِئِكُمْ. فَاشْتَرَوْا لِي قَمِيصًا عُمَانِيًّا. فَمَا فَرِحْتُ بِشَيْءٍ بَعْدَ الْإِسْلَامِ فَرَحِي بِهِ. فَكُنْتُ أَؤُمُّهُمْ وَأَنَا ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ أَوْ ثَمَانِ سِنِينَ.

585. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Asima el-Ahvela, on od Amra b. Selemea – prethodni hadis u kome stoji: **"Imamio sam im u ogrtaču sastavljenom iz parčadi na kome je bila poderotina. Kada bih učinio sedždu, vidjela bi mi se zadnjica."**

٥٨٥. حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الْأَحْوَلُ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: فَكُنْتُ أَؤُمُّهُمْ فِي بُرْدَةٍ مُوَصَّلَةٍ فِيهَا فَتْقٌ فَكُنْتُ إِذَا سَجَدْتُ خَرَجَتِ اسْتِي

---

[882] U El-Buharijevom predanju stoji: **"Imamit će vam onaj koji zna najviše Kur'ana."**

[883] Avretom se smatra stidni dio tijela. To je kod muškarca dio od pasa pa do ispod koljena, a kod žena sve, osim lica i šaka.

[884] Na temelju ovoga hadisa, Hasan el-Basri, Eš-Šafi i Ishak smatraju da nije mekruh da odraslima imami dječak koji raspoznaje stvari, dok to Malik b. Enes i Sufjan es-Sevri smatraju pokuđenim. Ahmed b. Hanbel i Ebu Hanife smatraju da dječak može biti imam odraslim osobama u nafilama, a ne može im biti imam kada su u pitanju farz-namazi.

586. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kom je prenio Veki od Mis'ara b. Habiba el-Džermija, a njemu je ispričao Amr b. Seleme, prenijevši od svoga oca: **"Oni su kao delegacija išli Vjerovjesniku, s.a.v.s., i kada su se htjeli vratiti, upitali su: 'Allahov Poslaniče, ko će nam (od nas) imamiti?' On reče: 'Onaj koji najviše zna Kur'ana (ili: onaj koji najbolje poznaje Kur'an).' U mom narodu tada niko nije znao više Kur'ana od mene. Prometnuli su me naprijed, a bio sam dječak. Na meni bijaše moj ogrtač. Od tada nisam prisustvovao ni jednom skupu svoga naroda a da im nisam imamio. Dženaze im imamim i danas."**

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Jezid b. Harun od Mis'ara b. Habiba, da je Amr b. Seleme kazao: 'Kada je moj narod poslao delegaciju Vjerovjesniku, s.a.v.s., on nije spomenuo riječi: 'a on od svoga oca.'"

587. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Enes b. Ajjad. A ispričao nam je El-Hejsem b. Halid el-Džuheni isti smisao, kom je prenio Ibn Numejr, od Ubejdullaha, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: **"Kada su stigli prvi muhadžiri (u Medinu), prije dolaska Allahovog Poslanika, odsjeli su u mjesto El-Asabe.[885] Imamio im je Salim, Ebu Huzejfin štićenik,[886] koji je znao**

٥٨٦. أَخْبَرَنَا (حَدَّثَنَا) قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرِ بْنِ حَبِيبٍ الْجَرْمِيِّ حَدَّثَنَا (حَدَّثَنِي) عَمْرُو بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُمْ وَفَدُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا أَرَادُوا أَنْ يَنْصَرِفُوا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ يَؤُمُّنَا؟ قَالَ: أَكْثَرُكُمْ جَمْعًا لِلْقُرْآنِ أَوْ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ. فَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ مِنَ الْقَوْمِ جَمَعَ مَا جَمَعْتُهُ. فَقَدَّمُونِي وَأَنَا غُلَامٌ وَعَلَيَّ شَمْلَةٌ لِي. قَالَ: فَمَا شَهِدْتُ مَجْمَعًا مِنْ جَرْمٍ إِلَّا كُنْتُ إِمَامَهُمْ وَكُنْتُ أُصَلِّي عَلَى جَنَائِزِهِمْ إِلَى يَوْمِي هَذَا.

قَالَ أَبُو دَاوُد: وَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ مِسْعَرِ بْنِ حَبِيبٍ الْجَرْمِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ قَالَ لَمَّا وَفَدَ قَوْمِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَقُلْ عَنْ أَبِيهِ

٥٨٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا أَنَسٌ يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ ح. وَحَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْجُهَنِيُّ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْأَوَّلُونَ نَزَلُوا الْعُصْبَةَ قَبْلَ مَقْدَمِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ يَؤُمُّهُمْ سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَكَانَ أَكْثَرَهُمْ قُرْآنًا. زَادَ الْهَيْثَمُ:

---

[885] El-Asabe je mjesto nedaleko od Kubaa u Medini.

[886] Salim, Ebu Huzejfin štićenik, je bio rob, pa ga je jedna ensarijka oslobodila. Pao je kao šehid u Bici na Jemami u vrijeme Ebu Bekrovog hilafeta. Iako je bio oslobođeni rob, imamio je i ispred Omera b. Hattaba, jer je od njega znao više Kur'ana. Na ovo se pozivaju učenjaci koji smatraju da u imametu treba dati

najviše iz Kur'ana." El-Hejsem je dodao: **"a među njima su bili i Omer b. Hattab i Ebu Seleme b. Abdulesed."**

وَفِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الْأَسَدِ

588. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail. A ispričao nam je Musedded, prenijevši od Meslemea b. Muhammeda, isti smisao, on od Halida, a on od Ebu Kilabea, on od Malika b. el-Huvejrisa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao njemu ili njegovom drugu: **"Kada nastupi vrijeme namaza, neka od vas dvojice, ko hoće, prouči ezan, potom neka prouči ikamet, a onda neka stariji imami."** U Meslemeovom hadisu stoji da je rekao: **"Toga dana smo nas dvojica bili približni po znanju."**

٥٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ ح. و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَعْنَى وَاحِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ أَوْ لِصَاحِبٍ لَهُ: إِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَأَذِّنَا ثُمَّ أَقِيمَا ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمَا أَكْبَرُكُمَا سِنًّا.

U Ismailovom hadisu, Halid je rekao: "Rekao sam Ebu Kilabeu: 'Gdje je Kur'an (učenje)? To nisi spomenuo.', a on reče: 'Bili su i u tome približni.'"

وَفِي حَدِيثِ مَسْلَمَةَ قَالَ: وَكُنَّا يَوْمَئِذٍ مُتَقَارِبَيْنِ فِي الْعِلْمِ. و قَالَ فِي حَدِيثِ إِسْمَعِيلَ قَالَ خَالِدٌ: قُلْتُ لِأَبِي قِلَابَةَ: فَأَيْنَ الْقُرْآنُ؟ قَالَ: إِنَّهُمَا كَانَا مُتَقَارِبَيْنِ

589. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Husejn b. Isa el-Hanefi, prenijevši od Hakema b. Ebana, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka vam mujezine najbolji od vas, a neka vam imame oni koji najbolje uče Kur'an."**

٥٨٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى الْحَنَفِيُّ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُؤَذِّنْ لَكُمْ خِيَارُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ قُرَّاؤُكُمْ

61. Žene kao imami

٦١. بَاب إِمَامَةِ النِّسَاءِ

590. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki b. el-Džerrah, prenijevši od Velida b. Abdullaha b. Džume, on od svoje nene i Abdurrahmana b.

٥٩٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ جُمَيْعٍ حَدَّثَتْنِي جَدَّتِي وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَلَّادٍ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ

---

prednost onome koji zna više Kur'ana nad onim koji bolje poznaje šerijatske propise.

Hallada el-Ensarije, da je, u vrijeme Bitke na Bedru, Ummu Verke b. Nevfel kazala Vjerovjesniku, s.a.v.s: **"Allahov Poslaniče, dozvoli da s tobom učestvujem u bici, da se brinem o bolesnima, možda me Allah počasti šehadetom!" On reče: "Ostani u svojoj kući, Uzvišeni Allah će te počastiti šehadetom."** Abdurrahman kaže: **"Prozvana je (zbog toga) šehidom. Znala je učiti Kur'an, pa je zatražila od Vjerovjesnika, s.a.v.s., dozvolu da uzme mujezina koji će joj učiti ezan, pa joj je dozvolio (a ona je imamila) u svojoj kući. Jednog dana je odlučila dječaka i djevojku (svoje robove) osloboditi nakon njene smrti. Međutim, oni nisu mogli čekati da ona umre, nego je noću ugušiše plišanom odjećom i pobjegoše. Kada je svanulo, Omer se obrati mještanima (Medine) rekavši: 'Ako neko zna nešto o ovo dvoje, ili ako ih je neko vidio, neka mi ih dovede.' Kada su dovedeni, naredio je da ih razapnu. Njih dvoje su prvi razapeti u Medini."**

أُمِّ وَرَقَةَ بِنْتِ نَوْفَلٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا غَزَا بَدْرًا قَالَتْ قُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللهِ ائْذَنْ لِي فِي الْغَزْوِ مَعَكَ أُمَرِّضُ مَرْضَاكُمْ لَعَلَّ اللهَ أَنْ يَرْزُقَنِي شَهَادَةً. قَالَ: قَرِّي فِي بَيْتِكِ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى يَرْزُقُكِ الشَّهَادَةَ. قَالَ: فَكَانَتْ تُسَمَّى الشَّهِيدَةَ. قَالَ: وَكَانَتْ قَدْ قَرَأَتِ الْقُرْآنَ فَاسْتَأْذَنَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَتَّخِذَ فِي دَارِهَا مُؤَذِّنًا فَأَذِنَ لَهَا. قَالَ: وَكَانَتْ قَدْ دَبَّرَتْ غُلَامًا لَهَا وَجَارِيَةً. فَقَامَا إِلَيْهَا بِاللَّيْلِ فَغَمَّاهَا بِقَطِيفَةٍ لَهَا حَتَّى مَاتَتْ. وَذَهَبَا فَأَصْبَحَ عُمَرُ فَقَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ: مَنْ كَانَ عِنْدَهُ مِنْ هَذَيْنِ عِلْمٌ أَوْ مَنْ رَآهُمَا فَلْيَجِئْ بِهِمَا. فَأَمَرَ بِهِمَا فَصُلِبَا. فَكَانَا أَوَّلَ مَصْلُوبٍ بِالْمَدِينَةِ.

591. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Hammad el-Hadremi, njega je obavijestio Muhammed b. Fudajl, prenijevši od Velida b. Džumej'a, on od Abdurrahmana b. Hallada, on od Ummu Verke, kćerke Abdullaha b. Harisa. Međutim, prvi hadis je potpuniji. Abdurrahman b. Hallad kaže: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je posjećivao Ummu Vereku[887] u**

٥٩١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ الْحَضْرَمِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ جُمَيْعٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ خَلَّادٍ عَنْ أُمِّ وَرَقَةَ بِنْتِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ بِهَذَا الْحَدِيثِ، وَالْأَوَّلُ أَتَمُّ. قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُهَا فِي بَيْتِهَا

[887] Ummu Vereka b. Abdullah b. Haris b. Nevfel b. Uvejmir el-Ensarijja je poznata sahabijka. Imamila je svojim ukućanima. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ju je nazvao šehidom. Umrla je u vrijeme Omerovog hilafeta. Ubili su je njen rob i robinja koje je obećala osloboditi nakon svoje smrti.

njenoj kući, odredio joj mujezina da joj uči ezan i ovlastio je da imami svojim ukućanima."[888] Abdurrahman, dalje, veli: "Vidio sam njenog mujezina, bio je stariji čovjek."

وَجَعَلَ لَهَا مُؤَذِّنًا يُؤَذِّنُ لَهَا وَأَمَرَهَا أَنْ تَؤُمَّ أَهْلَ دَارِهَا. قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: فَأَنَا رَأَيْتُ مُؤَذِّنَهَا شَيْخًا كَبِيرًا

62. O imamu kog ljudi preziru

٦٢. بَاب الرَّجُلِ يَؤُمُّ الْقَوْمَ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ

592. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi,[889] njega je obavijestio Abdullah b. Omer b. Ganim, prenijevši od Abdurrahmana b. Zijada, on od Imrana b. Abdulmeafirija, a on od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., govorio: **"Trojici Allah neće primiti namaz: čovjeku koji imami onima koji ga preziru,[890] osobi koja klanja namaz kada iziđe iz vremena[891] i čovjeku**

٥٩٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَانِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ عَبْدٍ الْمَعَافِرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: ثَلَاثَةٌ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُمْ صَلَاةً: مَنْ تَقَدَّمَ قَوْمًا وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ. وَرَجُلٌ أَتَى الصَّلَاةَ دِبَارًا،

---

[888] Abadi kaže: "Iz ovih hadisa se zaključuje da žena može imamiti ženama i da je takav namaz ispravan. Islamski pravnici su u tome jednoglasni. Poznato je da su Aiša i Ummu Selema imamile ženama farz-namaze i teravih-namaz. Kada žena bude imamila ženama, stat će u sredinu, među žene, a neće stati ispred njih." Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu ***Telhisul-habir***, navodi hadis da je Aiša imamila ženama i da je u safu stala među njih. Neki učenjaci, poput Ebu Sevra, El-Muzenija i Et-Taberija, smatraju da žena može imamiti svojim ukućanima, pa ako u tom džematu bude i pokoji muškarac, neće smetati. Kao dokaz navode dva spomenuta hadisa Ummu Vereke, koja je klanjala svojim ukućanima, a među njima su bili mujezin – starac, i dječak – njen rob. Većina učenjaka takvu mogućnost odbacuje.

[889] Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb el-Ka'nebi.

[890] Ovo se odnosi na imame koje većina džematlija prezire zbog njihovog ponašanja, a ne samo pojedinci i manje grupe.

[891] El-Hattabi smatra da se ovo odnosi na osobe koje namaz obično klanjaju na isteku vremena, ili na one koji dolaze u džamiju kada ljudi završe s namazom.

koji oslobođenu robinju (roba) ponovo učini robom."[892]

وَالدَّبَارُ أَنْ يَأْتِيَهَا بَعْدَ أَنْ تَفُوتَهُ. وَرَجُلٌ اعْتَبَدَ مُحَرَّرَهُ

63. O klanjanju za dobrim i lošim imamom

٦٣. بَاب إِمَامَةِ الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ

593. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Muavije b. Saliha, on od El-Alaa b. Harisa, on od Mekhula, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Propisane namaze smo dužni klanjati za svakim muslimanom: dobrim ili lošim, makar činio i velike grijehe."**[893]

٥٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّلَاةُ الْمَكْتُوبَةُ وَاجِبَةٌ خَلْفَ كُلِّ مُسْلِمٍ بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا وَإِنْ عَمِلَ الْكَبَائِرَ

64. O klananju za slijepim imamom

٦٤. بَاب إِمَامَةِ الْأَعْمَى

594. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahman el-Anberi Ebu Abdullah, kog je obavijestio Ibn Mehdi, prenijevši od Imrana el-Kattana, on od Katadea, da je Enes

٥٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَنْبَرِيُّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[892] Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu*. On je slab, jer je u njegovom senedu Abdurrahman b. Zijad el-Ifriki, koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab prenosilac hadisa.

[893] Ed-Darekutni je ovaj hadis zabilježio s istim značenjem, istakavši da Mekhul, vremenski, nije zatekao Ebu Hurejrea. Ovaj hadis je došao različitim senedima. A svi su, po mišljenju Ibn Hadžera el-Askalanija, slabi. Međutim, da namaz ipak možemo klanjati za svakim, i dobrim i lošim imamom, potvrđuju sljedeći hadisi: El-Buhari bilježi u *Et-Tarihu*, sa senedom od Abdulkerima da je rekao: **"Zatekao sam desetak ashaba. Svi su klanjali za imamima nasilnicima."** Muslim, u *Sahihu*, bilježi hadis u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kako ćete postupiti kada dođe vrijeme da vaši vladari kasne s namazom, ili da ga klanjaju izvan njegovog vremena?" "A šta nam preporučuješ da činimo u tom slučaju?" On reče: "Kada dođe to vrijeme, klanjajte namaz na vrijeme, samostalno, pa ako nakon toga zateknete džemat, klanjajte ga i s njima – to će vam biti nafila."**

kazao: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ostavio[894] Ibn Ummu Maktuma, koji je bio slijep, da umjesto njega klanja ljudima."[895]

اسْتَخْلَفَ ابْنَ أُمِّ مَكْتُومٍ يَؤُمُّ النَّاسَ وَهُوَ أَعْمَى

65. O tome da posjetilac klanja kao imam

٦٥. بَاب إِمَامَةِ الزَّائِرِ

595. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Eban,[896] prenijevši od Budejla,[897] da je Ebu Atijje, naš štićenik,[898] rekao: "Malik b. Huvejris[899] nam je dolazio u ovu našu džamiju. Kada je proučen ikamet, mi mu rekosmo: 'Pređi naprijed i

٥٩٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبَانُ عَنْ بُدَيْلٍ حَدَّثَنِي أَبُو عَطِيَّةَ مَوْلًى مِنَّا قَالَ: كَانَ مَالِكُ بْنُ حُوَيْرِثٍ يَأْتِينَا إِلَى مُصَلَّانَا هَذَا. فَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَقُلْنَا لَهُ: تَقَدَّمْ فَصَلِّهْ. فَقَالَ لَنَا: قَدِّمُوا رَجُلًا

---

[894] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ostavio Ibn Ummu Mektuma, koji je bio slijep, da umjesto njega imami u njegovoj džamiji u Medini za vrijeme jednog od vojnih pohoda. Učinio je to zbog toga što su iz vojnih pohoda izostajali samo oni koji su imali opravdanje za to. Jedan od takvih je i Ibn Ummu Mektum.

[895] Po Abadijevom mišljenju, ovaj hadis je dokaz da slijepa osoba može biti imam i da u tome nema ništa loše. Eš-Ševkani, u djelu ***Nejlul-evtar***, navodi mišljenja Ebu Ishaka, El-Mirvezija i El-Gazalija, koji smatraju da je bolje da imam bude slijepac, nego onaj koji vidi, jer je slijepac skrušeniji u namazu. Većina učenjaka, pak, smatra da je bolje da imam bude osoba koja vidi. El-Maverdi je razumio Eš-Šafijeve riječi da i slijepac i onaj koji vidi mogu biti imami, s tim da je efdalnije da imam bude onaj ko vidi. To se zaključuje iz postupka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je za imame postavio više osoba koje vide negoli slijepaca.

[896] Eban b. Jezid el-Atar el-Basri Ebu Jezid je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 161. godine po Hidžri.

[897] Budejl b. Mejsere el-Ukajli el-Basri je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 125. godine po Hidžri.

[898] Ebu Atijje, štićenik plemena Benu Akil, je prenosilac hadisa koji, po mišljenju hadiskih učenjaka, zadovoljava (makbul). Pripadao je trećoj generaciji.

[899] Malik b. Huvejris Ebu Sulejman el-Lejsi je ashab. Kasnije se nastanio u Basri. Umro je 74. godine po Hidžri. Ponudili su mu da im imami da bi mu, kao ashabu, ukazali počast. Međutim, on je odbio, slijedeći upute Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da domaćin, u odnosu na gosta, ima prioritet da klanja kao imam, ma o kakvom gostu se radilo, ukoliko posjeduje uvjete koji se traže za imama.

klanjaj nam (kao imam).' **Međutim, on nam reče: 'Neka vam, kao imam, klanja neko od vas. Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'Ko ode u posjetu drugima, neka im on ne imami. Neka im imam bude neko od njih.'"**[900]

مِنْكُمْ يُصَلِّي بِكُمْ. وَسَأُحَدِّثُكُمْ لِمَ لَا أُصَلِّي بِكُمْ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ زَارَ قَوْمًا فَلَا يَؤُمَّهُمْ وَلْيَؤُمَّهُمْ رَجُلٌ مِنْهُمْ

66. O tome ako imam stane na malo uzvišenje u odnosu na ostale

٦٦. بَاب الْإِمَامِ يَقُومُ مَكَانًا أَرْفَعَ مِنْ مَكَانِ الْقَوْمِ

596. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Sinan i Ahmed b. el-Furat Ebu Mes'ud er-Razi, isti smisao, njima je prenio Jala od El-A'meša, on od Ibrahima, a on od Hemmama: **"Huzejfe je u El-Medainu,**[901] **imameći u namazu, stao na uzvišenije mjesto (u odnosu na ostale), pa ga je Ebu Mes'ud povukao za košulju. Kada je Huzejfe završio namaz, Ebu Mes'ud ga upita: 'Zar ne znaš da je to zabranjivano?'**[902] **On reče: 'Da, sjetio sam se kada si me povukao.'"**[903]

٥٩٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ وَأَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ أَبُو مَسْعُودٍ الرَّازِيُّ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ: أَنَّ حُذَيْفَةَ أَمَّ النَّاسَ بِالْمَدَائِنِ عَلَى دُكَّانٍ. فَأَخَذَ أَبُو مَسْعُودٍ بِقَمِيصِهِ فَجَبَذَهُ. فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ: أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّهُمْ كَانُوا يُنْهَوْنَ عَنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: بَلَى، قَدْ ذَكَرْتُ حِينَ مَدَدْتَنِي

597. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebu Halida, ovaj od Adija b. Sabita el-Ensarije, **da je neki**

٥٩٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو خَالِدٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ حَدَّثَنِي رَجُلٌ: أَنَّهُ كَانَ مَعَ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ

---

[900] Abdurrahman el-Mubarekfuri tvrdi da je ovaj hadis dokaz da domaćin ima prednost da imami, makar gost bio i znaniji od njega. Ibnul-Arebi, u komentaru Tirmizijeve zbirke hadisa *Aridatul-ahvezu*, kaže: "Ukoliko je domaćin učeniji od gosta, onda je bolje da on klanja kao imam. Međutim, ukoliko su u znanju jednaki, lijepo je da domaćin ponudi gosta da bude imam." Većina učenjaka smatra da gost može klanjati kao imam ukoliko ga domaćin ponudi. Ishak smatra da gost ne može klanjati kao imam ni onda kada ga domaćin ponudi.

[901] Mjesto pored rijeke Tigris, u Iraku.

[902] U Ibn Hibbanovom predanju stoji: **"Zar ti nije poznato da je to zabranjeno?"**

[903] Ibn Hibban, Ibn Huzejme i Hakim smatraju da je ovaj hadis vjerodostojan.

čovjek bio s Ammarom b. Jasirom u El-Medainu. Proučen je ikamet za namaz te je Ammar pošao naprijed, stao na uzvišenije mjesto u odnosu na ostale, i imamio im. Huzejfe istupi naprijed, uze Ammara za ruke i povuče ga nazad. Ammar ga je slijedio dok ga Huzejfe nije spustio sa uzvišenijeg mjesta. Kada je Ammar završio namaz, Huzejfe mu reče: 'Zar nisi čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: 'Neka imam ne staje na više mjesto nego što stoji narod (ili slično tome)?' Ammar reče: 'Jesam. Zbog toga sam te poslušao kada si me povukao za ruku.'"[904]

بِالْمَدَائِنِ. فَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَتَقَدَّمَ عَمَّارٌ وَقَامَ عَلَى دُكَّانٍ يُصَلِّي وَالنَّاسُ أَسْفَلَ مِنْهُ. فَتَقَدَّمَ حُذَيْفَةُ فَأَخَذَ عَلَى يَدَيْهِ. فَاتَّبَعَهُ عَمَّارٌ حَتَّى أَنْزَلَهُ حُذَيْفَةُ. فَلَمَّا فَرَغَ عَمَّارٌ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ لَهُ حُذَيْفَةُ: أَلَمْ تَسْمَعْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا أَمَّ الرَّجُلُ الْقَوْمَ فَلَا يَقُمْ فِي مَكَانٍ أَرْفَعَ مِنْ مَقَامِهِمْ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ. قَالَ عَمَّارٌ: لِذَلِكَ اتَّبَعْتُكَ حِينَ أَخَذْتَ عَلَى يَدَيَّ

67. O tome da čovjek koji je već klanjao namaz ponovo imami ljudima

٦٧. بَاب إِمَامَةِ مَنْ يُصَلِّي بِقَوْمٍ وَقَدْ صَلَّى تِلْكَ الصَّلَاةَ

598. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Umer b. Mejsere, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, kom je prenio Ubejdullah b. Muksim, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Muaz b. Džebel bi sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., klanjao jaciju, potom bi došao u svoj narod i njima imamio."**

٥٩٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مِقْسَمٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ كَانَ يُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ ثُمَّ يَأْتِي قَوْمَهُ فَيُصَلِّي بِهِمْ تِلْكَ الصَّلَاةَ

599. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra b. Dinara, da je Džabir b. Abdullah kazao: **"Muaz bi klanjao s Vjerovjesnikom, potom**

٥٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ

[904] Eš-Ševkani, u djelu *Nejlul-evtar*, kaže: "Iz spomenutih hadisa vidimo da se imamu zabranjuje da u namazu staje na više mjesto od onog gdje stoji džemat. To potvrđuje i Ibn Mesudov hadis: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio imamu da u namazu bude na višem mjestu u odnosu na džemat.' Izuzetak je kada imam hoće poučiti ljude namazu pa stane na uzvišenije mjesto kako bi ga svi vidjeli."

يَقُولُ: إِنَّ مُعَاذًا كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَؤُمُّ قَوْمَهُ

bi se vratio svome narodu i imamio im (isti namaz).”[905]

68. Kada imam klanja sjedeći, i džemat će klanjati sjedeći

٦٨. بَاب الْإِمَامِ يُصَلِّي مِنْ قُعُودٍ

600. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, a on od Enesa b. Malika: **“Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jahao konja i pao s njega. Zgulio je (kožu) na desnoj strani, pa je jedan od obaveznih namaza klanjao sjedeći. Za njim smo i mi klanjali sjedeći. Kada je završio namaz reče: ‘Imam se mora slijediti, pa kada bude klanjao stojeći, klanjajte i vi stojeći. Kada učini ruku, učinite i vi. Kada se podigne sa rukua, podignite se i vi. Kada kaže: *Semi-Allahu limen hamideh/ Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*, vi recite: *Rabbena lekel hamdu/Gospodaru, neka Ti je hvala!* A kada bude klanjao sjedeći, i vi klanjajte sjedeći.”[906]**

٦٠٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكِبَ فَرَسًا فَصُرِعَ عَنْهُ فَجُحِشَ شِقُّهُ الْأَيْمَنُ فَصَلَّى صَلَاةً مِنَ الصَّلَوَاتِ وَهُوَ قَاعِدٌ. وَصَلَّيْنَا وَرَاءَهُ قُعُودًا فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ

---

[905] El-Hattabi kaže: “Iz spomenutih hadisa zaključuje se da bi muktediji bilo dozvoljeno da farz-namaz klanja za imamom koji klanja nafilu. Da li, zaista, tako može, sporno je među islamskim učenjacima. Eš-Šafi, El-Evzai i Ahmed b. Hanbel smatraju da se farz može klanjati za imamom koji klanja nafilu. Dokaz za to su im spomenuti hadisi. Ebu Hanife smatra da se farz ne može klanjati za imamom koji klanja nafilu, a obrnuto može. Isti hadis su zabilježili Abdurrezzak, Eš-Šafi, Et-Tahavi i Ed-Darekutni sa senedom, također, od Džabira b. Abdullaha, s tim što su dodali: ‘Ona je njemu nafila, a njima obavezni namaz.’” Ovaj hadis je sahih.

[906] Iz ovog i hadisa koji slijede vidi se da je džemat obavezan slijediti imama u namazu: ako imam klanja sjedeći, i džemat će klanjati sjedeći, a ako imam klanja stojeći, i džemat će klanjati stojeći. El-Hattabi, u djelu *Mealimus-suneni*, komentaru Ebu Davudovog *Sunena*, kaže: “Ebu Davud je o ovoj temi zabilježio hadise od Enesa, Džabira, Ebu Hurejrea i Aiše, ali nije spomenuo posljednji

601. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir i Veki, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Sufjana, da je Džabir kazao: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u Medini jahao konja, pa ga je (on) oborio na palmin panj te je iščašio nogu. Otišli smo da ga obiđemo. Zatekli smo ga u Aišinoj sobi – klanjao je sjedeći. Ustali smo i klanjali za njim. On je šutio. Potom smo došli i drugi put da ga obiđemo. Klanjao je obavezni namaz sjedeći. Stali smo da klanjamo za njim stojeći. On nam pokaza rukom da sjednemo i mi smo sjeli. Kada je završio namaz reče: 'Kada imam klanja sjedeći, i vi klanjajte sjedeći. A kada klanja stojeći, i vi klanjajte stojeći. Ne činite ono što su činili Perzijanci spram svojih velikana.'"**[907]

٦٠١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ وَوَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: رَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا بِالْمَدِينَةِ فَصَرَعَهُ عَلَى جِذْمِ نَخْلَةٍ فَانْفَكَّتْ قَدَمُهُ. فَأَتَيْنَاهُ نَعُودُهُ فَوَجَدْنَاهُ فِي مَشْرُبَةٍ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يُسَبِّحُ جَالِسًا. قَالَ فَقُمْنَا خَلْفَهُ. فَسَكَتَ عَنَّا. ثُمَّ أَتَيْنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى نَعُودُهُ فَصَلَّى الْمَكْتُوبَةَ جَالِسًا فَقُمْنَا خَلْفَهُ فَأَشَارَ إِلَيْنَا فَقَعَدْنَا. قَالَ: فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: إِذَا صَلَّى الْإِمَامُ جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا وَإِذَا صَلَّى الْإِمَامُ قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا وَلَا تَفْعَلُوا كَمَا يَفْعَلُ أَهْلُ فَارِسَ بِعُظَمَائِهَا

---

namaz koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao. On je taj namaz klanjao sjedeći, a ljudi su ga za njim klanjali stojeći. Ebu Davud je, inače, imao običaj da u jednom poglavlju citira hadise o jednoj temi, a onda u sljedećem poglavlju navede hadise koji su u suprotnosti s tim hadisima. Interesantno, u ovom slučaju to nije učinio. Zašto to nije učinio, meni nije jasno." Potom je El-Hattabi spomenuo Aišin hadis iz koga se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., posljednji namaz u životu klanjao sjedeći, a ljudi su ga za njim klanjali stojeći. To je bila posljednja praksa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u ovom pogledu. El-Hattabi iz toga zaključuje da su svi prethodni hadisi derogirani ovim, te da je ostao važeći propis da ljudi ipak moraju klanjati stojeći za imamom koji iz opravdanog razloga klanja sjedeći. Ovo je i stav većine islamskih učenjaka i šerijatskih pravnika. Malik b. Enes kaže: "Niko ne bi trebalo sjedeći imamiti ljudima." Međutim, Ahmed b. Hanbel, Ishak b. Rahivejh i neki hadiski učenjaci zastupaju mišljenje u skladu s Enesovim hadisom u kom stoji da muktedije moraju slijediti imama u svemu, pa ako imam klanja sjedeći, dužni su i oni klanjati sjedeći.

[907] Bizantijci i Perzijanci su stajali spram svojih velikana dok su oni sjedili. Ovim riječima Allahov Poslanik, s.a.v.s., to zabranjuje svojim sljedbenicima.

602. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Muslim b. Ibrahim, prenijevši od Vuhejba, on od Mus'aba b. Muhammeda, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Imama moramo slijediti. Kada on izgovori tekbir, izgovorite ga vi, a ne izgovarajte tekbir dok ga on ne izgovori. Kada on ode na ruku, idite i vi, a ne idite na ruku dok je on ne učini. Kada kaže: *Semi-Allahu limen hamideh/Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*, vi recite: *Allahumme Rabbena lekel-hamdu/Allahu, Gospodaru naš, Tebi hvala.*** (Muslim kaže: **neka je Tebi hvala**) **Kada učini sedždu, učinite je i vi, a ne idite na sedždu dok on ne ode. Ako bude klanjao stojeći, klanjajte i vi stojeći, a ako bude klanjao sjedeći, klanjajte i vi sjedeći."**

Ebu Davud kaže: "***Allahumme Rabbena lekel hamdu Allahu/Gospodaru naš, Tebi hvala***. Neki naši drugovi su ovo prenijeli od Sulejmana."

٦٠٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى عَنْ وُهَيْبٍ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَلَا تُكَبِّرُوا حَتَّى يُكَبِّرَ وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَلَا تَرْكَعُوا حَتَّى يَرْكَعَ وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ قَالَ مُسْلِمٌ: وَلَكَ الْحَمْدُ. وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا وَلَا تَسْجُدُوا حَتَّى يَسْجُدَ. وَإِذَا صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا وَإِذَا صَلَّى قَاعِدًا فَصَلُّوا قُعُودًا أَجْمَعُونَ.

قَالَ أبو داود: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ. أَفْهَمَنِي بَعْضُ أَصْحَابِنَا عَنْ سُلَيْمَانَ.

603. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Adem el-Missisi, kog je obavijestio Ebu Halid, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Zejda b. Eslema, on od Ebu Saliha, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Imama treba slijediti!"** Zejd b. Eslem je ovo prenio i dodao: **"A kada bude učio, vi šutite!"**

Ebu Davud kaže: "Ovaj dodatak: **'A kada bude učio, vi šutite!'** nije zapamćen. Po našem mišljenju, ovaj previd je napravio Ebu Halid."[908]

٦٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ الْمِصِّيصِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ. بِهَذَا الْخَبَرِ زَادَ: وَإِذَا قَرَأَ فَأَنْصِتُوا.

قَالَ أبو داود: وَهَذِهِ الزِّيَادَةُ وَإِذَا قَرَأَ فَأَنْصِتُوا لَيْسَتْ بِمَحْفُوظَةٍ. الْوَهْمُ عِنْدَنَا مِنْ أَبِي خَالِدٍ

[908] To je, po mišljenju El-Munzirija, diskutabilno, imajući u vidu da su El-Buhari i Muslim od Ebu Halida Sulejmana b. Hibbana el-Ahmera zabilježili hadise u *Sahihima*, što znači da je on pouzdan prenosilac hadisa.

٦٠٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِهِ وَهُوَ جَالِسٌ فَصَلَّى وَرَاءَهُ قَوْمٌ قِيَامًا. فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنِ اجْلِسُوا. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا.

604. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u svojoj sobi klanjao[909] sjedeći. Ljudi su iza njega počeli klanjati stojeći, pa im je pokazao da sjednu. Kada je završio namaz, rekao je: 'Imam se mora slijediti, pa kada učini ruku, učinite i vi, a kada se podigne sa rukua, podignite se i vi. Ako bude klanjao sjedeći, i vi klanjate sjedeći.'"**[910]

٦٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَيَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَوْهَبٍ الْمَعْنَى أَنَّ اللَّيْثَ حَدَّثَهُمْ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: اشْتَكَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّيْنَا وَرَاءَهُ وَهُوَ قَاعِدٌ. وَأَبُو بَكْرٍ يُكَبِّرُ لِيُسْمِعَ النَّاسَ تَكْبِيرَهُ. ثُمَّ سَاقَ الْحَدِيثَ

605. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Jezid b. Halid b. Mevhib – isti smisao hadisa Lejsa Ebu Zubejra – da je Džabir kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., se razbolio, pa nam je imamio sjedeći, a Ebu Bekr je glasno izgovarao tekbir kako bi ljudi čuli."** Potom je naveo hadis u cjelosti.[911]

٦٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا (أَنْبَأَنَا) زَيْدٌ يَعْنِي ابْنَ الْحُبَابِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ حَدَّثَنِي حُصَيْنٌ مِنْ وَلَدِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ: أَنَّهُ كَانَ يَؤُمُّهُمْ. قَالَ: فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ إِمَامَنَا مَرِيضٌ. فَقَالَ: إِذَا صَلَّى قَاعِدًا فَصَلُّوا قُعُودًا. قَالَ أَبُو دَاوُد: وَهَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ بِمُتَّصِلٍ

606. ISPRIČAO NAM JE Abde b. Abdullah, kog je obavijestio Zejd b. el-Hubab, prenijevši od Muhammeda b. Saliha, on od Husajna, jednog od Sa'd b. Muazovih sinova, on od Usejda b. Hudajra, koji je bio imam svome narodu: **"Jednom prilikom se razbolio i Allahov Poslanik, s.a.v.s., je otišao da ga obiđe. Ljudi rekoše: 'Allahov Poslaniče, naš imam je bolestan.', a on reče. 'Ako bude klanjao sjedeći, klanjajte i vi sjedeći.'"**

Ebu Davud kaže: "Sened ovoga hadisa nije spojen."

---

[909] U El-Buharijevom predanju stoji: **"Kad je bio bolestan."**

[910] Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima.*

[911] Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*, u znatno dužem obliku.

69. Kako će dvojica stati kada budu klanjali, a jedan od njih imamio

٦٩. بَاب الرَّجُلَيْنِ يَؤُمُّ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ كَيْفَ يَقُومَانِ

607. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita, da je Enes kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je posjetio Ummu Haram.[912] Iznijeli su mu masla i hurmi. On reče: 'Vratite to u posudu, a ovo u mješinu, jer ja postim.' Potom je ustao i s nama klanjao dva rekata nafile. Ummu Sulejm[913] i Ummu Haram su stale iza nas.'"** Sabit kaže: "Koliko mi je poznato, Enes je rekao: **'Mene je postavio na tepih sa svoje desne strane.'"**

٦٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ فَأَتَتْهُ بِسَمْنٍ وَتَمْرٍ. فَقَالَ: رُدُّوا هَذَا فِي وِعَائِهِ وَهَذَا فِي سِقَائِهِ فَإِنِّي صَائِمٌ. ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ تَطَوُّعًا. فَقَامَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ وَأُمُّ حَرَامٍ خَلْفَنَا. قَالَ ثَابِتٌ: وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ: أَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ عَلَى بِسَاطِهِ

608. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Abdullaha b. el-Muhtara, on od Muasa b. Enesa, da je Enes ispričao sljedeće: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je imamio njemu i jednoj ženi, pa je njega postavio na svoju desnu stranu, a ženu iza njih."**[914]

٦٠٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُخْتَارِ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّهُ وَامْرَأَةٌ مِنْهُمْ. فَجَعَلَهُ عَنْ يَمِينِهِ وَالْمَرْأَةَ خَلْفَ ذَلِكَ

609. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Abdulmelika b. Ebu Sulejmana, on od Ataa, da je Ibn Abbas kazao: **"Noćio sam u sobi svoje tetke**

٦٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بِتُّ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ. فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[912] Ummu Haram b. Milhan b. Halid b. Zejd b. Haram el-Ensarije je poznata žena, sahabijka. Ona je Enes b. Malikova tetka po majci. Umrla je za vrijeme Osmanovog hilafeta.

[913] Ummu Sulejm b. Milhan b. Halid b. Zejd b. Haram el-Ensarije je poznata žena, sahabijka, majka Enesa b. Malika. Kažu da joj je bilo ime Sehla, ili Remila ili Rumejsa, ili Mulejka ili Unejsa. Umrla je za vrijeme Osmanovog hilafeta.

[914] Bilježe ga i Muslim u *Sahihu*, te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

Mejmune.[915] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ustao noću, odvezao mijeh, uzeo abdest, potom ga zavezao i stao da klanja. Ustao sam i ja, uzeo abdest kao i on i stao s njegove lijeve strane. On me je uzeo desnom rukom i iza sebe me premjestio na svoju desnu stranu, te sam klanjao s njim."[916]

وَسَلَّمَ مِنَ اللَّيْلِ فَأَطْلَقَ الْقِرْبَةَ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ أَوْكَأَ الْقِرْبَةَ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ. فَقُمْتُ فَتَوَضَّأْتُ كَمَا تَوَضَّأَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَنِي بِيَمِينِهِ فَأَدَارَنِي مِنْ وَرَائِهِ فَأَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَصَلَّيْتُ مَعَهُ

610. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Ebu Bišra, on od Seida b. Džubejra, da je Ibn Abbas ispričao istu priču, kazavši: **"Uzeo me za potiljak (ili je kazao: za kosu) i premjestio me na svoju desnu stranu."**

٦١٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي هَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: فَأَخَذَ بِرَأْسِي أَوْ بِذُؤَابَتِي فَأَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ

70. Ako budu trojica, kako će stati

٧٠. بَاب إِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً كَيْفَ يَقُومُونَ

611. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu Talhe, da je Enes b. Malik kazao: **"Njegova nena Mulejka je pozvala Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na jelo koje je pripremila. Pošto je jeo, Poslanik reče: 'Ustanite da klanjamo.' Ustao sam i našu hasuru, koja je pocrnjela od česte upotrebe, poprskao vodom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stao na nju, neko siroče i ja smo stali u saf iza njega, a starica je stala**

٦١١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: إِنَّ جَدَّتَهُ مُلَيْكَةَ دَعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِطَعَامٍ صَنَعَتْهُ. فَأَكَلَ ثُمَّ قَالَ: قُومُوا فَلَأُصَلِّيَ لَكُمْ. قَالَ أَنَسٌ: فَقُمْتُ إِلَى حَصِيرٍ لَنَا قَدِ اسْوَدَّ مِنْ طُولِ مَا لُبِسَ فَنَضَحْتُهُ بِمَاءٍ. فَقَامَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَفَفْتُ أَنَا

[915] Mejmuna b. Haris el-Hilalijje je Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga. Vele da se zvala Berira, pa ju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nazvao Mejmunom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ju je oženio u Serefu, mjestu šest milja udaljenom od Mekke, sedme godine po Hidžri. Ona je u Serefu i umrla 51. godine po Hidžri, gdje je i ukopana.

[916] Iz ovog hadisa se zaključuje da će, ako za imamom klanja jedan muškarac, on stati s imamove desne strane, a ne iza njega, dok će žene stati pozadi.

وَالْيَتِيمُ وَرَاءَهُ وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا. فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ

iza nas. Klanjao je s nama dva rekata, a potom otišao."[917]

٦١٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ هَارُونَ بْنِ عَنْتَرَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: اسْتَأْذَنَ عَلْقَمَةُ وَالْأَسْوَدُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ وَقَدْ كُنَّا أَطَلْنَا الْقُعُودَ عَلَى بَابِهِ. فَخَرَجَتِ الْجَارِيَةُ فَاسْتَأْذَنَتْ لَهُمَا. فَأَذِنَ لَهُمَا. ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى بَيْنِي وَبَيْنَهُ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ

612. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Fudajl, prenijevši od Haruna b. Anterea, on od Abdurrahmana b. el-Esveda, da je njegov otac kazao: **"Jednog dana Alkama i El-Esved zatražiše dozvolu da uđu kod Abdullaha (b. Mes'uda) nakon što su dugo čekali pred njegovim vratima. Izišla je djevočica i u ime njih dvojice pitala (Abdullaha b. Mes'uda) mogu liući kod njega. Dozvolio im je. Potom je ustao (veli Alkama), klanjao između mene i njega, a onda rekao:**

---

[917] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao dva rekata nafile radi bereketa domaćinima. Ovdje se zasigurno ne radi o farz-namazima, jer se zna da je Vjerovjesnik sve obavezne namaze klanjao isključivo u džamiji.

Prema mišljenju većine islamskih učenjaka, ukoliko namaz u džematu klanjaju samo trojica, jedan će kao imam proći naprijed, dok će preostala dvojica stati u saf iza njega. Ovakvo mišljenje oni temelje na ovom i hadisu koji bilježi Muslim u *Sahihu*, od Džabira b. Abdullaha, koji je kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao je da klanja. Kada sam stigao, stao sam sa njegove lijeve strane, pa me on premjesti na desnu stranu. Potom je stigao Džabir b. Sahr i stao sa njegove lijeve strane, pa nas je on obojicu vratio iza sebe."**

Ibn Mesud, Alkama, Esved i neki učenjaci iz Kufe smatraju da će, ukoliko dvojica klanjaju za imamom, jedan stati desno, a drugi lijevo od njega, a neće stati iza njega, shodno hadisu koji je zabilježio Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, od Esveda b. Jezida, koji je kazao: **"Moj amidžić Alkama i ja smo došli u mjesto Hadžiru kod Ibn Mesuda. Ustali smo da klanjamo podne. Obojica smo stali iza njega, a on nas premjesti: jednog na svoju desnu, a drugog na lijevu stranu, i reče: 'Ovako bi postupio Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada bi nas bilo samo trojica.'"**

Ibn Sirin smatra da ih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u datoj situaciji premjestio na lijevu i desnu stranu jer su klanjali na tijesnom mjestu, te nisu mogli stati iza njega. Isti zaključak iznosi i Ibn Hadžer u djelu *Fethul-Bari*.

'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je ovako postupio.'"[918]

71. Imam će se okrenuti nakon što preda selam

613. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Jalaa b. Ataa, on od Džabira b. Jezida b. el-Esveda, da je njegov otac kazao: **"Klanjao sam za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., pa bi se okrenuo kada bi završio namaz."**[919]

614. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Ebu Ahmed ez-Zubejri, prenijevši od Mis'ara, on od Sabita b. Ubejda, on od Ubejda b. el-Beraa, da je El-Bera b. Azib kazao: **"Kada bismo klanjali za Allahovim Poslanikom, željeli smo da**

٧١. بَاب الْإِمَامِ يَنْحَرِفُ بَعْدَ التَّسْلِيمِ

٦١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي يَعْلَى بْنُ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ إِذَا انْصَرَفَ انْحَرَفَ

٦١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ أَخْبَرَنَا مِسْعَرٌ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ الْبَرَاءِ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عِنْهُ قَالَ: كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْبَبْنَا أَنْ نَكُونَ عَنْ

---

[918] Ibn Hadžer el-Askalani kaže da je Abdullah b. Mes'ud klanjao između Alkame i El-Esveda, a nije stao ispred njih, jer je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da tako klanja sa dvojicom. Međutim, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, po mišljenju Ibn Sirina, tako klanjao zbog skučenosti prostora. Osim toga, u senedu ovoga hadisa je i Harun b. Antere, o kome su neki učenjaci polemisali. Ebu Omer en-Nimeri smatra da je ovaj hadis mevkuf i da nije pouzdan u onim verzijama u kojima se vezuje za Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Neki vele da je Ibn Mes'udov hadis derogiran. Imajući na umu sve navedeno zaključujemo da će imam, kada klanja sa trojicom, stati malo naprijed, a ne tačno između njih.

[919] Ahmed b. Hanbel je zabilježio sljedeći hadis: **"Bili smo na Oprosnom hadžu s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Klanjao je s nama sabahski namaz. Kada je završio, sjedeći, licem se okrenuo prema nama."** Iz ovog i hadisa koji slijedi zaključuje se da je sunnet da se imam, kada završi namaz i preda selam, okrene licem prema džematu.

budemo s njegove desne strane, kako bi se nama (prvo) okrenuo licem."[920]

يَمِينِهِ فَيُقْبِلُ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

72. O imamovom klanjanju nafile na mjestu na kome je klanjao (farz)

٧٢. بَاب الْإِمَامِ يَتَطَوَّعُ فِي مَكَانِهِ

615. ISPRIČAO NAM JE Ebu Tevbe er-Rebi' b. Nafi, kog je obavijestio Abdulaziz b. Abdulmelik el-Kureši, prenijevši od Ataa el-Hurasanija, on od El-Mugirea b. Šu'bea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Imam neće klanjati na mjestu na kom je klanjao (farz), treba se (malo) pomjeriti."**[921]

Ebu Davud kaže: "Ata el-Hurasani nije zatekao El-Mugirea b. Šu'bea."

٦١٥. حَدَّثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْقُرَشِيُّ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يُصَلِّ الْإِمَامُ فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ حَتَّى يَتَحَوَّلَ

قَالَ أبو داود: عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ لَمْ يُدْرِكِ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ

73. Kad imam izgubi abdest nakon što ustane sa sedžde posljednjeg rekata

٧٣. بَاب الْإِمَامِ يُحْدِثُ بَعْدَ مَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنْ آخِرِ الرَّكْعَةِ

616. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, prenijevši od Zuhejra, on od Abdurrahmana b. Zijada b. En'ama, on od Abdurrahmana b. Rafia i Bekra b. Sevadea, a on od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

٦١٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادِ بْنِ أَنْعُمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ وَبَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ

---

[920] Kada bismo klanjali za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., željeli smo biti na njegovoj desnoj strani kako bi se prvo nama okrenuo kada bude predavao selam, jer selam se prvo predaje na desnu, pa tek onda na lijevu stranu. A može da znači i da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom okretanja u namazu, okretao desnom stranom.

[921] Iz ovog hadisa se zaključuje da je imamu sunnet, kada završi s klanjanjem farza, da se malo pomjeri s mjesta i tek onda klanja nafilu. A iz sljedećeg Ebu Hurejreovog hadisa zaključuje se da je to sunnet i muktedijama. Ebu Hurejreova izjava da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko od vas klanja farz, neka se malo pomjeri naprijed ili nazad, desno ili lijevo."** Zbog toga je, kako naglašavaju El-Buhari i El-Begavi, što će sva mjesta na kojima je sedžda činjena na Sudnjem danu svjedočiti u korist onoga koji ju je činio.

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَضَى الْإِمَامُ الصَّلَاةَ وَقَعَدَ فَأَحْدَثَ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ وَمَنْ كَانَ خَلْفَهُ مِمَّنْ أَتَمَّ الصَّلَاةَ

rekao: **"Kada imam, nakon što završi namaz, sjedne i prije nego progovori izgubi abdest, namaz se smatra potpunim i njemu i onima koji su klanjali za njim."**[922]

٦١٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ ابْنِ عَقِيلٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ

617. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sufjana, on od Ibn Akila, on od Muhammeda b. Hanefijja, on od Alije, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ključ namaza je čistoća, njegov (početak) kojim mnoge radnje bivaju zabranjene je početni tekbir, a završetak je selam."**[923]

---

[922] Prema Ebu Hanifinom mišljenju, posljednje sjednje u namazu je farz, dok je predavanje selama sunnet. Stoga, prema njegovom i mišljenju njegovih učenika Muhammeda i Ebu Jusufa, ukoliko bi neko, nakon što je obavio posljednji tešehud (proučio Et-tehijjatu i Salavate), a prije nego što preda selam, izgubio abdest, namaz mu vrijedi i ne mora ga obnavljati.

Prema Šafijinom mišljenju, i posljednje sjedenje i predavanje selama je farz. Stoga je, smatra on, onom ko bi izgubio abdest nakon obavljenog tešehuda, a prije nego je predao selam, namaz pokvaren i morao bi ga obnoviti.

Prema Ahmedovom mišljenju, posljednje sjedenje nije farz, dok je predavanje selama farz. Stoga, ukoliko bi neko, prije nego izgubi abdest, uspio predati selam, namaz mu vrijedi, pa makar i ne uspio obaviti posljednji tešehud.

[923] Općepoznato je da je čišćenje uvjet da bi se namaz mogao klanjati. Pod *čišćenjem* podrazumijevamo čistoću mjesta na kome želimo klanjati, čistoću odjeće, tijela, u što spada kupanje po potrebi, te uzimanje abdesta ili tejemuma u situacijama kada nemamo vode, ili je imamo ali je iz određenih opravdanih razloga nismo u stanju upotrijebiti. S obzirom da se bez prethodno obavljenog čišćenja ne može pristupiti namazu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u navedenom hadisu čišćenje nazvao ključem namaza, isto kao što je u nekim hadisima namaz kao najizrazitiju formu pokornosti Allahu, dž.š., nazvao ključem Dženneta.

Početni tekbir u namazu nazvao je njegovom zabranom, zato što nam, nakon što izgovorimo početni tekbir i stupimo u namaz, sve druge radnje koje nisu sastavni dio namaza postaju zabranjene dok smo u namazu. U namazu su zabranjeni: bilo kakav razgovor, jelo, piće i štošta drugo što je inače dozvoljeno izvan namaza.

74. U čemu klanjač mora slijediti imama

٧٤. بَاب مَا يُؤْمَرُ بِهِ الْمَأْمُومُ مِنِ اتِّبَاعِ الْإِمَامِ

618. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, ovaj od Ibn Muhajriza, a on od Muavije b. Ebu Sufjana, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ne idite prije mene na ruku i sedždu. Ma koliko prije vas ja išao na ruku, vi ćete me stići kada se budem vraćao, jer sam ostario."**[924]

٦١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُبَادِرُونِي بِرُكُوعٍ وَلَا بِسُجُودٍ فَإِنَّهُ مَهْمَا أَسْبِقْكُمْ بِهِ إِذَا رَكَعْتُ تُدْرِكُونِي بِهِ إِذَا رَفَعْتُ إِنِّي قَدْ بَدَّنْتُ

619. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, njemu je ispričao Šu'be, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Abdullaha b. Jezida el-Hatamija,[925] govoreći ljudima, da je El-Bera – koji, po Abdulahu b. Jezidu, nije lažov – kazao: **"Kada bi se s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., digli sa rukua, prakticirali su ispraviti se i tako stajati, i tek kada bi vidjeli Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je na sedždi, učinili bi sedždu."**[926]

٦١٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ يَزِيدَ الْخَطْمِيَّ يَخْطُبُ النَّاسَ قَالَ: حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ وَهُوَ غَيْرُ كَذُوبٍ: أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا رَفَعُوا رُءُوسَهُمْ مِنَ الرُّكُوعِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامُوا قِيَامًا. فَإِذَا رَأَوْهُ قَدْ سَجَدَ سَجَدُوا

Selam je nazvao dopuštenjem ili dozvolom, zbog toga što nam sve ono što je bilo zabranjeno činiti dok smo bili u namazu, postaje dopušteno predajom selama, s obzirom da njime završavamo namaz.

[924] El-Hattabi kaže: "Smisao ovog hadisa je sljedeći: **'Ne idite prije mene na ruku i na sedždu, jer vam neće smetati, ako se ja vratim sa rukua ili sa sedžde, da vi nastavite izgovarati ono što se na njima izgovara, ukoliko to niste dovršili do onog momenta kada se ja dignem sa rukua. Vi ćete, i nakon dovršenog izgovora, mene stići na kijamu, imajući u vidu da sam ja star i da sporo ustajem.'** Neki kažu da ovo znači: **'jer sam se, otkako sam ostario, udebljao i teško ustajem.'"**

[925] Abdullah b. Jezid b. Zejd b. Husajn el-Ensari el-Hatmi je jedan od mlađih ashaba. Bio je valija u Kufi u vrijeme vladavine Abdullaha b. Zubejra.

[926] Zabilježili su ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i Et-Tirmizi u *Džami'u*.

620. ISPRIČALI SU NAM Zuhejr b. Harb i Harun b. Ma'ruf, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebana b. Tagliba, on od Kufijca Ebana i drugih, oni od El-Hakema, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je El-Bera kazao: **"Mi bismo klanjali s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., i niko od nas ne bi povio svoja leđa (nakon što se digao s rukua) sve dotle dok ne bi vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., da se spustio na sedždu."**[927]

٦٢٠. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَهَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ قَالَ زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الْكُوفِيُّونَ أَبَانُ وَغَيْرُهُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا يَحْنُو أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ حَتَّى يَرَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ

621. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebi' b. Nafi, kog je obavijestio Ebu Ishak el-Fezari, prenijevši od Ebu Ishaka, a on od Muhariba b. Disara, da je Abdullah b. Jezid na minberu kazao: **"Ispričao mi je El-Bera da su oni klanjali s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., pa kada bi on otišao na ruku, otišli bi i oni, a kada bi rekao: *Semi-Allahu limen hamideh/ Allah čuo onoga ko Mu zahvaljuje*, ispravili bi se i stajali sve dotle dok ne bi vidjeli da je on svoje lice spustio na zemlju, tek onda bi ga u tome slijedili."**

٦٢١. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَقَ يَعْنِي الْفَزَارِيَّ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ حَدَّثَنِي الْبَرَاءُ: أَنَّهُمْ كَانُوا يُصَلُّونَ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا رَكَعَ رَكَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ لَمْ نَزَلْ قِيَامًا حَتَّى يَرَوْهُ قَدْ وَضَعَ جَبْهَتَهُ بِالْأَرْضِ ثُمَّ يَتَّبِعُونَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

75. Oštro upozorenje onome ko prije imama ustaje ili se spušta

٧٥. بَاب التَّشْدِيدِ فِيمَنْ يَرْفَعُ قَبْلَ الْإِمَامِ أَوْ يَضَعُ قَبْلَهُ

622. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, njega je obavijestio Šu'be, prenijevši od Muhammeda b. Zijada, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Zar se ne boji onaj ko podigne glavu dok je imam još na sedždi da Allah ne preinači**

٦٢٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا يَخْشَى أَوْ أَلَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ

[927] Muslim bilježi u *Sahihu*, sa senedom od Enesa b. Malika, da Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: **"O ljudi, ja sam vam imam, pa ne idite prije mene na ruku i sedždu. Nemojte prije mene ustajati niti prije mene namaz završavati, jer ja vas vidim i kada ste ispred i kada ste iza mene."**

njegovu glavu u magareću ili njegov lik u lik magarca!?"[928]

رَأْسَهُ وَالْإِمَامُ سَاجِدٌ أَنْ يُحَوِّلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ أَوْ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ

76. O onome ko (iz džamije) ode prije imama

٧٦. بَاب فِيمَنْ يَنْصَرِفُ قَبْلَ الْإِمَامِ

623. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Hafs b. Bugajl ed-Duhni, prenijevši od Zaidea, on od El-Muhatara b. Fulfula, a on od Enesa: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ashabe podsticao na namaz i zabranio im da prije njega, nakon klanjanja, odlaze."**[929]

٦٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنْبَأَنَا حَفْصُ بْنُ بُغَيْلٍ الدُّهْنِيُّ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضَّهُمْ عَلَى الصَّلَاةِ وَنَهَاهُمْ أَنْ يَنْصَرِفُوا قَبْلَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلَاةِ

77. U koliko odjeće se klanja

٧٧. بَاب جُمَّاعِ أَثْوَابِ مَا يُصَلَّى فِيهِ

624. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Seida b. el-Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea: **"Neko je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o namazu čovjeka ogrnutog**

٦٢٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي ثَوْبٍ

---

[928] El-Hattabi kaže: "Ljudi su se razišli u pogledu namaza osobe koja se prije imama diže sa sedžde, ili koja prije imama ide na sedždu." Ibn Omer je rekao: **"Ko tako bude postupao, taj nema namaza."** Većina učenjaka, pak, smatra da je namaz osobe koja tako radi ispravan, ali je učinio ružno djelo. Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

[929] Po El-Hatabijevom mišljenju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio ashabima da prije njega izlaze iz džamije kako se, prilikom izlaska, ljudi i žene ne bi miješali. Naime, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, poslije svakog namaza, sačekao dok iziđu žene. Tek tada bi izlazio iz džamije, a sa njim bi izišli i muškarci. Ovo mišljenje potvrđuje hadis koji je El-Buhari zabilježio u *Sahihu*, sa senedom od Ummu Seleme, koja je kazala: **"Žene bi, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ustajale i odlazile iz džamije čim bi predale selam, dok bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., i muškarci koji su za njim klanjali čekali dok one ne iziđu. Tek kada bi one izišle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ustao, a sa njim i muškarci."**

jednim komadom platna, pa je rekao: 'A da li svaki od vas ima dva platna?'"[930]

وَاحِدٍ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوَلِكُلِّكُمْ ثَوْبَانِ

625. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebuz-Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka niko ne klanja u jednoj tkanini ako njome ne prekrije bar nešto od ramena."**[931]

٦٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يُصَلِّ أَحَدُكُمْ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى مَنْكِبَيْهِ مِنْهُ شَيْءٌ

626. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja. A ispričao nam je i Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši isti smisao od Hišama b. Ebu Abdullaha, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ikrimea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko bude klanjao u jednoj tkanini, neka njene krajeve sveže za vrat."**

٦٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَنْبَأَنَا (حَدَّثَنَا) يَحْيَى ح. وحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ الْمَعْنَى عَنْ هِشَامِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللهِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فِي ثَوْبٍ فَلْيُخَالِفْ بِطَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ

---

[930] Pošto je islam univerzalna vjera, odnosi se na sva vremena i sve situacije, i obuhvaća sve slojeve društva, kako one najbogatije i srednje, tako i one najsiromašnije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u ovom i hadisima koji slijede postavio jedno općevažeće pravilo u vezi s namazom, a to je: da svaka osoba, ukoliko zapadne u oskudicu i ne bude imala dovoljno odjeće, može klanjati omotavši oko sebe samo jedan čaršaf ili komad platna.

Buhari, u *Džamius-Sahihu*, bilježi od Ebu Hurejrea sljedeći hadis: **"Jednom prilikom neki čovjek upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s: 'Allahov Poslaniče, može li neko klanjati ukoliko se ogrne samo jednim komadom platna?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: 'A da li svaki od vas ima dva?'"**

[931] Ova zabrana se, po El-Hattabijevom mišljenju, odnosi na osobe koje klanjaju ogrnute u poveći komad platna kojim mogu prekriti cijelo tijelo. One su, u tom slučaju, dužne prekriti i ramena. Međutim, Malik, Ebu Hanife, Eš-Šafi i većina uleme smatraju da je ova zabrana u smislu mekruha, a ne u smislu harama. Prema tome, ako bi neko klanjao u većem komadu platna i njime prekrio samo avret, a ne i ramena, njegov namaz je ispravan, ali je počinio mekruh ukoliko je u stanju prekriti i vrat i ramena, a ne prekrije ih.

627. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Ebu Umamea b. Sehla, da je Omer b. Ebu Seleme kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako klanja u jednodjelnom ogrtaču, prebacivši njegove krajeve preko ramena."**

٦٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُلْتَحِفًا مُخَالِفًا بَيْنَ طَرَفَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْهِ

628. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Mulazim b. Amr el-Hanefi, prenijevši od Abdullaha b. Bedra, on od Kajsa b. Talka, da je njegov otac kazao: **"Došli smo Vjerovjesniku, s.a.v.s. Neki čovjek ga upita: 'Allahov Vjerovjesniče, šta misliš o namazu čovjeka ogrnutog u jedan komad platna?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spustio svoj ogrtač preko košulje i ogrnuo se njima. Potom je ustao i klanjao s nama. Kada je završio s namazom, rekao je: 'Da li svaki od vas ima dva komada platna?'"**

٦٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُلَازِمُ بْنُ عَمْرٍو الْحَنَفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَدْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَدِمْنَا عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا تَرَى فِي الصَّلَاةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ؟ قَالَ: فَأَطْلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِزَارَهُ طَارَقَ بِهِ رِدَاءَهُ فَاشْتَمَلَ بِهِمَا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى بِنَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا أَنْ قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: أَوَكُلُّكُمْ يَجِدُ ثَوْبَيْنِ

78. O čovjeku koji ogrtač sveže na zatioku i klanja

٧٨. بَاب الرَّجُلِ يَعْقِدُ الثَّوْبَ فِي قَفَاهُ ثُمَّ يُصَلِّي

629. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sufjana, on od Ebu Hazima, da je Sehl b. Sa'd kazao: **"Vidio sam neke ljude koji su poput djece, klanjajući za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., svezali ogrtače na zatiocima zbog njihove uskosti. Neko reče: 'O žene, ne dižite se (sa sedžde) dok se ne podignu muškarci!'"**[932]

٦٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ الرِّجَالَ عَاقِدِي أُزُرِهِمْ فِي أَعْنَاقِهِمْ مِنْ ضِيقِ الْأُزُرِ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ كَأَمْثَالِ الصِّبْيَانِ. فَقَالَ قَائِلٌ: يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ لَا تَرْفَعْنَ رُءُوسَكُنَّ حَتَّى يَرْفَعَ الرِّجَالُ

[932] To su bili siromasi sa sofe koji su na sebi imali uske i kratke ogrtače te su ih, da ne bi spali, vezivali na zatioku. Kada bi pali na sedždu, njihovi ogtači bi se

79. O čovjeku koji klanja u ogrtaču čiji je jedan dio na drugom čovjeku

630. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, njega je obavijestio Zaide, prenijevši od Ebu Hasina, on od Ebu Saliha, a on od Aiše: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je klanjao noću u ogrtaču čiji je jedan dio bio na meni."**[933]

80. O čovjeku koji klanja u jednoj košulji

631. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Musaa b. Ibrahima, da je Seleme b. el-Ekve kazao: **"Pitao sam: 'Allahov Poslaniče, ja odem u lov, pa mogu li klanjati u dugoj košulji?' On reče: 'Možeš, samo je zakopčaj, makar trnom.'"**[934]

632. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Jez, kog je obavijestio Jahja b. Ebu Bukejr, prenijevši od Israila, a on od Ebu Havmela el-Amirija.

٧٩. بَاب الرَّجُلِ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ بَعْضُهُ عَلَى غَيْرِهِ

٦٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ بَعْضُهُ عَلَيَّ

٨٠. بَاب فِي الرَّجُلِ يُصَلِّي فِي قَمِيصٍ وَاحِدٍ

٦٣١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ أَصِيدُ أَفَأُصَلِّي فِي الْقَمِيصِ الْوَاحِدِ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَازْرُرْهُ وَلَوْ بِشَوْكَةٍ

٦٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَوْمَلٍ الْعَامِرِيِّ

---

zategli tako da bi im se ugledali stidni dijelovi tijela. Zbog toga je neko uzviknuo ženama da se ne dižu sa sedžde dok se ne podignu muškarci, kako ne bi vidjele njihove stidne dijelove tijela. Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, te En-Nesai u *Sunenu*.

[933] U hadisu koji su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*, stoji da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik bi klanjao noću, a ja bih imala mjesečnicu i bila bih pored njega, pokrivena jednim plaštom čiji bi dio bio na njemu."** Na temelju ovoga hadisa, Eš-Ševkani je, u djelu *Nejlul-evtar*, utvrdio da je dozvoljeno klanjati pored žene koja ima mjesečnicu i da je njena odjeća, ukoliko nije uprljana krvlju, čista, te da je dozvoljeno klanjanje u ogrtaču čiji je jedan kraj na klanjaču, a drugi na toj ženi.

[934] Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

قَالَ أبو داود: وَكَذَا قَالَ وَالصَّوَابُ أَبُو حَرْمَلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَمَّنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فِي قَمِيصٍ لَيْسَ عَلَيْهِ رِدَاءٌ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي قَمِيصٍ

Ebu Davud kaže: "Tako je rekao (Muhammed b. Hatim b. Jez), a ispravno je Ebu Harmel, prenijevši od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Ebu Bekra,[935] da je njegov otac kazao: **"Džabir b. Abdullah nam je jednom prilikom imamio u košulji, na njemu nije bio ogrtač. Kada je završio namaz, kazao je: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako klanja u košulji.'"**

٨١. بَاب إِذَا كَانَ الثَّوْبُ ضَيِّقًا يَتَّزِرُ بِهِ

81. Kada je platno usko, ogrnut će se njime

٦٣٣. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ وَيَحْيَى بْنُ الْفَضْلِ السِّجِسْتَانِيُّ قَالُوا: حَدَّثَنَا حَاتِمٌ يَعْنِي ابْنَ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مُجَاهِدٍ أَبُو حَزْرَةَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: أَتَيْنَا جَابِرًا يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سِرْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ فَقَامَ يُصَلِّي وَكَانَتْ عَلَيَّ بُرْدَةٌ ذَهَبْتُ أُخَالِفُ بَيْنَ طَرَفَيْهَا فَلَمْ تَبْلُغْ لِي وَكَانَتْ لَهَا ذَبَائِبُ فَنَكَّسْتُهَا. ثُمَّ خَالَفْتُ بَيْنَ طَرَفَيْهَا. ثُمَّ تَوَاقَصْتُ عَلَيْهَا لَا تَسْقُطُ. ثُمَّ جِئْتُ حَتَّى قُمْتُ عَنْ يَسَارِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَدَارَنِي حَتَّى أَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ. فَجَاءَ ابْنُ صَخْرٍ حَتَّى قَامَ عَنْ يَسَارِهِ. فَأَخَذَنَا بِيَدَيْهِ

633. ISPRIČALI SU NAM Hišam b. Ammar, Sulejman b. Abdurrahman i Jahja b. Fadl es-Seidžistani, njih je obavijestio Hatim b. Ismail, prenijevši od Jakuba b. Mudžahida Ebu Hazrea, da je Ubade b. Velid b. Ubade b. Samit kazao: **"Došli smo Džabiru b. Abdullahu, pa nam je ispričao: 'Putovao sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., prilikom jednog vojnog pohoda, pa je ustao da klanja. Na meni bijaše prugasti ogrtač. Pokušah svezati njegove krajeve (za vrat), ali mi bi kratak. Pošto na sebi imaše rese, okrenuo sam ga i svezao njegove krajeve, pa se malo sagnuh pridržavajući ga vratom kako ne bi spao. Potom stadoh na Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., lijevu stranu. On me uze za ruku i premjesti na svoju desnu stranu. Potom dođe Ibn Sahr[936] i stade na njegovu lijevu stranu. On nas**

[935] El-Munziri kaže: "Abdurrahman b. Ebu Bekr el-Mulejki je prenosilac čiji hadisi ne vrijede kao šerijatskopravni argumenti."

[936] U hadisu koji je Muslim zabilježio u *Sahihu*, stoji: "Potom dođe Džebbar b. Sahr."

obojicu uze za ruke i postavi nas iza sebe. Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je posmatrao a ja to nisam osjetio. Potom shvatih da mi pokazuje da ogrtač svežem za pojas. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio sa namazom, reče: 'Džabire!' 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' – rekoh, a on nastavi: 'Kada ti je ogrtač komotan, veži ga za vrat, a kada je tijesan, veži ga za pojas.'"[937]

جَمِيعًا حَتَّى أَقَامَنَا خَلْفَهُ. قَالَ: وَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمُقُنِي وَأَنَا لَا أَشْعُرُ ثُمَّ فَطِنْتُ بِهِ فَأَشَارَ إِلَيَّ أَنْ أَتَّزِرَ بِهَا. فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَا جَابِرُ. قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: إِذَا كَانَ وَاسِعًا فَخَالِفْ بَيْنَ طَرَفَيْهِ. وَإِذَا كَانَ ضَيِّقًا فَاشْدُدْهُ عَلَى حِقْوِكَ

634. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao (ili je kazao da je Ibn Omer rekao): **"Ukoliko neko bude imao dva platna, neka klanja u njima. A ukoliko bude imao samo jedno, neka se ogrne njime, ali neka se ne ogrće onako kako to rade Jevreji."**[938]

٦٣٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ قَالَ قَالَ عُمَرُ: إِذَا كَانَ لِأَحَدِكُمْ ثَوْبَانِ فَلْيُصَلِّ فِيهِمَا. فَإِنْ لَمْ يَكُنْ إِلَّا ثَوْبٌ وَاحِدٌ فَلْيَتَّزِرْ بِهِ وَلَا يَشْتَمِلِ اشْتِمَالَ الْيَهُودِ

---

[937] Abadi smatra da će, ukoliko za imamom bude klanjao jedan čovjek, on stati na imamovu desnu stranu. Međutim, ukoliko ih za imamom budu klanjala dvojica i više, oni će stati u saf iza imama, što potvrđuje ovaj hadis.

Ibn Mesud, Alkame, Esved i neki učenjaci iz Kufe smatraju da će, ukoliko dvojica klanjaju za imamom, jedan stati desno, a drugi lijevo od njega, a ne iza njega. Svoje mišljenje temelje na hadisu koji je zabilježio Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, da je Esved b. Jezid kazao: **"Moj amidžić Alkame i ja smo došli kod Ibn Mesuda u mjesto Hadžira. Ustali smo da klanjamo podne. Obojica smo stali iza njega, a on nas premjesti: jednog na svoju desnu, a drugog na lijevu stranu i reče: 'Ovako bi postupio Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada bi nas bilo samo trojica.'"**

Ibn Sirin smatra da ih je u datoj situaciji Allahov Poslanik, s.a.v.s., premjestio na lijevu i desnu stranu zbog toga što su klanjali u tijesnom prostoru, te nisu mogli stati iza njega. Isti zaključak iznosi i Ibn Hadžer u ***Fethul-Bariu.***

[938] Jevreji su se umotavali u platno tako što su ga spuštali da se vuče po zemlji. Allahov Poslanik, s.a.v.s., muslimanima zabranjuje da se tako umotavaju, te

٦٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الذُّهْلِيُّ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو ثُمَيْلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُنِيبِ عُبَيْدُ اللَّهِ الْعَتَكِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ فِي لِحَافٍ لَا يَتَوَشَّحُ بِهِ، وَالْآخَرُ أَنْ تُصَلِّيَ فِي سَرَاوِيلَ وَلَيْسَ عَلَيْكَ رِدَاءٌ

635. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja ez-Zehli, kog je obavijestio Seid b. Muhammed, prenijevši od Ebu Tumejle Jahjaa b. Vadiha, on od Ebul-Muniba Ubejdullaha el-Atekija, on od Abdullaha b. Burejdea, da je njegov otac kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se klanja u prekrivaču čiji krajevi nisu vezani, i zabranio je da se klanja u gaćama preko kojih nema ogrtača."**[939]

٨٢. بَاب الْإِسْبَالِ فِي الصَّلَاةِ

82. O spuštanju ogrtača do zemlje u namazu

٦٣٦. حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ أَسْبَلَ إِزَارَهُ فِي صَلَاتِهِ خُيَلَاءَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ فِي حِلٍّ وَلَا حَرَامٍ.

قَالَ أَبُو داود: رَوَى هَذَا جَمَاعَةٌ عَنْ عَاصِمٍ مَوْقُوفًا عَلَى ابْنِ مَسْعُودٍ. مِنْهُمْ حَمَّادُ بْنُ

636. ISPRIČAO NAM JE Zejd b. Ahzem, kog je obavijestio Ebu Davud, prenijevši od Ebu Avanea, on od Asima, on od Ebu Osmana, a on od Ibn Mes'uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko u namazu, iz oholosti, do zemlje spusti svoj ogrtač, Uzvišeni Allah mu neće oprostiti grijehe niti će ga od ružnih djela zaštititi."**[940]

Ebu Davud kaže: "Mnogi su, poput Hammada b. Selemea, Hammada b. Zejda, Ebul-

---

zahtijeva da, kada se umotaju u platno ili ogrtač, ono čime su se omotali podignu kako se to ne bi vuklo po zemlji.

[939] Allahov Poslanik, s.a.v.s., je to iz opreza zabranio, da prekrivač ne bi spao. A zabranio je klanjanje u gaćama bez ogrtača, jer bi gornji dio tijela i ramena bili goli. Preporučio je, ukoliko postoji mogućnost, da se i ti dijelovi pokriju. El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*, bilježe od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka niko od vas ne klanja u ogrtaču koji mu ne prekriva ramena."**

[940] Na temelju ovih i drugih hadisa, Ebu Hanife i Eš-Šafi smatraju da je muškarcima mekruh, iz oholosti, nositi odjeću ispod nožnih članaka, kako u namazu tako i izvan namaza. Malik to smatra dozvoljenim u namazu, ali ne i izvan njega.

Ahvesa i Ebu Muavije, prenijeli ovaj hadis od Ibn Mes'uda kao mevkuf."

سَلَمَةَ وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ وَأَبُو الْأَحْوَصِ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ

637. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Džafera, on od Ataa b. Jesara, da je Ebu Hurejre kazao: **"Dok je jednom prilikom neki čovjek, spustivši svoj ogrtač do zemlje, klanjao, Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Idi abdesti se!' Čovjek ode, uze abdest, potom dođe, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Idi, abdesti se!' Čovjek ponovo ode, uze abdest[941] i pošto se vrati, neko drugi upita: 'Allahov Poslaniče, zbog čega si mu naredio da se abdesti, a onda si, nakon toga, ušutio?' On reče: 'Klanjao je spustivši ogrtač do zemlje, a Uzvišeni Allah ne prima namaz od čovjeka koji spušta svoj ogrtač.'"**

٦٣٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ يُصَلِّي مُسْبِلًا إِزَارَهُ إِذْ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اذْهَبْ فَتَوَضَّأْ. فَذَهَبَ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ جَاءَ ثُمَّ قَالَ: اذْهَبْ فَتَوَضَّأْ. فَذَهَبَ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَكَ أَمَرْتَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ، ثُمَّ سَكَتَّ عَنْهُ؟ فَقَالَ: إِنَّهُ كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ مُسْبِلٌ إِزَارَهُ وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَقْبَلُ صَلَاةَ رَجُلٍ مُسْبِلٍ إِزَارَهُ

83. U koliko komada odjeće žena može klanjati

٨٣. بَاب فِي كَمْ تُصَلِّي الْمَرْأَةُ

638. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Muhammeda b. Zejda b. Kunfuza, da je njena majka upitala Ummu Selemu: **"U čemu od odjeće žena može klanjati?" Ona reče: "Može klanjati u mahrami, u širokoj ženskoj košulji koja joj pokriva i vanjski dio stopala."**

٦٣٨. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ قُنْفُذٍ عَنْ أُمِّهِ أَنَّهَا سَأَلَتْ أُمَّ سَلَمَةَ: مَاذَا تُصَلِّي فِيهِ الْمَرْأَةُ مِنَ الثِّيَابِ؟ فَقَالَتْ: تُصَلِّي فِي الْخِمَارِ وَالدِّرْعِ السَّابِغِ الَّذِي يُغَيِّبُ ظُهُورَ قَدَمَيْهَا

639. ISPRIČAO NAM JE Mudžahid b. Musa, kog je obavijestio Osman b. Omer,

٦٣٩. حَدَّثَنَا مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ

---

[941] Abadi smatra da je tajna Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., vraćanja tog čovjeka da uzme abdest, možda, u tome da bi razmislio o manjkavosti koju je pri sebi imao u namazu. Kada je taj čovjek, nakon drugog uzimanja abdesta, došao s podignutim ogrtačem, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušutio.

prenijevši od Abdurrahmana b. Abdullaha b. Dinara, on od Muhammeda b. Zejda, ovaj hadis da je Ummu Selema upitala Vjerovjesnika, s.a.v.s: **"Može li žena klanjati u mahrami i u dugoj ženskoj košulji bez ogrtača?" Odgovorio joj je: "Može, ako joj je košulja duga toliko da joj prekriva vanjski dio stopala."**[942]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su prenijeli Malik b. Enes, Bekr b. Mudar, Hafs b. Gijas, Ismail b. Džafer, Ibn Ebu Zi'b i Ibn Ishak od Muhammeda b. Zejda, on od svoje majke, a ona od Ummu Seleme. I svi drugi su se ograničili na Ummu Selemu, a niko od njih nije spomenuo: '...od Vjerovjesnika, s.a.v.s.'"

بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّهَا سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتُصَلِّي الْمَرْأَةُ فِي دِرْعٍ وَخِمَارٍ لَيْسَ عَلَيْهَا إِزَارٌ؟ قَالَ: إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغًا يُغَطِّي ظُهُورَ قَدَمَيْهَا.

قَالَ أَبُو داود: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَبَكْرُ بْنُ مُضَرَ وَحَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ وَإِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَابْنُ إِسْحَقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أُمِّهِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ. لَمْ يَذْكُرْ أَحَدٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَصَرُوا بِهِ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ

٨٤. بَاب الْمَرْأَةِ تُصَلِّي بِغَيْرِ خِمَارٍ

84. O ženinom klanjanju bez mahrame

٦٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخِمَارٍ.

640. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, njemu je ispričao Hadžadž b. Minhal, a njemu Hammad, prenijevši od Katadea, on od Muhammeda b. Sirina, on od Safije b. el-Haris, a ona od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Punoljetnoj**

---

[942] Pokrivanje kose mahramom je sastavni dio propisnog oblačenja žene, kako u namazu, tako i izvan njega, što je uslov za njegovu valjanost. Taberani, u *El-Mu'džemul-kebiru* i u *El-Mu'džemul-vesitu*, bilježi od Ebu Katadea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uzvišeni Allah ženi neće primiti namaz dok ne pokrije ukrase svoga tijela."**

Šta žena treba pokriti da bi se smatrala propisno obučenom, sporno je među islamskim učenjacima. Šafija, Evzai i Malik smatraju da mora pokriti cijelo tijelo, osim lica i šaka. Ebu Hanife, Es-Sevri, Ibn Abbas i Ata smatraju da mora pokriti cijelo tijelo, osim lica, šaka i stopala. Ahmed b. Hanbel i Davud smatraju da mora pokriti sve, osim lica, dok neki šafijski učenjaci, i prema nekim predanjima Ahmed b. Hanbel, smatraju da mora pokriti sve, čak i lice. Ebu Bekr b. Abdurrahman b. el-Haris b. Hišam kaže: "Kod žene je avret sve, čak i nokti."

ženi namaz neće biti primljen ukoliko klanja bez mahrame."[943]

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je prenio i Seid b. Ebu Arube od Katadea, on od Hasana, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s."

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ سَعِيدٌ يَعْنِي ابْنَ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

641. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Muhammeda: **"Aiša je jednom prilikom došla kod Safije Ummu Talha i, vidjevši njene kćerke, rekla: 'Jednom prilikom je ušao kod mene Allahov Poslanik, s.a.v.s., i u mojoj sobi zatekao djevojčicu. Bacio mi je svoj ogrtač i rekao: 'Prepolovi ga i daj polovinu toj, a polovinu djevojci što je kod Ummu Seleme, jer mislim da su punoljetne.'"**

٦٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ: أَنَّ عَائِشَةَ نَزَلَتْ عَلَى صَفِيَّةَ أُمِّ طَلْحَةَ الطَّلَحَاتِ فَرَأَتْ بَنَاتٍ لَهَا فَقَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ وَفِي حُجْرَتِي جَارِيَةٌ. فَأَلْقَى لِي حَقْوَهُ وَقَالَ لِي: شُقِّيهِ بِشُقَّتَيْنِ فَأَعْطِي هَذِهِ نِصْفًا وَالْفَتَاةَ الَّتِي عِنْدَ أُمِّ سَلَمَةَ نِصْفًا فَإِنِّي لَا أَرَاهَا إِلَّا قَدْ حَاضَتْ أَوْ لَا أُرَاهُمَا إِلَّا قَدْ حَاضَتَا.

Ebu Davud kaže: "Ovako je prenio Hišam od Ibn Sirina."

قَالَ أبو داود: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ هِشَامٌ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ

85. O spuštanju (odjeće) u namazu

642. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala i Ibrahim b. Musa, prenijevši od Ibnul-Mubareka, on od Hasana b. Zekvana, on od Sulejmana el-Ahvela, a on od Ataa. Ibrahim je prenio da je Ebu Hurejre kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio spuštanje odjeće u namazu**[944]

٨٥. بَاب مَا جَاءَ فِي السَّدْلِ فِي الصَّلَاةِ

٦٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ السَّدْلِ فِي الصَّلَاةِ وَأَنْ يُغَطِّيَ الرَّجُلُ فَاهُ.

---

[943] Zabilježili su ga i Et-Tirmizi i Ibn Madže u *Sunenima.*

[944] Na šta se odnosi spuštanje odjeće u namazu, sporno je među samim učenjacima. Neki smatraju da se odnosi na oblačenje predugačke odjeće, koja se vuče po zemlji. Neki kažu da se pod spuštanjem odjeće misli na umotavanje. Po njima, mekruh je umotati u čaršaf cijelo tijelo, ruke i noge, pa klanjati. Neki smatraju da se misli na to da neko niza se spusti samo čaršaf, a da ga ne priveže i učvrsti uz tijelo, i tako klanja.

i to da čovjek u namazu prekrije svoja usta."[945]

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Islun od Ataa, a on od Ebu Hurejrea da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., zabranio spuštanje odjeće u namazu."

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ عِيسَىٰ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ السَّدْلِ فِي الصَّلَاةِ

643. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa b. et-Tabba, kog je obavijestio Hadžadž, da je Ibn Džurejdž kazao: **"Najčešće sam viđao Ataa da klanja spuštene odjeće."**

Ebu Davud kaže: "Ovo predanje baca sjenu na prethodni hadis."

٦٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ: **أَكْثَرُ مَا رَأَيْتُ عَطَاءً يُصَلِّي سَادِلًا.**

قَالَ أبو داود: وَهَذَا يُضَعِّفُ ذَلِكَ الْحَدِيثَ

86. O namazu u ženskoj potkošulji

٨٦. بَاب الصَّلَاةِ فِي شُعُرِ النِّسَاءِ

644. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Eš'asa,[946] on od Muhammeda b. Sirina, on od Abdullaha b. Šekika, on od Šekika, da je Aiša kazala: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije nikada klanjao u našim potkošuljama ili u našim prekrivačima."**[947]

٦٤٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَشْعَثُ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ سِيرِينَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُصَلِّي فِي شُعُرِنَا أَوْ لُحُفِنَا.

Po Abadijevom mišljenju, ovaj hadis ukazuje na to da je u namazu zabranjeno spustiti odjeću do zemlje. El-Hattabi smatra da neki učenjaci, poput Ataa, Mekhula, Ez-Zuhrija, Hasana el-Basrija i Ibn Sirina to dopuštaju. Imam Malik smatra da to ne smeta. Sufjan es-Sevri smatra da je spuštanje odjeće do zemlje u namazu mekruh, dok Eš-Šafi smatra da je spuštanje odjeće i u namazu i izvan njega pokuđeno djelo.

[945] El-Hattabi smatra da je kod Arapa bio običaj da šalom prekrivaju usta. Takvu praksu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio. Jedino im je ostavio mogućnost da kraj šala ili ahmedije, prilikom zijevanja u namazu, mogu staviti na usta.

[946] Eš'as b. Abdurrahman el-Džeremi el-Ezdi je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji.

[947] Ovaj hadis ukazuje na to, smatra Abadi, da u namazu treba izbjegavati oblačenje ženske odjeće, onu koja ide uz tijelo, kao što su potkošulja i prekrivač, zbog toga što postoji objektivna mogućnost da se uprlja krvlju menzesa. Allahov Poslanik,

Abdullah kaže: "Spomenuta dilema je dilema moga oca."

قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: شَكَّ أَبِي

87. O klanjanju muškarca s vezanom kosom

٨٧. بَاب الرَّجُلِ يُصَلِّي عَاقِصًا شَعْرَهُ

645. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Imrana b. Musaa, ovaj od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, **da je njegov otac vidio Ebu Rafia, Vjerovjesnikovog štićenika, kada je prošao pored Hasana b. Alija, koji je klanjao svezavši kosu na zatiljku. Ebu Rafi mu je razveza, a Hasan se srdito okrenu prema njemu. Ebu Rafi reče: "Okreni se namazu i ne srdi se, čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'To je (tj. na zatiljku svezana kosa) mjesto na kome sjedi šejtan.'"**[948]

٦٤٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عِمْرَانُ بْنُ مُوسَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ رَأَى أَبَا رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَهُوَ يُصَلِّي قَائِمًا وَقَدْ غَرَزَ ضَفْرَهُ فِي قَفَاهُ. فَحَلَّهَا أَبُو رَافِعٍ فَالْتَفَتَ حَسَنٌ إِلَيْهِ مُغْضَبًا. فَقَالَ أَبُو رَافِعٍ: أَقْبِلْ عَلَى صَلَاتِكَ وَلَا تَغْضَبْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ذَلِكَ كِفْلُ الشَّيْطَانِ يَعْنِي مَقْعَدَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي مَغْرَزَ ضَفْرِهِ

646. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Seleme, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. Harisa, on od Bukejra, on od Kurejba, Ibn Abbasovog štićenika, **da je Abdullah b. Abbas vidio Abdullaha b. Harisa kako klanja sa zavezanom**

٦٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ أَنَّ كُرَيْبًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَأَى عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَارِثِ يُصَلِّي وَرَأْسُهُ مَعْقُوصٌ مِنْ

---

s.a.v.s., kako tvrdi Aiša, zbog toga nikada nije klanjao u njihovom donjem vešu i prekrivaču. Mi se danas pitamo zašto bi muškarac uopće oblačio žensku odjeću kada ima svoju. Naravno, ovaj propis se odnosi na doba oskudice, kada nema dovoljno odjeće.

[948] Iraki smatra da ovo važi samo za muškarce. Njima nije preporučeno da u namazu vežu kosu, nego je trebaju držati spuštenom. A žene kosu mogu i vezati i držati spuštenom. Pošto je žena dužna, i u namazu a i izvan njega, pokriti kosu, sasvim je svejedno, kada je kosa pokrivena, je li ona vezana ili je spuštena. Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*. Et-Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen.

kosom pozadi, pa je ustao i počeo mu je razvezivati. On je stajao mirno i nije reagirao. Pošto je završio namaz, okrenuo se Ibn Abbasu i rekao: "Zašto si mi to činio?" On reče: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'Ovo je isto kao kada bi neko klanjao ozadi svezanih ruku.'"

وَرَائِهِ. فَقَامَ وَرَاءَهُ فَجَعَلَ يَحُلُّهُ وَأَقَرَّ لَهُ الْآخَرُ. فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ: مَا لَكَ وَرَأْسِي؟ قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّمَا مَثَلُ هَذَا مَثَلُ الَّذِي يُصَلِّي وَهُوَ مَكْتُوفٌ

88. O namazu u obući

٨٨. بَاب الصَّلَاةِ فِي النَّعْلِ

647. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Muhammeda b. Abbada b. Džafera, on od Ibn Sufjana, da je Abdullah b. Saib kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako klanja na Dan oslobođenja Mekke stavivši obuću na svoju lijevu stranu."**[949]

٦٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنِ ابْنِ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي يَوْمَ الْفَتْحِ وَوَضَعَ نَعْلَيْهِ عَنْ يَسَارِهِ

648. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog su obavijestili Abdurrezzak i Ebu Asim, oni od Ibn Džurejdž, a on od Muhammeda b. Abbada b. Džafera, kog su obavijestili Ebu Seleme b. Sufjan, Abdullah b. el-Musejjeb el-Abidi i Abdullah b. Amr, da je Abdullah b. Saib kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je klanjao sabahski namaz u Mekki. Počeo je učiti suru El-Mu'minun i kada je stigao do (ajeta u kom) se spominju Musa i Harun (ili je kazao: Musa i Isa**[950]

٦٤٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَأَبُو عَاصِمٍ قَالَا أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ يَقُولُ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ سُفْيَانَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُسَيَّبِ الْعَابِدِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّبْحَ بِمَكَّةَ فَاسْتَفْتَحَ سُورَةَ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّى إِذَا جَاءَ ذِكْرُ مُوسَى وَهَارُونَ أَوْ ذِكْرُ مُوسَى وَعِيسَى, ابْنُ عَبَّادٍ يَشُكُّ أَوِ

---

[949] Abadi smatra da se iz ovog i sljedećih hadisa zaključuje da je dozvoljeno da klanjač, ukoliko s njegove lijeve strane nema drugih klanjača, stavi obuću na tu stranu. Ukoliko ih bude, onda će obuću postaviti na drugo, odgovarajuće mjesto. Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu.*

[950] Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao do 45. ajeta sure El-Mu'minun: *Poslije smo poslali Musaa i brata mu Haruna sa znamenjima Našim i dokazom očiglednim,*

– Ibn Abbadeova nedoumica ili različitost predanja) Vjerovjesnik, s.a.v.s., se zakašljao, pa je prestao s učenjem i otišao na ruku. Abdullah b. Saib je prisustvovao tome."[951]

649. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ebu Neamea es-Sa'dija, on od Ebu Nadrea, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom, klanjajući sa ashabima, skinuo mestve i stavio ih na svoju lijevu stranu. Kada to vidješe, i ostali poskidaše svoje mestve. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., završio s klanjanjem, upita: 'Zbog čega ste poskidali mestve?' Rekoše: 'Vidjeli smo tebe da si skinuo svoje, pa smo i mi, slijedeći te, poskidali svoje.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Došao mi je Džibril i obavijestio me da na mojim mestvama ima izmeta (ili je kazao: nečisti). Rekao je i ovo: 'Kada neko dođe u džamiju, neka pogleda u svoje mestve, pa ako na njima primijeti izmet ili nečist, neka ih obriše i neka klanja u njima.'"[952]

اخْتَلَفُوا، أَخَذَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَعْلَةٌ فَحَذَفَ فَرَكَعَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ السَّائِبِ حَاضِرٌ لِذَلِكَ

٦٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي نَعَامَةَ السَّعْدِيِّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ إِذْ خَلَعَ نَعْلَيْهِ فَوَضَعَهُمَا عَنْ يَسَارِهِ. فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ الْقَوْمُ أَلْقَوْا نِعَالَهُمْ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاتَهُ قَالَ: مَا حَمَلَكُمْ عَلَى إِلْقَاءِ نِعَالِكُمْ؟ قَالُوا: رَأَيْنَاكَ أَلْقَيْتَ نَعْلَيْكَ فَأَلْقَيْنَا نِعَالَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ جِبْرِيلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَانِي فَأَخْبَرَنِي أَنَّ فِيهِمَا قَذَرًا أَوْ قَالَ أَذًى وَقَالَ: إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلْيَنْظُرْ فَإِنْ رَأَى فِي نَعْلَيْهِ قَذَرًا أَوْ أَذًى فَلْيَمْسَحْهُ وَلْيُصَلِّ فِيهِمَا.

---

ili do 49. i 50. ajeta sure El-Mu'minun: *Musau smo onda Knjigu dali da bi sinovi Israilovi Pravim putem išli. I sina Merjemina i majku njegovu smo znakom učinili. Mi smo njih na jednoj visoravni sa tekućom vodom nastanili.* – dilema je nekog od ravija ovog hadisa.

[951] Zabilježili su ga i Muslim i El-Buhari u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. El-Buhari ga je zabilježio kao muallak-hadis.

[952] Ovaj hadis je dokaz da Džibril Muhammedu, s.a.v.s., nije dolazio samo sa Kur'anom već i s hadisom, i onda kada bi ga na nešto želio upozoriti, kao što je u ovom slučaju. On je sišao da bi ga upozorio da mu je obuća nečista i da je skine

650. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Katadea, on od Bekra b. Abdullaha, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ako na njima primijeti nečistoću..."** Dva puta je za nečistoću upotrijebio izraz ***hubsun.***

٦٥٠. حَدَّثَنَا مُوسَى يَعْنِي ابْنَ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا قَالَ: فِيهِمَا خَبَثٌ قَالَ فِي الْمَوْضِعَيْنِ خَبَثٌ

651. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Mervan b. Muavija el-Fezari, prenijevši od Hilala b. Mejmuna er-Remlija, on od Jalaa b. Šeddada b. Evsa, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Razlikujte se od jevreja! Oni svoje molitve ne obavljaju u cipelama niti u sandalama."**

٦٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيُّ عَنْ هِلَالٍ بْنِ مَيْمُونٍ الرَّمْلِيِّ عَنْ يَعْلَى بْنِ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَالِفُوا الْيَهُودَ فَإِنَّهُمْ لَا يُصَلُّونَ فِي نِعَالِهِمْ وَلَا خِفَافِهِمْ

652. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Ali b. el-Mubarek, prenijevši od Husejna el-Muallima, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, da je njegov djed kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da klanja i bez obuće i u njoj."**[953]

٦٥٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي حَافِيًا وَمُنْتَعِلًا

89. Kada klanjač skine obuću, gdje će je ostaviti

٨٩. بَاب الْمُصَلِّي إِذَا خَلَعَ نَعْلَيْهِ أَيْنَ يَضَعُهُمَا

653. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Osman b. Omer, prenijevši

٦٥٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ رُسْتُمَ

---

u namazu. Ashabi su decidno slijedili Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ne pitajući za uzrok nekog postupka.

[953] Zabilježio je Ibn Ebu Šejbe, sa senedom od Ebu Abdurrahmana b. Ebu Lejla, koji je kazao: **"Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao u obući, pa su i ljudi, gledajući njega, klanjali u obući. Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., skinuo obuću, te su i ljudi skinuli svoju. Kada je završio namaz, rekao je: 'Ko hoće, neka klanja u obući, a ko hoće, neka je skine pa neka klanja.'"** Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu.*

od Saliha b. Rustuma Ebu Amira, on od Abdurrahmana b. Kajsa,[954] on od Jusufa b. Maheka, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko hoće da klanja, nek ne stavlja obuću na svoju desnu niti na lijevu stranu, pa da drugom bude na desnoj strani, osim u slučaju kada na njegovoj lijevoj strani ne bude nikoga. Neka obuću stavi među noge."**

أَبُو عَامِرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلَا يَضَعْ نَعْلَيْهِ عَنْ يَمِينِهِ وَلَا عَنْ يَسَارِهِ فَتَكُونَ عَنْ يَمِينِ غَيْرِهِ إِلَّا أَنْ لَا يَكُونَ عَنْ يَسَارِهِ أَحَدٌ. وَلْيَضَعْهُمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ

654. ISPRIČALI SU NAM Abdulvehhab b. Nedžde, Bekijje i Šuajb b. Ishak, prenijevši od El-Evzaija, on od Muhammeda b. el-Velida, on od Seida b. Ebu Seida, on od svoga oca, on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: **"Kada neko hoće da klanja, pa skine obuću, neka njom ne uznemirava nikoga. Neka je stavi među noge ili neka klanja u njoj."**

٦٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ نَجْدَةَ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ وَشُعَيْبُ بْنُ إِسْحَقَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَخَلَعَ نَعْلَيْهِ فَلَا يُؤْذِ بِهِمَا أَحَدًا. لِيَجْعَلْهُمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَوْ لِيُصَلِّ فِيهِمَا

90. O namazu na maloj hasuri od palme

٩٠. بَاب الصَّلَاةِ عَلَى الْخُمْرَةِ

655. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Eš-Šejbanija, on od Abdullaha b. Šeddada, on od Mejmune b. el-Haris, rekavši: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao, a ja sam imala mjesečnicu i bila pored njega. Ponekad bi me dohvatio njegov ogrtač kada bi išao na sedždu. Klanjao bi na maloj hasuri."**[955]

٦٥٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَنْبَأَنَا خَالِدٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ حَدَّثَتْنِي مَيْمُونَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي

---

[954] Abdurrahman b. Kajs ed-Dubei Ebu Muavija ez-Za'ferani je prenosilac kog su učenjaci odbacili. Ebu Zur'a i drugi su sumnjali da je bio sklon laži. Pripadao je devetoj generaciji.

[955] Hattabi veli da je mala hasura, ustvari, sedžada napravljena od palminog lišća. Ibn Bettal kaže da nema razilaženja među fikhskim učenjacima u tome da je dozvoljeno klanjati na sedžadi, hasuri ili nekoj drugoj prostirci, osim što

وَأَنَا جِـذَاءَهُ وَأَنَا حَائِـضٌ وَرُبَّمَا أَصَابَنِي ثَوْبُهُ إِذَا سَجَدَ وَكَانَ يُصَلِّي عَلَى الْخُمْرَةِ

91. O namazu na hasuri

656. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, njemu je ispričao Šu'be, prenijevši od Enesa b. Sirina, a on od Enesa b. Malika, da je neki ensarija[956] rekao: **"Allahov Poslaniče, ja sam krupan čovjek – bio je veoma debeo – i nisam u stanju klanjati s tobom." Jednom prilikom je pripremio jelo i pozvao ga (Poslanika, s.a.v.s.) svojoj kući, pa mu kazao: "Klanjaj, da vidim kako klanjaš, a ja ću te slijediti." Očistili su mu jedan kraj njihove hasure, pa je ustao i klanjao dva rekata. Neko od Džarudovih potomaka[957] je upitao Enesa b. Malika je li klanjao duha-namaz. On reče: "Ja sam ga samo tada vidio da klanja."**

657. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njega je obavijestio El-Musenna b. Seid, prenijevši od Katadea, on od Enesa b. Malika: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi posjetio Ummu Sulejmu. Ponekad bi ga namaz**

٩١. بَاب الصَّلَاةِ عَلَى الْحَصِيرِ

٦٥٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ ضَخْمٌ، وَكَانَ ضَخْمًا، لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أُصَلِّيَ مَعَكَ. وَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا وَدَعَاهُ إِلَى بَيْتِهِ. فَصَلَّى حَتَّى أَرَاكَ كَيْفَ تُصَلِّي فَأُقْتَدِيَ بِكَ. فَنَضَحُوا لَهُ طَرَفَ حَصِيرٍ كَانَ لَهُمْ. فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ. قَالَ فُلَانُ بْنُ الْجَارُودِ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَكَانَ يُصَلِّي الضُّحَى؟ قَالَ: لَمْ أَرَهُ صَلَّى إِلَّا يَوْمَئِذٍ

٦٥٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَزُورُ أُمَّ سُلَيْمٍ فَتُدْرِكُهُ الصَّلَاةُ

---

se prenosi od Omera b. Abdulaziza da je na sedžadu stavljao zemlju da bi na njoj činio sedždu. El-Mubarekfuri smatra da je Omer to najvjerovatnije činio iz velike pobožnosti, težeći onome što je efdalnije, tako da to i nije u suprotnosti sa stavom učenjaka. Eš-Ševkani, u djelu ***Nejlul-evtar***, veli: "Ovaj hadis upućuje na zaključak da nema smetnji da se klanja na prostirci, svejedno da li ona bila od tkanine, palminog lišća ili nečega drugog."

[956] Neki pretpostavljaju da je to bio Itban b. Malik b. Omer el-Adžlani el-Ensari es-Sulemi, poznati ashab. Umro je za vrijeme Muavijinog hilafeta.

[957] To bi, po mišljenju Ibn Hadžera el-Askalanija, mogao biti Abdulhamid b. el-Munzir b. el-Džarud el-Abdi. On je pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

zadesio, pa bi klanjao na našoj prostirci. To je, ustvari, bila naša hasura koju bismo očistili vodom."

أَحْيَانًا فَيُصَلِّي عَلَى بِسَاطِ لَنَا وَهُوَ حَصِيرٌ نَنْضَحُهُ بِالْمَاءِ

658. ISPRIČALI SU NAM Ubejdullah b. Omer b. Mejsere i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Ebu Ahmeda ez-Zubejrija, on od Junusa b. el-Harisa, on od Ebu Avna, on od svoga oca, da je El-Mugire b. Šu'be kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao na hasuri i na uštavljenoj koži."**[958]

٦٥٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ بِمَعْنَى الْإِسْنَادِ وَالْحَدِيثِ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ عَنْ يُونُسَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي عَوْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عَلَى الْحَصِيرِ وَالْفَرْوَةِ الْمَدْبُوغَةِ

92. O činjenju sedžde na svojoj odjeći

٩٢. بَاب الرَّجُلِ يَسْجُدُ عَلَى ثَوْبِهِ

659. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Galiba el-Kattana,[959] on od Bekra b. Abdullaha, da je Enes b. Malik kazao: **"Mi bismo klanjali s Allahovim Poslanikom po velikoj žegi. Kada neko ne bi, zbog vrućine, mogao spustiti lice na zemlju, prostro bi svoju odjeću i na njoj činio sedždu."**[960]

٦٥٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا بِشْرٌ يَعْنِي ابْنَ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا غَالِبٌ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ فَإِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَحَدُنَا أَنْ يُمَكِّنَ وَجْهَهُ مِنَ الْأَرْضِ بَسَطَ ثَوْبَهُ فَسَجَدَ عَلَيْهِ

---

[958] Ashabi Zejd b. Sabit, Ebu Zerr, Džabir b. Abdullah i Abdullah b. Omer, te tabiini Seid b. Musejjeb i Mekhul su smatrali da je klanjanje na hasuri (a analogno tome i drugoj prostirci) lijepo (mustehab). Seid b. Musejjeb čak tvrdi da je to sunnet.

Abdullah b. Mesud, pak, smatra da je mustehab klanjati izravno na zemlji, bez ikakve prostirke. Taberani je od njega zabilježio da nije nikada klanjao ili sedždu činio ni na čemu drugom osim na zemlji. Ibrahim en-Nehai tvrdi da je klanjao i na hasuri, s tim što bi sedždu činio na zemlji.

Buhari je, u *Sahihu*, zabilježio da je Aiša kazala: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., je imao hasuru na kojoj bi klanjao."**

[959] Galib b. Hutaf b. Ebu Gajlan el-Kattan Ebu Sulejman el-Basri je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

[960] Na osnovu ovog i hadisa iz prethodna dva poglavlja, većina učenjaka smatra da je dozvoljeno klanjati na prostirci, svejedno da li ona bila otkana od biljnih

POGLAVLJA O SAFOVIMA

93. O ravnanju safova

660. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr,[961] koji je pitao Sulejmana el-A'meša o Džabir b. Semureovom hadisu u pogledu prvih safova, pa je on ispričao, prenijevši od El-Musejjeba b. Rafia, on od Temima b. Tarfea, a on od Džabira b. Semurea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao: **"Hoćete li da se redate u safove onako kao što se redaju meleki pred svojim Gospodarem?" Upitasmo: 'A kako se redaju meleki pred svojim Gospodarem?' On reče: 'Upotpunjuju prednje safove, zbijajući se u safu.'"**[962]

تَفْرِيعُ أَبْوَابِ الصُّفُوفِ

٩٣. بَاب تَسْوِيَةِ الصُّفُوفِ

٦٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ سَأَلْتُ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشَ عَنْ حَدِيثِ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ فِي الصُّفُوفِ الْمُقَدَّمَةِ، فَحَدَّثَنَا عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ تَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا تَصُفُّونَ كَمَا تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ؟ قُلْنَا: وَكَيْفَ تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ؟ قَالَ: يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْمُقَدَّمَةَ وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ

---

ili životinjskih vlakana. Neki, kao što su Seid b. Musejjeb i Ibn Sirin klanjanje na tepisima i ćilimima smatraju pokuđenim.

Džabir b. Zejd smatra da je klanjanje na prostirci koja je napravljena od biljaka mustehab, dok je klanjanje na prostirci otkanoj od životinjskih vlakana mekruh.

Urve b. Zubejr smatra da je mekruh činiti sedždu na bilo čemu drugom osim na zemlji.

Abdurrahman el-Mubarekfuri tvrdi da je stav većine učenjaka o ovom pitanju ipak najispravniji i najmeritorniji.

[961] Zuhejr b. Muavija b. Hadidž Ebu Hajseme el-Džufi el-Kufi je iskren i pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je sedmoj generaciji. Pred kraj života je slušao hadise od Ebu Ishaka. Umro je 132. godine po Hidžri.

[962] To znači da se oni redaju u prvi saf i ne počinju se redati u drugi sve dok ne upotpune prvi. Potom se redaju u drugi saf i ne počinju se redati u treći sve dotle dok ne upotpune drugi, i tako redom. Uz to, oni se međusobno zbijaju i ne ostavljaju ni najmanju prazninu u safu.

661. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Zekerijjaa b. Ebu Zaidea, a on od Ebul-Kasima el-Džedelija,[963] da je En-Nu'man b. Bešir rekao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenuo prema ljudima i tri puta rekao: 'Poravnajte safove! Tako mi Allaha, ili ćete poravnati safove ili će Allah razjediniti vaša srca!' Vidio sam kako čovjek priljubljuje svoje rame uz rame svoga druga, koljeno uz koljeno svoga druga i nožni zglavak uz njegov nožni zglavak."**[964]

٦٦١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِي الْقَاسِمِ الْجَدَلِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ: أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى النَّاسِ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ ثَلَاثًا وَاللَّهِ لَتُقِيمُنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ. قَالَ: فَرَأَيْتُ الرَّجُلَ يَلْزَقُ مَنْكِبَهُ بِمَنْكِبِ صَاحِبِهِ وَرُكْبَتَهُ بِرُكْبَةِ صَاحِبِهِ وَكَعْبَهُ بِكَعْبِهِ

662. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Simaka b. Harba, da je En-Nu'man b. Bešir kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., nas je poravnavao u safovima da stojimo pravo, poput strijela. I kada je pomislio da smo to od njega prihvatili i razumjeli, jednog dana se okrenu prema ljudima i, ugledavši čovjeka koji je izbacio svoja prsa, reče: 'Uistinu, ili ćete ravnati vaše safove ili će vas Allah razjediniti.'"**[965]

٦٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَوِّينَا فِي الصُّفُوفِ كَمَا يُقَوَّمُ الْقِدْحُ حَتَّى إِذَا ظَنَّ أَنْ قَدْ أَخَذْنَا ذَلِكَ عَنْهُ وَفَقِهْنَا أَقْبَلَ ذَاتَ يَوْمٍ بِوَجْهِهِ إِذَا رَجُلٌ مُنْتَبِذٌ بِصَدْرِهِ فَقَالَ: لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ

663. ISPRIČALI SU NAM Hennad b. es-Seri i Ebu Asim b. Dževvas el-Hanefi,

---

[963] Ebul-Kasim Husejn b. el-Haris el-Džedeli je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je trećoj generaciji.

[964] Iz riječi ashaba En-Nu'mana b. Bešira: **"Vidio sam kako čovjek priljubljuje svoje rame uz rame svoga druga, koljeno uz koljeno svoga druga i nožni zglavak uz njegov nožni zglavak."** zaključuje se da su ashabi sasvim normalno stajali u safu. Noge su širili spram svojih ramena, jer da su ih više širili od toga, ne bi mogli sastaviti ramena s ramenima svojih drugova.

[965] Zabilježili su ga u cjelosti u ***El-Kutubus-Sitte***, svi osim El-Buharija. El-Buhari je zabilježio samo drugi dio ovoga hadisa.

prenijevši od Ebul-Ahvesa, on od Mensura, on od Talhe el-Jamija, on od Abdurrahmana b. Avsedžea, da je El-Bera b. Azib kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi obilazio saf s jedne i s druge strane i, pomjerajući naša prsa i ramena, govorio: 'Ne odstupajte jedni od drugih, pa da se razjedine vaša srca.' Govorio bi i: 'Allah i Njegovi meleki blagosiljaju one u prednjim safovima.'"**[966]

٦٦٣. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ وَأَبُو عَاصِمِ بْنُ جَوَّاسٍ الْحَنَفِيُّ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَلَّلُ الصَّفَّ مِنْ نَاحِيَةٍ إِلَى نَاحِيَةٍ يَمْسَحُ صُدُورَنَا وَمَنَاكِبَنَا وَيَقُولُ: لَا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ. وَكَانَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصُّفُوفِ الْأُوَلِ

664. ISPRIČAO NAM JE Ibn Muaz, kog je obavijestio Halid b. el-Haris, prenijevši od Hatima b. Ebu Sagirea, on od Simaka, da je En-Nu'man b. Bešir kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ravnao naše safove kada bismo stupali u namaz. Tek kada bi poravnali safove, izgovorio bi početni tekbir."**

٦٦٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ يَعْنِي ابْنَ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ سِمَاكٍ قَالَ: سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَوِّي صُفُوفَنَا إِذَا قُمْنَا لِلصَّلَاةِ فَإِذَا اسْتَوَيْنَا كَبَّرَ

665. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Ibrahim el-Gafiki, kog je obavijestio Ibn Vehb. A ispričao nam je i Kutejbe b. Seid, prenijevši od Lejsa – Ibn Vehbov hadis je potpuniji – on od Muavije b. Saliha, on od Ebuz-Zahirijjea, on od Kesira b. Murrea, a on od Abdullaha b. Omera, a Kutejbe je prenio od Ebuz-Zahirijjea, on od Ebu Šedžerea,[967] ne spomenuvši Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ravnajte safove, izravnajte ramena, popunite praznine u**

٦٦٥. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغَافِقِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ح. و حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ. وَحَدِيثُ ابْنِ وَهْبٍ أَتَمُّ. عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ قُتَيْبَةُ عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ عَنْ

---

[966] Zabilježio ga je i En-Nesai u *Sunenu.*

[967] Ebu Šedžere je Kesir b. Murre el-Hadremi el-Himsi. Pouzdan je prenosilac hadisa. Pripadao je drugoj generaciji. Dakle, on je tabiin, a ne ashab, kako su neki tvrdili. Zbog toga se Kutejbeovo predanje ovog hadisa smatra murselom, jer u njegovom senedu nije spomenut ashab Ibn Omer.

أَبِي شَجَرَةَ، لَمْ يَذْكُرِ ابْنَ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَقِيمُوا الصُّفُوفَ وَحَاذُوا بَيْنَ الْمَنَاكِبِ وَسُدُّوا الْخَلَلَ وَلِينُوا بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ - لَمْ يَقُلْ عِيسَى بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ - وَلَا تَذَرُوا فُرُجَاتٍ لِلشَّيْطَانِ. وَمَنْ وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعَهُ اللَّهُ.

قَالَ أبو داود: أَبُو شَجَرَةَ كَثِيرُ بْنُ مُرَّةَ. قَالَ أبو داود: وَمَعْنَى وَلِينُوا بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ: إِذَا جَاءَ رَجُلٌ إِلَى الصَّفِّ فَذَهَبَ يَدْخُلُ فِيهِ فَيَنْبَغِي أَنْ يُلِينَ لَهُ كُلُّ رَجُلٍ مَنْكِبَيْهِ حَتَّى يَدْخُلَ فِي الصَّفِّ

safu, budite blagi prema rukama vaše braće,[968] (Isa nije rekao: prema rukama vaše braće) ne ostavljajte u safu prazan prostor za šejtana. Ko bude upotpunjavao saf – Allah će upotpuniti Svoju milost prema njemu, a ko bude prekidao saf – Allah će uskratiti Svoju potpunu milost prema njemu."

Ebu Davud kaže: "Ebu Šedžere je Kesir b. Murre."

Ebu Davud kaže: "Riječi: **'Budite blagi prema rukama vaše braće.'** znače: Kada neki čovjek dođe do safa i pokuša ući u njega, svaki čovjek treba blago uvući svoja ramena kako bi on nesmetano ušao u saf."

٦٦٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رُصُّوا صُفُوفَكُمْ وَقَارِبُوا بَيْنَهَا وَحَاذُوا بِالْأَعْنَاقِ. فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرَى الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ مِنْ خَلَلِ الصَّفِّ كَأَنَّهَا الْحَذَفُ

666. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Katadea, a on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Zbijte vaše safove, približite ih jedne drugima. Poredajte se tako da vam vratovi budu u jednom pravcu. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, ja, uistinu, vidim šejtana kako poput male crne ovce ulazi u prazninu u safu."[969]**

٦٦٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

667. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi i Sulejman b. Harb, njima je ispričao Šu'be, prenijevši od Katadea, a on od Enesa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

---

[968] Budite blagi prema rukama vaše braće, kojima vas budu tiskali da popunite prazninu u safu.

[969] Zabilježio ga je i En-Nesai u *Sunenu*, u nešto kraćem obliku.

rekao: **"Ravnajte safove, jer ravnanje safova upotpunjuje namaz."**[970]

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَوُّوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصَّفِّ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ

668. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Hatim b. Ismail, prenijevši od Mus'aba b. Sabita b. Abdullaha b. ez-Zubejra, da je Muhammed b. Muslim b. es-Saib, Maksurin drug, kazao: **"Jednog dana sam klanjao pored Enesa b. Malika, pa je rekao: 'Znaš li zbog čega je napravljen ovaj štap?' 'Ne, tako mi Allaha.' – odgovorih, a on reče: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ga držao u ruci dok bi govorio: 'Ispravite i poravnajte safove!'"**

٦٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَعِيلَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ السَّائِبِ صَاحِبِ الْمَقْصُورَةِ قَالَ: صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ يَوْمًا فَقَالَ: هَلْ تَدْرِي لِمَ صُنِعَ هَذَا الْعُودُ؟ فَقُلْتُ: لَا وَاللَّهِ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ يَدَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ: اسْتَوُوا وَعَدِّلُوا صُفُوفَكُمْ.

669. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Humejd b. el-Esved, prenijevši od Mus'aba b. Sabita, on od Muhammeda b. Muslima, da je Enes u prethodnom hadisu rekao: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao da klanja, uzeo bi štap u desnu ruku, okrenuo se (na desnu stranu) i rekao: 'Poravnajte i ispravite safove.' Potom bi ga uzeo u lijevu ruku (okrenuo se na lijevu stranu) i rekao: 'Poravnajte i ispravite safove!'"**

٦٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَنَسٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ أَخَذَهُ بِيَمِينِهِ ثُمَّ الْتَفَتَ فَقَالَ: اعْتَدِلُوا سَوُّوا صُفُوفَكُمْ. ثُمَّ أَخَذَهُ بِيَسَارِهِ فَقَالَ: اعْتَدِلُوا سَوُّوا صُفُوفَكُمْ

670. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Abdulvehhab b. Ata, prenijevši od Seida, on od Katadea, a on od Enesa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Prvo upotpunite prvi saf, pa tek onda onaj iza njega. Ukoliko neki saf treba biti nepotpun, neka to bude posljednji."**

٦٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ يَعْنِي ابْنَ عَطَاءٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَتِمُّوا الصَّفَّ الْمُقَدَّمَ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ. فَمَا كَانَ مِنْ نَقْصٍ فَلْيَكُنْ فِي الصَّفِّ الْمُؤَخَّرِ

[970] Zabilježili su ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i Ibn Madže u *Sunenu*.

671. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Džafera b. Jahjaa b. Sevbana, on od svog amidže Umarea b. Sevbana, ovaj od Ataa, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Najbolji među vama je onaj koji je najblaži kada mu neko u namazu dotakne rame."**[971]

Ebu Davud kaže: "Džafer b. Jahja je Mekkelija."[972]

٦٧١. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ يَحْيَى بْنِ ثَوْبَانَ أَخْبَرَنِي عَمِّي عُمَارَةُ بْنُ ثَوْبَانَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خِيَارُكُمْ أَلْيَنُكُمْ مَنَاكِبَ فِي الصَّلَاةِ.

قَالَ أَبُو دَاوُد: جَعْفَرُ بْنُ يَحْيَى مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ

94. O redanju safova između stubova

٩٤. بَاب الصُّفُوفِ بَيْنَ السَّوَارِي

672. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Abdurrahman, prenijevši od Sufjana, on od Jahjaa b. Hania, da je Abdulhamid b. Mahmud kazao: **"Jednog petka sam klanjao s Enesom b. Malikom, pa smo bili potisnuti među stubove. Pomjerali smo se naprijed i nazad.**[973] **(Kad smo završili namaz) Enes reče: 'Mi smo, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., to izbjegavali.'"**[974]

٦٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ هَانِئٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ مَحْمُودٍ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَدُفِعْنَا إِلَى السَّوَارِي فَتَقَدَّمْنَا وَتَأَخَّرْنَا. فَقَالَ أَنَسٌ: كُنَّا نَتَّقِي هَذَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[971] Doticanje ramena klanjača može biti iz više razloga: 1) kako bi popunio prazninu ispred njega; 2) kako bi mu skrenuo pažnju da poravna saf; 3) kako bi mogao stati između njega i njegovog druga.

[972] Džafer b. Jahja je, po mišljenju Alija b. el-Medinija, El-Buharijevog učitelja, nepoznati šejh iz Mekke od koga niko, osim Ebu Asima, nije prenio hadise.

[973] Pomjerali smo se naprijed i nazad kako bismo izbjegli klanjanje između stubova.

[974] Tj. mi smo se, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pazili toga da klanjamo između stubova. Ebu Bekr Ibnul-Arebi smatra da je mekruh safove redati između stubova, zbog toga što stubovi prekidaju saf ili zato što je pored stubova ostavljana obuća. El-Kurtubi smatra da je to mekruh zato što je prostor između stubova ostavljen za vjernike-džine da tu klanjaju.

95. Kome je mustehab stati u saf odmah iza imama, a kome je mekruh stati u posljednje safove

٩٥. بَاب مَنْ يُسْتَحَبُّ أَنْ يَلِيَ الْإِمَامَ فِي الصَّفِّ وَكَرَاهِيَةِ التَّأَخُّرِ

673. ISPRIČAO NAM JE Ibn Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-A'meša, on od Umarea b. Umejra, on od Ebu Ma'mera, a on od Ebu Mes'uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neka iza mene u safu budu stariji i učeni, zatim iza njih oni koji su im (u tome) bliski, potom oni koji su njima (u tome) bliski."**[975]

٦٧٣. حَدَّثَنَا ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِيَلِنِي مِنْكُمْ أُولُو الْأَحْلَامِ وَالنُّهَى ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ.

674. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Halida, on od Ebu Ma'šera, on od Ibrahima, on od Alkamea, on od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., slično prethodnom hadisu, a dodao je: **"Ne razdvajajte (vaša tijela) kako se ne bi razjedinila vaša srca.**

٦٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ

Ebu Hanife, Šafija, Malik i Ibn Munzir smatraju dopuštenim da se safovi u džamijama redaju između stubova. Svoje mišljenje temelje na potvrđenom hadisu u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom u Kabi klanjao između dva stuba.

Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*. Et-Tirmizi za njega kaže da je hasen.

[975] U ovom hadisu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., propisao kako će se ljudi redati u safove. Odmah iza imama u prvi saf trebaju stati oni najrazboritiji i najučeniji da bi, ako imam negdje zastane učeći, pomogli da krene dalje, ili da ga upozore ako bi negdje pogriješio, ili da ga zamijene ukoliko bude primoran da prekine namaz. U drugi saf će stati oni koji su, po učenosti, bliski njima, a u treći saf oni koji su, po učenosti i razboritosti, bliski ovima. Iza njih bi se u safove redala djeca, a iza njih žene.

Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, te En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

Vodite računa da se (u safovima) ne miješate onako kako se miješate u čaršiji."[976]

675. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muavija b. Hišam, prenijevši od Sufjana, on od Usamea b. Zejda, on od Osmana b. Urvea, on od Urvea, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Uistinu Allah i Njegovi meleki blagosiljaju one koji su u safovima na desnoj strani."**[977]

وَزَادَ: وَلَا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ وَإِيَّاكُمْ وَهَيْشَاتِ الْأَسْوَاقِ

٦٧٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى مَيَامِنِ الصُّفُوفِ

96. Mjesto djece u safovima

٩٦. بَاب مَقَامِ الصِّبْيَانِ مِنَ الصَّفِّ

676. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Šazan, kog je obavijestio Ajjaš er-Rekkam, prenijevši od Abdul-A'laa, kom je ispričao Kurre b. Halid, njemu Budejl, njemu Šehr b. Havšeb, a njemu Abdurrahman b. Ganem, da je Ebu Malik el-Eš'ari kazao: **"Hoćete li da vam pričam o Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., namazu? Proučen je ikamet za namaz. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u safove poredao prvo muškarce, a iza njih djecu. Potom je klanjao, a nakon toga rekao: 'Ovako izgleda namaz.'"** Abdulala veli: "Mislim da je Ebu Malik prenio: **'...mojih sljedbenika.'"**[978]

٦٧٦. حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ شَاذَانَ حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ الرَّقَّامُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا بُدَيْلٌ حَدَّثَنَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ قَالَ: قَالَ أَبُو مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ: أَلَا أُحَدِّثُكُمْ بِصَلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ: فَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَصَفَّ الرِّجَالَ وَصَفَّ خَلْفَهُمُ الْغِلْمَانَ ثُمَّ صَلَّى بِهِمْ. فَذَكَرَ صَلَاتَهُ ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا صَلَاةُ. قَالَ عَبْدُ الْأَعْلَى: لَا أَحْسَبُهُ إِلَّا قَالَ صَلَاةُ أُمَّتِي

---

[976] Poslanikove, s.a.v.s., riječi: **"Vodite računa da se (u safovima) ne miješate onako kako se miješate u čaršiji."** odnose se na remećenje ovakvog redoslijeda kako se ne bi desilo da djeca klanjaju ispred odraslih, žene ispred muške djece, ili, pak, žene i muškarci skupa u jednom safu, jedni pored drugih.

[977] Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu.*

[978] Ovaj hadis, ističe Abadi, ukazuje na način redanja safova. U prve safove se redaju odrasli muškarci, iza njih djeca, a iza njih žene. Djeca će se redati u posebne safove ukoliko ih bude dvoje i više. Ukoliko, pak, bude samo jedno dijete, ono će, tvrdi Es-Subki, stati u saf s muškarcima. On to tvrdi na osnovu hadisa koji je

97. O safovima žena i odmicanje od prvih safova

677. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezaz, njega su obavijestili Halid i Ismail b. Zekerijja, prenijevši od Suhejla b. Ebu Saliha, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Najbolji saf za muškarce je prvi, a najgori posljednji; najbolji saf za žene je posljednji, a najgori prvi."**[979]

678. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ikrimea b. Ammara, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ebu Selemea, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Neprestano će ljudi oklijevati da klanjaju u prvom safu, pa će ih Allah, zbog toga, zadržati među posljednjima u Vatri."**

٩٧. بَاب صَفِّ النِّسَاءِ وَكَرَاهِيَةِ التَّأَخُّرِ عَنِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ

٦٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ وَإِسْمَعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا وَشَرُّهَا آخِرُهَا وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا

٦٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ عَنِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ حَتَّى يُؤَخِّرَهُمُ اللَّهُ فِي النَّارِ

---

prenio Enes da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Dječak ne može biti sam u safu, nego će u saf stati s Enesom."** Po Ahmed b. Hanbelovom mišljenju, mekruh je da dijete staje u saf s odraslim muškarcima. Prenosi se, tvrdi Eš-Ševkani, od Omera da bi on, kada bi vidio dijete u safu s muškarcima, premjestio to dijete u drugi saf. Isto se prenosi i od Ebu Vaila i Zira b. Hubejša.

[979] Nevevi veli: "Za muškarce je općenito, svejedno klanjali oni sami ili sa ženama, najbolji prvi saf, a najgori posljednji, dok je za žene, ukoliko klanjaju skupa s muškarcima, najbolji posljednji, a najgori prvi saf. Međutim, ukoliko klanjaju samo žene, u tom slučaju je i za njih najbolji prvi, a najgori posljednji saf." Zato što su muškarci u prvom safu najudaljeniji od žena, dok su im u posljednjem najbliži. U slučaju žena je obrnuto: one koje klanjaju u posljednjem safu najudaljenije su od muškaraca, dok su im one iz prvog safa najbliže.

Najbolji saf znači da onaj ko klanja u njemu ima najviše sevapa, dok *najgori* znači da onaj ko u njemu klanja ima najmanje sevapa.

679. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Muhammed b. Abdullah el-Huzai, koje je obavijestio Ebul-Ešheb, prenijevši od Ebu Nadrea, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom primijetio da neki ashabi oklijevaju da uđu u prvi saf, pa im je rekao: 'Prođite naprijed! Postupajte onako kako ja postupam kako bi se na vas ugledali oni koji su iza vas. Neprestano će ljudi oklijevati da klanjaju u prvim safovima, pa će ih Allah, zbog toga, zadržati među posljednjima od Svoje milosti.'"**[980]

٦٧٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُزَاعِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو الْأَشْهَبِ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى فِي أَصْحَابِهِ تَأَخُّرًا فَقَالَ لَهُمْ: تَقَدَّمُوا فَأْتَمُّوا بِي. وَلْيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ. وَلَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخِّرَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

98. Mjesto imama u odnosu na saf

٩٨. بَاب مَقَامِ الْإِمَامِ مِنَ الصَّفِّ

680. ISPRIČALI SU NAM Džafer b. Musafir, njega je obavijestio Ibn Ebu Fudejk,[981] prenijevši od Jahjaa b. Bešira b. Hallada, a on od svoje majke, koja je jednom prilikom ušla kod Muhammeda b. Ka'ba el-Kurezija[982] i čula ga kada je kazao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Redajte se u safove tako da imam bude na sredini, i popunite (sve) praznine u (safovima)."**

٦٨٠. حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ بَشِيرِ بْنِ خَلَّادٍ عَنْ أُمِّهِ أَنَّهَا دَخَلَتْ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ فَسَمِعَتْهُ يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَسِّطُوا الْإِمَامَ وَسُدُّوا الْخَلَلَ

---

[980] Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima.*

[981] Ibn Ebu Fudejk je Muhammed b. Ismail b. Muslim b. Ebu Fudejk ed-Dejli Ebu Ismail el-Medeni je iskren prenosilac hadisa. Pripadao je osmoj generaciji. Umro je 180. godine po Hidžri.

[982] Muhammed b. Ka'b b. Sulejm b. Esed Ebu Hamza el-Kurezi el-Medeni je pouzdan prenosilac hadisa i učen čovjek. Pripadao je trećoj generaciji. Prema ispravnom mišljenju, rođen je 40. godine po Hidžri. Neki vele da je rođen za vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

99. O čovjeku koji klanja sam iza safa

681. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Hafs b. Omer, njih je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, on od Hilala b. Jesafa, on od Amra b. Rašida, a on od Vabisea: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je vidio nekog čovjeka kako klanja sam iza safa, pa mu je"** – veli Sulejman b. Harb – **"naredio da obnovi namaz."**[983]

100. O osobi koja učini ruku prije nego stane u saf

682. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade da ga je obavijestio Jezid b. Zurej, njega Seid b. Ebu Arube, prenijevši od Zijada el-A'lema, kog je obavijestio Hasan, **da je Ebu Bekr jednom prilikom ušao u džamiju, a Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., bijaše na rukuu. On kaže: "Učinio sam ruku prije nego sam došao do safa. Kada je završio namaz, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Allah ti povećao želju za onim što je dobro, nemoj to više činiti.'"**

٩٩. بَاب الرَّجُلِ يُصَلِّي وَحْدَهُ خَلْفَ الصَّفِّ

٦٨١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَحَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ رَاشِدٍ عَنْ وَابِصَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يُصَلِّي خَلْفَ الصَّفِّ وَحْدَهُ فَأَمَرَهُ أَنْ يُعِيدَ. قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ: الصَّلَاةَ

١٠٠. بَاب الرَّجُلِ يَرْكَعُ دُونَ الصَّفِّ

٦٨٢. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ أَنَّ يَزِيدَ بْنَ زُرَيْعٍ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ زِيَادٍ الْأَعْلَمِ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ أَنَّ أَبَا بَكْرَةَ حَدَّثَ: أَنَّهُ دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَنَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَاكِعٌ. قَالَ: فَرَكَعْتُ دُونَ الصَّفِّ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَادَكَ اللَّهُ حِرْصًا وَلَا تَعُدْ

---

[983] Na temelju ovog hadisa Ahmed b. Hanbel, Ishak, Ibn Huzejme, En-Nehai i neki učenjaci iz Kufe su zauzeli stav da je mekruh da neko sam klanja iza safa, te da će takav obnoviti namaz.

Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek i Eš-Šafi, također, smatraju da je mekruh da neko sam klanja iza safa, s tim što, po njima, onaj ko klanja sam iza safa ne mora obnavljati namaza.

Ibn Hemmam veli: "Naši imami (imami hanefijske pravne škole) su (naredbu čovjeku koji je klanjao sam iza safa da obnovi namaz) u hadisu Vabisea, shvatili u smislu menduba." Po njima, lijepo je da obnovi namaz, ali nije obavezan.

683. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Zijada el-A'lema, on od Hasana: **"Jednom prilikom je Ebu Bekr došao (u džamiju), a Allahov Poslanik, s.a.v.s., bijaše na rukuu, pa je učinio ruku prije nego je stigao do safa, a onda je na rukuu nastavio da ide do safa. Pošto Vjerovjesnik, s.a.v.s., završi namaz, upita: 'Ko je ono od vas učinio ruku prije nego je došao do safa, a onda tako nastavio da ide dok nije ušao u saf?' 'Ja sam.' – odgovori Ebu Bekr, a Vjerovjesnik reče: 'Allah ti povećao želju za onim što je dobro, nemoj to više činiti.'"**[984]

Ebu Davud kaže: "Zijad el-A'lem je, ustvari, Zijad b. Fulan b. Kurre. On je tečić po majci Junusu b. Ubejdu."

٦٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا زِيَادٌ الْأَعْلَمُ عَنِ الْحَسَنِ: أَنَّ أَبَا بَكْرَةَ جَاءَ وَرَسُولُ اللَّهِ رَاكِعٌ فَرَكَعَ دُونَ الصَّفِّ ثُمَّ مَشَى إِلَى الصَّفِّ. فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاتَهُ قَالَ: أَيُّكُمِ الَّذِي رَكَعَ دُونَ الصَّفِّ ثُمَّ مَشَى إِلَى الصَّفِّ؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرَةَ أَنَا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَادَكَ اللَّهُ حِرْصًا وَلَا تَعُدْ.

قَالَ أبو داود: زِيَادٌ الْأَعْلَمُ زِيَادُ بْنُ فُلَانِ بْنِ قُرَّةَ. وَهُوَ ابْنُ خَالَةِ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ

[984] Ovim riječima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upozorio Ebu Bekra, a preko njega i ostale sljedbenike, da ne stupaju u namaz prije nego stignu u saf, da ne trče da bi zatekli imama na rukuu, nego da na namaz idu mirno i dostojanstveno. Ono što stignu, neka klanjaju s imamom, a što im promakne, neka to doklanjaju sami, nakon što imam preda selam.

POGLAVLJA O SUTRI[985]

101. Šta klanjač može postaviti kao sutru ispred sebe

684. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir el-Abdi, kog je obavijestio Israil, prenijevši od Simaka, on od Musaa b. Talhe, a on od svoga oca Talhe b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako ispred sebe staviš nešto poput stražnjeg naslona sedla, neće ti smetati ako neko prođe ispred tebe."**[986]

685. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, da je Ata kazao: **"Zadnji naslon sedla je visok koliko aršin (podlaktica) ili više."**

686. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ibn Numejr, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: **"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., izišao na bajram (na musalu), naredio bi da se kratko koplje pobode ispred njega, a onda bi klanjao prema njemu, dok bi**

تَفْرِيعُ أَبْوَابِ السُّتْرَةِ

١٠١. بَاب مَا يَسْتُرُ الْمُصَلِّي

٦٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَبْدِيُّ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أَبِيهِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا جَعَلْتَ بَيْنَ يَدَيْكَ مِثْلَ مُؤَخِّرَةِ الرَّحْلِ فَلَا يَضُرُّكَ مَنْ مَرَّ بَيْنَ يَدَيْكَ

٦٨٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ: آخِرَةُ الرَّحْلِ ذِرَاعٌ فَمَا فَوْقَهُ

٦٨٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ يَوْمَ الْعِيدِ أَمَرَ بِالْحَرْبَةِ فَتُوضَعُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا

---

[985] *Sutra* ili perda je štap ili neki drugi predmet koji klanjač postavlja ispred sebe kada klanja na otvorenom.

[986] Među islamskim pravnicima je sporno koja je minimalna visina sùtre. Neki vele da treba biti u visini jednog aršina, a drugi da treba biti u visini dvije trećine aršina, što je, po mnogima, prihvatljivije.

U ovom hadisu je precizirano da sutra ne smije biti niža od zadnjeg naslona sedla. Prema Nevevijevom mišljenju, to je oko dvije trećine aršina.

Abdurrezzak u *Musannefu*, bilježi od Nafia kako je zadnji naslon Ibn Omerovog sedla iznosio jedan aršin.

ljudi klanjali iza njega. To je činio i na putovanjima. Otuda su vladari uobičajili nositi kratko koplje."[987]

687. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Avna b. Ebu Džuhajfea, da je njegov otac kazao: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., im je u Bathi klanjao po dva rekata podnevskog i ikindijskog farza, stavivši ispred sebe kratko koplje. Iza kratkog koplja prolazili bi žena i magarac."**[988]

102. O tome da se, ukoliko nema štapa, može povući linija

688. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Ismaila b. Umejjea, on od Ebu Amra b. Muhammeda b. Hurejsa, a on od svoga djeda Hurejsa, a ovaj od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako neko od vas klanja (na otvorenom), neka postavi nešto ispred sebe. Ako ne nađe ništa drugo, neka pobode štap. Ako ne bude imao ni štapa, neka ispred sebe (po**

وَالنَّاسُ وَرَاءَهُ. وَكَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السَّفَرِ فَمِنْ ثَمَّ اتَّخَذَهَا الْأُمَرَاءُ

٦٨٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِهِمْ بِالْبَطْحَاءِ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةٌ، الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ يَمُرُّ خَلْفَ الْعَنَزَةِ الْمَرْأَةُ وَالْحِمَارُ

١٠٢. بَاب الْخَطِّ إِذَا لَمْ يَجِدْ عَصًا

٦٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرِو بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حُرَيْثٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَدَّهُ حُرَيْثًا يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ شَيْئًا. فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَنْصِبْ عَصًا. فَإِنْ

---

[987] Islamski vladari su dugo prakticirali nošenje kratkog koplja kada bi se obraćali ljudima za bajrame i u drugim prilikama.

[988] Iz ovoga hadisa zaključujemo da je, ukoliko se zajedno klanja na otvorenom, dovoljno postaviti sutru samo ispred imama. U tom slučaju, ukoliko bi neko ili nešto prošlo između safova, taj prolazak ne bi smetao namazu onih koji klanjaju za imamom. Međutim, ukoliko imam ne bi postavio sutru ispred sebe, prolazak ispred njega bi smetao i njegovom i namazu onih koji su pristali za njim. Također bi prolazak smetao i namazu onoga koji klanja pojedinačno.

Ovaj hadis zabilježili su i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

zemlji) povuče liniju. Nakon toga mu neće smetati ono što prođe ispred njega."[989]

689. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Ali b. el-Medini, prenijevši od Sufjana,[990] on od Ismaila b. Umejjea, on od Ebu Muhammeda b. Amra b. Hurejsa, on od svoga djeda Hurejsa iz plemena Benu Uzre, on od Ebu Hurejrea, a on od Ebul-Kasima, s.a.v.s., – ispričao je prethodni hadis o liniji.

Sufjan kaže: "Ne nalazimo ništa drugo o ovoj temi što bi osnažilo ovaj hadis, koji je došao samo sa ovim senedom."[991] Ali b. el-Medini kaže: "Rekao sam Sufjanu: 'Učenjaci su se razišli u pogledu imena Ebu Muhammeda b. Amra.'[992] On malo zašutje, a onda reče: 'Ja sam ga upamtio kao Ebu Muhammeda b. Amra.'

Došao je neki čovjek, nakon Ismail b. Umejjeove smrti, i tražio šejha Ebu Muhammeda. Kada ga je pronašao, pitao ga je o ovom hadisu, pa ga je pobrkao."

Ebu Davud kaže: "Više puta sam čuo kada su Ahmeda b. Hanbela pitali da im pobliže opiše ***liniju***, pa je kazao: 'Linija je, po širini, poput

لَمْ يَكُنْ مَعَهُ عَصًا فَلْيَخْطُطْ خَطًّا ثُمَّ لَا يَضُرُّهُ مَا مَرَّ أَمَامَهُ.

٦٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَارِسٍ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ يَعْنِي ابْنَ الْمَدِينِيِّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ جَدِّهِ حُرَيْثٍ - رَجُلٍ مِنْ بَنِي عُذْرَةَ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ أَبِي الْقَاسِمِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَذَكَرَ حَدِيثَ الْخَطِّ.

قَالَ سُفْيَانُ: لَمْ نَجِدْ شَيْئًا نَشُدُّ بِهِ هَذَا الْحَدِيثَ وَلَمْ يَجِئْ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. قَالَ قُلْتُ لِسُفْيَانَ: إِنَّهُمْ يَخْتَلِفُونَ فِيهِ. فَتَفَكَّرَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ: مَا أَحْفَظُ إِلَّا أَبَا مُحَمَّدِ بْنَ عَمْرٍو. قَالَ سُفْيَانُ: قَدِمَ هَاهُنَا رَجُلٌ بَعْدَ مَا مَاتَ إِسْمَعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ فَطَلَبَ هَذَا الشَّيْخَ أَبَا مُحَمَّدٍ حَتَّى وَجَدَهُ فَسَأَلَهُ عَنْهُ فَخَلَطَ عَلَيْهِ.

قَالَ أبو داود: و سَمِعْت أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ سُئِلَ عَنْ وَصْفِ الْخَطِّ غَيْرَ مَرَّةٍ فَقَالَ: هَكَذَا عَرْضًا مِثْلَ الْهِلَالِ.

قَالَ أبو داود: و سَمِعْت مُسَدَّدًا قَالَ: قَالَ ابْنُ دَاوُدَ: الْخَطُّ بِالطُّولِ.

---

[989] Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*. Hadis koji govori o liniji kao sutri zabilježili su i Ibn Hibban u *Sahihu*, El-Bejheki u *Sunenu* i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*. El-Bejheki ga smatra sahihom.

[990] Sufjan b. Ujejne.

[991] U kom je Ebu Muhammed b. Amr b. Hurejs el-Daevi, koji je, kako ističu Ibn Hadžer el-Askalani i Ebu Džafer et-Tahavi, nedovoljno poznat (medžhul) prenosilac hadisa. Pripadao je šestoj generaciji.

[992] Neki učenjaci kažu da se zvao Ebu Amr b. Muhammed b. Hurejs, dok neki kažu da se zvao Ebu Muhammed b. Amr b. Hurejs.

mlađaka mjeseca.'[993] A čuo sam Museddeda kada je rekao da je Ibn Davud kazao: 'Linija po dužini...' Ahmed b. Hanbel je, opisujući liniju, više puta kazao: 'Ovako: po širini u polukrug, poput mlađaka.'"

قَالَ أَبو داود: وسَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ وَصَفَ الْخَطَّ غَيْرَ مَرَّةٍ فَقَالَ: هَكَذَا يَعْنِي بِالْعَرْضِ حَوْرًا دَوْرًا مِثْلَ الْهِلَالِ يَعْنِي مُنْعَطِفًا

690. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed ez-Zuhri, da je Sufjan b. Ujejne kazao: **"Vidio sam Šerika, klanjao nam je jednom prilikom ikindiju (prije) dženaze stavivši ispred sebe kacigu (šljem)."**[994]

٦٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ: رَأَيْتُ شَرِيكًا صَلَّى بِنَا فِي جَنَازَةِ الْعَصْرَ فَوَضَعَ قَلَنْسُوَتَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ يَعْنِي فِي فَرِيضَةٍ حَضَرَتْ

103. O namazu prema jahalici

١٠٣. بَاب الصَّلَاةِ إِلَى الرَّاحِلَةِ

691. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe, Vehb b. Bekijje, Ibn Ebu Halef i Abdullah b. Seid. Osmana je obavijestio Ebu Halid, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: **"Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi klanjao prema svojoj devi."**[995]

٦٩١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَوَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ وَابْنُ أَبِي خَلَفٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ عُثْمَانُ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي إِلَى بَعِيرِهِ

---

[993] Liniju treba povući u obliku luka, kao što je mihrab.

[994] Ahmed b. Hanbel i još neki učenjaci, na temelju spomenutih hadisa, smatraju da se u slučaju da se ne nađe ništa drugo što bi se moglo staviti ispred klanjača, može se povući i linija. Većina, pak, učenjaka smatra da to ne vrijedi, i smatraju da su spomenuti hadisi mudtarib i da ne mogu poslužiti kao valjani argumenti za utemeljenje šerijatskih propisa. Međutim, Ibn Hadžer el-Askalani veli da nisu u pravu učenjaci koji tvrde da su ovi hadisi mudtarib.

[995] El-Kurtubi smatra da se iz ovog hadisa zaključuje da je dozvoljeno devu ili neku drugu životinju uzeti kao sutru i klanjati prema njoj, ukoliko ona miruje.

Abdurrezzak bilježi preko Ibn Ujejne od Abdullaha b. Dinara da je Ibn Omer izbjegavao da klanja prema devi, osim kada bi bila natovarena. Smatrao je da će ona, kada je pod tovarom, stajati na mjestu i da se neće micati.

Eš-Šafi smatra da se nije dozvoljeno klanjati prema ženi ili životinji kada se klanja na otvorenom, ukoliko postoji druga sutra.

Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim, u *Sahihima*, i Et-Tirmizi, u *Džami'u*.

104. Ako neko klanja prema stubu ili nečemu drugom, kako će stati

692. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halide ed-Dimeški, njega je obavijestio Ali b. Ajjaš, prenijevši od Ebu Ubejdea el-Velida b. Kamila, on od Muhelleba b. Hudžra el-Behranija, on od Dubae b. el-Mikdada b. el-Esveda, da je njen otac kazao: **"Kad god sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da klanja prema štapu, stubu ili drvetu, stao bi tako da bi mu (štap) došao naspram desne ili lijeve obrve, a ne naspram (sredine) lica."**[996]

105. O klanjanju prema onima koji razgovaraju ili spavaju

693. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, njega je obavijestio Abdulmelik b. Muhammed b. Ejmen, prenijevši od Abdullaha b. Jakuba b. Ishaka, on od Muhammeda b. Ka'ba el-Kurezija, koji je prenio Omeru b. Abdulazizu da mu je Abdullah b. Abbas ispričao kako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ne klanjajte iza onoga koji spava niti iza onoga koji razgovara."**[997]

١٠٤. بَاب إِذَا صَلَّى إِلَى سَارِيَةٍ أَوْ نَحْوِهَا أَيْنَ يَجْعَلُهَا مِنْهُ

٦٩٢. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْوَلِيدُ بْنُ كَامِلٍ عَنِ الْمُهَلَّبِ بْنِ حُجْرٍ الْبَهْرَانِيِّ عَنْ ضُبَاعَةَ بِنْتِ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهَا قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي إِلَى عُودٍ وَلَا عَمُودٍ وَلَا شَجَرَةٍ إِلَّا جَعَلَهُ عَلَى حَاجِبِهِ الْأَيْمَنِ أَوِ الْأَيْسَرِ وَلَا يَصْمُدُ لَهُ صَمْدًا

١٠٥. بَاب الصَّلَاةِ إِلَى الْمُتَحَدِّثِينَ وَالنِّيَامِ

٦٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيْمَنَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَقَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: يَعْنِي لِعُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُصَلُّوا خَلْفَ النَّائِمِ وَلَا الْمُتَحَدِّثِ

[996] Abadi smatra da je mustehab stati prema sutri tako da klanjaču dođe naspram desne ili lijeve obrve. El-Munziri tvrdi da se o prenosiocu Ebu Ubejdeu el-Velidu b. Kamilu el-Bedželiju eš-Šamiju, koji je u senedu ovog hadisa, puno polemisalo. Međutim, Ibn Hibban ga smatra pouzdanim ravijom.

[997] El-Hattabi kaže: "Ovaj hadis nije pouzdan zbog slabosti seneda." Abdullah b. Jakub nije slušao hadise od Muhammeda b. Ka'ba. Od Muhammeda b. Ka'ba su mu ovaj hadis prenijeli Temam b. Jezig i Isa b. Mejmun, a obojica su kao

106. O približavanju sutri

١٠٦. بَاب الدُّنُوِّ مِنَ السُّتْرَةِ

694. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah b. Sufjan, kog je obavijestio Sufjan. A ispričali su nam i Osman b. Ebu Šejbe, Hamid b. Jahja i Ibnus-Serdž, prenijevši od Sufjana, on od Safvana b. Sulejma, on od Nafia b. Džubejra, a on od Sehla b. Ebu Hasmea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **"Ukoliko neko bude klanjao prema sutri, neka joj se približi, kako ga šejtan ne bi remetio u namazu."**[998]

٦٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ بْنِ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ ح. و حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَحَامِدُ بْنُ يَحْيَى وَابْنُ السَّرْحِ قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى سُتْرَةٍ فَلْيَدْنُ مِنْهَا لَا يَقْطَعِ الشَّيْطَانُ عَلَيْهِ صَلَاتَهُ.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Vakid b. Muhammed od Safvana, on od Muhammeda b. Sehla, on od svoga oca, ili od Muhammeda b. Sehla, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Neki su kazali: 'od Nafia b. Džubejra, a on od Sehla b. Sa'da'. Dakle, u pogledu njegovog seneda postoji razilaženje."

قَالَ أبو داود: رَوَاهُ وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ بَعْضُهُمْ: عَنْ نَافِعِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ. وَاخْتُلِفَ فِي إِسْنَادِهِ

695. ISPRIČALI SU NAM El-Ka'nebi i En-Nufejli, njih je obavijestio Abdulaziz b. Ebu Hazim, prenijevši od svog oca, da je Sehl kazao: **"Između Vjerovjesnika, s.a.v.s., i**

٦٩٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ وَالنُّفَيْلِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ قَالَ

---

prenosioci slabi. O njima su, u vezi s njihovom slabošću, polemisali Jahja b. Mein i El-Buhari. Osim toga, ovaj hadis je prenio Abdulkerim Ebu Umejje od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa. Abdulkerim Ebu Umejje je ravija čije su hadise muhadisi odbacivali. Međutim, ističe Abadi, potvrđeno je od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je klanjao prema (sutri), a da je Aiša spavala između njega i kible.

Eš-Šafi i Ahmed b. Hanbel smatraju mekruhom klanjanje spram onih koji razgovaraju zbog toga što će njihova priča odvlačiti pažnju klanjača.

[998] Prema Abadijevom mišljenju, sutri se treba približiti toliko kako se može učiniti sedžda, kako šejtan ne bi mogao stati između klanjača i sutre, jer bi imao veći utjecaj na klanjača. Ukoliko šejtan stane iza sutre, njegov utjecaj na klanjača je slabiji. Po Eš-Šafijevom i Ahmed b. Hanbelovom mišljenju, razmak između sutre i klanjača treba biti oko tri lakta ili manje.

Ovaj hadis je zabilježio i En-Nisai u *Sunenu*.

أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ سَهْلٍ قَالَ: وَكَانَ بَيْنَ مَقَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ مَمَرُّ عَنْزٍ. قَالَ أبو داود: الْخَبَرُ لِلنُّفَيْلِيِّ

kible[999] bijaše razmak koliko bi koza[1000] mogla proći."

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je prenio En-Nufejli."

107. O naredbi klanjaču da odbija prolaznika ispred sebe

١٠٧. بَاب مَا يُؤْمَرُ الْمُصَلِّي أَنْ يَدْرَأَ عَنِ الْمَمَرِّ بَيْنَ يَدَيْهِ

696. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, on od Abdurrahmana b. Ebu Seida el-Hudrija, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko klanja, neka nikome ne dozvoli da prođe ispred njega. Neka ga sprječava koliko je u mogućnosti. Međutim, ukoliko bude insistirao da prođe, neka s njim grubo postupi, jer ga šejtan na to podstiče."**[1001]

٦٩٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ يُصَلِّي فَلَا يَدَعْ أَحَدًا يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلْيَدْرَأْهُ مَا اسْتَطَاعَ. فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ.

697. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ebu Halid, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Zejda b. Eslema, on od Abdurrahmana b. Ebu Seida el-Hudrija, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada neko klanja (na otvorenom), neka klanja prema sutri i neka joj se primakne."** Potom je naveo smisao prethodnog hadisa.

٦٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيُصَلِّ إِلَى سُتْرَةٍ وَلْيَدْنُ مِنْهَا. ثُمَّ سَاقَ مَعْنَاهُ

698. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Surejdž er-Razi, kog je obavijestio Ebu

٦٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ أَخْبَرَنَا مَسَرَّةُ بْنُ

[999] U El-Buharijevom predanju stoji: **"...i zida."**

[1000] U El-Buharijevom predanju stoji: **"...kako bi ovca mogla proći."** U hadisu koji prenosi Bilal stoji: **"Jednom prilikom je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao u Kabi, a razmak između njega i Kabe je bio oko tri lakta."**

[1001] Abadi smatra da klanjač ima pravo spriječiti prolaz ispred sebe samo ako klanja prema sutri. A ako nije stavio sutru ispred sebe, nema pravo na to.

Ahmed ez-Zubejri, prenijevši od Meserre b. Ma'beda el-Lahmija, kog sam sreo u Kufi, a kom je ispričao Ebu Ubejd Hadžib Sulejman:[1002] "Vidio sam Ataa b. Jezida el-Lejsija kako klanja. Htio sam proći ispred njega, a on me spriječi. Pošto je završio namaz, reče: 'Ispričao mi je Ebu Seid el-Hudri da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Ko je od vas u mogućnosti da ne dozvoli nekome da prođe između njega i kible, neka to učini.'**""

مَعْبَدٍ اللَّخْمِيُّ لَقِيتُهُ بِالْكُوفَةِ حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدٍ حَاجِبُ سُلَيْمَانَ قَالَ: رَأَيْتُ عَطَاءَ بْنَ زَيْدٍ اللَّيْثِيَّ قَائِمًا يُصَلِّي فَذَهَبْتُ أَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَرَدَّنِي ثُمَّ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ لَا يَحُولَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قِبْلَتِهِ أَحَدٌ فَلْيَفْعَلْ

699. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Sulejman b. el-Mugire, prenijevši od Humejda b. Hilala, da je Ebu Salih rekao: "Jednom prilikom je Ebu Seid ušao kod Mervana i kazao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **'Kada neko bude klanjao prema nečemu što je postavio kao sutru, pa neko htjedne proći ispred njega, neka ga zaustavi stavivši ruku pred njegova prsa. Ukoliko odbije da se vrati, neka ga grubo spriječi, jer ovoga na to podstiče šejtan.'**"[1003]

٦٩٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ الْمُغِيرَةِ عَنْ حُمَيْدٍ يَعْنِي ابْنَ هِلَالٍ قَالَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ: أُحَدِّثُكَ عَمَّا رَأَيْتُ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ وَسَمِعْتُهُ مِنْهُ. دَخَلَ أَبُو سَعِيدٍ عَلَى مَرْوَانَ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَجْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْ فِي نَحْرِهِ. فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ الشَّيْطَانُ.

Ebu Davud veli da je Sufjan es-Sevri rekao: "Ako bi ispred mene, dok klanjam, htio proći neki ohol čovjek, spriječio bih ga, a ako bi htio proći slabašan, ne bih ga sprječavao."

قَالَ أَبُو دَاوُد: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: يَمُرُّ الرَّجُلُ يَتَبَخْتَرُ بَيْنَ يَدَيَّ وَأَنَا أُصَلِّي فَأَمْنَعُهُ وَيَمُرُّ الضَّعِيفُ فَلَا أَمْنَعُهُ

[1002] Ebu Ubejd je bio štićenik Sulejmana b. Abdulmelika. Pouzdan je prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji.

[1003] Sličan smisao bilježe i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

108. O zabrani prolaska ispred klanjača

700. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika,[1004] on od Ebun-Nadra,[1005] Omer b. Ubejdullahovog štićenika, on od Busra b. Seida da ga je poslao Zejd b. Halid el-Džuheni[1006] Ebu Džuhejmu[1007] da ga upita o tome šta je čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u vezi s onim koji prođe ispred klanjača. Ebu Džuhejm je kazao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Kada bi onaj koji prođe ispred klanjača znao kakav je grijeh učinio, bilo bi mu bolje da je čekao četrdeset..., nego da prođe ispred njega."**[1008]

١٠٨. بَاب مَا يُنْهَى عَنْهُ مِنَ الْمُرُورِ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي

٧٠٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ الْجُهَنِيَّ أَرْسَلَهُ إِلَى أَبِي جُهَيْمٍ يَسْأَلُهُ مَاذَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَارِّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي. فَقَالَ أَبُو جُهَيْمٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ.

[1004]Malik b. Enes b. Malik b. Ebu Amir b. Omer el-Asbehi Ebu Abdullah el-Medeni, poznati imam i šerijatski pravnik, utemeljitelj malikijske pravne škole, poznat kao imam Darul-Hidžreti. El-Buhari je kazao: "Najpouzdaniji je sened: Malik prenosi od Nafia, a on od Ibn Omera." On je pripadao sedmoj generaciji. Rođen je 93., a umro 179. godine po Hidžri.

[1005]Ebu Nadr Salem b. Umejje, štićenik Omera b. Ubejdullaha et-Tejmija el-Medenija, je pouzdan i siguran prenosilac hadisa. Prenosio je mursel-hadise. Pripadao je petoj generaciji. Umro je 129. godine po Hidžri.

[1006]Zejd b. Halid el-Džuheni el-Medeni je poznati ashab. Umro je u Kufi 68., neki vele 78. godine po Hidžri, u 80. godini života.

[1007]Ebu Džuhejm Abdullah b. Haris b. es-Same el-Ensari el-Buhari je poznati ashab. Neki kažu da mu je ime Haris b. es-Same, a neki vele da se zove Abdullah b. Džuhejm b. Haris b. Esamm. On je sestrić ashaba Ubeja b. Ka'ba. Umro je u doba Muavijinog hilafeta.

[1008]U predanju koje bilježi El-Bezzar u *Musnedu*, decidno stoji: **"Bilo bi mu bolje da je čekao četrdeset godina."** Hejsemi, u djelu *Medžmeuz-zevaid*, veli da su sve ravije ovog hadisa pouzdane.

Ibn Hibban u *Sahihu* i Ibn Madže u *Sunenu*, bilježe od Ebu Hurejrea da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Da neko čeka stotinu godina, bolje mu je nego da**

Ebu Nadr[1009] veli: "Ne znam da li je rekao: **četrdeset dana, mjeseci ili godina.**"

قَالَ أَبُو النَّضْرِ: لَا أَدْرِي قَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ شَهْرًا أَوْ سَنَةً

109. Šta će prekinuti namaz

١٠٩. بَاب مَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ

701. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be. A ispričali su nam i Abdusselam b. Mutahher i Ibn Kesir, isti smisao, da ih je obavijestio Sulejman b. el-Mugire, prenijevši od Humejda b. Hilala, on od Abdullaha b. es-Samita, a on od Ebu Zerra, on od Hafsa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Nečiji namaz će prekinuti..."** Abdusselam i Ibn Kesir su prenijeli od Sulejmana da je Ebu Zerr rekao: **"Nečiji će namaz biti prekinut, ako ispred nije postavio ništa (kao sutru) u visini zadnjeg naslona sedla, (ukoliko ispred njega prođu) magarac, crni pas i žena. Upitah: 'A kakva je razlika između crnog, crvenog, žutog ili bijelog psa?' On odgovori: 'Bratiću moj, o tome o čemu me pitaš ja sam pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je rekao: 'Crni pas je šejtan.'"**[1010]

٧٠١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح. و حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ وَابْنُ كَثِيرٍ الْمَعْنَى أَنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ الْمُغِيرَةِ أَخْبَرَهُمْ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ الصَّامِتِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ حَفْصٌ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقْطَعُ صَلَاةَ الرَّجُلِ، وَقَالَ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ: يَقْطَعُ صَلَاةَ الرَّجُلِ إِذَا لَمْ يَكُنْ بَيْنَ يَدَيْهِ قَيْدُ آخِرَةِ الرَّحْلِ الْحِمَارُ وَالْكَلْبُ الْأَسْوَدُ وَالْمَرْأَةُ. فَقُلْتُ: مَا بَالُ الْأَسْوَدِ مِنَ الْأَحْمَرِ مِنَ الْأَصْفَرِ مِنَ الْأَبْيَضِ؟ فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا سَأَلْتَنِي فَقَالَ: الْكَلْبُ الْأَسْوَدُ شَيْطَانٌ

---

prođe ispred svoga brata dok klanja." U Ibn Madžeovom predanju stoji: **"Da čeka stotinu godina, bolje mu je nego da istupi jedan korak ispred klanjača."**

En-Nevevi smatra da spomenuti hadisi upućuju na to da je haram prolaziti ispred klanjača. Međutim, Ibn Hibban smatra da se ova zabrana odnosi na prolaz ispred klanjača koji je ispred sebe stavio sutru. Ispred klanjača koji nije stavio sutru, po njegovom mišljenju, nije haram proći. On takvo mišljenje zasniva na hadisu koji je zabilježio u *Sahihu*, sa senedom od El-Muttaleba b. Ebu Vedaa, koji je kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je, nakon što je završio tavaf, klanjao dva rekata, a između njega i onih koji su tavafili nije bilo ničega."**

[1009] Ebu Nadr Salem b. Umejje.

[1010] Islamski učenjaci su različito razumjeli pojam ***prekid namaza*** u navedenom i drugim hadisima o ovoj temi. Eš-Ševkani ga shvaća u smislu kvarenja namaza.

٧٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَفَعَهُ شُعْبَةُ قَالَ: يَقْطَعُ الصَّلَاةَ الْمَرْأَةُ الْحَائِضُ وَالْكَلْبُ.

قَالَ أبو داود: وَقَفَهُ سَعِيدٌ وَهِشَامٌ وَهَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ

٧٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَحْسَبُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى غَيْرِ سُتْرَةٍ فَإِنَّهُ يَقْطَعُ صَلَاتَهُ الْكَلْبُ وَالْحِمَارُ وَالْخِنْزِيرُ وَالْيَهُودِيُّ وَالْمَجُوسِيُّ وَالْمَرْأَةُ.

702. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, on od Katadea, ovaj od Džabira b. Jezida, a on od Ibn Abbasa; Šu'be to vezuje za Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je kazao: **"Namaz će biti prekinut (ukoliko ispred klanjača) prođe žena koja ima mjesečnicu, ili pas."**

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su, kao mevkuf, prenijeli: Seid, Hišam i Hemmam od Katadea, on od Džabira b. Zejda, a on od Ibn Abbasa."

703. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail el-Basri, kog je obavijestio Muaz, prenijevši od Hišama, on od Jahjaa, on od Ikrimea, on od Ibn Abbasa, on od Hišama, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ako neko od vas klanja bez sutre, namaz će mu biti prekinut (ukoliko ispred njega) prođu: pas, svinja, jevrej, vatrolopokolnik ili žena. Međutim, ukoliko bi ispred sebe**

Prema njemu, pokvaren je namaz osobe koja klanja na otvorenom a nije ispred sebe stavila sutru, ukoliko ispred nje prođe magarac, žena ili crni pas. On tvrdi da su o ovom pitanju identičan stav imali i ashabi: Ebu Hurejre, Enes b. Malik, Ibn Abbas, Ebu Zerr i Ibn Omer, te tabiini: Hasan el-Basri i Ebul-Ahves i, od imama, Ahmed b. Hanbel.

Ebu Hanife, Malik, Eš-Šafi i većina ostalih učenjaka su ovaj pojam shvatili u smislu manjkavosti i nepotpunosti. Prema njima, namaz neće biti pokvaren, ma šta ispred klanjača prošlo, nego će biti manjkav i nepotpun ukoliko ispred njega nešto prođe, zato što će mu to odvratiti pažnju od namaza. Oni smatraju da su hadisi u kojima se spominju magarac, žena ili pas derogirani hadisom koji je zabilježio Malik u *Muvetti*, od Ibn Omera: **"Namaz neće biti prekinut, ma šta prošlo ispred klanjača."**

Ibn Abbas i Ata smatraju da će namaz biti prekinut, odnosno pokvaren, ukoliko ispred klanjača prođe žena koja ima mjesečnicu i crni pas.

Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: **"Crni pas je šejtan."**, treba razumjeti u smislu da se šejtan najčešće utjelovljuje u lik crnog psa.

bacio kamen, davši im time znak da prođu ispred njega (tri lakta), to bi mu bilo dovoljno (umjesto sutre).”

Ebu Davud kaže: “Kopkalo me je nešto u vezi s ovim hadisom. Spominjao sam to Ibrahimu i drugim učenjacima, pa mi niko nije znao odgovoriti, niti ga je znao od Hišama, niti ga je (osim Muaza) iko drugi ispričao od Hišama. Mislim da se radilo o Ibn Semineovom previdu. Osim toga, bilo je protivrječnosti s pouzdanim hadisima, a to je spominjanje vatrolopoklonika, bacanje kamena i svinje.”

Ebu Davud (dalje) kaže: “Ja sam ovaj hadis čuo samo od Muhammeda b. Ismaila.[1011] Mislim da je on napravio previd, jer nam ga je pričao po sjećanju.”

وَيُجْزِئُ عَنْهُ إِذَا مَرُّوا بَيْنَ يَدَيْهِ عَلَى قَذْفَةٍ بِحَجَرٍ.

قَالَ أَبو داود: فِي نَفْسِي مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ شَيْءٌ كُنْتُ أُذَاكِرُ بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَغَيْرَهُ فَلَمْ أَرَ أَحَدًا جَاءَ بِهِ عَنْ هِشَامٍ وَلَا يَعْرِفُهُ وَلَمْ أَرَ أَحَدًا يُحَدِّثُ بِهِ عَنْ هِشَامٍ وَأَحْسَبُ الْوَهْمَ مِنِ ابْنِ أَبِي سَمِينَةَ وَالْمُنْكَرُ فِيهِ ذِكْرُ الْمَجُوسِيِّ وَفِيهِ عَلَى قَذْفَةٍ بِحَجَرٍ وَذِكْرُ الْخِنْزِيرِ وَفِيهِ نَكَارَةٌ.

قَالَ أَبو داود: وَلَمْ أَسْمَعْ هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَعِيلَ وَأَحْسَبُهُ وَهِمَ لِأَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُنَا مِنْ حِفْظِهِ

704. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Seida b. Abdulaziza, on od Jezid b. Nemranovog štićenika, da je Jezid b. Nemran kazao: **“Vidio sam na Tebuku[1012] nepokretnog čovjeka. Reče: ‘Jedanput sam na magarcu prošao ispred Vjerovjesnika, s.a.v.s., dok je klanjao. Kada je završio namaz, rekao je: ‘Allahu, prekini mu njegovo hodanje. Nakon toga više nikad nisam jahao na magarcu.’”**

٧٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ مَوْلَى يَزِيدَ بْنِ نِمْرَانَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ نِمْرَانَ قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلًا بِتَبُوكَ مُقْعَدًا فَقَالَ: مَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا عَلَى حِمَارٍ وَهُوَ يُصَلِّي فَقَالَ: اللهُمَّ اقْطَعْ أَثَرَهُ فَمَا مَشَيْتُ عَلَيْهَا بَعْدُ.

705. ISPRIČAO NAM JE Kesir b. Ubejd el-Mezhidži, kog je obavijestio Ebu Hajve, prenijevši od Seida s istim senedom i značenjem, s tim što je dodao (da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.) rekao: **“Prekinuo**

٧٠٥. حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ يَعْنِي الْمَذْحِجِيَّ حَدَّثَنَا أَبُو حَيْوَةَ عَنْ سَعِيدٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ. زَادَ فَقَالَ: قَطَعَ صَلَاتَنَا قَطَعَ اللهُ أَثَرَهُ.

[1011] Muhammed b. Ismail el-Basri.

[1012] Mjesto u Saudijskoj Arabiji na granici s Jordanom. Udaljeno je od Medine oko sedamsto kilometara.

nam je namaz, Allah prekinuo njegovo hodanje!"[1013]

Ebu Davud kaže: "Ebu Misher je prenio od Seida: **'Prekinuo je naš namaz.'"**

قَالَ أبو داود: وَرَوَاهُ أَبُو مُسْهِرٍ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ فِيهِ: قَطَعَ صَلَاتَنَا

706. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Seid el-Hemdani. A obavijestio nas je i Sulejman b. Davud, obojica su prenijeli od Ibn Vehba, on od Muavije, on od Seida b. Gazevana, a on od svoga oca, koji je, putujući na hadž, odsjeo na Tebuku. Ugledavši nepokretnog čovjeka, upitao ga je za njegovo stanje, a on reče: "Ispričat ću ti hadis, ali ga ne pričaj nikome sve dok god budeš čuo da sam živ: **Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Tebuku odsjeo u hlad palme i rekao: 'Ovo je naša kibla.' a onda je stao da klanja naspram nje. Tada bijah dječak. Protrčah između njega i kible, a on, pošto završi namaz, reče: 'Prekinuo je naš namaz, Allah prekinuo njegovo hodanje!' Od tada više nisam stao na svoje noge.'"**[1014]

٧٠٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمْدَانِيُّ ح. و أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ نَزَلَ بِتَبُوكَ وَهُوَ حَاجٌّ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ مُقْعَدٍ فَسَأَلَهُ عَنْ أَمْرِهِ فَقَالَ: سَأُحَدِّثُكَ حَدِيثًا فَلَا تُحَدِّثْ بِهِ مَا سَمِعْتَ أَنِّي حَيٌّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَزَلَ بِتَبُوكَ إِلَى نَخْلَةٍ فَقَالَ: هَذِهِ قِبْلَتُنَا. ثُمَّ صَلَّى إِلَيْهَا. فَأَقْبَلْتُ وَأَنَا غُلَامٌ أَسْعَى حَتَّى مَرَرْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا. فَقَالَ: قَطَعَ صَلَاتَنَا قَطَعَ اللَّهُ أَثَرَهُ. فَمَا قُمْتُ عَلَيْهَا إِلَى يَوْمِي هَذَا

110. Imamova sutra važi i za one iza njega

١١٠. بَاب سُتْرَةُ الْإِمَامِ سُتْرَةُ مَنْ خَلْفَهُ

707. ISPRIČAO NAM JE Musedded, njega je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Hišama b. el-Gaza, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, koji je kazao: **"Spustili smo se s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., niz strminu u mjestu**

٧٠٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ الْغَازِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: هَبَطْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ثَنِيَّةِ أَذَاخِرَ. فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ يَعْنِي فَصَلَّى إِلَى جِدَارٍ فَاتَّخَذَهُ

[1013] Ubrzo nakon ove Vjerovjesnikove, s.a.v.s., dove, taj čovjek se paralizirao.

[1014] Abdulhak kaže da je sened ovoga hadisa slab, pošto je Seid, kako kaže Ibn el-Kattan, nepoznat prenosilac hadisa.

Izahir.[1015] Nastupilo je vrijeme namaza. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao prema zidu, uzevši za sutru. Mi smo klanjali iza njega. Tada naiđe janje i htjede proći ispred njega. On ga odbijaše. Tek kada je svoj trbuh priljubio uza zid, ono je prošlo iza njega."[1016]

قِبْلَةً وَنَحْنُ خَلْفَهُ. فَجَاءَتْ بَهْمَةٌ تَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَمَا زَالَ يُدَارِئُهَا حَتَّى لَصَقَ بَطْنَهُ بِالْجِدَارِ وَمَرَّتْ مِنْ وَرَائِهِ أَوْ كَمَا قَالَ مُسَدَّدٌ

708. IČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Hafs b. Omer, prenijevši od Šu'bea, on od Amra b. Murrea, on od Jahjaa b. el-Džezzara, a on od Ibn Abbasa: **"Jednom prilikom Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjaše. Jare htjede proći ispred njega, a on ga odbi."**

٧٠٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَحَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزَّارِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي فَذَهَبَ جَدْيٌ يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَجَعَلَ يَتَّقِيهِ

111. O onima koji smatraju (da prolazak) žene (ispred klanjača) neće prekinuti namaz

١١١. بَاب مَنْ قَالَ الْمَرْأَةُ لَا تَقْطَعُ الصَّلَاةَ

709. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njega je obavijestio Šu'be, prenijevši od Seida b. Ibrahima, on od Urvea, da je Aiša kazala: **"Jedanput sam se (dok je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao) nalazila između njega i kible."** Šu'be kaže: "Mislim da je rekla i: **'a imala sam mjesečnicu.'"**

٧٠٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ. قَالَ شُعْبَةُ أَحْسَبُهَا قَالَتْ وَأَنَا حَائِضٌ.

Ebu Davud kaže: "Prenijeli su ga Ez-Zuhri, Ata, Ebu Bekr b. Hafs, Hišam b. Urve, Arak b. Malik, Ebul-Esved i Temim b. Seleme – svi od Urvea, a on od Aiše. Ibrahim je prenio od El-Esveda, on od Aiše; Ebud-Duha je prenio od Mesruka, on od Aiše; a Kasim

قَالَ أَبُو دَاوُد رَوَاهُ الزُّهْرِيُّ وَعَطَاءٌ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْصٍ وَهِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ وَعِرَاكُ بْنُ مَالِكٍ وَأَبُو الْأَسْوَدِ وَتَمِيمُ بْنُ سَلَمَةَ كُلُّهُمْ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَإِبْرَاهِيمُ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَبُو الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ

[1015] Izahir je mjesto između Medine i Mekke. Kroz njega je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ušao u Mekku u vrijeme njenog oslobođenja.

[1016] Iz ovog hadisa se zaključuje, smatra Abadi, da je sutra ispred imama dovoljna i za one koji klanjaju za njim. Da nije tako, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi naredio svakom ashabu da, dok klanja, postavi ispred sebe sutru.

b. Muhammed i Ebu Seleme su prenijeli od Aiše, ali nisu spomenuli riječi: '**...a imala sam mjesečnicu.**'"

عَائِشَةَ وَالْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَأَبُو سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ. لَمْ يَذْكُرُوا: وَأَنَا حَائِضٌ

710. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od Urvea, a on od Aiše: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao noćni namaz, a ona je ispružena spavala između njega i kible na postelji na kojoj obično spava. Kada bi htjela da klanja vitr-namaz, probudio bi je i ona bi klanjala."**[1017]

٧١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي صَلَاتَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَهِيَ مُعْتَرِضَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ رَاقِدَةٌ عَلَى الْفِرَاشِ الَّذِي يَرْقُدُ عَلَيْهِ حَتَّى إِذَا أَرَادَ أَنْ يُوتِرَ أَيْقَظَهَا فَأَوْتَرَتْ

711. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ubejdullaha, on od Kasima, da je Aiša kazala: **"Loše je to što ste nās (žene) izjednačili s magarcem i psom. Vidjela sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da klanja dok ja ležim ispred njega. Kada bi htio učiniti sedždu, dotakao bi mi nogu, ja bih je povila i on bi učinio sedždu."**[1018]

٧١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: بِئْسَمَا عَدَلْتُمُونَا بِالْحِمَارِ وَالْكَلْبِ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ يُصَلِّي وَأَنَا مُعْتَرِضَةٌ بَيْنَ يَدَيْهِ. فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْجُدَ غَمَزَ رِجْلِي فَضَمَمْتُهَا إِلَيَّ ثُمَّ يَسْجُدُ

712. ISPRIČAO NAM JE Asim b. en-Nadr, kog je obavijestio El-Mu'temir, prenijevši od Ubejdullaha, on od Ebun-Nadra, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, da je Aiša kazala: **"Spavala bih, a moje noge bi bile ispred Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dok bi klanjao noćni namaz. Kada bi htio učiniti sedždu, kucnuo bi me po nozi, ja bih je povila, a on bi učinio sedždu."**[1019]

٧١٢. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كُنْتُ أَكُونُ نَائِمَةً وَرِجْلَايَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ. فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْجُدَ ضَرَبَ رِجْلَيَّ فَقَبَضْتُهُمَا فَسَجَدَ

[1017] Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

[1018] Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

[1019] Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

713. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Bišr. A ispričao nam je i El-Ka'nebi, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed – ovo je njegov tekst – prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Selemea, da je Aiša kazala: **"Spavala bih ispred Allahovog Poslanika ispružena prema kibli. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi klanjao. Kada bi htio klanjati vitr-namaz"** – Osman je dodao – **"kucnuo bi po meni."** Onda su se i Osman i El-Kanebi složili u tome da bi rekao i: **"Pomjeri se, Aiša."**[1020]

٧١٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ ح. و حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ وَهَذَا لَفْظُهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كُنْتُ أَنَامُ وَأَنَا مُعْتَرِضَةٌ فِي قِبْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُصَلِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَمَامَهُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُوتِرَ. زَادَ عُثْمَانُ: غَمَزَنِي. ثُمَّ اتَّفَقَا فَقَالَ: تَنَحَّيْ

112. O onome koji smatra (da prolazak) magarca (ispred klanjača) neće prekinuti namaz

١١٢. بَاب مَنْ قَالَ الْحِمَارُ لَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ

714. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ubejdullaha,[1021] da je Ibn Abbas kazao: **"Došao sam na magarcu..."** A ispričao nam je El-Ka'nebi,

٧١٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جِئْتُ عَلَى حِمَارٍ ح. و حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ

[1020] Na temelju spomenutih hadisa, Aiša je, a kasnije i još neki učenjaci, smatrala da prolazak žene ispred njega klanjaču neće prekinuti namaz. Međutim, spomenuti hadisi, po mišljenju Eš-Ševkanija, ne mogu biti dokaz za to pošto se u njima ne govori o prolasku žene ispred klanjača, nego se govori o klanjanju naspram žene koja leži u pravcu kible. Eš-Ševkani tvrdi da je i sama Aiša prenijela hadis od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kom stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao da prolazak žene ispred klanjača prekida namaz. Ahmed b. Hanbel bilježi u *Musnedu*, sa senedom od Aiše da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Muslimanu neće prekinuti namaz ničiji prelazak ispred, osim prelazak magarca, nevjernika, psa i žene."**

[1021] Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud el-Hemdani Ebu Abdullah el-Medeni je pouzdan i siguran prenosilac hadisa i šerijatski pravnik. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 193., a neki vele 198. godine po Hidžri.

بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى أَتَانٍ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَزْتُ الِاحْتِلَامَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ بِمِنًى فَمَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ فَنَزَلْتُ فَأَرْسَلْتُ الْأَتَانَ تَرْتَعُ وَدَخَلْتُ فِي الصَّفِّ فَلَمْ يُنْكِرْ ذَلِكَ أَحَدٌ.

قَالَ أبو داود: وَهَذَا لَفْظُ الْقَعْنَبِيِّ وَهُوَ أَتَمُّ. قَالَ مَالِكٌ: وَأَنَا أَرَى ذَلِكَ وَاسِعًا إِذَا قَامَتِ الصَّلَاةُ

prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba,[1022] on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Mejmuna, da je Ibn Abbas kazao: **"Došao sam jašući na magarici. Tada sam bio gotovo punoljetan. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Mini[1023] predvodio ljude u namazu. Prošao sam ispred nekih safova. Potom sam sjahao i pustio magaricu da se odmara, a ja sam ušao u saf. Niko me zbog toga nije ukorio."[1024]**

Ebu Davud kaže: "Ovo je El-Ka'nebijev tekst, i on je potpuniji." Malik kaže: "Ja to smatram krupnim ukoliko je namaz uspostavljen."

٧١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزَّارِ عَنْ أَبِي الصَّهْبَاءِ قَالَ: تَذَاكَرْنَا مَا يَقْطَعُ

715. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Mensura, on od El-Hakema, on od Jahjaa b.

[1022] Muhammed b. Šihab ez-Zuhri.

[1023] Ovaj hadis su zabilježili svi u ***El-Kutubus-Sitte***. Međutim, u predanjima koja su zabilježili En-Nesai i Ibn Madže u ***Sunenima***, stoji da se Ibn Abbasov prolazak na magarcu dogodio na Arefatu. Muslim je zabilježio obje verzije. Sigurno je, međutim, da se ovo desilo za vrijeme Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., Oprosnog hadža, ili Oslobođenja Mekke, kako stoji u Muslimovom predanju koje je Ma'mer prenio od Ez-Zuhrija. To ukazuje na mogućnost da se ovo dva puta desilo: jedanput na Mini, a drugi put na Arefatu, što potvrđuje i činjenica da u jednom predanju stoji da je Ibn Abbas došao na magarcu, a u drugom da je došao na magarici.

[1024] Ovaj hadis i hadisi koji slijede dokaz su, tvrdi Abadi, da prolazak magarca ispred klanjaču neće prekinuti namaz. Prema tome, ovaj hadis je derogirao Ebu Zerrov hadis koji je spomenut u prethodnim poglavljima i u kome stoji da će namaz prekinuti prolazak magarca, crnog psa i žene. Ibn Hadžer el-Askalani veli: "Mnogi učenjaci se ne slažu s njegovim mišljenjem. Oni smatraju da je Ibn Abbas prošao na magarcu ispred nekih safova, a imamova sutra važi i iza one koji za njim klanjaju. A ako je i prošao ispred Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a iza sutre, prolazak iza sutre ne smeta namazu."

el-Džezzara, da je Ebus-Sahba[1025] kazao das u spominjali kod Ibn Abbasa šta sve prekida namaz, pa je on rekao: **"Jedan dječak i ja smo na magarcu došli iz plemena Benu Abdulmuttalib. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao. Sjahali smo s magarca i ostavili ga ispred safa. On se na to nije obazirao! Potom su došle dvije djevočice iz plemena Benu Abdulmuttalib i ušle između safova, a on ni tada nije reagirao."**[1026]

الصَّلَاةَ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ: جِئْتُ أَنَا وَغُلَامٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَلَى حِمَارٍ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فَنَزَلَ وَنَزَلْتُ وَتَرَكْنَا الْحِمَارَ أَمَامَ الصَّفِّ. فَمَا بَالَاهُ وَجَاءَتْ جَارِيَتَانِ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَدَخَلَتَا بَيْنَ الصَّفِّ فَمَا بَالَى ذَلِكَ.

٧١٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَدَاوُدُ بْنُ مِخْرَاقٍ الْفِرْيَابِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: فَجَاءَتْ جَارِيَتَانِ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ اقْتَتَلَتَا فَأَخَذَهُمَا. قَالَ عُثْمَانُ: فَفَرَّعَ بَيْنَهُمَا. وَقَالَ دَاوُدُ: فَنَزَعَ إِحْدَاهُمَا عَنِ الْأُخْرَى فَمَا بَالَى ذَلِكَ

716. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Davud b. el-Mihrak el-Firjabi, koje je obavijestio Džerir, da je Mensur rekao: **"Potukle su se dvije djevojčice iz plemena Benu Abdulmuttalib (ispred njega), i on ih je rastavio."** Osman kaže: **"on ih je razdvojio."**

Ebu Davud kaže: **"On je rastavio jednu od druge i to mu nije smetalo (namazu)."**

113. O onome ko kaže (da prolazak) psa (ispred klanjača) neće prekinuti namaz

١١٣. بَاب مَنْ قَالَ الْكَلْبُ لَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ

٧١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ فِي بَادِيَةٍ لَنَا وَمَعَهُ عَبَّاسٌ فَصَلَّى فِي صَحْرَاءَ لَيْسَ بَيْنَ يَدَيْهِ سُتْرَةٌ وَحِمَارَةٌ لَنَا وَكَلْبَةٌ تَعْبَثَانِ بَيْنَ يَدَيْهِ فَمَا بَالَى ذَلِكَ

717. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb b. Lejs, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od svog oca, on od Jahjaa b. Ejuba, on od Muhammeda b. Omera b. Alija, on od Abbasa b. Ubejdullaha b. Abbasa, da je Fadl b. Abbas kazao: **"Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je došao dok smo bili u pustinji. S njim je bio i Ibn Abbas. Klanjao je u pustinji, a ispred njega nije bilo sutre. Dok je klanjao, ispred njega su**

[1025] Ebus-Sahba je Ibn Abbasov štićenik. Zvao se Suhejb.

[1026] Nije se obazirao, jer je smatrao da mu to nije prekinulo namaz.

se igrali naša magarica i pas, ali se on nije obazirao na to."[1027]

114. O onome koji kaže da namaz ne može ništa prekinuti

718. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, njega je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Mudžalida,[1028] on od Ebul-Veddaka,[1029] a on od Ebu Seida da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Namaz ne može ništa prekinuti.**[1030] **Odbijajte (ono što hoće da prođe ispred vas dok klanjate) koliko možete. (Ukoliko bude ustrajavao u tome, znajte) da ga šejtan podstiče na to."**

719. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, prenijevši od Mudžalida, da je Ebul-Veddak kazao: **"Neki dječak, iz plemena Kurejš, htio je proći ispred Ebu Seida el-Hudrija dok je klanjao, a on ga je spriječio. Potom**

١١٤. بَاب مَنْ قَالَ لَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ شَيْءٌ

٧١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ مُجَالِدٍ عَنْ أَبِي الْوَدَّاكِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ شَيْءٌ وَادْرَءُوا مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ

٧١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْوَدَّاكِ قَالَ: مَرَّ شَابٌّ مِنْ قُرَيْشٍ بَيْنَ يَدَيْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَهُوَ يُصَلِّي فَدَفَعَهُ. ثُمَّ عَادَ فَدَفَعَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ:

[1027] "Ovaj hadis nije dokaz" – tvrdi Eš-Ševkani – "da su prošli ispred njega. To što su se ispred njega igrali, ne znači i da su prošli ispred njega dok je klanjao." Abadi kaže: "I ako su prošli ispred njega, možda je to bilo daleko."

[1028] Mudžalid b. Seid b. Umejr el-Hemdani Ebu Amr el-Kufi nije jak ravija. Pred kraj života je posenilio. Pripadao je šestoj generaciji. Umro je 144. godine po Hidžri.

[1029] Ebul-Veddak Džebr b. Nevf el-Hemdani el-Bikali Kufi je iskren prenosilac hadisa, ali je bio sklon previdima. Pripadao je četvrtoj generaciji.

[1030] Ibn Hadžer, u djelu ***Fethul-Bari***, ističe da se navedeno odnosi na vanjske faktore. Po njemu, nikakav vanjski faktor ne može prekinuti i pokvariti namaz. Pokvariti i prekinuti namaz može samo klanjač. Na temelju ovog hadisa, Sufjan es-Sevri, Eš-Šafi i Ebu Hanife smatraju da nikakav vanjski faktor i ničiji prolazak ispred klanjača ne može prekinuti i pokvariti namaz. Et-Tirmizi smatra da je to stav većine ashaba i učenjaka poslije njih.

إِنَّ الصَّلَاةَ لَا يَقْطَعُهَا شَيْءٌ. وَلَكِنْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ادْرَءُوا مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّهُ شَيْطَانٌ.

قَالَ أبو داود: إِذَا تَنَازَعَ الْخَبَرَانِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُظِرَ إِلَى مَا عَمِلَ بِهِ أَصْحَابُهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ مِنْ بَعْدِهِ

se vratio, a on ga opet spriječi, i tako tri puta. Pošto završi namaz, Ebu Seid reče: 'Namaz ne može ništa prekinuti, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Sprječavajte (da nešto prolazi ispred vas), ali ukoliko bude ustrajavalo u tome, znajte da ga na to podstiče šejtan.'"

Ebu Davud kaže: "Ako dvije vijesti prenesene od Vjerovjesnika, s.a.v.s., budu u koliziji, pogledat ćemo kako su, u vezi s tim, postupali ashabi nakon njegove smrti."

SADRŽAJ

Predgovor 5

POGLAVLJA O ČISTOĆI

1. O osamljivanju prilikom obavljanja nužde 31
2. Kada čovjek hoće mokriti, treba pronaći odgovarajuće mjesto 32
3. Šta se izgovara prije ulaska u nužnik 32
4. O pokuđenosti okretanja prema kibli prilikom obavljanja nužde 34
5. O dopuštenju u vezi s tim 37
6. O skidanju odjeće prilikom obavljanja nužde 39
7. O pokuđenosti govora prilikom obavljanja nužde 39
8. O osobi koja, dok mokri, odgovori na selam 40
9. O osobi koja spominje Uzvišenog Allaha kada je nečista 41
10. O ulasku u nužnik s prstenom na kome je ugravirano neko od Allahovih imena 42
11. O čišćenju poslije male nužde 43
12. O mokrenju stojeći 45
13. O osobi koja noću mokri u posudu pa je drži pored sebe 46
14. Mjesta na kojima je zabranjeno mokriti 46
15. O mokrenju u kupatilu (bazenu) 47
16. O zabrani mokrenja u rupu 48
17. Šta osoba izgovara nakon izlaska iz nužnika 49
18. O pokuđenosti doticanja spolnog organa desnom rukom prilikom mokrenja i čišćenja 50
19. O zaklanjanju prilikom obavljanja nužde 51
20. Čime je zabranjeno čistiti se nakon obavljene velike nužde 52

21. O čišćenju kamenjem nakon obavljene nužde 55
22. O čišćenju nakon male nužde 56
23. O čišćenju vodom poslije velike nužde 56
24. Nakon pranja poslije velike nužde ruku treba istrljati zemljom 57
25. O misvaku 58
26. Kako se upotrebljava misvak 60
27. O korišćenju tuđeg misvaka 61
28. O pranju misvaka 62
29. Misvak je od fitreta 62
30. O onome koji ustane noću i koristi misvak 64
31. O obaveznosti abdesta 66
32. O osobi koja uzme abdest iako ga prethodno nije izgubila 67
33. Šta može onečistiti vodu 68
34. O bunaru Budaa 70
35. Voda (zbog džunuba) ne postaje nečista 72
36. O mokrenju u stajaću vodu 73
37. O abdestu vodom koja preostane iza psa 74
38. O ostatku iza mačke 76
39. Uzimanje abdesta ostatkom vode iza žene 77
40. O zabrani toga 79
41. O uzimanju abdesta morskom vodom 80
42. O uzimanju abdesta turšijom (sokom) 81
43. O klanjanju i trpljenju mokraće 83
44. Koliko vode je dovoljno za abdest 85
45. O rasipanju vode prilikom uzimanja abdesta 88
46. O temeljitom uzimanju abdesta 88
47. O uzimanju abdesta iz bronzane posude 89
48. O izgovoru Bismille pri uzimanju abdesta 90
49. O onome koji stavi ruku u posudu prije nego je opere 91
50. Opis Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., abdesta 93
51. O pranju dijelova tijela po tri puta prilikom uzimanja abdesta 108
52. O uzimanju abdesta pranjem dijelova tijela po dva puta 109
53. O uzimanju abdesta pranjem dijelova tijela po jedanput 110
54. O razdvajanju ispiranja usta od ispiranja nosa 111
55. O ispiranju nosa 111
56. O provlačenju prstiju kroz bradu (prilikom uzimanja abdesta) 114
57. O meshu po turbanu 115
58. O pranju nogu 116
59. O meshu po mestvama 117

60. O vremenskom periodu činjenja mesha po mestvama 122
61. O meshu po čarapama 124
62. O istoj temi 125
63. Kako se čini mesh (po mestvama) 126
64. O prskanju odjeće (nakon uzetog abdesta) 128
65. Šta treba izgovoriti nakon abdesta 130
66. O tome da čovjek s jednim abdestom može klanjati više namaza 132
67. O nepotpunom uzimanju abdesta 133
68. Kada neko posumnja da je izgubio abdest 135
69. O uzimanju abdesta zbog poljupca 136
70. O uzimanju abdesta zbog doticanja spolnog organa 138
71. O olakšici u tom pogledu 139
72. Uzimanje abdesta zbog jedenja kamiljeg mesa 140
73. Uzimanje abdesta zbog doticanja sirovog mesa i pranje ruku zbog toga 141
74. Nije obavezno pranje ruke (uzimanje abdesta) zbog doticanja uginule životinje 142
75. Nije obavezno uzimanje abdesta zbog jedenja nečega što je vatra doticala 143
76. O obaveznosti u vezi s tim 146
77. O ispiranju usta nakon pijenja mlijeka 147
78. O olakšici u vezi s tim 148
79. O abdestu zbog krvi 149
80. O abdestu nakon spavanja 150
81. O osobi koja ugazi u nešto prljavo 154
82. O onome ko ispusti vjetar u namazu 155
83. O meziju 155
84. O spolnom odnosu bez ejakulacije 160
85. O džunubu koji želi još općiti 162
86. O abdestu za onoga koji želi još općiti 162
87. O spavanju osobe koja je džunub 163
88. O tome može li osoba jesti ako je džunub 164
89. O onome koji smatra da se nečista osoba treba abdestiti 165
90. Nečista osoba može odgoditi kupanje 166
91. O učenju Kur'ana osobe koja je džunub 169
92. O rukovanju džunuba 170
93. O ulasku džunub osobe u džamiju 171
94. O čovjeku koji predvodi džemat zaboravivši da je džunub 172
95. O čovjeku koji nakon spavanja osjeti vlažnost na vešu 174

96. O ženi koja sanja ono što i muškarac 175
97. O količini vode dovoljnoj za kupanje 176
98. O kupanju od džunupluka 177
99. O uzimanju abdesta nakon kupanja 184
100. O rasplitanju ženskih pletenica prilikom kupanja 184
101. O tome da osoba koja je džunub pere glavu bijelim sljezom 187
102. O tečnosti koja izađe iz muškarca i žene 188
103. O jelu i življenju sa ženom koja ima menstruaciju 188
104. O ženi koja, dok ima menzes, uzme nešto iz džamije 190
105. Žena neće naklanjavati namaze koje je propustila za vrijeme menstruacije 191
106. O općenju sa ženom za vrijeme menstruacije 192
107. O čovjeku koji sa ženom (dok je pod menzesom) čini sve, osim spolnog općenja 194
108. O ženi koja ima istihazu 198
109. U mjesečnom ciklusu žena će propuštati namaze, a kada se završi, nastavit će klanjati 203
110. O tome da se žena koja ima istihazu kupa za svaki namaz 208
111. O mišljenju da žena s istihazom može sastavljati po dva namaza s jednim kupanjem 212
112. O onome koji kaže da će se žena između dva mjesečna ciklusa okupati jedanput 214
113. O onima koji misle da će se žena koja ima istihazu kupati od podne do podne 217
114. O onima koji misle da će se žena koja ima istihazu kupati svaki dan po jedanput 218
115. O onome koji misli da će se žena koja ima istihazu okupati između dana menstruacije 219
116. O onome koji misli da će žena koja ima istihazu uzimati abdest za svaki namaz 219
117. O onome koji nije spomenuo uzimanje abdesta, osim ako bude izgubljen 220
118. O tome kada žena nakon mestruacije vidi žutu i mutnu tekućinu 221
119. Kada muž može općiti sa ženom koja ima istihazu 221
120. O vremenu trajanja postporođajnog ciklusa 222
121. O kupanju nakon menstruacije 224
122. O tejemumu 226
123. O uzimanju tejemuma kod kuće 234
124. Kada će džunub uzeti tejemum 237

125. Može li nečista osoba uzeti tejemum ako se zbog hladnoće boji okupati se 239
126. Ranjenik će uzimati tejemum....241
127. Šta će učiniti osoba koja je klanjala s tejemumom ukoliko u namaskom vremenu nađe vode....242
128. O kupanju (petkom) radi džume....244
129. O povlastici u pogledu izostavljanja kupanja petkom....250
130. Onome ko želi primiti islam, kupanje je obavezno....252
131. Žena će prvo oprati odjeću koju je nosila za vrijeme menzesa, pa tek onda u njoj klanjati....253
132. O klanjanju u odjeći u kojoj je spolno općeno sa ženom....257
133. O klanjanju u ženskom ogrtaču....258
134. O povlastici u tome....259
135. O spermi koja uprlja odjeću....260
136. O mokraći muškog djeteta koja pokvasi odjeću....262
137. O čišćenju zemlje koja se onečisti mokraćom....265
138. Zemlja postaje čista kada se osuši....267
139. Kada nečistoća zahvati rubove odjeće....267
140. Čišćenje obuće koja se isprlja nečistoćom....268
141. Obnavljanje namaza zbog nečistoće na odjeći....270
142. O brisanju pljuvačke sa odjeće....271

POGLAVLJA O NAMAZU

1. O namaskim vremenima....274
2. O Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., vremenima namaza i tome kako ih je klanjao....279
3. O vremenu podne namaza....280
4. O vremenu ikindijskog namaza....283
5. O vremenu akšamskog namaza....288
6. Vrijeme jacijskog namaza....290
7. O vremenu sabahskog namaza....293
8. O čuvanju namaza i klanjanju na vrijeme....294
9. Kada imam kasni s namazom....298
10. O onome ko prespava namaz ili ga zaboravi....302
11. O izgradnji džamija....310
12. O gradnji džamija po naseljima....314
13. O svjetiljkama u džamiji....315
14. O šljunku u džamijama....316
15. O metenju (usisavanju) džamija....317

16. O odvajanju žena i muškaraca u džamijama....318
17. Šta se izgovara prilikom ulaska u džamiju....319
18. O namazu prilikom ulaska u džamiju....320
19. O vrijednosti boravka u džamiji....321
20. O pokuđenosti raspitivanja u džamiji za ono što je izgubljeno....323
21. O pokuđenosti pljuvanja po džamiji....324
22. O ulasku mušrika u džamiju....329
23. O mjestima na kojima nije dozvoljeno klanjati namaz....331
24. O zabrani klanjanja u torovima deva....333
25. Kada će se djetetu početi naređivati namaz....333
26. O propisivanju ezana....336
27. Kako se uči ezan....337
28. O ikametu....350
29. O tome da neko prouči ezan, a neko drugi ikamet....352
30. O podizanju glasa prilikom učenja ezana....354
31. Mujezin je dužan brinuti o vremenu....355
32. O učenju ezana s minareta....356
33. Mujezin će se okretati prilikom učenja ezana....357
34. O dovi između ezana i ikameta....358
35. Šta treba izgovarati onaj ko čuje mujezina....358
36. Šta će reći onaj ko čuje ikamet....362
37. O dovi poslije ezana....362
38. Šta se uči poslije akšamskog ezana....363
39. O uzimanju naknade za učenje ezana....364
40. O učenju ezana prije nastupa namaskog vremena....365
41. O ezanu slijepca....366
42. O izlasku iz džamije nakon proučenog ezana....367
43. Mujezin čeka imama....367
44. O et-tesvibu – izgovaranju riječi: Namaz je bolji od spavanja....368
45. Kad bude proučen ikamet za namaz, ukoliko imam nije stigao, sačekajte ga sjedeći....369
46. Strogo upozorenje u pogledu izostajanja iz džemata....373
47. O vrijednosti namaza u džematu....377
48. O vrijednosti pješačenja na namaz....379
49. O pješačenju na namaz po mraku....382
50. O postupanju prilikom odlaska na namaz....383
51. O osobi koja dođe u džamiju, a već se klanjalo....384
52. O odlasku žena u džamiju....385
53. O upozorenju u vezi s tim....386

54. O žurenju na namaz 388
55. O klanjanju jednog namaza džematile u džamiji dva puta 389
56. Ko namaz klanja sam kod kuće, a onda prispije u džemat, klanjat će i s njima 390
57. Ako neko namaz klanja u džematu, a potom zatekne drugi džemat, klanjat će ponovo 392
58. Lijepo je, ali i odgovorno biti imam 392
59. O pokuđenosti odbijanja imamljenja ljudima 393
60. Ko ima najveće pravo da imami 394
61. Žene kao imami 398
62. O imamu kog ljudi preziru 400
63. O klanjanju za dobrim i lošim imamom 401
64. O klananju za slijepim imamom 401
65. O tome da posjetilac klanja kao imam 402
66. O tome ako imam stane na malo uzvišenje u odnosu na ostale 403
67. O tome da čovjek koji je već klanjao namaz ponovo imami ljudima 404
68. Kada imam klanja sjedeći, i džemat će klanjati sjedeći 405
69. Kako će dvojica stati kada budu klanjali, a jedan od njih imamio 409
70. Ako budu trojica, kako će stati 410
71. Imam će se okrenuti nakon što preda selam 412
72. O imamovom klanjanju nafile na mjestu na kome je klanjao (farz) 413
73. Kad imam izgubi abdest nakon što ustane sa sedžde posljednjeg rekata 413
74. U čemu klanjač mora slijediti imama 415
75. Oštro upozorenje onome ko prije imama ustaje ili se spušta 416
76. O onome ko (iz džamije) ode prije imama 417
77. U koliko odjeće se klanja 417
78. O čovjeku koji ogrtač sveže na zatioku i klanja 419
79. O čovjeku koji klanja u ogrtaču čiji je jedan dio na drugom čovjeku 420
80. O čovjeku koji klanja u jednoj košulji 420
81. Kada je platno usko, ogrnut će se njime 421
82. O spuštanju ogrtača do zemlje u namazu 423
83. U koliko komada odjeće žena može klanjati 424
84. O ženinom klanjanju bez mahrame 425
85. O spuštanju (odjeće) u namazu 426
86. O namazu u ženskoj potkošulji 427
87. O klanjanju muškarca s vezanom kosom 428
88. O namazu u obući 429
89. Kada klanjač skine obuću, gdje će je ostaviti 431

90. O namazu na maloj hasuri od palme....432
91. O namazu na hasuri....433
92. O činjenju sedžde na svojoj odjeći....434

POGLAVLJA O SAFOVIMA

93. O ravnanju safova....435
94. O redanju safova između stubova....440
95. Kome je mustehab stati u saf odmah iza imama, a kome je mekruh stati u posljednje safove....441
96. Mjesto djece u safovima....442
97. O safovima žena i odmicanje od prvih safova....443
98. Mjesto imama u odnosu na saf....444
99. O čovjeku koji klanja sam iza safa....445
100. O osobi koja učini ruku prije nego stane u saf....445

POGLAVLJA O SUTRI

101. Šta klanjač može postaviti kao sutru ispred sebe....447
102. O tome da se, ukoliko nema štapa, može povući linija....448
103. O namazu prema jahalici....450
104. Ako neko klanja prema stubu ili nečemu drugom, kako će stati....451
105. O klanjanju prema onima koji razgovaraju ili spavaju....451
106. O približavanju sutri....452
107. O naredbi klanjaču da odbija prolaznika ispred sebe....453
108. O zabrani prolaska ispred klanjača....455
109. Šta će prekinuti namaz....456
110. Imamova sutra važi i za one iza njega....459
111. O onima koji smatraju (da prolazak) žene (ispred klanjača) neće prekinuti namaz....460
112. O onome koji smatra (da prolazak) magarca (ispred klanjača) neće prekinuti namaz....462
113. O onome ko kaže (da prolazak) psa (ispred klanjača) neće prekinuti namaz....464
114. O onome koji kaže da namaz ne može ništa prekinuti....465